

בכללי האם תמצא לומר אם הוא פשיטותא. א) אם תמצא לומר דהוי פשיטותא לדעת הגאונים פנודע פתב הרב יד מלאכי אות ט"ו בשם הרב בית חדש אה"ע בקונטרס אחרון ע"י קל"ז דעד פאן לא פסקו פהאם תמצא לומר אלא פאם תמצא לומר דהנה מצי למימר איפכא דמדלא אמר איפכא ודאי פשיטותא הוי אבל היכא דלא מיתבעי בעיא דבתריה אלא בכי האי אם תמצא לומר לא עי"ש ומזה זמן רב הנה רשום אצלי דמתבאר מפמה מקומות מדברי מרן פספ משנה ונהר לחרם משנה דלא שמייעא להו האי פללא וכתבו בעד הרמב"ם בכמה אם תמצא לומר כי האי גוונא דפסק פהאם תמצא לומר ותמהתי על הרב יד מלאכי שלא הביא חולקים בזה ואלם הא גרמא לי כי לא הנה אז בידי ספר בית חדש וסבור הייתי דאמר רב פלל זה לדברי הפל דכל הפוסקים פאם תמצא לומר לא סברי דהוי פשיטותא בכה"ג ואמטו להכי הוא דהוקשה לי מדברי הרבנים הנ"ל גם הרב מקנה אברהם פאות ד' ובמהדורה בתרא אות ט"ן נראה דלא ראה דברי הרב בית חדש בגופן שלקו כמו שיראה הרואה בדב"ק: אף עתה ראיתי כי הרב יד מלאכי קצר במקום שהנה לו לבאר דלא כתב פן רבינו הבית חדש אלא לדעת הרא"ש והריב"ה אבל הרמב"ם ודאי לא סבירא ליה הכי דהא במאי דאירי הרב בית חדש פאותו פרק פסק הרמב"ם פאם תמצא לומר אף דלא הוי מצי למימר איפכא ועיין להרב בית חדש גופיה באה"ע סוף סי' קכ"ב (ד"ה כ' ב"י) שפירש בדעת הרמב"ם שפסק פאם תמצא לומר דלא הנה מצינו למימר איפכא ועיין עוד בבית חדש א"ח סי' פ"ג סעיף ג' באופן דנראה בעליל דלא כתב פן הרב בית חדש אלא לדעת הרא"ש ולא להרמב"ם ויש חסור לשון בדברי הי"מ גדול (יד מלאכי) וצריך לסיים בלשונו שהוא לדעת הרא"ש אלא דאפתי קשיא לי על הרב י"מ דבאות ט"ו הביא דברי הרב בית חדש הנ"ל בשתיקה פהודאה ואילו פאות י"ג הכריח דהרא"ש לא סבירא ליה בעלמא פלל זה ממה שכתב בפרק הבית והעליה סי' ב' והאדם יראה לעינים דלפי פלל הרב בית חדש (לדעת הרא"ש) יש לדחות ראיה זו דיש לומר דמאי דהוצרך לומר דטעמא דמסתבר הוא היינו משום דלא הנה מצי למימר איפכא דאי נימא לבדו הוא דר תו לא מיתבעי אי דר פתחים משתמש וכו' דמאי נפקא לן מינה: וגם על הרב בית חדש תמיה לי דמדברי הרא"ש בפרק קמא דקידושין סימן ז' מוכח דסובר דלדעת הגאונים אף פאם תמצא לומר דלא הנה מצי למימר איפכא אמרינו פשיטותא היא והוצרך לחלוק על הרמב"ם מטעם אחר כיעי"ש ועוד קשה דלפי הנראה דבריו סותרים למה שכתב איהו גופיה בבית חדש אה"ע סי' ל"א סוף ס"ז עי"ש שכתב הסברא בהיפך ועיין בדברי הרא"ש פרק ח' דבבא מציעא סי' י"א שכתב דלדעת הגאון הוי פשיטותא אע"ג דלא הוי מצי למימר איפכא כמו שיראה הרואה וצ"ע: ב) הא דפסקו הגאונים פהאם תמצא לומר אינו אלא היכא דהא"ל מפורש בש"ס אבל אם אינו מפורש אע"פ שהבעיא השנית אזלא באת"ל לא.

כ"כ הגאון יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות ט"ז בשם פמה רבנים (והביא חולקים בזה אף הוא ז"ל תפס עיקר פן עי"ש) וכ"כ הרב הדרישה באה"ע סי' ל"א וסי' ק' וסוף סי' קל"ז עי"ש ועיין להרבנים מקנה אברהם במ"ב אות ט"ן שיכת ציון סימן מ' חשק שלמה בכלליו אות ז"ן מאמר מרדכי סי' תרי"ב אות ז' און אהרן במערכת האלף אות מ"א ועיין בשער הפלך בפרק ג' מהלכות אישות הלכה יו"ד (ד' ה' ע"ג מדפוס חדש): ודע שמצאתי

פְּתוּב אֲצִלִי שְׁבִהְגָהוֹת הַיָּד מְלֹאכֵי דְפוּס חֲדָשׁ (פְּרָאֲמִישְׁלָא תַרְל"ז שְׁהִיָּה בְּיַדִּי בְּשֵׁאלָה מְרַב אֶחָד שַׁד"ר יַצ"ו שְׁהִיָּה אֵינָה יָמִים בְּעִיר) עַל דְּבָרֵי הָרַב יֵד מְלֹאכֵי בְּכֻלֵּי הַבֵּי"ת אוֹת פ"א בְּשֵׁם מוֹהַרש"א בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי דְמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת עֲלֵה דְבַעֲי רַבָּא בְּדָף כ"ב ע"ב שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוּכַל עֶפֶר בְּכַמָּה עִי"ש פְּתַב בְּהִגָּהוֹת הַנְּ"ל וְנ"ל בְּדְבָרֵי מוֹהַרש"א הִלְלוּ יֵשׁ מְקוּם עֵינֵן גְּדוּל עַל פִּי מַה שְׁפָתַב הָרַב בֵּית יוֹסֵף בַּאֲהַע"ז ס' קכ"ב בְּשֵׁהָאָם תְּמַצָּא לוֹמַר לֹא נִתְפָּרַשׁ בְּפִירוּשׁ לֹא אֲמָרִינוּ דְהִלְכָה כֵּן אֲמַנְם הָר"ן בְּפֶרֶק קַמָּא דְנִדְרִים דָּף ז' בְּסוּגְיָא דִישׁ יֵד לְצִדְקָה נִרְאָה מִנְגִיד לְזֵה וְעֵינֵן כְּסָף מִשְׁנָה בְּפֶרֶק ב' וּפְרָק ח' מֵהִלְכוֹת מִתְנוֹת עֲנִיִּים שְׁדְבָרֵי צְרִיכִים עֵינֵן וְעֵינֵן עוֹד בְּפֶרֶק ר' יִשְׁמַעְאֵל ד' נ"ב ע"ב וְהֶרְמֵב"ם הִלְכוֹת פְּלִים פֶּרֶק י"ב וּבְכֻלֵּי הֶרְמֵב"ם שְׁבִדְפוּס ד"פ דְּבָר גַּם כֵּן עַל פְּלֵל זֵה עכ"ל וּבְסִפֵּר פָּרַם חֲמִיד לִידִידֵי הַגָּאוֹן מְלִיאָדִי יַצ"ו מְצָאֵתִי בַח"א בְּגִימּוּקֵי לְמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת שְׁצִינֵן לְעֵינֵן בְּזֵה בְּסִפֵּר בֵּית דּוֹד מֵהַגָּאוֹן ר' טַעֲבִיל מְמִינְסֵק ס' ה' (אֵינּוּ מְצוּי אֲצִלִי): ג) אִם תְּמַצָּא לוֹמַר שְׁלֵא אֲמָרוּ הַבְּעֵינֵן עֲצָמוּ הַגַּם שְׁהִש"ס אֲמָרוּ לְדַעַת הַבְּעֵינֵן לֹא הָוִי פְּשִׁיטוֹת כ"כ הָרַב מְקַנָּה אֲבָרְהָם בְּמִהְדוּרָא ב' אוֹת ט"ן בְּשֵׁם הָרַב קוּל כֵּן לְוִי דָּף ג"ך וְאֵין מְצוּי אֲצִלִי לְרֵאוֹת דב"ק וּמְדָבְרֵי הֶרְבָּנִים לַח"מ פ"ג ה"ג מֵהִלְכוֹת ק"ש וּב"ח א"ח ס' פ"ג מִתְבָּאָר יָפָה דְלֹא סְבָרִי הֵכִי בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם וְכֵן י"ל מ"מ"ש בְּסוּמָף אוֹת ב' (דַע"כ לֹא נִחְלַקוּ אֱלָא כְּשֵׁאִין הַאֲת"ל מִפְּנֵי שְׁ"ס) אֱלָא דְהֶרַב לַח"מ שֶׁם לְחַד שְׁיִנּוּיָא ס"ל דְהָאִי אַת"ל קְלִישׁ חִילְיָה לְמִיחְשָׁב לְבַעֲיָא דְבִתְרִיָּה כְּמוֹ ס"ס עִי"ש וְהִבִּיאוּ הַג' יֵד מְלֹאכֵי בְּאוֹת ח"י הָא מִיָּהָא מֵאִי דְאֲתַמַּר בַּאֲת"ל ס"ל דְהָוִי פְּשִׁיטוֹתָא לְדַנְפְּשִׁיָּה: וְאֵנִי עֲנִי נ"ל לְהַכְרִיחַ כְּהֶרַב קוּל כֵּן לְוִי הַנְּ"ל מְדַאֲמָרִינוּ בַע"ז דָּף ב"ן ע"א חֲדָא מִיָּגוּ חֲדָא מְבַעֲיָא לִיָּה אִם תְּמַצָּא לוֹמַר וְכו' עִי"ש וְהֶרְמֵב"ם פִּי"ב מֵהִלְכוֹת פְּלִים דִּין ט' סִתִּים וְתַנִּי דְטוּמְאָה מַד"ס הִיא סְפַק אִי הִדְרָה אוּ לֹא וְלֹא פִירֵשׁ דְדוּקָא בְּטוּמְאָת ע"ז אֲבָל בְּשֵׁאָר טוּמְאוֹת דְרַבְּנָן לֹא הִדְרָה כִּהַאֲת"ל שְׁבַש"ס וְאֵין לוֹמַר דְדוּקָא בַע"ז וְדָדְמִי לֵהָ הָא דְקָאֲמַר וּמ"ש וְכִינְצָא בְּהָ הֵינּוּ מְשַׁמְשִׁין עֵינֵן רַפ"ו מֵהִלְכוֹת שְׁאָר אֲבוֹת הַטוּמְאָה וְאֵה"נ דְשְׁאָר טוּמְאוֹת דְרַבְּנָן לֹא הִדְרָה כִּהַאֲת"ל שְׁבַש"ס דְמִלְבַד דְמִדְלָא פִירֵשׁ בְּהַדְיָא מְשַׁמַּע טְפִי דְכָל טוּמְאוֹת דְרַבְּנָן הֵם סְפַק זֹאת נְעוּד מְדַכְתַּב שֶׁם בְּדִין יו"ד בְּכֻלֵּי זְכוּכִית שְׁאֵין חוּזְרִים לְטוּמְאָה מְשׁוּם שְׁעִיקְרוּן מַד"ס מְשַׁמַּע דָּאֵם עִיקַר מְדַאוּרֵיָּתָא הוּא בְּכֻלֵּל הַסְפַּק וּבַעֲיַת הַש"ס הִיא בְּכֻלֵּים שְׁעִיקַר טוּמְאָה מְדָאוּ עִי"ש בַּתּוֹס' ד"ה תְּבַעֲי אֱלָא וְדָאִי הֵינּוּ טַעְמָא פִּינּוּ דֵהַאֲת"ל לֹא אֲמַר הַבְּעֵינֵן אֱלָא הַש"ס הוּא דְקָאֲמַר לֵהָ לֹא הָוִי פְּשִׁיטוֹתָא דְדוּחַק לוֹמַר דְהִיָּתָה גִירְסָא אַחֲרַת לְהֶרְמֵב"ם וְל"ג כְּגִירְסַתְנוּ וְעכ"פ הִיא חִידוּשׁ שְׁלֵא נִתְעוֹרְרוּ בְּזֵה מְרַן כ"מ וְהֶרְבָּנִים לַח"מ וּמִשְׁל"מ וְכֵן מוּכַח קֶצֶת מ"ש בְּמִסְכַּת נְזִיר דָּף י"ד ע"א פְּשוּט מְנִיָּהוּ קַדְמֵיָּתָא וְכו' עִי"ש וִי"ל פִּינּוּ דְבַאֲת"ל הוּא דְבַעֲינֵן לֵהָ א"כ לְמָה לִי תוּ לְמַפְשָׁטָא אֱלָא וְדָאִי פִּינּוּ דְהַבְּעֵינֵן עֲצָמוּ לֹא אֲמַר הַאֲת"ל לֹא הָוִי פְּשִׁיטוֹתָא.

עֲתָה רְאִיתִי שְׁהַגָּאוֹן שְׁעַר הַמְּלָךְ בְּהִלְכוֹת אִישׁוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי הִלְכָה יו"ד (דָּף ה' ע"ג מְדָפוּס חֲדָשׁ) הָאָרִיף בְּכֻלֵּל זֵה עִי"ש: ד) אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִם תְּמַצָּא לוֹמַר לְהִיכָא דְאוּמַר אֲפִילוּ אַת"ל עֵינֵן לְקַמֵּן אוֹת ו': ה) דַעַת הָרִי"ף פְּדַעַת הַגָּאוֹנִים דָּאֵם תְּמַצָּא לוֹמַר הָוִי פְּשִׁיטוֹתָא כ"כ הָרַב יֵד מְלֹאכֵי בְּכֻלֵּי הֶרְמֵב"ם אוֹת י"ג בְּשֵׁם הָרַב לַח"מ עִי"ש אִף הָרַב שְׁוֹלְחַן גְּבוּהָ בְּסִי' תל"ח פְּתַב בְּפְשִׁיטוֹת דְדַעַת הָרִי"ף דְלֹא הָוִי פְּשִׁיטוֹתָא עִי"ש בְּסִק"ו וְחִידוּשׁ הוּא שְׁלֵא הַזְכִּיר דְבָרֵינוּ זֵה הִי"מ גְּדוּל שֶׁם וּמְרַן הַחֲבִי"פ בְּס' חֲיִים וּמְלָךְ הַנְּד"מ

ד' ל"א ע"ג פתב שדדבר זה שנוי במחלוקת בין הפוסקים עיין שם: ו') אם תמצא לומר
אי הוי פשיטות לדעת רש"י הוא מחלוקת עיין להרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות י"ג
דהרב גופי הלכות פתב דסובר דהוי פשיטותא והרב משל"מ ס"ל דדעת רש"י דלא הוי
פשיטות ונראה לע"ד דכן היא דעת הג' מוהרש"א בח"ה בב"מ ד' קט"ז ע"ב ע"ד רש"י
ד"ה לוגר ליה אחריתי עי"ש ותסר מעליו תלונת הרב אבני שוהם בד' ג"ל ע"ג עי"ש
ואף אילא ברירא לן דעת רש"י מפל מקום פנין דהא מילתא מידי פלוגתא לא נפיק ואין
הפל מודים בכלל זה (עיין לקמן אות ח' בדעת הרא"ש ולעיל אות ה' בדעת הרי"ף) א"כ
לא נפלאת היא לומר דמוהרש"א ס"ל דכן נמי דעת רש"י והנה הרב יד מלאכי בסוף
אות הנ"ל פתב בשם הרב יד אהרן די"ל בין את"ל לאפ"י את"ל דכשאומר ואפילו את"ל
לא הוי פשיטותא וציין רש"י תמורה ב' ע"ב ד"ה ואפילו את"ל ריבנותא אתי לאשמוענין
ולאו משום דאיתא הכי וכו' ומשמע דהבין בכונת רש"י דדוקא משום דאמרין ואפ"י
את"ל הוא שפתב פן אכל אם היו אומרים בש"ס את"ל לחוד היינו אומרים שהוא
פשיטות וכמ"ש הרב יד אהרן והוא דלא פדעת הרב משל"מ ולדעת הרב מש"ל עכ"ל
דאין חילוק בין את"ל לנאפ"י את"ל אלא דדברי הרב משל"מ איני יודע איה מקום פבודם
(בי"מ שם פתב בשם המשל"מ ח"ג ד' י"ג ואמצ"א ספר מש"ל הנדפס בפ"ע רק הנספח
ומחנך להרמב"ם ולא יתכן לכונן הדפים פמוכן) ואם פננתו ע"ד הרב מש"ל הלכות
נזירות פ"ב ה"ה ד"ה ולענין עי"ש הוא תמוה לענ"ד היכי מייתי דברי הרב מש"ל לחולק
עליה דרב גופי הלכות וקלא מר הוא דאמר בכללי רש"י אות ו' בשם הרב מגילת ספר
(ולא הביא שום חולק ע"ז) דפי' מסכת נזיר אינו מרש"י מדמכנה אותו מרן כ"מ בשם
מפרש עי"ש ולפי הנראה זאת היתה פונת הרב נחמד למראה בח"א דף קמ"ז ע"ב עי"ש
ד"ק אלא שלא ביאר דבריו פדרכו הטוב (ואנא עניא שדינא נרנא ע"ד הרב מג"ס הנ"ל
עיין לקמן בסי' ח' אות ה'): ובמ"ש הרב יא"ה לחלק בין את"ל לואפילו את"ל עיין למרן
החבי"ף בס' נשמת כ"ח ח"א ד' ס"ח ע"ג ובח"ב ד' מ"ג ע"א דסבר וקביל פלל זה דהיכא
דאתמר בלשון ואפילו את"ל לא הוי פשיטותא ועיין למני"ר גופיה בס' חיים ושלום ח"א
סי' ב"ך דף מ"ד ע"ד וז"ל שפרי יש סוכרים דגם לשון את"ל הוי פשיטותא ובפרט
כשאומר אפי' את"ל ועמ"ש בנכ"ח ח"ב סי' מ"ג ואכמ"ל עכ"ל וק"ל ועיין שו"ת שואל
ומשיב במהדורא ג' סי' תג"ע דהבין מדברי רש"י דריש תמורה הנ"ל דלא ס"ל דאת"ל
פשיטותא הוא: ז) את"ל מדברי הרשב"א בחידושי לכתובות ד' צ"ח ע"ב נראה שסובר
דלאו פשיטותא היא ויש לצדד כף מצאתי כתוב אצלי מזמן רב ועתה אין אצלי חידושי
הרשב"א הנ"ל לחזות בנעם דב"ק אף גם ראיתי פי חידושי פתובות הנ"ל אינם
להרשב"א כמו שמיחקים אותם אלא הם להרמב"ן עיין לקמן בסי' יו"ד אות א' ואם
הדברים מוכיחים כמו שכתבתי מאז נלמוד פן למען דעת סברת הרמב"ן דלא נקיט
דאת"ל פשיטותא אמנם לא יתכן לומר פן שמדברי הרמב"ן שביא הר"ן בפרוש
לנדרים ד' ע"ג ע"א (ד"ה משום דבר משמע הוא) מתבאר יפה דנקיט פללא דאת"ל
פשיטותא עי"ש: ח) את"ל אי הוי פשיטות לדעת הרא"ש הנה הרב יד מלאכי בכללי
הרמב"ם פתב באות י"ג דהרב קרפן נתנאל בכלליו אות ט' סובר בדעת הרא"ש דלא הוי
פשיטות והביא שפן פתבו מרן הבית יוסף והרבנים פרישה ובית חדש ותמה על הרב
ב"ח שבאה"ע סי' ל"ח מיניחס להטור לדעת הרא"ש דלשון את"ל הוא פשיטות אף

פְּשִׁיטוּתָא פֻּן בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים דְּזֵה לֹא יִתְכּוֹן דְּמַלְבַּד דְּהָרָא"ש אִינוּ סוֹבֵר דַּאת"ל פְּשִׁיטוּתָא
וְעוּד אַף מֵאֵן דְּסֹבֵר הָכִי אִינוּ אֱלָא בַּאת"ל שְׁבַש"ס אֲבָל לֹא בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים וּמְסִיק
שְׁבַמְכ"ת הָרַב ב"ח דְּבָרָיו אֱלוּ נִכְתְּבוּ וְשִׁלָּא בְּהַשְׁגָּחָה וְסִיּוּם וְעֵינֵן תַּפְאָרְתָּא שְׁמוּאֵל ד' ע'
ע"ד שְׁשַׁגְגָּה גַם הוּא בְּדַעַת הָרָא"ש עַכ"ל וְס' ת"ש הַנְּדָפְסָא בְּעֵינֵי עַצְמוֹ אִין אֲצִלִי פִי אִם
הַנְּסַפְחָא וּמְחֻנְפֵר לְהָרָא"ש וְאִי אֲפִשְׁרֵר לְכוּנֵן הַדְפִּים וְכוּן סִפְרָא קָרְבֵן נְתִנְאֵל הַנְּדָפְסָא בְּפִנֵי
עַצְמוֹ אִין מְצוּי אֲצִלִי פִי אִם נְסַפְחָא לְהָרָא"ש וְלֹא הַדְפִּיסוּ הַכְּלָלִים וּמְסַפְקָא לִי אִם דְּבָרֵי
הָרַב ת"ש"מ הֵם מִמֶּשׁ פְּדָבְרֵי הָרַב"ח שְׁבַאה"ע בְּכָל מְכָל (דְּהָרָא"ש אִית לֵיהּ פְּלִלָּא דַּאת"ל
פְּשִׁיטוּתָא וְשִׁגְמָא בְּדָבְרֵי הַפּוֹסְקִים הוּא פֻּן) אוּ שְׁרַק דְּהָרָא"ש פּוֹסֵק כַּאת"ל שְׁבַש"ס
וּבְתַפְאָרְתָּא שְׁמוּאֵל עַל דְּבָרֵי הָרָא"ש בְּנִדְרִים פְּרָק עֲשִׂירֵי סִי' יו"ד רְאִיתִי שְׁמִינְחָס
לְהָרָא"ש דַּאת"ל שְׁבַש"ס פְּשִׁיטוּתָא הִיא וְהָרַב קָרְבֵן נְתִנְאֵל שְׁם הַשִּׁיגוֹ בְּזֵה וְאָמַר
שְׁבַכְלָלִיו הוֹכִיחַ דְּהָרָא"ש לֹא ס"ל כַּהַת"ל עִי"ש וְאִין מְזַה הֶכְרַח לַאת"ל בְּלִשׁוֹן
הַפּוֹסְקִים דְּבָזָה אֲפִשְׁרֵר דְּגַם הָרַב ת"ש"מ מוֹדָה דְּאִינוּ פְּשִׁיטוּתָא שׁוּב מְצִיאִתִּי שְׁהָרַב הַחֲבִי"ף
בְּנִשְׁמַת כָּל חִי ח"ב ד' מ"ג ע"ב פְּתַב בְּפִקְרוּשׁ שְׁדַעַת הָרַב ת"ש"מ הִיא אֲלִיבָא דְּהָרָא"ש
דְּגַם בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים מִשְׁמַעוֹת הַלִּשׁוֹן הוּא פְּשִׁיטוּתָא עִי"ש וְעֵינֵן לְקַמֵּן בְּאוֹת ט' וּמְדָבְרֵי
מֶרֶן הַב"י בְּחֻלְקָא אַה"ע סוֹף סִימֵן י"ז גְּבִי אֲמָרָה תְּנוּ לִי פְתוּבְתִי וְהַתִּירוּנִי לִינְשֵׁא דְּכַתְבֵּי
הַרִיב"ה שְׁם דְּלְהַרְמַב"ם מַתִּירִים אוֹתָהּ וּלְהָרָא"ש אִין מַתִּירִים נִרְאָה קֶצֶת שְׁסוֹבֵר בְּדַעַת
הָרָא"ש דַּאת"ל הוּי פְּשִׁיטוּתָא מְדַקְאֵמֵר דְּמִשׁוּם דְּלֹא גָרִיס אַת"ל הוּא שְׁסוֹבֵר דְּלֹא
אִיפְשִׁיטָא הַבְּעִיָּא עִי"ש (אֱלָא דְּהָרַב קָרְבֵן נְתִנְאֵל עַל דְּבָרֵי הָרָא"ש הֵהֵם פְּתַב דְּאִינוּ
מְוַכְרַח וְכו' עִי"ש) וּמְדָבְרֵי הָרָא"ש בְּפִרְקָא קַמָּא דְּקִידוּשֵׁין סִי' ז' שְׁאַחַר שְׁהַסְבִּיר טַעַם
הַרְמַב"ם דְּאֲזִיל לְשִׁיטַת הַלְפָסוֹק כַּאת"ל סִיּוּם וְנִרְאָה דְּכָאֵן אִי אֲפִשְׁרֵר לוֹמַר פֻּן וְכו'
אִין לְהַכְרִיחַ דְּבַעֲלָמָא סוֹבֵר דְּהוּי פְּשִׁיטוּתָא דִּישׁ לוֹמַר שְׁפִנְתוּ לוֹמַר דְּאֵף מֵאֵן דְּסֹבֵר
בְּעֻלְמָא הִיא פְּלִלָּא הֶכָּא מוֹדָה וּק"ל: וְהִנֵּה בְּיַד מְלָאכִי שְׁם פְּתַב דְּמֶרֶן ב"י ח"מ סִי' שְׁמ"ו
סִי"ז סוֹבֵר דְּאִין דְּרַף הָרָא"ש לְפָסוֹק כַּאת"ל (יֵישׁ לְדַקְדָּק לְפִי זֵה אִמָּה שְׁפַתְבַּא בַּא"ע סִי'
י"ז הַנְּ"ל שְׁנִרְאָה שְׁסוֹבֵר בְּדַעַת הָרָא"ש דְּהוּי פְּשִׁיטוּתָא וְכוּן נִרְאָה שְׁהַבִּין הָרַב קַרְבִּין
הַנְּ"ל) וְכַתְבֵּי שְׁפִן מִתְבָּאֵר מְדָבְרֵי הָרַב"ח שְׁם דְּאִי לֹא דְּאִיכָּא הוֹכְחָה לֹא הִנֵּה פְּסִיק
כַּאת"ל וְשְׁפִן פְּתַב הָרַב הַפְּרִישָׁה בְּסִי' שִׁי"ב סִי"ט (לֹא יְדַעַתִּי אִמָּאִי לֹא הַנְּפִיר דְּבָרֵי
הַפְּרִישָׁה בְּסִי' שְׁמ"ו דְּאִירִי בִּיה) עִי"ש וְאֲנָכִי הָרוּאָה דְּהִנֵּי מִיְלִי דְּרַב בְּהַאי עֲנִינָא סְתָרָא
נִינְהוּ דְּבַח"מ סִי' שִׁי"ב וְשְׁמ"ו הַנְּ"ל מְפֻרְשׁ יִצְאָא שְׁסוֹבֵר בְּעַד הָרָא"ש דְּלֹא הוּי פְּשִׁיטוּתָא
זוּלַת הִיכָּא דְּמוֹכַח בְּש"ס אוּ הִיכָּא דְּמִסְתַּבֵּר עִי"ש וְאִילוּ בְּדִרְיִשָׁה אַה"ע סִי' קל"ז בְּסוֹפּוֹ
פְּתַב עַל דְּבָרֵי הַרִיב"ה וְז"ל וְתִמָּה לְמָה פְּתַב רַבִּינוּ עַל פְּלִן סִפְקָא מְגוֹרְשָׁתָא וְכַבֵּר נְתִבָּאֵר
בְּדָבְרֵי רַבִּינוּ לְעִיל סִי' י"ז וְסִימֵן ל"א וְסִימֵן ק' וְסִי' ע"ה וְסִי' קכ"ב וּבְכַמָּה זְוֹכְתִי דְּסִבִּירָא
לֵיהּ וּלְהָרָא"ש נְמִי דַּאת"ל הוּי פְּשִׁיטוּתָא וְכו' ע"כ וְהַסְתִּירָה מְפֻרְשָׁתָא בְּדַב"ק וְעֵינֵן עוּד
בְּפִרְיִשָׁה א"ח סוֹף סִי' פ"ג גַּם מַה שְׁהָרָא לְסִי' י"ז אִם פְּנִנְתוּ לְהַהִיא דְּהַתִּירוּנִי וְתִנּוּ
פְתוּבְתִי הָרִי מְבֻנְאֵר בְּדָבְרֵי הַרִיב"ה דְּלֹא פְּסִיק כַּהַת"ל אֱלָא דְּמְדָבְרֵי מֶרֶן הַב"י הוּא דִּישׁ
לְלַמּוֹד פֻּן אֲבָל מְגוּף דְּבָרֵי הָרָא"ש וְהַרִיב"ה אִין הֶכְרַח דְּסִבִּיר הָכִי דְּאִימּוֹר דְּאֵף אִי הוּוּ
גָרְסִי אַת"ל הוּוּ סִבִּיר הָכִי וְגַם בְּדָבְרֵי מֶרֶן ב"י עַל פְּרָתוֹן לְדַחְוִי נְפִשֵׁין בְּכּוֹנְתוֹ פִי הִיכִי
דְּלֹא לִקְסָתְרוּ דְּבָרָיו אִמָּה שְׁפַתְבַּא בְּח"מ סִימֵן שְׁמ"ו וְמַה שְׁצִינֵן לְסִי' ל"א הִנֵּינוּ הִיא דְּפִרְקָא
קַמָּא דְּקִידוּשֵׁין סִי' ז' וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי לְעִיל דְּאִין מִשְׁם הֶכְרַח וְעִי"ש בְּדִרְיִשָׁה וְמַה שְׁהַבִּיא

מסי' ק' היינו הדין דהתירוני דסי' טו"ב ומה שציינן לסי' ע"ה לא מצאתי שם מזה כמו
שיראה הרוואה ומה שהביא מסי' כ"ב תמוה לענ"ד דשם אדרבא גם הרמב"ם דסובר
דאת"ל פשיטותא בעלמא בדין ההוא לא הליך לשיטתו וכתב מרן הב"י משום דהאת"ל
אינו מפניך בש"ס ועי"ש להרב בית חדש על כל פנים לא נמצא להרא"ש ומר ברין
הריב"ה שם דפסקו כהאת"ל כיעי"ש: גם על הרב ב"ח קשה דממה שפתב בסימן שמ"ו
מוכח שסובר בעד הרא"ש דלא הוי פשיטותא וכן פתב בב"ח יו"ד סימן רל"ד סעיף כ"ג
כמו שפתב הרב יד מלאכי שם ואילו באה"ע בקונטרס אחרון סי' קל"ז סעיף ג' נראה
כמסכים לדעת הרב הדרישה דדעת הרא"ש והריב"ה לפסוק כאת"ל והנזקק לנישב
קושיותו כיעי"ש ודוחק לומר דלדבריו ולשיטתו דהרב הדרישה קאמר דאם פו הנה ליה
למימר בפירוש חדא דאין דרף הרא"ש והריב"ה לפסוק כהאת"ל ועוד דשאני הכא דלא
הנה מצי למימר האת"ל איפכא ואהיהא דבח"מ סי' שמ"ו עיין להרב תוספת יו"ט
בפולפלא חריפתא על דברי הרא"ש בפסק שמיני דמסכת מציעא סי' י"א ועל דברי
הרא"ש בפסק שני דקמא סימן י"ד: ועל דברי מרן הב"י בח"מ סי' שמ"ו הנ"ל שהעיד
דאין דרף הרא"ש לפסוק כהאת"ל קשה ממה שפתב בב"י אה"ע סי' ס"א (ד"ה ומ"ש)
שדרף הגאונים והרמב"ם לפסוק כהאת"ל ומשמע דכונתו לומר דמהאי טעמא הוא דפסק
הריב"ה שם דחיבת חופה קונה וקלא הרא"ש בפסק אף על פי סי' ו' פסק פו ומר הוא
דאמר בדעת הרא"ש דלא סבירא ליה כהאת"ל ואם פו על פרחיולומר דלאו טעמא משום
האת"ל ועיין בדברי הרא"ש בגופן שלחן ודוק ותשובת הרב מוהראנ"ח חלק א' שציינן
מרן החביב בכנה"ג שם שפתב דהאי פסקא תליא דהא דפליגי רבנאמא אם את"ל
פשיטותא או לא עי"ש אינו מצוי אצלי לראות דב"ק: המורם מכל האמור דבמחלוקת
הוא שנוי בדעת הרא"ש אי סובר דאת"ל פשיטותא היא או לא ועיין למרן החבי"ף בס'
נשמת כל חי ח"א דף ס"ח ע"ג (ד"ה ומ"מ) שגראה שתפס בדעת הרא"ש פדעת הסוכרים
דאת"ל הוי פשיטותא עי"ש ואילו בס' חיים ומלך הנד"מ דף ל"א ע"ג תפס השיטה פדעת
מרן ב"י בסי' שמ"ו הנ"ל עי"ש ושני הדרכים אינם מבוררים ומידי פלוגתא לא נפיק
והרב שלחן גבוה בסימן תל"ח סק"ו תופס שדעת הרא"ש והריב"ה דאת"ל לאו
פשיטותא היא עי"ש: אחר זמן רב ראיתי שהרב שער המלך בשלישי מהל' אישות בסוף
הלכה יו"ד (ד' ה' סוף ע"ג מדפוס חדש) תמה על מרן הבית יוסף באה"ע ז' סי' ס"א כמו
שתמהתי עליו אני הדל (בד"ה ועל דברי) ממה שפתב בחשן משפט סי' שמ"ו וכתב בשם
הרב מוהרלאנ"ח דלהסוכרים דאם תמצא לומר לאו פשיטותא הוי דין חיבת חופה בעניא
דלא איפשיטא ותמה עליו דמדברי הרא"ש מתבאר דאיפשיטא הבעניא אף דלית ליה
בעלמא אם תמצא לומר פשיטותא וסיים ואולם (נראה דצריך להיות ואולי) סבירא ליה
למרן דדוקא בבעיין אחד הוא דסובר הרא"ש דלא הוי פשיטותא אבל בשני בעינים פי
היה דפסק אף על פי אף הרא"ש מודה דהוי פשיטותא ולי הדל דחוק מאד חילוק זה
ואיפכא מסתברא דבבעיין אחד מסתבר טפי למימר דהוי פשיטותא עיין לעיל באות ג'
ומצאתי שהרב אבני שהם בדרף פ"ג ע"ד (בד"ה ודרף אגב) לא נתקרה דעתו במה
שחילק הרב שער המלך וכתב דקושטא דמילתא הוי דלהרא"ש לא הוי פשיטותא בין
בבעיין אחד בין בשני בעינים: ט) את"ל פשכותבים הפוסקים בלשון את"ל אין פונתם
להחליט שכן האמת (כדרך הגאונים דאת"ל שבש"ס תופסים לפשיטותא) אלא כותבים

פן לחזק דבריהם פן פתב הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות י"ג וכתב שמרוב פשיטותו
 לא ניתן ליכתב לולא ראה להרב בית חדש באה"ע סי' ל"ח ס"ה דשקניה לישרותיה וכו'
 עי"ש ועיין להרב החבי"ף בס' נשמת פל חי ח"א ד' ס"ח ע"ג ובח"ב ד' מ"ג ע"ב ובס'
 חיים ושלום ח"א ד' מ"ד ע"ד ומבואר בדבריו שבס' נשמת פל חי ח"ב שם דגם הרב
 תפארת שמואל סובר כהרב"ח דאת"ל שפפוסקים הוא פשיטות פן ומדברי הרב
 מוהראנ"ח בח"ב סוס"י ט"ן מתבאר דסברת הרב ב"ח לא נפלאה היא והוא שכתב שם
 שבשו"ת הריב"ש פתב השואל הודיעני אם מחילת האשה מועלת ואת"ל שהיא מועלת
 אם הוא מתוך אונס אם מועלת וכו' ותשובת הרב לא באה על כל פירטי השאלות ואם
 היינו דנים בלשון השואל על דרך סברת החושבים כל את"ל שבגמרא דהוי פשיטותא
 ולכך לא השיב הרב עליהם נקיטנו דמחילה מהניא בכי האי גוונא עכ"ל והנה רואה שלא
 הפליג הדבר שלא יתכן לומר פן (כמ"ש זה הי"ם גדול) ורואה אני ההדיוט שגם רבינו
 מוהר"י אבוהב שהביא מרן הב"י בא"ח סי' י"ז (בד"ה ומשמע מדברי) הבין בדעת
 הריב"ה שתופס עיקר כהאת"ל שבדברי הרא"ש וכתב על דבריו שאין דבריו נראין
 שהרא"ש לא אמר פן אלא בדרך את"ל אבל לא לקושטא דמלתא ומרן הב"י כתב שגם
 הריב"ה מודה לזה וביאר דבריו עי"ש וראיתי להרב שלחן גבוה בס' תמ"ז ס"ק כ"ט
 שהביא מה שכתב הרב שנירי פנסת הגדולה דמדברי הסמ"ק מתבאר דטעם היתר הפוסק
 שדרכו במדוכות חמץ שדרכו קודם הפסח הוא משום דהוי משהו וכבר נתבטל קודם
 הפסח והקשה על מרן שכתב דין זה בסתם ולא כתב דלמאן דאמר דחוזר ונעור אסור
 ולזה תירץ הרב של"ג שסובר מרן דטעם הראשון שכתב הסמ"ק דכינון שהוא בצונן לא
 פליט הוא עיקר ומה שכתב בטעם השני ואפילו פליט משהו בעלמא הוא ונתבטל לאו
 לקושטא הוא כמו שכתבתי בס' תל"ח סק"ו לדעת הרי"ף והרא"ש דכל את"ל לאו
 לקושטא הוא עכ"ל ובהורמונתיה דמר אין דבריו נכונים בזה דמה שכתב בס' תל"ח
 היינו לאת"ל שבש"ס דלאו פשיטותא היא לדעת הרי"ף והרא"ש ואין זה ענין לדברי
 הפוסקים בפירט שלא נזכר בדברי הסמ"ק את"ל כי אם ואפילו אי פליט משהו בעלמא
 הוא וכו' ועוד דבכה"ג (פשיטאמר ואפילו את"ל) גם בלשון הש"ס לכולי עלמא לא הוי
 פשיטותא כמו שהביא הרב יד מלאכי שם בשם הרב יד אהרן על פי דברי רש"י בתמורה
 דף ב' ע"ב בד"ה ואפילו את"ל עי"ש וכן כתב מרן חיד"א בברכי יוסף א"ח סי' ח' אות
 ז (ד"ה גם מ"ש) עי"ש: סימן ב.

בכללי שני התלמודים ומדרשים והזהר. א) תלמוד בבלי כי פליג עם הירושלמי דנקיטנו
 כפבלי פנודע היינו אפילו היכא דמיקל פדמוכח מדברי הרא"ש סוף עירובין וסמ"ג לאונן
 ס"ה הביא דבריו הרב גר מצנה ח"ב דף ס"ט ע"ב פן כתב הרב פתח הדביר ח"א ד' קע"ב
 ע"ב ומפח זה תמה יקרא על דברי מרן חיד"א בפשיורי ברכה שבברכי יוסף אור"ח סי'
 קנ"ח דמשמע דהבין מדברי הגאונים דנקטי פהירושלמי וזה לא יתכן ושוב נדחק ליישב
 דברי קדשו עי"ש ואני אומר דהנה אמת הפלל הנה שריר ובריר ומרן חיד"א גופיה בס'
 יעיר און במערכת הי"ד אות ג' סבר וקביל פלל זה ונהביאו בשם הרב"א בפשיטה מקובצת
 לבבא מציעא ובשם רבינו יהונתן בפירושו להרי"ף לב"מ בכת"י והזכיר דברי הרי"ף
 דסוף עירובין (דברי הרא"ש ה"ל מאיש לוקחו הרי"ף שם) וסמ"ג לאונן ה"ל ולא
 הביא שום חולק בזה ודוחק לומר דשכח משנתו שבשיו"ב ה"ל וכוונאי אי הנה משמע

ליה מתשו' הגאונים להיפך לא הנה משתמט מלאתווי דפליגי בה רבנן קדישי אלא נדאי
סתמו בפירושו שסובר דכולי עלמא סברי האי כללא ואלא מיהא ביהדיא דתשו' הגאונים
יתכן לומר דסברי הגאונים דנקיטין פהירוש' פיון דבתלמודין לא אתמר בהדיא בהיפך
ואינו אלא מדיוקא הגם דבירושלמי נמי אינו אלא מדיוקא אולי משמע להו דיוקא
דמהירושלמי אלים טפי ואהכי נקטי פדברי הירוש' והכי משמע לישנא דומיהו פירוש'
וכו' (לפי הגהת הרב פתח הדביר שגראית מוכרחת כיעי"ש וקצת תימה מה על הרב
מוהרמ"ח בהגהות איי הים סי' קצ"ג שלא העיר להגיה וגם לפי הגראה לא ראה דברי
השיו"ב הג"ל כיעי"ש) דמשמע דהדרי בהו מסברתם קמייתא ואתו דברי השיו"ב הג"ל
כפשטם וניצול אותו צדיק הרב בית מנוחה מקושנית הרב פה"ד שם ולכל הדברות הפלל
הג"ל אמת ונציב דנקיטין פתלמודין גם לקולא: ובמידי דבבבלי מבעיא לן באיזה דין
ובירושלמי נמצא הדין ההוא בפשיטות אית לן למינקט כפשיטות הירושלמי עיין במה
שרשמתי בשדי חמד ח"א בחלק הפללים מערכת הבי"ת אות צ': וכתב הרב יד מלאכי
בבבלי שני התלמודים אות ח' בשם שו"ת הרמ"ע סוף סי' נ"ט דכל דבר שגזפר בבבלי
שסובל שני פירושים ויתברר האחד על פי הירושלמי מניה לא נזוע עכ"ל ומסתייעא
מילתיה דרב ממה שכתב מרן בכסף משנה בפרק י"ג מהלכות גירושין דין י"ח והכרעת
הירושלמי דלא ליפלוג אגמרא דילן הכרעה היא נדאי דכל מאי דמציון לפרושי בגמרא
דלא ליפלוג עדיף טפי אף שהפירוש יהיה דחוק קצת עכ"ל שוב ראיתי ביז מלאכי שם
באות יו"ד שכתב כל טעמי דאפשר למיעבד עבדינו דלא לשוויי פלוגתא בין גמרי
לירושלמי בית יוסף יו"ד סי' ר"א וסי' רי"ז (בד"ה הנודר מן החלב) וכן כתב בכסף
משנה בפרק ט' מהלכות נדרים דין ח' ובפי"ג מהלכות גירושין (הג"ל) ומוהרי"ו סי' פ"ח
וי"ם של שלמה ליבמות פרק י"ב סי' ד' ותוספות ישנים ביומא ריש פרק יום הכיפורים
(בד"ה המלך והפלה) ובתוספות דין שם דף פ"ז ד"ה והאמר ועיין פרישה בחו"מ סי'
יו"ד סעיף ג' וז"ל שדה יהושע בפרק קמא דקידושין ד' י"ב ע"ב ודע שכל פיוני בפירוש
זה להשוותו לתלמוד בבלי כל מה שאפשר עכ"ל ולפי דעתי הנה ראוי לצרף שתי
האותות והיו לאחדים פי דרף אחד להן וראיתי עתה בס' ביפורי שלמה הנדפס מחדש
לידידי הגאון מוהרש"א רעזקטא יצ"ו בסי' ג' אות ט' שכתב פלל זה דכל טעמי דמציון
למיעבד וכו' בשם מרן הב"י יו"ד ובכסף משנה הלכות גירושין הג"ל והרא"ש בעירובין
פרק א' וסיים וגדולה מזו כתב הרא"ש בכתובות פ"ו אפילו הנה הפירוש רחוק ונדחוק
ראוי לפרש פדי להשוות הגמרות יחד עכ"ל יצ"ו ולפי הגראה אין אצלו ספר יד מלאכי
ואפריון נמטייה שהביא לנו בקיאות חדש מדברי הרא"ש בשתיים זו הנז"ל ואהימנותיה
דמר סמיכנא אף פי אגב ריהטאי לא מצאתי פעת דברי הרא"ש דכתובות (והיום ראשון
הוא לקבלתי ספרו הבהיר) ודברי הרא"ש בעירובין לפי הגראה הם בסוף סימן נ"ו
ועיין עוד בבפורי שלמה סי' ה': פיוצא לזה ראיתי שם (ביד מלאכי) באות ז שהביא מה
שכתב הרב פרי תואר בריש סי' קי"ט דהא דנקיטין פתלמודין נגד הירושלמי הני מילי
לענין משא ומתן דש"ס אבל מידי דתלי בחילוף גוססאות תלינו דברייטא נשתבשה
בש"ס דילן ונוסחא הנכונה היא מאי דמיייתי בירושלמי וכתב על דבריו ולא ידעתי מנא
ליה הא ומצאתי להרשב"ץ בזהר הרקיע שכתב על ענין כזה דנסחת הירושלמי היא
משונבשת ונסחת הבבלי היא דוקא ועיין תוס' בכורות ד' כ"ב ד"ה תירוים ורבינו שמשון

בְּפָרֶק ה' דְּתַרּוּמוֹת מִשְׁנֵה ב' דְּלֹא הִכְרִיעוּ וּמִי יִכְרִיעַ עַכ"ל וּבִאֲמַת כְּנוּתִיהָ דְהַרְשָׁב"ץ
מִסְתַּבְּרָא וּמִיִּסְתַּיָּעָא מִיִּלְתִּיהָ מִמָּה שֶׁפֶתַב בְּתַשׁוּבוֹת הַמִּיּוֹחֶסוֹת לְהַרְמַב"ן ס' צ"ו כְּבַר
יַדְעָתָ שָׁרְבוּ הַשְׂוִיבוּשִׁים וְהַנְּסַחָאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וְהַסְּבֵה הַגְּדוּלָה לְמִיעוּט הַשְּׂגָחַת הַלּוּמָדִים
בּוֹ וְאִין עוֹמְדִין עָלָיו רַק אֶחָד בְּדוֹר עַכ"ל וְהוּבָא בְּיַד מְלָאכִי שָׁם אוֹת ו' וְהָיָה לוֹ לְסִינַע
לְסַבְּרַת הַרְשָׁב"ץ מִתְּשׁוּ' הַלְזוֹ וְכַתֵּב שָׁם (בְּאוֹת ו') בְּשֵׁם הָרַב חוֹת יָאִיר ס' כ"ג דְּאִין
לְסַמְּוֵה פֶּלֶל עַל גְּסַחָאוֹת הִירוּשָׁלַיִם שֶׁבְּיַדְנֵנוּ שֶׁהַגְּנֻסַחָאוֹת מְרַבִּים וּמְפֻלְגִים בְּטַעֲוִיּוֹת חֶסֶר
יִתִיר וְחִלְפֵי בְּאִנְפֵן שְׂאִין לְהַחֲלִיט הַדְּבָר מִתּוֹךְ גְּסַחָא שְׁלַנּוּ עַכ"ל וְאִם כֵּן נִרְאֵה שְׂנֻכּוֹנִים
דְּבַרֵי הַרְשָׁב"ץ שֶׁפֶתַב בְּכִיּוּצָא לְזֵה שֶׁהָעֵינָקֵר כְּתַלְמוּדִין וּמְצִינּוּ כִּיּוּצָא לְזֵה בְּהִיכָא דְפְּלִיגִי
הַתּוֹסְפָתָא וְהִירוּשָׁלַיִם שֶׁפֶתַבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁדַּעַת הַרְמַב"ם לְפִסְוֵק כְּהִירוּשָׁלַיִם נִגְד
הַתּוֹסְפָתָא וְכַתֵּב הָרַב פְּרִי חֶדֶשׁ בְּסוּף ס' ת"ן בְּטַעַם הַדְּבָר מִשּׁוּם דְּהִירוּשָׁלַיִם בְּתַרָא נִגְד
הַתּוֹסְפָתָא וְכַתֵּב הָרַב מוּהַר"י קוֹרְקוֹס בְּפָרֶק ה' מֵהַלְכוֹת מִתְּנוּת עֲנִיִּים הִלְכָה ג' וְאִף עַל
פִּי שֶׁהַתּוֹסְפָתָא נִשְׁנִית בְּלִשׁוֹן אַחֲרַת לִשׁוֹן הָאֲמוּר בִּירוּשָׁלַיִם הוּא עֵינָקֵר עַכ"ל וְהִבִּיא
דְּבַרֵי הָרַב יַד מְלָאכִי בְּכַלְלֵי שְׁנֵי הַתְּלַמוּדִים אוֹת ג' הָרִי דָּגַם בְּחִילּוּף גְּנוּסַחָא נְקִיטִינּוּ
כְּהַתְּרָא וּמִזֵּה גְּלַמוּד בְּחִילּוּף גְּנוּסַחָא בֵּין תְּלַמוּדִין לְהִירוּשָׁלַיִם דְּאִית לָן לְמִינְקַט כְּתַלְמוּדִין
דְּהוּא בְּתַרָא וַיִּדִידֵי הָרַב בִּיכּוּרֵי שְׁלֵמָה שָׁם לְפִי הַנִּרְאָה לֹא רָאֵה דְבַרֵי הַרְבַּנִּים הַנֶּ"ל בְּזֵה
וְנִמְשָׁף אַחַר דְּבַרֵי הָרַב פְּרִי תַנְאָר הַנֶּ"ל ע"ש: וּבְעֵינָקֵר פֶּלְלִין (כִּי פְּלִיגִי שְׁנֵי הַתְּלַמוּדִים)
רְאִיתִי בִּס' בִּיכּוּרֵי שְׁלֵמָה הַנֶּ"ל דְּבַרֵי מִי שֶׁגְּדוּל הַגְּאוֹן בַּע"ס זְכַר יְהוֹסֵף יצ"ו שָׁם בִּס' ו'
וְרְאִיתִי לְהַעֲתִיק דַּב"ק כִּי הוּא בְּקִיאוֹת נִפְלָא וְנ"ל הִנֵּה וְדַאי דְכַשְׁהַבְּלִי חוֹלֵק עַל
הִירוּשָׁלַיִם הִלְכָה כְּהַבְּלִי דְהוּא בְּתַרָא וְעֵינָן רֵא"ש פֶּרֶק ז' דְּגִיטִין ס"ד וּבַכ"מ וַע' תּוֹס'
בְּרַכּוֹת י"ד ל"ט וּבְרֵא"ש וּב"י או"ח ס' ר"י וּבְר"ן גְּדֵרִים פ"ד א' וַע' בְּמֵאוֹר פְּסָחִים
רפ"ג וַיְבָמוֹת פ"ז ד"ה מְכָרוּ שְׁנֵיֵהֶם וְכַתּוּבוֹת סו"פ ד' וּבְרַמְבַּ"ן ס' הַזְכוֹת וַיְבָמוֹת פ"ז ס'
י"ג וַע' בִּס' הַמְּכָרִיעַ סוּף ס' ג' וְעֵינָן בְּאוֹר זְרוּעַ סוּף ח"א בְּשׁו"ת ס' תַּשַּׁע"ט וְעֵינָן
בְּכֶסֶף מִשְׁנֵה הַלְכוֹת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ה' הִלְכָה י"ח וְעֵינָן רֵאָב"ד פֶּרֶק ז' מְבַפּוֹרִים הִלְכָה ט'
וְעֵינָן תּוֹס' בְּבֵא בְּתַרָא פֶּרֶק א' ד"ה לְמַעוּטֵי וַע"ש בְּמֵאוֹרֵי אוֹר בְּחֻלְק כֵּן נוֹן זֵה חִידוּשׁ
גְּדוּל לְהַתְּנַגֵּד אֶל הִירוֹ' בְּלֹא מְצָא גִירְסָא אַחֲרַת מ"מ עֵינָן בְּתַשׁוּבַת מַהֲרִ"ק שְׁוֹרֵשׁ ק'
וְנ"ל וְהוּא דְבַר הַיְדוּעַ שֶׁהַר"מ רִגִּיל לְפִסְוֵק עַל פִּי הִירוּשָׁלַיִם יוֹתֵר מִכָּל הַפּוֹסְקִים הַיְדוּעִים
אַצְלָנוּ וְאַפְּיָלוּ בְּמָקוֹם שְׂאִין תְּלַמוּדֵנוּ מוֹכִיחַ כְּהִירוּשָׁלַיִם כו' הִיכָא שְׁתַּלְמוּדֵנוּ מִעֲמִיד
בְּשַׁנּוּיָא דְחִינְקָא וְהִירוּשָׁלַיִם מְפָרֵשׁ כְּפִשְׁטָה תּוֹפֵס לוֹ שִׁיטַת הִירוּשָׁלַיִם וְעֵינָן בְּמֵרָאֵה הַפְּנִים
לִירוֹ' בְּבֵא מְצִיעָא פֶּרֶק ח' הִלְכָה ד' ד"ה שְׂאֵלָה מִן הַבְּיַר כו' וּמְכָל מְקוֹם צָרִיף לִיתָן טַעַם
לְדַהַרְמַב"ם דְּרִגִּיל לְפִסְוֵק כְּתַלְמוּדָא דְהִיכָא בְּמָקוֹם שְׂאִין צַד הַכְּרַע מוֹכַח דְּלֹא כְּהִיא
תְּלַמוּדָא וּמְבִנְאָר לְהַרְגִּיל בְּדְבַרֵי שְׁלֹא עָשָׂה חִיבוּרוֹ כִּי אִם אַחַר שְׁבִיבֵר כָּל הַהִלְכוֹת
מֵהַתּוֹסְפָתוֹת וְהִירוּשָׁלַיִם וְרַמְזוּ עֲצָמוּ לְזֵה בְּפִירוּשׁ הַמִּשְׁנֵה דְתַמִּיד וַע"ש ב' וּבְפָרֶק הַשְּׂוֹאֵל
מִתְּשׁוּבַת מַהֲרִ"ק שֶׁדְּרַכּוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם שְׁסוּמָה בְּכָל מְקוֹם עַל פִּשְׁטוֹת הִירוּשָׁלַיִם אִף
דְּדַחֵי בְּבַבְלִי וְעֵינָן עוֹד בְּמֵרָאֵה הַפְּנִים רִישׁ פֶּרֶק לֹא יַחְפּוֹר כְּנִי מַתְּנִי כו' וְעֵינָן בְּשִׁיּוּרֵי
קֶרְבֵן פֶּרֶק ו' דְּשִׁבְתָּ הִלְכָה ב' בַּד"ה הִיא אֲמָרָה וְלֹא שְׁבָקִינוּ מֵה דְּמִפְּוֹרֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם
בְּשִׁבְלֵי דְחִינְי' הָאֲמוּרָה בְּבַבְלִי וְכו' וְעֵינָן בְּתוֹס' בִּיצָה (ד' י"ז ע"ב) סוּף ה"ד אֲמַר רְבָא
וְאַדְרַבָּא קִינְמָא לָן כַּר"י לְגַבֵּי וְכו' וַר"י פְּלִיג עָלָה בִירוּשָׁלַיִם וְאִף דְּבַבְלִי לֹא מִיִּיתִי לָהּ
וְעֵינָן בְּכֶסֶף מִשְׁנֵה פֶּרֶק ה' מִתְּרוּמוֹת הִלְכָה ט"ו וְאִף עַל גַּב דְּלֹא אִיפְשָׁטָא הֵתָם אִיפְשָׁטָא

בירושלמי סוף פֶּרֶק בְּתָרָא דְּמַעֲשָׂרוֹת ה"ד וְעֵינָן בְּמַגִּילַת אֶסְתֵּר בְּשׁוֹרֵשׁ שְׁלִישִׁי וְעֵינָן תּוֹ
בָּבָא בְּתָרָא קמ"ט בְּשֵׁם ר"ת דְּמַשְׁבְּשִׁין תּוֹסְפָתָא מְקַמֵּי יְרוֹ' וְע' רֵא"ש פֶּרֶק הַבָּא עַל
יְבָמְתוֹ ס' א"א דְּמַשְׁמַע דְּהִיכִי דְּפָלִיגִי הִירוּשְׁלָמִי וְהַתּוֹסְפָתָא קי"ל פְּהִירוֹ' וְעֵינָן בְּפָרִי חֲדָשׁ
אֲנֹרַח חַיִּים סוּף ס' ת"נ ד"ה גַּם מ"ש וְכוּ' וְנִשׁ לְהַחְמִיר פְּהִירוּשְׁלָמִי שֶׁהוּא בְּתָרָא וְאַיִתִּי
בְּרִייתָא וְלֹא הִזְכִּירָהּ בְּתוֹסְפָתָא וְכוּ' וְעֵרָא"ש פ"ב דְּחֻלִּין ס"ו וּבְכֶסֶף מְשֻׁנָּה פֶּרֶק א'
מִתְמוּרָה הֶלְכָה י"ז וְעֵינָן בְּמָבוֹא הַתְּלֻמוֹד שְׁמַדְהַכ"מ שְׁאָם יְכוּלִין לְהַשְׁווֹת הַתּוֹסְפָתָא עִם
הַמְשֻׁנָּה אִף שְׁנַחֲלַק עַל הַגַּמ' סוּמְכִין לָהּ וְע' בַּכ"מ פ"א מִמַּעֲשֵׂר שְׁנִי וּבְקָרְבָן נִתְנָאֵל פֶּרֶק
קַמָּא דְּפִסְחִים אוֹת ט"ו וּבְתִשְׁבִּי' רִדְב"ז ס' פ"ד וְעֵינָן בְּבָאָר יַעֲקֹב לִיו"ד ס' קמ"ה בְּש"ף
סָק"א דְּלֹא שְׁבָקִינוּן מֵאֵי דְּפִשְׁיטָא לְהִירוּשְׁלָמִי מִשׁוּם מֵאֵי דְּמִסְפָּקָא לְש"ס דִּילָן וְכוּ'
וְעֵש"ב עַכ"ל יצ"ו וְאִין הַפְּנָאֵי אֲתֵי פְּעֵת לְעֵינָן בְּכָל הַבְּקִיאוֹת הַנִּזְ"ל כִּי רַב הוּא אִף אֵת זֶה
אֲגִיד כִּי מֵה שְׁפָתַי שְׁנִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש בְּפֶרֶק הַבָּא עַל יְבָמְתוֹ דְּהִירוּשְׁלָמִי עֵיקָר נִגְד
הַתּוֹסְפָתָא כּוּן פֶּתַח הָרַב קָרְבָן נִתְנָאֵל עַל דְּבָרֵי הָרֵא"ש הַנִּזְ"ל וְכִמּוֹ שְׁפָתַי לְקַמְן בָּאוֹת
ה' וְשֵׁם הַבְּאֵתִי מִיְיָמִינִים וּמִשְׁמָאלִים בְּזֶה עֵי"ש וְמֵה שְׁהִבִּיא מְדַבְּרֵי הָרַב בָּאָר יַעֲקֹב עֵינָן
מֵה שְׁפָתַי אֲנִי הִתְדִיּוֹט בְּשְׁדֵי חֲמֵד ח"א בְּחֻלְק הַכְּלָלִים מְעַרְכַת הַבִּי"ת אוֹת ח' בַּס"ד:
(ב) יְרוּשְׁלָמִי וְתִלְמוּדִין כִּי פְּלִיגִי בְּסִבְרַת ר' יוֹחָנָן (שֶׁהוּא מֵאַרְיָה דְּש"ס יְרוּשְׁלָמִי) מֵר
אָמַר הִכִּי אָמַר ר"י וְיֵרָא בְּהַפֵּךְ פֶּתַח מִן חֵיד"א בְּיַעֲרֵר אֲזַן מְעַרְכַת הִיו"ד אוֹת י"ג
וְהוּבָא בְּמִשְׁק בֵּיתִי אוֹת שַׁפ"ח (ד"ה וְרֵאִיתִי) וּבְמִכְתַּב לְחֻזְקִיאָו בְּחֻלְק הַתְּשׁוּבוֹת ד' מ"ט
ע"ג דְּנִקִּיטִינוּן כַּמ"ש בְּתִלְמוּדִין וְהָאָרִיף הָרַב בָּאָר יַעֲקֹב בְּחִידוּשֵׁי לִיו"ד ס' קמ"ה
וְלִהוֹכִיחַ כּוּן מִפְּמָה דְּוֹכְתִי עֵי"ש וּבְמִלָּא הָרוּעִים ד' מ"ח ע"ג וְעֵינָן בְּשִׁיּוּרֵי בְּרַכָּה יו"ד ס'
קמ"ה אוֹת א' וְדוּק הֵיטֵב וְעֵינָן בְּתִשְׁבִּי' הָרֵא"ש פֶּלָל מ"ו ס' ג' וּמְדַבְּרֵי הָרַב לְחַם מְשֻׁנָּה
סוּף פֶּרֶק ג' מֵהֶלְכוֹת עֲבוּדַת יוה"כ נִרְאָה דְּלֹא פְּשִׁיטָא לָן כְּהִי מְנִיחָהּ וְנִקִּיטִינוּן וְאַהֲכִי
נִקִּיטִינוּן בְּהֵיאָא בְּסִבְרַת ר' אֶלְעָזָר עֵי"ש וְהִבִּיא דְּבָרָיו הָרַב יֵד מְלֹאכִי בְּסוּף אוֹת תַּקַּע"א:
(ג) מִס' סוּפְרִים אִם הִיא מְזַמֵּן הַתְּנָאִים וְאִם מְבִיאִים מְמַנָּה בְּתִלְמוּד דִּידָן הִנֵּה הָרַב יֵד
מְלֹאכִי בְּכָלִי שְׁנֵי הַתְּלֻמוּדִין אוֹת י"ב פֶּתַח דְּמַמָּה שֶׁהוּבָא בְּמִסְכַת סוּפְרִים דְּבָרֵי פְּמָה
אֲמוּרָאִים וְאַיִנוּן בְּתָרָאֵי מוֹכַח כְּדַבְּרֵי הָרֵא"ש בְּפִירוּשׁוֹ לְהַלְקֵט שֶׁל הָרִי"ף בְּהֶלְכוֹת ס"ת
(גַּבִּי פֶּרֶשָׁה פְּתוּחָה) שְׁנִתְחַבְּרָה בְּדוֹרוֹת הָאֲחֻרּוֹנִים וּמְפָל מְקוֹם מְבִיאִים מְמַנָּה בְּש"ס דִּילָן
בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי כְּמָבוֹאָר בְּמִסְנֶרֶת הַש"ס עַל כְּמָה בְּרִייתוֹת שְׁבַש"ס שֶׁהֵם מְמַסְכַת סוּפְרִים
שְׁלֹא כְּדַבְּרֵי הָרֵא"ש שְׁלֹא הוּבָא מְדַבְּרֵיו בְּתִלְמוּד עֵי"ש וּבְמַחֲכַתָּה"ר דְּבָרָיו תְּמוּהִים
שִׁידְחָה דְּבָרֵי הָרֵא"ש עַל כִּי מֵה שְׁמַצְוִינָן בְּמִסְנֶרֶת הַש"ס וְיָמֵי זֶה אָמַר שְׁפִנְתַת הַמְצִינָן
לוֹמַר דְּהַש"ס מְבִיא מֵהַמְסַכַת סוּפְרִים וְהֵלֵא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת אִין מְסַפֵּר בְּמִשְׁנָה אוּ בְּרִייתָא
הַשְּׁנוּיָה בְּמִקוּמָה (דְּרָף מְשַׁל בַּמִּס' בְּרַכּוֹת) וְהוּבָא גַּם בְּמִקוֹם אַחַר (דַּר"מ בַּמִּס' שֶׁבַת)
מְצִינָן בְּמִקוּמָה לְאוֹתוֹ מְקוֹם וְאִין הַפְּנִינָה שְׁכָאן נִלְקַח מִשְׁם אֶלָּא מוּרָה מְקוֹם דְּאִיתָא נְמִי
בְּדוּקָתָא אַחֲרִיתִי וּבְאוֹתוֹ מְקוֹם נִלְקַח מְכָאן וְא"כ גַּם בְּהַצְיִין לְמִסְכַת סוּפְרִים יֵשׁ לוֹמַר
שֶׁהַפְּנִינָה שְׁבַרִיתָא זֹו אִיתָא נְמִי בְּמִסְכַת סוּפְרִים וְאַפְשָׁר שְׁמַחְבֵּר הַמ"ס לְקַחְהָ לוֹ
מִתְלֻמוּדִין וּמְצִאתִי שְׁמֶרֶן חֵיד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף ס' תַּקַּפ"ב אוֹת ז תְּמָה עָלְיוּ בְּזֶה עֵי"ש
דַּב"ק וְכַס' יַעֲרֵר אֲזַן בְּמַעֲרַכַת הַסְּמ"ף אוֹת ל"א: וְעַל מְסַכַת דְּרָף אֲרַץ אִם קְדָמָה לְהַתְּלֻמוּד
הִנֵּה הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בַּס' ג' פֶּתַח בְּשֵׁם מְרֵן הַחֲבִי"ף בַּס' לַב חַיִּים ח"א ס' ס' דְּהַשְּׁנוּהָ
אוֹתָהּ לַמִּס' סוּפְרִים דְּכִמּוֹ שְׁכַתְּבוּ הָרֵא"ש וְדַעֲמִיָּה עַל מִס' סוּפְרִים שְׁנִסְדְּרָה בְּדוֹרוֹת

האחרונים פן הוא מס' דרך ארץ ונחלק עליו בזה דמסכת סופרים שניא היא שמצינו בה שגזפרו אמוראים אחרונים וכו' מה שאין פן בשאר מסכתות קטנות וכו' ושוב הביא דהרב שבות יהודה חולק על מרן חיד"א שהרי נוכל לומר דנסדרה בימי התנאים ואחרי כן הוסיפו בה דברים מאמוראים אחרונים כמו שכתב הוא עצמו בפירושו למס' פלה וכו' עי"ש שהאריה קצת בזה ואין לתמוה על זה שהרי אף בתלמוד דידן יש הוספות מרבנן סבוראי אחר חתימת התלמוד כמו שכתב הרמב"ם בפירושו המשנה דזבים פרק ד' משנה ו' וז"ל ועל אותם העניינים אמרו בש"ס (נדה ד' ד') מאי מדף פדכתיב קול עלה נדה ר"ל וכו' ופירושו הזה אינו מן הגמרא אלא שכתבוהו בגליון מן פירושו סבוראי וכתבן המעתיק בתוך הדברים ולא נזקרו עליהם (פן הגיה הרב תוספת יום טוב) עכ"ל וכתב הרב מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לנדה שם שכתשו רבינו שרירא גאון בייחוסין כתב שקבלה בידו שיש הרבה תוספות בתלמוד מן הכתובים וכתב עוד שמ"ש בנדרים דף יו"ד לשון שפדו חכמים פדכתיב החדש אסר בדה מלבדו הוא הוספה על הגליון עי"ש וכינצא לזה כתב בהגהות הנ"ל בריש מגילה בשם מר רבו הגאון מוהר"א מרגליות סימן ז"ך (אולי הוא בשו"ת בית אפרים ואין מצוי אצלי) שהוכיח דבתנחומא יש הוספות האחרונים ובפרט בפרשיות הראשונות ונתנישבה דעתו בזה מה שהוקשה לו במה שכתבו הקדמונים בפירושו י"ג זמן קהלה לכל ולא זכרו שפן הוא במדרש ר' תנחומא ועי"ש עוד בהגהותיו לדה כ"ג בשם רבו בס' ראש אפרים סי' ז"ך שתנחומא שפדינו נלקה בחסר וביתר והרבה דברים מפסיקתא ותנחומא נכללים היו בילמדנו וכ"כ גם בספרו אגרת בקורת דף ז' ע"א הובאו דבריו בהמבוא שבס' התנחומא הנדפס בוויילנא שנת התרמ"ה בדפוס רא"ם דף ח' ע"ב ומדבריו שם נראה דרק בפרשת בראשית נזח יש הוספות מזמן אחרון (שם לא הזכיר את רבו הנ"ל ונראה הדברים כאילו אמרם מפי עצמו ואין בידי ס' אג"ב הנ"ל) ויפה העיר עליו בעל המבוא הנפלא שם שלא לבד באלו הפרשיות יש הוספות פי כן הוא בכמה מקומות שהראה שם וגם מה שיישב בזה מה שהראשונים הביאו הא די"ג זמן קהלה בשם ר"ת ולא בשם התנחומא לא נתקרה דעתו בזה שעכ"פ הגיה להם להביא שפן הוא בשאלות עי"ש שהאריה בבקיות עצום ורב שיש הוספות רבות בתנחומא: ד) ספרא וספרי דאמרינן בש"ס סתם ספרא רבי יאודה וסתם ספרי ר' שמעון עיין סנהדרין ד' פ"ו פתב מר"ן חיד"א בשם הגדולים ח"ב ובנועד לחכמים ח"א (במערכת הסמ"ך הובא במערך ספרים) דאין הפונה דר"י ור"ש חברו אותם דהא חזינא דהונפרו שם ר' ורבי חזינא אלא הפונה דהמחבר חפרם אליבא דר"י ואליבא דר"ש כדאמרינן סתם משנה ר' מאיר והובא שם מה שכתב הרמב"ם בהקדמת ספר הגז דרב חברו עי"ש ד"ק וראיתי להגאון מוהרי"ש הלוי נאטאזאהו גר"ו בהקדמת הספרי הנד"מ בלעמבערג שנת כתר"ו הרעיש את האר"ש בזה על דברי הרמב"ם הנ"ל שהוא היפך מה שכתב הרמב"ם בתשובה הובא בכ"מ דסתם ספרי רש"מ וכש"ס סנהדרין הנ"ל והזכיר דברי מרן חיד"א הנ"ל ושוב הביא ש"ס במכות דף י"ז הא קמ"ל כר"ש ס"ל והוא על פי מה שאמרו בספרי וסייגים דמזה מבואר דהמחבר הוא רש"מ עצמו ולכן אף אם נודה להרמב"ם על הספרא דרב הוא המחבר אבל הספרי ודאי הוא רש"מ עי"ש ותמיה לי אחרי דכל יקר ראתה עינו דברי מרן חיד"א אשר הכריח בראיה ברורה ממה שהונפרו רבי ור' חזינא בספרי סוף פרשת שלח לה (ונלע"ד דלפי רוב פשיטותו לא

הנוצרה מן חיד"א להלאות את הקורא בציון מקומות רבים אין מספר שהנוצר רבי בספרי אף גם ר' יאשיהו ור' יונתן שהיו תנאים אחרונים בימי ר' חנינא עיני תוס' ישנים ל ומה ד' ז"ן ע"א הנוצרו בספרי לרוב מאד כמו שיראה הרואה ונלאתי לכותבם גם ר' אחיה ב"ר יאשיה הנוצר בפרישת נשא בפסקא ולקח הפה מיד האשה דמכל זה נראה להדיא דאין המספר ר' שמעון בן יוחאי) ולכן כתב דישתקע ולא יאמר דר"י חיבר ספרא ור"ש ספרי עי"ש א"כ איך יוכל להחליט בהיפך מבלי שישתור ראיתו הברורה ומה שהביא ההיא דמכות אין שום תבא לדברי מן חיד"א הנ"ל כיון דגם הוא מודה דמי שחברו חיברו לדעת ר' שמעון פדאמרינן בסתם משנה פנוצר לעיל וכיוצא לזה כתב הרב ספר יוחסין (בשם ר' שמעון בן יוחאי) על ספר הזהר שפינוהו על שם הרשב"י אף שהוא לא עשאו כיון שתלמידיו ותלמידי תלמידיו ובנו ר"א עשאוהו ממה שקבלו ממנו כמו שאמרו שהמשנה וספרא וספרי ותוספתא פולהו אליבא דר' עקיבא אף שאלו הספרים נעשו אחר מותו וכו' עי"ש ואם כן שפיר נוכל לומר פדברי מן חיד"א שהמספר חברו על דעת רש"י ומכל מקום מה שהכריח מן חיד"א ממה שנוצרו בו דברי אחרונים נראה דלפי מה שהבאתי לעיל באות ג' בשם הרב שבות יהודה דממה שנוצרו אמוראים אחרונים במסכת סופרים אין הכרח שלא נסדרה בימי התנאים דיש לומר שאחר כך הוסיפו בה דברי האמוראים וכו' כמו כן יש לומר לגבי הספרי פמוכן: ואם חולק הספרי אמ"ש בש"ס פהי מנייהו נקיטינן להלכה רשמתי לקמן סי' ה' אות ב': ה) ירושלמי ותוספתא במקום שנוחקו יש לפסוק פהתוספתא עיני הראב"ד פ"ד ופ"ה ממעשר ובשו"ת רש"ך ח"ג סי' ז"ן וג"פ סי' קכ"ה פן כתב בגליון ש"ס הירושלמי במס' ברכות ד' ח"ל ע"א ועיניתי בדברי הראב"ד ולא ראיתי רמז מזה כמו שיראה הרואה אף גם תמוה לי דבהדיא כתב מן כסף משנה בפרק א' מהלכות מעשר שני הלכה יו"ד דדעת הרמב"ם לפסוק פהירושלמי נגד התוספתא משום דלא ידיע אי מתנייא בי ר' חנינא ור"א ושו"ת הרב מוהרש"ך אינו מצוי אצלי לראות ד"ק אף ראיתי להג' יד מלאכי בכללי שני התלמודים אות ג' פי תשובה זו הבליעה בנעימת דבריו בהדי דקמייתי אמבוקה דרבנן קדישי דסברי דהירושלמי עיקר ומשמע דגם מוהרש"ך הכי סבירא ליה וספר גט פשוט אין אצלי וכבר האריף זה הי"מ גדול והביא בידו דכמה רבנים סברי הכי ושפן היא דעת התוס' והרא"ש והריב"ה ובדעת הרי"ף שנוי במחלוקת כפי מה שראה מדברי הרב יד מלאכי והוא שכתב דהרב דינא דחיי כתב שדעתו דהתוספתא עיקר ולפי מה שכתב בשם הרב קרבן נתנאל ביבמות בפרק הבא על יבמתו סימן י"א דלמדנו מדברי הרא"ש שם דהירושלמי עיקר יש להוכיח שגם דעת הרי"ף היא פן מדתמה עליו הרא"ש על מה שפסק פהתוספתא נגד הירושלמי ומה זו תמיהה אי גם בפעלמא סבר הכי אלא מוכח דלהרא"ש דעת הרי"ף נמי בפעלמא דנקיטינן פהירושלמי ומשום הכי תמה עליו אמאי פסק פהתוספתא וכן מפוש בדברי הרב קרבן נתנאל בפרק קמא דפסחים אות קטן ט"ו (על דברי הרא"ש בסי' ה') שהרי"ף פוסק פהירושלמי נגד התוספתא ומזה הביא סעד לדברי מן כסף משנה שכתב בדעת הרמב"ם שתופס דעת הירושלמי נגד התוספתא והיינו שהולך בשייטת רבו הרי"ף עי"ש: והנה הרב פרי חדש בסוף סי' ת"ן שהסביר דנקיטינן פהירושלמי נגד התוספתא משום דבתרא הוא (כמו שכתב בשמו הרב יד מלאכי שם) כתב שפן דעת הרשב"א בתשובה לפסוק פהירושלמי אף הרב שלחן גבוה בסי'

ת"מ דף י"ד בסוף מחודש ב' (שבס"ק י"א) השיג עליו דבתשו' הרשב"א מבואר שפוסק דלא פהירושלמי עיי"ש פי לא פניתי לעיני בזה והרב פתח הדביר בח"א סי' ד' אות ד' דף כ"ג ע"ד נקיט פן דפסקינן פהירושלמי נגד התוספתא וצינין לעיניו בס' נר מצנה בכללי הפוסקים אות י"ד דף ע"א עמוד א' וכתב בשם הרב שדה יהושע שחתר ליתן טעם על מה שפסק הרמב"ם בפ"ק ד' מהלכות מתנות עניים בשביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פאה וכו' פשיטת התוספתא והיכי שביק הירושלמי וצינין לעיניו בס' שם חדש ח"ב דף ח"ן ע"ג ואין גם אחד מספרים הנ"ל מצוי אצלי ומדברי הרב פתח הדביר נראה דגם הרבנים הנ"ל נקטי לפסוק פהירושלמי נגד התוספתא גם בפ"ת הדביר ח"ג בס' ש"ך אות ה' דף רכ"ט (בד"ה ועלה) פ"ת דיותר יש לסמוך על הירושלמי מהתוספתא והרב משק ביתי בקונטרס פללי הפוסקים אות א' פ"ת בשם הרב קרפן נתנאל בכלליו סי' ח"י שהוכיח מדברי הרא"ש דנקטינן פהירושלמי נגד התוספתא (ספר קרבן נתנאל הנדפס בפני עצמו אין אצלי פי אם הנספח להש"ס והשמיטו הפללים ורציתי לעיניו בו לראות מאי אמר רב בדעת הרי"ף אם משמע ליה פדכתיבנא בעניויתן דמדברי הרא"ש מתבאר שסובר דגם הרי"ף נקיט בעלמא פהירושלמי נגד התוספתא) ושפן פתבו הרבנים בית המלך בפ"ק ד' מהלכות תלמוד תורה וחסדי דוד דף ס"ז ע"א ותמה על מה שכתב הרב לב שלם בהלכות תלמוד תורה דף ג' ע"ג לדעת הרמב"ם דפסקינן פהתוספתא נגד הירושלמי וכתב הרב המגיה שם דהרב מוהרש"ך הנ"ל פ"ת דהרי"ף והרמב"ם מספקא להו ונקטי פמאן דמסתבר ורמז לזקוק על היד מלאכי בסדר הבאתו שו"ת מוהרש"ך עיי"ש ואף לפי זה דברי גליון הש"ס תמוהים לקוע"ד פמבואר ומדברי הרשב"א שהביא מ"ן הב"י בא"ח סי' ק"א (ד"ה ומ"ש י"א ה"א דאמר שלא ישמיע קולו בתפילתו) מתברר דדעתו לפסוק פהתוספתא נגד הירושלמי ממה שכתב בסוף דבריו אלא שמצאתי בתוס' וכו' ומשמע מדברי מ"ן הב"י דהייש אומרים שהביא הריב"ה הוא הרשב"א והוא חידוש דהגם דמשמעות הש"ס דילן מסייע להירושלמי אפילו הכי פוסק פהתוספתא כיעיי"ש והפוסקים שם פהירושלמי אין להכריח דסברי בעלמא דנקטינן פהירושלמי נגד התוספתא משום דיש לומר דשאני ההיא דמסייע משמעות תלמודין להירושלמי וק"ל עתה השגתי ספר גט פשוט (שצינין בגליון הש"ס הנ"ל) ודבריו הם בס"ק י"ט ונ"ל ולענין הלכה פי פליגי התוספתא והירושלמי הנה נראה דהלכה פהירושלמי דהוא בתרא פי היכי דפסקינן פתלמוד בבלי נגד הירושלמי מהאי טעמא ומצינו דלענין שלש ארצות לנישואין פליג התוס' עם הירושלמי ופסקו הרי"ף והרמב"ם פתוספתא ודחו הירושלמי פמו שפתי ליעיל ריש סי' ע"ה ולענין מצה ישנה ראיתי בתוספתא פ"ק ב' דפסחים דיוצאים בה והירושלמי סובר דאין יוצאין וכתב הטור אורח חיים סי' תנ"ח דאבי העזרי פסק פהירושלמי ועיני רש"ך בח"ג סי' ז"ן שעמד בחקירה זו היכא דהתוספתא והירושלמי פליגי פמאן פסקינן והשיב דהך מילתא תלי בשיקול דעת הפוסקים דפסקינן פמאן דמסתבר טעמיה עכ"ל: ו) ירושלמי המובא בפוסקים וליתייה קמן אי נקטינן פנותיה בס' פ"ת הדביר ח"א במפתחות ד' ר"ך ע"ב צינין לעיניו בגוף הס' ועיניתי ולא מצאתי בתקשיטין שבפנים את הרשום שם והרב מוהר"ץ הירש חיות לברכות ד' ט"ו ע"ב פ"ת דבמקומות רבות הביאו הקדמונים בשם הירושלמי מה שלא נמצא אצלינו ופשיטא דאית לן למינקט בשפולי גלימיהו דקמאי ז"ל ומ"ן חיד"א בשו"ר ברכה שבברכ"י הביא

השגת הרב מוהרמד"ל (עמ"ש הא"ח בשם הירושלמי) דדבר זה לא ימצא בירושלמי וכתב ואיני יודע מה מקום להשיג בזה אטו א"ח וכלבו מלפם בְּדוּ וְתָלוּ בְּיְרוּשָׁלַיִם חֲלִילָה וְלֹא מִיִּסְתֵּיִן דְּלֹא יִדְעִינן הִירושלמי אֵלָא דְנִיקוּם וְנוֹתִיב עֲלֵה עכ"ל: וכיוצא לזה פתב בהגהות הרב מוהרל"ח ליו"ד סי' ש"ץ דמדכתב הרמב"ן ובמכילתא אחריתי דאבל תניא נראה שיהיו לפנייהם מכילתות אחרות דאבל אשר נעלמו מעינינו ומזה נקיש על השאר פי בכמה מקומות שהרב"י הראה מקום למסכת שמחות ובמסכת שמחות שלנו לא מצאתים עכ"ל מוהרל"ח ועיין בהרא"ש בפרק קמא דמפוח סי' ד' ובאבל רבתי תניא וכו' וכתב בפלפלא חריפתא שם ובאבל רבתי דקדקתי ולא מצאתיה ע"כ ובחני' מוהרל"ח ה"ל בס' ש"ס"ב נראה דהרמב"ן מכנה את מסכת שמחות בשם מכילתא אחריתי ועיין הרא"ש בפרק ואלו מגלחין סוף סי' נ"א תניא באב"ר וכו' וכתב הרב קרבן נתנאל חפשי ולא מצאתי ונכונים דברי הרב מוהרל"ח ה"ל: ז) ירושלמי ומדרש רבה פי פליגי נקטינו פהירושלמי כן פתב הרב דינא דחיי לאונון דף צ"ו ע"ג פמו שכתב בשמו הרב ניקרא אברהם נר"ו ד' קי"ח אות כ"א וכן פתב הרב יד מלאכי בכללי התלמודים אות ד"י בשמו ועיין להרב פתח הדביר בח"א דף מ"ו ע"ג מרן חיד"א בס' יעיר און במערכת האל"ף סוף אות ד"ן פתב כן דכשאין הוכחה בפבלי הלכה פהירושלמי נגד המדרש רבה ולפי מה שפתבו הרבנים נודע ביהודה בתניינא ביו"ד סי' קס"א ומטה אשר ד' ק"ב ע"ד דהתוספתא עדיפא מהמדרש רבה לפי שעיקרה להלכה נאמרה עי"ש פשיטא דאית לן למינקט פהירושלמי נגד המדרש רבה לפי מה שפתבתי לעיל באות ד' דרנבא דרנבא סברי דנקטינו פהירושלמי נגד התוס' עי"ש: עתה השגתי ספר יאודה יעלה (לרב גדול משאלוניקי) וראיתי בחלק א"ח סי' י"ב (בד"ה ודרף אגב) דשדי נרנא בהאי פללא ואמר מר דמדברי הרבנים בית חדש ושדה יהושע מוכח דלית להו האי פללא ודבריהם הם המדברים על מה שפתב הטור בסימן קמ"ב דבעל המנהיג פתב דאם טעה בקריאת ספר תורה יצא ואיתא במדרש קרא לאהרון הרו (ולא הרגיש האלף) יצא והרמב"ם פתב קרא וטעה אפילו בדקדוק אות אחת מחזירין אותו וכתב הרב בית חדש דלהרמב"ם צריף לומר דלא קיימא לן פהמדרש דאפילו הרו במקום אהרון יצא אלא פהירושלמי שהובא בבית יוסף טעה בין תיקבה לתיקה אפילו בין אם לנאם מחזירין אותו (ולא ניחא במה שהביא מרן הב"י לחלק בזה) ואי האי פללא פללא נמרצת מה הלשון אומרת דלהרמב"ם צריף לומר דלא קיימא לן פהמדרש הא נדאי הכי הוא וכן דקדק מדברי הרב יהושע בפרק שלישי דמגילה שעל מה שאמרו שם בירושלמי טעה וכו' מחזירין אותו פתב וכן פתב הרמב"ם אבל הטור פתב בשם המנהיג דאין מחזירין ולית עמא דבר פנותיא ומדלא אמר ולית הלכתא פנותיא אלא פהירושלמי מוכח דלולא דעמא דבר דלא פנותיא אין לנו הכרח לפסוק פהירושלמי לגבי המדרש וכן פתב להוכיח מדברי הרמ"א בדין זה ונדחק ליישב דלא ליהוו דבריהם היפך פלל ה"ל אלו תנרף דב"ק: ח) ירושלמי ומדרש ר' תנחומא מתברר מדברי הרב פתח הדביר ח"ג ד' קי"א ע"א דנקטינו פהירושלמי: ט) ירושלמי וזה הקדוש נקטינו פהירושלמי כזה ראה וחדש הרב פתח הדביר ח"א ד' מ"ו ע"ג ולמד כן ממ"ש הפוסקים דכי פליגי התוספתא עם הירושלמי פסקינו פהירושלמי וכן היכא דפליגי מדרש רבה עם הירושלמי נקטינו פהירושלמי דבכל מקום שתלמוד דידן אינו חולק עם הירושלמי נקטינו פנותיא א"כ פשחולק עם הזהר מסתברא דנקטינו

פְּהִירוּשְׁלָמִי בִּינֵן שְׁתַּלְמוּדֵינִי אֵינִי חוֹלֵק עָלָיו וְאִף דַּיִשׁ סוֹבְרִים דְּנִקְטִינֵן כְּהַתּוֹסְפָתָא נִגְדַּד הִירוּשְׁלָמִי כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל בְּסִי זֶה אוֹת ה' מ"מ י"ל דְּלִגְבֵי הַזְהָר מוֹדוֹ לְפִי מֵה שֶׁהִבִּיא הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר שֵׁם מ"ש הָרַב חָכָם צָבִי שְׂאִין לָנוּ בְּדִינִים וְהוֹרְאוֹת עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת עִי"ש: יו"ד) מְדַרְשׁ רַבָּה וּמְדַרְשׁ ר' תַּנְחוּמָא נִקְטִינֵן כְּהַתּוֹסְפָתָא הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר ח"א סִי לַק"ט דָּף קנ"א ע"ד וּבְמְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא שְׂפִינְדִינוּ יֵשׁ הוֹסְפוֹת רַבּוֹת מְגֵאוּנִים וְרַבָּנֵן סְבוּרָאֵי עֵינֵן בְּמָה שֶׁהִבְאֵתִי בְּסִי ז' אוֹת ג' לְכֵן אֵין לְתַמּוּהָ עַל הָרְאִישׁוֹנִים אִם פּוֹתְבִים דָּבָר מְדַעְתָּם וְנִמְצָא פְּדַבְרֵיהֶם בְּמְדַרְשׁ זֶה אוֹ אוֹם פּוֹתְבִים הִיפָּהּ הַנִּמְצָא בְּמְדַרְשׁ זֶה: וְאִם פּוֹתְבִים הַפּוֹסְקִים דָּבָר בְּשֵׁם הַמְדַרְשׁ וְלֹא נִמְצָא בְּמְדַרְשׁ שְׂלִפְנֵינוּ עֵינֵן לְקַמֵּן בְּסִי ט"ז אוֹת ט"ן: יא) תּוֹסְפָתָא וּמְד"ר כִּי פְּלִיגִי מִתְבָּרַר מְדַבְרֵי הָרַב שְׁכַנְה"ג ה"ד הָרַב מִטָּה אֲשֶׁר ד' ק"ב ע"ד דְּנִקְטִיטִי כְּהַמְד' וְהוּא ו' לְתַמּוּהָ עָלָיו דְּהִיכִי שְׂבָקִינֵן הַתּוֹס' מִפְּנֵי הַמְד' עִי"ש וְכ"כ הַג' נו"ב מ"ת חִיו"ד סִי קס"א דְּהַתּוֹס' עֵינֵן לְקַמֵּן לְפִי שְׂעִיקְרָה לְהַלְכָה נְאֻמָּה עִי"ש: יב) זֶה"ק כִּי פְּלִיגִי עִם הַש"ס הִיכִי עֲבָדִינוּ עֵינֵן בְּס' מְכַתֵּב לְחִזְקֵיהוּ בְּחֻלְק הַתְּשׁוּ' סִי ז' הֵן לֹו הוֹבָא שֵׁם דְּבָרֵי מְרָן הַב"י בְּסִי קמ"א גְּבִי הָעוֹלָה לְס"ת אִם צָרִיף שְׂעִיקְרָא עִם הַש"ץ וּבְסִי כ"ה גְּבִי בְּרַכַּת תְּפִלִּין אִם דִּי בְּבָרְכָה אַחַת לְשִׁתִּיהֵן וְדְבָרֵי הַרְמ"א בְּדַרְכֵי מִשָּׁה סִי קמ"א וְעוֹד דְּבָרֵי רַבָּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים דְּמִתְבָּאָר שְׂבָדְבָר שְׂבַתְלָמוּד דִּידֵן מְפִנְרֵשׁ הִיפָּהּ מ"ש בַּזְהָר נִקְטִינֵן כְּתַלְמוּד דִּידֵן גַּם הָרַב קָרִית חֲנָה בְּסִי ז' עַל בְּרַכַּת הַלְבָנָה בְּשַׁבַּת וִיו"ט פְּתַח דָּאָם הַזְמָן עוֹבֵר כְּבָר רְאִיתִי בְּדוֹכְתִי טוֹבָא דְּכָל הֵיכָא דְּדְבָרֵי בְּעֵלֵי הַקְּבֵלָה סוֹתְרִים הַגְּמָרָא אֵין עוֹשִׂין פְּדַבְרֵיהֶם וְא"כ הַה"ד מְצֻוָּה הַנְּזַכְרָת סְתָם בְּש"ס אֵין לְדַחוֹת מִפְּנֵי דְבָרֵי בְּעֵלֵי הַקְּבֵלָה וּבַגְּמָרָא לֹא נִזְכָּר לְאַסּוּר בְּשַׁבַּת וִיו"ט וְסִתְמוֹ כְּפִירוּשׁוֹ אֵין חִילּוּק וְכו' עִי"ש שׁוֹב גְּדַפְס' ס' חֲזִים וְשִׁלּוּם ח"ב לְמְרָן הַחֲבִי"ף וְרְאִיתִי שְׂבָסִי י"ג דָּף ע"ו ע"ב (בד"ה וְרְאִיתִי) פְּתַח בְּשֵׁם הָרַב הוּן יוֹסֵף דְּכָל מְקוֹם שֶׁהַקְּבֵלָה חוֹלְקַת עַל הַתְּלָמוּד יֵשׁ לָנוּ לְתַפְנוֹס כְּתַלְמוּד דִּידֵן וְכֵן מְסַפִּים שֵׁם הָרַב הַמְחַבֵּר וְעַם שֶׁהֵם לֹא דְבָרוּ בְּכַרְטוֹת עַל סְתִירָה שְׁבִזָּה"ק לְתַלְמוּדֵינִי מ"מ נִרְאָה שְׁגָם דְּבָרֵי הַזְהָר בְּכָלֵל דְּבָרֵי הַקְּבֵלָה הֵם וְאֵין לָנוּ לְהַנִּיחַ מֵה שְׂמִפְנוּרֵשׁ בְּתַלְמוּדֵינִי מִפְּנֵי מ"ש בַּזְהָר וּבְכַרְט אִם הוּא לְהַקֵּל וְאִם הוּא חוֹמְרָא רְשָׁאֵי כָּל אָדָם וְנִכּוֹן לְהַחְמִיר בְּעַצְמוֹ כַּמ"ש בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז וְהוֹרְאוֹת לְאַחֲרֵים עַפ"י הַתְּלָמוּד יִחַנוּ וְדָבָר שְׂאִינוּ מְפִנְרֵשׁ בְּש"ס אֲלֵא בְּדְבָרֵי הַפּוֹסְקִים וְהוּא הִיפָּהּ דְּבָרֵי בְּעֵלֵי הַקְּבֵלָה יֵשׁ לְפַסּוֹק פְּדַעַת חֲכָמֵי הַקְּבֵלָה עִי"ש בְּמְכַתֵּב לְחִזְקֵיהוּ בְּאוּרֵף וּבְדְבָרֵי מְנַחֵם סִי תכ"ו ד' כ"ג סוּף ע"ב וּבְמָה שְׂפַתְבְּתִי בְּקוֹנְטָרַס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת חֲתָן וְכֵלָה אוֹת ה' (בד"ה וּמְצָאֵתִי וּבד"ה שׁוֹב הַשְּׂגָתִי): וְהָרַב מְשַׁק בֵּיתִי בְּסִי קפ"ג פְּתַח בְּשֵׁם הָרַב אוֹת אֲמַת בַּד' פ"ג ע"א שְׂדַקְדָּק מְלִשׁוֹן הַרְדָּב"ז שֶׁהִבִּיא הָרַב כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה בְּרִישׁ פְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים וְהִיא בִּישְׁנוֹת סִי ל"ז דְּדוֹקָא הֵיכָא דְּתַלְמוּדֵינִי וְגַם הַפּוֹסְקִים סְבָרֵי דְּלֹא כְּהַזְהָר הוּא דְּנִקְטִינֵן כְּתַלְמוּדֵינִי נִגְדַּד הַזְהָר אֲבָל אִם רַק בְּתַלְמוּדֵינִי נִזְכָּר הִיפָּהּ הַזְהָר וּבְפּוֹסְקִים לֹא נִזְכָּר אוֹ שְׁנִזְכָּר בְּפּוֹסְקִים בְּלִבְד הִיפָּהּ הַזְהָר אֲבָל לֹא נִזְכָּר בְּתַלְמוּדֵינִי כְּהַזְהָר נִגְדַּד תַּלְמוּדֵינִי אוֹ נִגְדַּד הַפּוֹסְקִים אֲמָנָם הָרַב הַמְגִּיֵּה שֵׁם (מַר גִּיהוּ הַמְחַבֵּר סֵפֶר בֵּית אֶהְרֹן) הַרְבֵּה לְתַמּוּהָ עַל זֶה שֶׁהָרַב בְּכַנְסַת הַגְּדוּלָה שֵׁם צֵינֵן לְעֵינֵן עוֹד בְּתַשׁוּבַת הַרְדָּב"ז בִּישְׁנוֹת סִי פ' וְשֵׁם מְפִנְרֵשׁ דָּאָף כְּשֶׁהַגְּמָרָא בְּלִבְד הִיא שְׁחוֹלְקַת עִם הַזְהָר וְלֹא נִזְכָּר מְזֵה בְּפּוֹסְקִים נִקְטִינֵן פְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא וְכֵן בְּדָבָר שְׁנִזְכָּר בְּפּוֹסְקִים וְלֹא נִזְכָּר בְּגְמָרָא לֹא הִזֵּה חוֹשֵׁשׁ לְמָה שְׂפַתְבִּי בַּזְהָר לְהוֹרוֹת לְאַחֲרֵים אֲלֵא דְלַעְצָמוֹ הִזֵּה מִחְמִיר

לחוש לדברי הזֶהר וכתב שְהרב אות אַמת התעצם בְּיָפוּח בְּדַבְרֵי הַרְב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה וּבְנָה בְּנִינִים עַל פִּי מַה שְּׁדַקְדַּק מְדַבְרֵי הַרְדָּב"ז שְׁבֹסִי ל"ז וּלְפִי הַמְּבֹאָר בְּדַבְרָיו שְׁבֹסִי פ' נָפַל הַיְסוּד וְנִהְרַס הַבְּנֵן וְכו' אֵלּוּ תוֹרַף דַּב"ק וְעֵינֵן לְקַמֵּן בְּסִי ה' אוֹת כ"ב: עוֹד רְאִיתִי בְּמִשְׁק בֵּיתִי בְּמַעַרְכַּת הַשִּׁי"ן אוֹת ת"פ וְנ"ל פֶּסֶק הַרְמַב"ם שְׁאָסוּר לִישׁוֹן בֵּין מְזֻרַח לְמַעַרְב פִּי אִם בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם וְהַרְב בֵּית חֲדָשׁ בַּא"ח סוֹף סִי ג' הַצְרִיף עֵינֵן מְדַבְרֵי הַזֶּהר שְׁמִבְּוֹאָר אֵיפְכָא וּמְרֵן הַחֲבִי"ב בְּהִגָּהֶת בֵּית יוֹסֵף אוֹת ד פֶּתַב דְּעַכְשָׁיו אֵין הַעוֹלָם נִזְהָרִים בְּזֶה כָּלֵל וְהַטַּעַם דְּכַמָּאן נִיעַבְיָד אֵי פֶש"ס דִּילֵן הוּא הִיָּפָף הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ וְאֵי פֶהֲזֶהר הוּא הִיָּפָף ש"ס דִּילֵן עַל כֵּן לֹא הִקְפִּידוּ בְּזֶה וְעֵינֵן יִצְחָק יִרְנֵן ד' ק"ד ע"א מַה שְּׁכַתַּב עָלָיו וּבִיָּד מְלֶאכֶי ד' קמ"ג ע"א עכ"ל וְעֵינֵנִתִּי בִּיָּד מְלֶאכֶי שָׁם וְלֹא רְאִיתִי שְׂיִיכּוֹת לְזֶה (דְּבַרְיוֹ שָׁם הֵם בְּכָלֵי הַרִי"ש אוֹת תַּקפ"ה וְתַקפ"ו) הַרְוֹאָה דְּבַרְיוֹ אֵלּוּ וְאֵין בִּיָּדוֹ סֶפֶר בֵּית חֲדָשׁ יַחְשׁוּב שְׁהַרְב בֵּית חֲדָשׁ הַקְּשָׁה עַל הַרְמַב"ם שְׁפֶסֶק שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הַזֶּהר וְהַצְרִיף עֵינֵן וְאִם כֵּן מוּבָן מִזֶּה שְׁרָאָה הַרְמַב"ם ס' הַזֶּהר הִיָּפָף מַה שְּׁפַתְבִּיתִי בְּשֵׁם הַרְבָּנִים הַנָּ"ל אֲבָל הַמַּעֲיִין בְּגוּף דְּבַרֵי הַבֵּית חֲדָשׁ יִרְאָה שְׁהַרְב מִשְׁק בֵּיתִי לֹא דַקְדַּק בְּלִשׁוֹנוֹ וְכִנְוַתוֹ שְׁהַרְב בֵּית חֲדָשׁ הַצְרִיף עֵינֵן לְמַעֲשֵׂה אַחֲרֵי שְׁמִדְבְרֵי הַזֶּהר מִשְׁמַע בְּהִיָּפָף מִמַּה שְּׁכַתַּב מְרֵן עַל פִּי פִּירוּשׁ רַש"י דְּדוּקָא כְּשִׂאֲשׁוּתוֹ עִמּוֹ הוּא דְּאָסוּר עִי"ש וְעַל הַטַּעַם שְׁכַתַּב הַרְב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה בְּמַה שְּׁאֵין הַעוֹלָם נִזְהָרִים וְכו' כְּנִז"ל יֵשׁ לְפַקְפַּק דְּכִינֵן דְּדַבְרֵי הַזֶּהר הֵם הִיָּפָף דְּבַרֵי הַגְּמָרָא הֵיָּה לְנוֹ לְתַפְנוֹס כְּדַאֲתַמַּר בְּגְמָרָא כְּדַכְתְּבוּ הַפּוֹסְקִים הַנּוֹ"ל וְלְזֶה נִתְפַּנּוֹן הַרְב הַמַּגִּיָּה שָׁם בְּמַה שְּׁצִינֵן לְעֵינֵן בְּמַעַרְכַּת הַזִּינֵן סִי קפ"ג וְכַתַּב עוֹד שְׁבֹסֶפֶר פְּנִי אַהֲרֵן יו"ד סִי כ"ט דָּף ס"א ע"ד חִילַק עוֹד בְּזֶה וּמַה שְּׁצִינֵן יָד מְלֶאכֶי ד' קמ"ג יְהוּא טְעוּת הַדְּפוּס וּמַצָּאתִי שְׁדַבְרֵי הֵם בְּכָלֵי שְׁנֵי הַתְּלֻמוֹדִים אוֹת א' (ד' קע"ג ע"א) שְׁשָׁם הַבֵּיא מַה שְּׁכַתַּב הַרְב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה בְּכָלֵי הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז וְיוֹחֲסִין וּמוֹהַר"י הַלּוֹי כָּל מְקוֹם שְׁהַקְּבֵלָה חוֹלְקַת עִם הַגְּמָרָא הַלּוֹף אַחַר הַגְּמָרָא וְהַפּוֹסְקִים וְכַשְׂאֵין נִזְכַּר בְּגְמָרָא וּבַפּוֹסְקִים הַלּוֹף אַחַר הַקְּבֵלָה וְדַקְדַּק עַל דְּבַרְיוֹ מִמַּה שְּׁכַתַּב בְּשִׁינֵי פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה סִי ג' אוֹת ד' שְׁמוּבָן מְדַבְרֵי שְׁסוּבַר דְּהַגְּמָרָא וְהַזֶּהר שְׁקוּלִים הֵם וְכַתַּב לִיִּישֵׁב דְּמַה שְּׁכַתַּב בְּשִׁינֵי הַנּוֹ"ל הוּא לְמַצּוֹא טַעַם לְמַנְהַג הַעוֹלָם שְׂאִינָם נִזְהָרִים בְּזֶה אֲבָל לְקוּשְׁטָא דְּמִילְתָא סְבִירָא לִיָּה דְּהַגְּמ' עֵיקַר וְאֲזַלִּינוּ אַבְתָּרָה: יג) בְּמַחְלֻקַּת הַפּוֹסְקִים הַקְּבֵלָה מְכַרְעַת עֵינֵן מְכַתַּב לְחֻזְקִיהוּ בְּתִשׁוֹ סִי ג' פֶּתַח הַדְּבִיר ח"א דָּף מ"ו ע"א וְקט"ו ע"ג אוֹר לִי סִימֵן ס"ט כָּל הַחֲיִים ד' כ"ו ע"ב וְעֵינֵן לְקַמֵּן סִי ט"ו אוֹת ט' וּבְשִׁדֵי חֲמַד בְּחֻלְק אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעַרְכַּת חִירוּפִין אוֹת ג': סִימֵן ג. פְּלִי הַרִי"ף. א) הַרִי"ף כְּשִׁכּוֹתַב וְגֵאוֹן קֶאֱמַר וְלֹא סִימֵן וּמְסַתְפַּר כְּנוֹתִיָּה לֹא ס"ל הַכִּי שְׁבַת שָׁל מִי ד' רַנ"ה ע"ד כ"כ מְרֵן הַחֲבִי"ף בְּס' כָּל הַחֲיִים הַנּוֹד"מ דָּף י"ט ע"ד אוֹת י"ז. וְאַנְכִי הַרְוֹאָה לְהַג' יָד מְלֶאכֶי בְּכָלֵי הַרִי"ף אוֹת י"ג הַצְרִיף מְאֹד בְּכָלֵל זֶה שְּׁכַתַּב הַרָא"ש בְּשֵׁם הַרְאָב"ד וְהֵבִיא אֲמִבּוּהָא דְּרַבְנֵן קְדִישֵׁי רַאשׁוֹנִים כְּמִלְאָכִים הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהַר"ן וְנַמְק"י וְהַג"א דְּסָבְרִי דְּכָל שְׁלֹא חָלַק עַל הַג' בְּפִירוּשׁ מְסַתְמָא כְּנוֹתִיָּה ס"ל וְכ' דְּסִבְרַת הַרְאָב"ד לֹא בְּרִירָא לָן וְנִמְצָא אֵלּוּ בְּמְקוֹם אַחַר דְּקֵאִי בְּשִׁטַּת הַרַאשׁוֹנִים הַנָּ"ל וְלֹא שְׁבָקִינוּ דַּעַת הַרַאשׁוֹנִים הַנָּ"ל עִיש"ב וּמַה שְּׁצִינֵן לְמ"ש בְּכָלֵלֵי בְּאוֹת הַנָּא"ו לֹא יִדְעָתִי מְקוּמוֹ אֶף בְּמַע' ה"ה אוֹת רַח"ל רְאִיתִי שְׁהַנְּפִיר מְסַקְנָתוֹ הַנָּ"ל דְּנַקְטִינוּ דְּמְסַתְמָא אֲמַרִי דְּהַכִּי ס"ל וְהֵבִיא שָׁם שְׁכַן הוּא דַּעַת הַרְב"ח ג"כ עִיש"ש וְכ"ז מְבֹאָר הַפָּף

מה נשפכת הרב שש"מ הנ"ל וצ"ל בגוף דב"ק ואינו נמצא אצלי (אמר המעתיק תלמידו הקטן לנצ"ח הי"ו עיין דברי הרי"ף בריש מכות שהביא בשם גאון פנ"ל).

ונראה מדברי הרא"ש בסוף סי' א' ומדברי הר"ן והרמב"ן במלחמות שם שמינתים סברת הגאון להרי"ף): ודע דכ"ז הוא פשלא הביא רק סברת הגאון ולא אמר עלה מידי בכה"ג הוא דס"ל להרשב"א ודעמיה דסתמו כפי' דהכי ס"ל אבל היכא דאיתי פלוגתא איכא מ"ד וכו' וגאון כתב וכו' אין לנו להבין מפלל זה דמסתמא ס"ל פגאון אלא בכל כה"ג דרפו לכתוב בהדיא דס"ל כהג' כמ"ש בכמה דוכתי עיין בגוף דברי זה הי"מ גדול שם ומזה תמיה לי עמ"ש מרן החבי"ף בס' חיים ומלך דף ה' סוע"א גבי פלוגתא דר"י ורבנן בפר"א דמילה גבי אנדרוגינוס דהוי זכר לענין מילה דממאי דהביא הרי"ף ס' הג' דלא קי"ל כר"י משמע ליה דכן הוא דעתו וככלליה דהרשב"א הנ"ל עי"ש ולענ"ד אינו מוכרח פו פיון דאיתי פלוגתא הנה ליה למיפסק בהדיא אי לאו דלא הכריע וכמ"ש השה"ג בריש דבריו וכדעת מרן הב"י יו"ד סי' סר"ו וק"ל: ב) הרי"ף פשמיא שתי סברות ס"ל עיקר פסקא שמיביא בסוף כ"כ הרב יד מלאכי בכללי הריב"ה אות ה' בשם הרב דינא דחיי וא"ר עי"ש ואין הס' מצ"א לראות ד"ק נאני עני ראיתי דנחלקו בזה הריב"ה והרב שה"ג ומרן הב"י עיין בפר"א דמילה בפלוגתא דר"י ורבנן במילת אנדרוגינוס בשפת דר"י מתיר והרי"ף הביא מחלוקת איכא מ"ד דהל' כר"י וגאון קאמר דלית הלכתא פנומיה וכ' השה"ג דנראה דעתו כס' הגאון (מסתמא היינו משום שהביא סברתו באחרונה) ואילו הריב"ה בטור יו"ד סי' סו"ר כ' דהרי"ף פסק כר"י ומרן הב"י כ' דהרי"ף מספק"ל ולא הכריע עי"ש וראיתי בי"מ שם שציינן שכנה"ג יו"ד סי' רס"ו ואינו מלו"א לראות ד"ק אם סובבים על דין זה ומה דיקבר בזה: ג) הרי"ף והרא"ש זה דרפם פשר למו דכי פליגי תנא קמא ואיזה תנא מייתו מתניתין פצורתה ונהגם דלא פסקי בהדיא הלכה פדברי מי סתמא דמילתא לדידהו הלכה כת"קאף אם החולק הוא רשב"ג פן כתבתי אני עני במקום אחר (ורמזתיו בשדי חמד ח"א בחלק הפללים מערכת ה"ה אות י"א עי"ש) וכן ראיתי להג' כתב סופר א"ח בסי' ו' שפכת בדעת הרי"ף דשפטו כל הראשונים דמדהביא בסתם פלוגתא דת"ק ורשב"ג דעתו כת"ק וע"ע הרא"ש פ"ק מי שמתו סוף סי' ד"ן וסו"ס"י ב' ובפ"ה דקמא סי' ה' ועתה רואה אני דאין זה פשוט עיין טור ח"מ סימן ר"ץ סי"ז שפכת וכן דעת א"א הרא"ש וכתב מרן הב"י ואיני יודע היכן פסק פן עי"ש ואי ס"ל פדכתבנא מאז הרי מדהביא פלוגתא דת"ק ורשב"ג בסתם סתמו פפירושו דס"ל דהלכה כת"ק.

גם מדברי הרב הדרישה שם מוכח דלא ס"ל ה"כ שפכת דכיון שהביא פלוגתא דת"ק ורשב"ג ולא אמר הלכה פרב"ג מפלל דס"ל דהלכה כת"ק דהא פללא דרב"ג הוא דוקא במשנה ולא בבב"יתא עי"ש ש"מ דבפלוגתא דת"ק ורשב"ג במשנה אין לנו הכרח דפוסקים כת"ק די"ל דסמכו אפללא דרב"ג והרב ב"ח שם כתב פדברי רב הדרישה הנ"ל עי"ש הרי מדברי שלשה הרועים הנ"ל מתבאר דלא פמאי דכתבנא.

וגם הרב צרור החיים בפ"ק כ"ו מהלכות שבת (ד"ה והנה) הבאתי דבריו בקונטרס הפללים במערכת הפ"ף אות ק"ל או"ק י"ג נראה דס"ל דלא פדכתבנא עי"ש ודו"ק ומיהו לפי מה שהעלו רבנן בתראי דהרי"ף והרמב"ם והרא"ש לא נקטי פכללא דכל

מקום ששנה רשפ"ג פלל א"כ לדידהו משנה ובריתא שווי אהדי ושפיר מצינו למימר כדמעיקרא דמסתמא דעתם לפסוק כת"ק כדאמרין לדעת הדרישה וב"ח הג"ל במחלוקת שפברייטא ומיסתייעא מילתין מדברי קדשם ונכון הדבר לאומר לדעת הריב"ה לפי מה שהוכחתי מדבריו בקיצור פסקי הרא"ש בכמה דוכתי דמיייתי הרא"ש פלוגתא בכה"ג פוסק איהו בק"פ בדברי ת"ק וגם בההיא דסי' צ"ר דרף בדרף זה כיעי"ש.

ולכל הדברות במחלוקת שאינו עם רשפ"ג אלא ת"ק ותנא אחר נראה ודאי דלכ"ע מסתמא דעתם לפסוק כת"ק ועיין למרן הב"י יו"ד סימן שצ"ג (ד"ה ומ"ש שהרי"ץ גיאת) שפתב ומדברי הרי"ף נראה שסובר פהרמב"ם ע"כ ומאין נראה פן לולא מדהביא המחלוקת דת"ק ור"י בסתם ולא כתב דהלכה כר"י כיעו"ש וכן מצאתי שפתב להדיא רבינו הטור בא"ח סוס"י תרפ"ט וא"א הרא"ש הביא המשנה בצורתה א"כ דעתו לפסוק כת"ק ועיין שם בב"י שפן נראה דעת הרי"ף: ואין להקשות ממ"ש ביבמות ד' מ' ע"א הפוגס את יבמתו זכה בנכסים של אחיו ר"י אומר וכו' וכתבו שם הרי"ף והרא"ש דאין הלכה כר"י ולפי פלל הג"ל לא הווי צריכי להכי די"ל פיון דבש"ס אמרין דעולא ור"י נפקא סברי דהלכה כר"י אהכי אינו מן התמה אי איכפלו לאשמועין בהדיא דאין הלכה כר"י אע"ג דלא צריף ובסוף פ"ק כל הנשבעין פתב הרי"ף בפירושו דנקיטין בכל דוכתא פסברא הסתמית עי"ש בפלוגתא דת"ק ור"י יוסי שבירושלמי שהביא שם ושמעין מינה דאף בברייטא אמרי ה"כ עי"ש.

וע"ע בדברי מרן הב"י באה"ע סימן פ"ה (ד"ה ומ"ש וא"א הרא"ש פתב פסברא הראשונה) איני יודע היכן כ"כ וכו'. ואילו עמ"ש עוד ומדברי א"א נראה שפוסק בשניהם פתכמים לא קשיא ליה היכן פתב פן משמע דהיינו דמשמע ה"כ מ"ש הרא"ש המשנה בצורתה מוכח דס"ל כת"ק אף נגד רשפ"ג ואף דהרב ב"ח הכריח פמה הקרחיות ע"ז מ"מ אם גם מרן ס"ל שפפני ההכרחיות ה"ה הוא דמשמע ה"כ ה"ה ליה לפ"ש.

ומה גם דלדעת הקרב"ן ע"ד הרא"ש הג"ל אינם הקרחיות פלל עי"ש ונלע"ד דמ"ש הרב"ח ע"ד מרן הב"י דתקפה עליו משנתו נכתב בטעות אצל מ"ש ומ"ש עוד וא"א הרא"ש נראה שפוסק בשניהם פתכמים. ומקום פבוד דברים אלו הוא אצל מ"ש בתחלת הסעיף וא"א כס' הא' פי ע"ז הוא מ"ש מרן איני יודע וכו' פמבנאר בדב"ק והרב קרב"ן הבין דמרן משיג על הריב"ה במ"ש דפוסק בשניהם כת"ק וע"ז הוא שפתב הרב"ח תקפה ע"מ והוא דחה דבריו ומסיק דהרא"ש פוסק פרשפ"ג וכהשגת מרן עי"ש ולע"ד מרן לא השיג על ענין הפסק פלל והמעין יבחר.

ועיין בדברי הרא"ש פ"ק הע"רל סי' ב' שפתב דמדהביא הרי"ף הברייטא בסתם ולא פסק פרי"ש פנו של ריבב"ק משמע דסובר דפליגי וממילא הלכה פרבנו עכ"ל: ד) בעניא דלא איפשיטא במידי דרבנו פשדעת הרי"ף לפסוק לקולא הוא משמיט זו הבעיא פן נראה מדברי הרא"ש בפ"ק לולב הגזול סי' ח"י וזה לשון רבינו הטור בסימן תרמ"ח מבעיא ולא איפשיטא ודעת הרי"ף להקל ע"כ אף שהרא"ש פתב פלשון משמע שהרי"ף סובר וכו' מ"מ הריב"ה מעיד שפן דעת הרי"ף ומרן הב"י בא"ח סי' י"ב (ד"ה ומ"ש רבינו גבי פדי עניבה) פתב וז"ל אכל הרי"ף והרמב"ם לא הזכירו דין זה משמע דסברי דאזלינו לקולא משום דשיעור זה אינו אלא מדרבנו ע"כ ותמה לי עמ"ש מרן בב"י א"ח סי'

תקל"א (סוף ד"ה אין מגלחין) ונ"ל וכתב הנמק"י פיון דסלקא בתיקו אולינו לחומרא ואין נראה שהיה דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם שהשמיטה ניש לתמוה למה לא פסקו לקולא ע"כ והוא היפך ממ"ש הרא"ש והוא עצמו כנז"ל וצ"ע: ועוד יש להבין דכיון דדעת הרי"ף דתיקו בדרבנן לקולא כמ"ש בהדניא בפרק במה אשה וכמ"ש הרב יד מלאכי סי' תרל"ד וכן דעת הרא"ש כיעי"ש א"כ מאי שנא דבאיזה דוכתי מייתו האבועיא דלא איפשיטא ובאיזה דוכתי לא מייתו לה דכיון שדעתם לפסוק לקולא הנה להם להשוות מדותיהם להביא או שלא להביא: והנה הרב קרבן נתנאל ע"ד הרא"ש דפ' לולב הגזול הנ"ל פתב דאפ"ל דאדרבא משום דהרי"ף ס"ל להחמיר הוא דהשמיט וכו' וכ"כ ה"ר"ן ע"כ יגעתי ולא מצאתי שפתב ה"ר"ן שם פן אף אולי פוונתו עמ"ש ה"ר"ן בפ' לולב הגזול במה שהביא הרי"ף (אמתני' דהדס הגזול) מאי דגרסי' בב"ק להידור מצוה עד שליש ונ"ל והרי"ף מסתם לה סתומי (שלא פירש אם שליש מלבר וכו') פי היכי דנינקוט לחומרא דהכי עדיף טפי ע"כ והביאו בקרב"ן שם אות ל' עי"ש וביש"ש פ"ק דב"ק סי' כ"ד מפרש ג"כ בדעת הרי"ף בהידור מצוה דדעתו להחמיר מדהשמיט: גם בפ"ק דביצה בבעיא דתלתא גברי ותלתא מיני (בד' י"ד ע"ב) פתב ה"ר"ן דמדהשמיט הרי"ף בעיא זו נראה דעתו לחומרא וצ"ע למה ע"כ ובכ"ז ש' שלמה שם סי' מ"ג מסכים שזה דעת הרי"ף וישנו בנו"ט על מה שפסק לחומרא.

וגם שם פתב בקרב"ן דמדהשמיטו הרי"ף והרא"ש הך בעיא שמעינו דפוסקים לחומרא והביא טעם היש"ש הנ"ל עי"ש אלא דלענ"ד מ"ש דגם הרא"ש דעתו פן הוא תמוה דאיך ניחוס לו מילתא דאיהו לא ס"ל שיהי גילה דעתו בהיה דפרק לולב הגזול דדבר השמיטה היא הנומנת להוכיח דדעת הרי"ף להקל ולפי הנראה נעלם ממנו לפי שעה דברי הרא"ש הנ"ל.

וכן נעלם ממנו חיד"א במחזיק ברכה סימן תקל"א אות ג' ממה שלא העיר בזה על דברי הרב קרבן נתנאל עי"ן שם: ומצאתי להרב פתח הדביר ח"ג סי' ש"א דף ק"ע ע"ג שפתב על דברי ה"ר"ן דפ"ק דביצה הנ"ל דאדרבא י"ל דכיון דדרבנן הוא השמיטתו להקל כמ"ש השה"ג בפ' אין צדין בפלוגתא אי יש מוקצה לחצי שבת ומסתברא פלישנא בתרא דבדרבנן הלא אחר המקל ולכך לא הביאה הרי"ף ע"כ וכתב שגם בספר שבת של מי ד' צ"ח ע"א תמה פן ע"ד מרן והוא פתב ליישב דבעלמא מודה ה"ר"ן להשילטי הגבורים דהוא להקל.

אלא דבהיה דתלתא גברי דהרב בעל הלכות גדולות פסק לחומרא אם הרי"ף לא סבירא ליה הכי הנה לו להביא דבריו ולחלוק עליו עי"ש והרואה יראה דדרף זה לא יתכן לדברי ה"ר"ן דפ' לולב הגזול הנ"ל וק"ל והרב מלא הרועים ח"ב ד' נו"ן ע"ג אות ב' פתב דמדהשמיט הרא"ש הבעיא בפ"ק דביצה מוכח דס"ל להחמיר והקשה על הרא"ש דידיה אדידיה עפ"י הנחה זו עי"ש.

ולי ההדיוט אדרבא דעת הרא"ש להקל ואהכי משמיט בעיא בדרבנן ולא קשיא דידיה אדידיה. ובספר עמודי אש הנד"מ בד' ד"ן ע"א פתב בשם ס' שלמי שמחה בכלליו סי' ט"ו דהרא"ש ס"ל בעיא דלא איפשיטא לקולא והרי"ף ס"ל לחומרא עי"ן בפ"ק דביצה סי' כ"ד והגאון המחבר יצ"ו פתב דדבריו תמוהים דכמו דמוכח דהרי"ף ס"ל לחומרא

מִדְּהַשְׁמִיט ה"ן מוֹכַח דַּעַת הָרָא"ש עי"ש וְגַם הֵם לֹא רָאוּ דְבָרֵי הָרָא"ש וְהַטּוֹר הַנּוֹלָל
בְּרֵאשׁ אַמִּי"ר וְהָרַב שְׁלֹחַן גְּבוּהָ בְּסִי תַח"ל סק"ו פֶּתַח מִסְבָּרָא דְנִפְשֵׁיהּ דְּמִדְּהַשְׁמִיטו
הָנִהוּ בְּעֵי הָרִי"ף וְהָרָא"ש מוֹכַח דְּדַעְתָּם לְהַקְלֵל מִשּׁוּם דְּבִדְיַת חֲמִיץ מְדַרְבְּנֵן וְלֹא רָאָה
שְׂיֵשׁ בְּזָה מְבוּכָה כְּנֹזֵר לְעֵיל: ה) הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם אֵין דְּרַפָּם לְהַעֲתִיק אֶלְא דְּבָרִים
הַמְּפֹרָשִׁים בְּש"ס בְּהִדְיָא אֶבְל אֵין דְּרַפָּם לְכַתּוּב כֹּל חִידוּשֵׁי דִינִים שְׂיֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִתּוֹךְ
דְּקִדּוּקִים וּפְיִלְפוּלִים מִהַש"ס וְרַבּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ דִּינִים שְׁחֻדְשׁוּ הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם מִתּוֹךְ עֵיוֹן
וּפְלִפּוּל וּבִפְרֻט רַבּוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹסְפוֹת אֲשֶׁר לְבָבָם הָיָה כְּלַבֵּי אַרְיֹת וְכוּלָן הִלְכוֹת
פְּסוּקוֹת הֵן אֵף שְׁלֹא כְּתוּב הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם לֹא מְפַנֵּי שְׂאֵין סוֹבְרִים כֵּן הַשְׁמִיטוּם אֶלְא
מִשּׁוּם שְׂאֵין דְּרַפָּם לְהַעֲתִיק כִּי אִם דִּינִים הַמְּפֹרָשִׁים בְּש"ס בְּהִדְיָא כֵּן פֶּתַח הַגָּאוֹן שְׂאֵגַת
אַרְיָה בְּתַשׁוּבוֹת הַחֻדְשׁוֹת בְּקוּנְטָרַס לְדִינֵי חֻדְשׁ בְּרִישׁ ס' ג' וְדַחַה עֲפִי"ז דְּבָרֵי הָרַב בֵּית
חֻדְשׁ בִּי"ד ס' רצ"ג שְׁפָתַי לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּחֻדְשׁ מִתָּר בְּשָׁל עֲכוּמ"ז מְדָלָא
כְּתַב דְּנוֹהַג בְּשָׁל עֲכוּמ"ז כְּמוֹ שְׁפָתַי גְּבִי עֲרָלָה דְּאֵין זֶה הוֹכָחָה וְכוּ': וְכָל שְׁפֵן שְׁלֹא זֶה
הַדְּרָךְ לְהַשְׁמִיט דִּין הַמְּפֹרָשׁ בְּש"ס וְלְכַתּוּב דִּין אַחַר שֶׁהוּא מְחֻדְשׁ עֵינֵן לְהַגָּאוֹן הַרַר"י
בְּתוֹמִים ס' ל' סק"ג מֵהַ שְׁפָתַי עַל דְּבָרֵי הָרַב לְחַם מִשְׁנָה: ו) הָרִי"ף וְהָרָא"ש דְּאֵין דְּרַפָּם
לְהִבִּיא דְּבָרִים שְׂאֵינָם נוֹהֲגִים בְּזִמְנֵי הַזֶּה וְכֵן דְּרָךְ שְׂאֵר פּוֹסְקֵי הִלְכוֹת עֵינֵן לְקַמֵּן בְּסִי י"ג
אוֹת ו' וּבִיחֻד עַל הָרִי"ף כְּתַב כֵּן מֶרֶן הַבֵּית יוֹסֵף בְּסִי תַמ"ד (בד"ה אַרְבַּעָה עֶשֶׂר שְׁחַל
לְהִיזוֹת בְּשִׁבְתָּ) וְתַמָּה עַל מֵהַ שְׁבִיָּאָר הַר"ן דְּבָרֵי הָרִי"ף דְּמִיָּרִי רַק בְּתַרוּמָה דִּהְלֵא תַרוּמָה
אֵינָה נוֹהֲגַת בְּזִמְנֵי הַזֶּה וְאֵין דְּרַכּוֹ שֶׁל הָרִי"ף לְהִבִּיא הִלְכוֹת שְׂאֵינָן נוֹהֲגוֹת בְּזִמְנֵי הַזֶּה
וּבְסִפֵּר דְּבַר אֵלֵיהוּ לְהַגָּאוֹן מוֹהַר"א אַבְד"ק טְרָלָא בְּדָף קי"ט ע"א (בד"ה וְהַקְשָׁה הַב"י)
כְּתַב בְּשֵׁם הָרַב פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שְׁתִּירָץ תְּמִיחַת מֶרֶן דִּי"ל דְּנִפְקָא מִנְּהָ לַעֲנֵן חֻלָּה דְּאֵי
אִישְׁתִּיר חֻלָּה מְעַרְבַּ שְׁבַת וְלִכְפֹּא כַּהֵן קִטְן צָרִיף לְבַעֲרוֹ בַע"ש וְלֹא אֶמְרִינֵן דְּיִמְתִּין עַד
לְמַחַר וְאִם לֹא יִמְצָא אוֹכְלִין יָכוֹל לְהַשְׁלִיכּוֹ לְאִיבוּד לְזָה כְּתַב הָרִי"ף דְּאֶפְיָלוּ הֵכִי צָרִיף
לְבַעֲרוֹ מְעַרְבַּ שְׁבַת וְכַתַּב עַל דְּבָרָיו שֶׁהוּא דוֹחֵק וְהָאֵרִיף לְבָאָר שִׁיטַת הָרִי"ף עי"ש וְלִפִּי
הַנְּרָאָה מֵהַ שְׁפָתַי הָרַב פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ אֵינּוּ כֹּל כֹּף דוֹחֵק וְכֵן כּוֹתְבִים הַפּוֹסְקִים בְּאֵיזָה מְקוֹמוֹת
כִּינְצָא לְזָה כְּמוֹ שְׁמַתְבָּאָר מִמֵּהַ שְׂצִינְתֵי לְקַמֵּן בְּסִי י"ג הַנּוֹלָל וְכַתְבְּתֵי מִמְּקוֹם אַחַר שְׁדָרָךְ
הָרִי"ף וְהָרָא"ש לְהַעֲתִיק לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אֵף שְׂיֵשׁ בְּהַ דְּבָרִים שְׂאֵינָן נוֹהֲגִים בְּזִמְנֵי הַזֶּה כְּגוֹן
אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין וְכִינְצָא וּמְפַנֵּי זֶה הַעֲתִיקוּ הָא דְתַנּוּן בְּכַבָּא מְצִיעָא דָּף קי"א גַּר תּוֹשֵׁב
יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בְּיֹמוֹ תַתַּן שְׁכָרוֹ אֵף שְׂאֵין גַּר תּוֹשֵׁב בְּזִמְנֵי הַזֶּה וְכָל הַפּוֹסְקִים הַשְׁמִיטוּ דִּין
זֶה וְכֵן הָא דְאֵיתָא בְּמַס' עֲבוּדָה זָרָה דָּף ס"ד ע"ב אֵיזְהוּ גַּר תּוֹשֵׁב וְכוּ' הַשְׁמִיטָה הָרִי"ף
לִפִּי שְׂאֵין גַּר תּוֹשֵׁב בְּזִמְנֵי הַזֶּה וְהָרָא"ש שְׁהִבִּיאָה שֵׁם וְכֵן רַבֵּינוּ הַטּוֹר וּמֶרֶן בִּי"ד ס' י
קכ"ד הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּאִכְפֹּא לְמִילָף מִינְהָ לַעֲנֵן גַּר שְׁמַל וְלֹא טָבַל כְּרֵאוּי: ז) הָרִי"ף כְּשִׁכּוֹתַי
דְּבַר בְּשֵׁם גָּאוֹן וְלֹא הַזְכִּיר שֵׁם הַגָּאוֹן יֵשׁ מִי שְׁפָתַי שְׁכַנְתּוֹ עַל רַבֵּינוּ הָאֵי גָּאוֹן כֵּן כְּתַב
מֶרֶן חִיד"א בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים הוֹבָא בְּמַעֲרַכַת גְּדוֹלִים בְּאוֹת הַגִּימ"ל דָּף ח"י ע"ב וְכַתַּב בְּס'
הַמְּעַלּוֹת לְשַׁלְמָה בְּדָף כ"ב ע"ב דְּאֵף שְׁמַשְׁמַע קֶצֶת דְּלֵא בְּרִירָא לְמֶרֶן חִיד"א הָא מִלְתָּא
הַזֶּה הָרַב מוֹהַר"ם חֲזוֹן הִבִּיא רְאִיָּה מְהִימְנָא מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"ץ בַּח"א ס' פ' שְׁתַּמָּה עַל מֵהַ
שְׁפָתַי הָרִי"ף בְּתַשׁוּבָה בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הָאֵי גָּאוֹן שֶׁהֵם הִקְפָּד מֵהַ שְׁפָתַי הָרִי"ף בְּמְקוֹם אַחַר
בְּשֵׁם גָּאוֹן סָתַם וְצִינֵן לַעֲיִן בְּמוֹהַרִיט"ץ ס' כ': סִימָן ד.

פְּלִי הָרֶ"ן וְהֶרֶב הַנִּמְקִי. א) הָרֶ"ן דְּרָפּוֹ בְּקִדְשׁ צָדִיק עַתָּה פִּירֵשׁ אֵי אֵי לֹא סְבִירָא לִיָּה פְּנִתְיָה וְכַמּוֹשׁ הַרְפִּיחַ רַס"י תַּעֲ"א כ"כ מְרֵן חִידָ"א בְּבֵרַכְ"י סִי תִרְחֵן וְכַתְּבֵן שְׁבַשְׁעֵר יוֹסֵף בְּתִשׁוּ' סִי ג' דָּף ה' ע"ג פְּתַב דְּאָף בְּדָבָר שְׁלֵא מְצִינּוֹ לְהָרֶ"ן בְּפִירוּשׁ בְּמָקוֹם אַחַר דְּסוּבֵר הַפֶּה פִּירֵשׁ"י נוֹכַל לֹמַר דְּאִין הֶכְרַח מִמּוֹשׁ כַּפִּירֵשׁ"י דְּהָכִי ס"ל מְשׁוּם דְּהָכִי אֹרְחִיָּה וְהֶרֶב שְׁנוֹת יָמִין ח"א ד' חֲנִ"ק ע"ג חוֹלֵק ע"ז וּס"ל דְּדוֹנָקָא פְּשָׁנְמַצָּא בְּפִירוּשׁ בְּמָקוֹם אַחַר בְּהַפֶּה אֲבָל אִם בְּמָקוֹם אֶחָד פְּתַב כַּפִּירֵשׁ"י בְּסֵתֵם וְלֹא פִירֵשׁ בַּמּוֹשׁ אֲבָל בְּהַפֶּה מְסִתְמָא הָכִי ס"ל וְלִפִּי מ"ש הָרֶב מְשַׁק בֵּיתִי בְּכִלְיֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת ל"ה דְּהֶרֶב יָד אֶהְרֵן סוּס"י שַׁפ"ג פְּתַב פְּלָל זֶה עַל סְתִירַת דְּבָרֵי הָרֶ"ן בְּהַלְכוֹת וְחִידוּשֵׁיו דְּבְמָקוֹם אֶחָד פְּתַב כַּפִּירֵשׁ"י בְּסֵתֵם וּבַמּוֹשׁ אֲבָל בְּהַפֶּה דְּאִינוּ מִן הַקְּוִשֵׁי מְשׁוּם דְּכָהּ הוּא דְּרָפּוֹ עִי"ש לִפִּי"ז יִתְכֵן לִיִּישׁב סְבִירַת מְרֵן חִידָ"א דְּאִין לֹא רְאִינוּ רְאִיָּה דְּכָבָר יְדוּעַ פִּי לֹא נִדְפְּסוּ חִי הָרֶ"ן לְכָל הַמְּסַכְתוֹת וְהַרְבֵּה נִשְׁאַרוּ בַּכַּת"י וְאֲשֶׁר נִדְפְּסוּ ג"כ קָרְאוּ שְׁמִיטָה וְלֹא הִדְפִּיסוּ בְּשִׁלְיָמוֹת וַאֲ"כ י"ל דְּבַחְנִי (שְׁלֵא בָּאוּ בְּדַפּוּס) גִּילָה דַּעְתּוֹ בְּהַפֶּה אֲלֵא שְׁרִיאִיתִי לְמְרֵן חִידָ"א בְּשִׁי"ב ח"מ סִי מ"ח שְׁהִבִּיא קוֹשְׁיַת הָרֶב בְּנִי יַעֲקֹב דְּבְפִירוּשׁ הַהֲלָכוֹת פְּתַב פִּירֵשׁ"י וּבַחְנִי דְּחָאוּ וְכַתְּבֵן ע"ז דְּזִימְנִין מַעֲתִיק דְּבָרֵי רַש"י וְכוּ' וְסַמָּה אִמ"ש בְּחִידוּשֵׁיו וְסִיָּים הַדְּבָר צִי"ת עִי"ש וְנִרְאֶה דְּמְשׁוּם דְּלֹא נִיח"ל לֹמַר דְּסַמָּה בְּהַלְכוֹת עַמ"ש בַּח"י לְכֵן הִצְרִיף תַּלְמוּד וּלִפִּי"ז כ"ש פְּשָׁלֵא בִּיָּאָר דַּעְתּוֹ בְּשׁוּם מָקוֹם דְּמַסְתְּמָא אִית לֵן לְמִימַר דְּכּוֹתִיָּה ס"ל וּמ"מ נִלְע"ד דְּאִם מְצִינּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁפַתְבּוֹ דְּבָרֵי רַש"י מְשַׁשׁ וּבְמָקוֹם אַחַר פְּתַב בְּאִיזָה לְשׁוֹן שְׁנוֹכַל לְהַעֲמִיס שְׁפַנְתּוֹ לְפִירוּשׁ רַש"י אֵף אִם הוּא בְּדוֹחַק הָכִי עֲדִיף לֵן מִמָּאִי דְּנִימָא דְּהַעֲתִיק פִּירוּשׁוֹ וְלִיָּה לֹא ס"ל כֵּן פְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרַס הַפְּלִיָּים בְּמַעְרְכַת הַמּוֹשׁ אוֹת א' עִי"ש (בַּד"ה וְהֶרֶב תוֹי"ט): ב) הָרֶ"ן דְּרָפּוֹ לְפָרֵשׁ כַּפִּירֵשׁ"י וְלֹא מְשַׁכַּחַת שְׁיַפְרֵשׁ בְּסֵתֵם הַפֶּה פִּירוּשׁוֹ עֵינֵן לְהֶרֶב בֵּית חֲדָשׁ בְּסִימֵן תֵּרַכ"ו ס"ב: ג) הָרֶ"ן מַעֲוֹלָם אִינוּ מְבִיא לֹא דְבָרֵי הָרֵא"ש וְלֹא דְבָרֵי הָרֵיטְב"א כֵּן פְּתַב הָרֶב חָכֵם צָבִי סִי ב"ן הִבִּיא דְּבָרֵיו הָרֶב יָד מְלֶאכִי בְּכִלְיֵי הָרֶ"ן אוֹת י"ב וְכ"כ בְּכִלְיֵי הַפּוֹסְקִים לְהֶרֶב כְּנֵה"ג שְׁנִדְפְּסוּ בְּסוּף מְגִינֵי אֶרֶץ דְּפּוּס זִיטָאמִיר אוֹת צ"ה בְּשֵׁם הָרֶב מוֹהֲר"ם אֲלֵשֶׁקֶר שַׁכ"כ עַל הָרֵיטְב"א וְסִיָּים הוּא ז"ל דְּהִינּוּ בְּהַלְכוֹת אֲבָל בְּתִשׁוּ' מְבִיא דְּבָרֵי הָרֵיטְב"א ע"כ עֵינֵן בְּתִשׁוּ' הָרֶ"ן סִי ל"ב פִּי שֵׁם הוּא הַמְּחַלְקֵת שְׁהַזְפִּיר מְרֵן הַחֲבִי"ב הַנְּ"ל.

וְהִנֵּה מ"ש הָרֶב ח"ץ דְּהָרֶ"ן אִינוּ מְזַפִּיר אֶת הָרֵא"ש מֵר קַעְסִיק עַל פִּירוּשׁוֹ בְּהַלְכוֹת. אֲבָל עַל חִידוּשֵׁיו שְׁעַל הַתַּלְמוּד לֹא מִיָּגִיר כִּיעִי"ש וּמְכַל מָקוֹם אַחַר שְׁמִדְּבָרֵי הָרֶ"ן בַּעֲבוּרֵי בְּסוּ"פ כַּה"צ שְׁהַזְפִּיר הָרֶב יָד מְלֶאכִי שֵׁם בָּאוֹת יו"ד מִתְבָּאָר דְּחִידוּשֵׁיו שְׁעַל הַתַּלְמוּד קִדְמוֹ לְפִירוּשׁוֹ עַל הַהֲלָכוֹת א"כ פִּינֵן שְׁאִינוּ מְזַפִּירוּ בְּפִירוּשׁוֹ לְהַלְכוֹת לְפִי שְׁבִהִיּוֹתוֹ עֶסוּק בּוֹ עֲדִין לֹא נִתְפָּשְׁטוּ בְּעוֹלָם כ"כ חַבּוּרֵי הָרֵא"ש מוּבָן שְׁגַם בְּחִידוּשֵׁיו אִינוּ מְזַפִּירוּ וְלָכֵן מְרֵן חִידָ"א בַּס' שֵׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעְרְכַת גְּדוּלִים בָּאוֹת הַנּוּ"ן פְּתַב בְּשֵׁם הָרֶב ח"ץ הַנְּ"ל דְּהָרֶ"ן בְּחִידוּשֵׁיו וּבְהַלְכוֹת אִינוּ מְזַפִּיר אֶת הָרֵא"ש וְכוּ' כִּיעִי"ש דְּאֵף שְׁלֵא נִזְכְּרוּ הַחִידוּשִׁים בְּדְבָרֵיו סִתְמוּ כַּפִּירוּשׁוֹ וְהָרֵי הוּא פְּמִבְּנֹאָר אֲלֵא דַּעַל הַתְּשׁוּבוֹת נְסִתְפַקְתִּי בְּקוֹנְטְרַס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעְרְכַת ה"ה אוֹת י"ט (בַּד"ה וְרִיאִיתִי לְהֶרֶב הַנִּמְקִי) אִם בְּתִשׁוּ' הָרֶ"ן מְזַפִּיר אֶת הָרֵא"ש כְּדִמְשַׁמַּע קֶצֶת מְדָלָא פְּלָלֵן בַּשֵּׁה"ג הַנְּ"ל בְּהִדִּי הַחִי וּפִירוּשׁ הַהֲלָכוֹת אוֹ דִּילְמָא מְשׁוּם דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְּהַתְּשׁוּ' חַבְרָם קוֹדֵם לְהַחִי' לֹא הִנְצִיף לְכַתְּבֵן שְׁאִינוּ מְזַפִּירוּ בְּתִשׁוּ' וּמְדְבָרֵי הָרֶב כְּנֵה"ג הַנּוּ"ל נִרְאֶה דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְּהַתְּשׁוּ' הֵם אַחֲרוֹנוֹת

אָבֵל הַמְעֵיָן בַּגּוֹף דב"ק יִרְאֶה דָּאִין הֶכְרַח בְּדַבְרֵיו לֹאמַר פֶּן דְּרָךְ פְּלֵל עַל כָּל הַתְּשׁוּבוֹת שְׂפָתַי וְנִ"ל פֶּתַח הַרְ"ם אֶלְשֶׁקֶר סִי קִי"ד דְּהֶר"ן לֹא יִכְתֹּב בְּשֵׁם הַרִיטְב"א וְנִ"ל שְׂפָנוּתוֹ שְׂפָפִירוֹשׁ הַהֲלָכוֹת לֹא יִכְתֹּב בְּשֵׁם הַרִיטְב"א דְּאִילוּ בְּתִשׁוּ' הָרִי מְצִינּוּ שֶׁהִבִּיא מַחְלֻקַת הַרִיטְב"א וְהַר"ד וְאֶפְשָׁר פְּשֻׁהִיבִיא הֶר"ן אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה הִיָּה בְּסוֹף יָמָיו וּבָאוּ לִידּוֹ תְּשׁוּבוֹת הַרִיטְב"א עַכ"ל וְצ"ל דָּאִין מְוַקְדָּם וּמְאֻחָר שְׂאָם אוֹתָהּ תִּשׁוּ' הִיָּה בְּסוֹף יָמָיו אִם פֶּן כָּל הַתְּשׁוּ' שְׂמִשָּׁם וְאִילָּה שְׂהֵם רֹב הַתְּשׁוּבוֹת שְׂבִסְפָרוֹ מִתִּי נַעֲשׂוּ (תְּשׁוּבוֹת הֶר"ן הֵם ע"ז לַעֲמוֹ יִתֵּן וְתִשׁוּ' זֹו שְׂמִזְכִּיר בֵּה תִשׁוּ' הַרִיטְב"א הִיא בְּסִי' ל"ב טְהוֹר) הָרִי דְלֹא פֶתַח אֶלָּא דְבַמְקוֹם שְׂעֵינִינוּ רוֹאוֹת שְׂמִזְכִּיר אֶת הַרִיטְב"א אוֹת הִיא שְׂאוֹתָהּ תִּשׁוּ' הִיָּה בְּסוֹף יָמָיו אָבֵל שְׂאָר הַתְּשׁוּ' אוֹלֵי הָיוּ קוֹדֵם לָכֵן וְקִדְמוֹ גַּם לְהַחֲדוּשִׁין וְלוֹלֵא מִסְתַּפְיֵנָא מְמָרְן הַחֲבִי"ב הֵייתִי אוֹמֵר דְּהֶר"ן שְׂהִזְכִּיר אֶת הַרִיטְב"א בְּאוֹתָהּ הַתְּשׁוּבָה לֹא מְפָנִי שְׂרָאָה גּוֹף הַתְּשׁוּבוֹת כִּי אִם הֶרַב הַשְּׂוֹאֵל הוּא שְׂהֶעֱתִיק לוֹ דְּבָרֵי הַרִיטְב"א בְּתִשׁוּ' כִיעִי"ש בְּדַבְרֵי הַשְּׂאֵלָה בְּד"ה אֶמְנָם מְצֻאֵתִי וְעַפ"י אוֹתָם הַדְּבָרִים הוּא שְׂנוֹשָׂא וְנוֹתֵן הֶר"ן בְּסִבְרַת הַרִיטְב"א וְעַכ"פ אֵף לְדַבְרֵי הֶרַב הַנִּ"ל אִין הֶכְרַח שְׂכָל הַתְּשׁוּבוֹת אַחֲרוֹנָה יִסְעוּ וּבְתִשׁוּ' הַנִּ"ל (בְּד"ה וְרָאִיָּה לְדַבְרֵי) הַזְכִּיר מַה שְׂפָתַי בְּפ' שְׂבוּעוֹת שְׂתִים בְּתָרָא דְּמִשְׁמַע דְּהַתְּשׁוּ' אַחֲרוֹנוֹת אָבֵל אִין מִזֶּה הֶכְרַח לְכָל הַתְּשׁוּ' (ד' פִּירוֹשׁ הַהֲלָכוֹת לְמַס' סְנֵהֲדָרִין פְּשוּט הוּא בְּעֵינֵי שְׂאִינוֹ מְהֶר"ן אֶלָּא מְהֶרַב הַנִּמְק"י כְּפֶאֶשֶׁר מְצֻיָּין ע"ג וְכֵן מְבִיאֵן מְרָן הַב"י בְּהֲלָכוֹת עֲדוֹת בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי בְּשֵׁם נִמְק"י כְּמוֹ שְׂיִרְאֶה הַרְוֹאָה.

וְכֵן מוֹכַח מִמֶּה שְׂכּוֹתַי בְּפִירוֹשׁוֹ אִמֵּר הַמְחַבֵּר (זֹו אַחַת מִהֶרְאִיוֹת שְׂהֶכְרִיחַ לְהֶרַב חֶכֶם צְבִי סִי ב"ן הִבִּיא דְּבָרֵיו הֶרַב יָד מְלֻאכִי בְּכֻלְיִ הֶר"ן אוֹת י"ב לֹאמֵר שְׂפִירוֹשׁ הַהֲלָכוֹת לְבָבָא קִמָּא הוּא לְהֶרַב הַנִּמְק"י עִי"ש) וְדַבְרֵי זֶה הִיָּה פְּשוּט בְּעֵינֵי וְלֹא הֵייתִי צָרִיךְ לְכוֹתְבוֹ אֶלָּא לְפִי שְׂרָאִיתִי לְהֶרְבֵּנִים שׁוֹנָה הֲלָכוֹת בַּח"ב דָּף ע"ב ע"ג וּבְטֵל אוֹרוֹת בְּתִשׁוּ' דָּף ג' ע"ב וּמוֹהַר"י אֶקְרִישׁ נִר"ו הוֹבֵאוּ דְּבָרֵיו בְּסִפְרֵי פוֹרְתַי יוֹסֵף אֶלְפַאנְדָּרִי דָּף קז"ך ע"ד שְׂמִכְנִים אוֹתוֹ לְהֶר"ן כִיעִי"ש וְלְפִי הַנִּרְאָה הוּא אֲשַׁגְרַת לִישָׁן שְׂלֵא בְּדִיקָדוּק.

וְעֵינֵי שְׂיִוְרֵי בְּרָכָה יו"ד סִי קנ"ו אוֹת ו' וּבְשׁו"ת מוֹהֲרֵיט"ץ סִי רח"ל דָּף קצ"ו ע"ג וּבְרַכ"י או"ח סִי ב' אוֹת ב' יַעִיר אֲזַן מְעַרְכַת הָאֶלְ"ף אוֹת ק"ג שֵׁם הַגְּדוֹלִים בְּמַע' גְּדוֹלִים הַרִיטְב"א ד"ה וְדַע שׁוֹב רְאִיתִי דְּהַרְב"ח יוֹרֵה דְּעָה סִי ק"ס יִיחַס פִּירוֹשׁ הַנִּ"ל לְהֶר"ן וּמְרָן הַחֲבִי"ב בְּכַנֵּה"ג שֵׁם הַגֵּהֲט"ו אוֹת ז' הַשִּׁיגוּ דְּאִינוּ לְהֶר"ן עִי"ש וְעֵינֵי לְהֶרַב שְׂמֵן הַמְּשַׁחַה הֲלָכוֹת אָבֵל סִי ס"א וְלְמְרָן הַב"י אַה"ע רְסִי קס"ו וּבְנִשְׁמַת כָּל חֵי ח"א רְסִי טו"ב יִיחַסוּ לְהֶר"ן שְׂלֵא בְּדִיקָדוּק רַק אֲשַׁגְרַת לִישָׁן.

וּבְשׁו"ת פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ ח"מ ח"א סִי ט' פֶּתַח עַל הַרְמ"א דְלֹא צָדֵק בְּמַה שְׂיִיחַס פִּי הַהֲלָכוֹת דְּפָרֵק זֶה בּוֹרֵר לְהֶר"ן וְהוּא לְהַנְמִק"י וְכו' וּמְרָן הַב"י בִּיּו"ד רְסִי קע"ט (סוּד"ה פֶּתַח הַרְמ"ב מְעוֹנָן) גְּבִי נִשְׂוֵאִין בְּמִלּוֹי הַלְבָנָה יִיחַסוּ לְהַנְמִק"י וְעוֹד שֵׁם בְּד"ה עַל מַה וּבְבִאָר הַגּוֹלָה שֵׁם בְּס"ב וְהַמְצִיָּין בְּדַבְרֵי הַרְמ"א בְּאֵה"ע סִי ס"ד ס"ג יִיחַס זֶה בְּשֵׁם הֶר"ן סו"פ ד' מִיתוֹת וְלֹא דֵק וְהֶרַב מְעַשֶׂה אֲבָרְהָם ד' קמ"ה ע"ב בְּשׁו"ת אַה"ע רְס"י ה' פְּשֻׁהִיבִיא מ"ש הַרְמ"א בְּסִי ס"ד הַנִּ"ל פֶּתַח אֶלָּא דְּבִיּו"ד סִי קט"ע הִבִּיאֵוּ בְּשֵׁם הַנִּמְק"י כְּמ"ש בְּבִאָר הַגּוֹלָה וְאִילוּ מוֹר"ם בְּאֵה"ע הִבִּיאֵוּ בְּשֵׁם הֶר"ן עַכ"ד וּפְלֵא עַל גְּדוֹל שְׂכֻמוֹתוֹ שְׂנַעְעֵלִם מְפָנּוּ דְּהֶאֱמַת הוּא דְּפִי אֵלוֹ הַהֲלָכוֹת לְהֶרַב הַנִּמְק"י הֵן וּמ"ש הַמְצִיָּין הֶר"ן הוּא

אשגרת לישן גם נעלם ממנו שהציונים שבהגהות הרמ"א לא מידו נגזרו כמו שפיתבו
כמה רבנים שציינתי לקמן בסי' י"ד אות ד' וכתבו דזמנין לא צדק המציין בציוניו עיי"ש
ואמת שגם בד"מ באה"ע שם פתב זה בשם הר"ן אבל הרב מעש"א לא הזכיר את ד"מ
בזה וכוונתו על ההגהות שציינו המציין הר"ן ועכ"פ אינו אלא אשגרת לישן ואין שום
סתירה: ופירוש ההלכות למס' מועד קטן הוא להרב הנמק"י (דלא כמו שציינו המציין
בשם הר"ן) וכן מרן הב"י בכל ההלכות חוה"מ מייחסו להנמק"י והדין עמו שהרי בר"פ
מי שהפך מביא להמ"מ ואין זה דרך הר"ן להביא דברי הרב המגיד פן פתב בהגהות וחי'
מוהרל"ח בסי' תקל"א עיי"ש וכן פתב הרב יד מלאכי בכללי הר"ן אות י"ב וכן ייחסו
הרב הדרישה ביו"ד רס"י שצ"ט ומרן הב"י שם סי' ת"ב ד"ה פתב ר"י והרבנים בס'
משנת ר' אליעזר ח"ב יו"ד סי' כ"ג ובס' העמק שאלה פרשת חיי שרה שאלתא ט"ו אות
י"ג ובפרשת ויחי שאלתא ל"ה סוף אות ו' ובאות י"ב ומרן החבי"ף בס' לב חיים ח"ב
סי' זק"ן עיינו בדבריהם שכלם ייחסוהו להרב הנמק"י כמו שפן הוא האמת ונמצא באיזה
מחברים שמייחסים אותו להר"ן שלא בדקדוק אחר המח"ר עיינו להרב קרפן ונתנאל
בפרק ג' דמ"ק אות ל"ז שייחסו בשם הר"ן וכן הרב תו"ט בכל מסכת מו"ק מייחסו
להר"ן וכן בשו"ת ישמח לב דף ח' ע"ג ובשו"ת דברי אמת סוס"י ב' ובשו"ת מים רבים
חח"מ סי' י"ד ד"ה הרי וכן בשו"ת באר המים סוס"י מ"ח וסי' מ"ט וכן הגאון פני יהושע
בח"א חיו"ד סי' ט' עיי"ש ועיינו למרן חיד"א בשיורי ברכה יו"ד סי' של"ד אות ב' ודבר
זה הנה בהעלם ממני עיינו במכתב לחזקיאו בחלק התשובות סי' י"א ד' ס' ע"א: ופירוש
ההלכות למס' יבמות עם שהגאון רש"ל בים של שלמה פרק י"ב סי' ג' מייחסו להר"ן
נראה דנקיט הכי באשגרת לישן והמתברו הוא הרב הנמק"י לפי מ"ש הרב יד מלאכי
בכללי הר"ן אות י"ב שהבאתי בסמוך שהרי מזכיר לרוב את הריטב"א וגם פתב אמר
המתבר וכו' ובעניינא דעסיק ביש"ש הג"ל עיינו בדברי מרן הב"י באה"ע סי' קס"ט
(תוד"ה הנה אחד מהם) שמייחס הדברים להרב הנמק"י וכן בכל אותו סימן כמו שיראה
הרואה: ה) חידושי הר"ן למסכת שבת אם הם להר"ן מפרש ההלכות עיינו כמה שפיתבתי
בקונטרס הפללים מערכת העי"ן אות עיינו ד"ה בטר דנא וידידי הגאון מוהרי"א יצ"ו
פתב בס' עמודי אש סי' ה' אות ל"א דאינם מהר"ן וכתב שפבר כ"כ במקום אחר (לא
ידעתי פעת איה מקומו) ורבני עיה"ק ירושת"ו בהקדמת ס' חידושי הר"ן הג"ל פתבו
בשם מרן חיד"א בס' ברפי יוסף דמעיד בגדלו שחידושים הג"ל הם להר"ן וכן ראיתי
בברכ"י א"ח סימן פ"ה אות ח' שהביא בשם חידושי הר"ן לשבת בפ"ק לענין שם שלום
דאינו נחקק ועין רואה הן הן הדברים הנאמרים באמת שם על דף יו"ד ע"ב עיי"ש ועיינו
בקונטרס פאת השדי לדברי החכמים סי' כ"א (בד"ה ועל) שיש מי שפתב שחידושי
לשבת המיוחסין להריטב"א הפה חידושי הר"ן ובברכ"י סי' תקפ"ו אות ה' מה שפתב
בשם הר"ן בחידושי לשבת פתיבת יד בשם הרא"ה נמצא בחידושי הר"ן שלפנינו
בסוגיא דלא הוה שרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה (שבת ד' כ"ח: ו) תשובות
הר"ן הם להר"ן מפרש ההלכות כמו שמתבאר בכמה מקומות בתשובותיו וכן מוכח
בהדיא מדברי מרן הב"י בהרבה מקומות עצמו מספר וז"פ מאד אין צריך להאריך ומ"ש
הרב ראש יוסף דאפשר דתרי הר"ן הוה הר"ן שפירש ההלכות והר"ן שפתשו וכו' אגב
ריהטיה פתב פן אלה דברי הרב מאמר מרדכי סי' תס"ז סק"ח ועיינו בכנה"ג שהבאתי

לעיל בסי' זה אות ג' שמתבאר פן וכבר השיג פן הרב יד מלאכי בכללי הר"ן אות יו"ד
ע"ד הראש יוסף הנ"ל עי"ש: ז) המפתחות לתשובות הר"ן נראה שלא מידו נגזרו ורב
אחר תקנם (ומכנה אותן בשם מראה מקום) פן מתבאר מההצעה הפתובה לפני המראה
מקום ולא גילו לנו מי סדרן והרב חקמת אדם בקונטרס בינת אדם שער בית הנשים
סימן ל"א (בד"ה אף צ"ע שהרי) פתב מי בעל דברים (אף בדרך השערה ולא בבירור)
ונ"ל אם יבטל בלא עדים אינו נאמן דאין אדם משים עצמו וכו' וטעם זה מצאתי במראה
מקום שבתשובת ר"ן בדיני גטין שפתב פן להדיא אף שבתשובת ר"ן לא מצאתי טעם
זה אלא שפתב פמו שפתב בס' התרומה סי' קכ"ח ונ"ל ואכן נכון הדבר לומר לבעל
לעשות שבועה שלא יבטלנו פששולח גט לאשתו במקום אחר עכ"ל ולא ידעתי מי תקן
המראה מקום בתשו' הר"ן וכפי הנראה שתקנם הג' ר' יצחק דלטאש שהוא הביאו לדפוס
ברומי עכ"ל וכפי הנראה פונתו על הכתוב במפתח לסי' מ"ג פשנשבע שלא לבטל הוי
חזקה שלא בטל אפ"ל מערער שלא כל הימנו למישוי נפשיה רשע עכ"ל ומה שפתב
שטעם זה לא מצא בגוף דברי הר"ן הנזה בתשובות הר"ן שבידי ראיתי בסי' מ"ג (בסוף
ד"ה וכן פתבו גדולי) שפתב ונ"ל ואפילו אתי בעל ומערער לא משגיחין ביה והכא ליכא
רגלים לדבר אדרבה חזקה שלא מעל בחרם ובשבועה ולא בטל וכי אמר הכי לא
משגיחין ביה ולא פל הימנו לשויי נפשיה רשע פדברי מורנו עכ"ל והן הן הדברים
שפתב במראה מקום הנ"ל בטעמו של דבר והלשון שהזכיר הרב (ואכן נכון וכו') אגב
ריהטאי לא חזיתיה בגוף דברי הר"ן: ח) אם כותב הר"ן (בהלכות) איזה דבר בשם יש
מי שאומר אין פונתו לא על הרמב"ן לפי שאין דרכו לכתוב דעתו בלשון י"מ שאומר
ולא על הריטב"א לפי שאינו מביא סברתו (פלומר בהלכות עיין מה שרשמתי לעיל אות
ג') כמ"ש מוהר"ם אלשקר ואם פן היש מי שאומר הוא רב אחר והיו תלתא מרן חיד"א
במחזיק ברכה סי' עת"ה אות ה' (ד"ה ומצאתי) ועיין לעיל אות ג' דגם סברת הרא"ש
אינו מביא ואם ימצא שדעת הרא"ש פדעת היש מי שאומר שהביא הר"ן הוי תרי וכיוצא:
סימן ה.

פללי הרמב"ם. א) הרמב"ם דרכו לתפוס לשון התלמוד בקיצור ומה שגפרש בלשון
התלמוד נפרש בלשוננו הרבנים מרן ב"י יו"ד סי' של"ד (בד"ה נדוהו בפניו) והרב
המבי"ט ופרשת הפסוק הביא דבריהם הרב תפארת אדם ד' קע"ח במערכת הדל"ת אות
ב' וחידיוש הוא שלא ראה דברי הרב זה הי"ם גדול (יד מלאכי) בכללי הרמב"ם אות
כ"ד שנראה שפרן הב"י מיחלפא שיטתיה בזה ששם הביא בשם מרן הב"י יו"ד סי' ר"א
(בד"ה ומ"ש ואף אם תטבול) שכ' אע"ג דהרמב"ם סינדרא ולישנא דמתני' נקט ליכא
למימר דכי היכי דדחקי בלישנא דמתני' הכי נדחוק בפירוש דברי הרמב"ם דבתראה
הוא והו"ל לפרש עכ"ל הרי מפרש היפך ממ"ש בסי' של"ד ומ"מ נראה דאית לן למינקט
פמו שפתב בסי' של"ד שמלבד שפן דעת הרבנים מבי"ט ופרשת הפסוק הנ"ל וכן פתבו
הרבנים ב"ח בחח"מ סי' ר"ז סי"א ושי"ף וגו' ונהלכה למשה שהביא ביז מלאכי שם
וכ"כ מרן עצמו בכ"מ פרק יו"ד מהלכות ס"ת דין ד' ועוד דבב"י גופיה במקומות הרבה
כ"כ הלא המה בא"ח סי' ו' וביו"ד סי' קל"ב וקצ"ד וקצ"ו וקצ"ח ובאה"ע סי' י"ז גבי
מגוייד ובח"מ סי' ח' וכ"ח וקי"ב וקמ"א וקב"ץ וכ"כ בבידק הבית ח"מ סי' מ"ו סעיף כ'
(בד"ה פתב הרשב"א) וכ"כ בכ"מ פי"ג מהלכות גירושין ופ"ח מהלכות שאלה והרדב"ז

בח"ה סי' ש"א ס"ט (כָּל הַבְּקִיאוֹת הַזֶּה לֹא מְזַכְּרוֹנֵי הֵם וּמֵאִישׁ לְוִקְחוּ מֵרַגְלֵי הַרְבֵּה הַגְּדוֹל מוֹהֲרָח"א נר"ו בסה"ב וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם בְּדָף קי"ט אוֹת ל"ו וְלֹא פָּנִיתִי לְעֵינָיו בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְאֵהִימְנוּתִיהָ סְמִיכָנָא פִּי רַב גּוֹבְרִיָה וְחִלְיָה) וּא"כ אֵין סָפֵק דְּהִכִּי אֵית לֹן לְמִינְקֻט וְעֵינָיו בְּמָה שְׁפַתְבִּיתִי בְּקוֹנְטְרַס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת ה"ה אוֹת ד' (בד"ה מְדַבְּרֵי הַרְדָּב"ז וְנִדְפַס בְּשַׁדִּי חֲמֵד ח"א בְּחֶלֶק דְּבָרֵי חֲכָמִים סִי' פ"ז וְשֵׁם בָּאוֹת ה' בד"ה וְהִנֵּה סִפְרָ) וְשֵׁם בָּאוֹת כ"ג (בד"ה וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב שְׁעַר הַמְּלָךְ) כְּתַבְתִּי דְנִלְע"ד דָּאֵם הַתַּנָּא שׁוֹנָה דְּבַר אֶחָד וְאַנּוּ מְפָרְשִׁים פְּנִנְתּוּ שְׁלֵא כְּמַשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן עַפ"י אֵינָה הֶכְרַח מְדַבְּרֵי הַתַּנָּא עֲצָמוּ וְנֶאֱמַר שְׁהַתַּנָּא סָמַךְ לְמִינְקֻט כִּי הָאֵי לִישְׁנָא שְׁנַבִּין מִצַּד הַהֶכְרַח שְׁאֵין פִּירוּשׁוֹ כְּמַשְׁמַעוֹ אִם הֶרְמַב"ם תּוֹפֵס אוֹתוֹ הַלְשׁוֹן עֲצָמוּ וְאֵין לָנוּ בְּדַבְּרֵי אוֹתוֹ הַהֶכְרַח שְׁבַדְּבָרֵי הַתַּנָּא אֵין לָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי שְׁלֵא כְּמַשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן פִּינּוּן שְׁאֵין לוֹ עַל מַה לְסַמְּךָ וּבְהֶכְרַח נְפָרֵשׁ דְּבָרֵי כְּמַשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן עַי"ש וּבְעַיְקָר פְּלָלִין עֵינָיו בְּסִפְרָ מְגִדִים חֲדָשִׁים לִידִידֵי הַגֵּאבְד"ק טַעֲלַעֲפִין יצ"ו בְּכָלֵלִים שְׁבַסּוֹף סִפְרוֹ ד' ח' אוֹת ז: ב) הֶרְמַב"ם דְּרָכּוֹ לְפִסְנֵק כַּגַּמ' דִּילָן נֶגֶד הַסִּפְרֵי פֶן כְּתַב הֶרֶב יָד מִלְּאָכִי בְּכָלֵלִי הֶרְמַב"ם אוֹת ט' דְּלֹא פְּהֶרְבָּנִים תו"י וְכַנֵּה"ג עַי"ש וְנִלְע"ד דְּדוֹקָא בְּמִידֵי דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בֵּין ש"ס דִּילָן לְהַסִּפְרֵי לְעַנְנֵן דִּינָא הוּא דְּנִקְיֻט כְּתַלְמוּדִין אֲבָל בְּמִידֵי דְּלֹא נִפְקָא מִינָהּ לְדִינָא אֲלֵא דְּהַש"ס יְלִיף מִחֲדָּ קָרָא וְהַסִּפְרֵי מְקָרָא אַחֲרֵינָא אֵין מִן הַתַּיְמָה אֵי נְקִיט כְּדָרְשַׁת הַסִּפְרֵי כַּמ"ש בִּי"מ שֵׁם אוֹת ד דְּרָכּוֹ לִקְשַׁח הַדְּרָשָׁה הַיּוֹמֵר פְּשׁוּטָה אַע"ג דְּאִיִּדְחִיקָא בְּש"ס וְלַפְעָמִים מְבִיא פְּסוּק שְׁלֵא הוֹנֵכֵר בְּש"ס פְּלָל לְפִי שְׁהוּא מְבֹאֵר יוֹתֵר עַי"ש.

וּמְפַלֵּל הַרְאִיּוֹת שְׁהִבִּיא י"מ הַמְּלָךְ שֵׁם אַחַת הִיא הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד בְּפָרֵק א' מֵהַלְכוֹת רוֹצֵחַ לְפִי מַה שְׁפִירֵשׁ בְּכּוֹנְתּוֹ הַרְא"ם וְהַכְּנֵה"ג שְׁהִבִּיא שֵׁם דְּלֹא הָיָה לוֹ לְהַנִּיחַ דְּרִשַׁת הַש"ס וְלַתְּפֹסֵן יְלַפּוֹתָא דְּסִפְרֵי עַי"ש בָּאוֹת ט' וְהִגַּם דְּהַרְאָב"ד הַשְּׁיָגוֹ הִנֵּה רְאִינוּ דְּהַרְמַב"ם ז"ל לֹא קָפִיד בְּהִכִּי.

וְהֶרֶב פֶּן יִזִּיד בְּרִישׁ סִפְרוֹ תַּמָּה עַל מ"ש הֶרְמַב"ם דַּמ"ע לְהַתְּפַלֵּל מְדַכְּתִיב וְעַבְדְּתֵם אַתְּ ה' אֱלֹהֵיכֶם דְּהִנֵּה לִיָּה לְאַתּוּיִי מְדַכְּתִיב וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם כַּמ"ש בְּסִפְרֵי וְדָרָךְ הֶרְמַב"ם לְעֲשׂוֹת עַיְקָר הַסִּפְרֵי טְפִי מֵהַגְּמ' עַי"ש וְכַתַּב עַל דְּבָרֵי הֶרֶב שְׁנֹת יָמִין ח"א דָּף ע"ז ע"ג דְּהַגַּם דְּהִכִּי סְבָרֵי הֶרְבָּנִים תו"י וְכַנֵּה"ג אֲבָל כְּבָר חֶלֶק עֲלֵיהֶם הִי"מ וְכו' ע"ש וְלַעֲנֵד"ד בְּכַה"ג דְּלֹא נִפְקָא מִינָהּ לְדִינָא פְּוִלֵי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְּלֹא קָפִיד הֶרְמַב"ם וְנִקְיֻט הַדְּרָשָׁה הַנְּרֵאִית יוֹתֵר בְּעֵינָיו דְּשַׁפִּיר חֲזוֹ וְכַמ"ש בִּי"מ אוֹת ד' וְכ"כ הֶרֶב מְשַׁק בֵּיתִי בְּכָלֵלִי הֶרְמַב"ם אוֹת ג' וּבְגוֹף הַס' בְּמַעְרַכַת הַזִּי"ן אוֹת קַע"ו עַי"ש ב' וְלִהֶרֶב אֶחָדוּ בְּסִפְרָ בֵּית אֶהֲרֹן בַּחֲזוֹ"ד דָּף ל"ח ע"ב בְּסוֹפּוֹ וְלִהֶרְבָּנִים צְפִיחַת בְּדַבְּשׁ סִימֵן ל"ז (ד"ה וְלַעֲנֵד"ד) וְיִמַר בְּרִיָּה בְּפִתַח הַדְּבִיר סִי' קכ"ח אוֹת ט"ז: וּבְעַיְקָר פְּלָלִין עֵינָיו בַּס' סוֹפַת דּוֹד הַנְּסַפְּחָ לְסִפְרָ בֵּית הַמְּלָךְ דָּף י"ד ע"ב דְּנִמְשָׁף אַחַר סְבַרַת הֶרֶב תו"י הַנְּ"ל וְלֹא רָאָה דְּבָרֵי הִי"מ גְּדוֹל הַנְּ"ל גַּם הֶרֶב שְׁלַחַן גְּבוּהָ בְּכָלֵלִי אוֹת כ"ט הֶעֱתִיק דְּבָרֵי הֶרֶב כַּנֵּה"ג וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ שְׁאִינוּ פְּשׁוּט לּוֹמַר פֶּן: ג) הֶרְמַב"ם זִמְנִין כּוֹתֵב מִצְּנַת עֲשֵׂה לְעֲשׂוֹת כְּךָ וְכָךְ וְזִמְנִין כּוֹתֵב לְעֲשׂוֹת כּו"ך מ"ע עֵינָיו מַה שְׁהֶאָרִיכוּ בְּזֵה הֶרְבָּנִים שׁוֹנָה הַלְכוֹת בְּהַלְכוֹת מְגִילָה דָּף ס"א וּמֵרָאָה הַנְּזָגָה דָּף ח"י וְהֶרֶב דְּבָרֵי מְנַחֵם נר"ו רס"י תרפ"ז אֲסַף אִישׁ טְהוֹר פְּלָלִים שְׁנֶאֱמָרוּ בְּעַנְיָן זֶה: א) הֶרֶב כַּנֵּה"ג שֵׁם הִבִּיא מְקַשִּׁים לְמָה לֹא אָמַר הֶרְמַב"ם מִצְּנַת עֲשֵׂה מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים לְקִרוֹת הַמְּגִילָה בְּזִמְנָה עַל דְּרָךְ שְׁפַתַּב בְּשׁוֹפֵר סוֹפָה וְלוֹלֵב (אָמַר הַמַּחְבֵּר תִּיבּוֹת סוֹפָה

ולולב יתירות פנטולות דהא בסופה ולולב לא פתב מצות עשה כמו שיראה הרואה) וניחה ליה דבמצוה שהיא מן התורה מתחיל לומר מצות עשה וכו' אבל לא פשהיא מדרבנן והקשה עליו מדברי הרמב"ם בהלכות מילה ובהלכות שבת שלא התחיל לומר מצות עשה (אולי יתכן לומר דכונת הרב כנה"ג דבמ"ע דאורייתא שיניף להתחיל ולומר מצות עשה וכו' ולא שמוכרח לכתוב פן אבל במ"ע דרבנן אין שיניף להתחיל ולומר מצות עשה ומדברי סופרים וס' כנה"ג א"ח וכן שאר הספרים שציין בזה והם גר מצוה סי' יו"ד אות ק"ט יצחק ירנן בפרק א' מהלכות מגילה לב מבין בפ"א מהלכות תפילה מקראי קדש דף קי"ט אין מצויים אצלי): (ב) הרב חנן אליהם דף קט"ו ע"ב בשם מוהר"ר גרשון פתב דהרמב"ם בריש הלכות שבת שפתב השביתה וכו' מצות עשה וכו' ולא פתב מ"ע לשבות משום דמצות שבת היתה קודם מתן תורה דבמרה איפקוד והכי קאמר השביתה שהיינו עושים קודם מת"ת היא מ"ע וכן במילה וישו ביה נרגא מתפלה דאבות תקנום וכתב מ"ע להתפלל עי"ש: (ג) מצות עשה שאינה מפונרשת בתורה פותב ביה הרמב"ם מצות עשה וכו' אבל אם היא מפונרשת לגמרי לא הוצרך הרמב"ם לבארה והיינו טעמא דת"ת וסופה ולולב פן פתב בשם הרבנים מעשה רוקח ריש הלכות תפילה וכן ידד בהלכות ק"ש וישו נרגא ממילה ומהשבת גזלה: (ד) פתב שם בשם הרב מגלת ס' בחלק לאונן דף ע"ז שאינו אומר פן אלא במצוה שאי אפשר להפטר ממנה ומכריחין אותו בקיום עשה לקיימה מה שאין פן בשילוח הקן וכו' עי"ש: (ד) הרמב"ם פשכותב שצאמר אינו מוכרח שהוא ילפוטא גמורה דבמקומות הרבה פותב שצאמר אף בדבר שאינו אלא אסמכתא בעלמא תפארת ישראל פיה"מ בחידושים שאחר פרק ב' דמס' שביעית מ"ב: ואם פותב דבר זה מקבלה אם פונתו שהיא קבלה למשה מסיני הנה בקונטרס הפללים במערכת הפ"ף אות ל"ח פתבתי (ונדפס בשדי חמד ח"א בחלק דברי חכמים סי' כ"ד) דמדברי הרב שבילי דוד מתבאר שהבין ממה שפתב הרמב"ם בפירוש המשנה בסוף תמורה (גבי פל הנקפין וכו') ודבר זה קבלה שפונתו שהוא מדרבנן וכתבתי דקשה לפרש פן בלשון הרמב"ם דמשמעות לשון קבלה הוא שהוא קבלה ממש רבינו שקבל מסיני והבאתי שפרן פסוף משנה בראשון מהלכות אישות דין ו' והקשה לו מה שפתב הרמב"ם ויש נשים אחרות שאסורות מפי הקבלה וכו' דמאחר דאינו אלא מדרבנן אין שיניף לומר בהן לשון קבלה ועיין שם להרב לחם משנה וצריך להתיישב במה שציין הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות מ פן פתבתי שם וגם במערכת החי"ת אות קל"ה פתבתי דמה שפתב הרמב"ם בפירוש המשנה בפרק בתרא דיומא על החמש עינויים ובאה הקבלה שבאו לאסור חמשה דברים מהנאות הגוף וכו' משמעותו שהוא קבלה ממש רבינו פדכתב מרן פסוף משנה בהל' אישות הנ"ל וצדדתי לחלק בין מפי הקבלה לקבלה עי"ש ועתה יו"ל קובץ פנסת חכמי ישראל וראיתי שם בקונטרס ראשון סי' ג' הן לו הובא דברי הגאון מקונטנא שהושג מרב אחד על מה שפתב בחידושי לוח"מ סי' ז' דבדיני נפשות מדין תורה צריך כ"ג וכן בשור המועד מדברי הרמב"ם בפרק חמישי מהלכות סנהדרין (דין ג' ומנין שאין דנין דיני נפשות אלא בכ"ג אע"פ שדברי קבלה הן הרי הוא אומר ופשטו העדה והצילו העדה וכו' ואין עדה פחותה מעשרה וכו') והשיב על זה וזה אינו דנהי דקרא הוא אסמכתא מכל מקום לדעת הרמב"ם הוא הלכה למשה מסיני ואף דבלשון הש"ס קבלה היינו מפי הנביאים פמבואר בהר"ן דראש השנה ותענית וריש

פָּרַק קָמָא דְּבָבָא קָמָא מ"מ בְּלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר מִפִּי הַשְּׂמוּעָה אוֹ מִקְבֻלָּה הֵינְנוּ שְׂהִיָּא קְבֻלָּה הֶלְכָה לְמַשְׁה מְסִינֵי וְכַעֲיִן זֶה בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם בְּשִׁלְיָשִׁי מֵהֶלְכוֹת בֵּיאַת מִקְדָּשׁ דִּין ט' תַּדְעָה שְׂלָא נִזְכְּרוּ בְּנִבְיָאִים וּבְכַתוּבִים מְנִין סְנֵהֲדָרֵי קְטָנָה וּפְשׁוּט שְׂפִנְנָתוֹ שְׂהוּא הֶלְכָה לְמַשְׁה מְסִינֵי וְדִינוֹ פְּדָבֵר תּוֹרָה לְכָל מִקְלֵי כְּמוֹ שְׂפִתָּב מֶרֶן פֶּסֶף מְשֻׁנָּה בְּרֵאשׁוֹן מֵהֶלְכוֹת אִישׁוֹת וְהֶרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבָה וַיַּעֲיִין בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ן פְּרִשְׁתָּ שׁוֹפְטִים עַל פְּסוּק עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים מֵה שְׂפִתָּב בְּשֵׁם רַב סְעֻדָּה גָּאוֹן וּמֵה שְׂהַשִּׁיג עָלָיו אֲשֶׁר מְשֵׁם נִרְאָה דְּמִדִּין תּוֹרָה צְרִיף כ"ג וְלֹא חָלַק בְּזֶה אָדָם וְגַם פְּנִינַת הֶרְמֵב"ם דְּהוּא קְבֻלָּה מִפִּי מְשֵׁה מְסִינֵי אִף שְׂלָא נִכְתָּב רַק ע"א שְׂל סְנֵהֲדָרֵי גְדוּלָּה עַכ"ל וְהוּא תִּנְא דְּמְסִינֵי: (ה) הֶרְמֵב"ם לְפַעְמִים נִקְיֵט יִלְפוּתוֹת בְּדָרְךָ יְהוּדָה וְעוֹד לְקַרָּא רוּצָה לוֹמֵר דְּבַתְּחִלָּה מְבִיא עֵיקָר הֵילְפוּתָא מִחַד קָרָא וּלְפִי שְׂאִינוּ מְפֻנְרֵשׁ לְהֶדְיָא מְבִיא עוֹד קָרָא דְּאִסְמַכְתָּא פֶּן כְּתָב הֶרַב תְּפִאָרַת יִשְׂרָאֵל פִּיה"מ בְּחִידוּשִׁים שְׂבִסוּף פ"ב דְּשִׁבְעִיעִית מ"ב: (ו) הֶרְמֵב"ם דְּרַכּוֹ לְכַתּוּב מְדַבְרֵי סוֹפְרִים עַל דְּבָרִים שְׂהֵם מִן הַתּוֹרָה וּפְיִרְשׁוּם סוֹפְרִים כְּפֻדְעָה וְהֶאָרִיף בְּזֶה הֶרַב פֶּרְמ"ג בְּפִתְיָה לְהֶלְכוֹת טְרִיפּוֹת עִי"ש וְאִם כּוֹתֵב שְׂהוּא מְדַבְרִיהֶם אִי מְצִינֵן לְפָרֵשׁ שְׂהוּא מְדַאֲוִרִיָּתָא כְּמוֹ בְּמִדָּה"ס בְּמַחְלֻקָּתָהּ הוּא שְׁנוּי דְּהֶרַב תְּמִים דְּעִים ס' כ"ג ס"ל דְּהוּא מְדַרְבְּנֵן מִמֶּשׁ וְהֶרַב לֵב שְׂמַח הַקִּיפּוֹ בְּהֶלְכוֹת וּס"ל דְּגַם מְדַבְרִיהֶם הוּא כְּמוֹ מִדָּה"ס וְהֶבִיא דְּבָרִיהֶם הֶרַב קִהְלֵת יַעֲקֹב בְּתוֹסְפֵת דְּרַבְּנֵן אוֹת ק' וְכֵן הוּא דְּעָתוֹ עִי"ש וַעֲיִין מִכְּתָב לְחִזְקִיא דָּף מ"א ע"ד וְדָף ס"ד ע"ב וּבְהַשְׁמָטוֹת וְכֵן רְאִיתִי לְהַג' פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּתַשׁוּב' ח"ב שְׂנַדְפְּסוּ מְקֻרֹב שַׁכ"כ בְּסִי' פ"ח דְּגַם מְדַבְרִיהֶם הוּא כְּמוֹ מִדָּה"ס עִי"ש"ב שְׂהַשִּׁיג עַל הֶרְמֵב"א בַּח"מ רס"י ל"ג גַּם הֶגְאֹן שְׂאֵגַת אֶרְיָה בְּתַשׁוּב' הַחֲדָשׁוֹת שְׂלוֹ שְׂנַדְפְּסוּ מְקֻרֹב בְּסִי' ב' דָּף ד' ע"ג וְע"ד כְּתָב דְּאִין טַעַם לְחִלְקָה עִי"ש.

גַּם הֶרַב שְׂלַחַן גְּבוּהָה בְּכָלְיוֹ אוֹת פ"ג הֶכְרִיחַ כֵּן וְהֶרַב יָד מְלֹאכֵי בְּכָלְלֵי הֶרְמֵב"ם אוֹת ז אַחַר שְׂהֶבִיא בְּזֶה מַעְרְכָה מוּל מַעְרְכָה. מוּל סו"ף הֶבִיא בְּשֵׁם הֶרְבָּנִים אֵלֶיהוּ רַבָּא וְזוּטָא וְקִנְיַת סוֹפְרִים שְׂהֶסְפִימוּ לְחִלְקָה בֵּין מִדָּה"ס לְמַדְבְּרִיהֶם.

וַעֲיִין לְהֶרַב מִקְנָה אֲבָרְהָם אוֹת רפ"א וְאוֹר לִי ס' ע' אוֹת ג' וַיַּעֲיִר אֲזַן בְּמַעְרְכַת הַדְּלָ"ת אוֹת ט"ז וּבְפֶרְמ"ג בְּמַשְׁבָּצוֹת ס' תרכ"ט אוֹת א' כְּתָב דְּחִילּוּק יֵשׁ בֵּין מִדָּה"ס לְמַדְבְּרִיהֶם וְכֵן כְּתָב בְּפִתְיָה לְהֶלְכוֹת בְּשֵׁר בְּחֻלָּב (בד"ה חֲתִיכָה נ"ן פִּיצָד) וּבְתַשׁוּב' עֲטָרַת חֲקָמִים אה"ע ס' ט' דָּף מ"ו סוּף ע"א וְז"ל וִי"ל שְׂמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּהֶלְכוֹת עֵדוּת וּמַדְבְּרִיהֶם ר"ל שְׂאִינוּ מְפֻנְרֵשׁ בְּתוֹרָה שׁו"ר בְּמוֹהֲרַח"ש ק"ע דָּף ב' ע"א ד"ה אָף שַׁכ"כ וּכְמ"ש הַכ"מ בְּפ"ב מֵהֶלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין פִּינְצָא בְּזֶה עַכ"ל וּבְס' אֲזַן אֶהְרֹן בְּמַעְרְכַת הַדְּלָ"ת אוֹת ז כְּתָב שְׂמַצָּא בִּירוּש' פ"ק דְּסוּפָה מְשֻׁנָּה א' דְּקָרוּ מְדַבְרִיהֶם לְדוֹנְפֵן שְׂלִישִׁי שְׂהוּא הַל"מ וְהֶכְרִיעַ עִפִּי"ז דְּגַם בְּמַדְבְּרִיהֶם שְׂיָיָה לוֹמֵר כְּמוֹ בְּמַדְבְּרֵי סוֹפְרִים גַּם דִּידֵי הֶרַב עֲמוּדֵי אֵשׁ יצ"ו בְּדָף ס"ו סוּף ע"א מְשִׁיג עַל אִיזָה מְרַבְּנֵי הָאֲחֵרוּנִים שְׂסוּבְרִים שְׂמַדְבְּרִיהֶם אִינוּ מִתְפָּרֵשׁ אֲלֵא מְדַרְבְּנֵן מִמֶּשׁ וּמִתְאַמְצִין דְּנִקְיִטִינוּ דְּאִין הֶפְרֵשׁ בֵּין מִדָּה"ס לְמַדְבְּרִיהֶם וַעֲיִין בְּסִפְרָא מְגִדִים חֲדָשִׁים לִידִידֵי הַג' אַבְד"ק טַעֲלָעֶפִין יצ"ו בְּכָלְלֵי הַפּוֹסְקִים (שְׂבִסוּף סְפָרוֹ) כָּלָל ז אוֹת ב' שְׂבִשְׂפֻלְנוּ זָכַר לָנוּ בְּעֵיקָר כָּלָל זֶה: וּבְעֵיקָר הַכָּלָל שְׂדָבֵר הַנְּלָמַד בְּאַחַת מִמִּדּוֹת שְׂבַתְּוָרָה מִקְרוּ מְדַבְרֵי סוֹפְרִים לְדַעַת הֶרְמֵב"ם כְּתָב בְּס' יְאוּדָה יַעֲלָה (לְרַב גְּדוּל מְשֻׁאֲלוּנִיקֵי) בְּחֻלְקָה א"ח סוּף ס' י"ד דְּאִף לְמָה שְׂהֶבִין הֶרְמֵב"ן בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם שְׂדִין הַדְּבָר הוּא כְּמִקְלֵי דְּרַבְּנֵן וְלֹא הָנִי מִן הַתּוֹרָה מְפָל מְקוּם בְּדָבָר שְׂאִיִּסוּרוֹ מְפֻנְרֵשׁ בְּתוֹרָה

ושיעורו נלמד באחת משלש עשרה מדות פנלי עלמא מודו דהעובר על זה לוקה על שיעורו דחשיב דאורייתא ממש אלו תנרף דב"ק ע"ש: ז) הרמב"ם אם כותב מדרבנן לדברים שהם מן התורה ופירושם סופרים כמו במד"ס עיניו מכתב לחזקיהו דף ס"ד ע"ב שכתבתי מסבא דאף למ"ד דמדבריהם הוא כמו מד"ס מ"מ לשון מדרבנן משמע טפי דהוא מדרבנן ממש ע"ש ומבואר שם דהרב מוהרמב"ח ס"ל דלישנא דמדרבנן שנה למד"ס וכן בדין עיניו למרן כ"מ ריש הלכות אישות שכתב דמ"ש רבותיו של רש"י דקידושי פספ מדרבנן פונתו כמו במד"ס עיניו שם.

ובשו"ת פנ"י שזהפירתי באות ו' וכ"כ הרב מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לנדרים דף ג' ע"א ע"ד רש"י שם דרבנן דר"ל שפירשוהו רבנן כמו במד"ס. והנה אמת דרש"י ז"ל נראה דלא ס"ל הכי דא"כ לא הנה ק"ל על פירוש רבותיו בהיה דקדוש בכספא וכמו שפן תירץ באמת מרן כ"מ ה"ל ותימה לכאורה על מוהר"ץ ה"ל איך מניחם לרש"י מלתא דלא ס"ל.

אף פבר ידוע דיש מבוכה בפירוש מס' נדרים אם הוא מרש"י עצמו ויש סופרים דכל פירוש מס' נדרים אינו מרש"י וכן הוא דעת מוהר"ץ ה"ל כמו שכתבתי לקמן בסי' ח' אות ב' ע"ש ועיניו ביד מלאכי שרשמי באות וי"ו וממ"ש הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות כ"ב בשם הרב ק"ס דלפעמים כותב הרמב"ם בספר המצות מדרבנן בדבר שהוא מן התורה ע"ש משמע קצת דאין פן דרכו בספר היד.

ומי שסובר דלשון מדבריהם אינו מפרש אלא מדרבנן ממש הוא הדין או כל שפן דלשון דרבנן אינו נאמר אלא על דבר שהוא רק מדרבנן וכן השוה אותם הרב פרי מגדים בפתיחה להלכות פשר בחלב (בד"ה חתיכה א"נ פי' צד): ואם כותב הרמב"ם אסרו חכמים אם אפשר לפרש דהוא מדאורייתא כתב מרן חיד"א בספר יעיר אגון במערכת הלמ"ד אות י"ט דיש מחלוקת בפוסקים בזה ואני ההדיוט כתבתי בזה בקונטרס אסיפת הדינים במערכת טרפיות אות הא' (ד"ה וכו') והוא בקונטרס דברי חכמים אשר בשדי חמד ח"א בסי' קכ"ו.

ובחלק הפללים בשדי חמד ה"ל כתבתי במערכת האל"ף אות רג"ע לענין אמרו חכמים ובקונטרס פאת השדי בחלק הפללים מערכת האלף אות כ"ב ורש"י בפרק קמא דביצה דף י' סוף ע"א כתב על ההיא דסוף טומאה לצאת דגזרו חכמים וכו' וכדבריו כתב רבינו עובדיה בשביעי דאהלות משנה ג' וכתב הרב תוספת יום טוב שם דהואיל ואינו מפורש בפתיחה קרויה גזרת חכמים כמו שהרמב"ם רגיל לכתוב מדברי סופרים על דברים שהם מן התורה רק שסופרים פירשוהו ע"ש אמנם הרב שער המלך בשמיני מהל' עירובין הלכה ז (בד"ה ומצאתי) לא הונח לו בדברי הרב תוספת יום טוב דזה דוחק דלשון הלכה למשה מסיני צודק שפיר משום דרז"ל פירשו לנו הדבר שהיא הלכה למשה מסיני אבל לשון גזרת חכמים אינו צודק כלל בדבר שהוא הלכה למשה מסיני וכו' ע"ש: ח) הרמב"ם דקרי לדבר תורה שאינו מפורש מדברי סופרים לאו למימרא שכל מקום שכותב מד"ס הוא מן התורה אלא שתי משמעות יש ללשון זה משמע דבא מאחת מי"ג מידות ומשמע דרבנן גמור כ"כ הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות ז והכריח פן מדברי

הַרְמַב"ם פ"א ופ"ו ופ"ז מֵהִלְכוֹת חֻמְצָה וסוּפ"ט מֵהִלְכוֹת טוֹמְאָת מֵת וּבְפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה פ"יז דְּכָלִים מְשָׁנָה י"ב וְהֵבִיא שְׁפָן דְּעַת פְּמָה רַבָּנִים ע"ש.

וְעֵינָן עוֹד בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם פט"ו מֵהִלְכוֹת אִישׁוֹת הִלְכָה ט"ז וּבְדַבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד שֵׁם דִּין ז' וְכַדְבָּרֵי פֶתַח הַרְדָּק"ז בְּתַשׁוּבוֹת הַתְּדָשׁוֹת ס"י קכ"ו. וְעֵינָן תּוֹסֶפְתִּיּוֹם טוֹב בְּשִׁבְעֵי דְאֵהֲלוֹת מְשָׁנָה ג' (בד"ה וּבֵית הַלֵּל).

וּבְפָרְק ט"ו מֵהִלְכוֹת מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת דִּין ב' שְׁפֶתַח הַרְמַב"ם דְּטַעְמוֹ וְלֹא מִמְשׁוֹ הוּא מְדַבְרֵי סוֹפְרִים פֶתַח מָרְן דס"ל פְּרִש"י דְהוּא מְדַרְבְּנָן וְכֵן בְּמָה שְׁפֶתַח הַרְמַב"ם שֵׁם בְּפָרְק י"ז דִּין ה' דְּטַבִּילַת פְּלִים הִיא מְדַבְרֵי סוֹפְרִים פֶתַח הַרְדָּק"ז בְּתַשׁוּבוֹת הַתְּדָשׁוֹת ס"י ל"ד שְׁפָנְתוֹ שְׁהִיא רַק מְדַרְבְּנָן וְסָבְרִי הֵכִי שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים בְּדַעַת הַרְמַב"ם כְּמוֹ שְׁפֶתַחְתִּי בְּקוֹנְטְרָס הַפְּלִים בְּמַעְרַכַת הַטִּי"ת אוֹת ב' ע"ש וּמָרְן כ"מ שֵׁם פֶתַח דְּמָה שְׁהֵבִין הַרְשָׁב"א בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּהוּא מְדַאֲרִיתָא הוּא מְשׁוּם שְׁפֶתַח הַרְמַב"ם מְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ ע"ש וְלֹא פֶתַח דְּמָה שְׁפֶתַח הַרְמַב"ם מְד"ס מְשַׁמַּע לִיהָ דְּהוּא מְדַאֲרִיתָא וְהֵינּוּ וְדַאי מְשׁוּם דס"ל דמ"ש מד"ס אִין הַכְּרַע (וְהָרַב לַח"מ שֵׁם פֶתַח דמ"ש מד"ס הוּא דְּמְשַׁמַּע לִיהָ דְּהוּא מְדַאֲרִי אָבֵל לַעֲנִי"ד דְּבָרֵי צ"ע דְּלֹא נִרְאָה פֶן מְכַל הַנּוֹז"ל וּלְפִי הַנִּרְאָה לֹא רָאָה הָרַב יָד מְלֶאכִי אֶת דְּכָרִי הַלַּח"מ) וְע"ע בְּרַמְב"ם פ"ח מֵהִלְכוֹת זְכִיָּה ה"ב וּבַה"ה גְּבִי מַתְנַת ש"מ וְדַבְרֵי הָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם אוֹת רפ"א דְּנִקִּיט בְּפִשְׁטוּת הַפָּה פֶל הַנְּ"ל ע"ש הֵם תְּמוּהִים לְקוּע"ד עֵינָן מָה שְׁפֶתַחְתִּי בְּקוֹנְטְרָס הַפְּלִים מַעְרַכַת הַפ"ה אוֹת ח' בס"ד.

וּבְדַבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד בַּפ"א מֵהִלְכוֹת שְׁבִיתַת עֲשׂוֹר שְׁפֶתַח בְּדִין ה' וְנִקְרָא דְבָרֵי סוֹפְרִים וְכו' הֵבִין הָרַב מְרָאָה הַפְּנִים עַל הַיְרִוּשְׁלָמִי ר"פ יוה"כ דְּהוּא מְדַרְבְּנָן גְּמוּר וְעֵינָן לְהָרַב הַמַּגִּיד בַּס' מְשַׁק בֵּיתִי בְּמַעְרַכַת הַסֶּמ"ף אוֹת שַׁב"ן שְׁהֵבִיא מַחְלוֹקַת בְּדַעַת הַרְמַב"ם בְּדִין הַנְּ"ל שְׁמַעֲיָנָן מְכַל הַנּוֹז"ל דְּאִין לְהַחְלִיט בְּזָה יֵשׁ שְׁפִירוּשׁוֹ מְדַרְבְּנָן וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שְׁרַצוֹנוֹ שְׁפִירוּשׁוֹהוּ סוֹפְרִים: ט) הַרְמַב"ם פְּשׁוּכּוֹת אֲסוּר וְלֹא סִיִּים לוֹמַר שְׁהוּא מִן הַתּוֹרָה אוֹ לִוְקָה אוֹ עוֹבֵר עָלָיו נְחָלְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּכּוֹנְתוֹ אִם יִתְכֵן לוֹמַר שְׁהוּא מַה"ת אוֹ אִינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְדַעַת מָרְן כ"מ דְּהוּא מְדַרְבְּנָן עֵינָן לְהַרְבָּנִים יָד מְלֶאכִי בְּכָלִי הַרְמַב"ם אוֹת יו"ד וּלְמָרְן חִיד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה ח"מ ס"י ע' וּבִיעֵיר אֲזַן מַעְרַכַת הָאֵל"ף אוֹת ס"ד וּלְהָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹסֶפֶת דְּרַבָּנָן אוֹת י"א וְהֵגִיעוּ כְּפוּל בַּמַּע"ל ח"ב אוֹת מ"ה וּבִיעֵיר אֲזַן הַנְּ"ל הֵבִיא בְּשֵׁם הַרְמַב"ם בְּתוֹסֶפֶת עַל סֶמ"ג רִישׁ הִלְכוֹת חֻמְצָה דְּאִין לְדַקְדָּק מְלִשׁוֹן אֲסוּר דְּנִקִּיט הַרְמַב"ם דְּלִיפָא אֲזַהֲרַת לָאו לְפִי שְׁמִנְהִגוּ לְאוּמְרוּ אִפִּי בְּמָקוֹם מְלִקוּת וְכו"כ בְּיַד מְלֶאכִי שֵׁם בְּשֵׁם רַש"ל בְּבִיאור הַסֶּמ"ג רִישׁ הִלְכוֹת חֻמְצָה.

וְעֵינָן לְמָרְן הַחֲבִי"ף בַּס' כָּל הַחֲזִיִּים דָּף ב' אוֹת ע"ט שְׁפֶתַח וְנ"ל אֲסוּר הוּא מְדַרְבְּנָן הַרְמַב"ם פ' אָמוֹר ע"פ וּמִן הַמְקַדָּשׁ לֹא יֵצֵא ע"כ וְהַסְתִּירָה מְבֹאֲרַת בַּד"ק מְמָקוֹם לְמָקוֹם. אָף נִרְאָה דְּאִין פְּנוֹת הַרְמַב"ם לְתַת פְּלָל מְנוּחֶלֶט דְּכָל הֵיכָא דְּנִקִּיט הַרְמַב"ם אֲסוּר הוּא מְדַרְבְּנָן (כְּדִמְשַׁמַּע מְמָרוּצַת דְּבָרֵי כָּל הַחֲזִיִּים הַנְּ"ל) וְלֹא לְתַת פְּלָל לְהִיפָּה אֵלָא דְּאִיפָּא הֵכִי וְהֵכִי וְהַפֶּל לְפִי הַעֲנָנָן וּבְהֵיכָא דַּפ' אָמוֹר מוֹכַחַא מִקְלֵתָא מְפָנִי שִׁינּוּי לְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּבְמָקוֹם אַחַד פֶתַח חֲזִיב וּבְמָקוֹם אַחַר פֶתַח אֲסוּר לְכֵן הוֹכְרַח לוֹמַר כָּאֵן בְּשַׁעַת עֲבוּדָה חֲזִיב כָּאֵן שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה אִיסוּר בְּעֻלְמָא.

ומה שציינן בכל החיים הנ"ל להרב נחמד למראה ח"א דף צ"ז ע"ד עיניתי שם ולא ראיתי
שדבר מזה. אף בדף ק"פ ע"ב ראיתי שתפס בפשיטות דלשון אסור הוא מדרבנן עפ"י
דברי מרן כ"מ שהזכירו הרבנים הנ"ל ועי"ש ע"ד סוף ד"ה איברא.

וכבר פתבו שלמים וכן רבים דאין מלשון זה הכרח לומר שהוא מדרבנן פאמור וספרי
דבי רב די רשים בכל החיים שם לא שכיחי גבאי והרב מקנה אברהם דף ס' ע"ג לא
הזכיר מחלוקת זו כיעי"ש והוא חידוש אם נעלם ממנו: י) הרמב"ם סומך בחיבורו על
מה שפבר פתב במקום אחר זה פשוט מוסכם מרוב רבני האחרונים אבל שיסמוך על מה
שעתידי לכתוב במקום אחר אינו פשוט עיין להרבנים יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות ו'
ואות היא לעולם בח"א דף מ"ז ע"ב (וכתב שפעמים סומך על מה שעתידי לפי ששם הוא
מקומו) ובח"ב בהשמטות לח"א עי"ש בדף ר"י ע"ד ועיין מכתב לחזקתיהו בח' התשו' דף
ג"ן ע"ג ועיין למרן הב"י באורח חיים סי' פר"ח (בד"ה והא דאיתא) שפתב שהריב"ה
סמך על מה שכתב בסי' תקס"ו ולהרב משק ביתי בכללי הפוסקים אות ד' והרב תוספת
שבת הביא דבריו הרב פתח הדביר בח"ג סי' ש"ב אות ח' כתב דמרן שם בסעיף ט' סמך
על מה שכתב בסי' של"ד: ובעיקר פללין פתב הגאון נודע ביהודה במהדורא תננינא
באבן העזר סי' ס"ט אין דרכו של הרמב"ם להשמיט דין מפני שיש"ס ולסמוך על דמיון
מילתא למילתא וכל מילתא דמבעיא בש"ס ופשיט ליה ממקום אחר בדמיון דרכו של
הרמב"ם להביא כל אחד במקומו וצריך לעיין בגוף דברי הרבנים שרשמתי למעלה אם
מסכימים לזה ולא פניתי פעת: יא) הרמב"ם אם דרכו להביא בספר היד דבר שהוזכר
בש"ס שהיו נוהגים בראשונה ושוב חזרו בהם מחמת סיבה או אינו מביא אלא החזרה
ולא מה שהיה בתחלה עיין להרב פתח הדביר בהגהותיו לס' צפיתח בדבש סי' ל"ו דף
צ' ע"ב וג' אסף איש טהור כל דברי הרמב"ם בענין זה דאיפא הכי והכי פעמים מביא
ופעמים משמיט ואסברה לן פלל נכון ותורף דבריו דבכל מקום שיש לומר שפשתעבור
סבת התקנה יחזור הדבר לכמות שהיה בראשונה.

או שמה שהיו נוהגים בתחלה קודם התקנה הוא מצד הדין שדין תורה מחייב להיות כן
אף אם לאחר התקנה לא יחזור הדבר למה שהיה בתחלה מביא מה שהיה בראשונה ואם
הוא דבר שלא יחזור למה שהיה בראשונה וגם מה שהיה בראשונה לא היה מצד שדין
תורה כן זה משמיט מחבורו פינן דלא נפ"מ לא לעתידי ולא לידע עיקר הדין עיש"ב.

ובדבר שנשתנה הדין בזה"ז ממה שהיה בזמן הש"ס הוא פותב הדין לפי מה שהיה בזמן
הש"ס אף דמודה דאין הדין כן עתה כ"כ מרן הב"י ח"מ סי' שפ"ט ס"ה והרב לחם משנה
בפרק ד' מהלכות תלמוד תורה דין א' (בד"ה וכן) פתב רבינו אינו אומר הדינים הנהוגים
בזמן הזה בלבד אלא הדינים שינהגו בכל זמן אפילו אחר ביאת משיחנו בע"ה ואם כן
היה לו לפרש עכ"ל ועיין מה שכתבתי בקונטרס פאת השדי בחלק הפללים במערכת
האלף אות ק"ב (בד"ה והנה הרב ב"ח: יב) הרמב"ם פשאומר ורבותי הורו אינו בהכרח
שיהיו שנים כן פתב הרב פנסת הגדולה בכללי הפוסקים אות ג"ן ובאות ד"ן פתב
דכשכותבים הפוסקים בשם קצת מפרשים אפשר שהוא אחד ולפי הנראה דבר זה נעלם
משו"ת פסקי ריקאנטי האחרונים סי' כ"ט שכתב הרב שם דכיון דהרמב"ם פתב וכן
הורו רבותי הו' שלשה פוסקים עי"ש ועיין להרב שלחן גבוה בכלליו אות כ"ט: יג)

הַרְמַב"ם וְרַבּוֹתֵינוּ הָיוּ שְׂמֵי פַחוֹת לְעֵינֵינוּ קִי"ל כֵּן נִרְאָה מִסְקֵנָת מְרֵן הַחֲבִי"ב בְּכֻלְהֵי הַקִּי"ל
אוֹת נ"ו וְעִי"ש בְּשׁוֹ"ת פְּסָקֵי רִיקָאָנְטֵי הָאֲחֵרוֹנִים סִי' כ"ט: יד) הַרְמַב"ם שְׁאָסֵר בְּפִסְקֵי
וְהִתִּיר בְּתַשׁוּבָה אוֹ בְּהִקְפָּה עַל הַפְּסָק יֵשׁ לְסִמּוֹן הַרְדָּב"ז ח"א סִי' י' וְכ"כ הַרְשֵׁב"א סִי' ז'
כֵּן פָּתַב הָרַב מִקְנָה אֲבָרְהָם דָּף ס' סוֹף ע"ב וְשׁוֹ"ת רַדְבָּ"ז ח"א אִמְצ"א וּבְתַשׁוּבַת
הַרְשֵׁב"א עֵינֵינִי וְלֹא פָתַב שֵׁם דָּרָךְ פָּלַל עַל כָּל מְקוֹם שִׁסְתָּנֵר מִתְּשׁוּ' לַחֲזִי' דְּהַחִיבּוּר
עֵיקָר (כַּנְרָאָה לְהָרַב מִקְנ"א) אֲלֵא דְבִהֵיֵא הַכְרִיעַ הָרַב וְ"ל מֵהַש"ס דְּהַעֵיקָר כַּמ"ש
בְּחִיבּוּר כְּמוֹ שִׁנְרָאָה הַרְוָאָה וְעִי"ש בְּתַשׁוּבָה הַקּוֹדֶמֶת לְזוֹ וְק"ל וְלִפִּי מֵה שֶׁהִסְבִּיר מְרֵן
הַחֲבִי"ב בְּשׁוֹ"ת בְּעֵי חֵי ח"מ ח"א סִי' ס"א דָּף ה"ן סוֹף ע"ד בְּטַעַם לְפָסוֹק כְּפִסְקֵי הָרֵא"ש
הֵיכָא דְסוֹתֵר מִתְּשׁוּבָה לְפִסְקִים וְ"ל וְשִׁמָּא דַּעַת הַר"י בֶּן הָרֵא"ש וְ"ל וְהָרַב בַּעַל הַטּוֹרִים
דִּישׁ לְנוֹ לְלִכְתּוֹת אַחַר הַפְּסָקִים וְלֹא אַחַר הַתְּשׁוּבוֹת מִפְּנֵי שֶׁפְּשֵׁה־פּוֹסֵק עוֹסֵק בְּתַשׁוּ' שֶׁמְשִׁיב
לְשׁוֹאֲלֵיו וּפּוֹסֵק הִלְכָה אֵינּוּ נִמְנָע מִלְּבַקֵּשׁ אַחַר פְּסָקֵי וְהִלְכוֹתֵי אֵיךְ פְּסָק וְאֵם פְּסָק בְּהִקְפָּה
מִמ"ש בְּתַשׁוּבָה אוֹ מוֹחֵק מ"ש בְּהִלְכוֹת אוֹ חוֹזֵר בּוֹ בְּתַשׁוּבָה אֲבָל כְּשֶׁאֲדָם עוֹסֵק בְּחִיבּוּר
אֵינּוּ חוֹזֵר אַחַר תְּשׁוּבוֹתֵי לְרֵאוֹת אֵיךְ פְּסָק מִפְּנֵי שֶׁטָּנַח הוּא לּוֹ לְבַקֵּשׁ בְּתַשׁוּבוֹתֵי הֵיכָן
פָּתַב דָּבָר זֶה שְׁאֵינֵן סְדוּרוֹת כְּמוֹבְחִיבּוּר שֶׁהוּא סְדוּר וּמוֹכֵן לְפָנָיו וְכָל זְמַן שֶׁהוּא רוֹצֵה
לְרֵאוֹת מֵה דַּעַתוֹ בְּחִיבּוֹ פּוֹתַח הַמְּסַכְתָּא שְׂבֵה דִין זֶה מְוַזְכֵּר וּמ"ש הַר"י בֶּן הָרֵא"ש וְהָרַב
בַּעַל הַטּוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן אֲחֵרוֹנִים ה"ק מְוַכְרַח לּוֹמֵר דְּכִשְׁהוּא סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ מִתְּשׁוּבוֹתֵי
לְפִסְקֵי הַפְּסָקִים הֵם אֲחֵרוֹנִים דְּאֵי הַתְּשׁוּבָה הֵיטָה אֲחֵרוֹנָה לְמָה לֹא בְּדַק בְּחִיבּוּרוֹ לְהַגִּיהוּ
כְּדַבְּרֵי הַתְּשׁוּבָה אֲלֵא וְדֵאֵי הַפְּסָק הֵיטָה אֲחֵרוֹן וְלֹא חוֹזֵר אַחַר הַתְּשׁוּבָה לְהַגִּיהוּ בְּפִסְקֵי
מֵהַטַּעַם שֶׁפָּתַבְתִּי עַכ"ד נִרְאָה דְּכֵן הוּא ג"כ בְּסִתְרֵי דְּבַרֵי הַרְמַב"ם מִחִיבּוּרוֹ לְתַשׁוּבָה גַּם
לְפִי הַטַּעַם שֶׁכִּי מְרֵן הַחֲבִי"ב בְּס' פֶּל הַחֵיִים דָּף כ"א אוֹת ז"ן לְחֻלְק דְּהַגַּם דְּגַבֵּי הָרֵא"ש
הַפְּסָקִים עֵיקָר לְגַבֵּי מְרֵן הַב"י אֲמַרִּינוּ דְּהַתְּשׁוּבָה עֵיקָר וְ"ל וְהַנְרָאָה לּוֹמֵר כִּי יֵשׁ לְחֻלְק
דְּוָקָא בְּהָרֵא"ש שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּסָקִים וְתַשׁוּבוֹת הוּא דְּאֵיכָּא מְרַבְּנוֹתָא דְּסַבְרֵי כְּשֶׁסוֹתֵר מִתְּשׁוּבָה
לְפִסְקִים דְּהַפְּסָקִים עֵיקָר יַעַן סָפֵר הַפְּסָקִים הֵם כְּלוֹ אֲוִרֵיִיתָא דִּילְיָהּ שֶׁחִיבּוּרוֹ בְּכַנְנָה
מְכַוְּנָת לְבָרֵר הַדִּינִים לְפִי מֵה שֶׁהוּא הִלְכָה פְּסוּקָה אֲזַ עֲדִיף פַּחוֹ יוֹתֵר מִתְּשׁוּבוֹת שֶׁהֵיטָה
לְפָרְקִים מִשָּׂא"כ בְּחִיבּוּר הַב"י שֶׁהוּא בָּא לְהַבִּיא כָּל הַסְּבָרוֹת וּבְדָרְךְ שֶׁקָּלָא וְטָרִיא וְהוּא
חִיבּוּר אֲזַ הַתְּשׁוּבָה עֲדִיף וְלִפִּי טַעַמוֹ גַּם בְּרַמְב"ם אֵיט לָן לְמִימֵר דְּהַחִיבּוּר עֵיקָר.

אֲלֵא דְכָל זֶה הוּא לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים בְּהָרֵא"ש דְּהַפְּסָקִים עֵיקָר אֵיךְ יֵשׁ חוֹלְקִים בְּזֶה פִּיזוּעַ
עֵינֵינוּ לְקַמֵּן סִי' י"א אוֹת ח': אַחַר זְמַן רַב הַשְּׁגָתֵי שׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז ח"א וְעֵינֵינִי בְּסִי' יו"ד
בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצָאתִי מֵה שֶׁפָּתַב בְּשִׁמּוֹ הָרַב מִקְנָה אֲבָרְהָם הַנ"ל וְאֲדַרְבָּא מְצָאתִי בְּס' דְּבַרֵי
דְּוֹד לְהַרְדָּב"ז (הוּא חֻלְק ז' מִתְּשׁוּבוֹת הַרְדָּב"ז שֶׁנִּדְפְּסוּ עִתָּה בּוֹאֲרֵשׁא) בְּסִי' כ"ה (סוֹף
ד"ה עוֹד לְמַדְנֵנו) שֶׁפָּתַב וְ"ל וְהוּי יוֹדַע שְׁאֵפִי תַרְצָה לּוֹמֵר שֶׁהַתְּשׁוּ' הֵיטָה חִלּוּקָה עַל
הַפְּסָק.

עַל הַתְּשׁוּ' יֵשׁ לְנוֹ לְסִמּוֹן שֶׁהֵיטָה הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה עַכ"ל. וְהָרַב הַמַּגִּיהַ פָּתַב שֵׁם לְלַמּוֹד מְזֵה
לְהָרֵא"ש דְּהַתְּשׁוּבוֹת עֵיקָר נִגְדַּת הַפְּסָקִים וְהַזְכִּיר הַסּוֹבְרִים בְּהִקְפָּה לְגַבֵּי הָרֵא"ש וְסִיִּים
דְּמוֹהַר"ש וְ"לִיִּסִיד הוּבָא בְּפ"מ ח"א סִי' י"ב דָּף ז"ך ע"ב קָאֵי בְּשִׁיטַת הַרְדָּב"ז וְעֵינֵינוּ
לְקַמֵּן בְּסִי' יו"ד אוֹת ב': וְאֵם יָדוּעַ שֶׁבְּתַשׁוּבָה חוֹזֵר בּוֹ מִמֵּה שֶׁפָּתַב בְּחִיבּוּרוֹ נִרְאָה דְּנִקְטִינֵן
כְּמוֹ שֶׁפָּתַב בְּתַשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁפָּתַב הָרַב כְּנִסְתַּת הַגְּדוּלָה בְּחֻלְק ח"מ סִי' ע"ב הַגַּהֲט"ו סוֹף
אוֹת ס"ט בְּשֵׁם הָרַב מוֹהֲרָאנ"ח לְגַבֵּי הָרֵא"ש וְכַתְּבֵנוּ עַל דְּבַרֵי שֶׁהוּא פְּשׁוּט: טו) הַרְמַב"ם

לפעמים תופס איזו דרשה שנאמרה בש"ס אליבא דמאן דלא קימא לן פנותיה אף שיש במשמעות לשון הדרשה ההיא להוציא דין אחר היפה ממאי דפסקינן אליבא דהלכתא מ"מ תופס אותה דרשה דאתיא פכולי עלמא דכולהו מודו בדין זה מפח הדרשה אף דלגבי דידן בלא הדרשה גם פן הנה הדין פן עיין למרן פספ משנה בפירק א' מהלכות חמץ דין ב' ובה שפתבתי בקונטרס הפללים במערכת הפ"ף אות פ"ח (בד"ה ולי הדל) וזמנין מייתי דרשה דאינדחיא בש"ס או אף מקרא דלא הנזכר בש"ס פלל עי"ש: טז) אם משמיט בעיא דלא אפשר בדרבנן אם דעתו להחמיר או להקל עיין מה שרשמתי לעיל בסי' ג' אות ד': יז) אם פותב חייב בדבר שאין בו אלא איסור בעלמא עיין במה שפתבתי בקונטרס הפללים מערכת החי"ת אות ז"ך: ואלו הלכה פהרמב"ם נגד הראב"ד או בהיפך רשמתי בסי' ו' אות ד': יח) הרמב"ם בשלשה מקומות הביא בשם בראשית רבה מה שנמצא אצלנו בש"ס בבלי פכתבם וכלשונם כ"כ הגאון מוהר"ץ חיות באגרת בקורת דף ו' ע"ב והוא בכנסת הגדולה החדש בח"ד צד 91 אות כ"ח ואתה תחזנה במאמר יאיר נתיב על העלם דבר (שבכנה"ג הנ"ל) מאת רב גדול פהנא רבה יצ"ו בצד 105 אות ג' שהוכיח מפמה מקומות שפירמב"ם רגיל לכוונת אגדות חז"ל שנמצאות בש"ס דילן בשם הב"ר וכן מצא שפירמב"ם זה נשתמשו רבינו יונה והתוס' וישנו פנותן טעם לשבח שהקדמונים אהזו בזה דרך בעלי התלמוד שיותר מבנרר להם להביא ממקור היותר מוקדם כמ"ש התוס' בפמה מקומות שאינו רוצה לפשוט מדברי האמוראים אלא ממשנה או ברייתא פן דרכי הקדמונים בענייני אגדה שפולם דברי קבלה להביא מן המדרשות גם הנאמר בש"ס יען שהמדרש נסדר לפני חכמי התלמוד וכו' עי"ש דברים טובים ונכוחים: יט) הרמב"ם בפירוש המשנה וכן רבינו עובדיה דרפם תמיד לכתוב פסק ההלכה (הלכה פלוני או אין הלכה פלוני) אף במחלוקת יחיד ורבים ואינם סומכים על הפלל שפירמב"ם יחיד ורבים הלכה פריים לפי שיש במקומות רבים שפוסק הש"ס פניחיד נגד רבים משום דמסתבר טעמיה או דאיכא מאן דמיפך סברת יחיד לרבים ודרבים ליחיד וכינצא עוד מאיזה טעם שיהיה נמצא לרוב שפוסק הש"ס דלא פריים והקורא במשנה בלא הגמרא יסתפק תמיד אם זו מן ההלכות שהלכה פניחיד נגד רבים לכן נאותה להם לבאר בכל ענין הלכה פריי מי פן נראה לדעתי הענינה פשוט ולא הנצרכתי לכתבו אלא לפי שראיתי בספר חדש שכתב שתמיד הוא מתמה על הרע"ב שכותב והלכה פריים וכו' פשיטא יחיד ורבים הלכה פריים פדמקשינן בש"ס וכו' והנה לו לתמונה גם על הרמב"ם בפירושו ולי הדל אין זו מן התימה פלל: כ) מה שפותר הרמב"ם בהקדמתו פלוני קבל מפלוני פנותו שקבל ממנו והוא רבו מובהק ואם אינו רבו מובהק לא חשיב ליה ומפני זה לא פתב דרב קבל מרבי חנינא משום דרבי חנינא לא הנה רבו מובהק פן מתבאר מדברי ידידי פהנא רבה בספר הבהיר לב שומע במערכת הרי"ש אות י"ט: כא) בספר המצות להרמב"ם בהקדמתו מזכיר את ספר המצות המפורסם ולא הנה דענין מי הוא זה בעל הספר מצות שקדמו להרמב"ם והרב המעלות לשלמה פדף ע"ו אות ט"ו נפק דק ואשכח שבאגרות הרמב"ם באגרת ששלח לתלמידו ר' יוסף ב"ר יהודה פדף ט"ו ע"א מזכיר ספר המצות לרב חפץ וכתב שנוכל לומר שעליו היתה פנות הרמב"ם בהקדמתו לספר המצות: כב) אם ראה הרמב"ם את ספר הזהר ומביא דינים ממנו הנה ראיתי בסי' יז אלעזר להגאון אבד"ק ווין פריש סי' ל"ב שכתב שהגאון מוהר"ץ הירש

חיות בספרו אגרת בקורת כתב לתמוה על הרמב"ם שכתב בראשון מהלכות תלמוד תורה ובפרק שני מהלכות דעות אמרו רז"ל כל הכועס כאילו עובד עפ"ם (וכן הוא במוסר שבחוק לישראל יום א' פרשת ויצא) ובגמרא דשבט ריש פרק האורג דף ק"ה ע"ב לא נזכר רק כועס ושובר פלי בתמתו אז הוי כעובד עבודה זרה ומנין לרבינו זאת ככועס סתם (וכן הקשה בגהותיו למסכת שבט שם) והשיב על זה הרב יד אלקעזר הגם שלא נמצא זאת בתלמוד מ"מ מפני שכן בזהר פרשת תצונה דף קכ"ב על פסוק חדלו לכם מן האדם וז"ל וכד ברא קודשא בריה הוא לבר נש וכו' עד ודא איהו טורף נפשו באפו באפו איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה אל זר ועל דא כתיב חדלו לכם מן האדם פי כמה נחשב הוא עבודה זרה איתחשב האי בר נש עכ"ל הרי דאפילו בכעס סתם הוי כעובד עפ"ם עכ"ד הרב יד אלקעזר הנה רואה דפשיטא ליה דהרמב"ם ראה את ספר הזהר ומביא בספרו מה שכתוב בו ובמחילת כבודו הרם אין דעתי הענייה נוחה בזה דמלבד דקשה דכיון דבש"ס הרי הוא כמבואר דאינו כעובד עבודה זרה אלא אם משבר פלים בתמתו כדכתב הרב מוהרצ"ח וגם הרב מודה לו בזה אם פן היה לו לתפוס כדבר האמור בש"ס דילן דהכי נקטינו במידי דפליגי תלמוד דידן והזהר כמו שכתבו הפוסקים ואף דבמידי דהזהר מחמיר נכון לכל אדם לחוש ולהחמיר לעצמו מ"מ להורות לרבים אין לנו אלא מה שאמרו בש"ס דילן (עיין מה שהבאתי בסי' ב' אות י"ב) ואם פן הרמב"ם אשר מורה הוראות וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל ראוי היה לו לכתוב כמו שאמרו בגמרא ומה גם דסיגנון לשון הזהר הקדוש אינו כמו שכתב הרמב"ם לכן רחוק בעיני לומר שפונת הרמב"ם הייתה על לשון הזהר הנ"ל ואם נודה לדברי הרב שהרמב"ם כתב פן על פי מה שאמר בזהר הקדוש יותר נכון לומר שפונתו על מה שאמרו ברעיא מהימנא בזהר פרשת קרח דף קע"ט ע"א מאן דכעיס דאית ליה בכעס סם המנות דעליה אוקמוה מארי מתניתין כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה עכ"ל והוא כלשון הרמב"ם ממש אבל לומר שפונתו על דברי הזהר שפפרשת תצונה (שאינו בסיגנון לשונו) רחוק בעיני ועוד דמאי דפשיטא ליה להגאון יד אלקעזר שהרמב"ם ראה את ספר הזהר אנכי הוואה להרב משק ביתי בסי' קפ"ג (בסוף ד"ה ויגעתי) שכתב בשם מרן חיד"א בהקפד וז"ל ודע דחבור הזהר לא נתגלה להראשונים אפילו להרשב"א והרא"ש ודעמיהו וכל שכן שלא נתגלה להקודמים הרמב"ם ודעמיהו כמו שכתב הגאון חיד"א בספר יוסף אומץ סי' נ"א דף מ"א ע"ג והרב אדרת אליהו דף ט"ו סוף ע"א והרב המגיה (מר ניהו מחבר ס' בית אהרן) כתב בשם הרב ספר יוחסין בחבורה השלישית דף ט"ל סוף ע"ב שנתגלה ספר הזהר אחר הרמב"ן והרא"ש שלא ראוהו וש"ש אומרים שהרמב"ן מצאו בארץ ישראל וכו' עי"ש מדברי פולם גלמוד שהרמב"ם לא ראה את ספר הזהר ואם פן לא יתכן לומר שדבריו בענין זה מיוסדים על פי דברי הזהר כדמשמע ליה להגאון יד אלקעזר: אחר זמן ראיתי שהרב אבות הראש יצ"ו בח"א על מה שאמרו באבות דרבי נתן פרק ג' הוא היה אומר הקורע בגדיו בתמתו והמשבר פלי בתמתו סוף שיעבוד עבודה זרה שפד אומנתו של יצר הרע וכו' כתב על זה בדף קי"א ע"ג שמרן חיד"א בספר פסא רתמים כתב שאמרו בפרק קמא דסוטה כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה וכו' וכתב על דבריו שבקש ולא מצא בסוטה שאמרו פן על הכועס רק על אדם שיש בו גסות הרוח ומה שכתב הרמב"ם בהלכות דעות כל הכועס כאילו עובד עפ"ם לשון

זה לא נמצא בש"ס בבלי וירושלמי אבל מקורו מקבילה בזהר פְּרַשְׁת קִרַח וְצִיִּין לְעִיִּין בְּסֵפֶר בְּן יוֹחָאי בְּמַעֲנֵה ק"ל דף קכ"ב ע"ב ובס' סְדֵר מְשֻׁנָּה עַל הֶרְמֵב"ם בְּפֶרֶק שְׁנֵי מֵהֶלְכוֹת דְּעוֹת וְשֵׁשׁ לְהַעִיר עָלָיו וְאִין מְצוּיִים אֲצִלֵי סְפָרִים הַנִּזְ"ל לְעִיִּין בַּדב"ק עַל פֶּל פָּנִים מוּבָן שְׁדַעַת הֶרֶב יצ"ו לומר שְׁהֶרְמֵב"ם פֶּתַח בֶּן עַל פִּי דְבָרֵי הַזֶּהָר וּכְבָר פֶּתַח־תִּי שְׂאִין דְּעַתִּי הַעֲנִיָּה נוֹחָה בְּזֶה לְפִי מֵה שְׁנִרְאָה מִדְּבָרֵי הֶרְבָּנִים הַנִּזְ"ל שְׁלֵא רָאָה הֶרְמֵב"ם אֶת סֵפֶר הַזֶּהָר: שׁוּב רְאִיתִי שְׁבִסְפֵר יָפָה לְלֵב ח"ב בְּקוּנְטֵרְס יָפָה תְּלִמוּד בְּסוּגְיָא דְשַׁבַּת דָּף ק"ה ע"ב וְהַמְשַׁבֵּר פְּלִים בְּחֻמְתּוֹ וְכו' הִבִּיא דְבָרֵי הֶרֶב בְּסֵדֶר מְשֻׁנָּה (וְכַתֵּב שְׁהַמְחַבְרו מֵר נִיְהוּ הַגָּאוֹן בְּעַל ס' מַחְצִית הַשְּׁקָל) שְׁפַתְב שְׁמָה שְׁפַתְב הֶרְמֵב"ם שְׂאֵמְרוּ חֻכְמִים הֶרְאִשׁוּנִים כָּל הַכּוּעֵס פְּאִילוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה יֵצֵא לוֹ מְסוּגְיָא דְשַׁבַּת הַנִּזְ"ל וְאָף דְתְּלִמוּדָא פֶּרֶט שְׁעֵשָׂה מַעֲשָׂה בְחֻמְתּוֹ בְּאֶחָד מִשְׁלֵשָׁה דְבָרִים הַנִּזְכָּרִים וּמִשְׁמַע דָּאֵם לֹא עֲשָׂה מַעֲשָׂה אָף כִּי חֻמְתּוֹ בְּעֵרָה בּוֹ לֹא הָוִי כְּעוֹבֵד עֲפו"ם סוּבָר רַבִּינוּ דְאֹרְחָא דְמִקְלֵתָא נֶקֶט תְּלִמוּדָא דְדָרְדָּר אִישׁ חֻמָּה לְעֵשׂוֹת מַעֲשִׂים כְּאֵלֶּה אֲבָל עֵיקַר הָאִיסוּר הוּא מִשׁוּם הַכּוּעֵס הַמְבִיא לִידֵי מַעֲשִׂים הָאֵלֶּה וְכֵן מוּכַח מִקְרָא דְמִיִּתִּי ר' אֲבִין שְׁמִזְהִיר לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר וְלֹא הַזְהִיר עַל הַמַּעֲשִׂים הַנִּזְכָּרִים רַק עַל הַכּוּעֵס שֶׁהוּא אֵל זָר שְׁבִקְרָבוֹ וְכַתֵּב שְׁהֶאֱרִיךְ שָׁם בְּזֶה וְהַזְכִּיר שָׁם (בְּיָפָה תְּלִמוּד) דְבָרֵי הַזֶּהָר שְׁבִפְרַשְׁת קִרַח וְתָמָה עַל הֶרֶב מוֹהֵר"ץ הִירֵשׁ חִיּוֹת בְּהַגְהוֹתֵיו לְמַסְכַּת שַׁבַּת שְׁהַתְּפִלָּא עַל הֶרְמֵב"ם מֵאִין הוֹצִיא זֶה וְכו' דְאִיךְ נְעֵלַם מִמֶּנּוּ מֵה שְׁפַתְב בְּסֵדֶר מְשֻׁנָּה הַנִּזְ"ל וְשָׁם בְּקוּנְטֵרְס אַחֲרוֹן דָּף ע"א עֲמוּד ג' הִבִּיא שְׁכֵן פֶּתוּב בְּתִיקוּנֵי הַזֶּהָר תִּיקוּן נ"ו דָּף פ"ט ע"ב וְצִיִּין לְשַׁעֲרֵי קְדוּשָׁה הַמוּבָא בְּיוֹסֵף לְחַק סְדֵר נח יוֹם ה': (כג) אִין דָּרְדָּר הֶרְמֵב"ם לְכַתּוּב אֵלָּא דִּינִים הַמְּפֹרְשִׁים בְּהֶדְיָא בְּש"ס אֲבָל לֹא דְבָרִים שְׂאִינֵם מְפֹרְשִׁים אָף שֶׁהֵם מְנוֹכְרָחִים וְאִמְתִּיִּים עִיִּין לְעֵיל בְּסִי' ג' בְּכֻלְלֵי הָרִי"ף אוֹת ה': (כד) סֵפֶר פֶּאֶר הַדּוֹר לְהֶרְמֵב"ם נִדְפֵס רֵאשׁוֹנָה בְּאִמְשֻׁטְרָדֵם בְּשַׁנַּת תַּקכ"ה וְלְפִי זֶה נִרְאָה פְּשׁוּט וּבְרוּר דְאִין לְתַמּוּהָ עַל הֶרֶב בְּעַל סֵפֶר הַתְּרָדִים אֵם לֹא רָאָה דְבָרֵיו כִּי הוּא הִזְיָה בְּזִמְן הֶרֶב מוֹהֵר"י בִּי רַב רַבִּיָּה דְמָרְן הַב"י וְנִסְמַךְ מִמֶּנּוּ כְּמוֹ שְׁפַתְב מְרַן חִיד"א בְּסֵפֶר שָׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעֲרֶכֶת גְּדוּלִים בְּאוֹת הָאֵל"ף (מוֹהֵר"ר אֶלְעָזָר אֶזְכָּרִי) וְגְדוּל בְּדוֹרְנוּ מֵר קִשְׁיֵשׁא יצ"ו בְּסֵפֶר שְׁמֻחָה לְאִישׁ בְּתִשׁוּבָתוֹ לְשַׁנַּת הַשְּׁמִיטָה בְּדָף ק"ז (בַּד"ה וּבְכֵן) אִיִּדִי דְטָרִיד בְּגִירְסִיָּה בְּגוֹפֵי הֶלְכוֹת נְעֵלַם מִמֶּנּוּ דְבָר זֶה וְהָא גְרָמָא לִיָּה לְכַתּוּב עָלָיו שְׁלֵא זָכַר שׁוּר מֵה שְׁפַתְב רַבִּינוּ בְּסֵפֶר פֶּאֶר הַדּוֹר וְכו' עִי"ש וְאִין זוּ מִן הַתִּימָה כְּמִבְּנָאָר: כה) סֵפֶר הַמְּצוֹת לְהֶרְמֵב"ם אֵם רְאוּהוּ הָרָאָב"ד וְהֶרֶב הַמַּגִּיד עִיִּין לְהֶרֶב יֵד מְלֶאכֶי בְּכֻלְלֵי הֶרְמֵב"ם אוֹת נ"א וְאֵם רְאוּהוּ הַסֵּמ"ג רְשָׁמְתִי לְקַמֵּן בְּסִי' ט"ו אוֹת ט"ז וְאֵם רְאוּהוּ הֶרֶב הַחֲזִינוּךְ רְשָׁמְתִי שָׁם בְּאוֹת ל"ו: סִימָן ו.

פְּלִלֵי הָרָאָב"ד. א) הָרָאָב"ד פְּלֵל מְנוֹסֵפֶם הוּא כִּי בְּמָקוֹם שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ לְהֶרְמֵב"ם סְבִירָא לִיָּה פְּנוּתִיָּה כ"כ מְרַן הַחֲבִי"ב בְּכַנָּה"ג בְּכֻלְלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת ל"ה הִבִּיא דְבָרֵיו הֶרֶב חֲזִיִּים וְשְׁלוּם דָּף ג' ע"ב וְכ"כ בְּתִשׁוּ' סִי' צ"ט וְסוֹס"י ק"א כַּמ"ש הֶרֶב מְנַחַת זְפָרוֹן נר"ו דָּף צ"ה אוֹת י"ב וְכֵן מְצִאתִי לְהַרְדָּב"ז בְּתִשׁוּ' הַחֲדָשׁוֹת סִי' ל"ד שַׁכ"כ עִי"ש וּמִפְּתַח פְּלֵל זֶה רַבִּים מְנַכְבְּדֵי אר"ש הִמָּה רְאוּ כֵן תְּמָהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁפַתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם הָרָאָב"ד הִיפּוּךְ סְבִרַת הֶרְמֵב"ם דְּאִמְאִי לֹא הַשִּׁיגוֹ בְּהַשְׁגוּתֵיו וְעִיִּין כַּנָּה"ג יוֹרְהָ דְעָה סִי' קִי"ג הַגַּב"י אוֹת ב' וְנִשְׁמַת כָּל חִי ח"א דָּף מ"ט ע"ד וְיֵד אֶהְרֹן סִי' תַּמ"ג וְהִבִּיא דְבָרֵיו הֶרֶב דְבָרֵי

מנחם שם אות א' וכתב בשם הרב מ"ז דלא אתמר האי פלגא אלא פשלא מצינו במ"א דחולק אבל פשמצינו דחולק על הר"מ לא קי"ל האי פלגא.

ולענ"ד יש לפקפק קצת דא"כ פלגא מאי אהני ובכל מקום יש לנו להסתפק שמה פבר גילה דעתו במקום אחר דס"ל בהקפה ואמטו"ל לא השיגו. והרב דברי מנחם נר"ו ציין לעיין במשק ביתי פלגי הראב"ד דף ד' ולא ראיתי שדיבר שם בכלל זה כמו שיראה הרואה ואולי פונתו לנישב קו' הרב יא"ה ומז"ה עפ"י מ"ש במש"ב שם דתרי הראב"ד הו עי"ש.

ועיין להרב משנה למלה פ"ט הל' י"א מהל' פלאים דמדלא השיג הראב"ד עמ"ש שם ה"ח ש"מ דס"ל פנתיה ומנה הוק' לו אמה דהשיג בהי"א והרב מוהר"י קורקוס שם פתב דהראב"ד חולק על הרמב"ם בדין ח' אף שלא השיגו שם ועיין בתי פנסיות בדרשותיו דף כ"ט ע"ג ובקונטרס אסיפת דינים במערכת גירושין סי' ז' אות ד' שבשדי חמד ח"א הבאתי דברי הרב מקתב מאליהו בזה עי"ש: וכתב בנשמת כל חי ח"א דף מ"ט ע"ד שגראה לו דכלל זה שכל מקום שהראב"ד אינו משיג על הרמב"ם מוכח שסובר פמותו אינו אלא בדבר שמוצא סמך לפירושו מדברי הש"ס או מדברי הראשונים אבל בדבר שאין לו סמך בש"ס לפירושו ולסברתו וגם כל הראשונים פתבו בהדיא הקפה מסברתו ורובם מספיקים לסברת הרמב"ם בהא נדאי לא נראה לו להראב"ד להשיג עליו ולא נאמר בכי האי גוונא דמדלא השיגו מוכח דסובר פמותו וציין לעיין בתשובה מוהר"י באסן סי' ס"ב דף ל"ז ובספרו פל החיים דף ט"ו ע"ב אחר שכתב פלל זה ציין לעיין בחקקי לב ח"ב דף כ"ח ע"ד ובשמע אברהם דף לק"ט ע"ב ואין הספרים האלו אצלי לעיין בהם וציין עוד חיים ושלום ח"א דף ב' ע"ג ועינתתי שם ולא מצאתי דבר מזה: (ב הראב"ד פתב הרב משק ביתי בכללי הפוס' דף ד' דתרי הו ר"א בר דוד בעל ההשגות ור"א בר יצחק אב ב"ד וציין ספרים רבים והוא פשוט ושם ציין שם הגדולים במערכת האל"ף ושם מפורש דשלשה הם עי"ש והרב שיבת ציון סוס"י ק"ה נשאל אם היו שני הראב"ד (לפי שהרב ש"ף ח"מ רס"י צ"ט פתבמסתפק אולי תרי הראב"ד הו) והשיב נדאי הו שנים (לא נסתפק בזה הש"ף אלא פונת ספקו שמה הראב"ד בהשגות חזר בו ממ"ש בשמו בעה"ת בענין שעבודא דאורייתא או שמה הוא הראב"ד השני עי"ש ועיין בענין ההוא למרן החבי"ף בנשמת כל חי ח"ב ד' ט"ו ע"ג) והביא בשם הג' חו"י דג' הו עי"ש וכ"כ בנשמת כל חי ח"ב הנ"ל וכתב הרב משק ביתי שם דאע"ג דבשתי מקומות פתוב בפ' ר"א בר דוד וסתרי אהדדי תלינו בטעות דהיה פתוב הראב"ד ושה המעתיק וכתב בפירושו ר"א בר דוד עי"ש בשם מרן חיד"א בהשמות לשם הגדולים ועיין כנה"ג יו"ד סי' קי"ג הגב"י אות ב' דאף שפתבו התוס' בפ' ר"א בר דוד לא החליט להקשות אלא פתב בלשון מסתפק (ואם הוא הראב"ד ק"ק וכו') ועיין פל החיים הנד"מ דף ט"ו ע"א וכתב הרב חת"ס בחלק ו' סי' כ"ד תרי הראב"ד הו רב ותלמיד ושניהם נקראים ראב"ד עיין שט"מ ב"מ בסוגיא אמר לשנים וכמדונה שהרב חבר בעל הנפש שהרז"ה השיג עליו והתלמיד השיג על הרז"ה שבריי"ף בס' תמ"ד ואותו שבס' הזכות שהשיג על הרי"ף והרמב"ן פתב עליו ע"כ דברי הרב מפאן ואילך דברי תלמיד הוא הזקן שחבר בעל הנפש והוא המשיג על הרמב"ם וכמדונה שהוא חבר ס' הקבלה ופי'

ספר יצירה וכותבי זכרונות נבוכו בזה עינין ספר הדורות וצמ"ד עכ"ד ומתוך מ"ש מרן חיד"א בשם הגדולים.

אפה תחנה מה ש"ל ע"ד החת"ס וק"ל ובחתם סופר על סוגיות הש"ס שנדפס מקרוב (בשנת תרנ"ג) בעיקר"ו ירושת"ו בסוגיא דאמתלא בדף י"א ע"ב (בד"ה הרי ו) הקשה דברי הראב"ד שבהשגות אדברי הראב"ד שבתמים דעים וכתב וז"ל ואפילו אי תרי הראב"ד ניהו מ"מ מעט מזער דפליגי כי זה היה חותנו ורבו של זה עכ"ל נראה פמסתפק אי הוה תרי הראב"ד היפה ממאי דפשיטא ליה בתשובה הנז"ל: (ג) הראב"ד כשהשיג על הרמב"ם בעיקר הדין אינו מוכרח עוד להשיגו בכל דין הנמשך ממנו כ"כ אני עני מסבא דנפשאי ועינין פתח הדביר ח"ג דף צ"ו ע"א (ד"ה ובר): (ד) במתלוקת שבין הרמב"ם והראב"ד כתב הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות מ"א בשם הרב מוהרשד"ם שקרוב לודאי שיש לפסוק פהראב"ד ושהרב כנה"ג בא"ח סי' ק"ס פתב דדוקא פשהראב"ד מחמיר מודה לו אבל פשהראב"ד מיקל והרמב"ם מחמיר מי ירים ראש להקל נגד הרמב"ם וסיים הרב יד מלאכי דהרדב"ז ח"ב קנ"ב ג' סי' רס"ז מלשונות הרמב"ם כ' דהראב"ד אילן גדול הוא ואין צריך סמיכה ובקי בכל התלמודים וכו' והרמב"ם פתב עליו בכמה מקומות רב גדול עי"ש ועינין להרב מוהר"ם אלאשקר רס"י צ"ד וז"ל ואני תמה וכו' איך לא ראו מ"ש הרמב"ם וכו' ואעפ"י שהראב"ד השיגו וכו' להרמב"ם שומעין שעליו סומכין בכל גלילות אלו וכ"ש שפבר העמיד הרב מגדל עז את דבריו וכל האחרונים פסקו פמותו עכ"ל ואינו סותר למ"ש הרב מוהרשד"ם (דאית לו למינקט פהראב"ד) דלא אמר אלא לגלילות שפומכים על פסק הרמב"ם ובפרטות באותו גזון שהאחרונים פסקו פמותו.

ובאותו ענין עצמו עינין להג' חכם צבי בסימן קמ"ה שכתב דדברי הראב"ד נראין וישן דעת הטור וכו' ולא זכר מ"ש הרב מוהרמ"א הנ"ל שהאחרונים פסקו פהרמב"ם: סימן ז כללי הרב המגיד ומרן פסוף משנה.

א) הרב המגיד פשכותב על הרמב"ם בלשון המחבר ואינו מכנהו בלשון רבינו נראה שאין דעתו מסכים לו כ"כ הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות ד בשם הרב הלכה למשה ומרן חיד"א בנעזד לחכמים הובא בשם הגדולים (במערכת גדולים באות הו"א רבינו ודנאל) פתב דזה בכל יאמר והעיקר דזמנין פותב הכי וזמנין הכי ולומר מחבר אינו זלזול ח"ו עכ"ד ולי הקדימו נלע"ד סייעתא לד"ק ממה שראינו בפ"ב מהלכות שכנים הי"א דאף שנהרא בליל דניח"ל בדברי הרמב"ם ומתמיה על השגת הראב"ד שם בכל זאת מכנה אותו המחבר ולא פתב תואר רבינו כיעי"ש ומרגלא בפומי דרבנן קדישי החונים על השלחן ערוף לכתוב על מרן תקדוש המחבר פנודע וחלילה לעלות על לב שהוא לשמץ זילזול.

ועינין להרב חשק שלמה בכלליו אות נ"א ומרן החבי"ף בספר חיים ושלום ח"א דף ג' ע"א וברפת מועדיף לחיים דף ד' ע"ג השיג על מרן חיד"א שפלל זה פתבו גדולי המורים הריב"ש ובתשב"ץ ח"ד בטור ב' דף מ"ב ע"א ועינין ניקרא אברהם גרו דף קי"ט אות מ"ה והרב מקנה אברהם דף ס"א ע"א פתב שהרב דב"מ ח"ב דף ס"ה ע"א עשה סמוכות למ"ש הריב"ש והגי ספרי לא שכיחי גבאי לחזות בננעם שיח שפתי צדיקים והרב שמן

המשקה בהלכות זכיה שפראש ספרו הבין מדברי הריב"ש סי' קס"ח שסובר שדעת הרב המגיד בדרה"ק פלל שכל שאינו פותב עליו בלשון רבינו אוח היא דאין דעתו מסכמת לסברתו ותמה ע"ז דבכמה מקומות מציינו בהיפך ואחר שפרט מקומות רבים סיים וכן יש במקומות רבים גלגתי לקתבם ועל דברי הרב יד מלאכי הג"ל שכתב פלל זה בשם הרב הלכה למשה דף צ"ד פתב שעיין שם ולא מצא מ"ש בשמו עי"ש ויש לנישב הרבה ממה שהביא שם עפ"י הנחה סוברת דהיכא דמוכח שאני ולא אתמר פללא אלא להיכא דלא מוכח וק"ל ומצאתי בס' ישרי לב דף צ"ד ע"א בדברי הרב המגיד יצ"ו באות א' שהביא תמיהת הרב חיים ושלום הג"ל וכתב על דבריו ו"ל ובענייני לא ראיתי בדברי הריב"ש סתירה לדברי הרב חיד"א דלא יכחיש הרב דאית זימני שפוטב המחבר וחולק עליו ובפרט פשראינוהו חולק בפירושו ומה שכתב הרב הוא דלאו דוקא בקל פעם ולתופסו לכלל גדול דאית זימני שפוטב פן ואינו חולק עליו ובזה לא יכחיש הריב"ש עכ"ד ונכונים הם: ב) ה"ה פשפוטב שלא מצא ראיה להרמב"ם לא ס"ל פנותיה מרן החבי"ב בכנסת הגדולה ח"מ סי' ע"ז הגב"י אות כ"ט הרב החבי"ף בספר ברפת מועדיהו לחיים דף ד' ע"ג: ג) כל מקום שאני רואה מחלוקת בדברי הרב (הרמב"ם) אני סומך על דברי המגיד משנה שהיה אדם גדול ובקי ורוב שיטתו היא פשיטת הרשב"א ועוד פינון שהוא בא לפרש דקדק בהם פכל הצורה עכ"ל הרדב"ז בלשונות להרמב"ם סי' ל"א הביא דבריו הרב המגיד בישרי לב יצ"ו דף צ"ד אות ה' וכתב בשם הרב נחלה ליאושע דף כ"ג ע"ד קשה להעלות על הלב שאנו מבינים דברי הרמב"ם יותר מהרשב"א והרב המגיד: סימן ח.

פללי רש"י והרמב"ם בפירושו המשנה וכן רבינו שמשון ורבינו עובדיה. א) רש"י דרכו לפרש המשנה כהסלקא דעתין שפ"ש"ס אכל הרע"ב שפפרש המשנה בלא גמרא ראוי לו שפרש פמסקנא דש"ס כ"כ הרב מנחת זכרון נר"ו בדף צ"ה אות י"ג בשם הרב תוי"ט פ"ב דפאה וע"ע תוי"ט פ"ז דתמורה מ"ג ולהרב שושנים לדוד פ"ב דעירובין מ"ה (ד"ה אם) ולהרבנים יד מלאכי בכללי שאר מחברים דף קצ"ט אות ל"ו ומשק ביתי בכללי רש"י אות א"ך ונשמט כל חי ח"א דף ט"ו ע"ג.

ונחששות אני מגיד פי מדברי הרדב"ז בתשו' החדשות בלשונות להרמב"ם סי' פ"ט הביא דבריו הרב נחמד למראה ח"א דף פ"ז (ד"ה ובהיותי) נראה בעליל דלא שמיע ליה לחלק בין פירש"י שהוא על דרה"גמל לפירושו שאינו אלא משנה בלא גמרא שעל מה שהקשה על הרמב"ם מחבורו על פיה"מ השיב דאין זו השגה דהלא רש"י מפרש במשנה אוקמתא דלא קיימא הכי לפי שהוא נאות בלשון המשנה עי"ש ומדבריו נלמוד לפי הרע"ב וק"ל ובשו"ת בגין ציון החדשות סימן ע"ו פתב דהרמב"ם בפיה"מ פ"ג דמכות אמתני' דהנוטל אם על הבנים ר"י אומר לוקה פי' דר"י סבר לאו הניתק לעשה לוקין אף שהוא נגד מסקנת הש"ס חולין קמ"א פי' כהס"ד שפן מציינו גם בפירש"י כזה שפפרש כהס"ד אם הפי' הוא פשוט יותר עי"ש ועיין מה שכתבתי בקונטרס הפללים מערכת החי"ת אות ק"ג (ד"ה עוד הביא ראיה) ובאות קי"ח.

ובשושנים לדוד רפ"ב דמס' אהלות הביא דבריו הרב יד מלאכי בכללי שאר מחברים אות י"א פתב על רבינו שמשון דמפרש מתני' לכאורה ושוב מביא הש"ס שהוא נגד

פירושו וכעת החלו עולין קצת עליו מקבוצת המסדרונה שנה א' וראיתי בחוברת ב' עמוד ל"ח ול"ט האריף בכלל זה ע"ש: ב) רבינו עובדיא הוא פרושן ולא פסקן ואם כי הוא גדול מאד אין לתמוה אם לא דקדק בדבריו כל פה וכתב דבר שאינו מוסכם על פי הדין פן פתב הרב נודע ביהודה במהדורא תננינא חלק אבן העזר סימן קי"ד ואנכי הרואה לרבינו הרדב"ז בתשובה סי' אלה ק"פ (בדפוס ווארשא תרמ"ב היא בחלק ד' סי' ק"ח דף ל"ב ע"א) דבהדי דקעסיק לאוכוחי דנקיטינו מצנת יבום קודמת והביא שכן דעת כמה וכמה מהפוסקים ראשונים ואחרונים פתב וז"ל וכן פתב רבינו עובדיא בפירושו המשניות שלו והאיש הזה מפורסם בחכמה וראש לכל רבני ירושלים והוא היה תלמיד אשכנזים וראה את כל דברי הראשונים כי היה אחרון בזמן כי אין לו ארבעים שנה שנתבקש בשיבה של מעלה עכ"ל ועוד פתב שם (בעמוד ב') רבינו עובדיא שהזכירתי למעלה היה איטליני וביקי בכל מנהגייהם ואמר שפסק ההלכה יבום קודם אפילו בזמן הזה והוא היה אחרון שבכנולם וכל חכמי צרפת וספרד ואשכנז שבירושלים היו יושבים לפניו כפופים לו עכ"ל צא ולמד כמה רב גובריה ורחוק לומר שלא דקדק בדבריו וכתב דבר שאינו מוסכם להלכה ועיין לקמן באות ט': ועל זמן פטירתו ראיתי בספר המעלות לשלמה ב"ד ע"ו ע"ב שהביא מחלוקת שבספר שלשלת הקבלה פתב שגפטר בשנת ר"ן ובספר קורא הדורות פתב דלא יתכן לומר פן והרב המחבר האריף קצת בזה ע"ש: ג) רש"י פירוש מס' תענית אם הוא מרש"י ז"ל במחלוקת הוא שנוי וכתב מרן חיד"א בספר שם הגדולים (במערכת גדולים אות השי"ן) דמתוך דברי רבינו ישעיה והריטב"א ורב"ץ נראה בהדיא שהוא מרש"י אלא שמרוב ההעמקות נפלו כמה ט"ס וכן פתב בספרו פתח עינים בחידושיו לתענית דף כ"ד פן מצאתי פתוב אצלי ועיין להרב משק ביתי בכללי רש"י אות כ"ב וכן נראה דעת הרב מג"א סי' תקד"ן ס"ק כ"ג מדהק' דברי רש"י דפסחים ותענית אהדדי וכמ"ש במכתב לחזקיהו ע"ש ב"ד ע"ד ודף ק"ג ע"ב וג' שם דהרב מוהר"ץ הירש חיות בריש ובסוף תענית הכריח דאינו מרש"י וכן נוטה דעת הרב ז' דוד (שיטה) דף רב"ן ע"ד ועיין יעיר און מערכת הקו"ף אות ט"ו כל החיים ב"ד ז"ך אות ח"י ולהרבנים מראה הנגה דף י"ז ע"ד וערוף השלחן סימן תקד"ן אות ח' שחתרו ליישב קושיות הרב מג"א ולא העלו על שפתם לומר דמעיקרא קושניא ליתא דפירוש תענית אינו מרש"י משמע דסברי דהוא מרש"י עצמו.

גם הג' חת"ס א"ח סי' ר' חתר ליישב קושיות הרב השואל דרש"י סתר אדידיה מ"ש בתענית ט"ו ע"ב אמ"ש ביבמות ע"ש ועיין בספר ימי שלמה ב"ד ע"ב ה"ח ע"ד רש"י תענית כ"ט עם מ"ש בספר הפרד"ס: ד) רש"י פי' מס' נדרים פתב הרב מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לנדרים דף ו' ב"ד פלל על כל המסקתא דאינו מרש"י עצמו ע"ש ועיין להרב ד"ר המלך דף פ' ע"ב ודף פ"ג סוף ע"א ועיין מה שצידד בזה מרן חיד"א בספר מחזיק ברכה א"ח סימן תפ"ט וביו"ד סי' ב"ן אות ל"ו (ד"ה הגם הלום אשר רמז בשם הגדולים מערכת השי"ן) ושני המאורות הובא ד"ק בס' פתי פנסיות סי' קל"ה הקשו דברי רש"י דידיה אדידיה מגיטין ט"ן ע"ב לנדרים ס"ב ע"ב ע"ש וק"ל וממ"ש מרן מוהרי"ט א בספר הלכות יו"ט בפ"ג דבכורות (ד"ה והנה הרב מש"ל בפ"ט) נראה דס"ל ד"ר פלל על כל המסקתא שאינו מרש"י ז"ל (ושאין לסמוך עליו כ"כ) ע"ש ב"ד ע"ב (מדפוס ווארשא) דקאי על רש"י הנ"ל דף ד"פ וכן נראה דעת מרן

החב"י"ף בַּתְּשׁוּ' פִּי בָּאָה בִּס' יד יָמִין בְּדָף ט"ז ע"ג (ע"י"ש דְּקָאֵי עַל רִשׁ"י דְּנִדְרִים דָּף מ' ע"א) וְעֵינֵין בְּסִפְרָא כָּל הַתִּיּוֹבִים הַנִּדְמִים דָּף ז"ךְ אוֹת יו"ד שְׁצֵינֵין הַלְכוֹת יו"ט דָּף ד"ן ע"ד וְאִין אֲצִלֵי הַסִּפְרָא הַנֶּלְלִי הַנִּדְפָּס בְּפָנֵי עֲצָמוֹ רַק הַנִּסְפָּח לְהַש"ס וְיָדוּעַ פִּי אֵי אֲפֻשֶׁר לְכוּנֵין הַדְּפִים אֲבָל גְּרָאִים הַדְּבָרִים שֶׁהוּא מֵה שְׁרַשְׁמַתִּי לְעִיל וְעֵינֵין בְּסִפְרָא יָפָה לְלֵב ח"ג הַנִּדְפָּס חֲדָשׁ מִמֶּשׁ בְּדָף קל"ו ע"ב שֶׁהַקְּשָׁה מִרִשׁ"י נִדְרִים דָּף א"ף אֲרִשׁ"י דב"מ דָּף פ"ה וְכַתֵּב שְׁכֹן הַקְּשָׁה ג"כ הָרַב בְּיַרְדֵּי מְשָׁה וְעֵינֵין בְּסִפְרָא מְטָה אֶהְרֹן דָּף ח"י ע"א שֶׁהַקְּשָׁה לוֹ ע"ד רִשׁ"י דִּידִיָּה אֲדִידִיָּה מ"ש בְּגִיטִין עמ"ש בְּנִדְרִים דָּף ד"מ ע"ב וְכַתֵּב שׁוֹב גְּזַפְרִתִּי דפ"י נִדְרִים אִינוֹ מִרִשׁ"י וְכוּ' וּבמג"א סי' א' סק"א ד"ה וְשִׁאֲלַתִּי וְכוּ' מִכְּנֵה בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ לְנִדְרִים (וְקָאֵי עַל ד' י' ע"י"ש): ה) רִשׁ"י פ"י מס' נִזִּיר אִינוֹ מִרִשׁ"י שֶׁהָרִי מֶרְוֵן כָּסֶף מְשָׁנָה מְכַנֶּה אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ כ"כ הָרַב יֵד מְלֶאכִי בְּכֻלְיִ רִשׁ"י אוֹת ו' בְּשֵׁם הָרַב מְגִילַת סֵפֶר וְנִמְשָׁף בְּזָה הָרַב נִחְמַד לְמֶרְאָה בַּח"א דָּף קמ"ז ע"ב ע"י"ש וְכוּ' כִּי הָרַב מוֹהַר"ץ הִירֵשׁ חִיּוֹת בְּהַגְהוֹתֵיו בְּרִישׁ מִסְכַּת נִזִּיר דְּכָבֵר יִדְעֵנוּ דפ"י נִזִּיר אִינוֹ מִרִשׁ"י ע"י"ש וְלַעֲנֵנ"ד יֵשׁ לְפַקְפֵּק שֶׁהָרִי עֵינֵינוּ הָרִוּאוֹת לְרִבּוּתֵינוּ הַתּוֹס' בְּנִזִּיר פֶּרֶק כֹּהֵן גְּדוֹל דָּף נ"א ע"ב ד"ה וְסָפֵיא נְשִׂא הִבִּיאוּ מֵה שְׁפִי הַמְּפָרֵשׁ שֵׁם וְכִינוֹ אוֹתוֹ לְרִשׁ"י כַּעֲי"ש גַּם הָרִא"ש בַּתְּשׁוּ' כָּלֵל י"א סי' ג' כְּתַב פִּירִשׁ"י וְכוּ' (הוּא בַד' ד' ע"א) וְר"ת חֲלַק עָלָיו וְכוּ' עֵינֵין שֵׁם גַּם מֶרְוֵן כ"מ עֲצָמוֹ בַּפ"א מֵהַל' מְעִילָה הַלְכָה ג' מְבִיא דְּבָרָיו בְּלִשׁוֹן וּפִירִשׁ"י כַּעֲי"ש וְעֵינֵין בְּמָה שֶׁכַּתְּבַתִּי בַּסִּי' א' אוֹת ו': ו) רִשׁ"י פִּירוּשׁ מַס' מְעִילָה אִינוֹ מִרִשׁ"י כֵּן כְּתַב הָרַב יֵד מְלֶאכִי בְּכֻלְיִ רִשׁ"י אוֹת ו' בְּשֵׁם הָרַב בְּרַפְת הַזִּבְחָ וְהַזְּפִירוֹ מֶרְוֵן חִיד"א בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים וְתַמִּיָּה לִי דָשׁם בְּסִמּוּף הִבִּיא דְּבָרֵי הָרַב מְגִילַת סֵפֶר דפ"י נִזִּיר אִינוֹ מִרִשׁ"י מִדְּמִכְנֵה אוֹתוֹ מֶרְוֵן כ"מ בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ ע"י"ש וּבַשֵּׁה"ג וְא"כ מִשְׁמַע דפ"י שֶׁמְכַנֶּה אוֹתוֹ מֶרְוֵן כ"מ בְּשֵׁם רִשׁ"י הוּא וְדָאֵי מִרִשׁ"י עֲצָמוֹ דַּאל"כ הִיָּה מְכַנֶּה אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן הַמְּפָרֵשׁ וּלְפִי"ז עַכ"ל דפ"י מַס' מְעִילָה הוּא מִרִשׁ"י עֲצָמוֹ שֶׁהָרִי מֶרְוֵן כ"מ בַּפ"ג מֵהַלְכוֹת מְעִילָה דִּין ו' וְדִין י' וְדִין י"ב וּפ"ד ג' ז' וּפ"ה דִּין ו' וּבַפ"ו דִּין ב' ג' ז' בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנֶּלְלִי מְכַנֶּה אוֹתוֹ בְּשֵׁם פִּירִשׁ"י כַּעֲי"ש.

גַּם בְּכֻלְיִ מֶרְוֵן דָּף כ"ט ע"א (מִדְּפוּס אֲמִשְׁטְרֵדֶם) כְּתַב בְּשֵׁם רִשׁ"י וְתוֹס' רִישׁ מְעִילָה דְּאִשְׁפָּחוֹן דְּתַנִּי לֹא ז' א"ז וְכוּ' ע"י"ש הִבִּיא דְּבָרָיו הָרַב חִינָא וְחִסְדָּא נַר"ו דָּף ז' ע"ג הָרִי דְּבָכָל דְּוִכְתִּי הַנֶּלְלִי מְבִיאוּ מֶרְוֵן בְּשֵׁם רִשׁ"י וּמִנֵּין לוֹ לְהָרַב בַּה"ז דְּאִינוֹ מִרִשׁ"י אֲלֵא אֲחָד מִתְּלִמִּידָיו וְעַכ"פ מְוִכְרַח לְזִמְרָא דְּהָרַב בַּה"ז אִינוֹ מוֹדָה לְמָה שֶׁהַכְּרִיחַ הָרַב מַג"ס.

וַיֵּשׁ לִינִישׁ בְּדוֹחַק קֶצֶת וּבְחִינָא וְחִסְדָּא שֵׁם עֲמוּ"ד כְּתַב דְּכָבֵר יָדוּעַ דפ"י מְעִילָה אִינוֹ מִרִשׁ"י וְכַמ"ש הִי"מ וְכוּ' ע"י"ש וְק"ק דַּהִי"ל לְהַעִיר עַל דְּבָרֵי הִי"מ לְפִי מ"ש הַמַּג"ס בְּהַצְטָרְפוֹת דְּבָרֵי מֶרְוֵן בְּכֻלְיִ וְכַמ"ש בְּעֵינֵינֵין וְק"ל: ז) פִּירִשׁ"י שְׁבַהרִי"ף לֹא עָשָׂהוּ רִשׁ"י עֲצָמוֹ אֲלֵא לְקוּחַ הוּא מִרִשׁ"י שְׁבַהש"ס לֹא יִדְעֵנָא מֵאֵן הוּא הַמְּחַבֵּר כ"כ הָרַב יֵד מְלֶאכִי בְּכֻלְיִ רִשׁ"י אוֹת ה' וְלָמַד כֵּן מִדְּהַזְּפִיר בַּפ"י הַנֶּלְלִי אֵת רִשׁ"י בַּפ"י כָּל הַפְּלִים גְּבִי אֲסַנְבִי יְנוּקֵי ע"י"ש וְעֵינֵין מִשְׁק בֵּיתִי בְּכֻלְיִ רִשׁ"י אוֹת כ"ה וְע"ע רִשׁ"י סוּפָה ל"ה סוּף ע"ב ד"ה נִיטְלָה בְּוִכְנָתוֹ וּב"מ דָּף פ' ע"א ד"ה מוֹם זָה וּבְחֻנְלִין מ"ה ע"א ד"ה גְּפַחְתָּהּ כְּמִין דְּלַת וּבְדָף ס"ז ע"ב בְּקוּקִיָּאֵי אֲסִירִי וּבְכוּלְהוֹ דְּוִכְתִּי הַנֶּלְלִי מְזַכִּיר בַּפ"י הַנֶּלְלִי אֵת רִשׁ"י ז' וְכוּן בְּפֶרֶק כָּל הַנְּשַׁבְּעִים ד"ה וְדוּקָא סִפְרָא דְּאֲגַדְתָּא מְבִיא גִירְסַת רִשׁ"י וְהָרִי"ף ע"י"ש וּמֶרְוֵן חִיד"א בְּבִרְפִי יוֹסֵף א"ח סי' ט"ו אוֹת א' הַחֲלִיט ג"כ דְּאִינוֹ מִרִשׁ"י וְהַשִּׁיג עַל הַרְבָּנִים שֶׁיִּחְסוּהוּ לְרִשׁ"י וְהַזְּפִיר דְּבָרֵי הַא"ר שֶׁהַזְּפִיר בִּי"מ הַגְּדוֹל שֵׁם וְעֵינֵין לְרַבְּנָן

בְּתַרְאֵי הַרְבָּנִים פֶּתַח הַדְּבִיר וְחִינָא וְחֹסְדָא נֶר"ו הוּבְאֹו דְבְרִיהֶם בַּפֶּה"ד ח"א דָּף י"ט ע"א
וּבְחִינָא וְחֹסְדָא דָּף י"ג ע"ד וְעֵינָן לֵה"ה פ"ז מֵהִלְכוֹת יו"ט הִי"ג וּלְמָרְן הַב"י בְּסִי תַקְמ"ה
בְּדִין פְּתִיבַת גָּט בַּחוּה"מ שְׁפַתְבּ בְּשֵׁם רִש"י דְדִנְקָא בְּדַאיפָא עֵיגוֹן וְאִינוּ בְּרִש"י שְׁלַפְנִינוּ
אֶלָּא בְּרִש"י שְׁבַהֲרִי"ף נִרְאָה מְזַה דְמִנְיָחִסִים פִּי הַנָּ"ל לְרִש"י וְעַמ"ש בְּמִשְׁק בֵּיתִי הַנָּ"ל
בְּשֵׁם הָרַב מִחֲנֵה לְנִיחָהּ פִּירוּשׁ אֲשֶׁר סָבִיב הָרִי"ף הִיָּה בְּיַד הָרֵא"ש וְהוּא מֵהַדְּוִרָא אַחֲרַת
לְרִש"י וּבְרִש"י שְׁבַהֲרִי"ף פ"ד דְמַגִּילָה קְרוּב לְסוּפּוֹ הִבִּיא דְבְרֵי רִש"י עַל סֵדֵר נְשִׂאוֹת
כַּפִּים: ח) פִּירוּשׁ רִש"י לְמַסְכַּת אַבוֹת נִרְאָה מִתּוֹךְ דְבְרֵי הָרַב עַץ אַבוֹת הוּבָא בְּמַחְזִיק
בְּרַכָּה א"ח ס' רס"ז אוֹת ב' (ד"ה וְהִנֵּה) דְאִינוּ מְרִש"י עֲצָמוּ רַק מְכַנְנָה לְרִש"י אִף מָרְן
הַמְחַבֵּר כְּתַב דְאִיבְרָא וְדַאי מְרִש"י הוּא כְּמוֹ שְׁמַבִּיאִים אוֹתוֹ הַתּוֹס' בַּכ"י וְהַטּוֹר וְשִׁאָר
רַבְּנוֹאֲתָא אֶבֶל אֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ בּוֹ אִיזָה טְעִיּוֹת מְשִׁיבּוּשֵׁי הַהֶעֱתָקוֹת עַכ"ל וְהַרְבָּנִים רַע"ב
בְּפָרֶק ב' מְשָׁנָה ד' וּמוֹהַרֲש"א בְּמִדְרַשׁ שְׁמוּאֵל בְּהַקְדָּמָה וּבְגוֹף סְפָרוֹ כּוֹתְבִים דְבְרֵי בְּשֵׁם
רִש"י מְבֹאָר דְסָבְרֵי דְהוּא מְרִש"י עֲצָמוּ: ט) רִש"י הוּא מְפָרֵשׁ וְלֹא פְסָקוֹן פֶּן כְּתַב מָרְן
הַב"י א"ח ס' יו"ד וְשָׂרִים רַבִּים הִמָּה רָאוּ פֶן תְּמַהּוּ הִיכִי מִפִּיק מָרְן סְבַרְתָּ רִש"י מִן
הַמְנִיָן וּמִי לְנוּ גְדוֹל כְּרִש"י ז"ל עֵינָן לְמָרְן חִיד"א בְּסִפְרָ בְּרַפְי יוֹסֵף שֵׁם וּבְשֵׁם הַגְּדוֹלִים
בְּמַעֲרַכַת גְּדוֹלִים בְּאוֹת רִש"י וְעֵינָן לְהַרְבָּנִים וְיִקְרָא אַבְרָהָם דָּף קי"א ע"ד לֵב חֲזִיִּים ח"ב
ס' רי"ג דָּף קמ"א סוֹף ע"ב בְּרַכ"י ח"מ ס' כ"ה אוֹת ל"א סְמִיכָה לְחִיִּים ע"ט ע"ג רוּחַ
חֲזִיִּים אַה"ע ס' קס"ה דָּף נ"ו סוֹף ע"ג חֲזִינּוּף בֵּית יְהוּדָה ס' פ"ד וְעֵינָן לְעֵיל אוֹת ב':
וּמְצִאֲתֵי שְׁהַרְב חֲשֵׁק שְׁלֵמָה בְּכֻלְיָ הַקִּים לִי שְׁבָסִי כ"ה בְּאוֹת י' חֲקַר אֵי אֲמַרְיָנוּ קִים לִי
כְּרִש"י שְׁמַדְבְּרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים נִרְאָה שְׁגָם סְבַרְתָּ רִש"י מְצַטְרַפַת לְקִים לִי וּמַמָּה שְׁהִבִּיא
הָרַב כְּנֻסַת הַגְּדוֹלָה בַּס"ק ו' נִרְאָה דְאִדְרַבָּא הוּא אֲחַד מִן הָרֵאוּיָם יוֹתֵר לוֹמֵר קִים לִי
כְּנוֹתִיָה וְהָרַב בֵּית דּוֹד עֲמַד בְּזָה מֵהִיָּא דְכְתַב מָרְן הַב"י בַּא"ת ס' י"א דְרִש"י מְפָרֵשׁ
הוּא וְלֹא פְסָקוֹן עֵינָן בְּכֻלְיָו סַק"כ וּלְפִי מָה שְׁפַתְבּ הָרַב אֲדוּנֵי אַבִּי בְּתַשׁוּבָה פְּתִיבַת יָד גַּם
מָרְן הַבֵּית יוֹסֵף סוֹבֵר דְגַם דַּעַת רִש"י מְצַטְרַפַת אֶלָּא דְהַפֵּל לְפִי הַמְקוֹם וְהוּא שְׁנַשְׂאֵל
מֵהָרַב יוֹסֵף חֲסוֹן מְשִׁאֲלוּנִיקֵי עַל מָה שְׁפַתְבּ מָרְן הַבֵּית יוֹסֵף דְרִש"י מְפָרֵשׁ הוּא וְלֹא פְסָקוֹן
מַמָּה שְׁפַתְבּ הוּא עֲצָמוּ בְּסִימָן י"ד שְׁצוֹרֶף דַּעַת רִש"י וְלָמָּה לֹא כְּתַב שֵׁם דְרִש"י אִינוּ
פְסָקוֹן וְהַשִּׁיבּוֹ דְלֹא בְּכָל מְקוֹם אֲמָרָה מָרְן כִּי אִם דְּנֻקָא כְּגוֹן הִיָּא דְסִי י"א שְׁרִש"י פִּירוּשׁ
שִׁיטַת הַהִלְכָה כֶּן וְלִיכָא לְמִינְקֻט מִנְיָה מִיָּדִי לְעֵנָן הַלְכָה שְׁלֵא גִילָה רִש"י דַּעַתוֹ לְהִיכָא
נוּטָה אֶבֶל בְּהִיָּא דְסִי י"ד שְׁרִש"י תְּלָה הַטַּעַם כִּהִיָּא דְרַב יְהוּדָה מְשׁוּם דְבַעֲיָנוּ תְּלִיָּה
לְשָׁמָּה וְלֹא פִירוּשׁ מְטַעַם אַחַר כְּדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' מְשׁוּם תַּעֲשֶׂה וְכו' מְשַׁמַּע דְאִיְהוּ קִים לִיָּה
הַכִּי לְעֵנָן דִּינָא דְבַעֲיָנוּ תְּלִיָּה לְשָׁמָּה יַעו"ש וְתַמְיָהֲנִי עַל הָרַב בֵּית דּוֹד דְאִם אִיתָא דְבְּכָל
מְקוֹם סוֹבֵר מָרְן דְרִש"י מְפָרֵשׁ הוּא וְלֹא פְסָקוֹן מָה יַעֲנָה לְהִיָּא דְסִי י"ד אֶלָּא מְוַכְרַח
דְהַפֵּל לְפִי הַמְקוֹם אֵלּוּ דְבְרֵי הָרַב חֲשֵׁק שְׁלֵמָה וְתַשׁוּבַת הָרַב מֵר אַבִּיו שְׁהִיָּתָה בְּכַתּוּבִים
הִנֵּה בְּיָמֵינוּ אוֹר נִגְה אֵלֵינוּ וְזָכִינוּ שְׁנַדְפֵס סְפָר תַּשׁוּבַת הָרַב מֵר אַבִּיו הֵלֵא הוּא סְפָר
מְכַתְּב שְׁלֵמָה וְאִתָּה תְּחַזֵּה בְּדָף קי"ז ע"ג (בַּד"ה וְעוֹד נֶר") הוּבְאֹו דְבְרֵי הָרַב הַשְׂאוֹל הַנָּ"ל
וּבְדָף קי"ט ע"ב (בַּד"ה גַּם רְאִיתִי) הַשִּׁיבּוֹ הָרַב הַמְחַבֵּר כְּמוֹ שְׁפַתְבּ מֵר בְּרִיָּה בְּשָׁמוּ עִי"ש
וּמָה שְׁפַתְבּ שְׁרִש"י פִּירוּשׁ שִׁיטַת הַהִלְכָה כֶּן וְכו' נִרְאָה שְׁכּוֹנָתוֹ לְמָה שְׁהַשְׁרִישׁ לוֹ הָרַב
מוֹהַרְלֵנ"ח שְׁהַבֵּאתִי לְקַמָּן אוֹת י"ב עִי"ש וְהָרַב יַעֲב"ץ בְּאַגְרַת בַּקּוֹרֶת שְׁלוֹ בְּדָף י"ב ע"ב
הִבִּיא דְבְרֵי הָרַב תַּעֲלוּמוֹת לֵב יצ"ו בַּח"ב דָּף י"א ע"ב כְּתַב (לְרַב אֲחַד בְּדוֹרוֹ) אִף אֲשֶׁר

שלח רסן לשונו באמור על רש"י שהוא פרושן ולא פתב דבריו להלכה רע עלי המעשה
פי לא דבר נכונה במשיח ה' מאור הגולה רש"י דעבד לתורה שלא תשתפח מישראל
וכל דבריו קבלת אמת ואם באמת רש"י אינו פסקן ברוב המקומות וכו' אבל בפירוש
הענין והשמועה וכל שפן בבואור המלות והוראתם מי פמוהו מורה וכו' עכ"ל והרב
המחבר יצ"ו השיב על דבריו אלו על פי מה שכתב מרן חיד"א בספר שם הגדולים
שרשמתי למעלה שתורף דב"ק הם שפונת מרן הב"י היא לומר שיותר יש לסמוך על
בעלי הפסק פינן שרש"י עצמו לא פנון להלכה ולמעשה ואין זה חסרון פבוד לרש"י
חלילה וראיה מדאמר ר' יוחנן בפרק יש נוטלין לא תעבדון עובדא עד דאמינא לכו הלכה
למעשה וכו' אבל הרי"ף והרמב"ם ושאר מחברים כתבו ההלכות הלכה למעשה ומסרום
יפה לצבור להורות משפט פתוב ואם פתוב רש"י בפירוש לענין פסק פמו באיסור והיתר
שלקעמים פוסק הדין בפירוש אז נדאי סברתו היא נחשבת כאחד מהגדולים: (י) רש"י
ורבו לא הנה לפניהם בתדירות הש"ס ירושלמי ולכן בשפת דף צ"ב ע"א ד"ה שפן משא
בני קהת פשהביאו דברי הירושלמי פתבו שפן אמר רב האי שפפנרש בירושלמי וכן שם
בדף ל"ב ע"א (בד"ה הרנינו נוטל נשמתם) הביא בשם המדרש רבה שהיא אבדה חלתו
של עולם ולא הביא זה בשם הירושלמי וכן התוספתא לא היתה לפניו בכל עת ולכן
בשפת י"ז א' בד"ה הניחא למ"ד פתב לא ידענא היכא והוא תוספתא במכשירין פ"ב
כמ"ש התוס' שם פה פתב החוקר ר"י רייפמאן ז"ל בספר פנסת הגדולה החדש בח"ג
בצד 91 אות ד' עי"ש ולקמן בסי' ט"ז אות ח"ן פתבתי דאיכא למישדי נרנא במ"ש
מההיא דדף צ"ג שפן דרף המתברים בכיוצא לנה עי"ש ואמנם בלאו הכי אין דברי
הסופר יצ"ו נראין לענ"ד שהרי מדבריו נראה דמודה דהמדרש רבה הנה לפני רש"י
ותיקשי ליה אם לא ראה הירושלמי לפי שלא הנה לפניו למה לא הביא מהמדרש במדרש
רבה סוף פרשה ד' שנאמר שם בסגנון דברי הירושלמי כיעי"ש אבל האמת נראה דלפני
רש"י היתה הגירסא בירושלמי פמו שהיא לפניו שלא הוזכר שם ממה ששנינו
במשנתנו אלא ימין ושמאל אבל חיק וכתף לא נאמרו לא בירושלמי ולא בהמדרש
ורש"י פתב בתחלה דימין ושמאל וחיק אורח ארעא הוא ולא בעי קרא אלא לכתף בפתף
ישאו ואע"ג דמהירוש' והמדרש מצינו למילף ימין ושמאל בכל זאת פינן דלגבי חיק לית
לן ילפותא וצריכים אנו לומר דלא בעי קרא משום דאורח ארעא הוא פל שפן שיש לנו
לומר דימין ושמאל לא בעי קרא דאורח ארעא טפי הוא אמנם רב האי העיד שביירושלמי
הוזכר ימין ושמאל וחיק ג"כ ואם פן הרי למדנו פולם מקרא ולאו משום דאורח ארעא
הוא ולכן הוצרך שפיר להביא בשם רב האי שהוא גירסא חדשה לא שיערוה רש"י ורבו
פנ"ל פשוט ונודמן לידי מכ"ע פבוד הלכנון שנת שלש עשרה צד 18 וראיתי מאמר אחד
(עד מפית) ובו מציין מקומות הרבה שרש"י במסכת תמורה מזכיר את הירו' והם בדף
ו' ד"ה הג' לישנא אחרינא וכו' ודף ט' בלישנא אחרינא ירושלמי גרסינן לה וכן בדף י'
לישנא אחרינא ירושלמי ובדף י"א ע"ב ברש"י ד"ה ל"א ובדף י"ג בסופו ברש"י תבעי
וכו' ובדף י"ט ובדף כ' ע"א ובדף כ"א ובדף כ"ג ע"א וע"ב ובדף כ"ד ובדף כ"ו ובע"ב
שם ובדף ז"ך ובדף ל' ובדף ל"א ובדף ל"ב ובכריתות דף ד' ד"ה אבל דחולין ומפל זה
עד מוכיח ונאמן על מציאות ירו' לסדר קדשים וכו' ונחמים עלה יצחק מרגליות: וראיתי
בכנסת הגדולה הנ"ל בח"ד שנדפס עתה בהערות מהחוקר הגדול הרב שלמה באבער

יצ"ו בצד 90 אות ז"ך שֶהביא דְבָרֵי הַסּוֹפֵר שֶבְכֵנָה"ג ח"ג הַגָּל וְכֹתֵב שֶפְדָּבְרֵי פְתַב
בס' מְבוֹא הַיְרוּשְׁלָמִי דָף קל"ב ע"ב וְהֵרֵב שֶמְשׁוֹן בְּלֹאָה בְהַעֲרוֹת לְתוֹלְדוֹת רַש"י הַעֲרָה
יְרו' אֲמָנָם הֵרֵב הַגְּדוֹל הַחֹקֵר הַמְהוֹלֵל מוהר"א וְנִיָּיס בְּתוֹלְדוֹת רַש"י שְׁלוֹ צד 10 לֹא
הַסְפִּים לָזֶה וְכֹתֵב דְרַש"י הַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַיְרוּשְׁלָמִי פְרָאוֹי וְלֹא נִשְׁעָה בְּדָבְרֵי הַבָּל לֹאמַר כִּי
לֹא הָיָה לְפָנָיו הַש"ס יְרוּשְׁלָמִי יַעַן שֶבְקִצָּת מְקוֹמוֹת מְפָרֵשׁ אֵיזָה דְבָר וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ
הַיְרוּשְׁלָמִי שֶׁם אוֹ בְּמִקוֹם אַחֵר אוֹ מִפְּנֵי שֶמְבִּיא בְּשֵׁם אַחֲרִים אוֹ רְבוּתֵי שֶמְצָאוּ פֶן
בִּירוּשְׁלָמִי שְׁבַת צ"ג בְּרִכּוֹת ל"ב וְלֹא אָמַר שֶמְצָאוּ הוּא עֲצָמוּ בִירוּש' וְאֵין לָהּ מִשְׁפֵּט
מְעַנְקֵל גְּדוֹל מְזָה וְכו' ע"ש עכ"ד הַרְש"ב נ"י עֲנַג גְּדוֹל הָיָה לִי אִם הָיָה בְיַדִּי ס' הֵרֵב
מוהר"א ו' הַגָּל לְרֵאוֹת מֵה הַשִּׁיב עַל הַהוֹכָחוֹת שֶמְדָּבְרֵי רַש"י בְּרִכּוֹת וְשְׁבַת הַגָּל וְעַל
הַהוֹכָחָה מִמֶּה שֶהִבִּיא מֵהַמְדָּרֵשׁ וְלֹא מֵהַיְרוּשְׁלָמִי בְּמִקוֹמוֹ הַשִּׁיב הַרְש"ב נ"י שֶׁם כִּי גַם
בְעַל הַעֲרוּף מְצִינּוּ לוֹ שֶהִבִּיא מֵאַמְרִים מִב"ר וְעֵיקָר מְקוֹמָם הוּא בִירוּש' כִּי הַיְרוּש' לֹא
הָיָה כ"כ מְצוּי וְהַמְדָּרֵשׁ הָיָה מְצוּי בְיַד רַבִּים וְהַגָּאוֹן מוהר"ץ חַיִּוֹת בְּאַגְרַת בְּקִנְרַת דָף ו'
ע"ב הִבִּיא כִּי הַרְמַב"ם בַּג' מְקוֹמוֹת הִבִּיא בְּשֵׁם ב"ר מֵה שֶמְצָאוּ אֲצִלְנוּ בְש"ס בְּכָלִי
פְכַתְבָם וְכַלְשׁוֹנָם וְעַל הַהוֹכָחָה שֶגַם הַתּוֹסֵפֶתָא לֹא הָיָה בְּתַמִּידוֹת לְפָנֵי רַש"י
מִמ"ש מִשְׁבַּת דָף י"ז וְכו' הוֹסִיף כִּי שֶׁם בְּדָף ט"ז ע"ב הַנִּיחָא לָמ"ד לֹא לְכָל טוֹמְאוֹת
אֲמָרוּ פִירוּש"י לֹא יִדְעָנָא הִיכָא וְהוּא בְּתוֹסֵפֶתָא דְכָלִים פ"א רַק הַמְקוֹר נִעְלַם מֵעֵין הַבְּדוּלַח
לְפִי שֶׁעָה וְרַש"י נִשְׁתַּמֵּשׁ הַרְבֵּה בְּתוֹסֵפֶתָא עַכ"ד מְשִׁיב דְבָרִים נְכוּחִים וְעֵינֵין מֵה שֶהִבִּיא
עוֹד לְעִיל בְּסִי' ה' אוֹת טו"ב וְלִקְמָן סִי' ט"ז אוֹת ס' הִבִּיא דְזַיְמָנִין כּוֹתֵב רַש"י בְּדִילְפִינֵן
בְּמִס' פְּלוּנִית וְאֵין פְּנוֹתוֹ עַל הַש"ס דִּילֵן אֶלָּא עַל הַש"ס יְרוּשְׁלָמִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם: יא) רַש"י
בְּאֵיזָה מְקוֹמוֹת בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה וּבְפִירוּשׁוֹ עַל הַש"ס כּוֹתֵב עַל אֵיזָה דְבָר לֹא יִדְעָתִי
פִירוּשׁוֹ אוֹ פִיּוּצָא לְלִשׁוֹן זֶה וְנִלְאוּ הַמְפָרְשִׁים לִיְרַד לְכּוֹנְתוֹ מֵאֵי בְעֵי בְזָה שְׂאָם לֹא יִדַע
יִשְׁתַּוֵּךְ עַל פֶּן כָּל אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנָה לְהַבִּין אֲמָרֵי בִינָה וְלִי נִרְאָה פְשׁוּט שְׁלֹא כְּנוֹן לְשׁוֹם
כְּנוֹנָה עֲמוּקָה כִּי אִם לְקִיָּים דְבָרֵי הַתַּנָּא עַל מֵה שְׁלֹא שָׁמַע אוֹמַר לֹא שֶמְעָתִי וּמוֹדִיעַ בְּזָה
צִעְרוּ לְרַבִּים וְשִׁיתָנוּ אַחֲרִים לֵב לְהַבִּין הַדְּבָר כִּי מְרֻב עֲנוּתָנוּתוֹ וְצִדְקָתוֹ אוֹמַר בְּדַעְתּוֹ
שְׂאָם הוּא לֹא יִדַע אַחֲרִים יִדְעוּ וְיִבְיִנוּ הַדְּבָר עַל בְּוִרְיוֹ וּמְוִכָּרָה לֹאמַר פֶּן אַחֲרֵי שֶבְמִקוֹמוֹת
הַרְבֵּה מְצִינּוּ שְׁכוֹתֵב פֶּן הֵן בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה וְהֵן בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַש"ס אֲשֶׁר רַחוּק
לְהַמְצִיא בְּכָל הַמְקוֹמוֹת הֵם אֵיזוֹ פְּנוּה אַחֲרַת וְכו' פֶּן כּוֹתֵב הֵרֵב הַמְעַלּוֹת לְשִׁלְמָה בְּדָף צ'
וְצ"א וְצִיָּין כְּמָה מְקוֹמוֹת בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַש"ס וְשֶמְסֶתָמָא יִמְצָא עוֹד רַבּוֹת
כְּאַלְהַ בְש"ס וְאַלְהַ הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר צִיָּין א) בְּרִכּוֹת כ"ה ע"ב ד"ה מֵאֵן שְׁמַעַת ב) שְׁבַת
פ"ט ע"ב ד"ה שְׁפָרוּ וְרַבּוּ ג) שֶׁם ק"ה ע"ב ד"ה וְרַמִּינָהּ הַקּוֹרֵעַ ד) שֶׁם דָף קל"ח ע"ב
ד"ה זֶה הַקָּץ ה) סוֹפָה ז"ך ע"ב ד"ה שְׁלֹא תַעֲמִיד ו) שֶׁם כ"ח ע"א ד"ה שִׁחַת מְלֶאכִי
הַשְּׂרַת ז) מְגִלָּה י"ד ע"א ד"ה גְּבוּאָה ח) בִּיעָה כ"ה ע"ב ד"ה צִלְף בְּאֵילָנוֹת ט) סוֹטָה י'
ע"א ד"ה צִדְקָהּוּ בְעֵינָיו י) סְנֵהֲרִין מ"ח ע"ב ד"ה וְהֵלֵא הַרְבֵּה בְּנִים יא) שְׁבוּעוֹת ט"ז
ע"א ד"ה וְקִדְשׁוֹם יב) נְדָה ל"א ע"א ד"ה קֶשֶׁה לְאִשָּׁה אֵלוֹ הַמְקוֹמוֹת שֶצִּיָּין הֵרֵב וְיָפָה
כְּתֵב שְׁעוֹד יִמְצָא בְש"ס פֶּן כְּמוֹ שֶבְאַמֶּת בְּגִלְיוֹן רַבִּינוּ עֲקִיבָא אִיגְר בְּבְרִכּוֹת דָף כ"ה צִיָּין
עוֹד מְקוֹמוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר פִּיעֵוִיָּין שֶׁם וְגַם הוּא תַנָּא וְשִׁיר עֵינֵין בְּעִבּוּדָה זָרָה דָף ד"ן
ע"ב ד"ה אֶלָּא שֶמְטַרְחִין אוֹתִי וּבְחֻלּוֹן דָף מ"ו ע"ב בְּד"ה נְצַרְר הַדָּם וּבְכָלֵל הַמְקוֹמוֹת
שֶצִּיָּין בְּגִלְיוֹן הַגָּל הֵרָאָה שֶפֶן כְּתֵב גַם רַשְׁב"ם בְּפָרְק עַרְבֵי פְסָחִים דָף קט"ז ד"ה נְצוּחַ

וכן מצינו בתוספות עבודה זרה דף מ"ד ד"ה והאמר לכאורה משמע דרבא אמר מלתיה
בדוקתא אחריתי ולא נתפרש היכא: עוד פתב הרב המעלות לשלמה שמה שהרא"ם לא
הקשה על רש"י (במקומות שכתב לא ידעתי וכיוצא) כמו שהקשו המפרשים דמה בא
ללמדנו ואם לא ידע שתיקתו יפה וכו' מוכח שמבין שפונתו להודיע צערו ושפן הבינו
בכונתו הרבנים מוהר"ש אלמושנינו ומוהר"י קני בפרשת תזריע ושקיל וטרי בדברי
מין מוהרד"ף בס' משפיל לדוד שבאיזה מקומות מפרש פונת רש"י ולא ניחא ליה לומר
שכתב פן להודיע צערו ובאיזה מקומות לא כתב שום פירוש בכונת רש"י ובדף צ"ב
כתב שמצא שרוב המקומות שציין הוא שכתב רש"י כלשון הזה בש"ס כבר ציינם הרב
חוט השני בס' כ' דף כ"ג ושמוכח להדיא מדבריו שמבין בכונת רש"י כמו שכתב הוא
עצמו דהינו להודיע צערו וכו' אלו תנרף דב"ק וילדעתי הענייה הצדק אתו פי המעיין
בדברי הרב יד מלאכי במערכת הוי"ו (והוינו בה) אות מו"ר יראה מה שהראה בבקיאיתו
הנפלא שפן ארחות צדיקים רש"י ותוספות בכמה מקומות שציין שם וכן הרשב"א
והריטב"א בחידושיהם וכו' הר"ן ובשיטה מקובצת בשם גאון שפוטבם פן על דבר שלא
ידעו מקור מקומו טהור לא ידענא היכא אתמר וכיוצא ללשון זה ורחוק לומר שכל
הנביאים הנ"ל פונוו בזה איזו פונה עמוקה ואין מקרא יוצא מידי פשוטו ואין לנו אלא
דברים כפשוטם ותו לא מדי: יב) רש"י דרכו לפרש ולבאר הסוגיא שלפניו כפי, הפשט
אף שמצד הכרח הדין או סוגיא אחרת בתלמוד הפירוש שהוא מפרש אינו פן עם כל זה
אם הפירוש שהוא מפרש הוא הנראה כפי הפשט באותה הברייתא אינו חושש לפירוש
פי אם כפי הפירוש הנראה מוכרח מלשון הברייתא עצמה ובתנאי שלא נצטרף לאותו
הענין בנדון שלפניו ואינו מעלה ולא מוריד בסוגיא שלפניו בין יהיה האמת בדבריו
או לא כן כתב מוהרלב"ח בתשו' סי' מ"ה ונביא דבריו הרב המעלות לשלמה בדף צ"ב
ע"א העתקתיו שלפי הנראה הוא כלל גדול ליישב דברי רש"י באיזה מקומות: יג) רבינו
עובדיא דרכו לכתוב פסק הלכה אף במחלוקת יחיד ורבים ואינו סומך על הפלל דהלכה
כרבים עיין לעיל בס' ה' אות י"ט: סימן ט.

פללי התוספות. א) התוספות דרכם בכמה מקומות להעתיק דברי רש"י לבד בלי שום
הוספה על דבריו פעמים בהזכרת שמו וזימנין בלי הזכרת שמו פן הוכיח במישור הרב
מוהר"ן הירש חיות בריש מסכת ביצה ע"ש ובמכתב לחזקיהו דף מ"ה ע"ג וק"ז ע"ג
והוא כלל נכון ליישב כמה מקומות שנתקשו בהם המפרשים בכיוצא בזה דמה באו
התוס' לחדש ונכנסים בעובי הקורה ומוציאים דברי התוס' מפשוטם משום יתובי דעתא
וזימנין מעיילי פילא וכו' ואינו מן הצורך כלל ועיין תוס' מגילה דף ו' ד"ה הא לענין
והקשה הרב מלאכת שלמה שם דמה חידשו התוס' ותירץ דאיכא בינייהו אם היו יודעים
שצריך לעבר ע"ש עיניו הראות דנדחק בכונתם דלעד"ן דלא פונוו התוס' לשלול אם
היו יודעים דא"כ היה להם לומר אם לא היו יודעים אלא אורחא דמילתא ודאי הכי הוא
דלפי שאין יודעים שצריכים לעבר קורין בראשון וגם לישנא דמתני' קראו וכו' ונתעברה
השנה מוכיח דבזמן הקריאה לא היו ידעי וכי דייקנין הא לענין סדר פרשיות זה וזה שוין
בהכי הוא פמוכן.

והוא נר"ו מפח הקנשי דמה חידשו התוספות הנוזק לידחק להמציא נפקותא ואינו מן
הצורך פאמור: ואחר זמן רב מלאתי בשיטה מקובצת לכתובות על דף מ"ו ע"ב (בסוף

ד"ה וְאִמָּא ה"מ קטנָה) שְׁכַתְבַּת שְׁאִין דְּרַף הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ כַּפִּירֵשׁ"י וְאִין מְזַפְרִין שְׁמוֹ וּמְפָגִי
זֶה נִדְחַק בְּפִירוּשׁ דְּבַרֵי הַתּוֹס' עִי"ש וצ"ע דַּמְ"ש בַּחֲי' מוֹהֲרֵצֶה"ח וּמְכַתֵּב לְחֻזְקֵיהּ הַגְּל' ל'
מִתְבָּאָר לְהִיפָּךְ וְעֵינֵין עוֹד תּוֹס' בְּרִכּוֹת דְּרַף מ"ז ע"א ד"ה אָמֵן יְתוּמָה שְׁקוּשְׁיֵיתֶם וְתִירוּצֶם
הֵם פְּדַבְרֵי רַש"י שֵׁם וְלֹא הִזְכִּירוּ דְּבַרֵי רַש"י וְכֹן בְּסִנְפָּה דְּרַף ג"א בְּהֵיא דְּבִיהֵכ"ל שֶׁל
אַלְפְּסֵנְדְרִיָּה שֶׁל מְצָרִים עִי"ש: ב) הַתּוֹסְפוֹת כְּשֶׁמְתַרְצִים שְׁנֵי תִירוּצִים פְּאִיזָה מֵהֶם אִית
לָן לְמִינְקֻט הָרַב יֵד מְלֹאכֵי בְּכֻלְיֵי הַתּוֹס' אוֹת ד"ך הֵבִיא מִחֻלּוֹקֶת בְּזֶה וְעֵינֵין מְכַתֵּב
לְחֻזְקֵיהּ דְּרַף ט"ף ע"ד וְדַף צ' ע"ד וְעֵינֵין לְהַרְבֵּנִים סְמִיכָה לְחֵיִים דְּרַף ע"ט ע"ד צְפִיחַת
בְּדַבְּשׁ דְּרַף קי"ב ע"ג אוֹר לִי דְּרַף צ"ד ע"ג כֹּל הַחֵיִים דְּרַף כ"ח אוֹת י"א וּמָה שְׁצִינֵין לַמ"ש
מִנ"ר בְּסִפְרָא מְשָׂא חֵיִים (וְלֹא הִרְאָה מְקוֹמוֹ) לְפִי הַנִּרְאָה הוּא מ"ש בְּסִי' סח"ר דְּרַף ס"ה
ע"ג עִי"ש וְסִפְרֵי דְּבִי רַב דֵּי רִשִׁים הָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם דְּרַף ס' ע"ד לֹא שְׁכִיחֵי גְבַאי וּמְרוּצַת
הַלְשׁוֹן מוֹרָה דְּשִׁבְרֵי דְּהַעֲיָקָר כְּתִירוּץ רֵאשׁוֹן שְׁבַתוֹסְפוֹת וְהַמְסַתְּפֵל בְּגוּף דְּבַרֵי רַבְּנָן
קִדְיָשִׁי הַגְּל' יִרְאָה כִּי מָה שְׁתַּפְּסֵתִי בְּקוֹנְטְרָס הַפְּלִלִים בְּמַעְרַכַת הַמ"ם אוֹת ק"ו דְּנִקְטִינֵן
דְּתִירוּץ שְׁנֵי עֵינֵין עִי"ש הֵן עֵתָה כְּמַעַט שְׁעֵבְרַתִּי בְּדַבְרֵי רַבְּנָן קִדְיָשִׁי הַגְּל' רֵאִיתִי שְׁאִין
הַדְּבָר פְּשוּט כֹּל כֶּף כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרוּאָה דְּכַמְעַט נִהְפְּנָה הוּא וְע"ע חֵיִים בְּיַד סִי' ק"ה
וּמִדְּבַרֵי הַרַב"ח יו"ד סִי' ש"ה סִי' נִרְאָה דְּאִין בְּדַבְּרֵי זֶה הִכְרַע וְעֵינֵין תּוֹס' שְׁבוּעוֹת דְּרַף ל'
ד"ה לְמִיִּשְׁרֵי לִיָּה תִיגְרִיָּה וְכו' אִי גְמִי וְכו' וּמְפַסְקֵי תּוֹס' שֵׁם מִתְבָּרַר לְמַעֲיָין דְּנִקְטֵי פְּהֵאִי
גְמִי וְכֹן בְּהֵרָא"ש וּק"פ הֵרָא"ש שֵׁם עִי"ש: ג) תּוֹסְפֵת כְּשֶׁמְתַרְצִים שְׁנֵי תִירוּצִים בְּמְקוֹם
אַחַד וּבְמְקוֹם אַחֵר לֹא כְּתִבוּ כִּי אִם הַתִּירוּץ הֵרָאשׁוֹן לְכוּלֵי עֲלֵמָה הַתִּירוּץ הֵרָאשׁוֹן הוּא
הַעֲיָקָר סְמִיכָה לְחֵיִים דְּרַף ע"ט ע"ד וְכֹן הַדְּבָר בְּהַפּוּכּוֹ אִם לֹא הֵבִיאוּ בְּמְקוֹם אַחֵר כִּי אִם
הַתִּירוּץ הַשְּׁנִי הוּא הַעֲיָקָר לִכ"ע מְכַתֵּב לְחֻזְקֵיהּ דְּרַף ט"ף ע"ד אוֹר לִי סִי' צ"ו: ד) תּוֹסְפוֹת
כְּשֶׁמְתַרְצִים שְׁנֵי תִירוּצִים בְּשֵׁתֵי מְקוֹמוֹת וְהַתִּירוּץ רֵאשׁוֹן שְׁבַתוֹסְפוֹת אַחַד הוּא תִירוּץ שְׁנֵי
בְּמְקוֹם אַחֵר אִין בְּזֶה הִכְרַע אִיזָה מֵהֶם עֵינֵין עִי"ש וְעֵינֵין עִי"ש: ה) תּוֹסְפוֹת כְּשֶׁמְתַרְצִים שְׁנֵי תִירוּצִים
וּמִיָּלִי דְּסִבְרָא גִינְהוּ וְכִיּוֹצֵא לְזֶה אָמוֹר רַבְּנָן בְּכֻלְיָא דְּאִיפּוּף עֵינֵין בְּמָה שְׁכַתְבַּתִּי בְּשִׁדִּי
חֻמְד ח"א בְּחֻלּוֹק הַפְּלִלִים בְּמַעְרַכַת הָאֵל"ף אוֹת פ': ה) תּוֹסְפוֹת כְּשֶׁמְתַרְצִים שְׁנֵי תִירוּצִים
עַד כָּאֵן לֹא נִחְלְקוּ י הַפּוֹסְקִים אִיזָה מֵהֶם הוּא הַעֲיָקָר אֵלָּא בְּסִבְרוֹת דִּידְהוּ שְׁכוּתְבִים דְּרַף
שְׁקֵלָא וְטְרִיָּא אַבְל אִם הוּא בְּשִׁנּוּי וְחִלּוּף גִּירְסָאוֹת דְּמִסְפָּקָא לְהוּ הִי מִינְיָהוּ עֵינֵין עִי"ש (מֵר
קַעְסִיק עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּרִכּוֹת דְּרַף ה' ד"ה הֵהוּא צְדוּקִי וְכו' וְאִי גְרָסִי הָכָא ע"ש וְכו'
וְבַע"ז ד' ד' ד"ה ש"מ נְקֻטוּ בְּהִיפָּךְ עִי"ש) אִין לְנוּ פֶּחַ לְהַכְרִיעַ וְאִין לְנוּ לְסַמְּךָ עַמ"ש
וְאִי גְרָסִי וְכו' דְּדִלְמָא לֹא הִנֵּה הַגִּירְסָא כֹּן מְרֵן הַחֲבִי"ף בְּסִפְרָא מְשָׂא חֵיִים דְּרַף ס"ה ע"ג:
ו) תּוֹסְפוֹת כְּשֶׁמְתַרְצִים שְׁנֵי תִירוּצִים וּבְכַפְסֵי תּוֹסְפוֹת נְקֻטוּ הַתִּירוּץ הֵרָאשׁוֹן הוּא הַעֲיָקָר
לִכ"ע כ"כ הָרַב צְפִיחַת בְּדַבְּשׁ דְּרַף קי"ב ע"ג וְעֵינֵין אוֹר לִי סִי' צ"ו שְׁכ' דְּאִין מְפַסְקֵי הַתּוֹס'
הַכְרַח לְפִימ"ש מְרֵן חִיד"א דְּהַפְּסֵקִי תּוֹסְפוֹת אִינְם מֵהַתּוֹס' עֲצָמָם אֵלָּא חֻכָּם אַחֵר חִיבְרָם
וְזִמְנִין דְּהִנֵּי מִיָּלִי בְּתוֹס' עִם הַפְּסֵקִי סְתֵרָאִי גִינְהוּ עִי"ש: ז) תּוֹסְפוֹת דְּמַעֲלִיָּה לְאוּ הִינּוּ
תּוֹסְפוֹת דְּשָׂאָר מְסַכְתוֹת רְוָבָא דְּש"ס אֵלָּא רַבְנִים אַחֲרִים הִמָּה כֹּן כְּתִבַּת הָרַב חִינְא וְחֻסְדָּא
בַּח"א דְּרַף ז' ע"ד וְעֵינֵין לְהָרַב יֵד מְלֹאכֵי בְּכֻלְיֵי הַתּוֹס' אוֹת כ' וְכ"ב וְלֹא רֵאִיתִי שְׁכַתְבַּת כֹּן
בְּפִרְטוֹת עַל תּוֹס' דְּמַעֲלִיָּה רַק כְּתִבַּת שֵׁם דְּרַף כֹּל דְּתוֹסְפוֹת דְּמְסַכְתוֹת גְּדוּלוֹת הֵם עֵינֵין עִי"ש
נִגְדַּת תּוֹס' דְּמַס' קְטַנּוֹת וְשִׁישׁ קְבֻלָּה דְּמַס' ג' הֵם מַר"א מְטו"ך עִי"ש דְּמִשְׁמַע דְּשֶׁל מַס'
קְטַנּוֹת הֵם מְרַב אַחֵר וְעֵינֵין בְּפִיָּה מ' תַּפְּאֶרֶת יִשְׂרָאֵל פ"ה דְּמַס' מַעֲלִיָּה מ"ד שְׁתַּמָּה ע"ד

התוס' דשם ממ"ש התוס' בעצמם בסופה וכו' עיי"ש דש"מ דס"ל דרועה אַחַד אַמְרָם:
ותוס' דמס' ע"ז פתב מְרַן חיד"א בְּשֵׁם הַגְּדוּלִים מְעַרְכַת סְפָרִים בְּאוֹת הַתִּי"ו (ס"ק ל')
בְּשֵׁם רַבִּינוּ בְּצִלְאֵל בִּשְׁט"מ לְחַוְלִין כ' שֶׁהֵם לְרַבִּינוּ פֶּרֶץ וּמִמָּה שְׁסִיִּים ע"ז וְנ"ל
וּמוֹהַרש"ל בִּיש"ש יְבָמוֹת פ"ד ס' ל"ד פְּתַב שְׁתוֹס' מִמְסַכְתוֹת גְּדוּלוֹת הֵם תוֹס' טו"ך
עכ"ל הֵיךְ נִלְע"ד דְּכֻנְתוֹ דְּרַש"ל חוֹלֵק אַרְב"ץ דְּנֻדָּי מְסַכַת ע"ז בְּכֻלָּל מְסַכְתוֹת גְּדוּלוֹת
תַּחֲשֵׁב אֵלָּא שְׂרָאִיתִי לְהֵרֵב מְשַׁק בִּיתִי בְּמַעְרַכַת הָאֵל"ף אוֹת מ דְּנֻקִיט כֵּן בְּפִשְׁטוֹת וְנִרְאֶה
מְדַבְּרִיו דְּרַצוֹנוֹ לִיְיָשֵׁב בְּזֶה סְתִירַת דְּבָרֵי הַתוֹס' דב"ק וּדע"ז עיי"ש וְלְדַבְּרִינוּ אִינוּ מְתִינְשֵׁב
לְפִי דְּבָרֵי רַש"ל וְק"ל: וְתוֹס' לְמַס' יוֹמָא הֵם לְהֵרֵב מוֹהַר"ם מְרַאטְנְבוֹרְג כֵּן פְּתַב מְרַן
חיד"א בְּסִפְרָ שֵׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעְרַכַת גְּדוּלִים (עֵינֵן שֵׁם בְּמוֹהַר"ם מְרוֹטְנְבוֹרְג בְּד"ה
תוֹסְפוֹת יוֹמָא) בְּשֵׁם הַרַבָּנִים מוֹהַרִימ"ט וְיַד אֶהְרֹן וְכ"כ הֵרֵב יַד מְלֹאכֵי בְּכֻלְלֵי הַתוֹסְפוֹת
אוֹת י"א בְּשֵׁם הַרַבָּנִים לְחֵם שְׁמִים עַל הַמְשָׁנִיּוֹת בְּדָף ד' ע"א וְשְׁנֵינִי כְּנֵה"ג יו"ד ס'י
קמ"א הַגְּב"י אוֹת ס"ד וְכ"כ בְּבִרְפֵי יוֹסֵף א"ח ס'י כ"ה אוֹת א' וּמְתַבָּאָר שֵׁם דְּכַתוּס' יוֹמָא
נֻקְטִינוּ נֶגֶד דְּבָרֵי הַתוֹס' שֶׁמִּמְסַכְתוֹת אֲחֵרוֹת (מֵר קַעֲסִיק בְּדַבְּרֵי תוֹס' דְּמַגִּילָה) לְפִי שֶׁהֵם
מְמוֹהַר"ם שֶׁהוּא בְּתָרָא וְכָבֵר רָאָה דְּבָרֵי הָרַאשׁוֹנִים וְכו' עיי"ש וְדַבְּרַ זֶה נֶעְלַם מֵהֵרֵב מְלֹא
הַרְוֵעִים בְּמַעְרַכַת יְשִׁיבָה בְּעִזְרָה אוֹת א' שֶׁהַקְּשָׁה דְּבָרֵי הַתוֹס' דְּזַבְּחִים מִמ"ש הֵם עֲצָמָם
בְּיוֹמָא עיי"ש.

וְהֵרֵב יַד מְלֹאכֵי עִם שְׁבַכְלֵי הַתוֹס' הַנ"ל יַדַע דְּבָרַ זֶה מ"מ בְּגוֹף הַסִּפְרָ בְּמַעְרַכַת הָאֵל"ף
אוֹת כ"ה נֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהַקְּשָׁה דְּבָרֵי הַתוֹס' אֶהְדְּדִי כְּמוֹ שֶׁהִבְאִיתִי בְּשִׁדֵי חֶמֶד ח"א בְּחֻלְק
הַפְּלִלִים בְּמַעְרַכַת הָאֵל"ף אוֹת ש"א וְעֵינֵן בְּשִׁדֵי חֶמֶד ח"ב בְּחֻלְק הַפְּלִלִים בְּמַעְרַכַת הַטִּי"ת
אוֹת ל' (בְּד"ה וְעַם שְׁלֹא וּבְד"ה אָבֵל בְּאַמַת) שֶׁהִבְאִיתִי כְּמֵה רַבָּנִים שֶׁהַקְּשׁוֹ דְּבָרֵי הַתוֹסְפוֹת
דְּיוֹמָא אֲדַבְּרֵי הַתוֹסְפוֹת פְּסָחִים וְלֹא רָאוּ מֵה שֶׁפְּתַב רַבִּינוּ מוֹהַרִימ"ט דְּהַתוֹסְפוֹת דְּיוֹמָא
הֵם לְמוֹהַר"ם: ח) פְּסָקֵי תוֹסְפוֹת יֵשׁ מְבוּכָה בְּדַבְּרֵי רַבִּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים מִי חִבְרָם הֵרֵב דְּבָרֵי
אַמַת פְּתַב שְׁחַבְרָם הָרַא"ש וְהֵרֵב יַעֲב"ץ בְּסִפְרָ מְשָׁנָה לְחֵם פְּתַב שְׁחַבְרָם רַבִּינוּ הַטוֹר
וּמְרַן חיד"א בְּסִפְרָ שֵׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעְרַכַת סְפָרִים בְּאוֹת הַפ"ה פְּתַב שְׁלֹא יַדַע שְׁרַשׁ
לְדַבְּרִים אֵלּוּ וְשֶׁהֵרֵב מוֹהַר"י הַלּוֹי מְסוֹנְפֵק אִם חִבְרוֹם בְּעֵלֵי הַתוֹס' עֲצָמָם אוֹ רַב אַחַר
עֲשָׂאָם וְכַתַב דְּזִימְנִין טוֹבָא דְּמִשְׁפַּחַת חִידוּשִׁים בְּפִסְקֵי תוֹסְפוֹת דְּלִיתְנָהוּ בְּתוֹסְפוֹת דְּקָמֵן
וְהַטְעַם שְׁפִסְקֵי תוֹסְפוֹת שֶׁל הַמְסַכְתָּא הֵיאָה נִתְחַבְּרוּ עַל תוֹסְפוֹת שְׁאֲנָן וְכִיּוֹצֵא וְהַתוֹסְפוֹת
שְׁלַפְנִינוּ הֵם תוֹסְפוֹת טו"ך וְכִיּוֹצֵא בְּאוֹפֵן שְׁאֵינָם פְּסָקֵי תוֹסְפוֹת שְׁלַפְנִינוּ וְכַתַב כֵּן
בְּפִרְטוֹת עַל פְּסָקֵי תוֹסְפוֹת דְּמִסְכַת סוּטָה וְשׁוֹב אֵינָה ה' לִידוֹ תוֹסְפוֹת פְּתִיבַת יַד לְמִסְכַת
סוּטָה נִהְגָם שֶׁהֵם חֲסָרִים וּמְנוֹטְעִים רָאָה שְׁפִסְקֵי תוֹסְפוֹת שְׁבַדְּנֵינוּ בְּדַפּוּס נִתְחַבְּרוּ עֲלֵיהֶם
וּמְרַן הַחֲבִי"ף בְּסִפְרָ נְשַׁמַת כָּל חֵי ח"א ס'י מ"ט דָּף פ"ג סוֹף ע"א רְמָז מְחַלְקַת זוֹ וְהַכְרִיחַ
מְשִׁיטַת הֵרֵב מוֹהַרִימ"ט (בְּעַנְיָנָא דְּאֵיירִי בִּיהָ) שְׁאֵינָם לֹא מֵהָרַא"ש וְלֹא מֵהַטוֹר: וְהֵרֵב
מְשַׁק בִּיתִי בְּכֻלְלֵי הַפְּוֹסְקִים בְּדָף י"ב אוֹת כ"ט כ' שֶׁהֵרֵב שְׁזֵה הָאֲרָץ ח"א בְּפִרְשַׁת יִתְרוֹ
דָּף קי"ז ע"ב פְּתַב פְּלִלָא בְּיָדֵן מֵהֵרֵב כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה דְּלֹא מְקַשְׁיָנָן מִתוֹסְפוֹת לְפִסְקֵי תוֹסְפוֹת
וְלֹא יַדַע אֵיזָה מְקוֹם דְּבָרֵי הַכְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה וְהֵרֵב הַמַּגִּיָה הִבִּיא דְּבָרֵי מְרַן חיד"א בְּשֵׁם
הַגְּדוּלִים הַנ"ל וְכַתַב אוֹלָם הָרוּאָה יִרְאֶה לְרַבִּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי דְּלֹא שְׁמִיעַ לְהוּ
הֵאִי פְּלִלָא וְצִיָּין מוֹהַרִי"ל (שֵׁם פְּתוּב בַּס' ו"י וְלֹא יַדַעְתִּי פִּירוּשׁוֹ) בְּמַצִּיעָא דָּף קי"א ע"א
לְשׁוֹן לְיַמּוּדִים יו"ד ס'י ג"ן דָּף מ' ע"ב מְגִילַת סִפְרָ לְאוֹנֵן דָּף ס"ד סוֹף ע"ג וּבְלִיקוּטִים

שֶׁל מֶר בְּרִיָּה דָּרְב מְגוֹן שְׂאוּל בְּסִי' ב' דָּף מ' ע"ג וְאַהֲלֵי יְהוּדָה בְּדִרְשׁוֹתָיו דָּף ל"ה ע"ב וְכַתְּב וְכֹאֲלֵה רַבִּים בְּסִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים וְכַתְּב שְׁמֵדְבָרֵי הָרַב פְּנוֹסֵת הַגְּדוּלָּה בְּסִפְרָ בְּעֵי חַיִּי יו"ד סִימָן ק"ז דָּף קי"א רִישׁ ע"א נִרְאֶה לְכֹאֲרֵה שְׁהֵם מֵהַתּוֹס' עֲצָמָם וְצִיָּין לְסִפְרָ שִׁיחַ יִצְחָק לְחִגִּיָּה דָּף פ"ד ע"ג וְכַתְּב שְׁמֵדְבָרֵי הָרַב לְשׁוֹן לִימּוּדִים הַגָּ' ל נִרְאֶה שְׁהֵם מְרַב אַחַר וּבְשֵׁם הָרַב אֶהֱלֵי יְהוּדָה בְּדָף ל"ב רִישׁ ע"א וּבְחִידוּשָׁיו לְשׁוֹבוֹת דָּף מ"ז ע"ד פְּתַב קַבְלָה בְּיַדְנוּ דַעֲשָׂאָם הָרֵא"ש וְעַל פִּי קַבְלָה זֹו הִקְשָׁה עַל דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבָה מִפְּסָקֵי הַתּוֹס' וְצִיָּין לְעִיָּין בְּזֶה בְּחִקְרֵי לֵב יו"ד ח"א סִי' ר"ו דָּף רפ"ח ע"ג וּרפ"ט ע"ב וּבַח"ג סִי' צ"ב דָּף צ"ז ע"ג וְהָרַב וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם בְּקוֹנְטְרָס זֶה הַפְּלִל בְּדָף קי"ט אוֹת ל' פְּתַב בְּשֵׁם מָרְן חֵיד' א' בְּסִפְרָ יוֹסֵף אֲנֻמֵּן דְּעַל הָרֹב אֶחָד מֵהָרֵאשׁוֹנִים חֲבֵר פְּסָקֵי תוֹסְפוֹת וְהָרַב חֵינָא וְחִסְדָּא בְּדָף ט"ל ע"ד פְּתַב בְּשֵׁם מָרְן מוֹהֲרֵיט"א בְּסִפְרָ הַלְכוֹת יוֹם טוֹב דָּף קנ"ז ע"ד שְׁהֵם מְרַב אַחַר וְעִיָּין בְּמָה שְׁפַתְבְּתֵי בְּקוֹנְטְרָס פֶּאֶת הַשְּׂדֵי לְחֻלְק אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת בֵּית הַפְּנוֹסֵת אוֹת ו' עַל דְּבָרֵי הַגָּאוֹן שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּמַהֲדוּרָא קַמָּא חֻלְק ג' סִי' ע"ג: וְכַתְּב מָרְן חֵיד' א' בְּבִרְכֵי יוֹסֵף א"ח סִי' רצ"א אוֹת ז' שְׁפָשֵׁם שְׁחִיבּוֹר הַתּוֹסְפוֹת לְיוֹמָא אֵינּוּ מְמַחְבֵּר תוֹסְפוֹת דְּשָׂאָר מְסַכְתוֹת (כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתֵי בְּאוֹת הַקּוּדְמַת) מְסַתְמָא כֵּן הוּא גַם בְּפְסָקֵי תוֹס' שְׁמַחְבֵּר פְּסָקֵי תוֹסְפוֹת דְּיוֹמָא אֵינּוּ הַמְּחַבֵּר פְּסָקֵי תוֹסְפוֹת דְּשָׂאָר מְסַכְתוֹת וַיִּישֵׁב בְּזֶה מָה שְׁהִקְשָׁה הָרַב יַד אֶהֱרֹן עִי"ש: ט) תוֹס' יִשְׁנִים לִמְס' יוֹמָא מִתְבָּאָר מִתּוֹךְ דְּבָרֵי מָרְן חֵיד' א' בְּמַחְזִיק בְּרִכָּה א"ח סִי' חנ"ק אוֹת ד' בְּצִירוּף דְּבָרֵיו שְׁפָשֵׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעֲרַכַת גְּדוּלִים (בְּאוֹת מוֹהֲר"ר יוֹסֵף מֵיִטְרָאָנִי) שְׁלֵא נִדְפְּסוּ עַד סְמוּךְ לְשַׁנַּת ת"ף וּמְזֶה נִדַּע שְׁלֵא לְהַשִּׁיג עַל אֵיזָה מְחַבְרִים מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' יִשְׁנִים אֶלָּא עַל אֲשֶׁר הָיוּ אַחַר הַזְּמַן הַגָּ' ל' וְא"כ אֵין לְתַמְנֶה עַל הָרַב מַג"א אִם לֹא הַזְּכִיר אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹס' יִשְׁנִים הַגָּ' ל' וְדָבָר זֶה נִעְלַם מִיַּדֵּי הַגָּאוֹן מוֹהֲרֵש"ך יצ"ו בְּסִפְרוֹ בְּנִין שְׁלֵמָה בְּתַשׁוּבָה סִי' ח' ד"ה שׁוֹב רְאִיתִי עִי"ש: י) ר"ת וְתוֹס' פַּח אֶחָד נִיגְהוּ מוֹהֲרֵיק"ו שְׁרֵשׁ ב"ן אֶבֶל הַרְשֵׁד"ם אֵא"ע סִי' קכ"ז פְּתַב דְּשִׁתִּי פַחוֹת נִיגְהוּ וְעִיָּין בְּמוֹהֲרֵמ"ף סִי' כ"ה וּמְשִׁפְטֵי שִׁמ"ו סִי' קכ"ו כ"כ מָרְן הַחֲבִי"ב בְּכֻלְלֵי הַקִּי"ל אוֹת ז"ן וְכ"כ בְּכֻלְלֵי הַפּוֹס' אוֹת כ"ב ה"ד הָרַב יַד מְלֶאכֵי אוֹת ז"ך מְכֻלְלִין וְס' מוֹהֲרֵמ"ף וּמִש"ש אִמ"א לְרֵאוֹת סְבָרְתָם וּלְפִי הַנִּרְאָה ס"ל כְּמוֹהֲרֵיק"ו הַגָּ' ל' וְהוּא מִמ"ש בְּשׁו"ת בְּעֵי חַיִּי ח"מ ח"א סִימָן ז"ן דָּף מ"ה ע"ב וּמֵהַמְקַנְבֵּל אֶצְלָנוּ דְּאֻדְנֵי הַתּוֹס' הַנְּטָבְעוּ בְּס' ר"י וּר"ת כְּמוֹ שְׁנִרְאֶה מִדְּבָרֵי מוֹהֲר"ם מְפֻדָּה סִי' כ"ה וּמִש"ש סִימָן קכ"ו וְאֵף לְמָה שְׁנִרְאֶה מֵהַרְשֵׁד"ם אֵה"ע קכ"ז דְּר"ת לְחוּד וְתוֹס' לְחוּד אִם אֵימָא דְּר"ת פְּלִיג עַל ר"ח הָיוּ הַתּוֹס' מְזַפְרִים סְבָרְתוֹ עַכ"ל נִרְאֶה דְּהַרְמ"ף וּמִש"ש פְּלִיגֵי עַל מוֹהֲרֵשֵׁד"ם וּמִמ"ש בְּכַנְה"ג יו"ד סִי' ה"ן הַגְּב"י אוֹת מ"ז ה"ד בְּיַד מְלֶאכֵי אוֹת ח' נִרְאֶה קֶצֶת דְּהוּוּ שְׁתֵּי פַחוֹת אֶלָּא דֵאמ"א לְרֵאוֹת ד"ק בְּגוֹפֶן שְׁלֵהֶם וְעִי"ש עוֹד בְּאוֹת ד' בְּשֵׁם הַג' רש"ל בְּהַקְדַּמַת יִש"ש קמ"א אֶפְשֵׁתוֹס' סוֹתְרִים דְּבָרֵיהֶם מִמְקוֹם לְמְקוֹם: סִימָן י.

פְּלִי הַרְמֵב"ן הַרְשֵׁב"א הַרִיטְב"א בְּעַל הַעֵיטוֹר בְּעַל הַתְּרוּמוֹת. א) הַרְמֵב"ן חִי בְּתַרְא לְהַרְמֵב"ן יֵשׁ שְׁחֻשְׁבוּ שְׁהוּא לְהַרְשֵׁב"א כְּהַמְכַנְנוֹת לְהַרְמֵב"ן שְׁהֵם מֵהַרְשֵׁב"א וּמָרְן חֵיד' א' בְּבִרְכֵי יוֹסֵף יו"ד סִי' רמ"ח אוֹת א' דָּף כ"ג ע"ד כ' שְׁאִינָם אֶלָּא לְהַרְמֵב"ן עִי"ש וְהָרַב מִטָּה אֶהֱרֹן ח"ב ד' הַר"ן ע"ד פְּתַב דְּכֵן הוּא הָאֵמַת וְנִמְצָא בְּיַדוֹ שִׁיטַת הַרְשֵׁב"א לְבַתְרָא בְּכַתִּיבַת יַד וּמְבִיא דְּבָרֵי הַרְמֵב"ן הַנְּדָפְסוּ בְּאַרְבְּעָה שִׁיטוֹת עִי"ש וְעִיָּין בְּשֵׁם הַגְּדוּלִים בְּאוֹת הַמ"ם (בְּמַעֲרַכַת גְּדוּלִים הַרְמֵב"ן וְצִיָּין שְׁם לִמ"ש בְּמַע' הַשִּׁי"ן וְלֹא יְכַלְתִּי

לראות דב"ק פי בס' שה"ג שלי חסר שמה) ועיין משק ביתי בכללי הפוסקים אות למ"ד ומדברי הרב מוהר"ש בן חסון בספר משפטים ישירים הובא בפתח הדביר ח"ג בהשקטות לסי' ק"ן מתברר יפה דס"ל שהם מהרמב"ן שא נא עיניך וראה שם בד' ש"א ע"ב וכן פשיטא ליה להרב שונה הלכות בח"ב דף י"ג ע"ג ד"ה שו"ב: וחידושי הרשב"א א פתובות הנד"מ אינם חידושי הרשב"א פי אם חי הרמב"ן פנראה מהשיטה מקונצת וכו' ברפי יוסף אה"ע סי' ט' אות ד' ד"ה והשתא וכ"כ בייעיר און מערכת ה"ה אות ו' וז"ל והרמב"ן בחי' על דף י"ב (ממס' פתובות) ונדפסו במיץ על שם הרשב"א וכן כתב שם במערכת המ"ם אות ט"ן וכן כתב בשם הגדולים באות המ"ם (הרמב"ן) והגאון מסלאנים בשו"ת עדות ביהוסף סי' כ"ט ענף יו"ד (דף צ"ג ע"ב בד"ה והנה) הכריע דעת הרשב"א עפ"י דבריו שפח"ל למס' פתובות דף ס' (בדין מת נכרי אם אסור בהנאה) ומזה תמה על מרן הב"י שהחליט בדעת הרשב"א בתשו' לאסור עי"ש ואין בידי ס' חידושי הרשב"א לכתובות לראות אם מ"ש בשמו הוא בס' הנדפס במיץ על שם הרשב"א כנז"ל שאם פן הוא אזלא תמיהתו פמוכן ובאמת שמה שכתב הרב עדות ביהוסף בשם הרשב"א בחי' לכתובות הנז"ל שכתב בזה"ל וכ"ז בפשר מן החי אבל במת אסור הוא בהנאה ומעגלה ערופה גמרינו בג"ש וכו' ומיהו בכותי איני יודע בו איסור דהא ממרים גמרינו ובמס' שבת יש ראיה להיתר עכ"ל קרובים הדברים למה שכתב הרב משל"מ בפ"ד מהלכות אבל דין כ"א (בד"ה והנה הפשתי) בשם חי הרמב"ן לכתובות בפרק אעפ"י ולפיהו הוצרך לומר דהרמב"ן מספקא ליה אם דוקא במת ישראל אסור או אפי' במת נכרי אסור מן התורה (שכתב וז"ל שוב ראיתי להרמב"ן בחידושי בפרק אעפ"י שכתב א"ל ומיהו בנכרי אינו יודע בו איסור דהא ממרים גמרינו וצ"ע עכ"ל) הנה רואה הפל שפה אחת רק שיש שינוי קצת שפאן מסייע וצ"ע ושם נשמט תיבת וצ"ע וגם הסיום של ובמס' שבת וכו' ליתיה במ"ש המשל"מ בשם הרמב"ן בחידושי ויוכל להיות שנשמט בדפוס שלפניו ומצאתי למרן חיד"א בספר ברכ"י יו"ד סי' שמ"ט אות א' (בד"ה ולא אפחד) שאחר שכתב בשם הרב משל"מ דבירושלמי פרק י' מבואר דמת נכרי מותר בהנאה כתב וזו היתה פונת הרמב"ן פרק אעפ"י הביא לשונו הרב ב"ד שכתב ויש ראיה בפרק המצניע להתיר והגם דהרב משל"מ הביא דברי הרמב"ן פרק אעפ"י והושמט שם סיום זה שכתב הרב בית דוד גוססת הרב ב"ד בהרמב"ן עיקר וכן הביא לשון הרמב"ן מוהר"ש בן הרשב"א בתשובותיו סי' תקי"ח וביאר דהרמב"ן פגון להירושלמי הנ"ל עכ"ל הנה מתבאר שהדברים שפח"ל פתובות הנ"ל הם להרמב"ן כמו שפיעדים ע"ז הרבנים מוהר"ש וב"ד וברכ"י הנ"ל ובשיורי ברכה שם כתב שחידושי הרמב"ן לכתובות הם בדפוס רק שנדפסו במיץ על שם הרשב"א ובכן דברי העדות ביהוסף הנ"ל תמוהים וכן ראיתי אחר זמ"ר לידידי הגאון בע"ס עמודי אש יצ"ו בדף פ"ט ע"ג שהשיגו בזה דלא ידע דהחידושים לכתובות הם להרמב"ן וכן כתב הרב המגיה לספר ישרי לב יצ"ו בדף צ"ד אות ד' ליישב בזה מה שהקשה הרב מוהריצ"א בספר יד ימין בדף מ"ח ע"ד: ב) הרשב"א פשומר דבריו מחידושי לתורת הבית עבדינו עיקר מ"ש בתורת הבית לפי מ"ש הרב מוהרימ"ט בח"מ סי' ז' דכל פוסק שעשה חיבור כולל לעולם יש לתפוס דברי החיבור עיקר כ"כ הרב יד דוד בסי' ק"י דף קנ"ג ע"א (ד"ה איברא) עי"ש וכן נלע"ד מדברי מרן הב"י יו"ד סי' פ"ז (ד"ה חלב הנמצא) שכתב וז"ל והרשב"א

אעפ"י שפתי בְּחִידוּשָׁיו שְׁנֵאֵין דְּבָרֵי ר"ת בְּתוֹרַת הַבַּיִת כְּתוּב מִתּוֹרַת דָּאִינוּ אֱלָא כְּפִירְשָׁא
עכ"ל וְכוּ נִרְאֶה מִדְּבָרֵי הָרַב חַי אָדָם בְּהַלְכוֹת פְּסַח בְּנִשְׁמַת אָדָם ס' י'.

וְעֵינֵינוּ בְּשִׁדְי חֲמֵד ח"א בְּחֻלְק הַכְּלָלִים בְּמַעֲרַכַת הַגִּימָל אוֹת ה"ן (בד"ה וּלְעֵנֵינוּ קִנְיָנוּ שְׁל
נְכָרִי) שְׁפַתְבִּי קִצַּת בְּזֶה וִידִי"ן הָרַב מוֹהַרש"ק בְּסֵפֶר מְלָאכַת שְׁלֵמָה בַּח"י לְחֻלְיֵינוּ דְּרַף
ג"ן ע"ב כְּתוּב מִסְבָּרָא דְנִפְשֵׁיהָ דְחֲזַר בּוּ בְּתוֹרַת הַבַּיִת מִמ"ש בְּחִידוּשָׁיו לְחֻלְיֵינוּ ע"ש.

וּמִצָּאֵתִי לְהָרַב כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה יו"ד ס' צ"ט הַגַּב"י אוֹת ב' שְׁאַחַר שְׁכַתְבִּי סְבַרְתָּ הַרְשָׁב"א
בְּחִידוּשָׁיו לְחֻלְיֵינוּ וְשִׁבְתוֹרַת הַבַּיִת לֹא כְּתוּב כֵּן וְכִמוֹ שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁמוֹ מִרְן הַב"י סִיִּים וְאָמַר
וְאוּלַי בְּתוֹרַת הַבַּיִת חֲזַר בּוּ מִמ"ש בְּחִידוּשָׁיו וְכִנְיָנוּ שְׁמִפְנֵי זֶה הֵבִיא מִרְן הַב"י מ"ש
בְּתוֹרַת הַבַּיִת אָף שֶׁהוּא הִיפָּךְ מ"ש בְּחִידוּשָׁיו לְפִי ש"ס תוֹרַת הַבַּיִת חֲבָרוּ בְּאַחֲרוֹנָה הוּא
עֵיקָר דְּעֵתוֹ נִגְדַת הַחִידוּשָׁיו (וְעֵינֵינוּ לְקַמְן בַּד"ה אַחַר זְמַן): וְאִם סוֹתֵר דְּבָרֵינוּ מִתְּשׁוּבָה
לְתוֹרַת הַבַּיִת מִתְּבָאֵר מִדְּבָרֵי הָרַב פְּרִי מְגִדִים בִּי"ד ס' ס"ח בְּמִשְׁבָּצוֹת סוּף סק"ו
שְׁדָבְרֵינוּ שְׁבַתְשׁוּבָה הֵם עֵיקָר לְתוֹרַת הַבַּיִת שֶׁהִתְשׁוּבָה חֲבָר בְּאַחֲרוֹנָה וְעֵינֵינוּ לְקַמְן
בְּסוּף: וְכִשְׁפוֹתֵר מ"ש בְּתִשׁוּ' לִמ"ש בְּפִסְקִים הָעֵיקָר הוּא מ"ש בְּתִשׁוּ' כ"כ הָרַב דְּרָכִי
נִזְעַם הֵבִיא דְּבָרֵינוּ הָרַב וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם נר"ו דְּרַף ק"ך אוֹת פ"ד וְאִמ"א וְצָרִיף לְעֵינֵינוּ בְּמָה
שְׁרַשְׁמַתִּי בְּסִי' ה' אוֹת י"ד וְעֵינֵינוּ לְהָרַב פ"ת אה"ע ס' קכ"ז ס"ק ז' מ"ש בְּשֵׁם הָרַבְנִים
ג"פ וּבֵית מְאִיר וְאִין ס' בִּי"מ מְצוּי אֲצִלֵי לְרֵאוֹת דב"ק אִם בְּכָל מְקוֹם שְׁפוֹתֵר סוֹבֵר
דְּהָעֵיקָר כִּהִתְשׁוּבָה אוּ דוֹקָא בְּאוֹתוֹ דִּין.

וּבְשׁו"ת פְּרַת יוֹסֵף הַנַּד"מ לְהַג' מְסַלְאָנִים בְּסִי' מ"ט (ד"ה אַחֲרֵי כְּתָבִי) כְּתוּב עַל סְתִירַת
דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו עִם הַתִּשׁוּ' וְכָבֵר יְדוּעַ דְּבָרֵינוּ שְׁבַתְשׁוּ' עֵיקָר. וְהַשִּׁיג עִפ"י ז' עַל
הַגְּאוּנִים לִש"ד וְרַעַק"א עִי"ש שְׁלֹא זָכַר שְׁדַעַת הַג"פ הַנְּ"ל הוּא בְּהִיפָּךְ דְּבָרֵי הַחִידוּשִׁים
עֵיקָר וּבְשׁו"ת נְשׁוּבוֹת יַעֲקֹב ח"ג ס' מ"ה כְּתוּב אַע"ג דְּבַס' מוֹהַר"ל וְכוּ' מ"מ בְּתִשׁוּ'
מוֹהַר"ל וְכוּ' וּבְנֻדָּאֵי הַתִּשׁוּ' הֵם עֵיקָר וְכ"כ מוֹהַר"ל עֲצָמוֹ בְּסִי' ע"ו דְּהַתִּשׁוּ' הֵם עֵיקָר
כִּינּוּן שְׁפָסְקוֹ כֵּן הַלְלַמ"ע ע"כ וְהַפְּרַמ"ג בְּסִי' תַרמ"ט סק"ך בַּא"ח כ' דְּהַרְשָׁב"א חֲזַר
בְּתִשׁוּ' מִמ"ש כְּשִׁיטָה לְסוּפָה (עֵינֵינוּ לְקַמְן אוֹת ו') וּבִיז מְלָאכֵי אוֹת רל"א (בְּסוּד"ה בְּרַם)
כְּתוּב בְּסְתִירַת דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א מִחִידוּשָׁיו בְּפָרָק או"ב לְתוֹה"ב וְחִידוּשָׁיו בְּשָׂאֵר מְסַכְתוֹת
וְכִינּוּן דְּלֹא מְצִינּוּ לְמִיקָם אֲדַעַתִּיהָ הִי מְנִיְהוּ דְּאַחֲרֵיִתָּא סְמִי חֲדָא וְכוּ' עִי"ש וּלְפִי מִש"ל
הַדְּבָר פְּשוּט דְּהָעֵיקָר מ"ש בְּתוֹה"ב וּבְשׁוּנָה הַלְכוֹת ח"ב דְּרַף י"א ע"ג בְּסְתִירַת דְּבָרֵי
הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְקִידוּשָׁיו וּבְשִׁתִּי תִשׁוּ' לְשִׁתִּי תִשׁוּ' אַחֲרוֹת כ' סְמִי תְּרַתִּי מְקַמִּי תִלַּת
עִי"ש שְׁלֹא הִזְכִּיר לְהַכְרִיעַ מִשׁוּם מ"ש בְּחִידוּשָׁיו נִרְאֶה דְּלֹא בְּרִירָא לִיהָ אִמָּאֵי סְמִיכִינוּ
טְפִי, וּבְקוֹנוֹטְרַס הַכְּלָלִים בְּמַעֲרַכַת הַמ"ם אוֹת צ"ג (בד"ה וְרֵאִיתִי) כְּתָבִי קִצַּת בְּכָלֵל זֶה
וְכְתָבִי דַנ"ל דְּעַד כָּאֵן לֹא נִחְלְקוּ כִּהִי מְנִיְהוּ נְקִטִינוּ אֱלָא כְּשֶׁהִסְתִּירָה מְפֹרְשֵׁת אֲבָל כָּל
כְּמָה דְּמְצִינּוּ לְאִשׁוּוֹנֵי מִלִּי דְּמַר אֲהַדְדִי אָף ע"י הַדְּחַק טְפִי עֲדִיר לָן עִי"ש וְעַתָּה רֵאִיתִי
לְמִרְן חִיד"א בְּשִׁוּרֵי בְּרָכָה יו"ד ס' קצ"ח אוֹת ח' (בד"ה אִיבְרָא) שְׁבַמָּאֵי דְּעַסִּיק שְׁם
בְּסְתִירַת דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּח"י לְחֻלְיֵינוּ עִי"ש בְּתִשׁוּ' כְּתוּב דְּהָרַב ב"ח פְּסַק כְּדָבְרֵינוּ שְׁבַתְשׁוּ'
וְכָבֵר יְדוּעַ מ"ש הָאֲחֲרוֹנִים כְּשֶׁהָרָא"ש נִמְצָאוּ לוֹ תְּשׁוּבוֹת הִיפָּךְ מ"ש בְּפִסְקֵינוּ נְקִבְצוּ דִּיּוֹת
וְהָכָא אֲפָשֵׁר דְּכ"ע מוֹדוֹ דְּמ"ש הַרְשָׁב"א יוֹתֵר עֵיקָר מִהַפְּירוּשִׁים דְּאִין הַחִידוּשִׁים כְּמוֹ
פְּסִקֵי הָרָא"ש וְתוֹ דְּהָכָא אֲפָשֵׁר לְדַחֲקוּ בְּלִשׁוֹן הַחִידוּשָׁיו כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַמְּעִינֵינוּ מִכְּחַ מ"ש

בתשובה עכ"ל והגני מילי דמר מילי דסברא גינהו ראויים אליו ותמיה לי על רבין חסידא בס' און אהרן במערכת ה"ה אות ל"א שהביא בשתיקה מ"ש הרב יעקב דגניאל אולמו הוב"ד בספר פחד יצחק במערכת ה"מ"ם דף ק"י סוף ע"ג וק"א ריש ע"ב בק"ג דכשפותר הרשב"א מתשובה לשיטתיה שמעינו לשיטתיה ולא זכר שר מפל האמור למעלה דאינו מנספם לומר פו.

ועיין לקמן בסי' י"ד אות ז: אחר זמן רב השגתי אשלי רב רבבי הקדשים (דפוס רא"ם) והובאה שם הקדמת הגאון פרי מגדים ובסופה פללים בהוראת איסור והיתר ובכלל ט' ראיתי שכתב ונ"ל צריך לדעת הפוסקים המפורסמים שחברו ספרים רבים ולפעמים סותרין את עצמם מספר לספר אחר איזה מהם גלוי ואבאר קצת.

הנה הרשב"א חב"ר חה"ד על חולין וספר תורת הבית הארוך וספר תורת הבית קצר וש"ת ופשיטא מחה"ר לתורת הבית ארוך שומעין לתורת הבית ארוך מתורת הבית ארוך לתורת הבית קצר שומעין לתורת הבית קצר פי שם הוא אליבא דהקלכא ואם בתשובה סותר לתורת הבית ארוך או לתורת הבית קצר צ"ע כי בתשובה כמה פעמים כתב שתורת הבית ארוך והקצר חב"ר מקודם וכן מבואר שם בסי' רע"ג ומפל מקום צריך עיון על איזה מהם נסמוך אפ"ש תשובה אחת כתב מקודם חבור תורת הבית ארוך והקצר עכ"ל ועיין כמה שכתבתי לעיל (בד"ה ואם סותר) ודוק: ג) הרשב"א ובעל המנהיג אנו אין לנו אלא דברי הרשב"א דרב מובהק הוא כ"כ מרן הב"י בא"ח סי' ס"ו (ד"ה כתב בעל המנהיג) ועיין להרב יד מלאכי בכללי הרשב"א אות ז והרב משק בייתי אות ל"ב לא זכר את דב"ק (וכשחולק הרשב"א עם הרא"ש עיין לקמן בסי' י"א אות ט') וכשחולק הרשב"א עם הרשב"ם הלכה פהרשב"א דהוא בתרא נגד רשב"ם ש"ת ברפת יוסף חלק ח"מ סי' כ"ג בשם הרב מוהר"י קולון שרש קפ"א פן כתב בספר מגדים ח"מ סי' כ"ג טעלעפין יצ"ו בכללים שבסוף ספרו פלל זה אות ד: ד) פשכותבים הפוסקים איזה דין בשם הרשב"א בסתם (שלא כתבו בפירוש שהוא ר"ש פן אברהם) סתמו בפירוש שהוא ר"ש פן אדרת פן כתבתי אני עני בקונטרס אסיפת דינים (אשר בשדי חמד ח"א) במערכת אישות סי' ב' אות א' ד"ה וכתב עוד וכו' עיי"ש ועמה ראיתי למרן החבי"ף בהגהותיו (רחמים לחיים) לשו"ת הרשב"א ח"ה סי' רפ"ג שכתב בשם מזה"ג חקרי לב על מ"ש מרן הב"י (בנדון דאיירי ביה עיי"ש) בשם שו"ת הרשב"א אינו להרשב"א הידוע אלא לרש"ל פן אברהם עיי"ש שהוכרח לומר פן כי היכי דלא ליהו מילי דהרשב"א סתראי וכתב על דבריו הנה אמת נכון הדבר דשפיר י"ל דתרי הרשב"א הוה ותשובה הלזו שהביא מרן בשם הרשב"א לאו הרשב"א הידוע שהוא ר' המחבר וכמו שפן ראיתי תנא דמסייע ליה להגאון מז"ה גר"ו הוא הקדוש מוה"ר הגדול מוהר"י איסקאפה בעל ראש יוסף בתשובה סי' א' ד"א ע"ב שכתב פן פדי ליישב בכיצא בנה דברי הרשב"א דסתרי אהדדי יע"ש ועם שראיתי להרב מטה שמעון בח"מ סי' ק"י הגב"י אות ה' שהשיב על דברי הרב ראש יוסף אלו וכתב ונה לא שמענו ומה גם דהרשב"א דמביא הרב ידוע הוא דהוא הרשב"א בעל התשובות וזולתו לא ידענו כ"א הרשב"א המנוזר בתוס' עכ"ל וכבר השבתי על דבריו בקונטרס הפללים והבאתי שם ראיה מתשובה רבינו המחבר בעצמו הלא היא כתובה לעיל בסי' ר"ט והביאה מרן הב"י ג"כ בא"ח סי' תקט"ו שמביא משם הרשב"א דמנוטפליר וכן הביאה הר"ב בש"מ לביצה

לדף כ"ה ע"א ועוד ראיות אחרות ואכמ"ל עכ"ל עינין בספר ויען אברהם (הנדפס חדש למר בריה דמרן החבי"ף) מה שכתב רב אהרן יצ"ו ב"דף ט"ל ע"ג ונהבאתי דבריו בקונטרס אסיפת דינים (אשר בשדי חמד הנ"ל) במערכת גירושין סי' ב' אות ח'.

אחר זמן רב פשנתפשטו בעה"י ס' השדי חמד כתב לי רב אהרן מידידי יצ"ו על דברתי באסיפת דינים במערכת ברכות סי' ג' אות ו' שנהרא שפתפתי שם דהרשב"א שנהזכיר בתרומת הדשן הוא רש"ל בן אהרן ומר הוא דאמר דהוא רש"ל בן אברהם ונהבאתי דבריו בקונטרס פאת השדי בחלק אסיפת דינים במערכת ברכות אות ט"ו: ה) שיטה למנחות כת"י כתב מרן מלפא רל"ץ בספר מנחה טהורה דף ט"ל ע"ב ד"ה נאני דקבלה בידי דהיא מהרשב"א ועפ"ז עמד מתמיה עמ"ש בש"י הנ"ל בענין דם שבשלו שהוא היפך מ"ש הרשב"א בכ"מ ע"ש ומרן חיד"א בשם הגדולים (עינין הרשב"א) כתב ג"כ שראוה בכ"י שיטה למנחות להרשב"א ובספר אוצר הספרים בעמוד פ"ב כתב דנדפס חי' הרשב"א למנחות בשנת תרכ"א.

ואולי הוא אשר רמז במנ"ט הנ"ל. נאני מצאתי בשו"ת בגין ציון ההדשות דף ט"ו ע"ד שכתב דעתה נדפס שיטה למנחות המיוחסת להרשב"א אף יש ראיה ברורה שאינה להרשב"א ממ"ש בענין דם שבשלו וכו' ובמשנה למלך פי"א מהל' שבת הוזכר שיטה זו בשם לא נודע למי ולא ידעתי מנ"ל לכמה רבנים שהיא מהרשב"א וכו' פן בשם הרב חיד"א עכ"ד ובקונטרס הפללים מערכת העי"ן אות ע' ייחסתי שיטה הנ"ל להרשב"א טרם ראיתי דברי השו"ת בנ"ץ הנ"ל שמספק עלינו הדבר: וספר משמרת הבית הוא מהרשב"א עצמו כמ"ש בתשו' הרשב"א ח"א סי' רס"ו דלא כמי שכתב דהרשב"א לחוד ובעל משמרת הבית לחוד כ"כ הרב מקנה אברהם בח"א דף ס' ע"ד בשם הרב כנה"ג יו"ד דף ס"ב ע"א (ס' כנה"ג יו"ד שבידי הוא על הלכת מליחה ועיניתי בד' ס"ב ע"א נאצא לחפשי חנם פי לא ראיתי שם דבר זה שכתב להוכיח מתשו' הרשב"א הנ"ל פן רק שם נקיט בפשיטות דמשמרת הבית הוא להרשב"א ותמה עפ"ז ע"ד רש"ל שהביא שם עי"ש בסי' פ"ט הגהות הטור אות כ"ד ד"ה ודברי) והרב יד מלאכי בכללי הרמב"ן והרשב"א וכו' אות ד' עמד בזה והקריח ג"כ מתשו' הרשב"א הנ"ל וכתב ששוב נדפס ספר קורא הדורות וראה שפבר קדמו בזה עי"ש ולא ראה שגם להרב קורא הדורות פבר קדמו הרב כנה"ג הנ"ל ועוד הביא הרב דברי הרכנה"ג יו"ד סימן קי"ב וקכ"א וסי' כ' שכ' מפני שנהרש והרשב"א במשמרת הבית וכו' עי"ש וש"ייר ההיא דסי' פ"ט הנז"ל: ו) הריטב"א חי' מס' סנפה שבתוף שיטות הרשב"א הם מהריטב"א כמו שהזכיר מרן חיד"א בשם הגדולים (במערכת גדולים באות הריטב"א) ולא כמו שייחסוהו קצת מרן בתראי ז"ל להרשב"א ז"ל עינין אור לי סי' ל"א אות ג"ן ואות ע"א וכל החיים דף י"ט ע"ג ושם הגדולים מערכת ספרים באות תי"ו (תלמוד בבלי) ועינין להרב משק ביתי בכללי הפוסקים אות ל"ד ובספר נחלת יעקב להגאון מליסא בחי' לסנפה דף ל"ה מייחסו להרשב"א ותמה עליו בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ב' ח"ב סי' ג' ד"ה והנה הקריף עי"ש.

ועינין בית מאיר ליו"ד סי' רכ"א שכתב ג"כ דחי' סנפה הם להריטב"א והא מילתא לא סינימו קמיה דהגאון פרמ"ג באשל אברהם סי' תרמ"ט סק"ך שכתב דהרשב"א בתשובה

קָזַר בּוֹ מִמֶּנּוּ שֶׁבַח בְּחַיִּי לְסוּפָה עִי"ש גַּם הָרַב טַל אֲוֵרוֹת בְּדָף י"ד ע"ד וּבִתְשׁוּבָה א"ח דָּף ו'
ע"א יִיחָסַם לְהַרְשֵׁב"א וְכֵן הָרַב אֲבָנֵי מִלּוּאִים בְּסִי' כ"ח ס"ק ס' עִי"ש וּלְפִי שְׂאִין פֶּלַע
שִׁיטוֹת הַרְשֵׁב"א מִצּו"א לֹא אוֹכַל לִידַע אִם הַדְּבָרִים שֶׁפָּתְבוּ בְּשִׁמּוֹ הֵם בְּשִׁיטוֹת הַגָּל
(וְאִ"כ לֹא דְבָרֵי הַרְשֵׁב"א הֵיוּ) אוֹ אִילֵי הֵם חִידוּשֵׁי סוּפָה שֶׁנִּדְפְּסוּ בַּפ"ע וְהֵם לְהַרְשֵׁב"א.

וְאֵנִי עֲנִי נִמְשַׁכְתִּי אַחַר דְּבָרֵי הָרַב אֲבָנֵי מִלּוּאִים הַגָּל בְּקוֹנְטֵרַס הַפְּלָלִים בְּמַעְרַכַת הַמ"ם
אוֹת פ"ו וְהִבְאֵתִי סַעַד לַמ"ש הָרַב שֶׁעַר הַמְּלָךְ לְחַלֵּק בְּדִין מַלְל"ן מִדְּבָרֵי תְּרֵי אֲרִיזוֹתָא
הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְסוּפָה וְהַרְיֵטְב"א עַל הַלְכוֹת נִדְרִים לְהַרְמַב"ן עִי"ש וְנִדְפְּסוּ בְּשִׁדֵי חֲמֵד
בְּחַלֵּק דְּבָרֵי חֲכָמִים סִי' מ"ח אָף שׁו"ר דְּמָה שֶׁהִבִּיא הָרַב אֲבָנֵי מִלּוּאִים בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א
לְסוּפָה הֵן הֵן הַדְּבָרִים פְּתָבָם הָרַב פְּתַב סוּפֵר בַּחֲא"ח סִי' ח"ק דָּף ק"א סוּף ע"ד בְּשֵׁם
הַרְיֵטְב"א וְשֵׁם בְּדָף ק"ב (ד"ה וּמַתְחַלֵּה) הוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו
לִיבְמוֹת דָּף ק"ג דְּלֹא סְבָרִי פְּסֻבְרַת הַרְיֵטְב"א הַגָּל אֲכֵן נוֹדַע הַדְּבָר כִּי מ"ש הָרַב אֲבָנֵי
מִלּוּאִים נֶאֱשָׁר עֲנִי אֲנִי נִמְשַׁכְתִּי אַחֲרָיו שֵׁם אֵינּוּ מְדוּקָדֵק כִּיע"ש וְעֵינִן לְהַרְבְּנִים מִטָּה
אַהֲרֵן דָּף י' ע"ג וְיַד מְלָאכֵי בְּכָלֵי דִינִים אוֹת פ' וְהִבְאֵתִי בְּקוֹנְטֵרַס הַפְּלָלִים אֲשֶׁר בְּשִׁדֵי
חֲמֵד ח"א בְּמַעְרַכַת הָאֵל"ף אוֹת רפ"ב בַּד"ה וְדַע.

גַּם הָרַב מְקַנֵּה אֲבָרְהָם בְּמַהֲדוּרָא ב' אוֹת רל"ז יִיחָסַם לְהַרְשֵׁב"א: ז) הַרְיֵטְב"א אִם בְּמִקּוֹם
אַחַד פּוֹתֵב אֵיזָה דְּבָר בְּשֵׁם מוֹרֵי וּבְמִקּוֹם אַחַר פּוֹתֵב בְּהִקְפָּה בְּשֵׁם רַבִּינוּ אֶפְשָׁר לוֹמַר
דְּמוֹרֵי לַחֹד וְרַבִּינוּ לַחֹד מְרֵן חִיד"א בְּסִפְרָא יַעִיר אֲנִי מַעְרַכַת הָאֵל"ף אוֹת ק"ג וְכִשְׁפּוֹתֵב
הַרְיֵטְב"א בְּשֵׁם רַבִּינוּ אֵינּוּ מְוַכְרַח דְּהוּא עַל הַרְשֵׁב"א דְּאֶפְשָׁר שֶׁהוּא עַל הָרֵא"ה שְׁגַם
הוּא הִזִּה רַבּוֹ מְוַכְהֵק מְרֵן הַחֲבִי"ב בְּבַעֲי חִי"ח מ"ח א"א דָּף קל"ו ע"א וּבְכָלֵי הַשְּׁכֵנָה"ג
(שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּסוּף הַמְּגִינִים דְּפוּס זִיטָאמִיר) בְּאוֹת מ"ג פְּתַב וְז"ל רַבּוֹ הַמְּוַרְגֵּל סְתָם בְּפִי
רִיטְב"א הוּא הַרְשֵׁב"א מְקוֹר בְּרוּךְ וְלִיתָא אֶלָּא רַבּוֹ סְתָם הוּא הָרֵא"ה עַכ"ל וְדוּק וִי"ל
עַמ"ש בְּבַע"ח הַגָּל דָּף קס"א ע"ג דְּצִיָּדָה שֵׁם עַל מ"ש הַרְיֵטְב"א וְכֵן רֵאִיתִי דּוֹן לְמוֹרִינוּ
הָרַב אִם הוּא עַל הַרְשֵׁב"א אוֹ עַל הָרֵא"ה וְסִיָּים דְּקוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא דְּעַל הָרֵא"ה קְאָמַר
שְׁרָגִיל לְכַנּוּתוֹ בְּרוּב תְּשׁוּ' וְשִׁטְתּוֹ מוּה"ר סְתָם וְכִשְׁמִזְכִּיר לְהַרְשֵׁב"א אוֹמַר מוֹרֵי
הַרְשֵׁב"א ע"כ וְאֵילּוּ מ"ש בְּדָף קל"ו הַגָּל נִרְאֶה דִּיתְכֵן שֶׁיִּכְתּוּב סְתָם בְּשֵׁם רַבִּינוּ עַל
הַרְשֵׁב"א וְיָמָּה בֵּין מוּה"ר סְתָמָא לְרַבִּינוּ.

גַּם בְּכַנְה"ג יו"ד סִי' ק"ס הַגֵּהט"ו אוֹת ז פְּתַב דְּכִשְׁאוֹמֵר רַבִּינוּ סְתָם הוּא הָרֵא"ה
וְכִשְׁמִזְכִּיר סְבָרַת הַרְשֵׁב"א אוֹמַר מוֹרֵי הַרְשֵׁב"א עִי"ש וְה"ה בְּסִפְרָא צְפִיחַת בְּדַבְּשׁ ס"ד
קל"ג ע"א כְּמַדְבָּר עַל הַיְדוּעַ פְּתַב דְּכָל מְקוֹם שֶׁמִּזְכִּיר בְּשֵׁם רַבִּינוּ אוֹ מוֹרֵי הָרַב הוּא
הַרְשֵׁב"א אוֹ הָרֵא"ה עִי"ש שְׁלֵא הַזְכִּיר דְּבָרֵי מְרֵן הַחֲבִי"ב הַגָּל וּמְרֵן הַחֲבִי"ף בְּסִפְרָא
נִשְׁמַת פֶּלַח חִי"ח א"א דָּף ח"י ע"ב הַזְכִּיר דְּבָרֵי הָרַב מ"ב וְדְבָרֵי כַנְה"ג וְבַע"ח דָּף קס"א
הַגָּל וְכַתֵּב שֶׁהָאֲרִיף בְּקוֹנְטֵרַס הַפְּלָלִים וּבְסִפְרָא רו"ח וּל"ז לְאוּרוֹ וְעִי"ש בְּדָף ז"ן ע"ג
שֶׁכַּתֵּב דְּכִשְׁפּוֹתֵב הַרְיֵטְב"א בְּשֵׁם רַבִּינוּ הוּא עַל הַרְמַב"ן כַּמ"ש בַּמ"א וְסִיָּים אֶלָּא דְּלַדְעַת
הַכַּנְה"ג יו"ד סִי' ק"ס נִרְאֶה דְּכַנּוּתוֹ עַל הָרֵא"ה ע"כ רֵאֶה זֶה חֲדָשׁ הוּא וְגַם מ"ש בְּלִשׁוֹן
נִרְאֶה אֵינּוּ מְדוּקָדֵק וְעִי"ש בְּדָף פ"ג ע"ד וּק"ל וּבְסִפְרָא פֶּלַח הַחֲסִיִּים הַנִּדְמָה דָּף י"ט ע"ג אוֹת
ז פְּתַב רַבּוֹ סְתָם דְּמִזְכִּיר הַרְיֵטְב"א הוּא הָרֵא"ה הַרְשֵׁב"א ח"ה סִי' רט"ו (לְפִי הַנִּרְאֶה
פּוֹנְתוֹ לְהַגְהוֹתוֹ פְּסָא רְחָמִים לְשׁוֹ"ת הַרְשֵׁב"א הַגָּל וְאִמ"א עֲתָה) וְעֵינִן נַכ"ח דָּף ח"י

וז"ן ופ"ג היקא דכותב מורי הרב או רבינו הוא על הרשב"א או הרא"ה יע"ש עכ"ל וק"ל מה שי"ל בד"ק ולפי הנראה זה הוא קונטרס הכללים שרמז בנכ"ח אלא שהוא שירים מוצל מאש כנר' ממ"ש בדרך כ"ד ע"ב שוב בינתי בספר יד מלאכי בכללי הרשב"א והריטב"א אות ט' שרמז מרן חיד"א בשם הגדולים באות הריטב"א עי"ש ממ"ש הג' יד מלאכי בזה וכתב שם דגם הרמ"ה היה רבו והוא היה רבו מובהק ועיין עוד שם הגדולים במערכת גדולים בשם הרא"ה וע"ע בדברי הרב הנמוקי יוסף שהביא מרן הב"י ח"מ סי' ס' בסופו ועיין בחידושי הריטב"א לקידושין דף ס' בד"ה ולענן הלכה וכו' ואמר מורי דנראין דברי ר"ח לפסוק כר"י וכו' ולי מסתבר דליתא לדר"י וכו' וכן קבלתי מפי מורי רבינו ע"כ.

והרב ימי שלמה בדרך ס"א ע"א פתב קבלה בידינו בכל מקום אשר ימצא בהריטב"א מזכיר בשם רבינו הגדול הוא על הרמב"ן אלא שפאן שפתב רבינו סתם בלא הגדול אני מסתפק אם איתא לקבלה הנ"ל בהא נמי עכ"ד ואילו ראה דברי הרב כנה"ג ביו"ד סי' ק"ס הנ"ל לא היה מסתפק דנדאי אם הקבלה אמת לא נאמרה אלא על רבינו הגדול אבל רבינו יכתוב גם על הרמ"ה ולמאי דעסיק מר (ימי שלמה) שלא תהיה סברת הרשב"א סותרת ממקום למקום גם בלא קבלתו מתנישב שפיר עפ"י דברי הרב כנה"ג דרבינו פותב על הרמ"ה: והנה לפי מ"ש בבב"ב ע"י שהבאתי בראש אות זו מתבאר דאם נמצא שכותב הריטב"א אינה דבר בשם רבינו לא נוכל לדעת בברור על מי היתה פנתו אם על הרא"ה או על הרשב"א אחרי ששניהם היו רבותיו ואף למ"ש מרן חיד"א בשם הגדולים (באות הריטב"א) שלמד יותר לפני הריטב"א אין סברא לומר דמסתמא אזלינן בתר רובא ואלו מן ההלכות שנאמרו מפי הרא"ה אלא אין בדבר הכרע ולפי זה יש לדקדק עמ"ש בכרפי יוסף א"ח סימן י"ד אות א' וכתב הריטב"א בחי' לגיטין דף מ"ה שכן דעת רבו הרא"ה והרמב"ן ועינינו רואות דהריטב"א לא הזכיר בזה את שם הרא"ה פלל רק פתב וכן דעת רבינו נר"ו וכ"כ בשם רבו הרמב"ן עכ"ל ואחר שהרשב"א והרא"ה הם תלמידי הרמב"ן והריטב"א תלמיד שניהם מנא ליה למרן דמ"ש וכן דעת רבינו פנתו על הרא"ה ולא על הרשב"א וצ"ל דס"ל דאף דשניהם רבותיו לא יכתוב דבר בשם רבינו בסתם פי אם על הרא"ה (דלא כמ"ש מרן החבי"ב בבב"ב ע"י הנ"ל) וכן נראה ממ"ש באות הרא"ה וידוע דהריטב"א פותב רבינו סתם על הרא"ה שהוא רבו מובהק עכ"ל: ח) חידושי הריטב"א למסכת ב"מ צדד מרן חיד"א אם מהריטב"א האחרון תלמיד הרשב"א או הם להריטב"א הקדמון ונראה מסקנתו דאף דנראה מסוגיית הלשון דאינו מהריטב"א הידוע מ"מ האמת הוא שהם ממנו והם מהד"ק שעשה בילדותו עיין בשם הגדולים במערכת גדולים באות הריטב"א ומשמע מדבריו דבכל שאר חי' הריטב"א שנדפסו והזכירם שם הוא פשוט שרועה אחד אמרם והוא הריטב"א הידוע ורק בחי' ב"מ היה מסופק ומסקנתו שהם ממנו.

אף ראיתי להרב משק ביתי בכללי הפוסקים אות ל"ד שכתב בשם מרן מוהריט"א בספר הלכות יו"ט דף קפ"ט ע"ב דתרי הריטב"א נינהו ואם יקשה בעיניך שדבריו סותרים פקח עיניך וראה אם שניהם מרועה אחד נאמרו וציין שם הגדולים הנ"ל עי"ש וספר הלכות יו"ט הנדפס בפני עצמו אין בידי פי אם הנספח לסוף מסכת בכורות בתלמודים

הנד"מ וא"א לכונן הדפוס ועיין למרן החבי"ף בספר סמיכה לחיים דף כ' ע"ד מ"ש על דברי מרן מוהריט"א הג"ל ועי"ש דף מ"ה ע"ב.

שוב אח"ז פמדומה לי מצאתי דברי מרן מוהריט"א עיין בפ"ח דבכורות בסוגיא דהפודה את בנו בתוך שלשים יום דפליגי רב ושמואל עי"ש באות ע"ה (דף צ"ו ע"ב מדפוס נוארשא) ועיין כל החיים הנד"מ דף י"ט ע"ג: וחינושי הריטב"א למסכת שבת ראיתי למרן החבי"ף בספר כל החיים דף כ"ג ע"ד אות ב' שהאריה להוכיח דחי' הריטב"א הנדפסים אינם מהריטב"א כי אם מהר"ן וכ"כ גם בשם הרבנים שבת של מי ופני מבין ואני ההדיוט רשמתי בקונטרסי בכמה מקומות דברי חידושי מס' שבת הג"ל וייחסתים להריטב"א טרם ראיתי מ"ש בכל החיים הג"ל עתה נדפס ס' שמחה לאיש להרב הגדול יש"א ברכה יצ"ו ושם בחא"ח סי' ג' דף ה' ע"א בתשו' הרב הגדול מוהרי"ץ מפראג יצ"ו ראיתי שפתב דמי שפקי בטיב לשון הריטב"א יבין שבטעות ייחסו ח' אלו להריטב"א ושמצא בס' מחנה לוויה על הלכות שמחות לרבינו מוהר"ם ב"ב שייחסם לרבינו נ"י ועיין בקונטרס פאת השדי לחלק דברי חכמים בסי' כ"א (ד"ה ועל) מה שהבאתי שם בשם ידידי הרה"ג בעל ספר עמודי אש יצ"ו: ט) תשובות המינוחות להרמב"ן הם להרשב"א כמ"ש מרן הב"י בהקדמתו וקרב ט"ז יו"ד סי' רכ"ח ס"ק נו"ן וכתב מרן חיד"א בספר שם הגדולים (באות הרשב"א) דהרבה גדולים אגב טרדייהו בפולפוליהו אגב שיטפיהו לא זכרו מזה.

וכן תראה בשו"ת חת"ס ח"ו בחי' למסכת ע"ז דף ט"ן ע"ג (מהספר) בד"ה מ"מ פתב דהרמב"ן בתשו' המינוחות וכו' ס"ל פהרמב"ם וכו' ולא זכר פי הם להרשב"א והוא עצמו בתשו' חח"מ סי' ר"ג ד"ה וניחזי אנו וכו' ייחסם להרשב"א כיעי"ש.

ועיין יד ימין בשו"ת אה"ע סי' א' דף ל"ז ע"א ובחיים ושלום ח"א סי' ו' דף י"ח ע"ד ועיין מה שכתבתי בקונטרס הפללים במערכת החי"ת אות מ (בד"ה ועוד יש לתמונה) וקרב מאמר מרדכי בסי' תנ"ג אות ב' (ד"ה ונראה) פתב דמ"ש מרן ב"י רס"י תנ"ד בשם הר"ן בשם הרמב"ן לאו הרמב"ן הוא אלא הרשב"א בתשו' המינוחות להרמב"ן וכו' עי"ש ואינו נח לי ולא ניחא למארייהו דלימא הכי דודאי הם מדקדקים לומר דבר בשם אומרם ועל הרמב"ן ממש אמור רבנוזוע"כ"פ גם הוא תופס שהם להרשב"א וכ"כ בשו"ת בית שלמה א"ח סי' ע' והקשה עפ"י דברי הרשב"א אהדדי עי"ש וכן בספר מגן האלף בסי' תמ"ב סק"ח ועיין נודע ביהודה מ"ת יו"ד סי' קמ"ה והג' פנ"י בח"ב בחאה"ע סי' מ"ד דף כ"ב ע"א התפלא על מרן הב"י ביו"ד סי' קצ"ה (בד"ה וכתב עוד) שמיחס תשובות אלו להרמב"ן והכריח שאינה להרמב"ן והביא דברי מרן בהקדמתו ועיין להרב ארעא דרבנו במערכת האל"ף אות כ"ו ונ"ל וגם הרמב"ן בתשו' סי' קכ"ז מספם לדעת הרשב"א עכ"ל.

שור ביעיר און אות ס"ט שכבר השיגו בזה ועיין בספר ברפת משה (הנד"מ לידי"ן הגאון בע"ס מנחת משה יצ"ו) בסי' כ"ו ונ"ל ולא ראה דברי הרמב"ן בתשו' רכ"ה וכו' וקאי אתשו' המינוחות כיעי"ש והוא שלא בדקדוק ורבין חסידא רל"ץ בס' מנחה טהורה דף ל' ע"ג הכריח סברת הרמב"ן שלא כמו שהבין הרב חקרי לב דברי הרמב"ן בס' המצות על פי דבריו שבתשובות המינוחות עי"ש ולפי האמור אין מזה הכרח לסתור דברי הרב

חק"ל ומגיה דמר הוא שגנעלם דבר זה במחכתה"ר וכן נעלם דבר זה מגדול בדורנו תנא ירושלמא בא ספר שמחה לאיש יצ"ו באהע"ז סי' ז"ך (בד"ה זאת ועוד) דחשיב הרמב"ן והרשב"א בשתי תשובות שהזכיר שם האחת בתשובות הרשב"א לאלפים והשנית בתשובות המינוחסות עי"ש: י) הרמב"ן ורד"ק ושאר גדולי מפרשי התורה דרכם לפרש המקראות לפי פשוטן אף אם הוא נגד הש"ס והמדרש וק"ו נגד התוס' כ"כ רב אהד הו"ד בספר יפה ללב ח"ג דף קכ"ז ע"א ושכ"כ בספר קדושה וברכה לברכות דף ט' ע"ד עמ"ש בש"ס דף ד' לא מפיבשת שמו אלא איש בשת והרב יפ"ל נר"ו בדף קכ"ז ע"ד אין דעתו נוחה בזה וכתב דכ"מ שגמאצא בדבריהם היפך הש"ס יש לתלות שהוא הוספה מאיזה תלמיד.

וכמ"ש מרן חיד"א בנעד לחכמים (עיין שה"ג במערכת גדולים בשם הראב"ע) על הרב ראב"ע שפל לשון שימצא בפירושו מנגד לדברי רז"ל אינו מהראב"ע רק מתלמידיו אחר פטירתו: יא) הרב בעל העיטור פשפוטב בשם גאון בתשו' אם פננתו הוא על הרי"ף או על גאון אחר עיין אור לי דף ט"ן ע"ג ובדף קמ"ג ע"א: יב) בעל התרומות אם ראה דברי הרשב"א והרא"ש ואם נכון לסמוך על עדותו בדברי הגאונים יותר מעל ההגהות מיימונית רשמתי לקמן בסי' ט"ו אות כ"ה כ"ו: יג) בתשובות הרשב"א נמצאת איזו תשובה דלאו מר חתים עלה ומארי דהיא שמעתא הוא רב אחר ואין הרשב"א סובר פמותו פן הבאתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חמץ סי' ה' אות כ"ב (ד"ה והרב שואל) בשם מרן חיד"א בס' מחזיק ברכה סי' תג"ל אות ו' אהיהא דסי' ח"י במאי דיהיב טעמא על פמה מצות שאין מברכין עליהם ודבר זה נעלם מידידי הרה"ג יפה ללב יצ"ו בקונטרס שיירי יפה ללב (שפסוף ספר פדה את אברהם למר אחיו יצ"ו) בנימוקיו ליו"ד סי' שע"ו אות א' ומפני זה מייחס התשובה דסי' י"ח להרשב"א עי"ש ועיין במה שכתבתי בקונטרס פאת השדי בחלק אסיפת דינים במערכת ברכות אות ג' (בד"ה וכתבתי) וכן יש להעיר על דברי איזה רבנים שהבאתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חליצה סי' א' אות א' (בד"ה ובעיקר מצות חליצה) שראה דנקטי דתשובה זו דסי' ח"י היא להרשב"א עי"ש גם גדול בדורנו מר קשישא תנא ירושלמא בא ספר שמחה לאיש בחלק אהע"ז סי' ז"ך מייחס תשובה זו להרשב"א ועל פי זה עמד מתמיה על דברי הרב שיירי פנסת הגדולה ביו"ד סי' רל"ט אות ל"ב על תשובת הרשב"א בסי' תשל"ד בשם רבינו האי דהנשבע לגרש את אשתו אינה שבועה והוי פנשבע שלא לפרוע לבעל חובו שאין בדבריו פלוס שקשה דמה דמות יערוך לנשבע שלא לפרוע דשאני התם דפריעת בעל חוב מצוה מן התורה וחשיב נשבע לבטל את המצוה אבל נשבע שלא לגרש אין בזה שום מצוה וכו' ותמה עליו שהרי הרשב"א בסי' ח"י כתב דאם לא מצא בה ערוה ומגרשה איפא עבירה ואם פן לשיטתיה שפיר מדמה נשבע לגרש אשתו לנשבע שלא לפרוע לבעל חובו ותמה גם על הרב מוהר"י פולי בהגהת משנה למלוך שלא תמה מזה על השיירי פנסת הגדולה עי"ש ולפי האמור דתשובה זו דסי' ח"י אינה להרשב"א ואין דעת הרשב"א מספקת לה כמו שכתב מרן חיד"א לא קשיא מידי פמוכן איברא דמדברי הרב פנסת הגדולה באבן העזר סי' קי"ט בריש הגהת הטור מתבאר יפה שפוסר שהתשובה דסי' ח"י היא להרשב"א ולפי זה תמיהת הרב יצ"ו מצאה קן לה על פי מדותיו ושיטתו פמוכן אף בכל זאת לא איפרק מחולשא שהרי הוא הקשה עליו גם טרם שראה דברי

הפנסת הגדולה שבאבן העזר הנ"ל כיעי"ש ואין להאריך שהדבר פשוט שנעלם ממנו
שפתשובה זו אינה להרשב"א וכן נעלם דבר זה מרב גדול בשאלוניקי בשו"ת יאודה יעלה
בחלק יו"ד סימן א' עיין שם בדף ל"ג ע"א שמינחס תשובה זו להרשב"א: סימן יא.

פללי הרא"ש והגהות אשר"י וקיצור פסקי הרא"ש והא"ז. א) הרא"ש פשמביא שתי
סברות ולא פתב בפירוש פאיזו מהם ס"ל נחלקו בדעתו הריב"ה מר בריה ומרן הב"י
דלהריב"ה דעתו פסברא שהביא באחרונה ומרן סובר דמספקא ליה ולא הכריע.

עיין להג' יד מלאכי בכללי הריב"ה אות ה' והאריך בזה ג"ע הרב פתח הדביר בח"ב סי'
רל"ב אות י"א לברר שפן הוא פדמוכח מפמה מקומות שהביא שם עי"ש ולפי זה י"ל
על מרן הב"י יו"ד סי' רס"ו (ד"ה אדרוגינוס) עי"ש דלפי מה שייחס מרן בדעת הריב"ה
דס"ל דהסברא שפמביא הרא"ש באחרונה היא עיקר אדברה הנה ליה להקשות על ריב"ה
למה לא פתב דהרא"ש חולק על הרי"ף וראיתי ב"מ הגדול שם שציין שכנה"ג יו"ד סי'
סו"ר ואינו אצלי לראות אם הוא על דין אדרוגינוס הנ"ל ומה דבר בזה ומההיא דסי'
רס"ו י"ל על הרבנים דינא דחיי וא"ר הביא דבריהם זה הי"מ גדול שם שפתבו בדעת
הרי"ף דסברא שפמביא באחרונה היא עיקר כיעי"ש.

ומ"ש הרב פה"ד בשם הרב כנה"ג יו"ד סי' קנ"א הביא דבריו הרב יד מלאכי בכללי
הרא"ש אות ל"ג דכשמביא שתי הסברות הוא משום דמספק"ל לכאורה קשה דהרב יד
מלאכי בכללי הריב"ה הנ"ל פתב בשם כנה"ג ח"מ סימן כ"ח דס"ל בדרה פלל לכל
הפוסקים דסברא אחרונה היא עיקר ובפרטות כ"כ על הרא"ש בכנה"ג יו"ד סי' צ"א
הגב"י אות ז עי"ש.

גם מה שהחליט הרב פתח הדביר דמרן חולק על הריב"ה ובכל מקום שפתב שסברא
אחרונה היא עיקר הוא לדעת הריב"ה אבל איהו ס"ל דמספק"ל נכתב דבזה מתיישב כל
המקומות שהזכיר הרב יד מלאכי עי"ש.

לפי הנראה אפתי קשה ההיא דח"מ סי' צ"ז סט"ל גבי סידור ב"ח שלא היה לו לכתוב
לא ידענא מנ"ל פיון שפן היא דעת הריב"ה בכל מקום לפי דעתו. גם להחליט דמרן ס"ל
דכה"ג הוא ספק קשה מאד בעיני דלמה ימאן מלייחס להרא"ש מה שהוא עצמו תופס
פן שהרי פתב ביד מלאכי שם בשם הרב כנה"ג דמרן משתמש בזה ועיין לקמן אות י':
ב) הרא"ש דרכו להביא במקום אחד דברי הרי"ף בסתם אף שבמקום אחר חולק עליו
ולא ס"ל פנותיה כ"כ הרבנים חשק שלמה בכלליו אות ס"ד וברפי יוסף סי' תרח"ן ויד
מלאכי בכללי הרא"ש אות ל"א בשם הרבנים ש"ף ח"מ סימן ט"ל סק"כ ובנה"כ ובתקפו
פהו ודרישה וב"ח ולח"מ וקרב"ן עי"ש ומשמע דכוננתם לומר דעבדינן עיקר בדעתו
מ"ש בפירוש במקום אחר ולא משגחינן במה שהביא במקום אחר דברי הרי"ף בסתם
עיין בגוף דברי ש"ף הנ"ל ונראה דאין זה ענין למ"ש הרב כנה"ג ח"מ סי' ק"ה אות י"ט
דאף דהרא"ש בפ"ק דב"מ הקשה ע"ד הרי"ף ומסיק דלא פנותיה עשה הריב"ה עיקר
דבריו שבפ"ק דגיטין מפני שפיון שאין הוכחה בדבריו בבירור להיכן דעתי נוטה ואיזו
היתה באחרונה ראוי לנו לתפוס פסברא שמשקמת עם הרי"ף ע"כ וא"כ כשמביא במקום
אחד דברי הרי"ף בסתם ובמקום אחר חילק נימא נמי דלא ברירא לן איזו היתה באחרונה
ונינקוט פסברא המשקמת לדעת הרי"ף.

ולפי הנראה לכה נתפנון מרן החבי"ף בספר נשמת כל חי ח"ב דף י"ז ע"א (ד"ה ותמיהני) ע"ש שנראה קצת מדבריו דדברי הכנה"ג הנ"ל הם היפך דברי הש"ף הנ"ל אף לענ"ד נראה דלא פליגי דהכנה"ג מייגרי בסתירת דברי הרא"ש בפירושו פי ההיא דעסיק בה דבפ"ק דגיטין סי' י"ט פתב וגם תי' הרב משה אמת.

ואילו בפ"ק דב"מ חולק על הרי"ף בפירושו (שהיא פדעת הר"מ שהביא בגיטין הנ"ל) ואין לנו מנוח ליישב דברי הרא"ש ובעכ"ל דחזור בו וכינון דלא ידעינו הי מנייהו קדים אגיל ריב"ה בטר סברתו שהיא פהרי"ף משא"כ היכא שבמקום אחד לא ביאר דעתו בהדיא רק שהעתיק דברי הרי"ף ובמ"א פתב להדיא בהיפך דאז אמרינו דאין הכרח ממה שהעתיק דברי הרי"ף דס"ל פנותיה די"ל דסמך עמ"ש במקום אחר בהדיא.

כן נראה לי לחלק בנושאים ומיסתייעא מילתין ממאי דחזינון כי זה הי"מ גדול בכללי הרא"ש אות כ"ט העתיק דברי הכנה"ג בשתיקה פהודאה ובאות ל"ד הביא דברי הש"ף ואמבובה דרבנו קדישי דקיימי בשיטתיה כנז"ל אלא ודאי עכ"ל פדכת'בנא מר אמר נדא ומר אמ"ח ולא פליגי ובעיקר פללין פתב מרן חיד"א במחבר א"ח סי' ש"א (ד"ה ואשוב) דרבנו בתראי סברו וקבילו פלליה דהש"ף הנ"ל ע"ש וביעיר און מערכת המ"ם אות א' וכתב עוד שכן דרף הרא"ש גם בנדריים ובכורות עם הלכות הרמב"ן שחיבור לתשלום הלכות הרי"ף להתנהג כמנהגו בהלכות הרי"ף ושככה יעשה גם בפירושו לזרעים וטהרות פי הולף הוא אחר פירושו רבינו שמשון ומעתיק דבריו וכו' ובמקום אחר מגלה דעתו וכו' ע"ש ובשה"ג (במע' גדולים באות רבינו אשר) ורמזו במשק ביתי בכללי הפוסקים דף ה' ע"ב ומה שציינו למחבר דף קי"ד ע"ב הוא בסוף חיו"ד ע"ש ועיין למרן החבי"ף בספר פל החיים דף ט"ו ע"ג אות ח"י ואות כ' ולהרב מר בריה נר"ו בספר יפה ללב דף י"ג ע"ג וג"ע הרב חינוך וחסדא בדרף מ"ג סוף ע"ד ייחס פלל זה על הרא"ש גם כשמביא סברת איזה פוסק פדרף שכתבו שדרכו כסברת הרי"ף ע"ש ואין נראה לענ"ד לומר כן: וראיתי בשו"ת הגאון חתם סופר בחלק אהע"ז ח"א סי' מ"ד שכתב וז"ל (בד"ה הרי"ף) ידוע דהרא"ש פתב ספרו על דרף פירושו סביב הרי"ף כמו שעשה הר"ן וכמו שנדפס בהלכות קטנות שעם הרי"ף שנדפס הרא"ש סביב הרי"ף ולא מיייתי רא"ש דברי הרי"ף פלל רק מפרש דבריו ואף בהלכות קטנות שנדפס בש"ס אצל מסכת סנהדרין הכניסו המדפיסים דברי הרי"ף בתוך דברי הרא"ש והיו לאחדים ומי שאינו יודע סובר פי הפל דברי הרא"ש וליתא וכן הוא בכל הש"ס המדפיסים הכניסו דברי הרי"ף בתוך דברי הרא"ש אלו דב"ק בזה והנה ידוע לי שהגאון חתם סופר ראה איזה מספרי מרן חיד"א וזכורני בבירור שמביא את ספר ברפי יוסף אף על ספר שם הגדולים מסופקני אם ראהו ולכן אינו מן התימה אם לא ראה דבריו בזה ולרגל מלאכתי אעתיק דב"ק פלשונו במערכת גדולים באות האל"ף (רבינו אשר) והוא זה דע שהרא"ש הנדפס בספר הרי"ף והר"ן בהלכות קטנות אשר הלכות הרי"ף באמצע ומצד אחד הרא"ש ומצד שני נמוקי יוסף הנה דברי הרא"ש לקוחים הם מפסקיו שחיבר הלכות קטנות בתוך פסקיו על דרף הלכות הרי"ף פאשר נדפסו בתוך פסקי הרא"ש ופרשם הרב מעדני מלך ודלא כמו שנראה מדברי הרב יד מלאכי דף קע"ד ע"ב שהרא"ש פירש דברי הרי"ף וגם עשה בתוך פסקיו הלכות קטנות: שוב ראיתי בספר קרבן נתנאל בתחלתו בפללים שכתב בכלל ב' משם השפתי פהן בספר תקפו פהן סי' מ"ו שכתב וז"ל

ולפי אומר לי שֶׁהָרָא"ש כִּשְׁעֵשֶׂה חֲבוּרוֹ מִתְחַלֵּה עֲשָׂאוֹ סְבִיב הָרִי"ף כְּמוֹ פִּירוּשׁ עַל דְּבָרֵי הָרִי"ף כְּמוֹ שְׁעֵשֶׂה הָר"ן רַק אַחַר כֵּךְ עָשׂוּ מִחֲבוּר הָרִי"ף וּמִן חֲבוּרוֹ הִפְלֵחַ חֲבוּר אֶחָד וַנִּרְאֶה כֵּן מִהֲלָכוֹת קְטָנוֹת שְׁמֻקְצָתוֹ נִדְפְּסִים הָרִי"ף וּפִירוּשׁ הָרָא"ש סְבִיב הָרִי"ף וּמְקַצָּתוֹ נִדְפְּסִים הִפְלֵחַ חֲבוּר אֶחָד עַכ"ל.

וְלִי הֵקְדִיט נִרְאֶה פְּשוּט שֶׁהָרָא"ש חִיבֵר פְּסָקִיו כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּיַדְנוֹ וְלֹא כִּינּוּן לַעֲשׂוֹת פִּירוּשׁ עַל הָרִי"ף כִּלְלֵל וְכֵן נִרְאֶה מִמֶּה שֶׁפָּתַח רַבֵּינוּ יְרוּחָם בְּהַקְדָּמָה סֵפֶר מִישְׁרִים לְמִתְבּוֹנֵן בְּדַבְרָיו וּמִמֶּה שֶׁפָּתַח הָרַב צִדָּה לְדָרָךְ בְּהַקְדָּמָתוֹ פֶּאֶשֶׁר יִרְאֶה הַמְּסַתְּפֵל בְּעֵינָיו יָפֵה וְכֵן נִרְאֶה מִמֶּה שֶׁפָּתַח הָרַב בִּס' יוֹחֲסִין דָּף ק' ע"ב וְנ"ל חִיבֵר פְּסָקִים עַל כָּל הַתְּלֻמוֹד ע"ד רַב אֶלְפֵס עִם מֶה שֶׁהוֹסִיף מִפְּלוֹל ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת כְּמוֹ שֶׁפָּתַח בְּשִׂאלוֹת כִּלְלֵל פ"ט דִּין ו' עַכ"ל וַנִּרְאֶה שֶׁאֵלּוֹ הֵם דְּבָרֵי הָרָא"ש בְּתִשׁוּ' וְהֵינּוּ כְּמֵאֵי דְכַתְּבִינוּ אֲלֵא שְׁפַעַת לֹא מְצֵאתִי דְבָרֵי הָרָא"ש בְּתִשׁוּבָה הַנּוֹפֵר וְגַם מִטְּבַע פְּסָקֵי הָרָא"ש עוֹנִים וְאוֹמְרִים שֶׁלֹּא נִתְחַבְּרוּ בְּדָרָךְ פִּי' לְהָרִי"ף וְנִה פְּשוּט לְקוֹצֵר דַּעֲתִי וְכֵן תִּרְאֶה מִפִּי הָרָא"ש לְסֹדֵר זְרָעִים וּטְהָרוֹת שְׁקִיזָר פִּירוּשׁ רַבֵּינוּ שֶׁמִּשׁוֹן וְלִפְעָמִים מוֹסִיף דְּבָר וְכֵן תִּרְאֶה מִתּוֹסְפֵי הָרָא"ש עַל הַתְּלֻמוֹד שְׁמֻקְצָר הַתּוֹס' וּמוֹסִיף קֶצֶת: אֲמַנָּם לְמֵאֵי דַּעֲתִי עֲלֵה הַגָּאוֹן שְׁפַתִּי כִּהֵן שֶׁם דְּלִיכָא לְאַקְשׁוּיָי עַל הָרָא"ש אִם כָּתַב לְשׁוֹן הָרִי"ף בְּמָקוֹם א' וּבְמָקוֹם אַחֵר פּוֹסֵק לְהִיפָּךְ דַּאִינוּ מְקַפִּיד לְהַעֲתִיק לְשׁוֹן הָרִי"ף וְסוֹמֵךְ עַל מֶה שֶׁפָּתַח בְּמָקוֹם אַחֵר בְּזֶה דְּבָרָיו נֶאֱמָנוּ מְאֹד עַכ"ל מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים עֵינֵיךְ תִּחַזְּנָה מִישְׁרִים מֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲיֵר עַל הַגָּאוֹן חֲתָם סוֹפֵר וְהָרִי הוּא כְּמִבְּנֹאֵר וְאִין לְהֶאֱרִיף: וְאַנְכִי חֲזוֹן הַרְבֵּיתִי בְּסִפְרֵי נִדְפְּסֵי חֲדָשׁ מִמֶּשׁ מְגֻדִים חֲדָשִׁים לִידִידֵי הַגֵּאבֵד"ק טַעֲלַעֲפִין בְּכָלֵלִים שֶׁבְּסוֹף סִפְרוֹ בְּדָף ז' אוֹת ג' רֵאִיתִי שֶׁהֵבִיא עֵיקַר כִּלְלִין וְכָתַב שֶׁמִּדְּבָרֵי הַחֲתָם סוֹפֵר בִּאֵה"ע ז' ס' מ"ד נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה דְּבָרֵי הָרַב ש"ף הַנִּזְכָּר וְכָתַב שֶׁכָּבֵר הַרְגִישׁ עָלָיו בְּשׁו"ת מנ"מ חיו"ד ס' כ"ו הַנִּזְכָּר רֹאֶה שֶׁגַּם מְעֵינֵי רַבֵּנֵי גְּאוֹנֵי דוֹרֵינוּ יצ"ו נֶעְלְמוּ דְּבָרֵי מֶרֶן חִידָ"א הַנִּזְכָּר וְהוּא חִידוּשׁ וּמֶה שֶׁתָּמָה יְדִידֵי הַגָּאוֹן מִנְחַת מִשָּׁה יצ"ו עַל הַחֲתָם סוֹפֵר שֶׁלֹּא הִזְכִּיר דְּבָרֵי הַש"ף בְּסִפְרֵי תִקְפוֹ כִּהֵן תִּימָה עַל תְּמִיהָתוֹ שֶׁהָרִי הַגָּאוֹן חֲתָם סוֹפֵר כָּתַב כִּי יָדוּעַ הוּא וְכו' פֶּאֶשֶׁר כָּתַבְתִּי לְשׁוֹנוֹ וְאַחֲרֵי שֶׁהִיָּה זֶה לְדָבָר פְּשוּט בְּעֵינָיו וְיָדוּעַ וּמְפֹרָסֵם לֹא הִיָּה צָרִיף לְרֵאִיָּה כִּלְלֵל: וְדַע שֶׁיְדִידֵי הַגָּאוֹן בְּעַל סֵפֶר עֲמוּדֵי אֵשׁ יצ"ו כָּתַב לִיִּישָׁב מֶה שֶׁהַקְּשִׁיתִי אֲנִי הִדַּל שֶׁנִּרְאֶה סְתִירָה בְּדְבָרֵי הָרָא"ש מִפְּסָקִיו לְתִשׁוּ' וְכו' שֶׁיֵּשׁ לוֹמֵר שֶׁבְּפְסָקֵי הַדַּעֲתִיק דְּבָרֵי הָרִי"ף אֵף דְּלִיָּה לֹא סְבִירָא לִיָּה הֵכִי וְכָתַבְתִּי עַל דְּבָרָיו שֶׁאִינוּ פְּשוּט בְּעֵינָיו לוֹמֵר כֵּן עַל הַפְּסָקִים עַת הַתְּשׁוּבוֹת וְסִיִּימָתִי דְּבָרֵי שְׁצָרִיף לְהַתִּיִּישָׁב בְּכָל מֶה שֶׁרְשָׁמְתִי בְּקוֹנְטֵרַס זֶה בְּאוֹת ז' עֵינֵן בְּקוֹנְטֵרַס פֶּאֶת הַשְּׁדִי לְחֻלְקַת הַכִּלְלִים בְּמַעְרַכַת ה' אוֹת י"ב (בד"ה וְאַלְהֵי דְּבָרֵי) וְאַפְתִּי לֹא אֶסְתַּיְעָא מִקְלָתָא: ג) הָרָא"ש כְּשֶׁמְבִיא מַחְלֻקַת ת"ק וְרִשְׁבֵּ"ג וְלֹא פִּירֵשׁ הֵלְכָה כְּדְבָרֵי מִי עֵינֵן לְעֵיל בְּסִי' ג' אוֹת ג' מֶה שֶׁפָּתַח בְּזֶה: ד) הָרָא"ש וּמֵר בְּרִיָּה רִיב"ה אִי חֲשִׁיבֵי תְּרִי לְעֵינֵן קִים לִי דְנִחְלָקוּ בְּזֶה רַבֵּנֵן קִדִּישֵׁי כְּנֹדַע עֵינֵן לְהָרַב מִשְׁקַב בֵּיתִי בְּכָלֵלִי הַפּוֹסְקִים אוֹת טו"ב מֶה שֶׁצִּיִּין בְּזֶה וּמִדְּבָרֵי מֶרֶן הַחֲבִי"ב בְּכִנְהַ"ג ח"מ ס' ע"א הַגֵּה"ט"ו סוֹף אוֹת ה' נִרְאֶה דַּאִי הַרִיב"ה הֵנָּה ס"ל כְּהָרָא"ש לֹא הֵנָּה חֲשִׁיב סְבִירַת הָרָא"ש סְבָרָא יְחִידָאָה עִי"ש וּבְתִשׁוּ' בְּעֵי חֲ"מ ח"א דָּף ג"ן סוֹף ע"ב בְּהַגָּהָה כָּתַב דְּבְמָקוֹם אַחֵר כָּתַב דְּרוֹב גְּדוּלֵי הָאֲחֻרּוֹנִים סְבָרֵי דְהוּוּ שְׁתִּי פָחוֹת (וְלִפִּי הַנִּרְאֶה הֵינּוּ מ"ש בְּכָלֵלִי הַקִּי"ל אוֹת ח"ן שֶׁצִּיִּין בְּמִשְׁקַב בֵּיתִי) וְעֵינֵן בְּזֶה לְהַרְבֵּנִים שֶׁלְחַן גְּבוּהָ ס' תמ"ז ס"ק ל"ד וְלִמְרֵן חִידָ"א בְּבִרְכֵי ח"מ

סימן כ"ה אות כ"א חִינָא וְחִסְדָא בַח"א דָף קכ"ד ע"ד ברכ"י א"ח סי' י' אות ג' מְנַחַת זְכוּרוֹן דָף ט"ו ע"א זְכוּר לְאַבְרָהָם ח"א דָף צ"ה ע"ב כָּל הַחַיִּים הַנִּדְמִים דָף כ' אות ל"א בְּעֵי חַיִּי חַח"מ ח"א סִימָן ד"ן דָף מ"א ע"ג: ה) הָרָא"ש וְרַבֵּינוּ יִרְחוּם פְּלוּי עֲלֵמָא מוּדוּ דְחַשְׁבֵי שְׁתֵי פְחוּת אָף לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְהָרָא"ש וְהַרִיב"ה פֶּח אֶחָד הוּו כ"כ מְרֵן חִיד"א בְּבַרְכֵי א"ח סוּס"י יו"ד בְּשֵׁם מְרֵן הַחַבִּי"ב בְּדִינָא דְחַיִּי בְּחֵלֶק עֲשִׂין עֵי"ש.

וּבְזָה אֶפְשָׁר לְיִשָּׁב קֶצֶת דְּבָרֵי הָרַב ב"ד שְׁהֵבִיא הָרַב שְׁלַחַן גְּבוּהָ בְּסִי תַמ"ז ס"ק ל"ד עֵינָן מַה שְׁפַתְב עַל דְּבָרָיו וְלֵהֲנָ"ל נִיחָא דְמִשּׁוּם דְּגַבֵּי הָרָא"ש וְהַרִיב"ה הוּא שְׁנוּי בְּמַחְלֻקַת הַפּוֹסְקִים אִי חַשְׁבֵי שְׁתֵי פְחוּת לְכֹן פְּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְרִי"ו קֵאֵי בְּשִׁטָּה הֵהִיא וְהוּו שְׁתֵי פְחוּת לְדְבָרֵי הַפֶּל.

וּמַה שְׁהֵשִׁיב בְּבָרְכֵי יוֹסֵף שֵׁם מִדְּבָרֵי מְרֵן הַב"י שֵׁם אַפ"ל דְּכִינּוֹן שְׁלֵא הַזְכִּיר מְרֵן דְּבָרֵי רִי"ו בְּזָה אוֹלֵי לֹא רָאָה דְּבָרָיו וְלָכֵן חַשְׁבֵי לְהָרָא"ש יַחֲזִיד וְהוּא בְּאַחַד: ו) סֶפֶר חֲזָה הַתְּנוּפָה חֲבָרוּ תַלְמִיד הָרָא"ש שְׁקָצַר תְּשׁוּ הָרָא"ש וַיֵּשׁ בּוֹ חִידוּשִׁים כ"כ מְרֵן חִיד"א בְּסֶפֶר שֵׁם הַגְּדוּלִים (בְּמַעְרַכַת סְפָרִים) וְכַתַּב דְּמִדְּבָרֵי הַכְּנֵה"ג מוֹכַח דְּלֹא יָדַע מֵהוּתוֹ שֶׁל סֶפֶר חֲזו"ה שְׁהוּא קִיצוּר מִתְּשׁוּ הָרָא"ש אֲבָל וְדֹאֵי יָדַע שְׁהַמְחַבֵּר הוּא תַלְמִיד הָרָא"ש שְׁהָרִי הוּא עֲצָמוֹ בְּתְשׁוּ בְּעֵי חַיִּי יו"ד סִי ר"ב פְּתַב דְּקַבְּלָה בְּיַדֵּינוּ שַׁחזו"ה חִיבָרוּ תַלְמִיד הָרָא"ש עַפ"י דַּעַתוֹ כַּמ"ש בְּשֵׁמוֹ הָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם דָף ס' ע"ד וְשֵׁם הֵבִיא בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז בְּשֵׁמוֹת שְׁהוּא קִיצוּר תְּשׁוּ הָרָא"ש וְהוּא תַנָּא דְמַסִּינָע לַמ"ש בְּשֵׁם הַגְּדוּלִים.

וּמְרֵן הַחַבִּי"ף בְּסֶפֶר כָּל הַחַיִּים הַנִּדְמִים מ דָף ט"ו אות כ"ה פְּתַב שְׁהֵם תְּשׁוּ מִהָרָא"ש עֲצָמוֹ וְהֵשִׁיג עַל הָרַב פְּאֵת נֶגֶב שְׁכַתְב שְׁהֵם מִתַּלְמִידוֹ דְּלִיתָא וְעֵינָנְתִי בְּפִאֵת נֶגֶב וְרֵאִיתִי שְׁכַתְב שֵׁם (בֵּאֵה"ע סִי ח"י דָף מ"ט ע"ב) שְׁחִיבָרוּ תַלְמִיד הָרָא"ש וּבְקִי בְּמִלְי דְרַבִּיָּה עֵי"ש וּלְפִי זֶה מוֹכַח פְּנוּת הַשְּׁגַת כָּל הַחַיִּים הַנְּ"ל הוּא דְהָרָא"ש עֲצָמוֹ חִיבָרוּ (וְלֹא לוֹמַר דְּתַלְמִיד הָרָא"ש חִיבָרוּ עַל דַּעַתוֹ) וְהוּא תִקְמָה דְהוּא הַיְפֹד כָּל דְּבָרֵי הַרְבָּנִים הַנְּ"ל וְאוֹלֵי מַה שְׁצִינָן בְּסוּ"ד לְהַבְעֵ"ח יו"ד הַנְּ"ל שֵׁם רְמֵז דְּמִקְהַדָּר בִּיָּה מִמָּאֵי דְהִנּוּה מִשְׁמַע לִיָּה מַעֲיַקְרָא וְעַכ"פ הִיָּה לוֹ לְבָאָר וְלְהֵבִיא ג"כ דְּבָרֵי הַשֵּׁם הַגְּדוּלִים הַנְּ"ל וְלְדְבָרֵי הַפֶּל אִם יֵשׁ סְתִירָה מִמ"ש בַּחזו"ה לַמ"ש בְּתְשׁוּ הָרָא"ש הָא וְדֹאֵי קָשָׁה וְעֵינָן שְׁעַר אֲשֶׁר בְּשׁו"ת אַה"ע סִי א' דָף ל"ו ע"ב: ז) סֶפֶר בְּשָׁמִים רֵאשׁ רַבִּים וְנִחְמָדִים נֶקְטִי בְּפְשִׁטוֹת דְהוּא מִהָרָא"ש עֵינָן לְהַרְבַּ הַגְּדוּל מוֹהַרר"י יִשְׂרָאֵל יצ"ו הוּבָאוּ דְבָרָיו בְּפֶתַח הַדְּבִיר ח"ב בְּקוּ"א דָף י"ב ע"ב וְהַרְבַּ הַמְחַבֵּר בְּדָף י"ד ע"ג וְהַרְבַּ רַל"ץ בְּסֶפֶר נְדִיב לֵב בַּח"ב אַה"ע דָף ל"ה ע"א.

וְהַרְבַּ שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב ח"ב סִי ק"ף. וּמְרֵן הַחַבִּי"ף בְּתְשׁוּבָתוֹ בְּסֶפֶר יַד יִמִּין דָף י"ד ע"א וְט"ו ע"ג וִי"ז ע"ג.

וּבְלֵב חַיִּים ח"ב סִימָן צ"ו וְעֵי"ש דָף ס"ז ע"ב ד"ה עוֹד. וּבְסֶפֶר חַיִּים בְּיַד סִי א' דָף י' ע"ג וְסִי כ"ד וְח"ץ וְסִי צ"ט דָף קי"ג ע"ד וְדָף כ"א ע"א וְע"ג וְסִי קט"ו (וְכַתְב שֵׁם דְּבַהֲהִיא תְשׁוּ חַתִּים עֲלֵה הָרָא"ש) וּבְכָל הַחַיִּים דָף י"ז ע"ד ד"ה וּמַה וּבְרוּחַ חַיִּים א"ח סִי תַקִּפ"ד אוֹת ג' וּמַר בְּרִיָּה הָרַב הַגְּדוּל מוֹהַר"א יצ"ו הוּבָאוּ דְבָרָיו בְּסֶפֶר חַיִּים וּמְלֻךְ דָף נ' ע"ג וּמַר אֲחִיו הָרַב הַגְּדוּל מוֹהַר"ץ יצ"ו בְּסֶפֶר יָפָה לְלֵב סִי ו' אוֹת י"ד וְסִי ז' אוֹת ב' ג' וְסוּס"י תְרִי"ז.

והרפנים די השיב יו"ד סי' י"ג וְהָרַב יָד דְּוֹד בַּחֲלֵי לְרִישׁ תַּעֲנִית כְּתַב דְּמִיחְסִים אוֹתוֹ לְהֵרָא"ש עי"ש דף מט"ר ע"ג אף בְּדָף ק"מ ע"א כְּתַב דְּיִצְאָו עֲלָיו עוֹרְרִין. וּמָרְן חֵיד"א בְּשִׁירֵי בְּרָכָה א"ח סי' תע"ג אוֹת ג' הֵבִיא תְּשׁוּ' בִּשְׁמ"ר וְכַתַּב דְּמִיחְסִים אוֹתוֹ לְהֵרָא"ש אֲלָא שְׁבֻהָהִיא תְּשׁוּ' לֹא חֲתִים עֲלָהּ הֵרָא"ש וְנִרְאָה שְׁאִינָה מְהֵרָא"ש לְפִי שְׁבֻהָתְשׁוּ' הֵרָא"ש הִיא בְּעֵנְן אַחַר עי"ש מְשַׁמַּע דָּאִי לָאוּ הִתְקַרַּח הַנָּ"ל אֵית לֹן לְמִימַר דְּהִיא מְהֵרָא"ש אַף אִי לֹא חֲתִים עֲלָהּ שְׁמִיָּה דְּמֵאֲרָה הֵרָא"ש דְּמִסְתַּמָּא הִיא מְמַנּוּ וּכ"כ בְּפִי בְּשִׁירֵי בְּרָכָה יו"ד סי' קט"ז אוֹת ג' דְּמִסְתַּמָּא הִיא מְהֵרָא"ש עי"ש.

וּבִסְפָר שֶׁה"ג בְּמַע' סְפָרִים בְּשֵׁם זֶה כְּתַב דְּיִצְאָו עֲלָיו עוֹרְרִין שְׁהַמְעַתִּיק הוֹסִיף וְכוּ' וְשׁוּב כְּתַב וְאַחַר זְמַן רְאִיתִי דְּבָרֵי הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל אב"ד דק"ק בְּרִלִין אָמַר מַר פִּי שְׁמַע מוֹצִיא דְּבָה עַל הַס' הַנּוֹז' וְהַפִּיץ וְהַדִּיחַ כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים וְהַעִיד פִּי הַסְּפָר הַזֶּה תָּמִים כְּתִיב בְּיָה וְאַהֲנִיא לֹן יָקָר סְהַדוּתָא דְּפוּס בַּדַּת"א וְתַנּוּן בְּבַחֲרִתָא ע"כ.

גַּם בְּשִׁירֵי ב"ב א"ח סי' ג"ן כְּתַב אֶמֶת אֲגִיד פִּי בְּנֹעַד לְחַכְמִים וּבְטוֹב עֵינַן כְּתַב דְּיִצְאָו עוֹרְרִין עַל ס' בִּש"ר. וְאַח"כְּ רְאִיתִי פְתֻקָּא וְכוּ' (הֵבִיא מ"ש הַגָּאוֹן דְּבְרִלִין הַנָּ"ל) וּבְנֹדָאֵי סְמִכִּינּוּ אֲהִימְנוּתִיהָ וְאַהֲנִיא לֹן אֶסְהַדְתִּיהָ ע"כ וּמ"ש בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲרַכַת גְּדוֹלִים (בְּשֵׁם מַר אַבְרָהָם גָּאוֹן) דְּיִצְאָו עוֹרְרִין עַל ס' בִּש"ר הֵם דְּבָרֵי שִׁבְס' וּל"ח וְהֵם מְשַׁנָּה רֵאשׁוֹנָה.

וְכֵן מ"ש בְּשִׁמּוֹ מָרְן הַחֲבִי"ף בְּסְפָר לֵב חַיִּים ח"ב דָּף ד' ע"ג הֵם דְּבָרֵי שִׁבְס' טו"ע וְהֵם מְשַׁנָּה א' (וּי"ל עַל מָרְן הַחֲבִי"ף שְׁבַכְלֵי הַמְקוּמוֹת נו"ל נְקִיט בְּפִשִׁי דְּהֵם מְהֵרָא"ש וְכָאֵן מְבִיא בְּסְפָר מ"ש בְּטו"ע דְּיִצְאָו עוֹרְרִין וְכוּ'): וְנִרְאָה דְּעֵדוּת זוֹ הַנְּאֻמָּנָה לֹא סִימוּהָ קַמִּיָּה דְּהַגָּאוֹן חַת"ס וְלָכֵן הִטִּיחַ עֲלָיו דְּבָרִים בַּחֲיוּ"ד סִי' שְׁכ"ו אוֹת ג' וְהוּבָא בְּפ"ת יו"ד סִי' מִש"ה סק"ב (וּבְזֶה נִזְדַּיְיָף ס' בִּשְׁמ"ר) גַּם בַּחֲא"ח סִי' דק"ן (ד"ה הָאֲרַכְתִּי) כְּתַב שְׁאֵלָה זוֹ לְקוּחָה מְכַזְּבֵי הֵרָאשׁ שְׁבַסְפָר בִּש"ר.

אֲמַנָּם אֲנִי בְּדִידוֹן בְּהַגְלוֹת לְנוּ דְּבָרֵי הַגָּאוֹן דק"ק בְּרִלִין וּמָרְן חֵיד"א נְקִיט בְּשִׁפּוּלֵי גְלִימִיָּה פִּי הַס' הַזֶּה הֵן כָּל יָקָר כְּלוֹ אוֹמַר כְּבוֹד. בְּתַרְיִיהוּ גְרִירָנָא לְסַמְנָה ע"כ דְּבָרֵי סְפָר הַתּוֹרָה הַזֶּה בְּלֵי שׁוּם חֲשַׁשׁ פְּקֻפּוּק: וּמ"מ הֵגַם דְּמִסְתַּמָּא פִּי לֹא חֲתִים שְׁמָא דְּמֵאֲרָה בְּאִיזָה מִהַתְּשׁוּ' אֲמָרִי דְּהִיא לְהֵרָא"ש ז"ל הֵיכָא דְּקָשׁוּ דְּבָרֵי הֵרָא"ש אֶהְדְּדִי מ"ש בְּשׁוּ"ת הַנָּ"ל אִמ"ש הֵרָא"ש בְּמ"א שְׁפִיר מְצִינָן לְמִימַר מְשׁוּם יְתוּבֵי דְּעַתִּין דְּהִיא תְּשׁוּ' שִׁבְס' בִּש"ר יִצְאָתָה מִן הַפְּלֵל וְהִיא לְרַב אַחַר וְלֹא מְהֵרָא"ש וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵי מָרְן חֵיד"א בְּשִׁירֵי בְּרָכָה בְּהַשְׁמָטוֹת לִיּו"ד סִי' י"ג עִמ"ש הַגָּאוֹן פִּר"ח שְׁם סק"ה גְּבִי בֶן פְּקוּעָה דְּלַדְעַת הֵרָא"ש אִין מְבָרְכִים עַל הַשְּׁחִיטָה כְּתַב ע"ז דְּבַתְּשׁוּ' בִּשְׁמ"ר סִי' רפ"ג כְּתַב דְּלֹא יִבְרַךְ וְסִיִּים אֲמַנָּם אִינוּ חֲתוּם הֵרָא"ש וְהֵגַם דְּמַס' הִיא מְהֵרָא"ש אֶפְשָׁר שְׁזוֹ הִיא לְרַב אַחַר וְלֹא מִתּוֹרַת הֵרָא"ש ע"כ וְכֵן נִרְאָה מִמ"ש בְּשִׁירֵי בְּרָכָה סִי' תע"ג הַנָּ"ל וְקָצַת יֵשׁ לְהַעִיר לְפִי זֶה עִמ"ש בְּשִׁירֵי בְּרָכָה יו"ד סִי' קט"ז הַנָּ"ל עי"ש וְכֵן יֵשׁ לְפַקְפֵּק קָצַת עַל דְּבָרֵי הַרַב יָפָה לְלֵב נר"ו בְּסִי' ו' הַנָּ"ל עי"ש וְעֵינִן מַה שְׁפַתְבְּתִי בְּקוֹנְטְרַס הַפְּלֵלִים מַעֲרַכַת הַחִי"ת אוֹת מ (ד"ה וְהָרַב) יָפָה לְלֵב ח"ב סִי' תַקְדוּן אוֹת ג' וְתַרנ"א אוֹת י"ג וְתַרנ"ה וְתַרַח"ן.

וּבְס' יָמֵי שְׁלֵמָה בְּהַלְכוֹת עֵדוּת פ"ה (נִרְשָׁם שְׁם פ"ו בְּטָעוֹת) רָמִי אֶהְדְּדִי דְּבָרֵי הֵרָא"ש שְׁבֻהָתְשׁוּ' כָּל ס' סִי' ג' עִמ"ש בִּשְׁמ"ר סִי' ל"א עי"ש. וְאִי לֹא חֲתִים עֲלָהּ הֵרָא"ש בְּהִיא

דסי' ל"א ל"ק פלל (ואין מצוי אצלי ס' בשמים ראש) וכן צריך לעיין בשו"ת בש"ר סי' שנ"ז אם חתום עלה הרא"ש כי בספר שו"ת רמ"ץ א"ח סי' ט"ו אות י' מייחסה להרא"ש.

ונראה מדבריו דכל הספר פולו מייחסו להרא"ש שיקרי כתב שוב מצאתי בתשו' הרא"ש הנקראים בשמים ראש וכו' ובשו"ת שו"מ מ"ת ח"ב סי' ה"ן כ' באמת פבר נודע דלאו גושפנקא דהרא"ש חתום עלה והוא היקף ממ"ש לעיל בשמו.

ובשו"ת יד יוסף להגאון מוהר"י דיניטש סי' י"ז ד"ה הכינותי וכו' רבינו הרא"ש בתשו' בש"ר סי' שפ"א וכו' ולהנו"ב יקנה סתירה בדברי הרא"ש וכו' וכן בישועות יעקב יו"ד רס"י קפ"ז מייחס בפשיטות את שו"ת הג"ל להרא"ש עי"ש: ח) הרא"ש פשוט דבריו מפסקים לתשובות עיין במה שרמזו יד מלאכי בכללין אות מ"ו ומתבאר מדברי הרב כנה"ג שרמזו שם שהוא מחלוקת אי אולינן לעולם בטר הפסקים עי"ש ותמיה לי על מרן החבי"ב והי"מ גדול והרבנים חוט השני בדרך ט"ז ומוהר"ן פ"ץ בשו"ת הג"ל דף צ"ז ע"ב דלא זכרו שרים דברי מרן הב"י ח"מ סי' כ"ו ס"ח דנראה בעליל לקוע"ד דס"ל דלעולם הפסקים הם עיקר נגד התשו' כיעי"ש (הפסקים שציין בי"מ שם אמ"א) ומה שתמה בכנה"ג ח"מ סי' ע"ב הגהט"ו אות ס"ט דאיך אפטר לדעת ולהחליט שהפסקים הם אחרונים לכל התשו' עיין להרב עצמו בתשובות בעי חלק ח"מ ח"א סי' ס"א דף ה"ן ע"ד מה שהסביר בזה ועיין פל החיים דף ט"ז ע"א אות כ"ט כ"א אות ז"ן מנחת זכרון דף ט"ן אות י"ט ונראה מדברי הרב כנה"ג אה"ע סי' י"ג הגהט"ו אות כ' דהפסקים אחרונים ועיין פחד יצחק באות אשה (בדפוס חדש) דף קל"א ע"ב (סוד"ה ההקדמה הד') קרבן נתנאל פ' ואלו מגלחין אות כ"ו ולהרב המגיה בספר דברי דוד להרדב"ז (הוא חלק ז' מתשו' הרדב"ז שגדפסו עתה בווארשא) סי' כ"ה על דברי הרדב"ז שפסוף ד"ה עוד למדנו ובהגהות מוהרל"ח באה"ע סימן ל"ד אות ב': ובשו"ת משיב דבר להגאון נצי"ב בח"א סוף סי' כ"ד כתב דנדאי מה שכותב הפוסק איזה דין שהשיב הלכה למעשה הוא עיקר נגד מה שכותב בפסקיו דרוך לימודו וגם סיעתא דשמיא עדיף בשעת מעשה ומה שהספימו הפוסקים שפוסקים על דברי הרא"ש בפסקיו יותר מעל תשובותיו אין זה מסבא אלא מגמרא מפי בנו רבינו יהודה ומסתמא ידע דהפסקים היו אחרונים לתשובותיו וחזר בו תדע שהרב מוהראנ"ח בח"א סי' מ"ז כתב שאם יודעים שחזר מפסקיו לתשובה התשובה עיקר אלא דעיקר הטעם דמסתמא הענין להיקף דחזר מתשובה לפסקים והמענין במה שצינתי בסי' ה' אות ד' (גבי סתירת דברי הרמב"ם מפסקים לתשובות) ובהמצון יין שם יראה שיש מסייעים לסבא זו וגם לאיך גיסא לא יבצר ואין בדבר הכרע הזה יכשר או זה נאני הדל בספרי מכתב לחזקיהו בחלק התשובות בסי' י"א פתבתי בדרך נ"ו ע"ב כמדבר על הידוע דהפסקים הם עיקר נגד התשובות וכאשר החלו עולין עליו מן הדפוס (קודם חתימת הספר) והיו למראה עיני קצת מרבני העיר שמעתי מפקפקים בזה באמרם אלי כי הספמת רבני האחרונים היא לאיך גיסא שהתשובות הן עיקר נגד הפסקים וממה שרשמתי בקוונטרס זה האדם יראה לעינים שאין בדבר זה הכרע: ומן האמור למעלה מתבאר דאם המצא ימצא באיזה מקום שפסק רבינו הטור פדברי הרא"ש בתשובה נגד מה שכתב בפסקים יש לנו לומר דקים ליה דבאותה תשובה חזר ממה שכתב בפסקים ולכן עשה עיקר דבריו שבתשובה וכן כתב הרב שפתי פהן בח"מ סי' מ"ו סק"ז דהיה ידוע להטור שהרא"ש חזר בתשובה והיא ממה שכתב

בפסקים ועיין בספר פּרם חמד לידידי הגאון אבד"ק ליאדי יצ"ו בח"א דף א' ע"ד מה שתמה על פי זה על דברי הרב קרפן נמנאל על דברי הרא"ש בפּרק ב' דכתובות (אות כ"ב) ועל מה שכ' הרב שפתי פהן בספרו גבורת אנשים סי' ס': ט) הרא"ש והרשב"א פשחולקים פתב הרב ויקרא אברהם נר"ו דף קי"ט אות ד"ן דהלכה פהרא"ש והאריף בזה ותקשה על הרמ"א דבא"ח סתפ"ז סי' א"א פתב ונהגו פהרשב"א משמע דאי לא המנהג היה לנו לפסוק פהרא"ש ואילו בח"מ סי' ק"מ פסק פהרשב"א בתקנות בהכ"ן דאפי' בלי פסוף ובלי מחיר מחזקים בהם כל שישב שם ג' שנים משא"כ להרא"ש פלל ה' דוקא בטענה דמפרת או נתת לי וכמ"ש הרדב"ז ח"ב סי' תרכ"ח על דבריו ואולי מחמת שהטור שם פסק פן לכו פסק הרמ"א פהרשב"א אף העיקרא י"ל אלמלי פליגי הרשב"א והרא"ש בזה לא היה הטור מניח דעת אביו ופוסק פהרשב"א ואיה"ש אשוב אראה בענין זה עכ"ד והעתקתי לשונו לפי שאין הס' מצוי ובעניותי לא הבנתי פונתו דמ"ש בשם הרמ"א בא"ח סי' תפ"ז לא ידעתי אינה ט"ס יש פי שם לא ראיתי שכ"כ.

ומ"ש דבח"מ סי' ק"מ פסק פהרשב"א והוליד מחלוקת בין הרשב"א והרא"ש דלהרשב"א מהני חזקה בלא טענה דמכירה או מתנה הנה מתשובות הרשב"א שהעתיק מרן הב"י שם במחןדשין נראה דמיררו בכא בטענה דמכירה או חוב ועליהם היתה תשו' הרשב"א ומשמע דבלא טענה לא מהני וכ"כ מרן החבי"ב שם אות ה' בשם רש"ל ומ"ש דהטור פסק פהרשב"א הנה הרואה דברי הריב"ה שם יראה דלא הנפיר בענין מקומות בהכ"ן את הרשב"א פלל רק הביא בסי"ו תשו' הראש דאף אם לא הלך לפסקים לבהכ"ן מהני החזקה ושנים הם בזה הרשב"א והרא"ש עי"ש בכנה"ג הגב"י אות כ"ג ונהו הדין שפסק הרמ"א שם ס"ח בשם הטור כיעי"ש ולא ראיתי שום הוכחה בדבריו דמיררי בלא טענה ונראה לקוע"ד דמסתמא היינו בכא בטענה דחזקה שאין עמה טענה אינה חזקה ואם היה הדין במקומות בהכ"ן דמהני חזקה בלא טענה היה לו לפרש ומסתמא היינו בכל החזקות ולמה שציין לדברי הרמ"א א"ח סי' תפ"ז סבור הייתי לומר דאולי הוא סי' תפ"ז סי' א"א דשם הביא מרן מחלוקת ודעת הרשב"א להחמיר פהיש מי שאומר כמ"ש בב"י וסיים הרמ"א דהכי נהגו עי"ש אלא דלא הונח לי דא"כ מאי משני לההיא דח"מ סי' ק"מ דמשום דהריב"ה סובר פהרשב"א פסק פמותו הלא גם בההיא דסי' תס"ז איכא קצת גדולים שהביא הרא"ש שאוסרים ובכל זאת לא פסק פהרשב"א אלא שפך נהגו פמו שדקדק הוא נר"ו ומה גם דבד"מ פתב בשם מוהרי"ל לאסור ושפן נוהגים עי"ש.

ולעד"ן דכונת הרמ"א לאשמוענין דכן המנהג וכלומר דמלבד מה שהוא מן הדין אף גם מצד המנהג הוא פן ומעין זה עיין למרן חיד"א בברכ"י א"ח סי' רע"ג אות ח'. ובעיקר פללין עיין להגאון בית מאיר בחיו"ד הנד"מ בהשמטה השייכה לסי' של"ד שכתב ולו יהי המשיב הרשב"א מאחר שהרא"ש חלק עליו בפניו הלכתא פבתראי וכו' ע"כ ועיין בש"ע א"ח סי' ר"ב סי' וסי"א: י) הרא"ש פשמביא שתי סברות ס"ל עיקר פסברא השנית כ"כ הרב יד מלאכי בכללי הריב"ה אות ה' בשם מרן הב"י בכמה מקומות עי"ש אף אני אביא שכ"כ מרן הב"י יו"ד סי' פ"ז ד"ה חלב הנמצא וכו' עי"ש שכ"כ לדעת הריב"ה ומשמע דלולא מה שהכריח הוא ז"ל היה מודה לו (אלא שיש לומר דלולא מה שהכריח הנה מספקא ליה) וכ"כ בסי' קי"ז ד"ה ומ"ש ופד"ת ומדהביא הרא"ש דבריו

לבסוף משמע לרבינו דמסקנתו פנותיה וכ"כ בסימן קכ"ג ד"ה התמד שנותנים מים וכו' דמפני שהביא דברי הרר"י לבסוף משמע לרבינו שמשפטים לדבריו עיי"ש.

ומה שציין הרב יד מלאכי לדברי מרן הב"י יו"ד סי' רצ"ז לפי הנראה פנותו היא עמ"ש בד"ה שני מינים הקשורים בקרון וכו' עיי"ש ולזה אפ"ל דטעמיה דמרן דלא ניתא ליה בזה היא לומר פן הוא דסמיה אמ"ש ודברבא בפ"ק דב"מ פסק פשמואל עיי"ש וכן נראה דמנכרחים אנו לומר לדעת רב הדרישה שכתב שם לנישב דחזית מרן ואי הנה משמע ליה בכנות מרן דמשיג על הריב"ה מתרי טעמי חדא דאין זה הכרע ועוד ממ"ש בב"מ א"כ הנה לו לנישב לקושיותו הראשונה כמ"ש בדרישה יו"ד סי' קכ"ד ופרישה ח"מ סי' שצ"א שהביא בי"מ שם דלולא הנה שמיע לריב"ה מהרא"ש דכל דעת שהביא באחרונה היא מסקנתו לא הנה פותבו אלא משמע דגם הוא הביא בכנות מרן דכל חיליה הוא מההיא דב"מ ונטפל לנישב דבריו ומה שהקשה ע"ד מרן הב"י ח"מ סי' צ"ז סט"ל גבי סידור בעל חוב עיי"ש ק"ק שלא הזכיר דהרבנים פרישה שם וכנה"ג אות ל"א פתבו כדבריו עיי"ש ומדברי הרב גד"ת שהזכיר שם בכנה"ג נראה דלית ליה האי פלגא ואולי עדיפא לי' לשנויי מדאייתי הפרייתא וכו' עיי"ש: ומה שבכלל המקומות שסובר מרן דאין מזה הכרע שמני בהדיהו ב"י יו"ד סי' ש"ה יגעתי ולא מצאתי לא שם ולא במקומות שיש לתלות בט"ס כמו שיראה הרואה ונהרב ב"ח ביו"ד סי' רצ"ז ס"ח כתב לדעת הריב"ה דס"ל דמשום שהביא הרא"ש סברת הרי"ף לבסוף משמע ליה דכן ס"ל וכתב הרב ויקרא אברהם נר"ו דף ק"ך אות ח"ן שכ"כ הרדב"ז ח"א סי' רכ"ט ומרן החבי"ף בס' פל החיים הנד"מ בדר"ה ע"ג רמז עוד דברי הרב כנה"ג יו"ד סי' צ"א הגב"י אות ז ועיינתי שם ומר קעסיק ע"ד הרא"ש פרק פל הפשר סי' ל"ד וכתב דרש"ל ביש"ש סי' ע' הבין דהרא"ש פוסק פריב"א מדהביאו בסוף וכתב על דבריו דאף דמשתמשים הפוסקים בכלל זה דסברא שמביא באחרונה היא עיקר הכא שאני וכו' והכריח פן מדפסק הריב"ה כר"ת עיש"ב ולקוע"ד לא זכיתי להבין ד"ק דהרואה נראה דבמאי דאיירי לא שייך פלל זה דשם הביא ספר ר"ת בסתם בלי הנפרת שם ושוב הביא סברת ריב"א ובכה"ג דר"ה הפוסקים לפסוק פסברא שמביאים בסתם כמ"ש איהו גופיה בכנה"ג בכללי הפוסקים אות ס"ב בשם הרב מוהריק"ו עיי"ש והוא תימה על ב' המאורות רש"ל וכנה"ג איהו נעלם מעיני העדה דבר זה והדבר פשוט דמזה הבין ריב"ה דדעת הרא"ש לפסוק כר"ת ואצ"ל דקף קבל ממנו בע"פ כמ"ש בכנה"ג.

וגם בק"פ נשתמט בדר"ה זה שכתב סברת ר"ת בסתם ואח"כ כתב הריב"א וכו' והפל מתוקן לקוע"ד. גם מה שהכריח ממה שפסק הוא פתדע מן הקושיא שהרי ביש"ש פא להשיג על ריב"ה מפסק הרא"ש כיעיי"ש ועיין לעיל אות א': יא) הא דקי"ל דסברא שמביא באחרונה היא העיקר פנזכר באות י' הרב ויקרא אברהם נר"ו דף ק"ך אות ח"ן שכ' הרב חק"ל בזה"מ בשם הרב כנה"ג יו"ד סי' רכ"ג דהיינו דוקא אם בעל הסברא האחרונה קדם בזמן לבעל סברא ראשונה שאם לא כן יש לומר שכתבם כפי סדר הקדמתם בזמן ולא משום דס"ל הכי ואין ספר כנה"ג הנ"ל מצוי אצלי לראות דב"ק דלפי הנראה מרן הב"י ביו"ד סי' פ"ז (ד"ה חלב הנמצא) לא ס"ל לחלק בהכי שהרי שם הביא הרא"ש סברת רש"י ואח"כ סברת ר"ת וקאמר דמדהביא סברת ר"ת בסוף משמע ליה דכונתיה ס"ל.

גם בסי' קכ"ג (ד"ה התמוד שנותנים) הוא כמו כן שהביא סברת הראב"ד ואח"כ סברת הר"י כיעי"ש וראיתי למרן החבי"ב בכנה"ג שם סי' קכ"ג אות ס"ז שפתב על דברי מרן הב"י שאין מזה הכרח לפי שהרא"ש הביא סברתם בסדר קדימתם וחתר ליישב בדרך אחרת מהיכן משמע ליה להריב"ה דמסקנת הרא"ש כהר"י עי"ש וקצת י"ל אמאי לא התעורר לכתוב פן בסי' פ"ז הנ"ל לפי דרכנו למדנו דאין כלל זה מוסכם דדעת מרן ודאי היא דאין לחלק פאמור ומצאתי למרן החבי"י בסמיכה לחיים דף כ"א ע"ב שהשיב ע"ד הרב שארית יוסף עפ"י דברי כנה"ג הנ"ל עי"ש ואינו כ"כ מן התקנה אם יספור פדעת מרן הב"י ז"ל ועיין להרב יד מלאכי בכללי הריב"ה אות ז שהביא כלל זה בשם מרן החבי"ב הנ"ל ולא פתב שאינו מוסכם ונראה דסמך על הקורא בד"ק בגופן שלהם שבעיניו יראה דאין הפל מודים בזה ודוחק וע"ע בספר חקקי לב ח"א סי' ל"ו דף ל"ד ע"ג ובספר חיים ושלום דף מ"א ע"ג ודף ע"ט ע"ג וכתב לחלק דהיינו דוקא כשהפוסק מזכיר שמות בעלי הסברא כשמביא סברתם אבל אם מעלים אותם וכותב י"א וכו' וי"א וכו' ולא ישא את שמותם על שפתיו אז העיקר כסברא האחרונה אף שהביא הסברות בסדר קדימתם עי"ש.

עוד פתב בסל"ח הנ"ל דאם הרמב"ם מביא סברת הגאונים וחולק עליהם והריב"ה הביא סברת הגאונים וסברת הרמב"ם בסוף אין לומר בזה דסברא שמביא באחרונה היא עיקר עי"ש וכתב בספר כל החיים הנד"מ דף טו"ב ע"א אות י' וז"ל זה כלל בפוסקים להביא באחרונה סברא להלכה חיים ביז דף כ"ו ע"ג ע"כ.

ועיינתי שם (וזה דברי רב אחד מגיבולטאר ואת שמו לא הגיד) ומר קעסיק ע"ד מרן הב"י יו"ד סי' קי"ז (ד"ה פתב הרמב"ם) עי"ש שהביא מחלוקת התוס' והרשב"א במקנים דברים האסורים כדי למשוח בהם עורות וכו' וכתב שם דמדמרן הביא דברי הרשב"א לבסוף ש"מ דהכי ס"ל עי"ש ומרן החבי"י לא נשא ונתן ע"ד רק אחר שהעתיק כל דבריו כ' וגם אני הסכמתי פנותיה פי אמת יתגה עי"ש ובהיא הוי פסדר הזמנים וראוי להקדים סברת התוס' לסברת הרשב"א וכו"ש דהרשב"א הביא סברת התוס' וחלק עליהם וכדברך שפתב בסל"ח הנ"ל וק"ל.

ואף שפתבתי לקמן סי' ט"ז אות מ"ד דזמנין דמביא המחבר תשובות אינה פוסק ואין מזה הכרח דהכי ס"ל עי"ש מ"מ הא דקמן שניא היא דהא טעמא דמילתא הוא דשמא המעתיק מצאה בתוך פתביו והעתיקה שם כמ"ש הרב יד מלאכי בכללי שאר פוסקים אות י"ט בשם הרב כנה"ג עי"ש.

ומשמע דאם ידוע בבירור גמור שהרב המחבר הביאה אות היא דס"ל פנותיה וק"ל (שיר מ"ש במחבר סימן תל"ב ובהבאתיו שם עי"ש) ונהרב ב"ח יו"ד סי' עש"ה ס"ג ס"ל דגם כשמביא בסדר הזמנים סברה אחרונה היא עיקר: יב) הרא"ש אפשר למד ס' גזיקים קודם ס' מועד וחסור בפסחים מהוראתו בפ' הרבית והסכים למה ששנה בילדותו בתשו' ואין להק' דא"כ הנה ליה למחוק וכו' דכן מצינו בגמרא וכו' ומשנה לא זזה ממקומה הגאון מוהר"ר נפתלי פ"ץ הו"ד בשו"ת חוט השני סי' צ"ו דף צ"ז ע"ב ועיין למרן החבי"ב בשו"ת בעי חיי ח"מ ח"א סי' ח"ן דף מ"ז סוף ע"ב שנראה קצת מדבריו דסדר גזיקין למד קודם ס' גשים שכתב שדבריו שפסק הפותב הם כפי החזרה שחזר בו בפסק

הַאֲמִינִי מִמָּה שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק הַזֶּה וַיֵּשׁ לְפַקֵּק עַל מ"ש בְּחוּט הַשָּׁנִי בְּטַעַם שֶׁלֹּא מַחֵק מ"ש בַּתְּחִלָּה דְּהֵכִי אֲשַׁפְּחֵן בִּש"ם מִשְׁנֵה לֹא נִזְהָ מִמְקוֹמָה דְּנִרְאָה דַּיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּבִזְמַנָּם שֶׁהִיוּ לְוִמְדִים בְּעַל פֶּה וְהִיוּ שׁוֹנִים לְכָל תַּלְמִידֵיהֶם פֶּן וְאַחַר שֶׁכָּבַר הַנֶּרְגְּלוֹ וְשִׁגוּרָה אוֹתָהּ הַהֲלָכָה בְּפִי הַתַּלְמִידִים הָיָה הַדְּבָר קָשָׁה לְעַקֹּר מִפִּיהֶם לְיַמּוֹד הַשְּׁגוּר בְּפִיהֶם אֲבָל פּוֹסֵק שֶׁכּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ הַיּוֹם דְּבָר אֶחָד וְלִמְחַר חוּזַר בּוֹ יָכוֹל לְתַקֵּן לְמַחֲוֹק בְּסִפְרוֹ מִה שֶׁכָּתַב מִקִּדְמָה אוֹ לְכַתּוֹב בְּמָקוֹם אַחַר הַיְפָּה מִזֶּה וַיּוֹמַר נִכּוֹן לֹמַר דָּאֵם נִיזִית דְּסִדְר גְּזִיקִים לְמַד בַּתְּחִלָּה נְקֻטִינֵן כִּמ"ש בְּסִדְר מוֹעֵד שֶׁהֵם דְּבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים וְאִף שֶׁהוּא לֹא נִזְכָּר שֶׁכ' בְּיַלְדוּתוֹ בְּהִיפָּה אֶהְיָא לֹן שִׁיטְמִיָּה דְּסָבָא וְנְקֻטִינֵן כִּמ"ש בְּזַקְנוּתוֹ וְאִם הָיָה נִזְכָּר מִה שֶׁכָּתַב בְּמָקוֹם אַחַר בְּהִיפָּה הָיָה סוֹמֵר בְּפִירוּשׁ סְבָרְתוֹ הַקּוֹדֶמֶת.

וְהָרַב ב"ח ס' תרנ"ו נִרְאָה דְּפִשִׁיט"ל דֵּס' מוֹעֵד לְמַד אַחַר גְּזִיקִין שֶׁכָּתַב גְּבִי בְּעֵינָא דְּהִידוּר מִצְוָה עַד שְׁלִישׁ מְלֻגְיוֹ אוֹ מְלֻבֵּר שֶׁכָּתַב הָרֵא"ש בִּפ"ק דְּב"ק לְקוֹלָא. וּבְפֶרֶק לִוְלָב הַגְּזוּל לְחֻמְרָא וְנְקֻטִי לְחֻמְרָא כִּמ"ש בְּלוּלָב הַגְּזוּל שֶׁהוּא מְקוֹם הַלְכוּת לִוְלָב וְהָאֲחֵרוֹן ע"כ וְלֹא רִפְּרוּ ע"ז בְּסִפְר יַד אֶהְרֹן וּבֵית הַשְּׂוֹאֵבָה בְּדִינֵי שְׁצָרִיף לְחֻזַּר אַחַר הַיְדוּר מִצְוָה אוֹת ה' עֵינֵן בְּדַב"ק: יג) הָרֵא"ש כְּשֶׁמְבִיא סְבָרוֹת הַפּוֹסְקִים וּבְסִבְרָא אַחַת מֵאַרְיָה בְּהַ מְוִכָּח דְּכּוֹנְמִיָּה ס"ל מְרֵן הַחֲבִי"ב בְּכִנְה"ג יו"ד ס' קכ"ג הַגְּבִי אוֹת ס"ז וְעֵינֵן לְמְרֵן הַבִּי ח"מ ס' ע"ב ד"ה מ"מ נְמַצִּינוּ לְמַדִּין וְכו' שֶׁכָּתַב סְבָרָא זוֹ לְדַעַת הַרִיב"ה בְּדַעַת הָרֵא"ש אִף שֶׁכָּתַב בְּמָקוֹם אַחַר בְּהִיפָּה תְּפִס בְּמָקוֹם שֶׁהָאֲרִיף בְּסִבְרַת הַפּוֹסְקִים וּמ"ש בִּמ"א בְּהִיפָּה הוּא אֲלִיבָא דְּהִרִיף וְנִרְבִּינוּ יְרוּחָם דְּלֹא ס"ל הֵכִי הִינְנוּ מִשׁוּם דְּמַצִּינוּ לְהָרֵא"ש שֶׁכָּתַב בְּתִשׁוֹ בְּהִיפָּה עֵי"ש: יד) הַג"א כֹּל דְּבָרֵי הַהֲגָהוֹת אֲשֶׁרֵי הֵם לְחֻלּוֹק עַל דְּבָרֵי הָרֵא"ש שֶׁאֵם לֹא פֶן לְמֵאִי אָתוּ כ"כ מְרֵן הַחֲבִי"ף בְּנִשְׁמַת כֹּל חֵי ח"א דָּף ח' ע"א וּמִדְּבָרֵי הָרַב כְּהַנּוֹת עוֹלָם שֶׁהִבִּיא הָרַב יַד מְלֻאכִי בְּכֻלְלֵי הָרֵא"ש אוֹת מ"ה מִתְּבָאָר בְּהִיפָּה שֶׁכָּתַב מַצִּינוּ כְּמָה הַג"א דְּלֹא קִיַּמִּי עַל הָרֵא"ש אֲלֵא עַל סְגֻיַת הַגַּמ' וְלַפְעָמִים חוֹלְקִים עָלָיו ע"כ וְכִיּוֹצֵא לְזֶה כָּתַב הָרַב מְשַׁק בֵּיתִי בְּכֻלְלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת י"ד בְּשֵׁם מְרֵן חֵיד"א בְּיוֹסֵף אֲנֻמָּץ הָרַב הַמַּגִּיָּה לְסִפְר נִשְׁמַת כֹּל חֵי הַנְּל.

וְעֵינֵיף לְנִכַח יְבִיטוּ שֶׁכָּתַב שֶׁכ"כ בְּקוֹנְטֵרַס פְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁלּוֹ וְלֹא זְכִינוּ לְאֹרוֹ לְרֵאוֹת סְמוּכוֹת שֶׁלּוֹ שׁוֹב נְדַפֵּס סִפְרוֹ כֹּל הַחַיִּים (וְהוּא ס' פְּלָלֵי ש"ס וּפּוֹס') וְנִרְאִיתִי בְּדָף ט"ז ע"א אוֹת ז"ך שֶׁכ"כ בְּלִתִּי שׁוּם סַעַד וְנִרְאָה וּמִרְאָה מְקוֹם הוּא לוֹ אִמ"ש בְּנִכ"ח הַנְּל וְעֵי"ש בָּאוֹת כ"ו מ"ש בְּשֵׁם שִׁכְנָה"ג בְּכֻלְלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת מ"ד לְפִי הַנִּרְאָה יֵשׁ בְּמִשְׁמַע לְבָרַר מֵאִי דְּהִוִּינוּ בְּהַ מִמ"ש בְּשִׁכְנָה"ג אִף אִינוּ בְּיַדִּי וְאַתָּה תִּתְּנָה.

וּמִמָּה שֶׁכָּתַב הָרַב בְּכִנְה"ג ח"מ ס' ה' הַגְּבִי אוֹת י"א וְנִרְאָה דְּמִסְתַּמָּא דְּבָרֵי הַהַג"א סוֹבְבִים ע"ד הָרֵא"ש וְעֵינֵן בַּהַג"א פ"ק דְּסוֹפָה ס' ח' שֶׁכ' הַלְכָתָא פְּרַבְּנֵן דְּעוֹשִׁין מְחִיצָה בְּדָבָר הַמַּק"ט ע"כ וְאִין שׁוּם שְׁיִיכּוֹת לְדְבָרֵי הָרֵא"ש שֶׁם וְשִׁמְעִינוּ דְּאִינוּ מְוִכָּח שֶׁהִיוּ דְּבָרֵינוּ לְחֻלּוֹק עַל הָרֵא"ש אֲמָנָם יֵשׁ לְדַחוֹת דְּאוּלֵי מְקוֹם הַגָּהָה זוֹ הִיא ע"ד הָרֵא"ש שֶׁם בְּסִי יו"ד ת"ר חֲמַתָּה מְחַמַּת סְבָה וְלֹא מְחַמַּת דְּפָנוֹת ר"י אוֹמֵר אִף מְחַמַּת דְּפָנוֹת וְכָתַב בְּמִרְדְּכֵי ס' תִּשְׁל"א בְּשֵׁם רֵאבִי"ה דְּלִרִי"א אִין עוֹשִׁין מְחִיצָה בְּדָבָר הַמַּק"ט וְקִי"ל פְּרַבְּנֵן ע"כ וְק"ל: וְכָתַב מְרֵן הַבִּי בִּיּו"ד ס' ש"ס ד"ה וְלַעֲנִין הַלְכָה (עַל דְּבָרֵי הַהַג"א בְּשֵׁם הַא"ז שֶׁהִבִּיא שֶׁם) דְּבְדָבָרִים שֶׁהָרֵא"ש חוֹלֵק עָלָיו נְקֻטִינֵן כְּהָרֵא"ש וְאִינוּ מְוִכָּח לְפָרֵשׁ

בכוננתו שנותן פלל לכל מקום שחולק ההג"א על ה"א"ש נקטינו פה"א"ש רק באותו נדון הוא דאמר פן ועיין במכתב לחזקתו בשו"ת סי' י"ג דף ע"א ע"א ובס' קרית ארבע בתשו' סי' ט' וק"ל: טו) הא"ז רגיל לפסוק פ"ש"י ברפי יוסף אה"ע סי' ד' אות ח"י (ד"ה וראיתי) ומזה יש להביא סעד למה שכתבתי בענייני בקונטרס הפללים במערכת ה"צד"י אות ו' עי"ש: טז) קיצור פסקי ה"א"ש חיברם הרב בנו ריב"ה ונפקא מינא היכא דחולק ריב"ה על פסקי ה"א"ש שבהש"ס ראוי לתפוס עליו דשוב ליפא למימר דלא ראה בזה דברי ה"א"ש פן כ' הרב שלחן גבוה בכלליו אות ל"ב ומדברי מ"ן הב"י א"ח סימן שי"ח (ד"ה אפילו תבשיל שנתבשל כ"צ) מתבאר דלאו בכל מקום ראוי לתפוס עליו בזה שכתב ואפשר דאע"ג דברמזים פתב מסקנת ה"א"ש היינו לפי שבאותו ספר לא בא לכתוב סברת עצמו אלא לסדר דברי ה"א"ש בקצרה אבל בספר זה שפא לפסוק הלכה למעשה לא רצה לסמוך על סברת ה"א"ש וכו' ע"כ הרי דאין לתפוס עליו מדידיה אדידיה (זולת אם יבאר שפן היא דעתו ולפי השערתו הוא רחוק המציאות) לפי שאין ספר קיצור פסקי סברא דנפשיה ורק דק"ל דהיכי פסיק בטור דלא פה"א"ש ומדרינו אטעמא ליתובי דעתין וק"ל וכן מתבאר לע"ד מדברי מ"ן הב"י סי' ש"ב (בסוף ד"ה ומה שכ' ויגד שיש עליו: יז) קיצור פסקי ה"א"ש כ' הגאון שלחן גבוה בכלליו אות ל"ב דמשמע מדברי רי"ו בהקדמת ספר מישרים שקצת מסכתות נעשו הק"פ ע"י ה"א"ש עצמו (ועיין שה"ג במערכת גדולים באות רבינו אשר) וקצתם ע"י בנו הריב"ה וקצתם ע"י תלמידו הרי"ו וא"כ אין לתפוס על הריב"ה אלא פשהנזכר באותה מסכתא באדוני אבי ה"א"ש וכו' לכן אמר לפי לרשום דרוך למודי בל"ן את אשר תחזנה עיני בק"פ ויתברר המס' שהם מהריב"ה ז"ל בס"ד ואחרי שלא אכנין מלאכתי לך לא אוכל לכתוב הדברים כפי הסדר שנסדרו המסכתות בש"ס רק כפי אשר יזדמן וזה החלי בס"ד: למסכת ברכות הוא מהריב"ה עיין בפ"ק פיצד מברכין סימן ט"ז לא"א ה"א"ש אינו מברך וכו'.

ובפ"ק ג' שאכלו סי' י"ב ואינו נראה לא"א הרח"ש. וכן ראיתי למ"ן חיד"א בשו"ר ברכה שבברכ"י א"ח ס"י פק"ד ובמחזיק ברכה סי' שי"א (ד"ה אף קשה) שייחס הק"פ הנ"ל להריב"ה: למס' שבת הוא מהריב"ה עיין בפ"ק פירה סי' א' וא"א ה"א"ש הסכים וכו' גם מ"ן הב"י בס"י שי"ח (בד"ה אפילו תבשיל שנתבשל כל צרכו) ייחסו להריב"ה עי"ש וכן הרב מרפכת המשנה הו"ד בספר תיים ומלך דף ה' ע"א.

וכן מ"ן חיד"א בברכ"י א"ח סי' ד' אות ב' וסי' רנ"ה אות ב': למס' פסחים הוא מהריב"ה עיין בפ"ק פל שעה סי' כ"ו וא"א ה"א"ש פתב וכו' ועיין להרבנים ישועות יעקב סי' תמ"ח סק"ח (בד"ה נחזור) מגן האלף סי' תמ"ב אות א' (בד"ה ודע פי מ"ש) ט"ז יו"ד סי' קמ"ב סק"ד שלחן גבוה סי' תס"ו סק"ה חק יעקב סי' תס"ח ס"ק י"ד: למס' מועד קטן הוא מהריב"ה עיין בפ' ראשון סי' י' ולזה הסכים א"א ה"א"ש וכן שם סי' י"ג ועיין להגאון חתם סופר יו"ד סי' ש"ן (ד"ה ותו) וכן ייחסו מ"ן חיד"א בספר שו"ר ברכה יו"ד סי' ש"ע"ו אות ב' לרבינו הטור: למס' יומא הם מהריב"ה פמו שייחסם אליו מ"ן הב"י בא"ח סי' ש"ב (בסוד"ה ומה שכתב ויגד שיש עליו לכלוף): למס' תענית הוא מהריב"ה עיין בפ"ק ראשון סי' כ' וא"א ה"א"ש פתב שצבור הקובעים תענית ושם בפ"ק רביעי סי' מ' וא"א ה"א"ש פתב כה"ג: למסכת מגילה הוא מהריב"ה עיין בפ"ק

סי' ו' ולזה הסכים א"א הרא"ש ומזה תמה הרב שלחן גבוה בסי' תר"ץ ס"ק ט"ל עמ"ש
מ"ן הב"י שריב"ה נסתפק בדעת הרא"ש (בדין ההוא) שפועלם ממנו דבריו שברמזים
הנ"ל: למסקת ראש השנה ייחסם מ"ן חיד"א בספר ברפי יוסף סי' תקפ"ה אות ח'
להריב"ה והכריח מזה סברת הטור בדין ההוא כיעי"ש גם הרב יפה ללב נר"ו בח"ג דף
קכ"ב ע"א אות ג' מייחסו להריב"ה: למסקת ביצה נראה ממ"ש בפרק קמא סי' ז' וא"א
הרא"ש פוסק כר"א בן יעקב וכן בסי' ט"ו ולזה הסכים א"א הרא"ש וכן בפ"ג סי' ב'
ולזה הסכים א"א הרא"ש.

ושם סימן י"ז וכן התירו א"א הרא"ש ששה מהריב"ה אלא שבפרק קמא סימן ד' פתוב
והרא"ש ז"ל הסכים פ"ב אלפס ושם סי' י"ד ולפי דעת הרא"ש בשבת מותר וכו' ובפרק
שני סי' י"ב ומסקא ליה להרא"ש וכו' נראה דאינו מהריב"ה ואולי הוא השמטת הדפוס
(אף שעיינתי בכמה דפוסים וכלם הם בסגנון אחד) והייתי נבוך בזה עד שמצאתי להגאון
שואל ומשיב במהדורא ג' ח"ב סי' נ"א שהעיד על ק"פ הרא"ש למסקת ביצה בפרטות
ששה מהריב"ה עי"ש: למסקת פתובות הוא להריב"ה עי"ן בפרק אלמנה נזונת סי' ג'
ודעת א"א הרא"ש וכו' ובסי' ז' ואינו נראה לא"א הרא"ש ובסי' ט"ז וכן דעת א"א
הרא"ש וכן בסי' י"ז וכן בפ' שני דייני גזירות סי' א' וסי' ד' וסי' ו' ועי"ן להרב ב"ח
באה"ע סי' ע' ס"ה ועי"ן בכנה"ג אה"ע סי' י"ג אות כ"ט מ"ש בשם מוהר"מ מינץ
שהכריח סברת הטור עפ"י מ"ש בהרמזים ולא הראה מקום לדברי הרמזים ולפי הנראה
פונתו היא למ"ש בפרק אעפ"י סי' כ' עי"ש דאילו בהחולץ סי' כ"ו נראה להדיא מדברי
הרמזים דפוסק כר"ת וצריך לעי"ן בגוף דברי הרב מוהר"מ הנ"ל מה יענה לסתירת
דברי הרמזים ואכ"מ גם מ"ן חיד"א בברפי יוסף אה"ע סי' ל"ד אות ב' מייחסו למר
בריה הטור: למסקת יבמות הוא מהריב"ה עי"ן בפרק ששי סי' י"א ולזה הסכים א"א
הרא"ש ובפרק שביעי סי' א' לדעת א"א הרא"ש וכו' וכן בפ' י"ג סי' יו"ד ובפרק ט"ו
סי' ב' עי"ש וגם רבינו הפר"ח באה"ע סי' קכ"א ס"ו ייחסו לרבינו הטור עי"ש וכן ייחסו
הג' שיבת ציון ברס"י צ"ח: למסקת קידושין מהריב"ה עי"ן בפרק שני סי' ז' ונשאר
הדבר אצל א"א הרא"ש בצ"ע ושם סי' י"ג ולא א"א הרא"ש דיו וכו' וכן ייחסם הרב חננאל
וחסדא בח"ב דף ר"ך ע"ב להריב"ה וכן הרב אות היא לעולם בח"א דף א' ע"א: למסקת
גיטין מהריב"ה עי"ן בפרק שני סי' ו' וא"א הרא"ש תמה עליו ובסי' ז"ך וכן דעת א"א
הרא"ש ובפרק חמישי סי' ח"י ולא א"א הרא"ש בין להוציא וכו' ושם בסי' כ' וא"א הרא"ש
גמגם ובפרק שביעי סי' ט"ו ולא א"א הרא"ש מפרש ויצא בש"י וכו' וכן ייחסו הרב
ט"ז באה"ע סי' קכ"א סק"ד וכן הרב פרח מ"א סי' ק"ו הובא באהל יעקב במערכת
האל"ף אות ח' עי"ש וכן הרב מאמר מרדכי למסקת גיטין בדר קס"ח ע"ד: למסקת נדרים
אינו מהריב"ה שהרי בפרק שלישי סי' ב' פתב והרא"ש נהג להתיר שבועות ואף
שצדדתי לעיל על הק"פ למסקת ביצה דאולי השמטת המדפיסים וצ"ל א"א הרא"ש
שאני התם דיש לנו הוכחה משאר מקומות ששה מהרא"ש אף בנדרים לא ראיתי פעת
שכתב במקום אחר וא"א הרא"ש: למסקת מציעא נראה מדברי הרב הדרישה ביו"ד סי'
עק"ד דהוא מהריב"ה: למסקת סנהדרין ייחסו הגאון שיבת ציון ברס"י צ"ח להריב"ה:
למסקת חולין הוא מהריב"ה עי"ן בפרק שני סי' ג' ולא נהירא לא"א הרא"ש ושם בפרק
שלישי וכן פסק א"א הרא"ש ובסי' י"ד ולזה הסכים א"א הרא"ש ובסי' כ"ג וא"א

הָרָא"ש מִן הָאוֹסְרִין וּבְסִי כ"ה וְלִזָּה הַסְּכִים א"א הָרָא"ש וּבְסִי ל"א וּלְא"א הָרָא"ש
בְּכָרֶס וְדָקִין וְכוּ' וּבְסִי ל"ד וְכֵן דַּעַת א"א הָרָא"ש וּבְסִימֵן מ' וְאִינוּ נִרְאָה לְא"א הָרָא"ש
וְכֵן בְּסִי מ"ה וּבְסִי מ"ז א"א הָרָא"ש וְרַב אֶלְפֶס וְכוּ' וּבְסִי ד"ן לְרַב אֶלְפֶס וְא"א הָרָא"ש
וּבְפֶרֶק שְׁבִיעִי סִי י"ז וְא"א הָרָא"ש מִתִּיר וּבְסִי כ"ט וְכֵן דַּעַת א"א הָרָא"ש וּבְפ' שְׁמִינִי
בְּסִי מ"ט וְא"א הָרָא"ש מִתִּיר וְכוּ' וְא"א הָרָא"ש פֶּתֵב וְכוּ' אֶלָּא שְׁרָאִיתִי שְׁבַפ"ק סִי כ"ב
פֶּתֵב וּלְהָרָא"ש דְּוָקָא כְּשֵׁלָא בְּטִלוּ וּלְפִי הַנִּרְאָה יֵשׁ לָנוּ לֹמַר דְּהַשְׁמַטַּת הַדְּפוּס הִיא וְצ"ל
וְלֹא א"א הָרָא"ש וְכוּ' דְּסָמִי חָדָא מִקְמִי כְּמָה וְכְמָה דְּמִפְּנֵי יוֹצֵא שְׁהוּא מֵהָרִיב"ה וּמְצֵאֲתִי
שְׁרַבְנֵי הָאֲחֵרוּנִים יִיחְסוּהוּ לְהָרִיב"ה עֵינֵין לְהָרַב שְׁדָה הָאֲרִיז ח"ג חֲא"ח סִי מ"ח וּלְהָרַב
מוֹהַר"ש בְּן עֶזְרָא בְּסִפְרֵי פְתִי כְּנִסְיוֹת סִימֵן קל"ה וּלְהָרַב יֵד דְּוֹד (לִי"ד) סִי פ"ז אוֹת ב'
בְּהַגְבִּי בְּשֵׁם מֶרְן חִיד"א בְּמַחְזִיק בְּרַכָּה אוֹת ב' וְשֵׁם אוֹת י"ט בְּשֵׁם הָרַב שְׁמֹן הַמּוֹר
חִי"ד סִי ו' וְע"ע בְּמַחְזִיק בְּרַכָּה שֵׁם אוֹת ז' וּבְמִשְׁקֵי בֵּיתִי מִעֲרַכְתָּ הַמָּ"ם סִי שִׁי"א ד"ה
וּלְפ"ז: לְמַסְכַּת קְמָא יִיחְסוּ מֶרְן הַחֲבִי"ף בְּשׁו"ת חֵיִים בְּיַד רִס"י כ"ד לְהָרִיב"ה: לְמַסְכַּת
בְּתָרָא יִיחְסוּ הָרַב הַפְּרָדֶס בְּסִפְרֵי אוֹת הִיא לְעוֹלָם ח"ב סִי פ"ז דָּף קל"ג ע"ב (ד"ה שְׁבִתִּי)
לְהָרִיב"ה וְכֵן יִיחְסוּ הָרַב מוֹהַרד"ח בְּס' יֵיטֵב לֵב דָּף כ"ח ע"ד: לְמַסְכַּת ע"ז נִרְאָה שְׁהוּן
מֵהָרִיב"ה וְשִׁבְסוּף פ"ק הִבִּיא דַּעַת הָרָא"ש בְּלִשׁוֹן לֹא"ז הָרָא"ש וְשֵׁם בְּפֶרֶק שְׁנֵי סִי כ"ג
וְסִי כ"ה וְעֵי"ש בְּסִי ל"ה בְּדָבָרִי הַהֲגָהָה וּבְפ"ג סִי ט' וּבְפ"ה סִי ל' וְסִי ל"ב וְכֵן הָרַב
מִטָּה אֲשֶׁר בְּלִשׁוֹנוֹת רַבֵּינוּ יִרְוֹחֵם דָּף ק"ג ע"ב יִיחְסוּ לְהָרִיב"ה: יח) כָּל דְּבָרֵי הָרָא"ש
מִיּוֹסְדִים עַל הָרֹב עַפ"י בְּעֵלֵי הַתּוֹס' וּלְפַעֲמִים מֵה שְׁחָסַר בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' מְשָׁלִים וּמוֹסִיף
הָרָא"ש וּבְכָל מְקוֹם שְׁנוּכָל לְהַשְׁוֹת וּלְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס' כְּהָרָא"ש מְפָרְשִׁינָן לָהּ בְּשׁוּהָ כִּי
הָרָא"ש בְּרוּב הַמְּקוֹמוֹת בִּיאֹרוֹ מְנוֹסְפֵם לְדָבָרֵי הַתּוֹס' כֵּן פֶּתֵבִי אֲנִי הַהֲדִיּוֹט בְּשִׁדֵּי חָמֵד
ח"א בְּחֻלְקֵי אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעַר' אִישׁוֹת סִי א' אוֹת ז' ס"ק י"ב דָּף מ"ג ע"א בְּשֵׁם הָרַב יֵד
מִלְּאֲכִי שְׁכַתָּה כֵּן בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים עֵי"ש: יט) הָרָא"ש שְׁאִין דְּרָכּוֹ לְהִבִּיא אֶלָּא דְּבָרִים
הַנְּהוּגִים בְּזִמְן הַזֶּה עֵינֵין לְקַמֵּן בְּסִי י"ז אוֹת ו': כ) הָרָא"ש אִינוּ מִן הַתִּימָה אִם אִינוּ מְזַכִּיר
דְּבָרֵי מוֹהַר"ם רַבּוֹ כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ כֵּן בְּכְמָה מְקוֹמוֹת וְאֶפְשָׁר שְׁהוּא מְפָנִי שְׁהָרָא"ש בְּרַח
לְסַפְרָד וְשֵׁם חֲבֵר סְפָרִיו הַקְּדוּשִׁים וְלֹא הָיוּ בִּידֵיָה רֹב סְפָרֵי מוֹהַר"ם וְגַם הַמְּרָדְכִי
וְהַהֲגָהוֹת מִיִּמּוֹנִית שְׁמִזְכִּירִים תְּדִיר דְּבָרֵי מוֹהַר"ם רַבָּם מְצִינוּ בְּכְמָה מְקוֹמוֹת שְׁלֹא
הַזְכִּירוּ דְּבָרֵיו כָּלֵל שְׁלֹא בָּאָה לִיָּדָם תְּשׁוּבָה הִיא כֵּן פֶּתֵב מֶרְן חִיד"א בְּסִפְרֵי יַעִיר אֲזוּן
בְּמַעֲרַכְתָּ הָאֶל"ף אוֹת ה"ן (בְּד"ה וְהָרַב מוֹהַר"י אֶלְפָּאנְדְּרָאִי): כֵּא) הָרָא"ש שְׁמִזְכִּירִים
בְּעַל הַתְּרוּמוֹת וְהַמְּרָדְכִי וְהַהֲגָהוֹת מִיִּמּוֹנִית וְהַפֶּל בּוֹ כְּנִנְתָּם עַל רַבֵּינוּ אֲשֶׁר מְלֻנְגִיל שְׁהִנָּה
בְּזִמְן ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת כְּמִפְּנֵי בְּתוֹסְפוֹת בְּבָא קְמָא דָּף ס"ד ע"ב וְאִינוּ הָרָא"ש אָבִי
הַטוֹר וְהָרַב שְׁיִירֵי כְּנִסַּת הַגְּדוּלָּה בֵּא"ח סוּף סִי רצ"ד כְּתֵב עַל הַפֶּל בּוֹ שְׁפֻנְתוֹ עַל רַבֵּינוּ
אֲשֶׁר מְלֻנְגִיל אוֹ מְפָאֲלִיזָא כֵּן פֶּתֵב מֶרְן חִיד"א בְּסִפְרֵי שֵׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעֲרַכְתָּ גְּדוּלִים בָּאוֹת
הָאֶל"ף (רַבֵּינוּ אֲשֶׁר בְּן רַבֵּינוּ יַחִיאֵל) אוֹת ה' וְשֵׁם בָּאוֹת ד' מִתְּבָאֵר מִדְּב"ק שְׁמָה שְׁמִבִּיא
בְּשִׁיטָה מְקוּבָצָת בְּשֵׁם הָרָא"ש בְּסִתָּם כְּנִנְתָּם עַל הָרָא"ש אָבִי רַבֵּינוּ הַטוֹר וְדָבָר זֶה הִנָּה
פְּשוּט בְּעֵינֵי אֲמֵנָם רְאִיתִי עֲתָה בְּסִפְרֵי הַיְּקָר אֲמָרִי הַצְּבִי לִידֵידי הַגָּאוֹן אַבְד"ק דְּאָבְרִי יצ"ו
בְּחִידוּשָׁיו לְפָרֶק קְמָא דְּבָבָא קְמָא דָּף ז' ע"ב בְּסִי כ"א (עַל מֵה שְׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא לְכַתְּוֹבַת
אֲשֶׁה מְדַמֵּינָן לִיה) שְׁהִבִּיא מֵה שְׁפִטָה מְקוּבָצָת שֵׁם שְׁפִטָה הָרָא"ש בְּשֵׁם ר"מ
וְהוּן קָשָׁה לוֹ שְׁמִדְּבָרֵי הָרָא"ש בְּפִסְקֵי שֵׁם מִתְּבָאֵר בְּהִיפּוּף וְנִמְצָאוּ דְּבָרֵי הָרָא"ש כְּסוֹתָרִים

וניחא ליה דמה שפכת בשיטה מקובצת בשם הרא"ש בשם ר"מ הוא הרא"ש אחר או הרא"ש מלונגיל או הרא"ש מפאליזא כמו שפכת השפתי כהן ביו"ד סי' ק"ה סק"ב ולי הדל קשה לומר פן דודאי פשמביא בשיטה מקובצת הרא"ש בסתם פונתו היא על הרא"ש אבי הטור ודברי הרב שפתי פהן שציין הם המדברים על הגהות מימוניות דמה שפכתו בשם הרא"ש לא פוננו על הרא"ש אבי הטור אלא להרא"ש אחר פגון הרא"ש מפאליזא או מלונגיל שדרה ההגהות והמרדכי להביאם ולא נוכל לדון מזה על הרא"ש שמזכיר בשיטה מקובצת ולכן מה שפכת שם עוד דהרא"ש לא סבירא ליה כמוהר"ם בזה הוא יותר נכון דמצינו דהרא"ש בכמה מקומות חולק על מוהר"ם רבו כמו שהשיב מרן חיד"א בספר יעיר און במערכת האל"ף אות ה"ן (בד"ה והרב מוהר"י אלפאנדארי) על מה שהקשה על הרא"ש שפסק בפלוגתא דרב סמא ורבינא בטעמא דאין שליח לדבר עבירה פרב סמא ואילו בתשובת מוהר"ם רבו פסק פרביןא דאין זו מן התקנה דהרא"ש רב גובריה לחלוק על מוהר"ם רבו כמו שפכת הרדב"ז בתשובות נדפסות בפירודא סי' תצ"ה וגם זה ידוע דזימנין טובא משפחת דהרא"ש אינו מזכיר לרבו וזימנין דפליג עליה ואינו מזכירו כלל ואפשר דכיון שהרא"ש ברח לספרד ושם חבר ספריו הקדושים אפשר דלא הווי בידיה רוב ספרי מוהר"ם וכו' כמו שפכתתי באות הקודמת ואם פן גם בענין זה לא נפלות לומר דכשחבר הפסקים נכתב דעת עצמו בהיא דבבא קמא לא היה בידו חידושי מוהר"ם רבו ולא ראה בו בפסק את דברי קדשו.

או נאמר כמו שכת' עוד שם (באמרי הצבי) דמה שהביא הרא"ש ששיטה מקובצת הנ"ל בשם ר"מ אינו מוהר"ם רבו ועל כל פנים הוא הרא"ש אבי הטור: ומה שפכת הרב יצ"ו דשמא הוא רבינו אשר מלונגיל שפכת פן בשם מוהר"ם אם פונתו לומר שאותו הרא"ש כתב פן בשם הר"ם רבו של הרא"ש אבי הטור נראה שרחוק לומר פן אחרי שרבינו אשר מלונגיל היה בזמן ר"י בעל התוספות כמו שהביא מרן חיד"א כנז"ל: סימן יב.

פלגי רבינו הטור. א) ריב"ה פשמביא שתי סברות וכותב אחר הסברא השנית וא"א הרא"ש לא כתב פן יש לומר דלא ס"ל פסברא הראשונה דא"כ הנה ליה למימר וא"א הרא"ש כתב פסברא ראשונה כ"כ הרבנים ב"ח א"ח סי' מ"ד וט"ז יו"ד סי' פ"ד סק"א ובעניויתי לא ידעתי מה יענו למ"ש הריב"ה בא"ח סי' שפ"ן וא"א הרא"ש לא כתב פן ומבואר הוא בדברי הרא"ש פרק י' דעירובין סי' ג' ובק"פ שם דפוסק פסברא הראשונה דגם באיסקופה רה"י שרי וכ"כ מרן הב"י שם דהרי"ף והרא"ש סברי דלא פהרמב"ם וכ"פ בש"ע.

וע"ע בסי' תכ"ב אחר שהביא סברת רב עמרם פתב וא"א הרא"ש לא כ"כ ומבואר הוא בהרא"ש פרק תפלת השחר סי' ט"ז ובק"פ שם דקי"ל פסברא הראשונה דתרתמי בעינו לא עקר רגליו וגם רגיל לומר תחוננים.

וע"ע ביו"ד רס"י צ"ו ומבואר דדעת הרא"ש פסברא הראשונה עי"ש וכן בסי' ק"ה לענין מליח פרותח אם אוסר הפל או פדי קליפה ובסי' ר"ה לענין מתפיס בדבר האסור אם צריך שאלה בעם הארץ ובסי' רל"ד סכ"ג ושם כתב הרא"ש דבעינין לא איפשיטא באת"ל וא"כ ודאי דעתו פסברא ראשונה דמסתמא אזלינן לחומרא ובסי' רס"ו עי"ש

ומתבאר מדברי מְרַן הַב"י שם דַּדְעָתוֹ פְּסָבְרָא הָרֵאשׁוּנָה שְׁפָתַב הַרִיב"ה בְּסִתְמָם וְעֵינָן
בַּרְס"י ש"ה גְּבִי כּוֹתֵב שְׁטַר חוֹב לִפְהוּ בְּשָׁבִיל פְּדִיוֹן בְּנוּ מִפְּל זֶה נִלְע"ד דְּגַם כְּשׁוֹבֵר
פְּסָבְרָא הָרֵאשׁוּנָה מְמַשׁ כּוֹתֵב הַרִיב"ה וַא"ל לֹא כָּתַב בְּן וּר"ל אֶלְא פְּסָבְרָא רֵאשׁוּנָה.

וע"ע פִּינְצָא לְזֶה בְּטוֹר א"ח סוֹף ס' תַּקפ"ו (גְּבִי שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת בְּמָקוֹם מְצָנָה) וְהַתּוֹס' לֹא
כָּתְבוּ בְּן וְעֵינָן הָר"ן נְדָרִים דָּף ה"ן סוֹף ע"ב וְעֵינָן לְהַרְבְּנִים אֲבָנֵי שְׁהָם דָּף ס"ד ע"ג וְנָד
דָּוָד ס' צ"ו אוֹת ג' וְאָנִי עָנִי הַנִּלְע"ד כְּתַבְתִּי.

שׁוֹב רֵאִיתִי לְהַגְאֹן יָד מִלְאָכִי בְּכָלְי הַרִיב"ה אוֹת ד' שְׁפָתַב בְּשֵׁם מְרַן ב"י יו"ד ס' ק"ץ
ס"ה וְהַרְבַּ הַפְּרִישָׁה בְּס' ש"ה דְּלִפִּי שְׁלֹא פּוֹרֵשׁ בְּדְבָרָיו כּוֹתֵב בְּן עִי"ש וּלְפִי מֵה שְׁרִשׁוֹם
לְעִיל לְע"ד צ"ע וְעֵינָן הָר"ן בְּהִלְכוֹת הַבִּיא דְבָרָיו מְרַן הַב"י בַּא"ח ס' תר"ח (ד"ה אִיפֹא
מ"ד) וְהַרְמַב"ן לֹא כָּתַב בְּן בְּסִפְר תּוֹרַת הָאָדָם ע"כ וּבְטוֹר יו"ד ס' ס"ז (בְּדִין שׁוֹבֵר
מִפְּרָקְתָּה) וַא"ל לֹא כָּתַב בְּן עִי"ש וּלְפִי גִינְרִסְתוּ עַל כְּרִחָן לֹמַר דְּסוֹבֵר פְּסָבְרָא קַמְיִיתָא
דְּמַלִּיחָה מְהַנִּי וְעִי"ש לְהַרְבַּ הַפְּרִישָׁה וּבְס' כ"ד (בְּדִינֵי הַגְּרַמ"ה) וַא"ל לֹא פִּסְק כְּמוֹתוֹ
וְכו' עִי"ש אַעפ"י שְׁגִילָה דְעָתוֹ הָרֵא"ש דְּכָשֵׁר בְּשַׁחַט הָרוֹב עִי"ש בְּפְרִישָׁה וּבְס' ער"א
גְּבִי דּוּכְסוּסְטוּס וַא"ל הָרֵא"ש לֹא כָּתַב בְּן וְכַתֵּב מְרַן ב"י כְּלוֹמַר שְׁהַכְשִׁיר עִי"ש וְעֵינָן
עוֹד בְּטוֹר א"ח ס' ל' וַא"ל הָרֵא"ש לֹא כָּתַב בְּן וְכּוֹנְתוֹ דְּסוֹבֵר פְּסָבְרָא קַמְיִיתָא דְּכְשִׁיגִיעַ
זְמַנָּם מְבָרַךְ פְּדָבְרֵי הַבְּרִייתָא שְׁהַבִּיא הָרֵא"ש וּבִי"ד ס' ש"ז וַא"ל הָרֵא"ש לֹא כָּתַב בְּן
עִי"ש בְּדְבָרֵי מְרַן בֵּית יוֹסֵף: ב) רִיב"ה פְּשָׁכּוֹתֵב וְכֵן דַּעַת א"ל הָרֵא"ש י"ל דְּלֹא בְּפִירוּשׁ
אִיתָמַר אֶלְא דְּמִשְׁמַע לִיה הָכִי מְפָלְלוֹת דְּבָרָיו דָּאָם לֹא בְּן הִיָּה לוֹ לְכַתּוֹב וְכ"כ א"ל
הָרֵא"ש כ"כ הַגְאֹן יָד מִלְאָכִי בְּכָלְי הַרִיב"ה אוֹת כ' בְּשֵׁם פְּמָה פּוֹסְקִים.

וְנִלְע"ד דְּכּוֹנְתָם לֹמַר דְּבְדָבָר שְׁפָתְבוּ הָרֵא"ש בְּפִירוּשׁ כּוֹתֵב וְכ"כ הָרֵא"ש אֶבֶל לְשׁוֹן
וְכֵן דַּעַת. אִינוּ מְוַכְרַח לֹמַר שְׁפָתַב בְּן בְּפִירוּשׁ דָּאָף אִם לֹא כָּתַב בְּן בְּפִי שְׁיִיף לֹמַר וְכֵן
דַּעַת וְאִין כּוֹנְתָם לֹמַר דְּבְדָבָר שְׁפָתַב בְּפִי לֹא יִנְצִדַּק לֹמַר וְכֵן דַּעַת אֶלְא הָאִי לִישְׁנָא
מִשְׁמַע הָכִי וְהָכִי לְאִפּוֹקִי לִישְׁנָא דּוּכּוֹן כָּתַב דְּלֹא שְׁיִיף אֶלְא הִיכָא שְׁפָתַב בְּן בְּפִי וְהַרְבַּ
פְּתַח הַדְּבִיר בַּח"ג דָּף צו"ר ע"ב וְג' הַבִּין דְּלֹא יִתְכּוֹן שְׁיִכְתּוֹב וְכֵן דַּעַת בְּדָבָר שְׁמְפּוֹרֵשׁ
בְּדְבָרֵי הָרֵא"ש וְאֵהָכִי קִשְׁיִתִּיהָ לְשׁוֹן הַרִיב"ה בַּא"ח ס' ע"ו עִי"ש וּלְפִי מֵה שְׁפָתַבְתִּי נִרְאָה
דָּאִין מִשְׁם סְתִירָה: ג) רִיב"ה כְּשִׁחֻלְק עִם אֲבִיו הָרֵא"ש צָרִיף לְהַבִּיא סְבָרְתוֹ וְכְשִׁפּוּסְק
כְּמוֹתוֹ אִין צָרִיף לְהַבִּיא בְּכָל הַמְקוֹמוֹת כ"כ הָרַב בְּשְׁבוֹת יַעֲקֹב בְּהַשְׁמָטוֹת לַח"א ס' י"ב
בְּשֵׁם הָרַב הַסְמ"ע וְלִמַּד מִזֶּה לְהַרְט"ז עִם הָרַב ב"ח עִי"ש וְכְשִׁדַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים נוֹטָה
שְׁלֹא כְּדַעַת הָרֵא"ש סוֹתָם כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים אַעפ"י שְׁהוּא שְׁלֹא כְּדַעַת אֲבִיו כ"כ מְרַן
הַחֲבִי"ף בְּסִפְר פֶּל הַחַיִּים דָּף כ' ע"ג אוֹת ל"ח עִי"ש וּבְאוֹת מ"ד: ד) הַרִיב"ה סְבָרָא
שְׁהַבִּיא בְּאַחְרוֹנָה הִיא עִיקָר כ"כ הָרַב יָד מִלְאָכִי בְּכָלְי הַרִיב"ה אוֹת ה' וְעֵינָן לְהַרְבַּ
הַפְּרָד"ס בְּסִפְר אוֹת הִיא לְעוֹלָם ח"א דָּף קט"ו ע"א וְע"ע בִּי"מ שְׁם אוֹת ט' דְּהַרְבַּ בְּרַפְת
אַבְרָהָם לֹא ס"ל הָאִי פֶּלְלָא וְעֵינָן לְהַרְבַּ מְגוֹן גְּבוּרִים דָּף פ"ד ע"א: ה) רִיב"ה כְּשִׁפּוֹתֵב
אֶבֶל פ' כָּתַב וְכו' מִשְׁמַע שְׁזוֹ הַסְבָּרָא שְׁחַפְּזָן בְּהָ בְּן כָּתַב הָרַב יָד מִלְאָכִי דָּף קפ"ט ע"ד
בְּשֵׁם כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה שְׁהַבִּיא בְּשֵׁם בְּרַפְת אַבְרָהָם וְהַרְדָּב"ז וְהוֹסִיף שְׁכ"כ בְּב"י ח"מ ס' ר"ה
ס"ד וְעֵינָן לְהַרְבַּ יָד יָמִין דָּף ל"ט ע"ב וּמִתְבָּאֵר מִדְּב"ק שְׁכֵן הוּא דָּרָף פֶּל הַפּוֹסְקִים
וְעֵינָן לְהַרְבַּ שְׁלַחַן גְּבוּהָ סִימָן תַּמ"ג סק"ב דְּמוֹכַח דְּלֹא שְׁמִיעָא לִיה הָאִי פֶּלְלָא וְעֵינָן לְמָן

סימן י"ג אות י"ב מה שפתי בזה לענין פלגא דסתם ואח"כ מחלוקת בדברי מרן בש"ע והביא סברת החולק בלשון אב"ע וע"ע בי"מ בכללי הריב"ה אות ה' וענין להרב מגן גבורים דף פ"ד ע"א ודו"ק בד"ק והרב ב"ח באה"ע סי' ק"ל סי"ח הבין מדברי הטור דפוסל חתם סופר ועד אף שהביא דעת הרמב"ם והרמ"ה דמכשירים בלשון אב"ע ש"מ דלית ליה פלגא הנ"ל וענין בשו"ת הגאון מוהר"ם אלשיקר שרמז בכנה"ג שם אות ל' ואף למ"ש מוהרמ"א הנ"ל בשם מוהרד"ך (קונדס חזרתו) דריב"ה ס"ל פהרמב"ם אינו גורע ואינו מוסיף אב"ע רק משום שהביא באחרונה עי"ש והעיר ביד מלאכי שם דכינון דלא משפחת לשון אב"ע אלא אם כן קדם סברא אחרת לסברא השנויה בלשון אב"ע אם כן תיפוק לי דסברא אחרונה היא עיקר (לדעת הטור) ורצה ליישב דנפקא מינה להיכא דאיכא שלש סברות ומציעתא מעלה אב"ע ולא הונח לו ושוב פתב לדעת הרדב"ז (דוקא ולא לסברת הברכת אברהם עי"ש) דהכונה דאף אי לית ליה להטור דסברא בתרא עיקר מיהו פשפוטתה בלשון אב"ע היא עיקר וענין לקמן סי' ט"ז אות ד"ן: ו) הריב"ה פשפוטת סברת איזה פוסק בלשון הנה אומר פ' אם ר"ל דחזר בו בשדי חמד ח"א בחלק הפללים מערכת ה' אות ח"ק רשמי בזה עי"ש: ז) פשפוטת רבינו הטור והנה אומר א"א הרא"ש נר' שר"ל שבע"פ אומר כן לבניו או לתלמידיו מרן הב"י ח"מ סי' קצ"ה ורפ"ה כ"כ הרב ניקרא אברהם נר"ו דף ק"כ אות ס'.

והפשתי בסי' קצ"ה ולא מצאתיו ומרן החבי"ף בספר פל החיים הנד"מ דף כ' אות מ"א כ"כ בשם מרן הב"י סי' רפ"ה ושל"ט עי"ש אף אני אביא שכ"כ מרן הב"י בא"ח סוף סי' ק"ב ד"ה ואם היושב וכו' ובסי' רי"ט כ"כ עמ"ש הריב"ה ופי' א"א הרא"ש עי"ש בד"ה ומ"ש ופי' א"א וכו'.

וכ"כ הג' מוהרל"ח בהגהותיו בח"מ סי' חל"ק עפ"י דברי מרן הב"י א"ח סוס"י קס"ה ויו"ד סוס"י קט"ו ואה"ע סי' ע' אלא דבא"ח הנ"ל לא חזינא פי האי סימנא כמו שיראה הרואה. ואולי צ"ל סי' ק"ב הנ"ל שור מ"ש הגאון הנ"ל בסי' רס"ח ושם ציין סוף סי' ס"ח והוא עמ"ש הריב"ה ולא ישר בעיני א"א הרא"ש עי"ש וע"ע להג' הנ"ל שם סימן רי"ח.

וכן ראיתי למרן החבי"ב בכנה"ג יו"ד סי' ע"א הגהט"ו אות י"א שכ"כ עי"ש: שוב ראיתי להגאון ז' מלאכי בכללי הריב"ה ומוהריק"א אות ל"ד שכ"כ בשם מרן הב"י והרבנים פרישה וב"ח בכ"מ והזכיר דברי כנה"ג יו"ד הנ"ל ועוד ציין לענין בשכנה"ג א"ח סי' קי"ד ותרמ"ד ואמ"א לראות ד"ק באופן דכלל זה שפתב מרן ז"ל אישרוהו וקיימוהו פל ישרי לב הפאים אחריו עליונים למעלה הנז"ל: אף תמיה לי דאי משמע ליה להריב"ה דיש לדקדק בלשון זה אמאי הוא ז"ל לא דקדק בכמה מקומות שהביאו התוס' והרא"ש איזה דין בשם איזה פוסק בלשון הנה אומר והוא ז"ל פתבם בלשון כ' פ' כמו שיראה הרואה.

א) בא"ח סוס"י ק"ד אב"ע ר"ת ור"י פתבו וכו' ואילו התוס' והרא"ש הביאו דבריהם בלשון הנה אומר (ב) בסוס"י תכ"ב וכתבו חכמי פרויבנצא וכו' ולשון הרא"ש פ"ד דברכות סוס"י ב' הוא הנה אומר ח"פ וכ"כ הריב"ה בעצמו בסוס"י רצ"ב ג) בסוס"י ת"מ והר"י כ' שהמפקיד עובר עליו וכו' והרא"ש פתב סברתו בלשון הנה אומר ד)

רס"י תרצ"ב פתב ר"ת שְמֵבְרָה זְמַן גַּם בְּיוֹם וְאֵילֹו הָרָא"ש פ"ק דְּמַגִּילָה סִימָן ו' כ' בל' הָיָה אוֹמֵר ה) בְּטוֹר יו"ד ס' פ"א וְכַתֵּב רַבִּינוּ אֶלְעָזָר דְּנֹקָא חֵלֵב שְׁהִתִּירוּ הַפְּתוּב וְכו' וּבְדַבְרֵי הָרָא"ש פ"ח דְּחֻלִּין ס' נ"א הוּבָא סְבָרְתוּ בְּלִשׁוֹן הָיָה אוֹמֵר אֶלָּא דְּבַדְבְּרֵי הָרָא"ש פְּתוּב הָרַמְבַּ"ם וְכַתֵּב מֶרֶן הַחֲבִי"ב בְּכַנְה"ג שֵׁם דְּהוּא ט"ס וצ"ל הָרָא"ם כַּמ"ש בְּטוֹר ע"ש.

ו) בְּסוּס"י רַכ"א וְרַשְׁבָּ"ם פְּתַב דְּאֶפִּילוּ אִם אָמַר אִם תְּזוּן לִפ' לֹא תִפְסִיד וְכו' וּבְדַבְרֵי הָרָא"ש פ"ז דְּכַתְּוֹבוֹת סִימָן ד' פְּתוּב הָיָה אוֹמֵר רַשְׁבָּ"ם ז) בְּס' ש"כ"ט וְעִיסָה שְׁבָלִילְתָּה עָבָה וְכו' כ' ר"ת שְׁחִיבָת וְאֵילֹו הָרָא"ש פ"ב דְּפִסְחִים ס' ט"ז פְּתַב בל' הָיָה אוֹר"ת ח) בְּטוֹר אה"ע ס' ע' כ' ר' אֵלִיָּהוּ חֲזִיב אָדָם לְהַשְׁפִּיר עֲצָמוּ פְּפוּעֵל וְכו' וּבְהָרָא"ש פ' אַעפ"י ס' ל"ב הָיָה אוֹמֵר ר"א ט) בְּטוֹר ח"מ סִימָן קכ"ו סִימָן כ"ט בְּדִין מַע"ג בְּעַפּוּ"ם הִבִּיא סְבָרְת ר"ת בְּלִשׁוֹן כ' ר"ת אַעפ"י שְׁהָרָא"ש ב"פ"ק דְּגִיטִין ס' י"ז כ' הָיָה אוֹמֵר ר"ת וְכו' י) עֵינֵי בְּדַבְרֵי הָרָא"ש פ"ח דְּחֻלִּין סוּף ס' ב"ן וּבַק"פ שֵׁם.

הִנֵּה מַעֲשֵׂרַת הַדְּבָרוֹת הַנֵּל יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דָּאִין שׁוּם חִילּוּק בֵּין לִשׁוֹן הָיָה אוֹמֵר לְלִשׁוֹן כ' דַּא"כ הו"ל לְהַרְיֵב"ה לְדַקְדָּק גַּם הוּא ז"ל בְּזָה. וְהִנֵּה בְּקִצָּת מְקוֹמוֹת אַפ"ל דְּמַשׁוּם דְּהַתּוּס' וְכִיּוֹצֵא הִבִּיאוּ ס' אוֹתוֹ הַפּוֹס' בְּלִשׁוֹן כ' פ' נְמִשָּׁף גַּם הוּא וְכו' בְּלִשׁוֹן כ' פ' אָף שְׁהָרָא"ש כ' הָיָה אוֹמֵר אָף לֹא לְכָל הַמְּקוֹמוֹת וְכַמוֹ שְׁיִרְאָה הַרוּאָה וְשָׂמָא תֹאמַר דָּאִין לְהַק' פְּלָל מַשׁוּם שְׁלֹא נֶאֱמַר פְּלָל זֶה אֶלָּא עַל רַבִּינוּ הַטוֹר כְּשִׁכּוֹתָב עַל הָרָא"ש דְּנֹקָא מְלַבֵּד הַלַּחֲזִין זֶה הַדְּחַק דָּאִם דְּקָדוּק הַלִּשׁוֹן מוֹרָה כֵּן מֵה בֵּין הָרָא"ש לְשׁוּ"ס אָף גַּם מֵה נִעְנָה דְּאֶשְׁכַּחַן לְרַבִּינוּ הַטוֹר בַּא"ח ס' תפ"ח וַא"א הָרָא"ש הָיָה אוֹמֵר שְׁאִין לְדַקְדָּק בְּזָה וְכו' וּמֶרֶן הַב"י מִרְאָה מְקוֹם הוּא לַמ"ש הָרָא"ש בְּפִסְקִיו פֶּרֶק הָיָה קוֹרָא ע"ש הַרִי דְּהַרְיֵב"ה כ"כ עַל סְבָרְת הָרָא"ש מְפִנְרִשֶׁת וְיִמְצָא פְּתוּב בְּפִסְקִיו בְּהִדְיָא וְלִי הַהִדְיוּט ק"ל לְהַגִּיָּה פְּתַב בְּמְקוֹם הָיָה אוֹמֵר פִּי בְּכַמָּה דְּפוּסִים רְאִיתִי וְכַתוּב הָיָה אוֹמֵר וצ"ע וע"ע בְּטוֹר יו"ד ס' ככ"ג וְהָרַבְּב"ד כ' שְׁאִין לְהַתִּיר מִגַּע בְּשׁוּם תְּמִד וּמֶרֶן הַב"י, בַּד"ה הַתְּמִד הָרַאָה מְקוֹם מַמ"ש הָרָא"ש בְּלִשׁוֹן הָיָה אוֹמֵר הָרַבְּב"ד וּבְס' קכ"ד ד"ה וּמ"ס וְלֹא נִרְאוּ דְּבָרָיו לַא"א הָרָא"ש כ' מֶרֶן לֹא יִדְעָתִי הֵיכֵן כ"כ וְכו' ע"ש וי"ל אֲמַאי לֹא כ' כַּמ"ש בַּא"ח סוּף ס' ס"ח לְעַנְיִן וְלֹא יִשָּׁר בְּעֵינֵי א"א הָרָא"ש וי"ל וק"ל: ח) הַטוֹר הִבִּיא סְבָרְת ר"ת בְּלִשׁוֹן פִּי ר"ת וְלֹא בְּלִשׁוֹן פֶּסֶק ר"ת שְׁהָיָה שְׁפִסֵּק הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה רַק שְׁפִי נְאוּלִי לֹא הָיָה סוּמָף עַל פִּי וְכו' כ"כ הָרַב יֵד דְּוֹד בַּפ"ג דַּמ"ק ע"ש בְּדָף רַע"ב ע"ב וְנִרְאָה דָּאִין כִּנְנָתוֹ לוֹמַר דְּלַעוּלָם לִשׁוֹן פִּירֵשׁ אֵינוֹ הַלְלַמ"ע אֶלָּא ר"ל דְּלִשׁוֹן פֶּסֶק הוּא וְדַאי הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה מַשְׂא"כ בְּלִשׁוֹן פִּירֵשׁ דָּאִיכָּא הָכִי וְהָכִי כַּנְלַע"ד לְפִי הַמְשׁוּעֵר בְּדַעְתִּי דְּכוֹתָבִים הַפּוֹס' לִשׁוֹן פִּי ע"ד שְׁהָאוֹמֵר אֶמְרָה הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְצָרִיף חִיפּוּשׁ וְעֵינֵי טוֹר יו"ד ס' קי"ז וְטוֹר א"ח ס' רל"ב וּבְדַבְרֵי הָרָא"ש פ"ק דְּשַׁבָּת ס' ח"י ופ"ד דְּבִרְכוֹת ס' י"א וּבְטוֹר ח"מ ס' ה' ס"ח: ט) לְפַעְמִים כּוֹתֵב אֵיזָה דִּין בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם אָף שְׁמִבְּנֹאֵר הוּא בְּגִמְרָא מְפַנֵּי שְׁהָרִי"ף וְהָרָא"ש הַשְׁמִיטוֹ אוֹתוֹ הַדִּין כֵּן פְּתַב הָרַב יֵד מְלַאכִי בְּכֻלֵּי הַרְיֵב"ה אוֹת י"ט בְּשֵׁם מֶרֶן הַב"י בַּאֲהַע"ז ס' ע"ח וְכַתֵּב הָרַב יָפָה לְלֵב נַר"ו בְּס' א' דָּף ט' ע"ג שְׁכַן גַּם דְּרָף הָרַמְבַּ"א דְּדַבְּרָ שְׁהַשְׁמִיטוֹהוּ הַפּוֹסְקִים וּפּוֹסֵק אֶחָד הִבִּיאוּ כּוֹתְבוֹ בְּשָׂמוֹ אָף שְׁתַּלְמוּד עָרוּף הוּא ע"ש וּבְס' קנ"ב אוֹת ג': י) אִם סוֹתֵר דְּבָרָיו מֵה שְׁכַתֵּב בְּטוֹר עִם מֵה שְׁכַתֵּב בְּקִיצוֹר פֶּסְקֵי הָרָא"ש (לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהַקִּיצוֹר פֶּסְקֵי מִיד רַבִּינוּ הַטוֹר נִגְזְרוּ עֵינֵי לְעִיל בְּס' י"א אוֹת י"ז)

אָמרינן דְּבַקיצור פֶּסְקֵי חֲזוּר בּוּ מִמָּה שֶׁפֶתַב בְּטוֹר פֶּן מִתְבָּאָר מִדְּבָרֵי הַגָּאוֹן אַבְד"ק יֵאֵס בְּשׁו"ת אורי וְיִשְׁעֵי סִימֵן ק"ו (בד"ה שׁוֹב מְצֵאֵתִי בְּסִפְרֵי שׁו"ת) וְלִי הַדָּל קִשָּׁה לְהַחֲלִיט פֶּן: יא) דַּע שֶׁפֶל מְקוֹם שֶׁפּוֹתֵב רַבִּינוּ (הַטּוֹר) לְשׁוֹן הַרְמַב"ם אוּ לְשׁוֹן פְּלוֹנֵי לֹא לְחַנּוּם פֶּתַב פֶּן וְעַל הַרְנוֹב פֶּתַב פֶּן מִשׁוּם דְּלֹא בְרִיר לִיָּה אִי פְּלִיג עַל סְבָרָא רֵאשׁוֹנָה אוּ לֹא וְהִקָּא גְמִי אִיפָא לְמִימַר דְּהַרְמַב"ם וְכו' פֶּן פֶּתַב הָרַב הַפְּרִיָּשָׁה בְּחֻשָּׁן מְשֻׁפֵּט סִי' ז' אוֹת י"א: סִימֵן יג.

פְּלָלִי מְרֵן בְּשִׁלְחוֹן עָרוּף וּבְשִׁאָר סְפָרֵי. א) שִׁלְחוֹן עָרוּף יִסְדּוּ מְרֵן הַקְּדוּשׁ לְהוֹרוֹת מִתּוֹכוֹ אַחַר שֶׁעֲמַד בְּשִׁרְשׁ הַדִּין בְּב"י דְּלֹא פָּמוּ שֶׁפֶתַב הָרַב מוֹהֲרֵיט"ץ סִי' ס"ז וְכַבֵּר הַשִּׁיגוֹ הָרַב הַחֲסִיד הַרמ"ך בִּיָּד מְלָאכֵי דָף קצ"ב פֶּן כ' מְר"ן חִיד"א בְּסִפְרֵי שֵׁם הַגְּדוֹלִים (בְּמַעֲרַכַת גְּדוֹלִים בָּאוֹת ש"ע) דְּבָרֵי הָרַב יָד מְלָאכֵי הֵם בְּכָלִי הַש"ע אוֹת ב' שֶׁהִבִּיא מ"ש הָרַב מוֹהֲרֵיט"ץ שֶׁמְרֵן לֹא עָשָׂה הַש"ע אֶלָּא לְקַטְנִים וְעַמֵּי הָאָרֶץ וְהַתְּפִלָּא עָלֵיו דְּוִדָּאֵי לְהוֹרוֹת הַלְכָה חֲבָרוּ עִי"ש וְמָה שֶׁנֶּרְאָה מִדְּבָרֵי הָרַב שֶׁמֶשׁ צְדָקָה בְּחֶלֶק יו"ד סִי' ל"ג (בד"ה וְכַדִּי) שֶׁאִין לְלַמּוֹד דִּין מִן הַש"ע צָרִיף לֹא מְרֵן שֶׁפֶתַב שֶׁאִין לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ בְּלִתֵּי עֵינֵן בְּדְבָרֵי שֶׁבְּב"י עֵינֵן הֵיטִיב בְּדְבָרֵי וְעֵינֵן בָּאוֹת שֶׁאַחַר זֹו: ב) ש"ע אִין לְפִסְנֹק דִּין קוֹדֵם שֶׁיְעֵינֵן בְּדְבָרֵי הַרִיב"ה וְכַב"י עֵינֵן לְהַרְבֵּי יָד מְלָאכֵי בְּכָלִי הַש"ע אוֹת א' בְּשֵׁם הַרְבַּנִּים ב"ח סִמ"ע זר"א שִׁמ"ץ רל"ץ וְזֶה זְמַן רַב רְשָׁמְתִי עַל הַגְּלִיּוֹן מָה שֶׁפֶתַב הַגָּאוֹן מוֹהֲרֵש"א בְּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹת בְּסוּטָה דָף כ"ב ע"א וּבְדוֹרוֹת הַלְלוּ אוֹתָם שֶׁמּוֹרִים הַלְכָה מִתּוֹף הַש"ע וְהָרִי אִינָם יוֹדְעִים טַעַם הָעֲנָנִן שֶׁל כָּל דְּבָרֵי אֵם לֹא יִדְקְדְּקוּ תַחֲלָה בְּדְבָרֵי מִתּוֹף הַתְּלַמּוֹד שֶׁהוּא שִׁימוּשׁ ת"ח וְטַעוֹת נֶפֶל בְּהוֹרָאָתָם וְהָרִי הֵם בְּכָלִי מְבַלֵּי עוֹלָם וְיֵשׁ לְגַעּוֹר בְּהֵם עכ"ל.

וְעַתָּה נִדְפַס סִפְרֵי נִיקְרָא אַבְרָהָם וְרֵאִיתִי לְהָרַב נר"ו שֶׁקָּדַם וְנִזְכָּה לְהִבִּיא דְּבָרֵי מוֹהֲרֵש"א הַגָּ"ל עִי"ש בְּדָף ק"ך אוֹת ע"ט. אֶלָּא שֶׁמָּה שֶׁהִבִּיא זֶה עַל דְּבָרֵי הָרַב יָד מְלָאכֵי בָּאוֹת ב' (וְהוּא מָה שֶׁפֶתַבְתִּי בְּשִׁמוֹ לְעֵיל בָּאוֹת א') לוֹ הַהֲדִיּוֹט מְקוֹמוֹ הַרְאוּי הוּא עַל דְּבָרֵי שֶׁבָּאוֹת א' כְּמוֹ שֶׁיֶרְאָה הַרוֹאֶה.

עוֹד רְשָׁמְתִי בְּגְלִיּוֹן וְיָד מְלָאכֵי דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּתַשׁו" (פְּלָל ל"א סִי' ט') שֶׁהִבִּיא מְרֵן הַב"י בְּהַקְדַּמַת הַפֶּסֶף מְשֻׁנָּה עִי"ש וְכַתְּבֵתִי שֶׁמְדְבָרֵי נִלְמוֹד לְהַש"ע. וְעַתָּה רוֹאֶה אֲנִי שֶׁהֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁפֶתַב הַסִּמ"ע בְּהַקְדַּמָּתוֹ (שֶׁצִּינֵן הִי"מ הַגָּ"ל) עִי"ש שֶׁמְדְבָרֵי הָרֵא"ש הַגָּ"ל לְמַד לְהַש"ע.

וְהָרַב דְּבָרֵי מְשֻׁנָּה בְּחֶלֶק ג' בְּחֶלֶק ח"מ סִי' י"ב דָף ס' ע"ד פֶּתַב דְּמְרֵן כ"מ בְּהַקְדַּמָּתוֹ אָמַר עַל סִפְרֵי ש"ע שֶׁלֹּא לְסַמּוֹף בְּלִי רֵאוֹת הַדְּבָרִים בְּמְקוֹמָם ע"כ וְלִפִּי הַנֶּרְאָה יֵשׁ אִיזָה חִסּוֹר לְשׁוֹן וְכּוֹנְתוֹ דַּמְ"שׁ בְּהַקְדַּמָּתוֹ בְּשֵׁם הָרֵא"ש עַל הַרְמַב"ם יֵשׁ לְלַמּוֹד עַל הַש"ע וְכַדְּבָרֵי הָרַב הַסִּמ"ע אֶלָּא שֶׁלֹּא זָכַר אֶת דַּב"ק עִי"ש: ג) דָּרָף מְרֵן לְפִסְנֹק פְּהַרְמַב"ם אָף נִגְדַּד הָרִי"ף וְהָרֵא"ש לְפִי שֶׁסִּפְרֵי ש"ע מְיֻסָּד עַפ"י סְבָרַת הַרְמַב"ם כ"כ הָרַב שֶׁלְחוֹן גְּבוּהַ הִבִּיא דְּבָרֵי הָרַב מְשֻׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרַכַת הַטִּי"ת דָף צ' וּבְכָלִי הַפּוֹסְקִים אוֹת ל"ח עִי"ש"ב וְלִפִּי זֶה י"ל עַמ"ש בַּש"ע א"ח סִימֵן קע"ח ס"ה וְסִי' קפ"ד ס"ג עִי"ש וְהָא קִי"ל דִּי"א וִי"א הַלְכָה פּוֹיֵשׁ אוֹמְרִים עֵינֵן לְקַמֵּן אוֹת י"ד שֶׁגַּם הָרַב שֶׁלְחוֹן גְּבוּהַ סוֹבֵר פֶּן וְנִמְצָא בְּפִסְקֵי שֶׁלֹּא פְּהַרְמַב"ם.

גם בסי' קפ"ד ס"א להרמב"ם וכו' ולהרר"י וקרא"ש וכו' נהרי זה דומה לי"א וי"א ולפי
כָּל הַגְּזָל הַזֶּה לִיהוּ לְמִימַר אֵיפְכָא לְהַרְר"י וכו' וְלִקְרַמְב"ם וכו' כַּמ"ש בְּסִי' קפ"ז ס"ב
וְלִזְהוּ יֵשׁ לְיִישׁב כָּל שְׁמִנְפִיר דַּעַת הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ שׁוּב אֵינּוּ מִקְפִיד וּמְמִילָא מִיִּשְׁתַּמַּע
דְּסִבְרַת הַרְמַב"ם עֵינָר בְּחִיבּוּר וְהוּא לְפִי הַפְּלָל כַּנ"ל בְּדוּחַק וְצָרִיף חִפּוּשׁ.

אף מדברי מְרַן חִיד"א בְּסִפָּר מַחְזִיק בְּרָכָה א"ח ס'י רס"א אֹת ו' מְתַבָּא יָפָה דְּלֵא ס"ל
כָּל הַגְּזָל כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרְוָאָה וְעֵינָן בַּש"ע ס'י נט"ר ס"ג שְׁסַתֵּם שְׁלֵא פְּהַרְמַב"ם (עֵינָן
לְקַמְן אֹת ח' דְּהִלְכָה פְּסַתֵּם) וְשָׂמָא לֹא נֶאֱמַר כָּל זֶה אֵלָא בְּסִבְרַת הַרְמַב"ם שְׁבַחִיבּוּר
הִיד וְלֹא בְּמָה שְׁפַתַּב בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה וּבַהִיא דְּס'י נט"ר לִיכָא אֵלָא מְשַׁמְעוֹת דַּעַתוֹ
בְּחִיבּוּר הִיד וְכֵינָן שְׁלֵא פְּתַב בְּפִירוּשׁ לִית לָן בֵּיהּ כָּלְלָא וּבְס'י רס"ו ס"ב סַתֵּם פְּהַרְמַב"ם
שֶׁהוּא הִי"א עִי"ש וְלִמ"ש לְקַמְן אֹת י' נִיחָא כֵּינָן שְׁהַרְבּ הַמַּגִּיד טָעַן בְּעַד הַרְמַב"ם וְכַתַּב
שְׁנָרַאִים דְּבָרָיו הוּוּ רַבִּים.

וכן למ"ש הרב בית דוד הובא לקמן אות י"א נִיחָא וק"ל וּבְס'י רס"ח ס"ב סַתֵּם דְּלֵא
פְּהַרְמַב"ם אֵלָא דְּלִפִּי מ"ש הַרְבּ יד דְּוֹד שְׁהַבְּאֵתִי לְקַמְן אֹת ט' נִיחָא. וְע"ע ס'י רצ"ט ס"ו
וּבְס'י ש"א ס"ח וּמְאָמַר מְרַדְכִי שָׁם.

וּבְס'י ש"ד ס"א וּבְבַרְכ"י שָׁם וְס'י ש"כ"ב ס"ו וּבְס'י ש"כ"ו ס"ב לְמַאֲן דְּאִית לִיהוּ דְּהִלְכָה
כּוּי"א עֵינָן לְקַמְן אֹת י"ד. וּבְס'י ש"כ"ח ס"י"ז לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַרְבָּנִים ט"ז וּמַג"א ס"ק
י"ד דַּעַת מְרַן לְפִסְוֹק כּוּי"א שְׁנִי א"כ הוּא דְּלֵא פְּהַרְמַב"ם וּבְס'י ש"ל"ד ס"כ"ד פְּסַק דְּלֵא
פְּסַבְּרָא הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא סִבְרַת הַרְמַב"ם וְלִמ"ש הַרְבּ תּוּי"ט בְּדְבָרֵי חֲמוּדוֹת פְּרָק ח' דְּחֻלּוּן
אֹת קפ"ה שְׁסִפָּר הַש"ע מִיְנוֹסַד בְּרַנּוּבּוּ עפ"י סִבְרַת הַרְמַב"ם עִי"ש דְּמִשְׁמַע דְּאֵינּוּ כָּל
לְכָל הַמְּקוּמוֹת וְאִם לְכָף נְתַפְוֹנוּ גַם הַרְבָּנִים אַחֲרֵים שֶׁהִזְכִּירוּ כָּל זֶה נִיחָא וְאֵין סִתִּירָה
מִמְּקוּמוֹת הַגְּזָל כֵּינָן שְׁלֵא נֶאֱמַר זֶה עַל הַפְּלָל כְּלוּ וְיִתְכַּן שְׁיֵשׁ יוֹצְאִים מִן הַפְּלָל: ד) מְרַן
בַּש"ע אַע"ג דְּבַב"י תְּמָה עַל הַרְמַב"ם אֵינּוּ סוּמָף עַל זֶה וּפּוֹסַק כְּמוֹ שְׁפַתַּב הַרְבּ
יְד מְלֵאכִי בְּכָלְלִי הַש"ע אֹת ז' בְּשֵׁם כְּמָה פּוֹסַקִים וְהַרְבּ מְשַׁק בֵּיתִי בְּמַעֲרַכַת הַאֲל"ף אֹת
מ הָאָרִיף לְתַמּוּהָ עַל הַרְבּ שְׁלַחַן גְּבוּהָ שְׁסַתֵּר דִּידִיָּה אַדִּידִיָּה דְּבַכְמָה מְקוּמוֹת אֵיִשְׁר וְקִנִּים
דְּבַר זֶה וּבַכְמָה מְקוּמוֹת יִשְׁנּוּ בְּנוֹתָן טַעַם עַל דְּבַר הַשְּׁמִיטָה אֵינּוּ דִּין בַּש"ע שֶׁהוּא מְפַנִּי
שַׁבְּב"י דְּחָאוּ וְכוּ' וְלִפִּי כָּל הַגְּזָל לֹא הָיָה לוֹ לְהַשְּׁמִיטוֹ עִי"ש וְלַעֲד"ן דְּהִיכָא דְּחֻזִּינָן
דְּהַשְּׁמִיטוֹ שְׁפִיר מְצִינָן לְמִימַר דְּטַעַם הַהַשְּׁמִטָה הוּא מְשׁוּם דְּבַב"י דְּחָאוּ וְכִי חֻזִּינָן דְּלֵא
הַשְּׁמִיטוֹ אֲמַרִּינָן דְּלֵא סְמָף עַל תְּמִיהָתוֹ וְהוּא הַיּוֹדַע בְּאֵינּוּ מְקוּם הַתְּמִיהָה קִיָּמַת וּבְאֵינּוּ
מְקוּם אֲפָשֵׁר לְצַדֵּד לְיִישׁב וְהַרְבּ הַסִּמ"ע שְׁגַם הוּא מְהַסּוּבְרִים דְּהַגַּם שְׁדָּחָאוּ בַּב"י
פּוֹסַק כְּמוֹתוֹ כַּמ"ש בְּיַד מְלֵאכִי וּבְמִשְׁקַב בֵּיתִי שָׁם כָּל זֶה אֵת מְצִינּוּ לוֹ בְּסִי' חַר"ן סק"ה
שְׁפַתַּב דְּלִפִּי שֶׁהַקְּשָׁה בַּב"י עַל דְּבָרֵי הַרְמ"ה מְשׁוּם הַכִּי הַשְּׁמִיטוֹ בַּש"ע עִי"ש אֵלָא וְדָאִי
מְוִרְחָ לּוֹמַר כְּמוֹ שְׁפַתְבֵּתִי בְּתִי וְכ"כ מְרַן חַבְּבִי"ף בְּסִפָּר חֲקַת הַחַיִּים הַגְּד"מ בְּדָף ס"ז
ע"ב עפ"י דְּבָרֵי הַסִּמ"ע הַגְּזָל עִי"ש וְזוֹ הִיא ג"כ דַּעַת הַרְבּ ש"ל"ג וְק"ל וְעֵינָן לְהַרְבּ
הַפְּרָד"ס בְּסִפָּר אֹת הִיא לְעוֹלָם ח"א דָּף ע"ט ע"א (ד"ה פִּי) מַה שְׁפַתַּב עַל דְּבָרֵי הַרְבּ
ש"ל"ג יו"ד ס'י שס"ז וְדוּק: ה) מְרַן בַּש"ע אֹרְחִיָּה הוּא לְהַשְּׁמִיט אֵינּוּ דְּבָרִים תַּחַת שְׁלֵשׁ.

א) לְפִי שֶׁהוּא רְחוּק מְצִיאוֹת. ב) לְפִי שֶׁהוּא פְּשוּט ג) לְפִי שֶׁנִּלְמַד מִדִּין אַחַר שְׁפַתַּב
בַּש"ע כ"כ הַרְבּ וְיִקְרָא אַבְרָהָם נר"ו דָּף ק"כ אֹת ע"ז בְּשֵׁם מְרַן חִיד"א בְּבַרְכ"י ס'י

שי"ד ויוסף אנומן דף ד"ך ותיים שאל דף ג"ן וספר יו"א וח"ש ה"ל אמצ"א ובברכ"י ה"ל לא ראיתי שפתיב בזה ואדרבא ממה שפתיב בברכ"י סי' ש"ב אות ד' נראה קצת שסובר דהוי חזרה וכתב שם דלא מצא פלל ברור על דבר השמיטה עי"ש ומ"מ דבריו שביוסף אנומן נכונים בטעמם ראויים אליו ונמשכו אחריו כל ישרי לב מרבנו בתראי ז"ל ועיין במחזיק ברכה יו"ד סי' ד"ף אות ו רמזו הרב תפארת אדם דף קפ"ב ע"ד אות ט' ועיין להרבנים משק ביתי בכללי מרן דף י"ז ע"ב צפיתח בדבש דף קס"ח ע"ב מנחת זכרון דף צ"ה אות כ"א נשמת כל חי ח"ב סי' י"ז דף מ"ט ע"ד (ד"ה גם) חקקי לב ח"א דף מ"א ע"א ותיים ושלום ח"א דף ס"ב חקת התיים דף ס"ז ע"ג ורמזם בספר כל התיים דף כ' אות מ"ה ואסבא לן שם דאם בב"י תמה ובש"ע השמיטה יש לתלות דמפני זה הוא דהשמיטה ועיין להרב פתח הדביר ח"ג דף רס"ב ע"ג פפי אהרן להרב הסיד נר"ו דף קי"ט ע"א וי"ל שם דף צ"ד ע"ב והרב חכמה ומוסר דף ק"ע אות ס"ד פתיב דסומך מרן בש"ע על מה שפתיב בב"י ולכן משמיט עי"ש ואין נלע"ד לומר פן אלא היכא דסומך עמ"ש בש"ע עצמו בדין אחר וכן נראה מדברי הרבנים ה"ל ועי"ש עוד דף קע"ב אות צ"ט שמיצונו כמה חידושי דינים שהביא בב"י והשמיטה בש"ע פי על הרוב אין דרכו להעתיק אלא מה שמפורש בהרמב"ם ובטור וכו' והבאתי דבריו בקונטרס אסיפת דינים במערכת ה"ה אות כ"ו ועיין בקונטרס פאת השדי בחלק אסיפת דינים במערכת אבילות אות כ"ג והרב מעשה אברהם בחלק יו"ד סי' נ"א דף קי"ב הביא תנרף דברי מרן חיד"א שבברפי יוסף סי' ש"ב וכתב דכיון דאיכא פלוגתא ומרגלא בפום רבנו דמדהשמיט בש"ע לא סבירא ליה הכי וכן דעת הרב חיד"א הכי נקטינו ומזה דן גבי פדיון בן שפתיב מרן הב"י בסי' ש"ה בשם סמ"ק שישכיל לפדות בנו במקום שהוא אף שאין הבן אצלו והשמיט זה בשלחן ערוך שדעת מרן היא שאינו יכול האב לפדות בנו אם אינו אצלו עי"ש וחיידוש הוא שלא ראה דברי מרן חיד"א ביוסף אנומן ותיים שאל הנז"ל ולפי דבריו אין לנו הכרח מדלא פסקו בשלחן ערוך פי אם בדבר שפתיב יוסף תמה עליו דבזה הוא דאיכא למימר דמשום הכי השמיטו בשלחן ערוך ומצאתי בספר ישמח לב להרב שמ"ח גאגין איש ירושלים בחלק אה"ע"ז סי' כ' שהאריף קצת בכלל זה והשיג על איזה מחברים שפתיבו שפל שלא הביא מרן בשלחן ערוך הסבא שהביא בבית יוסף מוכח שאינו סובר פמותו ואין פן דעת רובא דרובא אלא אף אם לא פסק פן בשלחן ערוך אין מזה הכרח שאינו סובר פן אלו תנרף דב"ק: וכתב מרן החבי"ף בספר חקת התיים דף ס"ז ע"ב (בד"ה ומה) דאף דמיצונו לכמה רבנים שפתיבו שלא מפני שהפוסק מקשה או מתמיה על איזה רב שהביא נכריח שחולק עליו בעיקר הדין לפי שפן דרף הפוסקים לכתוב מה שיש לו להקשות אף שאינו חולק בעיקר הדין מפל מקום לגבי מרן בשלחן ערוך אם ראינו שפתיב יוסף הביא איזו סבא ותמה עליו ובשלחן ערוך השמיטה יש לנו לומר דמה שהשמיטה בשלחן ערוך הוא מפני שפונת תמיהתו בבית יוסף היא לחלוק על אותה סבא עי"ש: וסבא שלא הובא בשלחן ערוך אם אפשר לצרפה לספק ספקא הנה רבני האשפנזים מחמירים בכגון זה בסבא שלא הביא הרמ"א ומתבאר מתוך מה שפתיבתי בקונטרס הפללים במערכת הסמ"ף אות ח"י דהרבה מרבני הספרדים מקילים בזה עי"ש: ו) ש"ע דרכו להשמיט דברים שאין נוהגים בזמן הזה וכן הוא דרף פוסקי הלכות פידוע ומ"מ לפעמים מביאים איזה דבר באגב מילי אחרוני או פדי ללמוד לדברים

הנהוגים והוא פשוט וכבד פתבו פן הרבנים יד מלאכי בכללי הרי"ף אות ז ומשק ביתי בכללי הפוסקים אות ב' בשם הרבנים מע"מ וכנה"ג ושלחן גבוה עי"ש ועל פי זה כתבתי במקום אחר דאף דגר תושב אינו נוהג בזמן הזה דאין גר תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג פדאיתא בערכין דף כ"ט ופסקה הרמב"ם בפירוש מהלכות שמיטה דין ט' ובפירוש מהלכות איסורי ביאה דין ה' ובפ' עשירי מהלכות עבודה זרה דין י' לא נוכל להכריח מחמת זה דמה שכתב הרב מגן אברהם בסי' ט"ל בשם הדרשני משה דגר תושב וממזר פסולים לכתובת ס"ת ובתפילין אין לחוש עי"ש שפונתם על גר צדק דאילו גר תושב הרי אין דרכם להביא מה שאינו נוהג בזמן הזה דיש לומר דלפי שהמדרש נקט גר וממזר נקט נמי הרמ"א גר אף דמיינרי בגר תושב ואינו מצוי בזמן הזה.

ובהכרח לומר פן דאילו גר גמור אף אם חזר לסורו אם הוא מחמת יראה פשוט ועיין ביו"ד סי' ב' ואפילו אינו עובד ע"ז פגון גר תושב ובא"ח סימן תרי"ב לענין אכילת איסור כתב רבינו הטור פגון פגול נותר וטמא וגבי ארבע מינים תנו של עיר הנדחת פסול ופסקו פן הפוסקים משום דאורחיהו לאתויי באגב והכי איתא בנדוכתי טובא דברים שאין נהוגים ומייתו להו באגב ועיין לעיל בסי' ג' בדרכי הרי"ף: ודע דהגם דהרי"ף והרא"ש והריב"ה ומרן פלם שנים שלא להביא מה שאינו נוהג בזה"ז, פנ"ל מ"מ יש חילוק ביניהם בדבר אחד דהרי"ף והרא"ש פיון שהם מעתיקים הגמרא מביאים מ"ש בש"ס אף דאינו דין זה בזה"ז רק שנכון לעשותו גם בזה"ז אבל הריב"ה ומרן בש"ע אין דרכם להביא רק מה שהוא דין בזה"ז אבל לא מה שהוא משום נכון הדבר פן כתב הגאון נודע ביאודה במ"ת א"ח סי' צ"ד עי"ש והרב מצנת חליצה בבבאורו דף ח"י אות נ"ב הקשה על הטור שפיהלכות לולב סי' תרמ"ט ובהלכות חליצה סי' קס"ט כתב הדין של עיר הנדחת ולמה לא כתב דין סנדל מוסגר ומוחלט וגם למה לא הזכיר בהלכות ציצית דין עיר הנדחת פן מצאתי כתוב בקונטרסי נעמה אין בידי ספר מצנת חליצה ולפי הנראה גם הרב מודה שאין דרכם להביא מה שאינו נוהג בזה"ז אלא דקשיא ליה דמאחר דנתתו לכותבו באיזה הלכות מאיזה טעם שיהיה היה להם לכתבו גם בהלכות ציצית וגם מאו שניא דין מוסגר וכו' מדין עיר הנדחת: וזקמנין סגי אין אשפחן בדברי הפוסקים שכותבים העושה פן לוקה או אינו לוקה וכתב הרב ש"ך ביו"ד סי' ט"ז סוף ס"ק י"ז הטעם משום דאף לדין יש נפקותא במה שלוקה שאז פסול לעדות מן התורה כדקי"ל בח"מ סי' ל"ד וכן לענין קידושי אשה באה"ע סוף סי' מ"ב ועי"ש להרב פרמ"ג וכן כתב הרב ערוך השלחן ביו"ד סי' רל"ד אות כ"ב עפ"י דברי הרש"ך ובסימן רט"ז אות ה' תמה על מה שכתב הרא"ש בשבועות סימן ה' (גבי שבועה שלא אוכל חרצן בכמה) דאין נפקא מינה האידנא דאפילו חצי זית חצי שיעור אסור מן התורה והרי איכא נפ"מ לפיכך פסול עדות ולקידושין וכתב הרב און אהרן במערכת הלמ"ד אות ד' שכן כתב בספר חקת הפסח סי' תל"ד דף ט"ו: ודע שמה שכתבתי שכותבים הפוסקים לוקה או אינו לוקה מטעם שכתב הרב שפתי פהן וכו' ומשמע דעל שתי החלוקות כתב הרב שפתי פהן דנפקא מינה לפסול לעדות לא כן הם דברי הרב שפתי פהן כי הוא לא הזכיר דיש נפקותא זו אלא במה שכותבים הפוסקים לוקה שכן מנדקדק בלשונו שכתב ודע דנפקא מינה אפי' לדין במה שלוקין דאז הוי פסול לעדות מן התורה וכו' דעת שפתי ברור מללו שדבריו הם לחלוקת לוקה שכתב שם מרן ואף ששם יש גם חלוקת אינו לוקה נראה דלא הנה

קִשְׁיָא ליה עֲלֵיהּ מאי נִפְקָא מִינְהּ לְדִין מְשׁוּם דְּיֵישׁ לומר דְּאִיִּדִי דְתַנִּי בְּהָא לֹקְהָ תַנִּי
בְּאִידָהּ אִינוּ לֹקְהָ גַם דְּבַרֵי הָרַב עָרוּף הַשְּׁלַחַן הַסּוּלָם בְּלִשׁוֹן זֶה דְנִפְקָא מִינְהּ אַף לְדִין בְּמָה
שְׁלֹקִין דָּאז הָוֵי פְּסוּל לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה עַכ"ל וְהִנֵּה גַם הוּא לֹא אָמַר נִפְקוּתָא זֶה אֶלָּא
לְמַה שְׁפֹתְבִים בְּאִינְהּ דִּין לֹקְהָ וְלֹא בְּמַה שְׁפֹתְבִים אִינוּ לֹקְהָ וְכֵן מִתְבְּאַרְתַּ דַּעַת הָרַב
אֲזַן אֶהְרֹן שְׁכַתְבַּת דְּבָרִים אֵלּוּ בְּמַעְרַכַת הַלְמ"ד בְּזֵה הַלְשׁוֹן לֹקְהָ לְפַעְמִים פּוֹתְבִים הַטּוֹר
וְשְׁלַחַן עָרוּף בְּאִינְהּ דִּין לֹקְהָ אַף שְׂאִין דִּין מְלַקוּת בְּזֵמַן הַזֶּה מְפַל מְקוּם יֵישׁ אִיזוּ נִפְקוּתָא
לְדִינָא עֵינִן שְׁפַתֵי פְּהֵן וְכו' וּמְדַקְבְּעֵיהּ לְהֵאִי פְּלִלָא בְּמַעְרַכַת הַלְמ"ד וְאִילוּ בְּמַעְרַכַת
הָאֵל"ף (אִינוּ לֹקְהָ) לֹא הִזְכִּיר מְזֵה פְּלוּם נִרְאִין הַדְּבָרִים שְׁסוּבְרָ שְׁלֹא נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים
הָאֵלָּה אֶלָּא לְכַשְׁפּוֹתְבִים לֹקְהָ וְלִפִּי זֶה נִרְאֵה דְּנֹקְא בְּחֻלְוֹקְהָ זֶה (לֹקְהָ לֹקִין) הוּא דְלֹא
קָשָׁה לָן מֵאִי נִפְקָא מִינְהּ מְשׁוּם שְׂיֵישׁ לומר דְּנִפְקָא מִינְהּ דְּפְּסוּל לְעֵדוּת אֶבֶל אִם אוֹמְרִים
הַפּוֹסְקִים בְּאִינְהּ דִּין אִינוּ לֹקְהָ וְדֹאֵי דְּיֵישׁ לְהַקְשׁוֹת מֵאִי נִפְקָא לָן מִינְהּ לְדִידָן לומר דְּאִינוּ
לֹקְהָ דְּאִין לומר דְּאִיִּצְטְרִיף לְמִימַר אִינוּ לֹקְהָ לומר שְׂאִינוּ פְּסוּל לְעֵדוּת דְּהָא וְדֹאֵי אַף
אִם לֹא הָיוּ אוֹמְרִים בְּפִירוּשׁ אִינוּ לֹקְהָ לֹא הָיוּ אוֹמְרִים שְׁפְּסוּל לְעֵדוּת דְּלִיִּצְטְרִיכוּ
לְמִימַר דְּאִינוּ פְּסוּל לְעֵדוּת וְלָכֵן וְדֹאֵי קָשָׁה מֵאִי נִפְקָא מִינְהּ לְמִימַר אִינוּ לֹקְהָ רַק הֵיכָא
דְּאִיִּצְטְרִיף לְמִימַר דְּאִיִּדִי דְּאִמּוֹר רַבְּנָן בְּהֵוֹא עֵנִינָא לֹקְהָ אֶמְרוּ גַם כֵּן אִינוּ לֹקְהָ אֶבֶל
בְּחֻלְוֹקְהָ דְּאִינוּ לֹקְהָ בְּלִבְדָּ וְדֹאֵי קָשָׁה מֵאִי נִפְקָא מִינְהּ דְּאִי דְּבִשׁ"ס אֶמְרִינָן הֵכִי בֵּין
לְחִיּוּב וּבֵין לְפְּטוֹר מְפַל מְקוּם הַפּוֹסְקִים שְׂאִין דְּרַפְּסָא לְכַתּוּב אֶלָּא דִּינִים הִנְהוּגִים בְּזֵמַן
הַזֶּה אִין לְהֵם לְכַתּוּב דְּבַר שְׂאִין נִפְקָא מִינְהּ בְּזֵמַן הַזֶּה כֵּן נִרְאֵה לְדַעַתִּי הַקְּצָרָה מְסַבְּרָא:
וּבְזֵה מִתְּיַשְׁבִּים אֶצְלֵי דְּבַרֵי הָרַב תְּפֹאֲרַת יִשְׂרָאֵל בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה דְּפִרְקָא אֵלּוּ טְרִיפּוֹת
מְשֻׁנָּה ה' (דָּף ח"ן ע"ב) אֶהָא דְתַנּוּן אֶכְלָהֶסֶם הַמְּנוֹת אוֹ שְׁהַפִּישָׁה נַחֲשׁ מוֹתֶרֶת מְשׁוּם טְרַפָּה
וְאִסוּרָה מְשׁוּם סְפֹת נְפִשׁוֹת שְׁהַקְשָׁה דְּכִיּוֹן דַּעַל פְּלַ פְּנִים אִסוּרָה מְשׁוּם סְפִנָּה לְמֵאִי נִפְקָא
מִינְהּ תַנִּי דְּמוֹתֶרֶת מְשׁוּם טְרַפָּה וְדוּחַק לומר דְּאִיִּצְטְרִיף מְשׁוּם מְלַקוּת שְׁהָרִי הַפּוֹסְקִים
בִּי"ד ס' ס' ס' עֵיף ב' הִבִּיאוּ דִּין זֶה וּמֵאִי נִפְקָא מִינְהּ לְדִין וְלָכֵן הִמְצִיא דְּנִפְקָא מִינְהּ
לְקוּלָא וְלִחְוּמָרָא עֵי"שׁ וְכַתְּבַת עַל דְּבָרֵי דְּיִדִי הַגָּאוֹן מְלִיאָדִי יצ"ו בְּסִפְרָא פְּרָם חֲמֵד בַּח"א
בְּנִימוּקֵי לְחוּלִין שָׁם וַז"ל וְשָׁגָה בְּזֵה דְּנִפְקוּתָא גְּדוּלָּה אִיכָּא גַם הָאִיִּדְנָא עֵינִן שְׁפַתֵי כְּהֵן
ס' ט"ז ס"ק י"ז וְדוּק עַכ"ל.

וְלִפִּי מַה שְׁפַתְבִּתִּי מִתְּיַשְׁבִּים שְׁפִיר דְּבַרֵי הָרַב תְּפֹאֲרַת יִשְׂרָאֵל דְּיֵישׁ לְחַלְקָא בֵּין אֶמְרִים
לֹקְהָ לְהֵיכָא שְׂאוּמְרִים אִינוּ לֹקְהָ אוֹ מוֹתֶרֶת בְּדָבָר שְׁעַל פְּלַ פְּנִים אִסוּר מְשׁוּם סְפִנָּה
פְּאִמּוֹר וְנִרְאֵה שְׁזֵה הִיא גַם דַּעַת הָרַב חֲגוּרַת שְׁמוּאֵל שְׁהַקְשָׁה עַל מַה שְׁכַתְּבַת מֶרֶן בִּי"ד
ס' פ' ס' עֵיף ה' פְּלַ שְׂיֵישׁ סְפִקָא אִם הוּא חִיָּה אוֹ בְּהֵמָה חֲלָבּוֹ אִסוּר וְאִין לֹקִין עָלֵיו דְּמֵאִי
נִפְקָא מִינְהּ לְדִין וְהִבִּיאוּ דְּבָרֵי בְּכֶרֶם חֲמֵד חֲלָקָא ב' בְּדָף ח' סוּף ע"ב וְכַתְּבַת עַל דְּבָרֵי עֵינִן
בְּשְׁפַתֵי כְּהֵן ס' ט"ז ס"ק י"ז וְדוּק עַכ"ל כּוֹנְתוּ גִינְפֶרֶת שְׁרַצוֹנוֹ לומר דְּנִפְקָא מִינְהּ לְמַלְקוּת
עַל דְּרָף שֶׁכ' בְּשְׁפַתֵי כְּהֵן לְחֻלְוֹקְהָ לֹקְהָ וְלִי הַזֶּה הַבְּדֵל רַב בֵּין שְׁתֵּי הַחֲלוּקוֹת וְאִין יָשׁוּב
זֶה מְסַפִּיק לְחֻלְוֹקְהָ אִינוּ לֹקְהָ פְּאִמּוֹר (סְפִרָא חֲמֵדָת שְׁמוּאֵל אִין מְצוּי אֶצְלֵי) וְלִקְוֹשְׁיִית
הָרַב תְּפֹאֲרַת יִשְׂרָאֵל נִרְאֵה דְּיֵישׁ לומר שְׂאִין דְּרָף הַפּוֹסְקִים בְּכָף מ"מ בְּדָבָר
שְׁצָרִיכִים לומר הַדִּין הָאִמּוֹר בְּש"ס גִּיחָא לְהוּ לְתַפּוּס לְשׁוֹן חֲכָמִים הָאִמּוֹר בְּש"ס וְלָכֵן
בְּדִין זֶה שְׁהוֹצְרָכוֹ לומר דְּאִסוּרָה מְשׁוּם סְפִנָּה תְּפִסּוּ כְּמוֹ שְׁשָׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה
וְכַמְדוּמָה לִי שְׁנַמְצָא בְּסַגּוֹן זֶה בְּמִקּוּמוֹת הַרְבֵּה וְאִין זֶה הִיפּוֹף דְּרַפְּסָא כְּשֶׁר לְמוֹ: ז)

כְּשִׁכּוּחַ מִן בְּשִׁלְחַן עָרוּף אֵינָה דִּין בְּלִשׁוֹן בֵּין בֵּין דְּרָפוּ לְכַתּוּב בְּדָרְךָ זֶה וְאֵין צָרִיף לֹמַר זֶה עֵינֵן יָד מְלֹאכֵי בְּכָלֵי מֶרֶן אוֹת ד' מֵה שְׁצִינֵן בְּזֶה וְהֵרֵב פְּתַח הַדְּבִיר סִימָן ס"ה אוֹת א' עִמַּד מִתְמִיָּה עַל הָרֵב פֶּרֶמ"ג שֵׁם שְׁבֹאֲשֵׁל אֲבָרְהָם אוֹת א' שְׁפִתְבוּ בְּשֵׁם הָרֵב סמ"ע סי' ע"ב סק"ז (פְּלֵל זֶה) וְהֵבִין מְדַבְּרֵיו שֶׁהוּא בְּכָל מְקוֹם וְתַמָּה עָלָיו דְּאִישׁתְּמִיט מְנִיָּה דְּבָרֵי הַסֵּמ"ע שֵׁם בְּסִמּוּף סק"ח שְׁפִתְבּוּ דְּאֵינוּ אֶלָּא עַל הָרֵב וְלֹא בְּכָל מְקוֹם עֵי"ש וְלִי הַדֵּל קִשְׁיָה בִּיתֵר שְׂאֵת עַל הָרֵב פֶּרֶמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת סִימָן שֵׁי"ח ס"ב (ד"ה אָמַר) שְׁפִתְבּוּ שֵׁם בְּשֵׁם הַסֵּמ"ע דְּדָרְךָ מֶרֶן תְּמִיד לְכַתּוּב בְּזוֹ וְאֶצְ"ל זֶה וְכַתְּבּוּ בֵּן בְּשֵׁם סמ"ע סק"ז וְסִק"ח עֵי"ש הָרֵי דְּאֵף שְׁרָאָה דְּבָרֵי סמ"ע סק"ח פְּתַח בֵּן וְהוּא תְּמוּנָה דְּנִהְפֹנֶף הוּא דְּשֵׁם פְּתַח עַל הָרֵב וְהוּא הוֹסִיף מֵלֵת תְּמִיד וְעֵינֵן בְּזֶה בְּפִתַח הַדְּבִיר ח"ג סִימָן שֵׁי"ח אוֹת ב' וְסִי' שֵׁי"ג אוֹת א' וְעֵינֵן עוֹד בִּפְרֵמ"ג יו"ד סִימָן פ"ג בִּשְׁפ"ד ס"ק כ"ט שְׁשֵׁם פְּתַח בְּשֵׁם הַסֵּמ"ע דְּלִפְעָמִים וְכו' וְתִמְנָה עַל מֶרֶן חֵיד"א בְּמַחְזִיק בְּרָכָה שֵׁם אוֹת ח"י שְׁלֹא יָדַע אֵיָּה מְקוֹם כְּבוֹד דְּבָרֵי הַסֵּמ"ע הַנֶּ"ל כִּיעֵי"ש: וְכַתְּבּוּ הָרֵב מִטָּה יְאֻנְדָּה בְּרַס"י תַּמ"ז דְּאֵף שְׁדָרְךָ הַפּוֹסְקִים לְכַתּוּב בְּדָרְךָ לֹא זֶה אֵף זֶה מְכָל מְקוֹם דִּין שְׁנִשְׁנָה בְּשֵׁם ס' בְּדָרְךָ זֶה וְאֶצְ"ל זֶה (פְּלוֹמֵר שְׁלֵדִידֵן הוּא זֶה וְאֵין צָרִיף לֹמַר זֶה אֶבֶל לְדַעַת בְּעַל הַשְּׁמוּעָה הוּא בְּדָרְךָ זֶה אֵף זֶה) נְקֻטֵי הַטּוֹר וּמֶרֶן בְּדָרְךָ שְׁנֹאֲמַר בְּשֵׁם ס' עֵי"ש בְּדִין חֲמִיץ בְּפִסַּח בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין בְּשֵׁלֵב"מ (בְּמִשְׁהוּ: ח) מֶרֶן בְּשִׁלְחַן עָרוּף כְּשִׁמְבִיא שְׁתֵּי סְבָרוֹת וְסִבְרָא אַחַת הִבִּיא בְּסִתָּם אִם הִלְכָה כְּסִתָּם עֵינֵן לְהִרְבֵּינִים מַג"א סִי' תִּרְפ"ט סק"ד וְאֶשֶׁל אֲבָרְהָם וּמַחְצ"ה שֵׁם חֲשֵׁק שְׁלֹמֶה סִי' כ"ה הַגְּבִי' אוֹת ס' ג' וּבְכָלֵי אוֹת ס' ח' יָד מְלֹאכֵי דָף צד"ק אוֹת טו"ב שְׁלִחַן גְּבוּהָ סִי' תַּמ"ס סק"ג וְסִק"ד שְׁיֹרֵי בְּרָכָה שְׁבִבְרֵפִי יוֹסֵף או"ח סִימָן שְׁכ"ג אוֹת ב' שְׁיֹרֵי בְּרָכָה יו"ד סִי' ה"ן אוֹת א' וּבְהַשְׁמָטוֹת שֵׁם דָף ס' ט' ע"ב נִחְמַד לְמַרְאָה ח"א ד' ק"פ ע"א וּב' נִשְׁמַת כָּל חֵי ח"ב דָף פ"ו ע"ד חֲקֵקֵי לֵב אֲנִרְחַח חֵיִים סִי' ח"י כָּל הַחֵיִים דָף כ"א ע"ג יָד יָמִין דָף קע"ה ע"ב חִינָא וְחִסְדָא ח"א דָף קפ"ט ע"א בֵּית עוֹבֵד דָף קע"ט אוֹת ד' פְּתַח הַדְּבִיר סִי' ע"ט אוֹת ב' וְסִי' קכ"ח אוֹת כ"ח וּבַח"ב דָף כ"ח ע"ב וּבַח"ג דָף מ"ו ע"א וְקס"ז ע"ד וְיִקְרָא אֲבָרְהָם דָף ק"כ ע"ד יָפָה לְלֵב סִי' ע"ט אוֹת ג' אוֹר לִי דָף ל"ה ע"א ד"ה אָף וְדָף ס"ג אוֹת י"ד בְּרֵפִי יוֹסֵף וּמַחְזִיק בְּרָכָה וְשְׁיֹרֵי בְּרָכָה סִי' רס"ח וּבְרַכ"י וּמַחְב"ר סִי' ש"ד (וַיֵּשׁ לְהֵבִין לְפִי כָּלֵל זֶה מֵה שְׁפִתְבּוּ בִשְׁ"ע א"ח סִי' מ"ו ס"ט וְנִכּוֹן לְחוּשׁ וְכו' וְכֵן בְּסִי' קס"א ס"ד וְרֹאוּי לְנִהְיֵן כְּדַעַת הָרֹאשׁוֹן עֵי"ש וְלֹא רֵאִיתִי מִי שֶׁהִתְעוֹרֵר בְּזֶה וְעֵינֵן לְקַמֵּן אוֹת י"ג) וּמִמָּה שְׁפִתְבּוּ בְּסִי' רע"א סִי' ד' וְרֹאוּי לְחוּשׁ לְדַבְּרֵיהֶם מִשְׁמַע דְּהַעֲיָקֵר לְדִינָא כְּסִבְרַת הַסֵּתָם (וְעֵינֵן בְּסִי' עט"ר ס"ב וַיֵּשׁ מִי שְׁמַתִּיר וְלֹא נִרְאוּ דְּבָרָיו) וּמִמָּה שְׁפִתְבּוּ בְּסִי' רפ"ד ס"ב וְהַמְנַהֵג כְּסִבְרָא הָרֹאשׁוֹנָה אֵין לְדַקְדָּק דְּדוֹנָא מְשׁוּם מְנַהֵג נְקֻטִינֵן כְּסִבְרָא הָרֹאשׁוֹנָה דִּי"ל דְּבָא לְאִשְׁמוּעֵינֵן דְּמַלְבַּד דְּמִדִּינָא אֵית לָן לְמִינְקֻט כְּסִבְרָא רֹאשׁוֹנָה אֵף גַּם הַמְנַהֵג הוּא בֵּן וְעֵינֵן מְעִין זֶה בְּבִרְכ"י סִי' רע"ג אוֹת ח' וּמֵה שְׁפִתְבּוּ בְּסִי' רצ"א ס"ה וְסִבְרָא הָרֹאשׁוֹנָה עֵינֵן י"ל עפ"י שֵׁיטַת הַסּוּבְרִים דְּלֹא נִאֲמַר כָּלֵל זֶה כְּשֶׁהִמְחִלְקֵת סְבָרַת רַבִּים עֵינֵן לְקַמֵּן אוֹת י' וְשֵׁם יֵשׁ שְׁלִשָּׁה וַיֵּשׁ אוֹמְרִים נִגְדַּת סְבָרַת הַסֵּתָם וְהוּוּ רַבִּים לְכֵן הִוְצָרְךָ לֹמַר דְּהַעֲיָקֵר כְּסִבְרָא הָרֹאשׁוֹנָה וְכֵן מֵה שְׁפִתְבּוּ הַרְמ"א בְּסִי' רצ"ט ס"א דְּהַמְנַהֵג כְּסִבְרָא הָרֹאשׁוֹנָה לֹא מְשׁוּם דְּמִשְׁמַע לִיָּה דְּמֶרֶן לֹא הִכְרִיעַ הִוְצָרְךָ לְכַתּוּב בֵּן אֶלָּא רָצָה לְהוֹדִיעֵנוּ דְּמַלְבַּד הַדִּין הַמְנַהֵג פְּשוּט כְּסִבְרָא רֹאשׁוֹנָה וְאֵי נְמִי י"ל אֵיפְכָא וְק"ל וְכֵן מֵה שְׁפִתְבּוּ הַרְמ"א בִּיּו"ד סִי' צ"ד סע"א וְכְסִבְרָא רֹאשׁוֹנָה עֵינֵן פְּתַח בֵּן מְשׁוּם שְׁרָצָה לְסִיִּים וְלֹמַר

וכן נוהגין אף שהיה אפשר לכתוב ונוהגין כסברא הראשונה ניקח ליה לכתוב באגב שכן שורת הדין ועיי"ש בסי' צ"ח סעיף ד' ומה שהוקשה להרב המג"א סי' רצ"ט סק"ו עיי"ש לאו משום דלא שמיע ליה האי פלגא בדעת מרן ז"ל אלא פונתו דכיון דקידוש גריע מהבדלה לענין זה היה לו להביא סברת הרב מוהריק"ו בסי' ער"א גבי קידוש וכמו שכתב הרב מתצית השקל שם ועיינן בסי' רי"ו סי"ד מברך וי"א וכו' ולכן נכון שלא להריח בו ובקידושי על הטוש"ע א"ח סי' תמ"ז נשאתי ונתתי קצת בכלל זה.

והבאתי דברי הרבנים שכנה"ג א"ח סי' ש"ז כנה"ג יו"ד סי' י"ט אות ו' וסי' ה"ן (ענה אמצ"א ס' ה"ל) ושלחן גבוה בפללים אות י"ז וי"ח ובסי' תפ"ע ס"ק ז"ך ובתשו' אהל יוסף סי' י' דף ז' ע"א וברכ"י סי' ש"ז וסי' מש"ה ומחבר"ר שם וסי' קנ"ג יו"ד סי' ה"ן ומראה הנגה דף ע"א ע"א ונחמד למראה ח"ב דף רל"א ע"ב וע"ע להרבנים מאמר מרדכי סי' של"ד סק"ג יד דוד סי' פ"א הגב"י אות כ"ד לב חיים ח"ב דף קל"ז ע"ב פתח הדביר ח"ג סי' מש"ה אות ג' חלקת מחוקק סי' א' סקי"א והג' ש"ף ביו"ד סי' פ"ד סקי"ב וסי' קע"ז ס"ק ל"ח נקיט נמי דסברת הסתם עיקר וקצת יש לדקדק על מה שכתב ביו"ד סי' י"ט סק"ז ובנקה"כ שם דלא העלה על דל שפתיו שפהסכמת הפוסקים היא ג"כ דעת מרן מדסתם בתחלה עיי"ש ועיינן ש"ף בכללי ההוראה אות ה' ועיינן ש"ע אה"ע סי' ט"ו סכ"ד והבין הרב צ"ץ סי' מ' שדעתו לפסוק כסברת המחלוקת שהביא באחרונה ובשו"ת עבודת הגרשוני סי' קי"ד בין הרב השואל וכן הרב המחבר סברי מרן דסברת הסתם עיקר וכ"כ הרב שם אריה א"ח סוס"י ט' ומרן מוהרמב"ח בגט פשוט סי' קכ"ז ס"ק כ"ה אחר שהביא אמבוקא דספרי שכתבו פלל זה בדרך פלל על כל פוסק שמיביא סברא אחת בסתם והשנית בלשון י"א או יש מי שאומר וכינצא שדעתו כסברת הסתם כתב בפרטות בשם רבינו מוהרימ"ט בח"א סי' א' דזו היא דעת מרן בש"ע ושכ"כ בספר הזכרונות ובכנה"ג וכו' עיי"ש ובסי' קכ"ט ס"ק מ"ט ובספר שמהה לאיש להרב הגדול ישא ברכה יצ"ו בחא"ח סי' ג' בדברי הרב הגדול מוהרי"ץ מפראג יצ"ו בדרך ה' ע"ב ובמה שכתבתי למעלה שגם דעת הרב ש"ף שסברא שמיביא מרן בסתם היא עיקר לדעתו ראיתי עתה בספר חדש מגדים חידושי הרה"ג אבד"ק טעלעפין יצ"ו בכללים שבסוף ספרו בדרך ז' אות ג' שספק עלינו את הדבר הזה לפי שממה שכתב בש"ף סי' ע' ס"ק י"ט ובסי' צ"ד סק"ג משמע דדוקא שמיביא סברת המחלוקת בלשון יחיד (יש מי שאומר יש מי שאוסר) הוא שדעתו לפסוק כסברת הסתם אבל כשפותבה בלשון יש אומרים יש לומר דלא ברירא ליה כסברא הסתמית והצריך עיון דכל הפוסקים האחרונים נקטי תמיד כסברת הסתם בלא חילוק וכן כתב הש"ף עצמו בהנהגת האיסור והיתר וכו' עיי"ש והאמת שכן הוא משמעות דקדוק לשונו אבל יש לנו לתפוס מה שמפורש בדבריו שמיסכים לדעת כל האחרונים גם בחידושי מוהרש"א שעל דברי הפרי מגדים בהקדמתו ליו"ד בכללים להוראת איסור והיתר כתב בשם הרבנים הרבנים תשו' מנחם עזריה ועבודת הגרשוני בסי' מ"ו וז"ל כל מקום שכותב המחבר שתי דעות בלשון יש אומרים לא הכריע ואם פותב דעה ראשונה סתם הכריע בדעה זו: ודע שכתב הרב שלחן גבוה בפללים (אות י"ט בכלל זה) דלא דוקא שמיביא במקום אחד הסברא הראשונה בסתם ובמקום אחר מביא השתי סברות אלא אף אם במקום אחד מביא סברא אחת בסתם ובמקום אחר מביא סברת החולק בלשון מחלוקת (יש מי שאומר וכינצא) אמרינו דהלכה

כְּסֵתָם (וְהִבִּיא לְדוּגְמָא מַה שֶּׁפֶתַב בֵּי"ד ס'י צ"ו ס"ג ע"ש דְּמִשְׁמַע דְּאָם אֵינָה בֵּת יוֹמָא מְוֹתֵר וּבְסִי"ק ג"ג ס"ו פֶּתַב בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר דְּאָסוּר ע"ש עוֹד) וְעֵינֵין לְרַבְּנָן קַדִּישֵׁי הַחוּנִים עַל הַש"ע א"ח ס'י קפ"ג ס"ה וּמְפַלְלֵם מְרֵן חֵיד"א בְּבֵרַכ"י שֵׁם אוֹת ד' וּלְהֶרֶב גֹּט פְּשׁוּט הִבִּיא דְּבָרֵיו הֶרֶב פֶּתַחֵי תְּשׁוּבָה אַה"ע בְּסִי"ק כ"ד ס"ק ט"ו: שׁוּב רְאִיתִי שֶׁעַל פִּי כָּלֵל זֶה יִתְכַּן לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי הַסֵּמ"ע בְּסִי"ק פ"ב ס"ק כ"ו וְשֶׁפֶתַב דְּמְרֵן בַּש"ע ס'י צ"ב סְעִיף ט' לֹא הִכְרִיעַ וְהָרִי שֵׁם הִבִּיא סְבָרָא הֶרְאֵשׁוּנָה בְּסֵתָם וּסְבָרָא הָאֲחֵרַת בְּלִשׁוֹן וַיֵּשׁ אוֹמְרִים וְאַמְאֵי קָרִי לִיהָ לֹא הִכְרִיעַ אֲמָנָם לְפִי מַה שֶּׁדִּקְדַּק הֶרֶב הַנ"ל יצ"ו מִדְּבָרֵי הַש"י דְּלֹא נֶאֱמַר כָּלֵל זֶה פְּשָׁמְבִיא הַסְּבָרָא בְּלִשׁוֹן רַבִּים (יֵשׁ אוֹמְרִים וְכִינְצָא) נוֹכַח לּוֹמֵר שֶׁגַּם דַּעַת הֶרֶב הַסֵּמ"ע פֶּן וְלָכֵן קָאֵמֵר דְּלֹא הִכְרִיעַ וְעֵינֵין בְּפֶסֶךְ פֶּרֶם חֲמֵד לִידִידֵי הַגָּאוֹן מְלִיאָדִי יצ"ו בַּח"א דָּף ב' ע"ג שֶׁתָּמָה עַל הַסֵּמ"ע בְּזָה וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּלֹא שִׁמְעֵי לִיהָ שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּכַף וּמְכַל מְקוּם אֶף אִם לֹא נִחְלַק בְּכַף עַל כָּל פְּנִים מִתְּבָאָר מְכַל הֶרְשׁוּם לְמַעְלָה דְּאִין הַפֵּל מוֹדִים בְּעֵינֵי הַכָּלֵל (דְּהִלְכָה בְּסֵתָם) וְלֹא נִפְלְאָת לּוֹמֵר דְּהֶרֶב הַסֵּמ"ע לִית לִיהָ הָאֵי כָּלֵל אֵל כָּל שְׁלֹא נִמְצָא מְפֹרֵשׁ בְּדְּבָרֵיו דְּנִקְיֵט הָאֵי כָּלֵל: ט) ש"ע הָא דְּנִקְטִינָן דְּסֵתָם וְאַח"כּ מִחְלֻקַּת בְּדְּבָרֵי מְרֵן בַּש"ע הִלְכָה בְּסֵתָם אֵינּוּ אֵלָא כְּשֶׁלֹּא הִכְרִיעַ בְּב"י אֲבָל כְּשֶׁהִכְרִיעַ בְּב"י כֹּס' הַמְּחֻלְקַת י"ל דְּמַה שֶּׁסֵּתָם בַּש"ע הֵינּוּ לּוֹמֵר דְּיֵשׁ אֲנֹפֵן לְסַמְּוֵה עַל הַמִּיקָל בַּשְּׁעָה"ד וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהִבִּין הֶרֶב ש"י פֶּן פֶּתַב הֶרֶב יֵד דְּוֹד ס'י ס"ט דָּף נ' ע"ד וּלְפִי כָּלֵל זֶה יֵשׁ לִיְיָשֵׁב אֵיזָה מְקוּמוֹת שֶׁנִּרְאֶה סְתִירָה לְכָלֵל הֶרֶב בֵּית דְּוֹד בְּסִי"ק ת"ט (עֵינֵין לְקַמֵּן אוֹת י"א) דִּי"ל דְּלֹא נֶאֱמַר הַכָּלֵל כְּשֶׁהִכְרִיעַ בְּב"י וְכֵן י"ל מַה שֶּׁהִקְשָׁה הֶרֶב חֲשֵׁק שְׁלֵמָה ס'י כ"ה אוֹת ס"ג ע"ד מְרֵן בַּש"ע ח"מ סִימָן צ' ס"י לְפִי מ"ש הַסֵּמ"ע וְש"י דְּנִקְיֵט כַּהִי"א וְכ"כ מְרֵן בְּב"י סוּס"י חֲצָר ע"ש.

וְלַהַנְּלִי נִיחָא פִּינּוּן שֶׁפֶסֶק פֶּן בְּב"י וּמְדָלָא מְשַׁנֵּי הֵכִי מִשְׁמַע דַּס"ל דְּאִין לְחַלֵּק בְּזָה וְגַם מִדְּבָרֵי מְרֵן חֵיד"א בְּשִׁינֵי בְּרַכָּה שְׁבֵרַכ"י א"ח ס'י שְׁכ"ג אוֹת ב' מִתְּבָאָר יָפָה דְּגַם כְּשֶׁפֶסֶק בְּב"י כְּסֵבֶרַת הַמְּחֻלְקַת נִקְטִינָן כְּסֵבֶרַת הַסֵּתָם שְׁבַש"ע וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הֶרֶב פְּנִי מִבִּין הִבִּיא דְּבָרֵיו הֶרֶב פֶּתַח הַדְּבִיר ח"א דָּף ק"ל ע"ב דַּא"כ לֹא הָוָה קְשִׁיָּא לִיהָ מִיַּדִּי דִּי"ל פִּינּוּן שֶׁהִכְרִיעַ בְּב"י וְדַאי הִלְכָה כְּמִחְלֻקַּת וְלֹא סֵתָם תְּחִלָּה אֵלָא לּוֹמֵר דַּא"ע"ג דְּכָשֵׁר מְדִינָא טוֹב לְחוּשׁ לְסֵבֶרַת הַסֵּתָם וְכֵן דַּעַת הֶרֶב נִהַר שְׁלוּם רַס"י רַס"ח וְעִי"ש לְהֶרֶב מֵאֵמֵר מְרַדְּכֵי אוֹת ג': י) אֶף דְּקִימָא לֵן סֵתָם וְאַחֵר כֶּף מִחְלֻקַּת בְּדְּבָרֵי מְרֵן בַּש"ע הִלְכָה בְּסֵתָם אִם סְבָרַת הַמְּחֻלְקַת הִיא סְבָרַת רַבִּים לֹא אֲמַרִּינוּ הִלְכָה בְּסֵתָם עֵינֵין לְהֶרֶבְנִים יֵד מְלֹאכֵי דָּף צד"ק אוֹת י"ז נִחְמַד לְמַרְאֶה ח"א ק"פ ע"ב פֶּתַח הַדְּבִיר ח"א דָּף קל"א ע"א וּקְצַת י"ל עַל הֶרֶב נִהַר שְׁלוּם ס'י רַס"ח אוֹת א' שְׁלֹא זָכַר דְּבָרֵי הַרַב"ח בְּאוֹתוֹ מְקוּם וְעֵינֵין מַה שֶּׁפֶתַב בְּזָה הֶרֶב מֵאֵמֵר מְרַדְּכֵי שֵׁם אוֹת ג' וּבְסֶפֶר יְאֻנְדָה יַעֲלֶה (לְרַב גְּדוּל מְשֻׁאֲלוֹנִיקֵי) בְּחַלֵּק א"ח ס'י ט' (בַּד"ה אֲמָנָם נִלְע"ד) הִבִּיא כָּלֵל זֶה דְּכֶשֶׁסְּבָרַת הַסֵּתָם הִיא סְבָרַת יְחִיד לֹא נֶאֱמַר הַכָּלֵל דְּהִלְכָה בְּסֵתָם וְשִׁקִּיל וְטָרִי בְּעֵינֵי הַכָּלֵל ע"ש: יא) הָא דְּסֵתָם וְאַח"כּ מִחְלֻקַּת הִלְכָה בְּסֵתָם הֵינּוּ דְּנִקְא פְּשִׁיכּוֹתַב בְּפִירוּשׁ הַדְּבָר שֶׁחֹלְקִים בּוֹ אֲבָל אִם נִקְט לִשׁוֹן הַש"ס בְּסֵתָם וְשׁוּב פֶּתַב וִי"א וְכו' דַּעַתוֹ לְפֶסֶק כִּי"א פֶּן פֶּתַב הֶרֶב בֵּית דְּוֹד ס'י ת"ט הִבִּיא דְּבָרֵיו הֶרֶב שְׁלַחַן גְּבוּהָ בְּכָלֵלֵי אוֹת ח"י וְחַלֵּק עֲלֵיו דַּא"כ לְמַה לִּי לְמִימֵר בְּלִשׁוֹן מִחְלֻקַּת ע"ש וְהֶרֶבְנִים נִחְמַד לְמַרְאֶה ח"א דָּף ק"פ ע"ב וּמְקַנְהָ אֲבָרְהָם דָּף ס"א ע"א נִרְאֶה דְּסְבָרֵי וּקְבִילוּ כָּלֵלֵיהָ דְּרַב"ד כִּיעִי"ש וְאַנִּי מְצָאֵתִי שֶׁנִּחְלָקוּ בְּזָה

הַרְבָּנִים פְּרִי מִגְדִים בְּאֶשֶׁל אֲבָרָהֶם סִי תִרְפ"ט סק"ד (ס"ל פֶּלֶל זֶה) וּמַחְצִית הַשְּׁקָל שָׁם עֵי"ש וְעֵינָן לְהַרְבָּנִים עֲרֹךְ הַשְּׁלֶחֶן סִי ע"א אֹת א' וְסִי קס"א אֹת ז וְסִי קפ"ז אֹת ב' וְסִי פו"ר וְסִי ש"ג אֹת ד' וְסִי תִקְפ"ח אֹת ב' וְסִי תִרְכ"ט אֹת ג' וְסִי תִרְע"א אֹת ד' וְסִי תִרְפ"ט אֹת ג' (ד"ה ומ"מ) נִשְׁמַת כָּל חַי ח"ב דָּף פ"ז ע"א פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג דָּף קס"ח ע"א וְקע"ד ע"ב וְעֵינָן בֵּא"ח סִי ה"ן ס"ב וִי"א וְכו' וְלֹא מְצִינוּ חוֹלֵק וּמְסַתְמָא כְּהִסְתָּם הִיא דַּעַת מְרֵן וְכֵן בְּסִי ש"ב ס"ז עֵינָן בְּטוֹר וּב"י דְּלֹא נִמְצָא חוֹלֵק עַל סְבֵרַת הַר"פ שֶׁהֵבִיא הַרִיב"ה וּמְסַתְמָא כֵּן הִיא דַּעַת מְרֵן וּמְצִאתִי לְהַרְבֵּי פֶּתַח הַדְּבִיר שָׁם שֶׁפְּתַב דְּלִפִּי פֶּלֶל הַרְב"ד י"ל דְּגַם דַּעַת מְרֵן כֵּן עֵי"ש שֶׁלְּפִי הַנִּרְאָה יֵשׁ ט"ס וְצ"ל הַרְב"ד בְּמִקּוֹם הַרְאָב"ד וְלִפִּי דְרַבְנֵנוּ לְמַדְנֵנוּ דְּמְרֵן חֵיד"א בְּמַחְזִיק בְּרַכָּה שָׁם לֹא ס"ל פֶּלְלִיָּה דְרַב"ד עֵי"ש וִי"ל עַל הַרְבֵּי נִחְמַד לְמַרְאָה ח"ב דָּף כ"א ע"א דְּנִרְאָה דְּלֹא ס"ל כַּהֲרַב"ד וְאֵילֹוּ בַח"א הַנֶּ"ל נִרְאָה דְּנִקְיֵט כְּנוֹתִיָּה: יב) סְתָם וְאַחַר כֹּף מַחְלֹקֶת בְּדַבְרֵי מְרֵן דְּהִלְכָה כְּסְתָם יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׂאִינוּ כֵּן וְהֵינָנוּ אִם הֵבִיא סְבֵרַת הַמַּחְלֹקֶת בְּלִשׁוֹן אֶבֶל פְּלוּנִי אוֹמֵר וְכִינְצָא לֹא אֲמַרְיֵנוּ בְּזֶה הִלְכָה כְּסְתָם כֵּן פְּתַב הַרְבֵּי פְּרִי מִגְדִים א"ח בְּמִשְׁבָּצוֹת סִי ל"ב סק"ח גַּם הַרְבֵּי נוֹדַע בִּיהוּדָה ח"א סִי ע"ה (מַחִיו"ד) נִרְאָה שֶׁסּוֹבֵר שֶׁדַּעַת מְרֵן הִיא כְּחוֹמֶרֶת הַיְרוּשָׁלַּמִּי וְאִין הִלְכָה כְּסְתָם עֵי"ש וְהוּא לְפִי הַנִּרְאָה מִטַּעַם זֶה (וְעֵינָן לְעִיל בְּכֻלְיֵי הַרִיב"ה אֹת ה) וְמְרֵן חֵיד"א בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה שֶׁבְּבִרְכֵי יוֹסֵף או"ח סִימָן שֶׁכ"ג אֹת ב' לֹא בְּרִירָא לִיָּה הֵיא פֶּלְלֹא עֵי"ש וְעֵינָן בֵּש"ע א"ח סִי ע"ט ס"ב הֵינְתָּה וְכו' לְהַרְא"ש וְכו' אֶבֶל הַרְשָׁב"א וְכו' וְלִפִּי פֶּלֶל הַנֶּ"ל נִרְאָה דַּכ"ש כְּשֶׁלֹּא הֵבִיא סְבֵרָא קְמִיָּתָא בְּסְתָם דְּאֲמַרְיֵנוּ שֶׁדַּעַתוֹ כְּסְבֵרָא שֶׁהֵבִיא בְּלִשׁוֹן אֶבֶל וְעֵינָן רוּאָה בְּכ"י שֶׁפְּתַב שָׁם דְּמַעְיָקָר הַדִּין נִרְאָה לוֹ כְּהַרְא"ש אֶלֹא דְטוֹב לִינְהַר כְּהַרְשָׁב"א.

וּבְסִי פ"ט ס"ה וִי"א וְכו' וְלִפִּי הַפֶּלֶל דְּהִלְכָה כְּסְתָם פְּלִיג דִּידִיָּה אִידִידִיָּה דַבְב"י הֵבִיא סְבֵרַת הֵיא בְּלִשׁוֹן אֶבֶל הַרְשָׁב"א וְכו' (עֵינָן לְעִיל אֹת ט' וְק"ל) וְכֵן הוּא בְּסִי נט"ר ס"ג עֵי"ש וּבְסִי צו"ר ס"ג י"א וִי"א וּבְב"י הֵבִיא סְבֵרַת הֵיא קְמָא בְּלִשׁוֹן אֶבֶל.

וְאִם אֵיתִיָּה לְהֵיא פֶּלֶל קִנְשָׁה בֵּינָן לְהַסּוֹבְרִים דִּי"א וִי"א הִלְכָה כוִי"א וּבֵינָן לְהַסּוֹבְרִים דְּלֹא הַכְרִיעַ עֵינָן לְקַמְן אֹת י"ד ט"ו וְכֵן בְּסִי רצ"ט ס"א סְבֵרַת הֵיא הֵבִיאָה בְּכ"י בְּלִשׁוֹן אֶבֶל כִּיעֵי"ש וּבֵש"ע סְתָם בְּהִיפּוֹף (אֶלֹא דְלִפִּי כָּל הַרְב"ד הַנֶּ"ל בְּאֹת י"א אִין רִאָּה מְזָה) וְהִלְכָה כְּסְתָם עֵי"ש בְּסִפְרֵי פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ג אֹת ב' וְעֵי"ש בְּסִי רצ"ט ס"ז וִי"א דְּלֹא פְטַר וְכו' וּבְב"י וּבְסִי שֶׁל"ו ס"א סְבֵרַת הֵיא הֵבִיא בְּכ"י בְּלִשׁוֹן אֶבֶל וּבֵש"ע סְתָם בְּהִיפּוֹף (אֶלֹא דְלִכְלִלִּיָּה דְרַב"ד הַנֶּ"ל נִיחָא) וּבְב"י סִי רס"ג גְּבִי בְּרַכָּה עַל הַדְּלִקַת גֵּר בִּיּוֹה"כ הֵבִיא סְבֵרַת הַרְא"ש בְּלִשׁוֹן אֶבֶל וְאֵילֹוּ בְּסִי תִר"י הֵבִיא סְבֵרַת הַמְרַדְכֵי בְּלִשׁוֹן אֶבֶל עֵי"ש וּבְסִי ש"ה סט"ו סְבֵרַת הֵיא מִי שְׂאוֹמֵר הֵבִיא בְּכ"י בְּלִשׁוֹן אֶבֶל וּבֵש"ע סְתָם דְּלֹא כְּנוֹתִיָּה.

וְעֵינָן בְּקוֹנוֹטְרָס אֲסִיפַת דִּינִים מְעַרְכַת חֲלִיצָה סִי א' אֹת ל"א מֵה שֶׁפְּתַבְתִּי שָׁם וּבְשֶׁלֶחֶן גְּבוּהָ שָׁם סוּס"י תמ"ט (בד"ה ונ"ל) פְּתַב דְּדַעַת מְרֵן כְּסְבֵרַת הֵיא קְמָא אַע"ג דְּבַעְלָמָא י"א וִי"א הִלְכָה כְּבִתְרָא הֵכָא שְׂאֵנִי שֶׁפִּירֵשׁ שְׁהֵם רַבִּים וְעֵינָן רוּאָה דְשָׁם פְּתַב מְרֵן סְבֵרַת ר"ח בְּלִשׁוֹן אֶבֶל וְאֵמֵר מֵר דְּאִין דַּעַתוֹ לְפִסּוֹק כֵּן מְכַל דְּאֵמֵר מִתְבָּאָר דְּאִין זֶה פֶּלֶל בְּרוּר בְּדַבְרֵי מְרֵן בֵּש"ע: יג) סְתָם וְאַחַר כֹּף מַחְלֹקֶת בְּדַבְרֵי מְרֵן בֵּש"ע וְסִימָן אַחַר הַמַּחְלֹקֶת

וטוב לחוש לסברא ראשונה נחלקו בזה שני המאורות גאוני ארש החקרי לב או"ח סי' ט' דף ט' ע"ג משמע ליה דמדינא דעתו לפסוק פסברא השניה שאם לא פן מאי נכון לחוש דקאמר הלא מדינא הכי הוא (פן משמע לי בכונתו דמסתמא ס"ל פלגא דכנילו לן רבנן קדישי בדעת מרן דסתם ואח"כ מחלוקת הלכה כסתם והכא שאני וספר חק"ל אין מצוי אצלי לראות בגוף דב"ק) ומרן חיד"א בשיורי ברכה א"ח סי' מ"ו אות ג' משמע ליה דגם בכי האי גוונא דעת מרן לפסוק פהסתם עי"ש ועיין פיוצא בזה לקמן אות י"ז ומדברי הרב שלחן גבוה שהבאתי לקמן אות ט' ונראה פדעת מרן חיד"א אף יש לדחות דלשון יש לחוש משמע טפי מדינא מטוב לחוש או נכון לחוש וק"ל: יד) פשמביא מרן בש"ע שתי סברות בלשון יש אומרים ויש אומרים וכיוצא ללשון זה יש שלשה דעות בזה יש סוברים שדעתו פסברא השניה ויש סוברים שדעתו פסברא הראשונה ויש אומרים שאין בדבר הכרע ופה ארשנן בס"ד דעת הסוברים דהלכה פסברא השניה והם שפתי פהו וכנסת הגדולה ומוהרמב"ח ובית דוד ואלהיו רבה ונחפה בכסף פמו שפתי הרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות י"ג וכן היא דעתו וכן נקטי בפשיטות.

הרבנים מרן חיד"א בברכי יוסף סי' ח"ן אות ו' וסי' ק"מ (וכתב שם שכן דעת רוב רבני האחרונים ומפלגם פרישה וא"ר ומוהר"י פאראג") וסי' תרפ"ז ובספר מחזיק ברכה א"ח סי' ח"ן וקנ"ג ושכ"ו וביו"ד סי' פ"ד אות ב' ולחם יאודה דף י"ז (הביא דבריו הרב דברי מנחם סי' ח"ן עי"ש) ובמשק ביתי בכללי הפוסקים אות מ"ד וחוט המשולש טור א' סי' ל"א שרש ב"ת (הביא דבריו הרב חשק שלמה בכלליו אות ס"ח) ופתח הדביר סי' ח"ן וסי' רמ"ד אות ו' (ד"ה ומינה נמי) וסי' רנ"א אות ו' ובדף צו"ר ע"ג ומאמר מרדכי ופתח הדביר ויפה ללב נר"ו בסי' ק"מ ערף השלחן א"ח בקו"א סי' רצ"ו אות ב' ועי"ש במחבר"ר ובגוף תשו' חינוך בית יהודה סי' ט' שכתב מפנרש שכן היא דעת מרן ורבין חסידא בספר פפי אהרן נר"ו בשו"ת אה"ע דף קי"ט ע"ג הונח לו בזה פסקי מרן דלא נישתרו אהדדי עי"ש ועיין במה שכתבתי אנכי הדל בקונטרס אסיפת דינים במערכת חליצה סי' ב' אות ה' ובמערכת אישות סי' ב' אות י' (ד"ה והנה) ועיין עבודת הגרשוני סי' קי"ד הובאו דבריו בפתחי תשו' ח"מ סי' רמ"א סק"ה דדעת מרן פהויש חולקין דלא כה"א שהביא בתחלה דין אמת דף מ"ו סוף ע"ג על דברי מרן בח"מ סי' ד"ר וסי' ובס' פל החיים דף כ"א אות ט"ן כתב וז"ל אע"ג דקי"ל דסברא שמביא מרן ושאר פוסקים באחרונה עיקר מ"מ אם סברא ראשונה הביאה בלשון רבים יש אומרים שוב ויש מי שאומר בלשון יחיד דעתו פסברא הראשונה כ"ש פשהסברא א' בלשון יחיד ושניה בלשון רבים לב חיים ח"א דף פ' ע"ב עכ"ל ואין ס' לב חיים מצוי אצלי לראות על איזה פוסקים קאמר שכן ארחות צדיקים לתפוס פסברא האחרונה ועיין במה שרשמתי לקמן בסי' י"ד אות י"ב על הרמ"א ורב הלבוש פשמביאים שתי הסברות בלשון יש ויש וק"ל: טו) והנה בענין זה פתוב אצלי מזה זמן רב על דברי הרב שלחן גבוה וראיתי לספחו פאן ונהו יש אומרים וי"א פשכותב בש"ע דעתו לפסוק פסברא האחרונה פן נראה ממ"ש בא"ח סי' ס' י"א וכו' וי"א שצריכות פונה וכן הלכה.

גם בסימן ט"ן ס"ג י"א וכו' וי"א וכו' ויש לחוש לדבריהם הרי שלשון אחרון עושה עיקר וזה פנה אב וכו' כ"כ הרב שלחן גבוה בכלליו אות כ' ובהורמנותי דמר אין ראיותיו מכריעות ואדרבא מציינא למימר איפכא דמדהוצרך לומר פן הלכה מפלל דבעלמא אינו

ברור לפסוק פסבא האחרונה ומה שפכת דזה בנה אב וכו' לפי הנראה לא ראה הרב פי לא במקום אחד ושני מקומות פתב פן מרן בשלחנו הטהור פי ברבים היו מקומות פינצא לזה נהרי הוא בבל יאמר דהוא לבנין אב עיין בא"ח סי' י"א סעיף י' י"א שפרוץ הבגד וכו' וי"א וכו' ונראים דבריהם.

ובסי' ט"ן וסי' ס' שהזכיר הרב אלא דבההיא דסי' ט"ן יש לומר דממה שפכת ויש לחוש לדבריהם יש במשמע דאינו מן הדין אלא על צד חומרא והגם דאינו סותר הפלל דשאני הקא דגלי וגם עיין לעיל אות י"ג ולקמן אות י"ז מפל מקום למילף מינה האי פללא לא מצינא ובסי' ס"ו ס"ד פהן וכו' יש מי שאומר וכו' ויש מי שאומר וכו' והלכה פדבריו ובסי' ע"ו ס"ד י"א וכו' ונכון לעשות פדברי המחמיר (הרי זה דומה לההיא דסי' ט"ן הנ"ל) ובסי' פ"ז גרף וכו' יש מתירים ויש אוסרים והלכה פהאוסרים ובסי' קט"ן סי"ב יש פוסלין ויש מכשירין ונראין דבריהם ובסי' קס"ו י"א וכו' וי"א וכו' וטוב ליזהר (הרי זה דומה לדסי' ט"ן וע"ו הנ"ל) ובסי' רי"ו ס"ו ואם סננו וכו' י"א וי"א שאינו מברך פלל וכו' ויש פוסק הוא נכון ליזהר מלהריח בו ע"כ ולפי הפלל אין כאן מקום ספק (אלא די"ל דהגם דלפי הפלל יכול להריח בו מ"מ נכון הוא דקאמר) ובסי' רי"ט ס"ג י"א שיצא וי"א וכו' וטוב לברך בלא הזכרת שו"מ משמע דהעיקר פסבא הא' (אלא די"ל הקא דגלי שאני) ובסי' ער"ג ס"ז וכו' וי"א וכו' והכי מסתברא ועיין עוד בסי' קט"ן סי"א י"א שדינו כמעין וי"א וכו' ונקטינו פדברי המיקל (הן י"ל היכא דגלי שאני) ובסי' שי"ח י"א וי"א וכו' וראשון עיקר (הן י"ל היכא דגלי שאני אלא די"ל דאם הפלל שריר וקיים הנה ליה למפך סברתייהו הקמא בתרא והבתרא קמא ותו לא בעי למימר מידי): הנה רואה דלא אחת ולא שתיים שמפרש מרן ז"ל דעתו שפובר פסבא אחרונה פי היכי דנימא זה בנה אב וכו' ואיפא נמי דוכתי דפסיק כ"א קמא וא"כ נראה דאין לנו פלל ברור בזה (ואף שיש לדחות פנ"ל מ"מ פשטן של דברים נראה פדכתיבנא דאין בזה פלל ברור): נראיתי להרב יד מלאכי בפללי ש"ע אות י"ג שהביא מחלוקת הפוסקים בכלל זה וכתב דמדחזינן באיזה דוכתי י"ת וי"א ובמקום אחר סתים תנא פויש אומרים שמעת מינה דמסתמא לא אמרינן דהלכה פויש אומרים והזכיר ההיא דסי' פ"ז הנ"ל ועוד הביא מ"ש בסי' שכ"ה ס"ד י"א ויש מתירין ובשעת הדחק וכו' ואם איתא להאי פללא אף שלא בשעת הדחק הדין פן (ודחה לזה דהיכא דגלי שאני) ומ"ש באה"ע סי' ס"ב סי"ב י"א וכו' ולזה הדעת נוטה ושוב הכריח דאית' להאי פללא מדחזינן בא"ח סוף סי' ק"מ שפכת י"א וי"א ושם בב"י הכריע כ"א בתרא אלו תוד"ק עי"ש שלא זכר שר שאר דוכתי די רשימנא אף לא הביא דברי הרב שלחן גבוה הנ"ל: והנה מה שהכריח פלל זה מההיא דסו"ס"י ק"מ לענ"ד יש לפקפק שהרי הוא עצמו כתב דמדחזינן באיזה דוכתא דמייתי פלוגתא פלישנא די"א וי"א וסתים פדוכתי אחריתי כוי"א מוכח דבעלמא לא נקטינן כוי"א וא"כ ההיא דסי' ק"מ נפקת ברא שהרי בסי' ר"ו פסק לההיא דירושלמי הדין דנסיב פונגלא וכו' ועלה סמ"י בב"י סו"ס"י ק"מ כיעי"ש (עיין להרב מאמר מרדכי שם את ד') ואולם לפי שיטתו נראה שיש להוכיח פן ממה שפכת בא"ח סי' ז"ך ס"ו עי"ש ושם בב"י נראה שהכריע כוי"א (מדלא הקשה על הריב"ה איך פסיק ותני פדברי רבינו יחיאל עי"ש) גם בסי' קע"ח ס"ה ופק"ד ס"ג לפי מ"ש בב"י דהרי"ף והרא"ש סברי כהר"י א"כ מסתמא ודאי הכרעתו בב"י לפסוק כהוי"א לפי הקדמתו פתרי מגו תלתא (עיין מ"ש לעיל אות

ג) וְהָרַב מְשַׁק בֵּיתוֹ בְּכֻלְלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת מ"ד אָף הוּא הָיָה מִתְּפוּנֵן לְהַכְרִיחַ כֵּן מִמְקוֹמוֹת אַחֲרַיִם וּמִצְאָתַי בְּנִימוּקַי עַל הַש"ע ס' קס"ו מִזֶּה שְׁנַיִם רַבּוֹת שֶׁפִּתְבַּחְתִּי שָׁם שְׁמִצְאָתִי לְהָרַב מוֹהֵר"י עֲטִיָּה בַּקּוֹנְטֵרַס אוֹת לְטוֹבָה (שְׁבַסו"ס רוֹב דָּגוּן) ס' ו' שְׁעָמַד בְּזֶה וְעַתָּה אֵין מִצּוֹי אֲצִלִּי לְרֵאוֹת דַּב"ק: וּמִצְאָתִי לְמָרְן חֵיד"א בְּבֵרְפֵי יוֹסֵף ס' רע"ג אוֹת ח' הַעִיר אֶת רוּחוֹ הַטְּהוֹרָה בְּהֵיָא דְס' רע"ג הַנ"ל וַיִּישַׁב דְּבָרוֹב הַמְקוֹמוֹת שֶׁפּוֹסֵק מָרְן כו"א הוּא מְשׁוּם דְּרוֹב הַפּוֹסְקִים סְבָרֵי הָכִי אָף בְּהֵיָא דְס' רע"ג אֲשֶׁמוּעֵינּוּ דְמַלְבַּד דְּיֵישׁ לְפִסְנֵק כו"א מְשׁוּם דְּרוֹב הַפּוֹסְקִים סְבָרֵי הָכִי.

עוֹד יֵישׁ בְּהַ דְּכֵן הוּא גַם כֵּן הַכְרַעַת דַּעַת עֲלִיוֹן אֱלוֹ תוֹד"ק וְצִיָּין לְהִיד מְלֶאכִי הַנ"ל אוֹלֵי כְּוִנָּתוֹ לוֹמַר דְּבָזָה יֵישׁ לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַי"מ גְּדוֹל מֵהֵיָא דְס' ס"ב הַנ"ל וְלִפִּי זֶה גַם הֵיָא דְס' קט"ן ס"ב י"ל כְּמוֹכֵן: גַם אֲשׁו"ר לְהָרַב יָפָה לְלֵב נר"ו הַנְד"מ בְּדָף ק"ן ע"א שֶׁפִּתְבַּח בְּשֵׁם הָרַב מְשַׁרֵּת מְשָׁה בַפ"ו מֵהִלְכוֹת בְּרַכוֹת שֶׁנִּתְעוֹרַר לְהַקְשׁוֹת עַל הָאֵי כְּלָלָא מֵהֵיָא דְס'.

קט"ן ס"ב וְהַתְּפִלָּא עַל הַי"מ גְּדוֹל שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ הַל' זו ע"ש וְאֵילוֹ הָנָה חֲזִי כָּל הָנָהוּ דְּוִכְחִי דִּי רְשִׁימָנָא הָנָה מְגִדִּיל הַתִּימָה עֲלִיוֹ: וְאַנְכִי חֲזוֹן הַרְבַּחְתִּי לְהָרַב פִּתַּח הַדְּבִיר בַּח"ג בְּדָף צו"ר ע"ג דְּשִׁקִּיל וְטָרִי בְּהֵיָא דְס' ע"ו וְהֵבִיא דְּבָרֵי הָרַב עוֹלֵת תְּמִיד וְתַמָּה עֲלִיו דְּמֵאֵי מְקַשֵּׁי עַל דְּבָרֵי מָרְן הֵלָא כְּלָלָא הוּא דְּנִקְיַט מָרְן כו"א ע"ש וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין תְּמִיחָתוֹ אַחַר שֶׁכָּבַר רָאָה דְּבָרֵי הַי"מ גְּדוֹל שֶׁפִּתְבַּח דְּשָׁרִים רַבִּים סְבָרֵי מָרְן כְּכֹל כִּי הֵיָא גִּוּוֹנָא דְּלֹא הַכְרִיעַ וְעִיָּין לְקַמֵּן אוֹת ט"ז א"כ לֹא נִפְלְאָת לּוֹמַר שֶׁכֵּן הֵיָא דַּעַת הָרַב עו"ת וְהָרַב אַח"א בְּסִפְרֵי הַשׁוֹמֵר אֶמֶת דָּף ג' ע"א אָף הוּא הָיָה מִתְּפוּנֵן לְהַכְרִיחַ מִכְּפָמָה מְקוֹמוֹת שֶׁפִּתְבַּח מָרְן י"א וְי"א וּמְסִיִּים לְמִינְקַט כְּסִבְרָא הָאֲחֻרוּנָה דְּמוֹכַח דְּאֵין זֶה כְּלָל גְּמוּר דִּי"א וְי"א הִלְכָה כו"א עִיש"ב וְהָרַב הַשׁוֹאֵל בְּשׁו"ת עֲבוֹדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי ס' קי"ד הַבִּין מִמ"ש מָרְן בַּח"מ ס' רמ"א ס"ד י"א וְכו' וַיֵּשׁ חוֹלְקִים שֶׁדַּעְתּוֹ כְּסִבְרָא קַמִּיָּתָא וְהָרַב הַמְחַבֵּר הַשְּׁיָגוֹ דְּאֵין זֶה סְבָרָא סְתָמִית וְנִקְטִינָן כְּהַיֵּשׁ חוֹלְקִים ע"ש וְנֶעְלַם זֶה מֵהָרַב שֶׁם אָרְיָה א"ח סוֹף ס' ט' שֶׁגַם הוּא פִּתְבַּח אֵהֵיָא דְס' רמ"א כְּדַעַת הָרַב הַשׁוֹאֵל הַנ"ל וְכִמוֹ שֶׁפִּתְבַּחְתִּי עַל דְּבָרָיו בַּקּוֹנְטֵרַס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת חֲמִץ וּמִצָּה ס' ה' אוֹת כ"ט.

אַחַר שְׁנַיִם רַבּוֹת שֶׁפִּתְבַּחְתִּי כָּל הַנּוֹז"ל הַשְּׁגָתִי סִפְרֵי אֲזַן אֲהָרֵן לְרַבִּין חֲסִידָא הָרַב הַמְחַבֵּר סִפְרֵי כְּפִי אֲהָרֵן וְרֵאִיתִי בְּמַעְרַכַת הַי"ד אוֹת ט"ו שֶׁהַזְּכִיר מַחְלֻקַת רַבְנֵי הָאֲחֻרוּנִים בְּזֶה וְכַתֵּב בְּשֵׁם הָרַב זְכוֹת אָבוֹת בְּדָף י"ז ע"ב בְּשֵׁם הָרַב מוֹהֵרִיב"ע דְּהִלְכָה כִּי"א בְּתָרָא חוּץ מֵעַד הַמְּסִייעַ שֶׁנִּהְיָה לְפִסְנֵק כִּי"א קַמָּא וְשִׁמְרֵן חֵיד"א בְּס' רע"ג (הַנ"ל) כְּתִב דְּהִלְכָה כִּי"א בְּתָרָא וְשַׁכ"כ הָרַב מְצוֹת כְּהוֹנָה בְּסו"ס שֶׁלְחָנוּ שֶׁל אֲבָרְהָם ס' י"ג וְשַׁכ"כ הָרַב בְּרִית אָבוֹת דָּף קכ"ג ע"ב בְּשֵׁם הָרַב תְּקִפוֹ ש"י (זוֹלַת כְּשִׁישׁ טְעָמִים לְפִסְנֵק כִּי"א קַמָּא) וְשִׁכְּן הַכְרִיעַ הָרַב צִדֵּק וּמִשְׁפָּט וְשֶׁהֵבִיא שָׁם בְּדָף ב' ע"ב בְּשֵׁם מָרְן מוֹהֵרִיט"א בְּסִפְרֵי שְׁמִחַת יו"ט דָּף ס"ב ע"א דְּסוּגְיָין דְּעִלְמָא דְּהִלְכָה כִּי"א בְּתָרָא וְסִיִּים הָרַב הַמְחַבֵּר אֲזַן אֲהָרֵן שֶׁאֵין לְזוֹז מִדְּבָרֵיהֶם לְהִלְכָה וְלִמְעֻשָׁה עֲלֵי לְבִי דְּוִי כִּי אֵין נִמְצְאִים אֲצִלִּי סְפָרֵי דְּבִי רַב דִּי רִשִׁים זְכוֹת אָבוֹת וְכו' לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּדְּב"ק וּבְסִפְרֵי נֹוה שְׁלוֹם (הַחֲדָשׁ לִידִידֵי הַרַה"ג מוֹהֵר"א חֲזוֹן יצ"ו) בְּדָף ו' אוֹת י"א הֵן לוֹ הוּבָא דְּבָרֵי מִי שֶׁגְּדוֹל הָרַב מוֹהֵר"ם פְּאָרְדוֹ (בְּתִשְׁבָּה כְּתִיבַת דָּ) בְּדִין מִי שֶׁעָלָה לְקָרוֹת בַּתוֹרָה וְאַחַר שֶׁבָּרַךְ וְהִתְחִיל לְקָרוֹת נוֹדַע

לו שאין זו פְּרִשְׁת חובת היום וגלל הס"ת לקרות פְּרָאוי אם צָרִיף לַחְזוֹר וּלְבַרְרָה פְּתַב גַּם כֵּן בְּשֵׁם הָאֲחֵרוֹנִים שְׂדַעַת מְרֵן לְפִסְטֹק פְּוִישׁ אֹמְרִים בְּתָרָא: טז) כְּשִׁכּוֹתֵב מְרֵן בִּשְׁ"ע שְׂתִי סְבָרוֹת בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אֹמְרִים וַיֵּשׁ אֹמְרִים פְּתַב הָרַב חֲשֵׁק שְׁלֵמָה בְּכִלְיוֹ אוֹת ס"ח דְּהָרַב גו"ר ס"ל דְּלֹא הִכְרִיעַ מְרֵן בְּזֶה וְכֵן פְּתַב בְּשֵׁמוֹ הָרַב יַד מְלֶאכִי בְּכִלְיוֹ הַשְׁ"ע אוֹת י"ג וּבְשֵׁם הֶרְבְּנִים הַרְמ"ע וּב"ח נַעְבֹּדַת הַגְּרִישׁוֹנִי עִי"ש וְרַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים אֲשֶׁר הָיוּ תְּמַהִים עַל מְרֵן בִּא"ח סוֹס"י ק"מ שֶׁהֵבִיא שְׂתִי הַסְּבָרוֹת וּבְסִי' ר"ו פֶּסֶק לְבַרְרָה (עֵינֵן בְּבַרְכֵי יוֹסֵף שָׁם) מִשְׁמַע דְּסָבְרֵי הָכִי דְּלֹא הָיוּ הִכְרַע וְרַבֵּינוּ הֶרְמ"א בִּא"ח סִי' צו"ר ס"ב שְׂפַתֵּי וּסְבָרָא אַחְרוֹנָה עֵיקַר (עֵינֵן בְּבַרְכֵי יוֹסֵף שָׁם שְׁפֵן הַגְּיָרָסָא בְּדַבְרֵי הֶרְמ"א) נִרְאָה שֶׁהֵבִין דְּמְרֵן לֹא הִכְרִיעַ אֶהְכִי הַנְּצָרָה לְכַתּוּב כּוֹ.

שׁוֹב רְאִיתִי שְׂפַתֵּי הָרַב חִינּוּף בֵּית יְהוּדָה סִי' ט' שְׁפֵן הוּא דְרָף רַמ"א לְכַתּוּב אֵיזָה הַדִּין הוּא עֵיקַר אִף כְּשֶׁהוּא מְסַפֵּים לְמָה שְׂפַתֵּי מְרֵן עִי"ש. וּלְפִי מָה שֶׁהֵבִין הַרַב ח"ב בְּסִי' שְׁכ"ח שְׂמָה שְׂפַתֵּי מְרֵן בִּשְׁ"ע סִי"ז וְדַבְרֵי סְבָרָא הַשְּׁלִישִׁית נִרְאִים כְּוָנְתוֹ עַל הוֹי"א הַשְּׁלִישִׁי עִי"ש מִשְׁמַע דַּס"ל דְּלֹא הָיוּ הִכְרַע לְכוּ הַנְּצָרָה מְרֵן לְכַתּוּב כְּאוֹן וְעֵינֵן בְּשְׂדֵי חֲמַד ח"א בְּחֻלְקֵי אֲסִיפַת דִּינִים מַעְרַכַת אִישׁוֹת סִי' ג' אוֹת ב' מָה שְׂפַתֵּי עַל דְּבַרֵי הָרַב שְׁבוֹת יַעֲקֹב בַּח"א סִימָן צ"ה בְּשֵׁם הָרַב אַמוֹנַת שְׁמוּאֵל וּבְחִידוּשֵׁי מוֹהַרש"א שְׁעַל הַפְּרִי מְגִדִים בְּקַדְמָה לִי"ד בְּכִלְיוֹ לְהוֹרָאת אִיסוֹר וְהִיתָר פְּתַב בְּשֵׁם הֶרְבְּנִים מְנַחֵם עֲזַרְיָה וְעַבֹּדַת הַגְּרִישׁוֹנִי דְּלֹא הִכְרִיעַ (וּכְמוֹ שְׂפַתֵּי בִּיד מְלֶאכִי הַנְּ"ל בְּשָׁמֵם) וְחִידוּשׁ הוּא שְׁלֵא הַזְּכִיר שֵׁישׁ הַרְבֵּה חוֹלְקִים כְּמוֹ שְׂרַשְׁמֵתִי בְּאוֹת הַקּוֹדְמַת וְדַעַת הָרַב פְּרִי מְגִדִים בְּכִלְיוֹ לְהוֹרָאת אִיסוֹר וְהִיתָר הַנְּ"ל נוֹטָה דְּלֹא הִכְרִיעַ שְׂפַתֵּי וְנ"ל בְּאוֹת ב' וּמִיָּהוּ כְּשִׁכּוֹתֵב יֵשׁ אֹמְרִים וַיֵּשׁ אֹמְרִים בְּמַחְבֵּר אוּ בְּהָרַב וְלֹא הִכְרִיעַ בְּדַבְרֵי תוֹרָה לְחוּמְרָא וּבְדַרְבְּנֵן לְהַקֵּל וְעֵינֵן שְׂפַתֵּי כְּהֵן רַמ"ב וְשָׁם בְּאוֹת ד' פְּתַב כְּכָר פְּתַבְנוּ בְּיֵשׁ אֹמְרִים וַיֵּשׁ אֹמְרִים וְלֹא הִכְרִיעַ דְּבַדְבָּר תוֹרָה לְחוּמְרָא וּבְדַרְבְּנֵן לְהַקֵּל עִם כָּל זֶה צָרִיף לְעֵינֵן אִם הַחוֹלְקִים הֵם רַבִּים וּמ"מ בְּאַלְפֵי זוּטָא סִי' תְּרִי"ב אוֹת א' וּבְאַלְפֵיהוּ רַבָּה סִי' ק' אוֹת ה' בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה א"ח ר"ו דִּי"א וִי"א דַּעַתוֹ כְּדַעַת אַחְרוֹנָה וְעֵינֵן טוֹרֵי זָהָב בְּסִי' ק"מ אוֹת ד' דְּבַבִּית יוֹסֵף הִכְרִיעַ כְּדַעַת אַחְרוֹנָה וְכו' וּבְלְבוּשׁ א"ח סִי' ק"מ מְהַפֵּף יֵשׁ אֹמְרִים שְׂצָרִיף וִי"א שְׂאִינֵן צָרִיף וְעֵינֵן צ"ע עַכ"ל הָרִי לֵךְ שְׂדַעַתִּי נוֹטָה דְּמַסְתְּמָא אִין הִכְרַע: יז) כְּשִׁכּוֹתֵב מְרֵן בִּשְׁ"ע שְׂתִי הַסְּבָרוֹת בְּלִשׁוֹן י"א וַיֵּשׁ אֹמְרִים וּמַס יָם אַחַר סְבָרָא שְׁנִיָּה וְנִכּוֹן לְחוּשׁ לְסְבָרָא הָאֲחֵרוֹנָה אִזִּי דַּעַת מְרֵן לְפִסְטֹק מַעֲיָקַר הַדִּין כְּסְבָרָא הָרֵאשׁוֹנָה כ"כ הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בַּח"ג דָּף צו"ר ע"ג (לְפִי הַנִּרְאָה אֲזִיל בְּשִׁיטַת הָרַב חַק"ל שֶׁהַזְּכִירִי בְּאוֹת י"ג): יח) יֵשׁ אֹמְרִים וְכֵן יֵשׁ אוֹסְרִין יֵשׁ חוֹלְקִין נִחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים אִי מוֹכַח מְלִשׁוֹן זֶה דְּרַבִּים סְבָרֵי הָכִי אוּ דָאָף עַל סְבָרָא יְחִידָאָה שְׂיָיָף לְשׁוֹן זֶה עֵינֵן לְהָרַב כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה בְּכִלְיוֹ הַקִּי"ל אוֹת ב"ן רְמָזוֹ הָרַב חֲשֵׁק שְׁלֵמָה בְּסִי' כ"ה הַגַּב"י אוֹת ז"ן וְעִי"ש אוֹת ט"ן וּבְכִלְיוֹ אוֹת פ"ה וְע"ע כְּנַה"ג ח"מ סִי' ע"א הַגַּהֲט"ו אוֹת ה' וְהָרַב שְׁלִחַן גְּבוּהָ בְּכִלְיוֹ אוֹת ל"ח נִרְאָה דְּתַפְס עֵיקַר דַּעַת הַסּוֹבְרִים דָּאָף עַל סְבָרַת יְחִיד שְׂיָיָף לְשׁוֹן י"א (מְדָלָא חָשׁ לְהֵבִיא סְבָרַת הָרַב מוֹהַרְאֵד"ב שֶׁהַזְּכִיר בְּכַנְה"ג) וּלְפִי"ז י"ל אַמ"ש אִיהוּ גּוֹפִיָּה בְּשִׁלְחַן גְּבוּהָ סִי' תַמ"ז ס"ק ל"ד הָא דִּידָיָה הָא דְרַבִּיָּה הָרַב ב"ד ז"ל עִי"ש דְּלְדַבְרֵי שְׁנִיָּה מִשְׁמַע דְּלֹא יִנְצָדֵק לְשׁוֹן זֶה עַל פְּחוֹת מְשֻׁנִים וִי"ל בְּתַשׁוּבַת הָרַב ב"ד שְׂצִינֵן הָרַב הַמַּגִּיָּה בְּסִפֵּר מְשֵׁק בֵּיתִי בְּכִלְיוֹ הַפּוֹסְקִים אוֹת ה"ן וְאַמְצ"א וְעֵינֵן לְהֶרְבְּנִים מְקַנָּה אַבְרָהָם ח"א דָּף ס"ב סוּף ע"ב וְחִנְיָא וְחִסְדָּא נִר"ו בַּח"א

דף קפ"ט ע"א והנה מרן הב"י ביו"ד סי' ס"ט (בד"ה ומ"ש ויש אוסרין) פתב וז"ל דאי אסיפא ויש אוסר מיבעי ליה דלא אשפחן מאן דאוסר אלא ריב"א ע"כ ומזה הוכיח הרב יד דוד שם אות כ"ח דלא יתכן לומר פן על סברת יחיד עי"ש שפכת דמוכח להדיא פן.

(עתה ראיתי בכללי הפוסקים להשכנה"ג שגנפסו בסוף המגנים דפוס זיטאמיר שפכת פן באות כ"ח עי"ש) ולענ"ד נראה דכיון דמצינו למרן ז"ל בכמה דוכתי דהוא ז"ל פותב לשון רבים על סברת יחיד לא נוכל לניחס אליו מידי דאיהו לא סבר הכי ובהקרח לומר דמשום הכי פתב מרן בב"י שם וקצת נראה לומר וכו' לפי שאינו הקרח גמור רק דכן הוא משמעות פשט הלשון וארשום פה איזה מקומות שראיתי בדברי מרן שכותב בלשון רבים על סברת יחיד והגם שבקצתם ראיתי שיש לדחות פאשר אבאר בס"ד מפל מקום יש ויש אשר אין לי מה להשיב פי אם להכריח מהם שפן דרו מרן לכתוב לשון רבים על סברת יחיד.

וארשום פל המקומות שאראה בזה איה"ש ומה שיש לדחות ואלו הן. א) בא"ח סי' ח"ן ס"ז הביא סברת הר"ח שהביא הפל בו בלשון י"א ולא הוזכר שם עוד מי שסובר פן ויש לדחות דמשום דהפל בו הביא דבריו באחרונה משמע דהכי ס"ל והם שנים לא כן בההיא דיו"ד סי' ס"ט אף דהסמ"ג הביא סברת האוסרים בסוף מ"מ פבר גלה דעתו בהיקפו.

אי נמי אפ"ל דאח"כ ראה מרן סברת הסמ"ק והרוקח שהביא דבריהם בב"י סי' ח"ק ותרע"ב עיין להרב פתי פגסיות וכדדף שפכת הרב"ד הובא בשלחן גבוה סי' תמ"ז הנ"ל. ב) בסי' פ"ז ס"ב ויש מתירין הוא ראב"ה (אלא שהרב המרדכי הביא דבריו בסוף משמע דס"ל פנותיה).

ג) בסי' ק"א ס"ד וי"א דאף יחיד וכו' היא סברת הרא"ש (י"ל דהריב"ה שהביא דבריו בשתיקה משמע שסובר פן והם שנים עיין שלחן גבוה סי' תמ"ז הנ"ל). ד) בסי' רט"ז סי"ד וי"א היא סברת רבינו שמחה (אלא שהריב"ה והמרדכי הביאו דבריו באחרונה).

ה) בסי' רנ"א ה"ש מפרשים ראשון הוא הרמב"ם והשני הוא רש"י (אלא דמדדהביאו הרב המרדכי והריב"ה דבריו משמע דסברי הכי והרא"ם שהביא שם מרן בב"י משמע דס"ל פרש"י ושייף לשון רבים).

ו) בסי' נט"ר ס"ו ויש מתירין הוא ר' בנימין הובא בשה"ל (אלא שהביאו באחרונה ולכן סברת ר"י בר נתן פתבה בשם יש מי שאוסר וגם אפשר שאח"כ ראה מ"ש האגור ור' המרדכי שפכתו להתיר כמ"ש הרמ"א בדרכי משה שם).

ז) בסי' רס"ג ס"ח פסק תשובה אשפנזית (והיא למוהרמ"מ או מוהר"י כמו שפכתתי במקום אחר) בשם י"א עי"ש (ושמא כיון שפכת שם שיש נוהגים פן לכן שייף לשון רבים). ח) בסי' רס"ו ס"ב וי"א היא סברת הרמב"ן (אלא משמע דהר"ן ס"ל פנותיה).

ט) בסי' רס"ח ס"ו וי"א וכו' הם דברי שבה"ל בשם הר"ב וי"ל (כיון דהשבה"ל הביא דבריו מסתמא משמע דסבר פנותיה והווי תרי ואף למה שצייד מרן חיד"א במחזיק ברכה שם אות ה' דהשבה"ל מפי עצמו אמר ולא משם הר"ב עי"ש מ"מ כיון דלפרושי מילתיה דהר"ב אמרה חשיבי תרי).

(י) בסי' רצ"ט ס"ג וי"א הוא סְבֵרַת הָרַב מוהריק"ו ז"ל (אֵלָא דְכִינּוּן דְלִדְעָתוּ גַם הָרִי"ף וּסְמ"ג סְבָרֵי הָכִי הָווּ רַבִּים). יא) וּבְסִי' ש"ב ס"ז וי"א היא סְבֵרַת ר"פ (אֵלָא שְׁפִינּוּן־שֶׁהֵבִיאוּ סְבָרְתוֹ הַסְמ"ק וְהַהֲגָהוֹת וְהַרִיב"ה מְסַתְמָא סְבָרֵי פְנוּתִיהָ): הִנֵּה לְכוּלְהוּ דְוֹכְחֵי הַגָּ"ל אֵית לְהוּ פִּירְקָא פְדֻכְתִּיבְנָא אֲמָנָם אִיפָא דְוֹכְחֵי אַחֲרֵינֵי דְלִפֵּי קוּע"ד לִית לְהוּ פִּירְקָא וּבְהֶכְרַח לֹאמַר שְׁפִן דְרַף מְרֵן לְכַתְּנֹב סְבֵרַת יְחִיד בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְאֵלוּ הֵן.

א) בש"ע א"ח סי' ו' סְעִיף א' וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים עַל שֵׁם שְׁהַגּוּף וְכו' הִיא סְבֵרַת רִש"י. ב) בסי' קפ"ז ס"א וי"א שְׁצָרִיף וְכו' הִיא סְבֵרַת הַרְשֵׁב"א.

ג) בסי' רי"ו ס"ג יֵשׁ מְפָרְשִׁים וְכו' וי"מ וְכו' וְהֵם סְבֵרַת יְחִיד עִי"ש. ד) בב"י סוּס"י רי"ח פְתַב וּבְסִי' רי"ט יִתְבָּאָר שְׁיֵשׁ חוּלְקִים וְלֹא הֵנֻכַר שֵׁם אֵלָא סְבֵרַת הָרִיב"ש לְבַד וְכֵן בִּש"ע סי' רי"ח פ"ט דְקָדַק לְכַתְּנֹב וַיֵּשׁ חוּלְקִים.

ה) וּבְסִי' רי"ט ס"ג וי"א שְׁיִצָּא וְכו' הִיא סְבֵרַת הַרִיב"ה לְבַדוֹ. ו) בסי' ר"מ ס"ח הֵבִיא פִּי הָרֶאָב"ד בְּלִשׁוֹן וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים וְכו'.

ז) בסי' נט"ר ס"ג וי"א הוּא הֶרְמֵב"ם. ח) בסי' שכ"ח סי"ז הוּי"א הַשְּׁלִישִׁי הוּא הֶרְמֵב"ם לִפֵּי מ"ש מְרֵן בְּכֹנְתוֹ.

ט) בסי' של"ד סי"ד הִיא סְבֵרַת הַרִיב"ה. י) בסי' של"ו ס"א וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְהִנֵּי מִיְלֵי וְכו' הִיא סְבֵרַת הַרִיב"ה (הָרַב בָּאָר הַגּוֹלָה צִיּוֹן לְהַרְבּ הָרַב הַמַּגִּיד בְּזָה וּל"ז לְהַבִּין מָה הַצִּיּוֹן הִלְזוּ כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הָרוֹאֶה): וּמִצָּאֵתִי לְרַבֵּינוּ הַטּוֹר בְּרַמְזִים לְמַס' חֲוָלִין פֶּרֶק כָּל הַבְּשׂוֹר סִי' נ"א שִׁמ"ש הָרֵא"ש בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ם פְתַבוּ שֵׁם בְּלִשׁוֹן וַיֵּשׁ אוֹסְרִין וְכו' וְכִינּוּן שְׁהָרֵא"ש לֹא פְתַב שׁוּם פּוֹסֵק דְקָאֵי כְּסְבֵרַת הֶרְמֵב"ם (וְהֵבִיא שְׁרַבֵּינוּ שְׁמֻחָה הַשֵּׁיב עַל דְבָרָיו) וּבְכָל זֹאת פְתַב הַרִיב"ה סְבָרְתוֹ בְּלִשׁוֹן וַיֵּשׁ אוֹסְרִין מוֹכַח דְגַם סְבֵרַת הַיְחִיד נֶאֱמַרְתָּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְהַג' מוהרש"ל בְּשׁו"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מ"ת חִיו"ד סִימָן כ"ט (ד"ה וְאֵף שְׁבַסְפָּר) פְתַב דְּזָה כָּלֵל בְּיַדֵּינוּ דְכָל מְקוֹם שְׁנֶאֱמַר וַיֵּשׁ אוֹסְרִין בְּפוֹסְקִים הוּא דַעַת יְחִיד עַכ"ל וְעַם כִּי לַעֲנִיד בְּמַחֲכ"ת הָא לֹא פְלָא הִיא דְנוֹדָאֵי יֵשׁ וַיֵּשׁ בְּמְקוֹמוֹת רַבִּים שְׁפוֹתְבִים הַפוֹסְקִים סְבֵרַת הָרַבִּים בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אוֹסְרִין וְכִינּוּצָא מ"מ לְמַדְנוּ דְלִדְעָתוּ לֹא נִפְלְאָת הִיא לֹאמַר כֵּן עַל סְבֵרַת יְחִיד (וּי"ל דְאִין פְּנוּתוֹ שְׁהִיא סְבֵרַת יְחִיד מִמ"ש וְהוּא בְּאֶחָד אֵלָא פְּנוּתוֹ דְאִינָה סְבָרָא מוֹסְפֵמַת לְהַלְכָה) וְהָרַב שְׁלַחַן גְבוּהָ בְּסִי' תַס"ו סְק"ה (ד"ה הָרִי) הַקְשָׁה עַל מָה שְׁמֵרֵן שֵׁם בְּס"ג פְתַב וַיֵּשׁ אוֹסְרִין דְמֵאֲחַר דְלֹא מְצִינּוּ מִי שְׁאוּסֵר זוּלָתֵי רַבֵּינוּ הָרוֹקַח וַיֵּשׁ מִי שְׁאוּסֵר מִיבְעֵי לִיהָ עִי"ש שְׁנַדְחַק לִיִּישָׁב וּכְבָר פְתַבְתִּי דְנִמְצָא כֵן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁפוֹתְבִים סְבֵרַת יְחִיד בְּלִשׁוֹן רַבִּים וּמְנִי"ר גּוֹפִיָה בְּכַלְלֵי אוֹת ל"ח סְבֵר וְקַבִּיל כָּלֵל זֶה וְרֵאִיתִי לְהָרַב אִפִּי זוּטְרֵי שְׁהַשִּׁיגוּ בְּזָה בְּדָף קט"ז סוּף ע"ב שְׁאִין לְדַקְדַּק כֵּן בְּדַבְרֵי הַש"ע וְצִיּוֹן קִצַּת מְקוֹמוֹת שְׁפוֹתְבִים מְרֵן כֵּן וְסִיִּים וְכַהֲנָה רַבּוֹת עִי"ש: יט) יֵשׁ מִי שְׁאוּסֵר אֵף שְׁנַחְלֵקוּ הַפוֹסְקִים אִם שְׁיִיף לֹאמַר יֵשׁ אוֹמְרִים עַל סְבֵרַת יְחִיד (כַּמ"ש לְעֵיל אוֹת ח"י) מְכָל מְקוֹם כַּעַז מוֹדוֹ דִּישׁ מִי שְׁאוּסֵר מוֹרָה שְׁהִיא סְבָרָא יְחִידָאָה כֵּן פְתַב מְרֵן הַחֲבִי"ב בְּכַנְסַת הַגְּדוּלָה ח"מ בְּכַלְלֵי הַקִּי"ל אוֹת ב"ן עִי"ש וּמְדוּקְדַק הַיֵּטֵב לִשׁוֹן מְרֵן בִּש"ע א"ח סי' קג"ן ס"י וְזוּלָתֵי י"א דְיְחִיד בְּשֵׁלוֹ אִפִּי ס"ת יְכוּל לְמַכְרוֹ וְכו' וַיֵּשׁ מִי שְׁאוּסֵר דְעַל סְבָרָא קְמִיָּתָא דְרַבִּים אוֹמְרִים כֵּן פְתַב י"א וְעַל סְבֵרַת הֶרְמֵב"ם פְתַב בְּלִשׁוֹן יְחִיד יֵשׁ מִי שְׁאוּסֵר (כֵּן פְתַבְתִּי בְעֶנְיֹתֵי מְזָה זְמַן רַב וְעַתָּה רֵאִיתִי לְהָרַב עֲרוּף הַשְּׁלַחַן שֵׁם שְׁפַתְבִּים דְגַם הַסְמ"ג

והריב"ש והרי"ף סְבָרֵי פְהָרְמַב"ם וְלֹא פְנִיתִי לְעֵינַי בְּזָה (וְכֵן בְּסִי גַם נִט"ר ס"ו יֵשׁ מִתִּירִים וְכוּ' וְיֵשׁ מִי שְׂאוֹסֵר סְבָרַת ר"ב שֶׁהִבִּיא שְׁבָה"ל בְּאַחֲרוֹנָה וּמִשְׁמַע דִּס"ל פְּנִתִיהָ (עֵינַי לְעֵיל אוֹת ח"י אוֹת קֶטֶן ו' דְּאֶפְשֵׁר דְּרָאָה גַם דַּעַת הָאֲגוּר וּמְרָדְכִי) פְּתִיבָה בְּלִשׁוֹן רַבִּים וּסְבָרַת רִיב"ן פְּתִיבָה בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂאוֹסֵר לְשׁוֹן יְחִיד וְכֵן בְּסִי רִס"ג ס"ח הֵיִשׁ אוֹמְרִים הוּא הֵיִשׁ נוֹהֲגִים שֶׁהִבִּיא בְּתֻשׁוּבָה אֲשֶׁר פְּנִינִית וְשִׁינִי לְשׁוֹן רַבִּים וְעַל סְבָרַת הָא"ז פְּתִיבָה יֵשׁ מְגַמְגֵם וְכוּ' בְּלִשׁוֹן יְחִיד וְכֵן בְּסִי רִצ"ט ס"ו וִי"א וְכוּ' וְיֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְכוּ' וְהוּא סְבָרַת בַּה"ג שֶׁהִבִּיא דְּבָרָיו הִרִיב"ה וְלֹא הִסְכִּים אֵלָיו כִּיעֵי"ש וְהִתְגַּהֲוֹת שֶׁהִבִּיא מֶרֶן בְּב"י שֶׁהִבִּיאוּ דְּבָרֵי בְּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת פֶּבֶר סִימּוֹ אֲבָל הֶאֱלַפְסִי וְכוּ' דְּנִרְאָה דְּלֹא סְבָרֵי הָכִי אוֹ שֶׁעַל כָּל פְּנִים לֹא הִכְרִיעוּ: אָמְנָם לְפִי עֲנִיד נִרְאָה דְּגַם בְּסְבָרָא שְׂאִינָה יְחִידָאָה שִׁינִי לְכַתּוּב בְּלִשׁוֹן יְחִיד שֶׁכֵּן רִגִיל מֶרֶן בְּשֶׁלְחָנוּ הַטְהוֹר בְּדוּכְתֵי טוּבָא וְאַרְשׁוּם פֶּה אֵת אֲשֶׁר רְאִיתִי בְּעֵינָיו בְּזָה בִּס"ד א) הֵהוּא דִּסִּי קִנ"ג סְעִיף יו"ד הַנֵּ"ל שֶׁחֲשַׁבְנוּ לְעֹזֵר לְדְבָרֵי מֶרֶן הַחֲבִי"ב עֵינָיו הָרוֹאוֹת דְּבִש"ע יו"ד סִי רִפ"ב סִי"ח הִבִּיא מֶרֶן שְׁתֵּי הַסְּבָרוֹת בְּלִשׁוֹן יְחִיד עֵי"ש ב) בִּא"ח סִי ס"ו ס"ד יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁמְפָסִיק הִיא סְבָרַת בְּעַל הַמְנַהֵיג שֶׁהִבִּיא הִרִיב"ה בְּשֶׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה וְהֵיִשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שְׂאִינּוֹ מְפָסִיק הוּא הַרְשָׁב"א בְּתֻשׁוֹ וּמוֹכַח מִמ"ש מֶרֶן הַב"י בְּסִימֵן קל"ה דְּגַם הָרַב מוֹהֲרֵי"א מְסַכֵּם לְסְבָרַת הַרְשָׁב"א כְּמוֹ שִׁינְרָאָה הָרוֹאָה ג) בְּסִי קט"ע ס"ד יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁמְבָרַךְ הִיא סְבָרַת הַד"מ שֶׁהִבִּיא הַפֶּל בּוֹ בְּשֶׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה ד) בְּסִי קפ"ב ס"ג יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁאֶפִּילוּ מִיָּם וְכוּ' הֵם דְּבָרֵי גְּאוֹן שֶׁהִבִּיא הָא"ח בְּשֶׁתִּיקָה ה) בְּסִי רכ"ה ס"ט יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר דְּדוֹנְקָא וְכוּ' הִיא דַּעַת הַרְאָב"ד שֶׁהִבִּיא הִרִיב"ה בְּשֶׁתִּיקָה ו) בְּסִי פִר"ו ס"ד יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה וְכוּ' וְהוּא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שֶׁכ"כ בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וּמְסַתְמָא סוּבֵר פֶּן נִגְם הִרִיב"ה הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז) בְּסִי חצ"ר ס"ב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שְׂאֵם אֵין לוֹ אֲבוּקָה וְכוּ' הֵם דְּבָרֵי הָא"ח בְּשֵׁם הַתּוֹס' ח) בְּסִי ש"א סל"ז יֵשׁ מִי שֶׁמְחַמֵּיר וְכוּ' הוּא הַשְּׁבָה"ל וְהַאֲגו"ר פְּתִיבָה דִּין זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹסְרִים ט) בְּסִי ש"ו ס"ה יֵשׁ מִי שֶׁמְתִיר הוּא רַבִּינוּ שְׂמוּאֵל שֶׁהִבִּיא רַב הַמְרָדְכִי בְּאַחֲרוֹנָה.

י) בְּסִי ש"ח סכ"ב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר דְּלֹא שְׂנָא הִיא סְבָרַת רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה שֶׁהִבִּיא הָרַב שְׁבָה"ל בְּשֶׁתִּיקָה. יא) בְּסִי שִׁי"א ס"ד יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁלֹּא הִצְרִיכוּ פֶּבֶר וְכוּ' הִיא סְבָרַת רַבִּינוּ אֲבִיגְדוֹר שֶׁהִבִּיא רַב הַמְרָדְכִי.

יב) בְּסִי שִׁי"ח ס"ה יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר דְּדָבָר שֶׁנֶּאֱפָה וְכוּ' הִיא סְבָרַת הָרַא"ם וְהִבִּיאוּ דְּבָרָיו הַסְּמ"ג וְסִמ"ק וְלֹא הִבִּיאוּ סְבָרַת רַאבִּינָה שֶׁחֹלֵק עָלָיו עֵינַי בְּב"י. יג) בְּסִי שֶׁכ"ח ס"י יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שְׂאִין צָרִיף מְנַחֵה הִיא סְבָרַת ר"י שֶׁהִבִּיא הִרִיב"ה בְּשֶׁתִּיקָה.

יד) בְּסִי תִר"י ס"ב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁמְבָרַךְ וְכוּ' הִיא סְבָרַת הָרַא"ש שֶׁהִבִּיא הִרִיב"ה. הֵנָּה מְכַל הַמְקוֹמוֹת הַנּוֹז"ל מוֹכַח דְּגַם סְבָרָא שְׂאִינָה יְחִידָאָה וְנִלוּ אֵלֶיהָ רַבִּים שִׁינִי לְכַתְּבָהּ בְּלִשׁוֹן יְחִיד וְיֵשׁ ד"י בְּזָה: וְאִם נִפְשָׁף לּוֹמֵר דָּאֵין מְכַל אֵלוּ מוֹפֵת חוֹתֵף וְהִכְרַח גְּמוּר פִּינּוֹן שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּהִדְיָא דְּרַבִּים קִינִימִי בְּהִיא סְבָרָא וְאִתְמַר עָלָה יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר בְּלִשׁוֹן יְחִיד תָּא חֲזִי דּוּכְתֵי אַחֲרֵינִי בְּסִבָּר אֲשֶׁר הֵם סוּבְרִים שְׁנִים שְׁנִים בָּאוּ סְבָרְתָם בְּלִשׁוֹן יְחִיד בְּדְבָרֵי מֶרֶן וְאֵלוּ הֵם א) בְּסִי ד"ן ס"ג יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁלְצָרְכֵי צְבוּר וְכוּ' וְהִיא סְבָרַת רַב עֶמְרָם שֶׁהִבִּיא הִרִיב"ה בְּשֶׁתִּיקָה וְגַם הַפֶּל בּוֹ ס"ל פֶּן כְּמ"ש מֶרֶן בְּב"י.

(ב) בסי' קי"ט ס"ב יש מי שאומר ששמוסיף וכו' היא דעת התוס' ורב המרדכי. ג) בסי' ק"ס ס"ב יש מי שאומר שאין נטילת מים ראשונים וכו' סברת ראב"ד וגם הרא"ש הסכים לדבריו וכן הוא בקיצור פסקי הרא"ש ובבבבב הבית פתב פן בשם רבינו פחיי בספר שלחן של ארבע.

(ד) בסי' קס"ח ס"א יש מי שאומר דפירודין וכו' היא סברת התוס' ורב המרדכי וכתב שפן הנה נוהג הרד"מ. ה) בסי' עט"ר ס"ב ויש מי שהתיר וכו' היא סברת רב המרדכי ורבינו ישעיה שיהביא האגור ושם ס"ג עיין בב"י שהוא סברת קצת חכמי צרפת וכו'.

(ו) בסי' ש"א סמ"א יש מי שאוסר משום דחיישינן וכו' היא סברת רש"י והר"ן. ז) בסי' ש"ז ס"א יש מי שמתיר וכו' הם הרמב"ן והרשב"א.

(ח) בסי' שי"א ס"ג יש מי שאומר שאם נתן על המת וכו' היא סברת הרמב"ן ומתבאר בדברי מרן הב"י דהסברא שבסעיף ד' כ"ש דמודה לזה. ט) בסי' שי"ג ס"ח יש מי שמתמיר לאסור הרב תרומת הדשן פתב פן בשם יש אוסרין וגם הוא שר המסכים לזה.

(י) בסי' שי"ד ס"ז יש אוסר היא סברת האגור בשם יש מי שאוסר וכן היא דעת הר"י. יא) בסי' ש"ף ס"א יש מי שמתיר וכו' הוא רבינו הערוך והסכים עמו רי"ו (ס' רי"ו אינו מצוי אצלי וממ"ש מרן הב"י בסי' ה"ל בשמו אין כל פה הקרח שפובר פן כיעי"ש אף אאסהדותיה דרב באר הגולה סמיקנא שו"ר מ"ש מרן הב"י בסוס"י ש"ג בשם רי"ו עי"ש וגם כ' סברא זו בלשון רבים עי"ש).

(יב) בסי' של"ד ס"ב יש מי שאוסר הוא הרשב"א ומבואר בב"י סוף סי' ש"ז דכן היא דעת הגדולים הסמ"ג והתרומה. ואף לדעת הה"ג והרא"ש שיהביא שם נראה דלא התירו לומר לגוי להדיא כיעי"ש ובכל זאת פתב סברתם בלשון יחיד יג) ובסי' תס"ז ס"א יש מי שאוסר כל העיסה או אותה מצה וכו' סברא זו הובאה בדברי הרא"ש בשם גדולים והרשב"א מסכים שאוסר כל העיסה ובכל זאת פתב סברתם בלשון יחיד: הראת לדעת שפן הוא דרף מרן הקדוש בדוכתי טובא לכתוב סברת רבים בלשון יחיד והוא פלא אף מרן החבי"ב דכל רז לא אנגיס ליה נעלם ממנו כל זה שו"ר להרבנים יד מלאכי בכללי מרן הש"ע אות ט"ז משק ביתי במערכת האל"ף אות י"ב ובכללי הפוסקים אות נ"ו שכתבו בשם מרן החבי"ב בכללי הפוסקים אות ז"ך שחזר בו וכתב דאינו מוכרח שהוא יחיד עי"ש ואמצ"א לראות ד"ק פי במשק ביתי שם סיים שהוכחתו מדברי מרן בש"ע יו"ד סי' פ"א עי"ש והוא פלא אם לא הנכיר כל המקומות הנ"ל ועיין בשו"ת נו"ב ח"א אה"ע סי' י"ז הביא דבריו הרב פתחי תשובה באה"ע"ז סי' י"ג ס"ק כ"ט שבראה דס"ל פדעת הרב כנה"ג בכללי הקי"ל הנ"ל ודבריו תמוהים לקוע"ד ועיין בס' השומר אמת להרב אח"א דף ב' ע"ב אות י"א ומרן החבי"ב בס' סמיקה לחינים חח"מ סי' י"א דף פ' ע"א הביא מחלוקת במה שכ' הרי"ו יש מי שאומר וכו' אם היא סברת יחיד והוא הכריח שאעפ"י שכ' אותה סברא בלשון יש מי שאומר אינו מוכרח שהיא סברת יחיד עי"ש.

שוב ראיתי שמה שכתבו הרבנים הנ"ל בשם הכנה"ג אות כ"ז הם דבריו שבכללים בדרכי הפוסקים מהדורא בתרא שנדפסו בסוף המגיני ארץ דפוס זיטאמיר עי"ש שהוכחתו היא רק מההיא דיו"ד סי' פ"א הנ"ל והוא פלא שלא זכר שאר דוכתי די

רְשִׁימָנָא וְהֵרַב אֲזַן אַהֲרֹן בְּמַעֲרַכַת הַיּוֹד אוֹת כ"ו כְּתֹב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר נֹאמֵר עַל שְׁנַיִם עֵינָיִן שִׂי"ב בְּהַשְׁמָטוֹת שִׁירֵי שִׁירֵימָה שֶׁהֵם בְּתוֹךְ סֵפֶר הַבְּרַכּוֹת בְּסִי' קַע"א דָּף י' עַכ"ל בְּסֵפֶר בְּרַכּוֹת אֲשֶׁר בְּיַדִּי (הוּא דְפוֹס נוּיִן בְּשֵׁנַת כַּת"ר) בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצְאָתִיהוּ וְתִסְגִּי לֹן יִקָּר סֶהֱדוּתָא דְרַבִּין חֲסִידָא הַנָּ"ל: כ) יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר אַף דְדַרְךָ הַפּוֹסְקִים וּמָרֹן לְכַתְּוֹב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר אַף עַל סְבָרָא שְׂאִינָה יְחִידָאָה כַּמ"ש בְּאוֹת י"ט מ"מ נִרְאָה שְׂאֵם הַפּוֹסֵק הֵבִיא שְׁתֵּי סְבָרוֹת וּבְאַחַת כְּתֹב יֵשׁ אוֹמְרִים וּבְאַחֶרֶת כְּתֹב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר בְּהָא וְדַאי סְבָרָא יְחִידָאָה הִיא כ"כ הֵרַב הַמַּגִּיֵּה בְּסֵפֶר מְשַׁק בֵּיתִי בְּכֻלְיָי הַפּוֹסְקִים אוֹת נ"ו וְכ' שָׁפֵן כְּתֹבוּ כַּמָּה רַבָּנִים עֵי"ש וְאִין לְפַקְפֵּק בְּזֶה מַמ"ש בְּסִי' ק"ס סִי"ב שְׂפָרַת הַרְאָב"ד וְהָרָא"ש כְּתֹב בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְשׁוֹב כ' וִי"א עֵי"ש דִּי"ל דְכִינּוֹן דְּמַדְבְּרֵי הַרְשָׁב"א נִרְאָה דְחִזּוֹר בּוֹ הַרְאָב"ד מַמ"ש בְּשֵׁמוֹ הָרָא"ש לְכֹן חֲשִׁיב סְבָרַת הָרָא"ש סְבָרַת יְחִיד וְלִכְּן כְּתֹב בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וּסְבָרַת הַרְשָׁב"א וְהָרָאב"ד כ' בְּשֵׁם י"א (אֲלֵא דְאַפְתִּי קִשָּׁה לְפִי מ"ש בְּבִדְה"ב דְגַם ר"ב בְּסֵפֶר שְׁלַחַן שָׁל ד' ס"ל פֶּן) וְכֹן בְּסִי' שִׂי"ח ס"ה דְנִקִּיט כַּה"ג י"ל דְכִינּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא מְפֹרָשׁ מִי שְׂסוֹבֵר כַּהֲרָא"ם הֵגַם דְהַסְמָ"ג וְסָמ"ק הֵבִיאוּ דְבָרָיו חֲשִׁיב סְבָרַת יְחִיד (עֵינָיִן לְעִיל אוֹת י"ט): אַף מַמ"ש בְּסִי' ש"כ סִי"ח יֵשׁ מִי שְׂמַתִּיר וְכו' וְחֻלְקוֹ עָלָיו וְכו' וְהִימ"ש הוּא רַבִּינוּ הָעֲרוּף וְרִי"ו (כַּמ"ש לְעִיל אוֹת י"ט) מְזַה י"ל עַל כָּלֵל הַנָּ"ל: כ) יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר כְּתֹב הֵרַב שְׁלַחַן גְּבוּהָ סִי' ית"ר (עַמ"ש מָרֹן שָׁם ס"ב ימ"ש שְׂיִבְרָךְ עַל הַדְּלָקַת יוה"כ) לְכֹף כְּתֹב סְבָרַת הָרָא"ש בְּל' מַחְלֻקָּת שַׁכ' יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר כְּלוֹמֵר (דִּישׁ) מִי שְׂאוֹמֵר שְׁלֹא לְבָרָךְ וְכֹן דַּעְתּוֹ וְכַמ"ש בְּכֻלְיָי י"ט דְכָל מְקוֹם שַׁכ' רַבִּינוּ דְבָר אֶחָד בְּמַחְלֻקָּת וְלֹא בְּסֵתֵם אִין דַּעְתּוֹ לְפִסּוּק פְּאוּתָהּ סְבָרָא ע"כ וְעֵי"ש בְּגוֹף דַּב"ק בְּכֻלְיָי וְלְכַאוּרָה מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹנוֹ הוּא דְכָל מְקוֹם שְׂפּוֹתֵב יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְכִינְצָא דַּעְתּוֹ לְפִסּוּק בְּהַפָּךְ וּבְאַמַּת נִרְאָה דְזֶה לֹא יִתְכֹן כָּלֵל דְהָרִי עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת בְּמַקּוֹמוֹת רַבּוֹ מְסַפֵּר שְׂמַשְׁתַּמֵּשׁ מָרֹן בְּלִשׁוֹן זֶה בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּלִי חוּלְק וְכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם הֵרַב הַסַּמ"ע דְכֹן הוּא דָּרָךְ מָרֹן וְכֹן קָבְעוּ לְהַלְכָה הֵרַב שְׁלַחַן גְּבוּהָ גּוֹפִיָה כָּלֵל זֶה בְּכֻלְיָי אוֹת קַס"ב וְכַמ"ש לְקַמֵּן אוֹת כ"ב בְּס"ד (בְּקִוּוּטְרִסִי צִינְתִּי מֵאֵז הַיָּמִים מְקוֹמוֹת שְׂפּוֹתֵב מָרֹן בְּלִשׁוֹן מַחְלֻקָּת בְּדָבָר שְׂאִין חוּלְק וְלֹא רִאִיתִי לְהַעֲתִיקֵם פֶּה לְפִי שְׁעַתָּה נִרְאָה לִי שֶׁהוּא פְּשׁוּט מְאֹד): לְכֹן נִלְע"ד דְכּוֹנְנָתוֹ לֹמֵר דְבְּמַקּוֹם שְׂיֵשׁ מַחְלֻקָּת וְכּוֹתֵב מָרֹן בְּשְׁלַחַנוֹ הַטְּהוֹר בְּלִשׁוֹן מַחְלֻקָּת אַז הוּא דְאִמְרֵינוּ דַּעְתּוֹ לְפִסּוּק כְּהַסְבָּרָא הַאֲחֶרֶת שְׁלֹא הֵבִיָּאה בַּה"ש"ע.

אַף אִם בְּדָבָר שְׂאִין בּוֹ מַחְלֻקָּת כּוֹתֵב מָרֹן בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְכִינְצָא בְּהָא וְדַאי אִמְרֵינוּ כִּי כָּלֵלִיָּה דְרַב הַסַּמ"ע וְדַעֲמִי' (זֶה נ"ל בְּכּוֹנְנָתוֹ וְצָרִיף לְעֵינָיִן בְּשְׁלַחַן גְּבוּהָ חִי"ד סִי' ק"ס שְׂצִינּוֹן בְּכֻלְיָי הַנָּ"ל וְאִין מְצוּי אֲצִלִּי לְרִאוֹת תַּנָּא הִיכָא קֵאִי).

וּבְזֶה אֲפֹשֶׁר לִינִשְׁב קֶצֶת מִמָּה שֶׁהַקְּשָׁה מָרֹן חִיד"א בְּבְרַכּוֹת סִי' שִׁמ"ט אוֹת א' עֵי"ש. אֲלֵא דְגַם זֶה אִין נַח לִי דָאֵם בְּאַמַּת דַּעַת מָרֹן כְּהַסְבָּרָא הַחֻלְקָת לְמָה יַעֲשֶׂה הַטְּפֵל עֵיקָר לְהַעֲלוֹת עַל שְׁלַחַנוֹ סְבָרָא שְׂאִין רוּחַ חֲכָמָתוֹ נוֹחָה בָּהּ.

וְהַעֲיָקָר חֲסֵר מִן הַסֵּפֶר וְיִסְפִּיק לוֹ בְּרַמְזוֹ יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְכו' לְהוֹרוֹת נְתֹן דְהַסְבָּרָא הַנְּעֻלְמָת הִיא עֵיקָר וְיִסְפִּי הֵנָּה נִיחָא לְמִיכְתֵּב בְּפִירוּשׁ אוֹתָהּ הַסְבָּרָא וְלִגְלוֹת דַּעְתּוֹ שֶׁהִיא הַעֲיָקָר וּמ"מ אִין בְּכַחֲזִי לְחַלּוֹק עַל הֵרַב שְׁלַחַן גְּבוּהָ בְּסֵפֶרָא בְּעֻלְמָא וְהַמְעֵינּוּ יְבַחֵר: הַאֲמָנָם לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי י"ל בְּזֶה מַמ"ש בְּסִי' עַט"ר ס"ג יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר וְאִין לְסַמְנֵה עָלָיו דְלִפִּי כָּלֵלִיָּה

דַּרְבַּשׁ וְשִׁלְחַן גְּבוּהָ לָמָּה לִי לְסִיִּים וְאִין לְסִמּוֹן עָלָיו מֵאַחַר דְּסִבְרַת הַמַּתִּיר פְּתֻבָּה בְּלִשׁוֹן יִמ"ש וְלֹא בְּסִתְּמָה מִמִּילָא יְדַעִינוּ דְּאִין פְּנֵי הַלְכָּה (וממ"ש שם ס"ב ג"כ י"ל כְּמוֹ שְׂרָאָה הַרְוֹאָה אֲלָא דְמַהֲהִיא בְּלֹא"ה י"ל עַל הַפְּלִל דְּהַלְכָּה פְּסִתָּהּ כְּמוֹ שְׂפִתְבִּתִּי לְעִיל אוֹת ח') וְלִפִּי הַמְשׁוּעָר בְּדַעְתִּי י"ל פְּנֵי מַפְמָה דְּוֹכְתִי פִּינְצָא לְזָה וְלֹא אֲטַפֵּל בְּהֵם כִּי אִם בְּזֹאת דְּתַמְיָה לִי מִיְלִתָּא טוֹבָא דְמָרְן וְ"ל בִּש"ע ס' סג"ר ס"ה כ' וּבִיּוּה"כ בְּלֹא שְׂפִת יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר שְׂלֵא יִבְרַךְ וְלִפִּי פְלִל הַנְּ"ל דַּעַת מָרְן כְּמֵאן דַּס"ל לְבָרַךְ וְאִילוּ בְּסִי תִר"י פְּתַב יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר לְבָרַךְ וְכַתְּבֵי שֵׁם הַרְבַּשׁ וְשִׁלְחַן גְּבוּהָ דְדַעְתּוֹ שְׂלֵא לְבָרַךְ וְהִנֵּי מִיְלִי דְמָרְן סִתְרֵא נִינְהוּ לְפִימָה כְּלִלְיָה דְרַב שְׁלִיחַן גְּבוּהָ וְהוּא תִימָה (אֲלָא דְמָרְן בְּסִי רַס"ג הַנְּ"ל סִיִּים לְעִיִּין בְּסִי תִר"י וּבְזָה י"ל בְּדוֹחַק דְלֹא תִקְשָׁה עַל הַרְבַּשׁ"ג) וְעִיִּין בְּשַׁדִּי חֲמֵד ח"א בְּחֻלְק אֲסִיפַת דִּינִים מְעַרְכַת גִּט ס' ו' אוֹת י"ד מַה שְׂפִתְבִּתִּי שֵׁם: שׁוּב מְצִאתִי לְרַבְנּוּ מוֹהֲרַמְב"ח בְּסִפְרָא גִּט פְּשׁוּט ס' קכ"ט ס"ק קכ"ד שְׁעַל מ"ש מָרְן בְּסִי"ח שֵׁם הַלֵּל יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר לְכַתְּבוּ מִלָּא פְתַב דְלִפִּי מ"ש בְּבִדְה"ב צ"ל דַּמ"ש בִּש"ע יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר וְכו' ר"ל וְאִין הַלְכָּה פְּנֵי וּמָרְן חִיד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרַכָּה שֵׁם בְּשִׁמּוֹת הַגִּיטִין אוֹת כ"ג בְּשֵׁם מְבֹרַךְ (בְּדַף ע"ח ע"ד) פְתַב דְלֹא שְׁמִיעַ לִיָּה מ"ש הַרְבַּשׁ"ג פ"ד דַּא"כ הוּל"ל הַלֵּל פּוֹתְבִין חֲסֵר וְתוּ לֹא אֲלָא כְּפִינַת מָרְן דְהַרְוֹצָה לְכַתְּבוּ הַכִּי יְכַתְּבוּ וּמְדַכְתְּבָה בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר מוֹרָה דְאִם יְכַתְּבוּ חֲסֵר הוּא כְּמִשְׁפָּטוֹ עַכ"ל וְלַעֲנֵנ"ד גַּם עַל דְּבָרָיו יֵשׁ לְפַקְפַק וּק"ל: כַּב) יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר פּוֹתְבַּ מָרְן בְּדָבָר שְׂלֵא פּוֹרֵשׁ בְּדָבְרֵי הַרְבָּה פּוֹסְקִים אֲפִי שְׂאִין חוֹלְק בְּדִין הַהוּא פְּנֵי פְתַב הַרְבַּשׁ"ע בְּסִי ט"ז סק"ח וּבְכַמְּהָ מְקוֹמוֹת וְכַמְּהָ פּוֹסְקִים אִין מְסַפִּימִים בְּזָה עִיִּין לְהַרְבַּשׁ יְד מִלְּאֲכִי בְּכִלְיָה שִׁש"ע אוֹת י"ב וּמַה שְׁמַנְהָ בְּכִלְיָה הַסּוֹבְרִים פְּלִל זֶה לְהַרְבַּשׁ פִּי"ד ס' קכ"א סקט"ו לֹא יִרְדְּתִי לְסוֹף דַּעְתּוֹ כְּמוֹ שְׂרָאָה הַרְוֹאָה בְּדַב"ק דְלֹא מִיְרִי הַתָּם בְּהַכִּי וּמַה שְׁהַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי מָרְן חִיד"א בְּסִפְרָא שְׁעַר יוֹסֵף עִיִּין מַה שְׁהַשִּׁיב עַל דְּבָרָיו בְּבִרְכֵי ח"מ ס' ט"ז אוֹת ג' וּבְמַחְזִיק בְּרַכָּה יו"ד סִימָן פ"ג אוֹת ט"ז וּמַה שְׁהַבִּיא הִי"מ גְּדוּל מַה שְׂפִתְבַּ מָרְן בִּי"ד סִימָן קי"ב ס"ח וְס"ב עִי"ש מְלַבֵּד מַה שְׁהַשִּׁיב עַל דְּבָרָיו בְּבִרְכֵי יוֹסֵף שֵׁם דְּוֹדָאֵי אִיכָּא טוֹבָא שְׁהוּא מְחַלְוֹקַת וְכו' עִי"ש.

הִנֵּה הַרְבַּשׁ וְשִׁלְחַן גְּבוּהָ בְּכִלְיָה אוֹת י"ט פְתַב בְּכִיּוּצָא לְזָה דְחַשְׁבִּיב סִתְּמָה וְאַחַר כְּפֵי מְחַלְוֹקַת וְדַעְתּוֹ פְּהִסְתָּה עִי"ש (וּמִזָּה י"ל עַל הַרְבַּשׁ וְשִׁלְחַן גְּבוּהָ בְּסִי תִרְצ"ו ס"ק ח"י שְׂתַמְמָה עַל מָרְן שְׁשֵׁם פְתַב יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר וּבִי"ד כ' סִתְּמָה הַפְּדָה מִמָּה שְׂכ' פְּנֵי בְּלִשׁוֹן מְחַלְוֹקַת עִי"ש וְלַהַנְּ"ל הָא לֹא קִשְׁיָא כְּמוֹבֵן) וְע"ע לְמָרְן חִיד"א בְּבִרְכֵי א"ח ס' שִׁמ"ט אוֹת א' וּבְמַחְב"ר ס' ש"ו אוֹת ד' וְשִׁמ"ט וּבְשִׁיּוּרֵי בְּרַכָּה יו"ד ס' ק"ב אוֹת ב' וְהַרְבַּשׁ מְשַׁק בֵּיתִי בְּכִלְיָה הַפּוֹסְקִים אוֹת מ"א הָאָרִיף בְּכִלְיָה זֶה וְעַמְד בְּסִתִּירַת דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים בְּזָה וּמְפָלְמֵם עַמְד עַל דְּבָרֵי הַרְבַּשׁ וְשִׁלְחַן גְּבוּהָ דְבְּכִלְיָה אוֹת קס"ב וּבְשִׁל"ג ס' תִרְע"ה אוֹת ד' וְיו"ד סִימָן ק"ב וְס' חֲר"ן וְשִׁכ"ה נְקִיט פְּלִל זֶה וְאִילוּ בְּסִי תִרְצ"ו סוֹבֵר בְּהַפְּדָה וְכַתְּבֵי דְלִפִּי פְלִל הַסִּמ"ע וּמְבֹאָר בְּדְבָרָיו ס' ת"ד דְּגַם אִם בְּמְקוֹם אֲחַד פּוֹתְבַּ בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר וּבְמְקוֹם אֲחַר פּוֹתְבַּ אוֹתָהּ סְבָרָה בְּסִתְּמָה לִית לָן בַּה לֹא קִשְׁיָא מִיְדֵי עִי"ש וּבְזָה י"ל מַה שְׁהַק' בְּשִׁל"ס ס' תִקְדוּן סק"ל דְשֵׁם פְתַב בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר וּבְהַלְכוֹת יוה"כ כ' אוֹתָהּ סְבָרָא בְּסִתְּמָה עִי"ש וְלַהַנְּ"ל נִיחָא וּבְשִׁלְחַן גְּבוּהָ ס' תִרְח"ן ס"ק י"ג כ' בְּפִשְׁיָא שְׁכֵן דְרַף מָרְן לְכַתְּבוּ יִמ"ש בְּדָבָר שְׂאִין חוֹלְק עִי"ש (אֲלָא דְבַהֲהִיא לֹא הִנֵּה צְרִיף לְזָה וְלִפִּי הַנְּרָאָה לֹא רָאָה דְבָרֵי מָרְן בְּבִדְקַת הַבֵּית וְעִיִּין לְהַרְבַּשׁ בְּתֵי כְּנִסְיוֹת שֵׁם וּק"ל) גַּם הַרְבַּשׁ הַמַּגִּיב בְּסִפְרָא מְשַׁק

ביתי האריף בכלל זה ושם השיג על הי"מ גדול במ"ש בשם הרפ"ח יו"ד סי' קכ"א הנז"ל ועיין להרב יד דוד בסי' פ"ג הגה"ט אות ח' שצ"יין הפוס' דלא שמייע להו פלגיה דרב הסמ"ע הנ"ל ומפלקם הרב בית יעקב דף קל"ט ע"ג ולפי הנראה סמך על מה שכ' בשער יוסף שצ"יין בסוף דבריו ולא ראה דבריו שפספס ברכ"י ח"מ סי' ט"ז אות ג' שכ' דהרב בית יעקב הוא מהסוברים פלל זה וכבר כ' במשק ביתי דמ"ש בשער יוסף הוא ט"ס עי"ש גם הי"מ גדול שם הביא בשם הרב בי"ע בכמה מקומות ומפלקם דף לק"ט הנ"ל שסובר פלל זה וכבר הזכירו בי"ד דוד שם ועמ"ש במש"ב שם בסתירת דברי הג' ש"ף ע"ע בפ"ה ח"מ סי' קע"ו ס"ק ט"ו וספרים שצ"יין בזה הרב מנחת זכרון דף ט"ן אות ל"ה אין אצלי, ובכנה"ג אה"ע סי' ג"ן הגה"ט"ו אות ז' כ' ומ"ש בסה"ק י"א (יש מי שאומר) לא מפני שיש חולקין אצא שפן דרפו לכתוב ימ"ש אעפ"י שאין חולק בדבר ע"כ ועיין בש"ע א"ח סי' קפ"ג ס"ח יש מי שאומר שדינה פתפלה והם דברי הא"ח שהביא בב"י ולא הביא שום חולק ובד"מ שם כ' שפן משמע מהרד"א וממה שתמה הרב מג"א בסי' קפ"ה על דברי מרן בס"ג יש מי שאומר דבעה"ב וכו' יברך בקול רם וכו' עי"ש נראה דלא שמייע ליה פלל הסמ"ע ועיין בברכ"י ומה שצ"יין שם למ"ש בסי' קפ"ב הוא ט"ס וצ"ל קפ"ג אות ד' עי"ש והרב בית מנוחה בדינים השניכים לברכת המזון אות ט' נמשך אחר תמיהת המג"א ולא זכר פלל הסמ"ע אף לא דברי מרן חיד"א בברכ"י באותו מקום עי"ש והוא תימה ומרן מוהרמב"ח בגט פשוט סי' קכ"ט ס"ק מ"ט לא מצא מנוח ליישב דברי מרן שבש"ע שם סעיף י' (ויש מי שאומר דלא תצא) עם מה שכתב בתשו' אלא עפ"י פלגיה דהסמ"ע עי"ש ובבית אהרן קריספין בחאה"ע דף ט"ז ע"ד וכן נראה דעת הרב גט מקושך שהביא שם עי"ש: כג) יש מי שאומר במה שכתבו הפוסקים שדרך מרן לכתוב בלשון זה אף בדבר שאין חולק כמו שרשמתי באות הקודמת נחלקו בזה אם הוא דוקא כשפותר בלא ני"ו העיטוף (ויש מי שאומר וכינצא) ומרן חיד"א בברכ"י ח"מ סי' ט"ז אות ג' הכריח מדברי הרב הסמ"ע שגם בייש מי שאומר אמרינן פן שלא פדעת הסוברים דקשהוא בני"ו מורה שיש מחלוקת עי"ש ובברכ"י א"ח סי' שמ"ט ובמחזיק ברכה סי' ש"ו סוף אות ד' וסי' שמ"ט וכן מבואר יוצא מתשו' דמיייתי הרב בני חיי יו"ד סי' של"ד שהביא הרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות ו' עי"ש ורמזו הרב המגיה בס' משק ביתי בכללי הפוסקים אות מ"ג וכן תפס בלשוננו הרב שלחן גבוה בפללים אות קס"ב ובסי' תרח"ן אות ג' וכן דעת הרב פרי תואר סי' קי"ח סקי"ב עי"ש.

והרב יד דוד בסי' פ"ג אות ח' שקיל וטרי בזה והביא דברי הרב ריח שדה דמחלק בין היכא דאיכא ני"ו להיכא דליכא ני"ו ודברי הרב כנה"ג בספר בעי חיי ח"מ ח"א סי' קי"ב דף קל"א ע"ד שמחלק פן (אלא דבד' ס"א ע"ד לא ס"ל לחלק פן ועי"ש בד' ל' ע"ג שצ"יין ביו"ד שם): ואם מביא שתי סברות בלשון יש מי שאומר וכו' ויש מי שאומר וכו' נראה דכמו שפזקו הפוסקים בכשמביא שתי סברות בלשון יש אומרים ויש אומרים שיש סוברים שדעתו כסברא אחרונה ויש סוברים שלא הכריע כמו שמתבאר ממה שרשמתי לעיל באות י"ד ואות ט"ז כמו כן בייש מי שאומר ויש מי שאומר למר הלכה כוויש מי שאומר.

ולמר לא הכריע ודבר זה הנה נראה פשוט בעיני והוצרכתי לכתבו מפני מראית עין אשך ראיתי להרב נודע ביהודה בח"א חאה"ע סוף סי' י"ז שכתב שדברי מרן בסי' י"ג סי"ד

יש מי שאומר דוקא שהניקתו וכו' ויש מי שאומר דאשה שמת בעלה וכו' סתרי אהדדי דבתחלה כתב דעת המתיר בשם יש מי שאומר ויש מי שאומר דרכו של הש"ע לומר על דברי יחיד שאין הלכה כמותו ובסוף כ' דעת האוסר בשם יש מי שאומר ונדחק ליישב עי"ש.

ובמחכ"ת הרמה דבריו בזה לא האירו דממה שרשמתי לעיל באות י"ט מתבאר דלא דוקא על סברת יחיד הוא שפוטב פן כיעי"ש. וממה שרשמתי באות כ"א ונהלאה מתבאר דאף על סברא שהיא פהלכה יתכן לכתוב יש מי שאומר ונראה לע"ד דגם הרבנים שלחן גבוה וג"פ שהבאתי שם דמשמע להו דמדדביא מרן הסברא היא בלשון יש מי שאומר משמע שאינו סובר פן מ"מ פשמביא שתי הסברות בסגנון זה מודים דרבנן שדעת מרן פסברא השנית או לא הכריע ואין שום סתירה בדברי מרן בש"ע סי' י"ג הג"ל ודברי הרב נו"ב צ"ע: כד) נראה מדברי הרב כנה"ג בכללי הפוסקים דכלליה דרב הסמ"ע הנז"ל באות כ"ב (שכותב מרן יש מי שאומר אף במה שאין חולק) נאמר גם בלשון ויש אומרים פן כ' מרן חיד"א במחזיק ברכה סי' ש"ו אות ד' וס' כנה"ג הג"ל אין מצוי אצלי אף הנה אמת נכון הדבר דאין לחלק בין יש מי שאומר ליש אומרים ולפי שעה לא זכר שפן מפני יוצא מפי פהו גדול רב הסמ"ע מארניה דהאי פללא בסי' ת"ך ס"ק מ"ח עי"ש.

ומרן החבי"ב בתשו' פעי ח"י ח"מ ח"א דף קל"א ע"ד כ' פן בפשיטות על וי"א עי"ש וכן הרב פרי תואר סי' קי"ח ס"ק י"ב עי"ש ונהרב בני חיי ביו"ד סי' של"ד הביא דבריו הרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות ו' ובזה ניחא לי מ"ש מרן בא"ח סי' רס"ו ס"ו דלפי הנראה אין שם מחלוקת מבנרר רק שהרב המגיד נסתפק קצת בדעת הרמב"ם ונראה מסקנתו דהרמב"ם מודה ואין שם מחלוקת גם שם ס"ח וי"א וכו' הם דברי רי"ו בלי חולק ולפי הפלל ניחא אלא דלפי מה שכ' הרב מאמר מרדכי שם דיש חולקין בדין ההוא עי"ש ניחא פלאו הכי דאע"ג דמרן בב"י לא הביא שום חולק אפטר דכשחבר הש"ע עינו ראה סברא היתה החולקת ועיין פינוצא לזה בדברי הרב יד דוד סי' ק"ב אות י"ב: גם מדברי הרב חשק שלמה בסי' ז' הגהת בית יוסף ס"ק ג' מתבאר יפה שסובר שגם ביש אומרים שנייד פללו של הרב הסמ"ע והוא שעל מה שכ' מרן שם בסעיף ה' יש אומרים דשתוי יין מותר לדון דיני ממונות תמה שדין זה מוספם מפל הפוסקים ולמה כתבו בלשון יש אומרים ואין לומר ככלליה דהרמ"ע וכו' שהרי גם התרומת הדשן הביאו וכו' וניחא ליה דכשפא לחבר השלחן ערוף עינו ראה דברי רבינו יונה בספר היראה דמשמע שסובר שגם דיני ממונות אסור השתוי יין לדון לכן כתבו בלשון יש אומרים הרי לה שסובר שגם ביש אומרים נאמר פלל זה: כה) ויש אומרים דרף מרן הבית יוסף בספר הקצור הוא שכותב אינה חילוק על הדין בלשון ויש אומרים אף שהדעה הראשונה שהביא מודה באותו החילוק והטעם שהביאו בלשון וי"א הוא מפני שלא הוזכר אותו חילוק בפירוש בדעה הראשונה פן כ' הרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות ו' בשם הג' ש"ף בכמה מקומות עי"ש ומאז הימים פתבתי ליישב בזה מה שנתקשו רבנן קדישי בדברי מרן א"ח סי' ש"ו ס"ב עיין למרן חיד"א במחזיק ברכה אות ד' אף עתה איננה נפשי לראות במקור הדברים וראיתי שפל המקומות שציין הרב יד מלאכי בשם הרש"ך אין גם אחד בהם שדבר פן על מרן ש"ע פי אם על הרמ"א כ' שפן הוא דרכו אבל על מרן לא אומר פלל זה כמו

שִׁירָאָה הַרוּאָה בְּשִׁי"ף ח"מ ס' מ"ב סק"ך ושל"ב סק"ב ניו"ד סוף סי' קע"ג וסי' קע"ז סק"ל וסי' ר"מ סק"ו ורס"ד סק"ג.

והוא פלא איה כ' פן הרב יד מלאכי בשמו ואם פונתו ללמוד פלל זה על הש"ע מדברי הרש"ך על הרמ"א ולומר דמסתמא גם דרף מרן הוא פן הנה לכתוב הפלל כמו שפאמר מפי פהו גדול הרב ש"ף ולומר דמסתמא יהיה פן גם דרף מרן ולא לקבוע הפלל על הש"ע ומה שציינן ההיא דסי' ר"מ סק"ו הנה שם כ' הש"ף דהרמ"א סובר שיש חולקים וללא דבריו שבשאר מקומות הנה אפשר לומר שמה שנתנישב לו מה שכ' הרמ"א ויש אומרים הוא מפני זה שאם לא פן לא הנה ניחא ליה לישנא דויש אומרים אלא דלפי מה שפפירש בדב"ק בשאר המקומות בהכרח לומר שבסי' ר"מ קושטא דמילתא קאמר שרמ"א סובר שיש חולקים: כו) מרן בש"ע אף פי תיקשי לן ממה שכ' בבית יוסף לא ניתן רשות לעשות אוקמתות פדמוקי הש"ס מתני' ומתניתא ההוא אמר סיפא אתאן להאי מילתא וכן לא יעשה בדברי הפוסקים פן כ' מרן חיד"א בברכ"י יו"ד סי' ער"ו דף מ"ו ע"א ומדב"ק הללו שוייתי עזר למה שפכתתי על דברי אהד קדוש מרבני דורינו יצ"ו דאין לפרש דברי מרן בש"ע בדרף חסורי מחסרא פדעביד הש"ס בפירוש מתני' ומתניתא (כמו שרצה לומר הוא נר"ו) וראיתי שפכת הרב יד מלאכי בכללי שאר פוסקים אות למ"ד דלצדדין קתני מצינו בדברי הפוסקים ומפללם מרן ובמטו מניה דמר לא מסתבר למימר הכי ומצאתי שהרב פני יהושע (בע"ס מג"ש) בח"ב שפדפס בזמנינו באה"ע סי' ע"ו הרחיק מאד לפרש דברי הסמ"ק דלצדדין הוא דזה לא יתכן עי"ש: כז) פשכותב מרן לשון זה (אסור) אם הוא מן התורה עיין להרב פתח הדביר ח"ב דף ח"ק ע"א פן כ' הרב החבי"ף בספר כל החיים הנד"מ דף ט"ו ע"ג אות י"ד ואיני יודע איזה טעות סופר יש פי עיינתי שם ולא דבר מזה רק אם יתכן לפרש בדברי מרן לשון אסור שהוא חסידות או מן הדין עי"ש ובמה שרשמתי לעיל סי' ה' אות ט': כח) שלחן ערוף וכו' משנה איזה מהם עשה תחלה ונפקא מינה לענין סתירה בדבריו הנה מרן חיד"א בספר ברפי יוסף ביו"ד סוף סי' של"ג כ' וז"ל ק"ק דמרן בכ"מ פתב וכו' ואיך הקא מעלה על שלחנו הנסחא המוטעית עכ"ל מתבאר דפשיטא ליה דחבור הכ"מ קדים לחבור הש"ע וכן מתבאר מדברי הרב החבי"ף בספר נשמת כל חי ח"ב דף ח' ע"ד שכ' וז"ל איך יתכן שפכתב בש"ע סי' ע' שעדיין לא ראה דברי הרמב"ם וכו' מאחר שלמד כל ספרי הרמב"ם בחבור הכ"מ וכו' עכ"ל וקצת נראה פן דעת הרב נתיב חיים על דברי הרב מגן אברהם בסי' קג"ן סק"ד שהשיגו במה שפירש דברי מרן בש"ע שלא עיין בכסף משנה עי"ש והרב מרפכת המשנה (אשכנזי) הביא דבריו מרן חיד"א במחזיק ברכה ריש סי' תרצ"א הבין מדברי הרב ט"ז שם בסק"א שמקשה על מרן בש"ע שלא הביא דבריו שבכסף משנה וחתר ליישב קושיותו ומרן חיד"א כ' על דבריו שלא הקשה הרב ט"ז אלא על מה שלא הביא בכ"מ דברי המגיד ובט"ז יש ט"ס שפדאי אין להקשות פן שזה דבר הרגיל להיות מעלה על שלחנו לשון הרמב"ם פמות שהוא עי"ש מדברי שניהם נלמוד דחבור הכ"מ קדם לספר הש"ע וכן מתבאר ממה שכ' הרב שבות יעקב בח"ג סי' ל"ה דכאשר ירד מרן לעומקא דדינא לסדר הדברים בש"ע לקבוע הלכה למעשה חזר מפל מה שפירש בב"י ובכ"מ ופירש דברי הפוסקים על נכון עי"ש הנד"ו רואה דפשיטא ליה דחבור הש"ע הוא אחר הכ"מ: אמנם מדברי הרב ט"ז א"ח בסי' ג'

סק"ה מתבאר שסובר שאינו פשוט שחבר הש"ע אחר הכ"מ ויוכל היות שמה שכ' בכ"מ בדין ההוא פתבו אחר שכ' בש"ע בדין ההוא עיי"ש ומזה הנה לו למרן חיד"א במחזיק ברכה סי' תרצ"א הנז' להכרית שמה שהקשה הרב ט"ז שם והניח בצ"ע אינו כמו שהבין הרב מרפבת המשנה שאם פן לא הנה מניח בצ"ע והנה לו ליישב כמו שכ' בסי' ג' ובספר שם הגדולים במערכת ספרים באות הבי"ת (בדק הבית) כ' דלפי דברי הרב שיגרי צ"ל דס' ש"ע חברו אחר הכ"מ אף כ' שמצא בכמה מקומות שבכ"מ הגיה לשון הרמב"ם ובש"ע העתיקו פנוסחת הספרים בטעות וציינו ט"ז סי' ג וברכ"י יו"ד סי' של"ג הנז"ל וכו' דהאמת דזימניו הש"ע מאןחר וזימניו מןקדם וכו' עיי"ש ועיינו בספר ימי שלמה דף י"א ע"א (בד"ה ועוד) מה שכ' ידידי הרב המגיה יצ"ו בזה: כט) פספ משנה חברו מרן אחר שחיבר הבית יוסף פן כ' הרב מנחת זכרון דף צ"ה אות כ"ג בשם הרבנים אדמת קודש ופני אהרן ואין מצוים אצלי לראות סמוכות שלהם והמעניין בדברי הרבנים יד מלאכי בכללי כ"מ אות ז ולמרן חיד"א בשם הגדולים מערכת ספרים (באות כ"מ) ומשק ביתי בכללי הפוסקים אות מ"ז ונד דוד סי' א' הגב"י אות נו"ן ונשמט כל חי ח"ב דף כ"ח ע"א פתח הדביר סי' קל"ג דף קמ"ב ע"ד ישר יחנה דאין הדבר פשוט לומר פן ועיינו פל החיים הנד"מ דף כ"א אות ס"ג ומה שכ' הרב יד מלאכי דמרן בב"י מזכיר חיבור הכ"מ עיי"ש דוכתי די רשים עיינו עוד בב"י א"ח סי' קל"א (ד"ה ואיתמר) ומה שציינו לב"י סוף סי' ש"מ הוא בד"ה ועל השומע וכו' הרב ויקרא אברהם בשו"ת אה"ע סי' י"א (ד"ה אלא) דאף שאינו מבנרר הי מנייהו קדים אית לן למנקט בדבריו שפבית יוסף כמו שפתבו הפוסקים על הרא"ש דהפוסקים עיקר (עיינו מה שרשמתי בזה בסי' י"א אות ח): (ל) בדק הבית אם חברו מרן קודם הש"ע או אח"כ במחלוקת הוא שנוי ומרן חיד"א אף שבספרו שיורי ברכה א"ח סי' רס"ח נראה שר המספים לדברי מרן החבי"ב בדק הבית קדים פבר גלה דעתו בשאר דוכתי דמפקפק בזה עיינו שם הגדולים במערכת סופרים (באות ש"ע) ובמחזיק ברכה סי' ק"א וכן מדוקדק לשונו שבספר יוסף אנומך דף נ"א שיהיה הרב ויקרא אברהם בדף ק"ד אות ע"ח שכ' וכ"ש לפי מ"ש הכנה"ג דהש"ע אחר בדק הבית וכו' עיי"ש דמדלא כ' וכל שפן למאי דנקטינו דהש"ע אחר בדק הבית כדכ' הכנה"ג וכו' נראה קצת דלא ברירא ליה הכי אף בשיורי ברכה אה"ע סי' קכ"ט (בשמות הגיטין בשם מבנרר) באות כ"ג נראה דאזיל לשיטתו שבשו"ב א"ח הנ"ל שהבדק הבית קדם להש"ע ועיינו להרבנים יד מלאכי בכללי מרן אות ט"ו ומשק ביתי בכללי הפוסקים דף ח"י ע"ב ומדברי הרב פתי פנסיות בסימן תרח"ן הובאו דבריו באור לי דף ל"ה ע"א (ד"ה וראיתי) מתבאר יפה דפשיטא ליה דבדה"ב קדים לש"ע וכן נראה דעת הרב מאמר מרדכי ברס"י ס"ו וכמו שכ' הרב יפה ללב נר"ו ועיינו למרן החבי"י בספר נשמט כל חי ח"ב דף ח' ע"ד.

ויקצת י"ל על הרב פתח הדביר בח"ב דף מ"א ע"א שכ' בפשיטות דספר בדה"ב קדים לש"ע ולא זכר שר דאינו פשוט לומר פן. אף בח"ג בהשמטות לסי' קפ"ז ראיתי שהזכיר מחלוקת זו עיי"ש ועיינו בספר פל חיים הנד"מ בדף כ"א אות נ"א ומדברי הרב גט פשוט בסי' קכ"ט ס"ק קכ"ד מתבאר דס"ל דספר בדק הבית קדים לספר הש"ע ומפני זה הוצרך לידחק ולפרש דברי מרן באופן שיסכימו למ"ש בבדה"ב ואם הנה סובר דהש"ע קודם לא הנה צריך לאותו הדחק דשפיר נוכל לומר דמרן בש"ע פסק סברת המצאתי פתוב

שְׁהִיָּא בְּבֵית יוֹסֵף אֱלָא שְׁאֲחֵר כְּפֵי פְּשֻׁחֵי הַבְּדֵק הַבַּיִת נִרְאָה לוֹ לְחַלּוֹק עָלָיו: וְכֵן כִּי
בְּסֵפֶר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה בְּדָף צ"ט אֹת ע"ח בְּשֵׁם הָרֵב נֵר מְצִינָה בַח"ב בְּכֻלֵּי הַפּוֹסְקִים
סִי' כ"א אֹת רמ"ז עַל פִּי דְבָרֵי הַפְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה וְגִנַּת וְרָדִים וְשֵׁם הַגְּדוּלִים וְיָד מְדָרְאִינוּ בְּכֻמָּה
שְׁרֻשְׁמִתִּי לְמַעַלָּה וְכִי שְׁמָה שְׁהִכְרִיחוּ לְהָרֵב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה לֹאמַר כֵּן הוּא מְדָרְאִינוּ בְּכֻמָּה
מְקוֹמוֹת בְּסֵפֶר הַקְּצָר מְתִנְקֵן כְּדָכְתָב בְּסֵפֶר בְּדֵק הַבַּיִת אִף הָרֵב הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה דְּחָה
טַעַם זֶה דְּכִינּוֹן דִּינְדְעִינוּ דִּהַשְׁלַחַן עָרוּף נְדַפְס בְּחַיֵּי מָרְן וְהַבְּדֵק הַבַּיִת בְּתֵר דְּנָח נִפְשִׁיָּה אִם
כֵּן לֹאמַר שְׁבִתְחִלָּה חֵבֵר הַשְׁלַחַן עָרוּף וּבְאִיזָה דְבָרִים מְחַוְדָּשִׁים אֲשֶׁר כִּי בְּשִׁלְחַן עָרוּף
מָה שְׁלֵא הָיוּ בְּבֵית יוֹסֵף תִּקְּנָן אֹתָם גַּם בְּבְדֵק הַבַּיִת לְפִי שְׁהַחֲבוּר בְּדֵק הַבַּיִת הוּא
כְּמִלּוּאִים לְסֵפֶר הַבַּיִת יוֹסֵף וְאִם כֵּן אֵין שׁוּם רְאִיָּה מְדָכְכָמָה מְקוֹמוֹת רְאִינוּ וְכֹ' וּמָה
שְׁהִבִּיאוּ הַרְבָּנִים הַגָּ'ל שְׁכֵן כִּי הָרֵב גִּנַּת וְרָדִים הִנֵּה הָרֵב גִּנַּת וְרָדִים כִּי כֵּן בְּלִתִּי שׁוּם
רְאִיָּה לְדְבָרָיו רַק כְּמַדְבֵּר עַל הַיְדוּעַ וְאִם קִבְּלָה נִקְבַּל וְכֹ' וְשׁוּב מְצָא שְׁהָרֵב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה
עַצְמוֹ (אֲשֶׁר מְדָבְרָיו נִסְתַּיְעוּ הַרְבָּנִים הַגָּ'ל מִמָּה שְׁכָתָב בְּכֻלֵּי) מְסוּפֵק בְּזָה שְׁכִי בִי"ד
סִי' ל"ז בְּהַגְהֵת בֵּית יוֹסֵף אֹת ג"ן אִו שְׁמָא סֵפֶר הַקְּצָר חֵבֵרוּ אַחֲרֵי בְּדֵק הַבַּיִת גַּם בְּסֵפֶרוֹ
בְּעֵי חַיֵּי חֵלֵק יו"ד סִי' ק"מ דָּף פ"ו ע"ד כִּי אִם לֹא שְׁתֵּאמַר שְׁקָדָם מָה שְׁכִי בְּסֵפֶר הַקְּצָר
לְמָה שְׁכִי בְּסֵפֶר בְּדֵק הַבַּיִת הָרִי דְמְסַפְקָא לִיָּה אִיזָה מִהֵם קָדִים וְלָכֵן מְסִיק דְאִין רְאִיָּה
בְּרוּרָה בְּזָה: וּמָרְן הַחֲבִי"ף בְּסֵפֶר חֲקוֹת הַחַיִּים סִימֵן נ"א דָּף ס"ז ע"ד (בד"ה וְתו) שְׁמַדְבְּרֵי
מֵר זָקֵנוּ הַגָּאוֹן חֲקָרֵי לֵב בְּמַהֲדוּרָא בְּתָרָא בַח"מ סִי' ד' דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לְסִמּוּף עַל מָה שְׁכִי
בְּשִׁלְחַן עָרוּף מַעַל הַבַּיִת יוֹסֵף וְהָכִי אֲזֵלָא סוּגְיָא דְעֵלְמָא דִּהַשְׁלַחַן עָרוּף עֵיקַר וּמִזָּה תְּמָה
עַל מָה שְׁכִי בְּחֲקָרֵי לֵב ח"א חֵלֵק א"ח סִי' ד"ן דָּף צ"ו ע"ב דְאִי מְשׁוּם דְבָרֵי הַש"ע הֵלֵא
כָּלֵל גְּדוּל שְׁמַעְנֵנוּ שְׁעֵיקַר חֵיבּוּר שֶׁל מָרְן עַל בֵּית יוֹסֵף יֵשׁ לְסִמּוּף וְלֹא עַל הַסֵּפֶר הַקְּצָר
וְכֹ' דְאִיף יִתְכֵן לֹאמַר כֵּן וְסִיִּים וּכְבָר רְאִיתִי לְהָרֵב חֵי"ד אִי בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סִי' רס"ח שְׁהִבִּיָּא
דְבָרֵי מֵר זָקֵנֵי אֵלוּ וְהַכְרִיחַ דִּהַעֵיקַר כְּמוֹ שְׁכִי בַש"ע שְׁהַשְׁלַחַן עָרוּף חֵבֵרוּ אַחֲרֵי סֵפֶר בְּדֵק
הַבַּיִת כְּמוֹ שְׁכִי הָרֵב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָה גַּם בְּסֵפֶרוֹ כֵּל הַחַיִּים בְּדָף כ"א אֹת נ"א כִּי שְׁלַחַן עָרוּף
אַחֲרֵי בְּדֵק הַבַּיִת עֵינֵן פְּתַח הַדְּבִיר ח"ב דָּף מ"א ע"א וְשֵׁם הַגְּדוּלִים וְכֹ' ע"מ"ש בְּסֵפֶר יוֹסֵף
אֲוֹמֵץ סִי' מ"א וְנִשְׁמַת כֵּל חִי ח"ב דָּף ח' ע"ד וְעֵינֵינִתִּי בְּנִשְׁמַת כֵּל חִי וְרְאִיתִי שְׁהִבִּיָּא מָה
שְׁכִי מֵר זָקֵנוּ בְּחֲקָרֵי לֵב ח"ב לִי"ד סִי' ג"ן דָּף ק"ז ע"ב וְז"ל נִרְאָה לִי שְׁזָה הִנֵּה דְעַתּוֹ
בַש"ע וְדָק וְאֲשַׁכַּח וְהִזְרַר בִּיָּה מִמָּה שְׁכִי בְּבֵית יוֹסֵף דִּינְדוּעַ דְּחֵיבּוּר הַש"ע הִנֵּה בְּסוּף יָמָיו
וְאֲפֹשֶׁר דְּחִזּוֹר בּוֹ אַחֲרֵי שְׁחִיבְרָא סֵפֶר בְּדֵק הַבַּיִת וּמָה שְׁכִי בַש"ע הוּא עֵיקַר עַכ"ל וְכִי שֵׁישׁ
לְהַשִּׁיב עַל זֶה כְּמוֹ שְׁכִי מָרְן חֵי"ד אִי בְּסֵפֶר שֵׁם הַגְּדוּלִים בַּח"א וַח"ב בְּדוּכְתֵי טוּבָא: וְיֵשׁ
אִיזָה רְבָנִים שְׁלֵא רְאוּ אֶת סֵפֶר בְּדֵק הַבַּיִת כְּמוֹ שְׁרֻשְׁמִתִּי בְּסִי' ט"ו אֹת כ"ט: לֹא) מָרְן
דְּקַבְּלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו אִם הוּא גַּם לְמָה שְׁכִי בְּתִשׁוּבוֹתָיו נִרְאָה דְשִׁנּוּי בְּמַחְלֻקַּת דְּהָרֵב מִנְחַת
זְכָרוֹן נר"ו כְּתָב בְּדָף צ"ה אֹת כ"ח בְּשֵׁם הָרֵב קְרִינֵת מְלֵךְ רַב דְּגַם בְּתִשׁוּבָה קַבְּלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו
וְכֵן כִּי הָרֵב וַיִּקְרָא, אֲבָרְהָם נר"ו בְּדָף ק"ך ע"ד אֹת פ"ג בְּשֵׁם הַרְבָּנִים מְשִׁאת מְשִׁא
וְנִחְפָּה בְּסֵפֶר וְחֲקָרֵי לֵב וְכֵן נִרְאָה דְעַתּוֹ אִף כִּי שֵׁם בְּשֵׁם מָרְן חֵי"ד אִי בְּסֵפֶר חַיִּים שְׁאֵל
בְּהַשְׁמָטוֹת לְדָף צ"א ע"ד דִּישׁ לְצַדֵּד דְּדוּקָא בַש"ע וְאֵין סֵפֶר חַיִּים שְׁאֵל מְצוּי אֲצִלֵי אִף
רְאִיתִי בְּבֵרְכֵי ח"מ סִי' כ"ה אֹת כ"ח שְׁכִי עַל דְבָרֵי הַרְבָּנִים מְשִׁאת מְשִׁא וְנִחְפָּה בְּכֻסְפָּה
הַגָּ'ל דְאִינוּ מְוַכְרַח וְעֵינֵן לְהָרֵב יִשְׁרֵי לֵב דָּף כ"ט ע"א אֹת י' שְׁכִי בְּלִשׁוֹן זֶה וְדַעַת מָרְן
בְּתִשׁוּבָה שְׁקַבְּלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו וְכֹ' נִרְאָה דְתוֹפְסֵי הַשִּׁטָּה דְּגַם בְּתִשׁוּבָה קַבְּלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו:

וְשֵׁם בְּחֵלֶק ח"מ בְּמַעֲרַכַת הַקו"ף אוֹת כ"ד רְאִיתִי לְהֵרֵב הַמַּגִּיחַ מֵרַגְלֵי יַצ"ו שֶׁהָאָרֶץ קָצַת וְאֶעֱתִיק תּוֹרַף דְּבָרֵי הַרְבָּנִים שֶׁהִזְפִּיר שָׁם וְאִינִם מְצוּיִים אֲצִלִּי וּבִתְחִלַּת דְּבָרָיו הַקָּדִים דִּידוּעַ שֶׁבְּמִקְוֵמוֹת שֶׁנִּהְגוּ לְפָסוּק כְּמָרְן כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמְצָרִים וְעָרֵי בְּיַסְתָּאן וּמַעֲרַב אֵין יָכוֹל לֹאמַר קִים לִי נֶגֶד סְבָרְתוֹ מִיְהוּ צָרִיף בְּיָרוּר בְּדָבָר שֶׁבִּשְׁלָחַן עָרוּף סָתֵם הַדָּבָר וּבִבֵּית יוֹסֵף אוֹ בְּתִשְׁבָּה מְפָרֵשׁ וְכֵן בְּדִינָם שֶׁפּוֹסֵק בְּבֵית יוֹסֵף וּבִתְשׁוּבוֹתָיו אִם גַּם בְּזֶה קִבְּלוּ שְׁלֵא לֹאמַר קִים לִי וְכ' שֶׁהֵרֵב שֶׁעַר הַמַּיִם בְּתִשְׁבָּה סִימָן ט' כ' שֶׁשָּׁמַע שְׁלֵא קִבְּלוּ הוֹרְאוֹתָיו בְּתִשְׁבָּה וְהֵרֵב דִּין אֲמַת דָּף ע"ד ע"א כ' שֶׁהֵרֵב פָּרִי הָאֲדָמָה מְאִרֵי דְאֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה כְּפִסְק מָרְן בְּתִשְׁבָּה וְהֵרֵב מוֹהֵר"ם בּוֹלָה חֵלֶק עָלָיו וְכ' עַל זֶה (הֵרֵב הַגָּ"ל יצ"ו) וְאִין סָפֵק שֶׁזֶהוּ מַה שֶׁשָּׁמַע הֵרֵב שֶׁעַר הַמַּיִם וּכְבָר הֵרֵב מֵרַגְלֵי אָבִיו פָּסֵק לְהִיפָּף וְלָזֶה נוֹטָה דַּעַת הֵרֵב דָּת וְדִין וְגַם הַרְבָּנִים נִחְפָּה בְּכִסְף וּמִשָּׂאת מִשָּׂה סְבָרֵי הַכִּי דְקִבְּלוּ הוֹרְאוֹתָיו בְּתִשְׁבָּה וְהִבִּיא מַה שֶׁכ' בְּבִרְפֵי יוֹסֵף וּבְחִיִּים שָׂאל הַגָּ"ל וְהִבִּיא שֶׁהֵרֵב מוֹהֵר"ם סוּזִין בְּתִשְׁבָּה שֶׁבְּסָפֵר חֲקָרֵי לֵב סִי' ד' הִיָּתָה דַּעַתוֹ דַּעַתוֹ הֵרֵב שֶׁעַר הַמַּיִם וְשֶׁהֵרֵב חֲקָרֵי לֵב חֵלֶק עָלָיו וְגַם הוּא בִּיטָל דַּעַתוֹ וְעוֹד הִבִּיא שֶׁהֵרֵב מִס' הַמְּלָךְ הַגָּ"ל מִיַּחְלָפָא שִׁיטְמִיָּה בְּזֶה בְּשִׁמְיָ תְּשׁוּבוֹת אַחֲרוֹת הֵינּוּ שֶׁבְּסָפֵר חֲקָרֵי חִיִּים סִי' ט"ל כ' דָּאִין שְׁלֵא קִבְּלוּ הוֹרְאוֹתָיו בְּתִשְׁבָּה וּבְסָפֵר מִיָּם קְדוּשִׁים בַּח"מ סִי' ג' כ' בְּהִיפָּף וְגַם בְּשֵׁם הֵרֵב מִשָּׂה חֲזוֹן בְּתִשְׁבָּה כְּתִיבַת יָד כ' שֶׁהָאָרֶץ לְהוֹכִיחַ שֶׁגַּם בְּתִשְׁבָּה וְהוֹרְאוֹתָיו וְשֶׁהִסְכִּים עִמּוֹ הֵרֵב יוֹם טוֹב אֲלִיקִים שׁוֹב הִבִּיא שֶׁבְּסָפֵר רַב בְּרַכּוֹת בָּאוֹת ז דָּף ג"ן וּבָאוֹת ק' כְּתִבַת הַמְּחַבֵּר רַב יוֹסֵף יצ"ו שֶׁמָרְן הַחֲבִי"ף הִכְרִיעַ דְּנִקְטִינּוּ כְּמָרְן גַּם בְּתִשְׁבָּה וְהֵרֵב רַב בְּרַכּוֹת הָאָרֶץ לֹאמַר שֶׁהַמְּחַבֵּר יָכוֹל לֹאמַר קִים לִי כְּהַסְבָּרִים שְׁלֵא קִבְּלוּ הוֹרְאוֹתָיו שֶׁבְּתִשְׁבָּה וְהֵרֵב הַמַּגִּיחַ (שֶׁבִּישְׂרֵי לֵב הַגָּ"ל) כ' לְדַחּוֹת הוֹכְחוֹתָיו וְסִיִּים כָּל לְגַבֵּי דִידֵי כָּל דִּינָא דְדָאִין נֶגֶד מָרְן אֶפִּילוּ בְּתִשְׁבָּה בְּמִקְוֵם שֶׁקִּבְּלוּ הוֹרְאוֹתָיו לָאוּ דִּינָא הוּא וּכְפּוֹגַע חֲלִילָה בְּכַבּוֹד מָרְן הוּא: אֵלֶּה תּוֹרַף הַדְּבָרִים שֶׁבִּישְׂרֵי לֵב וּמוֹכֵן שָׂמָה שֶׁכ' בְּסָפֵר רַב בְּרַכּוֹת בְּשֵׁם מָרְן הַחֲבִי"ף הוּא בְּאִיזוֹ תְּשׁוּבָה שֶׁהִשִּׁיב לוֹ וְעוֹדָנָה בְּכַתִּיבַת יָד וְהִיא לֹא נִדְפְּסָה כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב בְּהַשְׁעָרָה כְּפִי הַמּוֹכֵן מִמָּה שֶׁכ' בִּישְׂרֵי לֵב כִּי סָפֵר רַב בְּרַכּוֹת לֹא רְאִיתִי וְלֹא שָׁמַעְתִּי מִי הוּא הֵרֵב הַמְּחַבֵּר יְהִי מְפִירוֹ בְּרוּף: וְהִנֵּה מְקָרוֹב נִדְפְּסָה סָפֵר חֲקוֹת הַחִיִּים לְמָרְן הַחֲבִי"ף וְרְאִיתִי שָׁם בְּסִי' נ"א הוֹבָאָה שֶׁאֵלֶּת חֲכָם הֵרֵב יוֹסֵף חִיִּים (אוֹלֵי מֵרַגְלֵי הַמְּחַבֵּר סָפֵר רַב בְּרַכּוֹת) וְכַתּוּב שָׁם בְּדָף ס"ה ע"ד שֶׁמְסוּפָק אִם מַה שֶׁקִּבְּלוּ הוֹרְאוֹת מָרְן הוּא גַּם בְּתִשְׁבָּה אוֹ דוֹקָא מַה שֶׁכּוֹתֵב בְּשְׁלָחַן עָרוּף וּבְתִשְׁבָּה כ' בְּדָף ס"ז ע"ד (בד"ה וְתוֹ) דְּהַרְבָּנִים מִשָּׂאת מִשָּׂה וְנִחְפָּה בְּכִסְף כְּתִבוּ שֶׁגַּם בְּתִשְׁבָּה וְשֶׁבְּבִרְפֵי יוֹסֵף חִיִּים שֶׁאִינּוּ מְוַכָּרִים וּבְסָפֵר חִיִּים שָׂאל ח"א סִי' ע"ד אוֹת י"א הַחֲזִיק הַדָּבָר וְכו' (נִרְאֶה שֶׁפּוֹנְתוֹ שֶׁהַחֲזִיק הַדָּבָר לֹאמַר קִבְּלוּ וְכו' גַּם בְּתִשְׁבָּה) וְשֶׁהֵרֵב מִשָּׂה סוּזִין בְּתִשְׁבָּה שֶׁבְּחֲקָרֵי לֵב מְהִדּוּרָא בְּתִרָא דָּף קפ"ד ע"ב כ' דְּשֶׁאֲנִי הַשְּׁלָחַן עָרוּף שֶׁהִסְכִּימוּ בּוֹ מֵאֲתוֹ רַבְּנָן וְאִם כֵּן לְהוֹצִיא מִן הַמְּחַבֵּר אֵין בָּנוּ פֶּחַ לְהוֹצִיא מִפְּסָקֵי מָרְן בְּתִשְׁבָּה וּמִכ"ש עַל פִּי מַה שֶׁכ' בְּבֵית יוֹסֵף דָּרָף שֶׁקָּלָא וְטָרִיא וְכו' וְשֶׁהֵרֵב חֲקָרֵי לֵב חֵלֶק עָלָיו וְסוֹבֵר דְּקִבְּלוּ הוֹרְאוֹת מָרְן בְּכָל הַשְּׁלֵשָׁה חֲבוּרִים בֵּית יוֹסֵף שְׁלָחַן עָרוּף וּבְתִשְׁבָּה וְשׁוֹב שֶׁקִּיל וְטָרִי קָצַת עַל דְּבָרֵי הֵרֵב חֲקָרֵי לֵב אֲבָל אִינּוּ נוֹגַע לְכָלֵל זֶה וְעַל דְּבָרָיו בְּעִנְיָן קִבְּלָה זוֹ אִם הִיא גַּם בְּתִשְׁבָּה לֹא כְּתִבַת דָּבָר וּמְסַתְּמָא דַּעַתוֹ כְּסָבֵר מֵרַגְלֵי הֵרֵב חֲקָרֵי לֵב וְהֵרֵב הַשְּׁאֵל חֲזוֹר וְכַתֵּב לְהִשִּׁיב עַל דְּבָרָיו וּבְנוֹגַע לְפָרֵט זֶה כ' בְּדָף ע"א סוּף ע"ד (בד"ה עוֹד רְאִיתִי עַל מַה שֶׁכְּתִבַת הֵרֵב הַמְּחַבֵּר

שְׁמֵרן חֵיד"א בְּחַיִּים שְׂאֵל חֶזֶק הַדְּבָר) שְׁבִה־שְׁמֻטוֹת וְתִיקוּנֵי שְׁבִסְפָר חַיִּים שְׂאֵל בְּדָף קי"ט כ' וְלֹא אֶכְחַד שְׂיֵשׁ לְצַדֵּד דְּדוֹקָא דִּינְיוּ בְּשִׁלְחֹן עָרוּף קָבְלוּ עַכ"ל וְצַדֵּד הָרַב הַשְׂוֹאֵל לֹמֵר שְׂאֵם הָרַב חֻקְרֵי לֵב הָיָה רוֹאֵה דְבָרָיו הִלְלוּ אוֹלֵי לֹא הָיָה פּוֹסֵק כְּהַסּוֹבְרִים שְׂגַם בְּתֻשׁוּבָה אֲמָרִינוּ דְקָבְלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו וְהָרַב הַמְחַבֵּר בְּדָף ע"ד (מִד"ה וְאֵנָּה דְאֲמָרֵי וְכו') הָאֲרִיף לְדַחוֹת דְבָרִים אֵלּוּ כִּי בְּאֵמֶת אִף אִם הָרַב חֻקְרֵי לֵב הָיָה רוֹאֵה דְבָרֵי הַהִשְׁמֻטוֹת הַגְּ"ל לֹא הָיָה זֶה מִדַּעְתּוֹ דְּנִקְטִינוּ כְּמָרְן גַּם בְּתֻשׁוּבָה וְסִיָּים הָרַב הַמְחַבֵּר וְכֵן דַּעְתִּי נוֹטָה וְכו' אֵלּוּ תִּנְרַף דִּב"ק וּמִתְבָּאֵר שְׁמֵרן הַחֲבִי"ף דַּעְתּוֹ מְסַפְּמֶת לְדַעַת מֵר זְקָנוֹ הַחֻקְרֵי לֵב שְׁקָבְלָנוּ הוֹרְאוֹת מָרְן גַּם בְּתֻשׁוּבָה: וְתַנָּא דִּידָן הָרַב מוֹהֲר"א עֲזַרְיָאֵל בְּסִפְרָא כְּפִי אֶהְרֹן בְּחֻלְקֵי אֵהֶ"ז ס' ט' בְּדָף ע"ה ע"ג גִּילְהָ לָנוּ שְׂיֵשׁ חִילּוּקֵי בְּזָה בֵּין בְּנֵי בָּבֶל לְבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁכ' אֲנוּ אֵין לָנוּ אֵלָּא דְבָרֵי מָרְן שְׁקָבְלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו גַּם בְּתֻשׁוּבָה אִף דַּעְתּוֹ בְּדִידָן דְּבִירוּשָׁלַיִם יִתְבַּיֵּן הַלְכָה זֶה רוֹפֶפֶת בְּיַדְנוּ אִם קָבְלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו גַּם בְּתֻשׁוּבָה מ"מ יְדוּעַ לָנוּ שְׁבָכְל עָרֵי עַרְבִיסְתָּאֵן קָבְלוּ הוֹרְאוֹת מָרְן גַּם בְּתֻשׁוּבָה עַכ"ל אֲמַנְם מְקָרוֹב הַשְּׂגָתֵי סִפְרָא יִשְׁמַח לֵב לְהָרַב שִׁמ"ח גִּאֲגִין וְרֵאִיתִי שֶׁם בְּחֻלְקֵי ח"מ ס' ו' שְׂאֲחֵר שְׂנַשְׂא וְנִתְּן בְּעַנְיָן זֶה וְהַשְּׂגִי עַל דְבָרֵי הָרַב הַמַּגִּיָּה שְׁבִסְפָר יִשְׂרֵי לֵב הַנּוֹז"ל וְעַל הָרַב מוֹהֲר"ם דְּוֹד בֶּן שְׁמַעוֹן שְׂנַמְשָׁף אֲחֵר דְבָרָיו שְׂרָאִיוֹתָיו נְכוּחֹת וְכו' לְסִתּוֹר הַרְאָיוֹת הַגָּה אֲחֵר כֹּל זֶה כ' בְּדָף ל' ע"ב (בִּד"ה וְרַק) שְׁדְבָרֵי הָרַב כְּפִי אֶהְרֹן בְּזָה תְּמוּהִים וּמֵאִין בָּא לוֹ יְדִיעָה זֶה שֶׁל עָרֵי עַרְבִיסְתָּאֵן וְשְׁמוּעַת הָרַב שְׁעַר הַמַּיִם הַיְתָה בְּסִתְּם עַל כֹּל הַמְקוֹמוֹת וְאִף שְׁפִיזָא לְזָה כ' הָרַב מֵר אָבִיו בְּסִפְרָא חֻקֵי חַיִּים דָּף פ' ע"ב דַּשְׁמוּעַת הָרַב שְׁעַר הַמַּיִם לֹא מְהַנְיָא לְעִיר רוּדִים כִּי אִם לְדִידָן דִּיתְבַּיֵּן בִּירוּשָׁלַיִם וְהַסְפִּים לְדְבָרָיו הָרַב מוֹהֲר"ם סוּזִין בְּתֻשׁוּבָתוֹ שְׁבִסְפָר מִיָּם קְדוּשִׁים סִימָן ג' הֵינְנוּ מִשׁוּם שְׁבִרוּדִים אֲתֵרְיָה דְרַב מִשְׂאֵת מְלֶשֶׁה וְתוֹפְסִים כְּמוֹתוֹ שְׁפּוֹבֵר שְׁקָבְלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו גַּם בְּתֻשׁוּבָה אֶבֶל לֹא לֹמֵר כֵּן עַל כֹּל עָרֵי עַרְבִיסְתָּאֵן וְשׁוֹב הַכְרִיחַ כֵּן מִכְּמָה רַבְּנֵי עַרְבִיסְתָּאֵן בְּסִפְרֵיהֶם דְּנִקְטִי דְלֹא קָבְלָנוּ הוֹרְאוֹתָיו בְּתֻשׁוּבָה וְכַתֵּב שְׁדְבָר עִם הָרַב כְּפִי אֶהְרֹן פְּנִים בְּפְנִים וְהוֹדָה לוֹ שְׂאִין שְׁמוּעַתוֹ בְּרוּרָה וְכו' אֵלּוּ תִּנְרַף דִּב"ק (מִדְבָרָיו שֶׁם נִתְבָּרַר לִי שֶׁהָרַב הַשְׂוֹאֵל שְׁבִסְפָר חֻקוֹת הַדִּינִים הַגְּ"ל מֵר גִּיְהוּ הַמְחַבֵּר סִפְרָא רַב בְּרִכּוֹת פִּיעוּיָין שֶׁם) וְכַתֵּב שֶׁם חִילּוּקִים בְּעַנְיָן זֶה עי"ש: שׁוֹב נִדְפַס סִפְרָא כְּפִי אֶהְרֹן ח"ב וְרֵאִיתִי בְּדָף זק"ן ע"ג (בִּד"ה שֶׁם ע"ג) שְׁכַתֵּב שְׁזָכוֹר הוּא שְׁשִׁמְעַ מִפֶּה קְדוּשׁ הָרַב חֲנ"א שְׁבַע־עַרְבִיסְתָּאֵן קָבְלוּ הוֹרְאוֹתָיו גַּם בְּתֻשׁוּבָה וְעַל זֶה סִמְךָ בְּמָה שֶׁכ' בְּכָפִי אֶהְרֹן ח"א וְשְׂשׁוֹב נִדְפַס סִפְרָא רַב בְּרִכּוֹת וְרָאָה שֶׁם בָּאוֹת ז' וּבָאוֹת ק' דָּף קל"ב דְרַפְּיָא בִּידִיקָה גַּם רָאָה בְּסִפְרֵים אֲחֵרִים מֵרַבְּנֵי עַרְבִיסְתָּאֵן שְׂאִין כֵּן הַמְנַהֵג וְסִיָּים לְכֵן אֲנִי אוֹמֵר אֵין לְסַמְךָ עַל מָה שְׁשִׁמְעַתִּי כִּי לְפִי הַנְרָאָה אֵינוֹ אֵמֶת אֵלָּא כֹּל דִּינֵן בְּעִירוֹ יַעֲשֶׂה כְּפִי קָבְלָתוֹ בְּזָה עַכ"ל וְיֵר נִכְדוֹ הָרַב הַמַּגִּיָּה יצ"ו כ' דַּמְשַׁמַּע מִדְבָרֵי הָרַב נִכַח הַשְּׁלַחֹן שְׁהֵיָה רַב בְּאַרְם צוּבָה (עָרֵי עַרְבִיסְתָּאֵן) בַּח"מ סִימָן י"ט דָּף ע"א ע"ב דְּגַם בְּתֻשׁוּבוֹת קָבְלוּ דַּעַת מָרְן מִדְּכַתֵּב לְדִידָן דְקָבְלָנוּ דַּעַת מָרְן בְּכֹל הוֹרְאוֹתָיו וְכו' וְאֵין אֲצִלֵי סִפְרָא הַגְּ"ל לְעֵינֵן בּוֹ לְרֵאוֹת תַּנָּא הֵיכָא קָאֵי דָאֵי קָאֵי בְּדְבָרֵי מָרְן בַּש"ע אֵין כֹּל כְּפֶה הַכְרַע מְלִשׁוֹן בְּכֹל הוֹרְאוֹתָיו שְׁתַּהֲיָה כְּפִנְתּוֹ לְכָלֵל גַּם אֵת הוֹרְאוֹתָיו בְּהַתְשׁוּבוֹת: גַּם אֲשׁוּר בְּסִפְרָא שְׁעָרֵי רַחֲמִים לִידִידֵי הַרְה"ג הַחֲרִי"ף יצ"ו בְּחֻלְקֵי ח"מ ס' כ"ה דְנִקְיֵט הָאֵי כְּלָא בִּידִיקָה דְקָבְלָנוּ הוֹרְאוֹת מָרְן גַּם בְּתֻשׁוּבָה וְצִיָּין לְזָה סִפְרֵי רַבִּים מֵרַבְּנֵי הָאֲחֵרוּנִים וְחִידָשׁ בְּטוֹבוֹ שְׁדְבָרָא שְׂלֹא נִמְצָא בְּסִפְרֵי מָרְן (בְּשִׁלְחֹן עָרוּף אוֹ בְּתֻשׁוּבָה) רַק שָׂרַב גְּדוֹל וּמְוָבְהַק שְׁבָדוֹר מָרְן

מעיד אינה דבר בשם מרן אף שעדונתו נאמנו מאד מ"מ מי יימר שקבלנו הוראותיו גם בזה להוציא מיד המנוחזק מאחר שלא ראינו שפסק פן הלכה למעשה והוראתו לא נתפרסמה ואולי חזר מסברתו ועדיפא מינה כ' הרב קרית מלך רב בח"ב דף ר"א ע"ג ונ"ל עד כאן לא קימא לן כמרן אלא במה שפוסק בשלחן ערוך או אפילו בתשובה אבל במה שנמצא בספר אחד על שמו לא קימא לן כןותיה ומה גם אפשר שחזר בו וכיוצא לזה כ' הרב שפת הים סי' ס"א דף קס"ז גם בספר עבודת השם (לרב גדול משאלוניקי) בחלק אהע"ז סי' ט"ו דף קי"ג ע"ג וע"ד כ' דקבלנו הוראות מרן גם בתשובה והביא שהרב מוהר"ם גאלאנטי בספר ברוך משה סי' כ"ג תמה על הרב עולת שמואל במה שעשה ספק ספיקא בנדונו בדבר שפבר פסק מרן בתשובה בצד האחד והרי קבלנו הוראותיו ואין פאן ספק וכו': והא דקבלנו הוראותיו היינו אף במאי דמיחזי דלא מסתברא כןותיה כל כמה דלא אשפחון תיובתא מבוארת למילתיה נקטינו כןותיה דאי לא תימא הכי כללא דקבלנו הוראותיו מאי אהני לן אור לי סי' כ"א: ואם מרן דקבלנו הוראותיו סותר דברי קדשו מבית יוסף לתשו' כ' הרב מקנה אברהם דף ס"א ע"ב בשם הרב כנה"ג בתשובה ח"מ ח"ב סי' ע"ג דהתשובה עיקר ודבר זה נעלם מהרבנים מר ואהלות וניקרא אברהם נר"ו דף ק"ך אות פ"ד שכתבו שמה שכ' בבית יוסף עיקר על דרוך שכתבו על הרא"ש דהפסקים עיקר נגד התשובות עי"ש ועיין מה שכ' בזה מרן החבי"ף בספר כל החיים הנד"מ בדף כ"א אות ז"ן ומה שרמז לתשו' שהשיב לבבל (ולא ציין איה מקומה) לפי הנראה הלא הוא בספר חקת החיים הנד"מ עי"ש בדף ס"ט ע"ב ד"ה וכשאני ועיין בדף ע"ב ע"ב ודף ע"ה ע"ב וע"ב נעם פי לא זכר תשובת כנה"ג הנ"ל מ"מ כן נראית דעתו דמה שכ' בתשובה הוא עיקר עי"ש ומה שכ' הרב ויקרא אברהם דלגבי הרא"ש הפסקים הם עיקר עיין במה שרשמתי לעיל סימן י"א אות ח': הא דקבלנו הוראות מרן בשלחן ערוך היינו למה שפא מפורש בדב"ק אבל מה שאינו פתוב מפורש בדבריו רק דממה שהשמיט הדין ההוא בש"ע מוכח ומוכרח איך דעתו בדין ההוא בכי האי גוונא לא נאמר קבלנו הוראות מרן כן כ' בספר חקת החיים למרן החבי"ף בסי' נ"א דף ס"ז ריש עמוד ד' וכיוצא לזה כ' הרב מקור ישראל בתשובה לחלק אבן העזר סוף סי' כ"ב לענין קים לי שכתבו הפוסקים שבמקומות שקבלו לפסוק פדעת הרמב"ם אין יכול לטעון קים לי הפך סברת וכו' דאין זה אלא פשפפורש הדין ההוא בדבריו ולא פשאפשר לפרש בדבריו כנה אחרת עי"ש: אף דקבלנו הוראת מרן היינו דווקא בדבר שאינו חולק עם רבינו האר"י אבל אם הם חלוקים בדבר שאין בו גילוי בתלמוד נקטינו כרב האר"י משום דפשיטא לן דאילו מרן ידע דעל דרוך האמת הדין הוא כן אף הוא הנה מורה ובא כן אור לי סי' מ' דף ט"ל ע"ב בשם מרן חיד"א ועי"ש בסי' ס"ט דאם מרן סובר שלא לברך ורב האר"י סובר לברך לא אמרינו בזה ספק ברכות להקל ומברך: וכתב בספר עבודת השם (לרב גדול משאלוניקי) בחלק יו"ד סוף סי' ט' דאף שקבלנו הוראות מרן בין להחמיר בין להקל ואפילו בספק איסור תורה מ"מ השרישונו בעלי הפללים דהיא שרבו המחמירים על המקילים ואין הפסד מרובה ראוי לחוש לדברי המחמירים וציין לנה ספר נר מצנה ח"ב סי' רב"ן: לב) ההגהות שפדברי מרן בש"ע אם הם מרן עצמו או מחכם אחר (כמו בהציונים שבהרמ"א עיין לקמן סימן י"ד אות ד') ראיתי בספר יקר המעלות לשלמה שנדפס חדש ממש שכ' בדף כ"ג אות ג' שאותן שהם

בתוך דבריו ממש שהן חסיר ונתיר תיבה אחת או שתיים נ"ל שהם מפרן מוהריק"א גופיה וראיה לזה מ"ש בא"ח סי' ג' ס"ז המטיל מים מן הצופים ולפנים יושב וכו' והוגה לשון הש"ע וניתוסף בו מלת לא והיא פתובה בכתובה דקה בתוך שני חצאי לבנה והיא הגהה הפפית מן הקצה אל הקצה שבמקום המטיל מים וכו' יושב וכו' הוגה לא יושב וכו' והגהה זאת נראה לי שהיא של מפרן מוהריק"א גופיה שהרי לשון הש"ע הוא לשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה ט' ושם פתוב בהרמב"ם המטיל מים וכו' יושב וכו' ומפרן בכ"מ הגיה לא יושב ויען שדרךכו בש"ע להעתיק לשון הפוסקים הראשונים פמות שהוא כמ"ש בעלי הפללים לכן גם בדין זה העתיק לשון הרמב"ם פמות שהוא ומלת לא שהוסיף בספר כ"מ הוסיף אותה וגם בספר ש"ע בתוך שני חצאי לבנה פדי שלא להוסיף ולגרוע בלשון הרמב"ם וכדרכו בקודש כנו"ל ומזה תדין לשאר הגהות שהם פגון זאת פנ"ל.

ואחר זמן רב הגיע לידי ספר מנחת שמואל שיטה על מס' ברכות לרב אשכנזי נ"מ בש' תר"ב לפ"ק וראיתי לו בחידושי לדר"ס"א ע"ב שכ' וז"ל ואח"כ בחיבורו ספר כ"מ חזר בו ופירש דטעות סופר בהרמב"ם וצריך להיות לא יושב וכו' וכן הגיה הרמ"א בש"ע שם עכ"ל.

ואחר המחק"ר שגה בראיה ואם לא היה רואה ספר כ"מ המוליד הגהה זאת החרשתי אבל אחר שראה ספר כ"מ איך טעה בזה אמתהא עכ"ל: ולי הדל אפשר להליץ דהרב מנחת שמואל קאי בשיטת הרב ט"ז בסי' ג' שפובר שאינו מוכרח שחבר הש"ע אחר שחבר הכ"מ ויוכל להיות שמה שכ' בכ"מ בדין שהוא פתבו אחר מה שכ' בדין שהוא בש"ע כמו שהבאתי למעלה באות כ"ח וכן בדין זה לא נפלאת לומר דבש"ע העתיק לשון הרמב"ם פמות שהוא בטעות ושוב אסיק אדעתיה לומר שהיא טעות וכ' פן בכ"מ אחר שנדפס הש"ע והרמ"א שפא אחריו תקן הלשון והוסיף תיבת לא.

ולפי מה שהבאתי שם בשם מפרן חיד"א הוא העד שמצא שבכמה מקומות אף שבכסף משנה הגיה לשון הרמב"ם בש"ע העתיק הדין פנוסחת הספרים בטעות. הנה לפי זה נראה דגם בדין זה מסתמא כ' הדין בש"ע כמו שראה בספרי הרמב"ם דמאי שנא זה משאר מקומות ואם פן תיבת לא שבש"ע מוכרח שהיא הוספה מהרמ"א או מרב אחר שלא פדברי הרב המעלות לשלמה ואין לומר דאין מזה הכרח משום שבדין זה כ' מפרן בכ"מ שמצא בספרים מוגהים שכתוב לא יושב ולכן כ' פן בש"ע ואינו דומה לשאר מקומות שמעתיק הלשון כמו שהוא בספרים אף שלדעתו הוא טעות דאולי באותן המקומות לא מצא בספרים מוגהים פפי דעתו נראה דאי אפשר לומר פן שאם באמת פשכתב הדין בש"ע פבר ראה גירסת הספרים המוגהים והוטבה בעיניו לא היה צריך לכתוב תיבת לא בחצאי לבנה והיה לו לכתוב בהדיא לא יושב וכו' ולכן נראה שעכ"פ אין להזניח דברי הרב מנחת שמואל הנ"ל: (לג) אף שדרך מפרן בשלחן ערוך לפסוק בשנים משלשה עמודיה הוראה (הרי"ף והרמב"ם והרא"ש) מ"מ פמחלוקת התלוי בחילוף גרסאות אינו פוסק פן כמו שכ' מפרן מוהרד"ף בספר מכתם לדוד בחלק יו"ד סי' מ"ק (בד"ה ורבינו הרמב"ם) וז"ל אע"ג דבעלמא אורח לצדיק למיפסק פתרי מנייהו רבנו דקנימי פחדא שיטתא הקא מיהא להיות דבר התלוי בגירסא הילכף בהא ספוקי

מספקא ליה אי נקטינו פנותיהו דמאן לימא לן שהגירסא שנוצדמנה לפנייהם עיקר וזה שפיר פסקו לפי הגנוסחא שלקהם ומיהו אפשר שגירסת הספרים דמיתו התוס' עיקר ולדין מיהא מידי ספיקא דדינא לא נפיק עכ"ל וקצת סיוע לדבריו בחילוק זה מדברי מרן בתשובותיו בסי' ה' מדיני יבום הגיא דבריו הרב יד מלאכי בכללי שאר הפוסקים אות כ"ג (בדין שני פוסקים השנים בדין אחד אף משני טעמים שמצטרפים אף שאינם שנים בטעם הדין) שכ' דהיינו דוקא פשחולקים בסברא אבל היכא שאין הדין יוצא מביניהם אלא כפי גירסתם שנמצאת בפניהם וגירסא שלפני זה לא נמצאת לפני זה אם כן הוי ספק בגירסא וספק דאורייתא לחומרא עכ"ל: והנה בעיקר מה שתופס מרן לפסוק כשלשה עמודי ההוראה הנז"ל ראיתי שהתרעם עליו הגאון רש"ל בהקדמה שניה למסכת חולין שבספר ים של שלמה למה הניח דעות רבותינו הצרפתים וכמה מגדולי הראשונים ופסק כהפוסקים הנז"ל עי"ש בסוף ההקדמה ואתה תחזוה בספר שם הגדולים במערכת ספרים באות הבי"ת (בית יוסף) שכ' מרן חיד"א ונ"ל ודע שקבלתי מזקני תורה ויראה ששמעו מפה קדוש הרב הגדול עיר וקדיש מוהר"ח אבנאלעפניא שקבלה בידו ששל פלל מרן בפסק הלכה ללכת אחרי שלשה עמודי בית ישראל הרי"ף והרמב"ם והרא"ש הספימו קרוב למאמרים רבנים בדורו וכך היה מרגלא בפומיה דהרב הנזכר כי כל אשר יעשה כפסק מרן הנה הוא עושה כמאמרים רבנים עכ"ל ועי"ש עוד ונראה לי הדל שלפי מה שביאר מרן הב"י בהקדמתו בזה הלשון אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מספימים לדעת אחת נפסוק הלכה פמותם אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקים על הדעת שהיא ולכן פשט המנהג בהיפך עכ"ל שמתבאר מדב"ק נפשכל חכמי ישראל או רובם חולקים על אותה סברא לא אמר לפסוק פמותם הנה לפי זה אין מקום להתרעם גם מקום ללון על מרן בדרך פלל על פשרה זו אם לא במקומות שנמצא אליו שאף בדרך שכל חכמי ישראל או רובם סוברים בהיפך פסק פמותם שנה ודאי קשה לשמוע וגם הוא היפך מה שראית הסכמת דעתו בהקדמתו וכמו שהקשו עליו על דבריו שבא"ח סימן רמ"ו עיין להרב פתח הדביר שם וכן כל פיוצא בזה ותו לא מידי: סימן יד.

פללי הרמ"א, א) מור"ם דרכו לכתוב ויש חולקין אע"פ שהחולק הוא אחד הש"ף ח"מ סי' קס"ח סק"ב פן כ' הרב חשק שלמה בכלליו אות פ"ה ובקשתי שם ולא מצאתי כמו שיראה הרוואה. אף אנכי הרוואה לרבינו הרמ"א בדוכתי טובא פי צדיק יהגה בהגהותיו לש"ע בלשון רבים על סברת יחיד.

א) בא"ח סי' ל"ז ס"ג וי"א דהאי קטן וכו' והיא סברת הרב בע"ה ולא ייחסו לו שום חבר כמו שיראה הרוואה בב"י ובד"מ ונדברא מרן ב"י כ' דכל הפוסקים משמע דלא סברי הכי עי"ש. ב) בסי' מ"ג ס"ה וי"א וכו' היא סברת רבינו האי גאון עי"ש.

ג) בסי' ס"א סי"ב וי"א וכו' היא סברת האהל מועד והיא סברא יחידאה ומרן הב"י נחלק עליו עי"ש (והנה אמת דהרבנים פר"ח וקרוב העדה פ"ד דמגילה כתבו דכדברי הא"מ איתא בירוש' עיין בחי' הגהות מוהרל"ח ומה שהגיהו בדברי הרפ"ח במקום פ"ב פ"ד אינו מן הצורך דמ"ש בפ"ב ר"ל בפ' בתרא עיין פתח הדביר שם מ"מ הרמ"א בד"מ לא הזכיר הירוש' מוכח שלא ראה רק דברי הא"מ ונקיט בלשון יש אומרים) ד) בסי' צ"ה

ס"א וי"א וכו' היא סְבֵרַת רַבִּינוּ הָרוֹקַח שֶׁהֵבִיא בַד"מ וְאֵין עוֹד עִמּוֹ בְּסִבְרַתוֹ כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאָה הָרוֹאָה.

(ה) בס"ק"ג ס"ב וי"א וכו' היא סְבֵרַת הָרַב תה"ד. ו) בס"י קפ"ג ס"ב היא סְבֵרַת הַרִיב"ה.

(ז) וּבְסִי רַכ"א ס"ב היא סְבֵרַת הָרֶשֶׁבַּ"א. ח) וּבְסִי רַס"ה ס"ד וי"א היא סְבֵרַת הַסְּמ"ג.

(ט) וּבְסִי רַפ"ז היא סְבֵרַת הָרַמְבַּ"ם. י) בס"י רצ"ט סְעִיף י' היא סְבֵרַת רַבִּינוּ יִרְחֻם.

(יא) בס"י ש"ג ס"ב היא סְבֵרַת הָאוֹר זָרוּעַ. יב) בס"י ש"ח סכ"ה היא סְבֵרַת רַש"י.

(יג) בס"י שכ"ח סְעִיף י' היא סְבֵרַת הָאו"ה. יד) בס"י שְׁל"ה ס"א היא סְבֵרַת הָרַב תה"ד (אֶלָּא שְׁשָׁם י"ל שֶׁפִּינוֹן שֶׁפֶתַב כֵּן לְדַעַת הָרַב סֶפֶר הַתְּרוּמָה חֲשִׁיב סְבֵרַת רַבִּים): וְכִינְצָא לְלִשׁוֹן זֶה עֵינָן.

(א) בס"י כ"א ס"ג יֵשׁ שֶׁפֶתַבוּ וְכוּ' וְהוּא הַפֶּל בּוֹ (אֶלָּא דְשָׁם כ"כ בְּשָׁם ר' אֶשֶׁר וְכִינוֹן שֶׁמִּסְתַּמָּא מוֹדָה לוֹ שֶׁיֵּיךְ לְשׁוֹן רַבִּים). ב) בס"י רכ"ג ס"א וְיֵשׁ שֶׁפֶתַבוּ וְהוּא הָרֶשֶׁבַּ"א שֶׁהֵבִיא בַד"מ וְקִצָּת י"ל בְּדוֹחַק כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאָה הָרוֹאָה.

(ג) בס"י רמ"ב יֵשׁ שֶׁפֶתַבוּ וְהוּא מוֹהֲרִי"ל. ד) בס"י קס"ט ס"ב וְיֵשׁ מְקִילִים הוּא הַרְר"י.

(ה) בס"י שט"ז ס"ג וְיֵשׁ מְקִילִים הוּא הַרִיב"ה: הִנֵּה מִתְבָּאֵר יָפָה מִהֲנִי דְּוֹכְתִי הַנּוֹ"ל דְּרַבִּינוּ הָרַמְ"א כֵּן הוּא דְּרַכּוֹ לְכַתְּנֹב בְּלִשׁוֹן רַבִּים עַל סְבֵרַת יַחֲיד וְכִמוֹ שֶׁהַעִיד הָרַב חֲשִׁק שְׁלֵמָה בְּשָׁם הַרְש"ך ז"ל. שׁוֹב הַקְּרָה ה' לְפָנַי וְנִרְאִיתִי דְּבָרֵי הַרְש"ך הֵלָּא הִמָּה בַּסִּי קצ"ח סק"ב עִי"ש וּבְחַשׁ"ש הַנּוֹ"ל הוּא ט"ס וּמִצָּאֵתִי שְׁבַח־ש"ש בְּכֻלְּי הַקִּי"ל אוֹת ט"ן נִכְתַּב קצ"ח כַּהֲנִי: וְנִזְמַנִּין כּוֹתֵב הָרַמְ"א דִּין אֶחָד בְּסֶתֶם וְהוּא חוֹלֵק עַל דְּבָרֵי מֶרֶן אִף שֶׁהִיָּה רְאוּי לְכַתְּנֹב וי"א שְׁאֲסוֹר אֵינוֹ מְקַפֵּיד לְדַקְדָּק בְּזֶה וְכ"ש כְּשֶׁמְבֹאֵר שֶׁהוּא מְחַלְּקֵת וְלִכְּוֹן אֵין לְהַקְשׁוֹת עָלָיו לָמָּה לֹא כ' וי"א שֶׁכֵּן דַּעַתוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כְּמוֹ שֶׁפֶתַבוּ ז"ל כֵּן כ' מֶרֶן חֲדִיד"א בְּסֶפֶר שִׁיּוּרֵי בְּרַכָּה א"ח ס' ש"ל"ח: ב) הָרַמְ"א דְּרַכּוֹ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת דְּסִבְרָא שֶׁלֹּא נִמְצְאֵת כִּי אִם בְּמַעַט מִהַפּוֹסְקִים כּוֹתֵב אוֹתָהּ בְּלִשׁוֹן מְחַלְּקֵת (וי"א) אַע"ג דְּלֹא פְּלִיג כֵּן כ' הָרַב בְּנֵי חֲזִי בְּתַשׁוּ' שֶׁפִּינוֹ"ד סִימֵן שֶׁל"ד הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב יד מְלֶאכִי בְּכֻלְּי הַש"ע אוֹת ז וְכֵן כ' הָרַב שֶׁ"ף בְּדוֹכְתִי טוֹבָא דְּרַשִׁים זֶה הִי"מ גְּדוֹל שָׁם (הַגַּם דְּשָׁם כ' כֵּן בְּשָׁם הַרְש"ך עַל דְּבָרֵי מֶרֶן הַש"ע כִּיעִי"ש כְּכָר כְּתַבְתִּי לְעִיל ס' י"ג אוֹת כ"ה דְּלֹא דִבֵּר הַרְש"ך אֶלָּא עַל הָרַמְ"א עִי"ש) וּמָה שֶׁכ' עוֹד בִּיד מְלֶאכִי שֶׁכ"כ הָרַב פָּרִי תְּנַאֵר ס' ל"ח סק"ה אֵינִי יוֹדַע אִיזָה ט"ס יֵשׁ כִּי בְּקִשְׁתֵּיהוּ וְלֹא מִצָּאֵתֵיהוּ וּמָה שֶׁכ' בְּשָׁם הָרַב לְשׁוֹן לְמוֹדִים דוּי"א הוּא לְחַלְּקֵת הִנֵּה שָׁם כ' כֵּן עַל דְּבָרֵי הָרַמְ"א.

אֲבָל יוֹתֵר נִרְאִים דְּבָרֵי הָרַבִּים שֶׁ"ף וּב"ח שֶׁכֵּן הוּא דְּרַכּוֹ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת (סֶפֶר יד אֶהְרֹן שְׁצִינֵן שָׁם אֵין מִצְוֵי אֶצְלִי) וְהָרַב הַסַּמ"ע בַּסִּי ת"ך ס"ק מ"ח כ' דְּרַךְ פֶּלֶל עַל מֶרֶן וְהָרַמְ"א דְּבַמְקוֹם שֶׁמִּצְוֵי שֶׁיַּחֲד כְּתַב כֵּן וְאֵינוֹ מְפֹרָסֵם בְּשֶׁאֵר פּוֹס' רִגִּילִין לְכַתְּנֹב בְּלִשׁוֹן וְיֵשׁ אוֹמְרִים עֵינָן לְקַמֵּן אוֹת ג': ג) הָרַמְ"א אֶפְשָׁר שֶׁדְּרַכּוֹ לְכַתְּנֹב בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר בְּדַבֵּר שֶׁאֵינוֹ נִזְכָּר בַּש"פ וְאֵין שׁוֹם חוֹלֵק (כִּי פְּלִלְיָה דְּרַב הַסַּמ"ע עַל מֶרֶן הַש"ע שֶׁכְּתַבְתִּי לְעִיל ס' י"ג אוֹת כ"ב) כֵּן כ' הָרַב יד מְלֶאכִי בְּכֻלְּי הַש"ע אוֹת י"ב וְצִינֵן כְּנַה"ג ח"מ מ"ב וְאֵין מִצְוֵי אֶצְלִי וְלִפִּי הַנְּרָאָה לֹא רָאָה דְּבָרֵי הָרַב הַסַּמ"ע בַּסִּי ת"ך ס"ק מ"ח מְפֹרָשׁ יוֹצֵא

מפי כ"ג שפן הוא דרף רבינו הרמ"א וכן ראיתי למרן החבי"ב בתשובה בעי ח"מ ח"א דף ס"א ע"ד שכ' פן על הרמ"א וגם הוא לא ראה דברי רב הסמ"ע הג"ל שוב ראיתי שקדמני הרב משק ביתי בכללי הפוסקים אות מ"ט בזה: והרב פרי מגדים בהקדמתו ליו"ד בכללים בהוראת איסור והיתר אות ב' כ' כשפותרת המספר או הרב יש מי שאומר או יש אומרים ואין מביא שום חולק פן הלכה וקא דכ' בשם יש אומרים שלא מצא אלא בפוסק אחד או שנים כ"כ (פן פתבו) ז"ל וכ"כ השכנה"ג א"ח אות ל"א עיין סמ"ע ח"מ סי' ט"ז אות ח' וכו' אות י"ג ול"ה אות י' דלא כא"מ בסי' פ"ד אות ב' עכ"ל.

הנה בשני המקומות שציין (סי' ט"ז וסי' ל"ה) מייירי הסמ"ע על דברי מרן ולא מייירי בדברי הרמ"א כמו שיראה הרו"א (ומה שציין לסי' כ"ו אות י"ג לא ידעתי איזה טעות סופר נפל בדבריו כי שם לא מצאתי מזה) ומאחר שכלל בדבריו גם את הרמ"א נכון היה לו להביא דברי הסמ"ע שבסי' ת"ך הג"ל.

ומה שכ' דלא כא"מ לא ידעתי איזה ספר הוא. ולפי הנראה הספר א"מ לא שמיע ליה האי פללא ולכן משיג עליו וכן השיג הרב משק ביתי שם על איזה מרבני האחרונים שהקשו על הרמ"א באיזה מקומות שכ' בלשון יש מי שאומר יש אומרים בדבר שאין בו מחלוקת שנעלם מהם כלל זה ואין זו השגה דהמעין בדברי הרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות י"ב יראה שיש פוסקים רבים שאין סוברים כלל זה ותמה על תמיהת מרן חיד"א בספר שער יוסף דף ט"ו ע"ד על להקת רבנו בתראי דלא סברי הך פללא כאילו הוא הלכה למשה מסיני עי"ש ומ"מ מתוך מה שרשמתי בסי' י"ג אות כ"ב עיני הרוואות דשלמים וכן רבים נקטי ככלליה דרב הסמ"ע בדברי מרן ומסתמא פן הוא בדברי הרמ"א: עתה נדפס ספר מגדים חדשים ליד ידי הגאבד"ק טעלעפין יצ"ו וראיתי בכללים שבסוף הספר דף ז' אות ט' שכתב בשם דע ביהודה תניינא אה"ע"ז סי' צ"א בהגהה מן המספר שלא כתב הסמ"ע כלל זה רק על מרן ולא על הרמ"א ולא פניתי לעיין בזה ואתה תחזוה ויתכן שפן דעת הרב מוהר"י עיינאש בספר מטה יהודה בקונטרס שבט יהודה ליו"ד בסי' שמ"א סוף דין א' שתמה על מה שכ' הרמ"א יש אומרים דתלמיד על רבו מובהק אסור בבשר ויין כל זמן שמנטל לפניו וכו' דלמה כ' דין זה שכתב כתבו מרן בש"ע סי' רמ"ב סעיף ז"ך ובסוף סי' שע"ר ועוד למה כתבו בלשון יש אומרים דמשמע דאיכא מאן דפליג ואילו מרן כתבו בסתם וכו' עי"ש ואם נאמר דמסתמא לא נעלם ממנו כלליה דרב הסמ"ע נוכח לומר שסובר שאין כלל זה אלא לדברי מרן ולא לדברי הרמ"א: ד) הצייונים שבהגהות הרמ"א לא מידו נגזרו רק נעשו אח"כ כשנזדפסו הש"ע וההגהות פעם אחרת ונבררו מתוך סי' ד"מ פן כתבו הרבנים מרן חיד"א בברפי יוסף סי' ע"ת אות ג' ובקעיר און מערכת הנו"ן אות ט"ו (ושם כתב דלפעמים לא צדק המציין עי"ש) ובשירי ברכה אה"ע סי' י"א וזכור לאברהם ח"א במער' ט"ב (ד"ה ט"ב שח"ל בשבת) ומשק ביתי בכללי הפוסקים אות נו"ן סמיכה לחיים סי' י"א דף ע"א ע"א (היא תשובת הגאון חקרי לב) נשמת כל חי ח"א דף ס"ד ע"ב אור לי סי' ס"ד והרב כמוהר"ח אדאדי נר"ו בספר ויקרא אברהם דף ק"ך אות צ"ב האריך להוכיח דבכמה מקומות לא צדק המציין עי"ש"ב וע"ע להרב יפה ללב נר"ו דף ט' ע"ג כל החיים דף כ"ג אות ס"ח.

ומדברי הרב מוהר"א לאנניאדו הובאו דבריו בשו"ת בירך משה סי' כ"ב דף פ"ז ע"ד
 נראה דקאי בשיטת הרב כנה"ג שהביא מרן חיד"א ובמש"ב שהם מהרמ"א עצמו שכ'
 ונ"ל אפ"ש דהציון הזה אינו ממור"ם עי"ש משמע דשאר הציונים מסתמא הם ממור"ם
 אלא דשם מר קעסיק על ציון להש"ע ולא על מור"ם ובהא פשיטא ליה למרן חיד"א
 דאין הציונים האלו אלא להגהות מור"ם דנקא עי"ש ומדברי הרב מוהרמ"מ בספר שו"ת
 מוהר"ם מרוטרונבורג האחרונים באה"ע סי' ה' (סוד"ה נחזור) נראה בעליל דפשיטא
 ליה דהציונים הם מרמ"א עצמו וכן נראה מדברי הרב שלחן גבוה סי' תר"ץ ס"ק מ"ב
 ועיין מחזיק ברכה יו"ד סי' סמ"ף ד"ה תו וכו' שהשיג על הכנה"ג דמשמע ליה דהציונים
 הם מהרמ"א ועיין במה שפתבתי בשדי חמד ח"א בחלק הפללים במערכת הלמ"ד אות
 ק"ז (ד"ה אחר כמה שנים ונדפס בספר דברי חכמים סי' ט"ל) ובקונטרס אסיפת דינים
 במערכת חתן וכלה אות י"ב ובקונטרס זה לעיל סי' ד' אות ד' ונדפס עתה ספר יקר
 המעלות לשלמה וראיתי בדרך כ"ב סוף ע"ב שאחר שכ' דברי מרן חיד"א בשיורי ברכה
 אה"ע"ז הנ"ל שלא מידו נגזרו ונשכן פתב הרב חקרי לב וכו' סיים שפן כ' הרב ארח
 מישור בהקדמתו לספר דרכי משה בחלק יו"ד שציונים אלו אינם מהרמ"א וגם כמה
 פעמים דרכי ציון עוילות ולא ציין יפה וכו' וכבר העיר השפתי פהן על המציינים כמה
 פעמים שלא ציינו יפה וכשל עוזר ונפל עזר עכ"ל (לא פניתי לעיין בספרים שרשמתי
 למעלה אם כבר הביאו דברי הרב ארח מישור הללו) וציין לעיין בחיים שאל ח"ב סי'
 ל"ח אות נ"א ובהגהה שם ציין לעיין בתעלומות לב ח"א חלק אה"ע"ז סי' כ"א: ה) אין
 נכון לפרש דברי מור"ם בהגה"ה שמחדש דינים מחודשים אשר לא שפירו מרן בב"י
 ומור"ם בד"מ פידוע דמור"ם טרם תחיל הגהתו יודיע דרכיו דרכי משה או כבר מפורש
 בב"י פן כ' מרן חיד"א בשיורי ברכה אה"ע סי' י"א ועיין פל החיים דף כ"ג אות ס"ט
 ועיין ברכ"י א"ח סי' צו"ר אות ה' ומוכח דספר דרכי משה קדים להגהות וכן נראה
 מדברי הרש"ד יו"ד סי' ר"מ סק"ו ובנקה"כ שם ועיין בסמוך שוב ראיתי מה שכ' הרמ"א
 בתשובה סי' קל"א אות ג' אמת פן יסדתי בש"ע הנדפס מחדש בא"ח ס"ס"י רס"ג והטעם
 פתבתי בספרי (דרכי משה) אשר על פי אותו הס' חברתי הדינים בשלחן ערוך עכ"ל
 וק"ל: ואם השמיט במפה מה שהביא בד"מ נראה דחזר ממ"ש בד"מ פי פן נמצא במרן
 הב"י ג"כ כמ"ש ביד מלאכי דף קב"ץ ע"ג פן כ' הרב ויקרא אברהם בשו"ת אה"ע סוס"י
 י"א ואין נראה בעיני לתת פלל מוחלט בזה והפל לפי הענין עיין מה שכ' בויקרא אברהם
 הנ"ל בדרך ק"ד על מה שמשמיט מרן בש"ע מ"ש בב"י והבאתי דבריו בסימן י"ג אות ה'
 ועי"ש עוד ומצאתי להרב צפחת בדבש בסי' ס"ו דף קס"ח ע"ב שנסתפק בדעת הרמ"א
 כשהשמיט במפה מה שהביא בד"מ אם הוא מפני שדוחה אותה סברא מהלכה ודעתו
 נוטה לומר דכדף מרן בענין זה פן הוא דרף הרמ"א (עם שלא מצא מפורש שכתבו פן
 על הרמ"א) ובאנו למחלוקת שהזכיר הרב יד מלאכי בכללי הש"ע סי' ד' וכו' עי"ש: ו)
 ספר תורת החטאת חברו הרמ"א קודם הגהות פן מתבאר יפה מדברי מרן חיד"א בספר
 שיורי ברכה פה יו"ד סי' ק"י אות ה' עי"ש.

שוב ראיתי דבשם הגדולים מערכת ספרים (באות הת"י) הביא מחלוקת אבל מסקנתו
 היא כמ"ש בשיו"ב (ודרך אגב אומר שפירא שמה שכ' בש"ג שם שפיר תורת החטאת
 נדפס שנת הש"ל הוא לפ"ג שאם לא פן איך יתכן מה שכ' בשיו"ב הנ"ל שבתחלה כ'

בתו"ח שפן ינהגו ואחר שיצא לאור נהגו פדבריו וכלשראה שנהגו כמ"ש הוא כ' בהגהותיו וכן נוהגין עי"ש ואם ספר תו"ח נדפס בשנת של"ה לפ"ק הרי כבר עלה משה אל האלהים בשנת של"ג כמ"ש בשה"ג מערכת גדולים (פאות מוהר"ם אוסרלס) בשם מר בריה ויהי נימא דאחר שיצא לאור ראה שעשו פדבריו וכ' פן בהגה אלא ודאי זמן הנ"ל הוא לפ"ג דייקא נמי שלא פתב של"ה אלא הש"ל) ועיין להרב צמח צדק ריש סי' ח' שגראה דפשיטא ליה שספר תורת החטאת חפרו קודם ההגהות: ז) תשובות הרמ"א נראה ממרוצת לשון מרן חיד"א בספר שם הגדולים במערכת גדולים דהתשובות הם אחרונות להגהותיו והרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות ד' כ' בשם הרב נחלת שבועה סי' ב' דהגהות הם עיקר פשטות דבריו וכ' על דבריו דקשה לומר פן מאחר דיש הוכחה להקפד עי"ש ומרן החבי"ף בספר פל החיים דף כ"ג אות ס"ה ציין בזה חקקי לב ח"ב דף ק"ט ע"ג ואין מצוי אצלי לראות מסקנתו אף בספר סמיכה לחיים דף ק"ו ע"א שציין שם פאות ס"ו נראה כמסכים לדברי זה הי"מ גדול עי"ש (ובמה שהבאתי לקמן אות י"ז) ובתשובה אחת שהשיב לי ידידי הגאון המפורסם מוהריז"ש יצ"ו (בע"ס זכר יהוסף והביאורים) בדין סתם יינם לחולה שאין בו ספנה (שנראין דברי הרמ"א סותרים מה שכ' בהגהה למה שכ' בתשו') ישנו בנותן טעם לעשות עיקר מה שכ' בתשובה ואמר מר שאין דרכו במפה רק להעתיק דעות הפוסקים ולא להזכיר הכרעת דעתו במקום שחולק ועוד אפשר שתשו' זו כ' באחרונה אחר שברר פל פרטי הדין ויותר יש לסמוך על מה שכ' בתשו' כי בהגהה אין שום דעה חדשה שלא נזכר בתשובתו שנוכל לומר שנקתב אחר שחזר מתשובתו שישם מבואר טעמו ונימוקו וידוע מה שכ' בתשו' מוהרי"ל סי' ע"ו דיותר יש לסמוך על פסקי התשו' מפסקים שפסקו בשעת הוראה הלכה למעשה וכן פתבו בשבות יעקב ח"ג סי' מ"ה נחוט השני סי' י"ח ועיין ברפת דוד א"ח סי' ל"ג סכ"ו בסופו ומכ"ש במחבר אחד שדבריו שבתשובה נראה עיקר שעיין בזה לעשות מעשה מה שאין פן בפסקיו שקבץ דעות זולתו ולא היה מעיין בכל שאלה להכריע ביניהם עכ"ד הגאון יצ"ו ועיין במה שרשמתי לעיל בסי' ה' אותי"ד על סתירת דברי הרמב"ם מחבורו לתשובות ובסי' י' אות ב' על סתירת דברי הרשב"א ובסי' י"א אות ח' על סתירת דברי הרא"ש מפסקים לתשו' ולקמן בסי' ט"ו אות ז' אות י"ב נאות ז"ך על רבינו האי גאון ואמה תחזוה כמה דיות נשתפכו בענין בזה ועיין עוד להגאון מוהרא"ז מרגליות בהקדמה לשערי תשובה ויד אפרים וז"ל וגם פתבו הפוסקים שיותר יש לסמוך על תשובות מעל הפוסקים מאחר שהשיב הלכה למעשה הרבה מדקדקים בה יותר ממה שפותרים לעצמם פסקי דינים שאפשר שלא נאמר רק להלכה ולא למעשה עכ"ל ומה שהחליט הגאון יצ"ו שאין דרכו של הרמ"א במפה להזכיר הכרעת דעתו במקום שחולק במחילת כתי"ר לפי המשוער בדעתי במקומות רבים הוא מזכיר הכרעת דעתו להלכה ולמעשה.

והדיוש הוא שלא הזכיר מה שהבאתי למעלה דברי הרבנים נחלת שבועה בח"ב סי' ב' ויד מלאכי הנ"ל: ואם סותר דבריו בהגהותיו למה שכ' בתשובה הגה' ידידי הגאון הנז"ל יצ"ו בתשובה הנ"ל כ' בשם הגאון השיב משה בחלק יו"ד סי' ל"ח דהרב פרמ"ג בא"ח סי' שכ"ח באשל אברהם פתב דהגהות עיקר וציין לפריו ביו"ד או"ה וכוונתו למה שכ' שם בשם לחם תמודות שהגהות חבר באחרונה אבל שגה בזה שהל"ח כ' זה לגבי הספר דרכי משה והתורת חטאת אבל תשובות שלא נכתב על סדר בזמן אחד כי אם מה ששאל

השואל אם פן אינו ידוע אולי תשובה זו פתבה אחר שחבר ההגהות עכ"ד: ח) הרמ"א פשכותב ונהכי נהוג אין פירושו שפן הוא המנהג אלא ר"ל דכן ינהגו מפאן ואילף פן כ' הרב ארח מישור הביא דבריו מרן חיד"א בשו"ת ברכה יו"ד סי' ק"י אות ה' ויש לדקדק מדברי הרב בית חדש יו"ד סי' שפ"ז דלשון ונהכי נהוג ר"ל שפן ינהגו שאם לא פן לשונו פפול שכ' אלא דעכשיו לא נהגו פלל בכפיית המטה כמ"ש בסמוך והוא מדברי התוס' וכל המפרשים נמשכים אחריהם ונהכי נהוג ואין לשנות עכ"ל וק"ל.

אף מדבריו בא"ח סוס"י ק"ד נראה דנהכי נהוג ר"ל שפן המנהג עתה. וכן מתבאר מדברי הרמ"א א"ח שי' כ"ה סי"ב ונהכי נהוג וכבר נתבאר לעיל סי' ח' ועין רואה דשם כ' דכן נוהגין ש"מ דדא נדא אחת היא ובפרמ"ג א"ח בפתיחה פוללת בסדר הנהגות הנשאל עם השואל בסדר ג' אות ז כ' גם פן כמ"ש האורח מישור הנ"ל דלשון ונהכי נהוג מורה שהרב אומר שפן ראוי לנהוג ולי ההדיוט אי אפשיך ליתן פלל החלטי בזה כדמוכח מההיא דסי' כ"ה וכן פתבתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חתן וכלה אות כ"א וכן נראה ממה שכ' בס' תרמ"ט סי' ה' ויש פוסלין בגזול פל ז' ימים ונהכי נהוג ולפי הנראה זהו מה שכ' בד"מ אות ט' בשם מנהגים שפנו גם בס' תרפ"ח סי' ו' מה שכ' ונהכי נהוג הביאו בד"מ אות ד בשם מנהגי מוה"ח א' טירנא אמנם עתה אנכי הרוואה שפדברי הרבנים הנ"ל מתבאר ממה שכ' הרמ"א בס' תס"ה סי' ג' ונהכי נהוג לענין איסור חמץ ומתבאר מדבריו שבד"מ שפונתו לומר שפן יש לנהוג וכן מתבאר ממה שכ' בס' תס"ח סי' ח' ונהכי נהוג וכו' לא הנפיר שום מנהג א"כ מוכח דמה שכ' ונהכי נהוג פלומר שפן יש לנהוג וכן מתבאר ממה שכ' בס' ז"ך סי' ו' ונהכי נהוג ובד"מ שם אות ד כ' ומ"מ נ"ל לנהוג פהטור וסמ"ג וא"כ מה שכ' בהגהה ונהכי נהוג פונתו שפן יש לנהוג גם בס' סי' ו"א דאם היה אנוס וכו' ונהכי נהוג ובד"מ לא הנפיר שום מנהג רק כ' שנו"ל פדעת התוס' והאחרונים ובמפה כ' ונהכי נהוג ר"ל פן יש לנהוג וכן בס' סי' ו' וכן בס' קכ"ח סל"ה ובס' ער"א סי' ו' וקצת ממקומות הנ"ל יש לדחות לפי מה שזכורני שראיתי בפסחים שפדרכי משה שפדינו (הנספח להטור וב"י) הולידו את חסרון שהשמיטו פמה דברים ממה שפתוב פדרכי משה הנדפס בפני עצמו שאין מצוי אצלי ובס' תרל"ט סעיף ח' שכ' מרן נהגו שאין מברכין על הסופה אלא בשעת אכילה כ' הרמ"א ונהכי נהוג משמע שפונתו לומר שפן ראוי לנהוג פלומר אף במקומות שלא נהגו פן ראוי להם לנהוג פן: ט) הרמ"א לא ראה את ספר פדק הבית פן פתבתי בקונטרס הפללים במערכת המ"ם אות ק"ו בשם הרבנים ב"ש סי' ט"ו ונד מלאכי וכן ראיתי למרן חיד"א בשם הגדולים מערכת ספרים פאות בדה"ב וכ' שהוא פשוט שהרי בדה"ב נדפס שנת שס"ו ונהרמ"א משה עלה אל האלהים מקמי הדי טובא וע' בספר מחזיק ברכה א"ח סי' ק"א ובספר יפה ללב נר"ו בס' סי' ו' ונהר"ב פרמ"ג במשפחות סי' תרצ"ו סק"א (ד"ה ודע) כ' פמסתפק דשפא הרמ"א לא ראה ספר בדה"ב עי"ש ואם ספקות שלו פו וכו' וכבר הקריח מרן חיד"א פן ועיין בד"מ סי' ל"ח שתמה על מרן וכבר תיקנו בבדה"ב ומוכח דלא ראהו ועיין ד"מ יו"ד רס"י שפ"ט ולפי הנראה גם הרב מוהריט"ץ לא ראה ספר בדה"ב עי"ש בס' קל"ה דף קי"א ע"ג (ד"ה אמנם) ובבדה"ב ח"מ סי' קע"ו סכ"ו וק"ל.

ועיין בד"מ סימן תרפ"ח אות ז דנראה בעליל דלא ראה הרמ"א את ספר בדה"ב ועיין פתח הדביר ח"א דף ח"י ע"ג שנהר"ב מדבריו דנהרמ"א מביא אינה דברים שבבדה"ב

בְּשֵׁם ב"י וּלְפִי כָּל הַגִּזְלִים זֶה לֹא יִתְּכֶנּוּ: י) הֶרֶם"א זִמְנִין כּוֹתֵב אֵיזָה דִין בְּשֵׁם אֵיזָה פּוֹסֵק אֲרָף שֶׁהוּא תִּלְמוּד עֲרוּף לְפִי שֶׁהַשְּׂמִיטוּהוּ הַפּוֹסְקִים הַנּוֹצֵרֵף לְכוֹתְבוֹ בְּשֵׁם הַפּוֹסֵק שֶׁהֵבִיאוֹ עַל דֶּרֶךְ שֶׁכ' הֶרֶב יֵד מְלֹאכֵי בְּכֻלְיֵי רֵיב"ה אוֹת י"ט עַל הַרִיב"ה פֶּן כ' הֶרֶב יָפֶה לְלֵב נֶר"ו דֶּרֶךְ ט' ע"ג וּבְסִי"ג נֶק"ב אוֹת ג' וְעֵינֵי לְהֶרֶב מְשַׁק בֵּיתִי בְּסוּף פְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁכ' בְּשֵׁם מֶרֶן חִיד"א בְּסִפֵּר כְּפֵא רַחֲמִים שֶׁפֶן דֶּרֶךְ הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים לְהֵבִיא בְּשֵׁם פּוֹסֵק דְּבָר שֶׁהוּא ש"ס עֲרוּף פִּינּוֹן שֶׁהַפּוֹסְקִים כְּבָר הֵבִיאוּ הַש"ס אֵין חֲשַׁשׁ בְּכָף וְעֵינֵי וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם נֶר"ו דֶּרֶךְ ק"ד אוֹת ע' כָּל הַחַיִּים דֶּרֶךְ י"ט ע"א אוֹת י' וְהָאֲרַכְתִּי קִצֵּת בְּזֶה לְקַמֵּן סִי"ט אוֹת ח"ן: יא) הֶרֶם"א מְכַנֶּה אֶת שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים בְּשֵׁם הַגֵּהֶת אֶלְפָּסִי פֶן כְּתַבְתִּי בְּמִקּוֹם אַחֵר (אֵינִי זוֹכֵר כְּעַת מְקוֹמוֹ) וְעַתָּה רְאִיתִי לְמֶרֶן הַחֲבִי"ף בְּסִפֵּר חַיִּים וְשְׁלוֹם ח"ב סִי"מ"ו (ד"ה תְּשׁוּבָה) שֶׁכ' וְאֶפְשֶׁר דְּמָה שֶׁכ' הֶרֶם"א בַּד"מ אַע"ה סִי"כ כ"ג סכ"ג בְּשֵׁם הַגֵּהֶת אֶלְפָּסִי כּוֹנְנָתוֹ לְמָה שֶׁכ' הַשְּׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים וְכו' וְשׁוֹב כ' דְּהֶרֶב ב"ח בְּתִשׁוּבָה הַיְשָׁנוֹת כ' דַּמ"ש בַּד"מ הַגִּזְלִים הוּא מ"ש בְּשְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים עֵי"ש: יב) אִם מְבִיא הֶרֶם"א שְׁתֵּי דַעוֹת אַחַת בְּסִתָּם וְהַשְּׁנִית בְּלִשׁוֹן וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אִם דַּעוֹתוֹ פֶּה־סִבְרָא שֶׁהֵבִיא בְּסִתָּם הֵנָּה רְאִיתִי לְהֶרֶב רַמ"ץ יו"ד סִי"ע"ז שֶׁעַל מָה שֶׁהֵבִיא מֶרֶן בִּיּו"ד סִימֵן שִׁי"ט ס"ב בְּסִתָּם סִבְרַת הֶרֶם"ב"ם דְּלַמְפָּרַע קְדוּשׁ וְהֶרֶם"א הֵבִיא סִבְרַת הָרָא"ש וְהַטּוֹר דְּמִכָּאֵן וְלִהְבֵּא קְדוּשׁ בְּשֵׁם וִי"א כְּתֹב וְנ"ל וְאַף דְּהֶרֶם"א כ' וִי"א וְכו' נֶרְאֶה דְּדַעָה רֵאשׁוֹנָה עֵיָקֵר עַכ"ל מְשַׁמַּע שְׁפוּבֵר שְׂאָף בְּסִתָּם בְּדַבְרֵי מֶרֶן וּמַחְלֻקַּת בְּדַבְרֵי הֶרֶם"א אֶמְרִינוּ הַלֵּכָה כְּסִתָּם (שְׂאֵם לֹא פֶן מְנָא לִיָּה דְּהַעֲיָקֵר כְּדַעַת הֶרֶם"ב"ם הֵלֹא הָרָא"ש הַכְּרִיחַ כְּמָה הַכְּרִחוֹת דְּהַלֵּכָה כְּמָאן דְּאָמַר מְכָאֵן וְלִהְבֵּא וְכֹן נוֹטָה דַּעַת הַתּוֹס' נֶרְשָׁי עֵינֵי לְהֶרֶב לְחֵם מְשֻׁנָּה בַּפ"ד מֵהַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת הִי"ד) וְאִם פֶּן כָּל שְׁפֶן בְּסִתָּם וְאַח"כּ מַחְלֻקַּת בְּדַבְרֵי הֶרֶם"א גּוֹפִיָּה דְּאֶמְרִינוּ הַלֵּכָה כְּסִתָּם שׁוֹב מְצִאתִי פֶן בַּפְרַמ"ג א"ח בְּאֶשְׁלֵי אֲבָרְהָם סִי"ש"א ס"ק ז"ך (ד"ה אַעֲתִיק) וּבְסִי"ת כ"ט בְּאֶשְׁלֵי אֲבָרְהָם סִק"ב עֵי"ש וְכֹן כ' הֶרֶב אֶהֱל יוֹסֵף בַּחִיּו"ד סִי"כ"ב (ד"ה וַאֲע"ג) וְעֵינֵי בְּמָה שֶׁכְּתַבְתִּי (בְּשִׁדֵי חֲמֵד ח"א) בְּחֻלְקֵי הַפְּלִלִים בְּמַעֲרַכַת הַדְּלָת אוֹת ע"ז.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּפְלִלִים בְּהוֹרָאת אִיסוּר וְהִתֵּר שֶׁל הַגָּאוֹן פְּרִי מְגִדִים (בְּהַקְדַּמְתוֹ לְחֻלְקֵי יו"ד) שְׁעַמַּד בְּסִפֵּק זֶה בְּדַעָה סִתְּמִית בְּדַבְרֵי מֶרֶן וַיֵּשׁ אוֹמְרִים בְּדַבְרֵי הֶרֶם"א אֵי אֶמְרִינוּ דְּהַלֵּכָה כְּסִתָּם וּבְאֵר סִפְקוֹ וְסִינֵים וְרְאִיתִי בְּשׁו"ת מֵהַגָּאוֹן מוהר"ם זִיסְקִינְד אַבְד"ק לׁוֹבְלִין בְּסִי"ד' כ' הַשׁוֹאֵל בְּפִשְׁיטוֹת דַּעָה א' עֵיָקֵר אֶפְּלִלוּ דַּעָה א' בְּהַמְחַבֵּר וִי"א בְּהֶרֶב וְלִי צ"ע עַכ"ל וְחִידוּשׁ הוּא שְׁלֹא זָכַר הֶרֶב רַמ"ץ דְּבָרֵי הַפְרַמ"ג הַלְלוּ וְעַל כָּל פָּנִים אֵין מְזֶה רְאָיָה לְסִבְרָא סִתְּמִית וְאַחֲרֶיהָ יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּדַבְרֵי הֶרֶם"א עֲצָמוֹ דְּבִנְיָה נֶרְאֶה דְּמוֹדָה דְּהַסְתָּם עֵיָקֵר וּבְקוֹנוֹטְרִסִי בְּחֻלְקֵי אֶסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת חִירוּפִין אוֹת ג' כְּתַבְתִּי דָּאֵין סִפְקוֹ (שְׁבַחֲלֵק יו"ד) מוֹצִיא מִיָּדִי וְדָאֵי (שְׁבַחֲלֵק אֲנֹרַח חַיִּים): וְאִם מְבִיא שְׁתֵּי סִבְרוֹת בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים וַיֵּשׁ אוֹמְרִים כ' הֶרֶב מְשֻׁאָת בְּנִימִין בְּסִימֵן י"א דְּכוֹתֵב פֶּן מְשׁוּם שְׁלֹא הַכְּרִיעַ כְּאַחַת מֵהֶן וְכֹן בְּסִפֵּר בְּרַפַּת הַמִּים אוֹת ק"ד כ' עַל הֶרֶב הַלְבוּשׁ שֶׁכ' שְׁתֵּי סִבְרוֹת בְּלִשׁוֹן יֵשׁ פּוֹסְלִין וַיֵּשׁ מְכַשִּׁירִין דְּחֻשִׁיב לֹא הַכְּרִיעַ עֵי"ש וְהֵיָה נִלְע"ד דָּאֵם רְאִינוּ דְּבְמִקּוֹם אַחֵר דַּעַתוֹ נוֹטָה לְאַחַת מִסִּבְרוֹת אֶמְרֵי שְׁפֶן הִיא דַּעַתוֹ בְּאַמַּת וּמָה שֶׁהֵבִיא בְּמִקּוֹם זֶה שְׁתֵּי הַסִּבְרוֹת לָאוּ מְשׁוּם שְׁלֹא הַכְּרִיעַ עַל דֶּרֶךְ יִלְמַד סְתוּם וְכו'.

אַלָּא שְׁרְאִיתִי לְהֶרֶב פְּרִי צְדִיק בְּתִשׁוּבָה סִי"י"א דֶּרֶךְ ג"ן ע"ב (ד"ה וְעוֹד יֵשׁ לְתַמְנוּהָ) שֶׁהִק' דְּבָרֵי הֶרֶם"א אֶהְדִּי דְּבִאָה"ע סִי"קִי"ז סִי"א נְקִיט בְּפִשְׁיטוֹת דָּאֵישׁ שֶׁהוּא נִכְפָּה כּוֹפִין

אותו לגרש ואילו בסי' קנ"ד ס"ה הביא שתי הסברות בלשון י"א וי"א ולא הכריע עי"ש שהניחו בתימה ולענ"ד לא נפלאת לומר כמו שפכתתי ויש לומר שסמך על מה שכ' במקום אחר ולכן לא איקפיד וכ' שתי הסברות בסגנון זה ודעת הרב פרי מגדים בהקדמה ליו"ד בכללים לאיסור והיתר באות ב' ואות ד' נוטה דבכי האי גוונא הני לא הכריע (פתיב פן על דברי מרן ועל דברי הרמ"א) והבאתי דב"ק לעיל בסי' י"ג אות ט"ז עי"ש: (ג) הרמ"א פשפכותב ונהגו העם ולא כ' סתם נוהגים רצונו לומר שהעם נוהגים פן שלא בהוראת בית דין כי באותו ענין אין דעת הפוסקים פן עיין להרב מג"א בסי' ת"ץ סק"ט בשם תשו' הרמ"א סי' ל"ד ועיין במה שפכתתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חתן וכלה אות כ"א (ונדפס בספרי דברי חכמים סימן ס"ה): יד) אף דהרמ"א כ' וכן ראוי להורות אין זה הכרעה והני ספק מדלא כ' וכן עיקר שו"ת ברפת יוסף סוף חיו"ד בתשו' להג' מוהרש"ק ועיין בסוף ספר תשו' רח"ב בתשו' ה"א מהג' מוהר"ר דוב בהגאון פנ"י ששקבלה בידו מאביו ששקבל מקום שמביא הרמ"א בשם יש אומרים ולא סתם וכן ראוי להורות אין פונתו לפסוק כמותו והדבר מסור לחכמים להכריע במאזני צדק והביא שתי הדעות להוציא מדעת מרן הב"י שלא חש להפוסק שהוא מתבאר דאם פותב וכן ראוי להורות הני הכרעה דלא פשו"ת ברפת יוסף פן כ' בספר מגדים חדשים לידידי הרה"ג אבד"ק טעלעפין יצ"ו בכללים שפסוק הספר דף ז' אות א' ובחידושי מוהרש"א שעל דברי הפרי מגדים בהקדמתו ליו"ד בפללים בהוראת איסור והיתר פתיב ונ"ל כל מקום שלא כ' הרמ"א וכנ"ל להורות אין להחמיר ולחוש לדעה זו בשעת הדחק עכ"ל נראה קצת דדוקא וכן נראה לי להורות הוא דהני הכרעה: טו) מדכתב הרמ"א ויש לסמוך עלליהו ולא כ' וכן נוהגין והכי נהוג משמע ליה להרב ש"ך ביו"ד סי' ב"ן ס"ק ט"ו שסובר שדוקא בהפסד מרובה הוא שיש לסמוך עליהם פן כ' הרב פרי מגדים שם בחלק שפתי דעת ציון הוא מס' מגדים חדשים הנ"ל עי"ש באות ז: טז) ספר דרכי משה להרמ"א אם ראה אותו הרב פנסת הגדולה ועוד איזה רבנים רשמתי לקמן בסי' ט"ו אות ג': יז) כמדומה לי שראיתי שלחן ערוך עם הגהות שנדפס בחיי הרמ"א ובתשובות הרמ"א סי' קל"ב הקשו לו קושית על מה שכ' בש"ע והשיב עליהם ואין להשיג בשפתי ישנים כי כמה פעמים ראיתי שאפילו במנין השנים לא דק פן כ' מרן חיד"א בשם הגדולים במערכת ספרים באות הטי"ת (טור ובית יוסף) ועוד כ' שם שהרמ"א עשה ההגהות על השלחן ערוך במשך ששה שנים בערך שהרי בשנת שכ"ה נגמרו בדפוס כל חלקי השלחן ערוך ומשה עלה (הרמ"א) והיתה מנוחתו בשנת של"ג וכו' וכ' עוד ואל יהי קל בעיניך ידיעת זמן דפוס הספרים דזקמנין כמה תמיהי יתורצו כאשר תראה בכמה דוכתי בשם הגדולים ראשון ושני עי"ש והוצרכתי לכתבו לפי שראיתי בקונן אוצר הספרים במערכת השי"ן (שלחן ערוך) נומער 701 שמזכיר השלחן ערוך שנדפס בראשונה בשנת של"ח ולפי זה לא נדפסו ההגהות הן בעודנו חי שפבר עלה שמים בשנת של"ג ולפי הנראה נמשך אחר מה שכ' בשפתי ישנים שמזכיר שם תוס' ש"י והוא ראשי תיבות שפתי ישנים ולא ראה דברי מרן חיד"א הנ"ל (פן אני פותב בהשערה כי ספר שפתי ישנים אין מצוי אצלי) ואתה תחזה בתשובת הרמ"א סי' קל"א שהבאתי בסי' זה אות ה' שמזכיר ההגהות שנדפסו בש"ע שנדפסו מחדש וכו' והיה בהעלם מעיני מרן חיד"א ועיין בכנסת הגדולה החדש בחלק א' צד 164 ובחלק שני צד 185 אות י"ב: יח) מה

שְׁהַאֲשַׁפְנוּם קָבְלוּ דַעַת הָרַמ"א כְּשֵׁם שְׁאַנְחָנוּ הַסְפָּרָדִים קָבְלוּ הוֹרָאוֹת מִן פִּדְוּעַ
מְסַפְקָא לִיהִי לְהַרְבֵּי וַיִּקְרָא אַבְרָהָם בַּאֲה"ע סִי י"א אִם הוּא דְוָקָא מַה שְׂכ' בְּהִגָּהוֹת הַשְּׁלַחַן
עָרוּף אוֹ אִף בְּמַה שְׂכ' בְּדַרְכֵי מִשְׁה וְלֹא הוּבָא בְּהִגָּהָה הוּא פֶּן עֵינָן בְּשִׁדֵי חֲמַד בְּחֻלְק
אַסִּיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת בְּרָכוֹת סִי ג' אוֹת ה' (בד"ה וְהִנֵּה אַחַר זְמַן רַב): סִימָן טו.

פְּלָלִי שְׁאָר מְחַבְרִים. א) פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָּה חֻלְק א"ח חֲבָרוּ בְּקוּשְׁטָא שְׁמַתְנַהֲגִים עַל פִּי דְבָרֵי
מִן בִּש"ע וְאִין חוֹשְׁשִׁים לְסִבְרַת הָרַמ"א וְהַרְבֵּי הַלְבוּשׁ וְלִכּוֹן לֹא חָשׁ לְהַזְפִּירָם אַבְל כְּנַה"ג
חֻלְק ח"מ חֲבָרוּ בְּתִירָא שְׁמַתְנַהֲגִים גַּם עַל פִּי דְבָרֵי הַמַּפָּה וְהַלְבוּשׁ לִכּוֹן הוּא מְזַפִּירָם שָׁם
וְכֵן בִּשְׂכַנָּה"ג א"ח פֶּן פְּתָבוּ הַרְבָּנִים יַד מְלֹאכֵי בְּכָלִי שְׁאָר מְחַבְרִים אוֹת מ"ו וּבְרַכ"י סִי
תס"א אוֹת ב' בְּשֵׁם תִּשׁוּ' כְּנַה"ג סִי ד"ך וְאִינוּ מְצוּי אֲצֵלִי לְרֵאוֹת דְּב"ק וְלִפִּי הַנִּרְאָה
מִיחְלָפָא שְׂיִטְמִיָּה בְּשִׁנּוֹתוֹ אֵת טַעְמוֹ בְּזֵה דְּבַהֲקָדְמַת כְּנַה"ג ח"מ ח"א יִשְׁנוּ בְּנוֹתָן טַעַם
לְשִׁבְחָה עַל דְּבַר הַשְּׁמִיטָה וְז"ל בְּחֻלְק א"ח לֹא הִבְאִתִּי כִּי אִם מַה שְׂבָא בְּסַפְרֵי גְדוּלֵי
הָאֲחֻרָנִים בְּתִשׁוּ' לֹא מַה שְׂבָא בְּסַפְרֵים עַל סֵדֶר הַלְכוֹת וְהַדִּינִים וְלִסְיָבָה זֹו לֹא הוּבָאוּ
בְּחֻלְק הַנְּזַכָּר דַּעַת הָרַב הַמַּפָּה וְרַב הַלְבוּשׁ וּסְמ"ע וּב"ח.

וּשׁו"ר הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים לְהִבְיָא גַם דַּעוֹת הַרְבָּנִים הַנּוֹ' לְמַעַן יִהְיֶה הַסְפָּר הִנֵּה כְּשִׁלְחַן
הָעָרוּף וְעָלְיוּ מִינֵי מְגִדִים וְכוּ' עִי"ש וְלֹא מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי דֵה"ח וְהָא אֵיתָא: וְסַפָּר שְׁפָתֵי
פִּהוּן עַל חֻלְק ח"מ לֹא רָאָה הַכְּנַה"ג מְעוּלָם אַעפ"י שְׁנֹדְפֵס בְּיַמֵּי פֶּן כ' הָרַב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם
בַּח"א ח סִימָן י"ט סוּף דָּף ט' בְּשֵׁם מִן חֵיד"א בְּשֵׁם הַגְּדוּלִים ח"א דָּף כ"ו (דְּבָרֵי בְּזֵה
הֵם בְּמַעְרַכַת גְּדוּלִים בָּאוֹת הַחֵי"ת מוֹהַר"ר חַיִּים בְּנִבְנֻשֵׁת) וְהִסִּיר מְעָלְיוּ בְּזֵה תְּמִיחַת
הָרַב מְעַשֶׂה אַבְרָהָם בַּאֲה"ע סִי מ"ז עַל שְׂכַנָּה"ג ח"מ כ' דַּעַת הַסְמ"ע וְלֹא הִבְיָא דַּעַת
הַש"ף עִי"ש: ב) מִפְּתַחוֹת סְפָר תִּשׁוּ' כְּנַה"ג הַנְּד"מ לֹא עֲשָׂאָם אַחַר אֱלָא הָרַב עֲצָמוּ יָדָיו
יִצְרוּ (וְנִפְקָא מִינֵיהּ לְלַמּוּד מֵהֵם כְּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאֲנָפִין) פֶּן כ' מִן חֵיד"א בְּסַפָּר שְׂיִוְרֵי בְּרַכָּה
י"ד סִי קס"א אוֹת ד': ג) הָרַב פְּנֹסֶת הַגְּדוּלָּה לֹא רָאָה אֵת סְפָר דְּרַכֵּי מִשְׁה כִּי לֹא הִגִּיעַ
לְיָדוֹ פֶּן כ' מִן חֵיד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף סִי ע"ת אוֹת ג' וְהַרְבֵּי מְאָמַר מְרַדְכֵי סִי פִר"ח ס"ד
וּסִי שִׁי"א אוֹת ח' וְסִימָן תִּק"ה ס"א (ד"ה אַבְל) וְעֵינָן לְהַרְבָּנִים זְכוּר לְאַבְרָהָם ח"א
בְּמַעְרַכַת ט"ב ד"ה ט"ב שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּה חֻקֵּי לֵב ח"א דָּף כ"ד ע"א חַיִּים וְשָׁלוֹם דָּף
ע"ג ע"א וַיִּקְרָא אַבְרָהָם דָּף קכ"א אוֹת צ"ד כָּל הַחַיִּים דָּף כ"ג אוֹת ס"ז וְעֵינָן בְּמַה
שְׁפָתֵי בְּקוּנְטֵרֵס אַסִּיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת חֻזְקָה בְּמִצּוֹת אוֹת א' ס"ק י"ט (ד"ה וְרֵאִיתִי
לְהַרְבֵּי פְּנֹסֶת): וְלִפִּי הַנִּרְאָה גַם הָרַב בֵּית חֲדָשׁ לֹא רָאָה סְפָר ד"מ שְׁהָרֵי בְּרַס"י רַמ"ד מַה
שְׂכ' דַּר"ת לְעֲצָמוֹ הוּא דְּהַחֲמִיר וְהִבְיָא רָאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דַּע"ז פֶּן כ' הָרַב בַּד"מ
וְלֹא הַזְכִּירוּ וְע"ע בַּאֲה"ע סִי ס"ב ס"ה וּבַד"מ שָׁם אוֹת ו' וְז' וְעֵינָן בַּב"ח א"ח סוּף סִי
צ"ז מַה שְׁתִּירָץ לְקוֹשְׁיַת מִן הַב"י וְקִרְוּבִים דְּבָרֵי לַמ"ש בַּד"מ כִּיעִי"ש וְעֵינָן עוֹד בַּב"ח
וְט"ז יו"ד רַס"י רַס"ב שְׁלֹא רָאוּ הַד"מ וְהָרַב הַסְמ"ע בְּהַקְדָּמָתוֹ כְּשֶׁהַזְכִּיר חִיבּוּר הַד"מ
כ' אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ לְאוּרוֹ עֲדִינָן עִי"ש אוּלַי פְּנִנְתּוֹ שְׁלֹא גְדַפְס עֲדִינָן אַבְל הוּא ז"ל נִרְאָה
מִתּוֹדְלִשׁוֹנוֹ שְׁרָאָה אוֹתוֹ וַיִּדַּע מֵהוּת הַסְפָּר וּמְעַשֶׂהוּ וְגַם בְּפִרְיִשָּׁה א"ח סִי צ"ז וְצ"ט
הַזְכִּיר אוֹתוֹ וְגַם בַּסְמ"ע סִי שִׁל"ב סִי ב' הַזְכִּירוּ וְכֵן בְּדִרְיִשָּׁה יו"ד סִי קכ"ד הִבְיָא מַה
שְׂכ' הַד"מ שָׁם אוֹת ט"ו וְכֵן בַּסוּס"י פ"ז וּבְסִי שִׁפ"ט וְעֵינָן ד"מ אַה"ע סִי קס"ט אוֹת ג'
וּבְדִרְיִשָּׁה שָׁם לֹא זָכַר אֵת דְּב"ק וּבִי"ד סִי קצ"א הִבְיָא דְּבָרֵי הַד"מ שְׁבָאוֹת ח' וְעֵינָן
לְהַרְבֵּי מְאָמַר מְרַדְכֵי בַּסִּי י"ג סִימָן שְׁנִרְאָה כְּמַשִּׁיג עַל הָרַב שְׂכַנָּה"ג דְּנַעְלָם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי

הד"מ עי"ש ולפי מה שכ' הוא עצמו בְּדוֹכְתִי הַנָּ"ל אין מקום להשגה זו וְעַיִן בְּשׂוֹדֵי חֲמַד ח"א בְּחֻלְק אֲסִיפֵת דִּינִים מְעַרְכֵת בְּרֶכֶת חֲתָנִים אוֹת ו' (ד"ה גַם אֲשׁוּ"ר) וְלֹא הֵיטָה פְּנֹתַי לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב כְּנֵה"ג שְׁנַעְעֵלֶם מִמֶּנּוּ דְבָרֵי הַד"מ רַק הַפְּנִינָה שְׁנַעְעֵלֶם מִמֶּנּוּ דְבָרֵי הַגְּדוֹלִים שֶׁהוּבְאוּ שָׁם פְּאֲשֶׁר דִּקְדַּקְתִּי שָׁם בְּלִשׁוֹנִי כִיעִי"ש וּבְקוֹנְטְרַס הַנָּ"ל בְּמַעְרַכֵת אַרְבָּעָה מֵינִים סִימָן ג' אוֹת י"ח פְּתַבְתִּי דְּהָרַב הַלְבוּשׁ אוֹלֵי לֹא רָאָה אֶת ס' ד"מ וְכֵן פְּתַבְתִּי בְּמַעְרַכֵת ר"ה אוֹת ל"ב וְכֵן צִדְדִתִּי בְּשׂוֹדֵי חֲמַד הַנָּ"ל בְּחֻלְק הַפְּלָלִים בְּמַעְרַכֵת הָאֶל"ף אוֹת שִׁי"ג עִי"ש: וְאִם הָיָה הַסֵּפֶר דְּרַכִּי מְשֵׁה בְּיַד הָרַב נִחְלַת שְׁבָעָה עֵינָן בְּמָה שֶׁהִבְאֵתִי בְּקוֹנְטְרַס אֲסִיפֵת דִּינִים בְּמַעְרַכֵת חֲתָן וְכֵלָה אוֹת א' (בד"ה וְעַיִן בַּמַּכ"ע הַצּוֹפֵה): וְעַל הָרַב בְּאֵר הַגּוֹלָה כ' יְדִידֵי הַגְּאוֹן אד"ר אבד"ק פְּאַנְיוּוֹעַז יצ"ו בְּכַנְסֵת הַגְּדוֹלָה הַחֲדָשׁ צד ל"ב אוֹת ח' דְּלִפִּי הַנְּרָאָה לֹא הָיָה בְּיַדוֹ הַסֵּפֶר דְּרַכִּי מְשֵׁה עִי"ש (עַל הַדִּין שֶׁבִּי"ד סִימָן שפ"ד סְעִיף א'): עֵתָה רְאִיתִי בַב"ח יו"ד סי' ד"ן ס"ד סוֹף ד"ה נְעַקְרָה וְכו' שֶׁהִזְכִּיר אֶת הַד"מ גַּם רְאִיתִי לְהָרַב שֶׁלְחָן גְּבוּהָ בְּכֻלָּיו אוֹת י"ג וּבִתְשׁוּ' אֶהֱל יוֹסֵף חִי"ד סי' כ"ב (ד"ה וְאֵע"ג) כ' בְּשֵׁם הַרַב"ח יו"ד סי' נ"ז ס"א דְּכַשְׁפוֹתֵר הַרַמְ"א מ"ש בְּמַפָּה לַמ"ש בַּד"מ שֶׁדְּבָרָיו שֶׁבְּהִגָּהוֹת הֵם עֵינָקֵר (פְּעֵת לֹא מְצַאתִי דְבָרֵי הַרַב"ח הַלְלוּ וְאֵהִימְנוּתִיָּה סְמִיכְנָא) הָרִי מְפֹנְרֵשׁ דְּרָאָה וְיָדַע אֶת דְּרַכִּי מְשֵׁה וּבְמַקוֹם שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ צ"ל שֶׁלֹּא הָיָה אִזּוֹ בְּיַדוֹ: (ד' עַל הָרוֹב פְּשׁוֹתֵב הָרַב כְּנֵה"ג שֶׁהִמְנִיָּה פֶּה וְכָף וְלֹא בְּאֵר עַל שׁ אֵיזָה מְקוֹם מַעֲיֵד שֶׁפֶן הִמְנִיָּה פְּנִינָתוֹ הִיא עַל עִיר קוֹשְׁטָא קְאִי וּבְפֶרֶט בְּכְנֵה"ג יו"ד פְּאֲשֶׁר יִרְאָה הַרְוֹאָה בְּמַקוֹמוֹת רַבִּים אֵין מְסַפֵּר וּמָה שֶׁכ' הָרַב זְכוֹר לְאַבְרָהָם אַבִּיגְדוֹר בַּחִי"ד סי' ד' שֶׁרְצָה לְהַקְל בְּקוֹשְׁטָא בְּאוֹמְרוֹ דַּמ"ש בְּכְנֵה"ג דֵּהִמְנִיָּה לְאַסְוֹר הוּא בְּמַקוֹמוֹ וְלֹא פְּלִיגִי מֵר פְּאַתְרִיָּה וְכו' דְּבָרָיו תְּמוּהִים שְׁנֹדָאֵי מָה שֶׁכ' הַכְּנֵה"ג עַל קוֹשְׁטָא הוּא שְׁמַעֲיֵד עַל הִמְנִיָּה וְכו' כֵּן כ' מְרֵן הַחֲבִי"ף בְּסֵפֶר מְשֵׁא חַיִּים דָּף ב"ן אוֹת פ"ו וְאִם פְּלָל זֶה שְׁרִיר וּבְרִיר יֵשׁ לַתְּמוּהָ ג"כ עַל הָרַב חַיִּים מְדַבֵּר דָּף מ"ו ע"ב שְׁנִסְתַּפֵּק אִם מָה שֶׁפְּתַב מְרֵן הַחֲבִי"ב דֵּהִמְנִיָּה לְאַסְוֹר (בְּדִין אַחֵר) הוּא עַל קוֹשְׁטָא אוֹ עַל אֲזַמִּיר וְכו' וְכַתֵּב לְהַקְל מִחֲמַת הַסֵּפֶק וְהִבְאֵתִי דְּבָרָיו בְּקוֹנְטְרַס הַפְּלָלִים מְעַרְכֵת הַמ"ם אוֹת קל"ה עִי"ש: ה) תְּשׁוּבוֹת הָרַב מוֹהֲרִיט"ץ לֹא רָאָה הָרַב כְּנֵה"ג כִּי הָרַב כְּנֵה"ג עָלָה לְשִׁמִּים בְּשִׁנַת תַּג"ל וְשׁו"ת מוֹהֲרִיט"ץ נְדַפְסֵ שְׁנַת תַּנ"ד כַּמ"ש בַּשֵּׁה"ג (עֵינָן בְּמַעְרַכֵת גְּדוֹלִים מְעַרְכֵת הַחִי"ת מוֹהֲר"ח בְּנִבְנֻשְׁתֵּי וּמַעְרַכֵת הַי"ד מוֹהֲר"ר יוֹם טוֹב צִהְלוֹן) כ"כ הָרַב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם נַר"ו דָּף קכ"א אוֹת צ"ה וּדְבָרָיו בְּרוּרִים וְנִכְוָנִים בְּטַעֲמָם וְכַתֵּב שָׁם בְּשֵׁם הָרַב יֵד אֶהְרֵן אַה"ע סי' ע"ה אוֹת יו"ד שֶׁהַעֲיֵד שְׁמַעוֹלָם לֹא הִזְכִּיר הָרַב כְּנֵה"ג אֶת שׁו"ת מוֹהֲרִיט"ץ כִּי לֹא רָאָה אֶת סֵפֶרוֹ עִי"ש.

וְנִסְתַּלְקָה בְּזֶה תְּמִיּהַת גְּדוֹל בְּדוֹרְנוֹ הָרַב מוֹהֲר"א פֶּאלֶאג"י נַר"ו בְּסֵפֶר דַּר' אַפְהוֹ תְּנוּפָה חַיִּים דָּף שִׁי"ב ע"ג עַל מְרֵן הַחֲבִי"ב שֶׁלֹּא זָכַר שׁו"ת הָרַב מוֹהֲרִיט"ץ סי' רפ"ד עִי"ש. וְכֵן תְּמָה ג"כ בְּסֵפֶר אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ בְּדַרוּשׁ ד' לְהַלְבִּישָׁה דָּף מ"ז ע"ד עַל דְּבַר הַשְּׁמִיטָה בְּכְנֵה"ג אֶת שׁו"ת מוֹהֲרִיט"ץ וְעַמּוֹ הַסְּלִיחָה וְאֵין זוֹ מִן הַתְּיָמָה פְּלָל: וְתְּשׁוּבוֹת הַרַדְבָּ"ז ח"ב אִם נְדַפְסוּ בְּזַמַּן הָרַב כְּנֵה"ג אוֹ שֶׁהָיוּ בְּיַדוֹ וְהֵמָּה בְּפִתּוּבִים וְאִם יֵשׁ לַתְּמוּהָ עָלָיו אִם אֵינּוּ מְזַפְרִים עֵינָן לְמְרֵן חִיד"א בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סִי תַקמ"ה וְהִבְאֵתִי דַב"ק לְקַמֵּן אוֹת ל"א (בַּד"ה וְאִם רָאָה מְרֵן: ו) כְּנֵה"ג וְכָל שְׁאָר הַסֵּפָרִים הַמְצַיִינִים סֵפָרֵי הַפּוֹסְקִים כָּל הַסּוּמָךְ לְדוֹן עַל פִּיָּהֶם לֹא יָפָה עוֹשָׂה כַּמ"ש מְרֵן בְּהַקְדַּמַת כ"מ וְכו' אָמַר עַל ס' ש"ע שְׁאֵין לְסַמְוֹךְ עָלָיו לְמַעֲשֵׂה אִם לֹא רוֹאָה הַדְּבָרִים בְּמַקוֹמָן וְשֶׁרְשׁוֹן כֵּן כ' הָרַב דְּבַר מְשֵׁה בַח"ג בַּח"מ

סי' י"ב דף ס' ע"ד ומה שכ' בשם מרן שכ' פן בהקדמת הכ"מ עיין במה שפתיבתי לעיל
סי' י"ג אות ב'.

ואם זכרוני אינו מכזיב ראיתי שפבד ידידי הגאון בע"ס הנזר זכר יהוסף יצ"ו באחת
מתשו' אלי פתב תוכחת מגולה ע"ז פי אף שהרב כנה"ג רב גובריה ומי לנו גדול בישראל
פמוהו יורה.

בכל זאת אין לסמוך על הפתוב בספר והראה באותו ענין שקצר הרב כנה"ג והיה מקום
לטעות ח"ו ומפאן מודעה רבה לאורייתא אוריין תליתאי ספרי שדי חמד חלק אסיפת
דינים וחלק הפללים וספר דברי חכמים אשר חברתי אנכי הדל ונבזה שאין לסמוך על
הפתוב בס' להורות הלכה פן פי לא היתה פונתי אלא להקל על המעיין שלא יצטרך
לחפש בשעת מעשה באיזה ספר מדבר באותו ענין ואם הרבנים הנז"ל פתבו פן על הספר
הנזר כנה"ג ראש המאספים אביר הרועים ואם בארזים וכו' ק"ו פן בנו של ק"ו לגבי
ידידי תוש אפל ושלל וחלילה לסמוך על הפתוב בספר איש דל ואביון פמוני להקל דמה.
עלובה עיסה שמעיד עליה. נחתומה.

חח"מ מה הוא אומר פעמים הרבה מצאתי בעצמי אחת מני אלה שגיאומי ותקנתי בעה"י
ובמקומות אין מספר לא הרגשתי בהן ומשנה לא זזה ממקומה ונכתב ונחתם בספר ולכן
אין לסמוך למעשה עד אשר יראה המעיין בשרשן של דברים זולת במקומות שהבאתי
בספרים הנז"ל ששאלתי בענין ההוא את פי גדולי דורנו יצ"ו והשיבו פה וכה בזה ודאי
יכול כל אדם לסמוך פי לא אשר באמונתי חלילה ותקנתי מודעה ע"ז ושלחתי להדפיסה
אך ידידי נפשי ביטלו דעתי בזה ולא נדפסה: הט אונף ושמע דברי מי שגדול בדורו בים
של שלמה בהקדמה שניה למסכת תולין קרוב לסופה על חיבור מרן הבית יוסף אחר
שכ' שהראה כמה חידישים מספרים הקדמונים שלא היו בימים שעברו וחידישים אשר
נמצאו בכל הספרים ולא חסר דבר וכו' וכמעט שלא הניח מקום להתגדר בו וכו' הנה
אחר זה פתב על אשר עשה פשרות בפסקי הלכות וכו' והתלמידים הולכים אחר דבריו
ופסקיו וכו' מאחר שראו שפן פתוב בספרו שפך הלכה אומרים פן כ' הרב להדיא פי פה
הענין הרע אשר לפניהם מה שפתוב בספר יאמינו אם יעמוד אחד חי וצונח ככרויכא
שאין הדין פן בראיות גמורות או אפילו בקבלה לא יחושו לדבריו ובפרט האידנא
שבעונות הרבים הלומדים מועטים והנסמכים מרובים ותופסין דברי הספר אשר מצאו
בו כל החידישים ובזה הנושו הקטנים לגדולים והנערים לזקנים אני הגבר ראה כל אלה
וכו' ובאיזה מקומות לא ירד לעומק ההלכה לגדל המלאכה רבה שהיתה עליו לכן
הוכרתי להעלות על הספר וכו' אלו תורף דב"ק (ועוד התרעם עליו על אשר החליט
לפסוק פשלשה עמודי ההוראה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש נגד שאר הראשונים עיין מה
שפתיבתי לעיל בסי' י"ג אות ל"ג בד"ה והנה) ואם על ספר הטהור והקדוש מרב רבן
האדם הגדול רבן של בני הגולה התרעם על התלמידים שבדורו הסומכים על כל הפתוב
בספר על אחת כמה וכמה תוכחת מגולה פפולה ומכופלת על הסומכים על אשר פתוב
בספר הדיוט ושלל פמוני חלילה להם לעשות זאת וחובתי אעשה לפרסם ולהזהיר על
זה השומע ישמע ואני את נפשי אציל שלא יפשו בי חלילה: ואם ישאל השואל מי שידע
בעצמו מן ערכו מה לו לעמוד במקום גדולים לחבר חיבורים ולהפיצם בישראל

ושתיקתו יפה פן יבואו אחרים ויסמכו על דבריו כמו שמצינו לקדושים אשר בארץ
גאוני ארץ בדורות שלפני פנינו שלא רצו לחבר חבורים ולהדפיסם מחשש זה פכתוב
בתשובת הגאון מוהר"ר ישראל בהגאון מוהר"ר שלום המכונה שבנא הובאה בתשובות
רבינו הרמ"א סי' כ"ה (דף ל"ג ע"ב בסוף ד"ה ומ"ש דמתוך) אמנם היכא דפליגי פוסקים
בתראי פהרא"ש והמרדכי על התוס' הלכה פנותיהו וכן קבלתי מאמ"ו רבן ומאורן
של כל בני הגולה אשר העמיד תלמידים הרבה וכו' וזמנין סגי אין בקשתי ממנו עם
הרבה לומדים שיעשהפסק והשיב אם פן יפסקו כאשר אכתוב מטעם דהלכה כבתראי
ואין רצוני שייסמכו העולם עלי וכו' ומהאי טעמא לא עשה רבו הגאון מוהרי"ף שום
ספר גם שום תשובה ששלחו למרחוק לא העתיקו בביתם אלו הגאונים מהאי טעמא אף
כי היה נחשב בעיניהם פיהרא ע"כ תורף דב"ק ואם פה אמרו גדולי ישראל הדברים
ק"ו לחדל אישים היודע בעצמו מיעוט ערכו זאת אשיב כי הגאונים האלו היו ידועים
ומפורסמים בגדולת תורתם וקדושתם ולא הספיק להם לכתוב איזו מודעה כי חשו
שיתלו בני דורם והבאים אחריהם כי מגודל ענותנותם לפי קדושתם אומרים פן לכו
חשו שמא יסמכו עליהם לא כן איש אשר פמוני דלא זו בלבד דלא פקיע שמאי פשם
הגדולים אף כל רואה את החבורים שלי יבין וישפיל וידע מה אני לא חריף ולא בקי לא
סיני ולא עוקר הרים וכל אשר פתוב באיזה ענין שיהיה לא מרוב בקיאותי כי הפל הוא
מפי ספרים וספרים ולא נסקרו בסקירה אחת פדרף הבקיאים כי אם לאט לאט במשך
זמן זמנים טובא בטוח אני שתספיק הודעה זו ולא יכשלו בי חלילה: ומדי דברי בענין
זה במקתבי להגאון משאוןיל הנז"ל יצ"ו פכת לי במכ"ג ונ"ל כאשר ראיתי בהמודעה
שמעיר בענין הקצור ארשום לכ"ת לדוגמא מ"ש הגר"י מפראג בח"מ סי' א' אורים
סק"ג ונדקא במלתא דממון בעינין ח"פ אבל בשאר דברים הפל תלוי במילתא דשכיח
ולכך מקבלים גרים וכופין על הגט הואיל ושכיחים מ"ע ומלבד שהוא נגד המציאות
בגרים ונגד השכל דבליפא מילתא דממון יותר הוי הסברא דלא עשו תקון פלל ולמענין
בסמ"ע מפנרש ההיפך ממ"ש וה"ה לשאר עניינים גדולים שהרי אמרו לקבל גרים בזה"ז
במקום שיש רשות מצד חקי המלכות אע"ג דלא שכיח וגם הוי מעשין אגטין בבבל אע"ג
דליפא ח"כ וא"כ תלוי רק בענין גדול ויותר פלא שגם בנתיבות המשפט נמשך אחר
האו"ת בהעתקתו בשם סמ"ע ולא עיין בפנים עכ"ד יצ"ו: שוב מצאתי שמה שפכתתי
לעיל בשם ידידי הגאון הנ"ל יצ"ו שפכת אלי בתשו' אחת שאין לסמוך על הקיצורים
וכו' הן הדברים שהבאתי בשמו בספר דברי חכמים בשדי חמד ח"א סי' ק"ך (בד"ה
והנה) עי"ש פדרף ק"א ע"א: ודע דכשמביא הרב כנה"ג (ומסתמא פן הוא דרף כל הרבנים
בעלי אסופות) מחלוקת הפוסקים אין לומר דנקיט פסברא שמביא באחרונה כי הוא לא
דקדק בזה וכמ"ש בהקדמת כנה"ג א"ח וה"ד מרן חיד"א בס"י תקמ"ח במחבר"ר ועיין
להרב דברי מנחם סי' תקל"א אות י"א וכו' הרב מוהר"ם גאלאנטי בספר דברי מרדכי
דף קמ"ג ע"ד לא זו הדרף לפסוק דין ולהביא ראיה מדברי הרב כנה"ג שמביא דברי
הפוסקים בקצרה וצריך לעיין בעיקר ושורש הענין וכו' ע"כ ועיין בשדי חמד ח"א בחלק
אסיפת דינים מערכת גט סי' ג' אות י"ח וסי' כ"ח אות י' שאין לסמוך על מה שהביא
איזו סברא באחרונה לומר שפן דעתו שהוא עצמו העיד שלא דקדק בזה וכן ראיתי עתה
בספר יקר המעלות לשלמה הנדפס חדש ממש שפכת בדרף ל' אות ב' ספר כנסת הגדולה

הוא מאסף לכל המתנות ואין ראוי לסמוך על דבריו אלא במקום שמתבאר מדבריו
בבירור שדעתו לפסוק פן הלכה למעשה וכן כ' הרב בהקדמתו בס' כנה"ג חלק א"ח ונ"ל
וממה שראוי שתדעו שהבא לפסוק הלכה מתוך חבור זה לא יפסוק זולת פשאני פוסק
ההלכה בפירוש שהוא ברור בדבר בירור שאין אחריו בירור שדעתי לפסוק בו אמנם
כל שדברי מסופקים אל יסמוך לומר הואיל והמחבר הביא דעה זו באחרונה ודאי דהכי
סבירא ליה כמו שהורגל זה בספר הרב מרן הב"י וכל קדושים עמו אין זאת שאני לא
דקדקתי בזה וכו' עי"ש והיו דברי אלה לנגד הפוסקים האחרונים לבל יטעו בזה ח"ו
עכ"ד הרב המעלות לשלמה: ז) תרומת הדשן ופסקים וכתבים ש'לו יותר יש לסמוך על
מה שכ' בתה"ד מעל הפסקים וכתבים דמה שאדם כותב בספר יותר מדקדק בו מכתביו
כן כ' מרן בבית יוסף א"ח סימן רס"ג ומרן חיד"א בספר שם הגדולים במערכת גדולים
באות היו"ד (מוהר"ר ישראל איסרלאן) כ' בשם הרב פרמ"ג בהקדמתו ליו"ד אות ט'
דהפסקים הם אחרונים להתה"ד וכתב על דבריו ולי נראה דלאו מקילתא פסיקתא היא
דיש קודם תה"ד ויש אחרונים עי"ש ולפי הנראה נפקא מינה מפלוגתייהו אי עבדינו
עיקר מה שכתוב בפסקים נגד מה שכותב בתה"ד ונעלם מעיניהם דברי מרן הב"י
דסמכינו טפי אמה שכתב בתה"ד מעל מה שכתב בפסקים ומצאתי שרוב פתח הדביר
בח"ג דף ס"ו ע"ד עמד בזה והביא שרוב פרמ"ג עצמו בהקדמתו לחלק א"ח אחר סדר
הנשאל עם השואל באות ל"ז פתב וז"ל ביו"ד צדדנו אי כתבים באחרונה חכר עיין ב"י
א"ח סי' רס"ג תה"ד יותר עיקר מכתביו ובט"ז ב' פסק ככתביו וי"ל דסובר דלא פליגי
עיין פרישה עכ"ל ובעיקר דברי מרן הב"י הנ"ל שדי נראה הרב פתח הדביר דלפי מה
שכתבו פמה רבנים דהתה"ד הוא עצמו סדר שאלותיו לעצמו ולא שנשאל מאחרים כמו
שהביא הרב יד מלאכי בכללי שאר המחברים אות ל"ז והפסקים כתבם להורות הלכה
למעשה על מה שאמרו והוא א"כ איפכא מסתברא דיש לסמוך על הפתוב בפסקים שהם
להורות הלכה למעשה מעל התה"ד שהוא חבור שסדר לעצמו אף שעשאו בעיון רב
ובדקדוק עצום מ"מ מה שהוא להלכה ולמעשה עדיף טפי ולכן פתב דמרן הב"י בסי'
רס"ג עיקר סמיכתו לפסוק כהתה"ד הוא על מה שכ' אח"כ ועוד דמה שקשה מ"ש
בכתביו פכר יישבו בתה"ד אבל בעלמא מודה דהפסקים עיקר אלו תוד"ק ובקונטרס זה
פתבתי פיוצא לזה בסי' ה' אות י"ד ובסי' י' אות ב' ובסי' י"א אות ח' ובסימן י"ד אות ז'
וצריך להתיישב בכל הרשום להתלמד על התה"ד ופסקים ולכל הדברות נראה לדעתי
הענינה שדעת מרן בב"י הנ"ל היא ללמד על הכלל כולו שפכל מקום אית לן למינקט כמו
שכ' בתה"ד נגד מה שכתב בפסקים: והגהות לשערי דורא חכר הרב תרומת הדשן
באחרונה פן כ' הרב פרי מגדים בהקדמתו ליו"ד בפללים בהוראת איסור והיתר אות ט'
בשם ים של שלמה בפרק כל הבשר סימן מ"ח וציין שפתי כהן סי' ק"ח אות י"ז: ואם
כותב הרב תה"ד איזה דבר בשם גדול אחד פונתו על מוהרי"ל פן כתב הרב חכם צבי
סי' קכ"ד הביא דבריו הרב יד מלאכי בכללי שאר המחברים אות ל"ב וכתבו בספר בשם
הרב מוהרשד"ם שכתב בחלק אהע"ז סי' נק"ה מעיד אני עלי שמים וארץ פי דברי הרב
תרומת הדשן היו חשובים בעיני מורי הרב הגדול פדברי הרא"ש המפורסם וידוע חכמת
תורתו והוא דבר ומי ישיבנו: ח) הרדב"ז מעולם לא ראינו שהביא דברי מרן הב"י פי

לפי סדר הזמנים נמי לא ראה הרדב"ז חבור הב"י פן כתב מר בריה דרב שמש צדקה יו"ד רס"י ל"ג בהגהה.

ולפי הנראה לא ראינו אינו ראה עיני ברפי יוסף יו"ד סי' שצ"ג אות ב' שכתב דהרדב"ז בחדשות סי' תרס"ב תמה על מרן שם ס"ד איך חלק על הראשונים מסבא וכו' (לענין שינוי מקום האבל בשבת עי"ש) גם הרב בית עובד בדינים הנוהגים בימי העומר בדר רנ"ב אות ט' הביא תשובת הרדב"ז החדשות ח"ב סי' תרפ"ז לענין תספורת כל חדש ניסן ויום ר"ח אייר שכתב שמה שכתב מרן הב"י על הנוהגים להסתפר שהוא מנהג טעות וכו' אינו נכון וכו' עי"ש: ואם מזכיר הרדב"ז את ספר החינוך נסתפקתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חתן וכלה אות כ"ט (בד"ה דבריו ברור מללו): ט' הרב האר"י פשכותב איזה דבר והוא היקף משמעות לשון הזוה"ק מסבא לי דאית לן למינקט בדברי רב האר"י דקים לן דאיהו בקי במילי דזוה"ק טפי מינן ודיעתו מכרעת וכ"ש בדבר שנמצא גם בפוסקים דאיכא דסבר פנותיה דרב האר"י.

ואף שראיתי בס' דרף החיים בענייני שבת דף קי"ט ע"ד (ד"ה בס' אור ישראל) שכתב דאף דבסידור האר"י כתב שלא להניח בשלחן בליל שבת פת שלם משום העורכים לגד אלא פתיתין כמו שכתב ב"י מ"מ משמעות לשון הזה"ק לסדרא פתורא וכו' משמע כה"ט"ז וכתב הגאון מ"ב דאם יהיו כל חכמי ישראל וכו' מכריע את פולם עכ"ל לענ"ד נראה כמו שכתבתי (י' הרב האר"י הנה ממשיפחת מוהרש"ל פן כתב מרן חיד"א בשם הגדולים במערכת גדולים באות י' על פי השמועה ולפי זה הנה אשפנזי וכן תפסו בפשיטות הרבנים לב חיים בח"ב דף ד' ע"ב ומר בריה יפה ללב נר"ו בסי' ס"ח אות ג' ופתח הדביר בח"ג דף חל"ק סוף ע"ב עי"ש.

ואולם הרב המגיה לספר ישרי לב נר"ו דף צ"ד ע"ג ראו הביא לנו שו"ת הג' חת"ס א"ח סי' ט"ו דפשיטא ליה דהנה ספרדי וכתב דמאי דפשיטא ליה למרן חיד"א דהנה אשפנזי אם ההכרח שלו הוא מהפנוי שלו לוריא זכור הוא שראה בכתובים שרב האר"י כתב למוהרש"ל שלא הנה ממשיפחתו ע"כ ולי ההדיוט בהורמנותיה דמר נראה דמקום שפא להשיג סיועי קא מסייע למרן חיד"א דלולא הנה אשפנזי מי הכניסו לרש"ל לבית הספיק אם הוא ממשיפחתו וגם רבינו האר"י הנה לו להשיבו פן.

וממה שאמר לו הרב האר"י שלא הנה ממשיפחתו אין הכרח שלא הנה אשפנזי והרבה יש שפניניהם אחד ואינם ממשיפחה אחת וכולם ספרדים והרב יפה ללב נר"ו בסי' ס"ח אות ג' הביא מ"ש הרב פרמ"ג באשל אברהם בנפסח התפלות אין לשנות נוסח האשפנזים לגוסס ספרד כמ"ש המג"א בשם הפנוות וכתב ע"ז וז"ל ברם בשער אפרים סי' י"ג המסקנא דספרדי אם התפלל תפלת האשפנזים יצא והה"ד להיקף (אמר המחבר משמע שמיביא דברי השע"א לחולק עמ"ש הפרמ"ג ולענ"ד מר אמר לכתחלה ומר לדיעבד) פי אין ביניהם שום חילוקי דינים שיפסול תפלה האחת לפי סברת פת האחרת פי הם קורים ק"ש ותפלה בכרכותיה ואף שיש ביניהם גוססאות בברכת י"ח זה אינו מעכב כמ"ש בספר סולת בלולה סק"א ואמרו עליו על רבינו האר"י גופיה עם שהנה אשפנזי הנה מתפלל בנפסח הספרדי עכ"ל הנה דבריו האחרונים (אמרו עליו על רבינו האר"י וכו') אינו יודע אם הם דברי הרב יפה ללב הוא הנה אומר שאמרו פן על רבינו האר"י או הם

סיום דברי הרב שע"א או הרב סלת בלולה (ושניהם אין נמצאים אצלי) ובס' זכרנו לחיים ח"ב דף כ"ב ע"א ראיתי שכתב רשום בזכרוני שראיתי בפסחים שרבינו האר"י הגם שהיה אשכנזי היה מתפלל כגוסס תפלת הספרדים כי היה אומר שגוסס הספרדים הוא הגוסס המעולה ביותר כלפי מעלה עכ"ל ושני הספרים (יפה ללב וזל"ח) נדפסו בשנת התרל"ב ומסתמא מה שכתב בזל"ח לא על ספר יפה ללב קאמר גם מרן החבי"ף בספר לב חיים ח"ב סי' ט' דף ד' ע"ב וז"ל יש שינוי בגוסס התפלות בין האשכנזים והספרדים ועם כל זה העידו על רבינו האר"י אם שהיה מן האשכנזים בחר לו להתפלל בגוסס הספרדים וכו' עי"ש הנה רואה מרגלא בפומ רבני הספרדים שרבינו האר"י היה אשכנזי ורבני האשכנזים נקטי שהיה ספרדי כמ"ש הג' חת"ס וכן כתב תלמידו בשו"ת מוהר"ם שיק בחלק א"ח סי' מ"ג: יא) תשובה אשכנזית שמביא מרן הבית יוסף היא תשובת מוהרי"ל פנדע פן כ' הרב פתח הדביר בח"ב סי' רכ"ג דף ט"ף ע"ד והנה אמת דבמאי דעסיק מר התשו' אשכנזית ההיא היא תשו' מוהרי"ל.

אף נראה דלאו מילתא פסיקתא לכל מקום (כמשמעות לשונו) שהרי בסי' י"ג (ד"ה כ' המרדכי) הזכיר מרן תשו' אשכנזית והיא תשו' הרב מוהר"ם מרוטנבורג כמ"ש הרב מג"א שם סק"ח. וכן בב"י סי' תז"ן (בד"ה וכו' בספר המנהיג) הביא תשו' אשכנזית והיא תשו' מוהר"ם הובא בתשו' הרשב"א ח"א סי' תתל"ד וכמ"ש מרן בבדק הבית שם ובחון לשון הנהב ממרן החבי"ב בכנה"ג סי' תקנ"א בהגב"י הביא דבריו הרב דברי מנחם שם אות י"ב (עמ"ש מרן מ"כ בתשו' אשכנזית) תשובה זו היא תשו' מוהרי"ל וכו' ומרן חיד"א בברכ"י יו"ד סי' ש"ז אות ב' מביא בשם מרן החבי"ב בכנה"ג שם שנסתפק במה שכתב מרן הב"י בשם תשו' אשכנזית אם פנתו על תשובת מוהר"ם מרוטנבורג או על תשו' מוהרי"ל ומני"ר הקריח דכונתו על תשו' מוהרי"ל וכתב עוד דגם מרן על הרוב מיחס תשו' מוהרי"ל לתשו' אשכנזית פנדע וכמדומה לי ששום פעם לא פיון מרן על מוהר"ם כי לא נתגלו תשובותיו ובפרט בגלילותינו וכו' ועיין שם הגדולים (בשם ר' מנחם מריזבורק): יב) מוהרי"ל הוא מוהר"י מולין הוא מוהר"י סג"ל פן כתבו הרבנים יד מלאכי בכללי שאר המחברים אות ל"ד ושם הגדולים מערכת גדולים באות ה"ו"ד (מוהרי"ל) ונהיאו דבריו הרבנים משק ביתי בכללי הפוסקים אות ל"ו ופתח הדביר ח"א סי' ח' אות ח' ובחלק ג' דף ש"ג סוף ע"ב ודף שכ"ג סוף ע"ד ובאור לי סימן י"ב ועיין עוד בברכ"י סי' תג"ן אות י"ב ונהר דברי מנחם בסי' ש"ז הגב"י אות ג' ציין מעשה אברהם דף קמ"ג ע"ב ונר מצוה ח"ב דף ס"ט ואין בידי ס' נר מצוה ובספר מעשה אברהם ראיתי דשדי נרצא בהא מילתא שהרי הרב משאת בנימן בחידושי דינים שלו דף ק' ע"ב אות ט' כתב דמוהרי"ל בליקוטי מוהר"ש כ' בשם מוהר"י סג"ל וכו' דמוכח דמוהרי"ל לאו היינו מוהר"י סג"ל וכמו שנראה מדברי הרב כנה"ג בא"ח סי' רכ"ה וסי' ש"ז שפובר דתרי הוו וכן הרב קורא הדורות (ועל שניהם השיג מרן חיד"א ואמר דאחד הוא) וגם בשם הרב חמ"ה כתב שהשיג על מרן חיד"א בדראשות מוהר"י מולן בהלכות שבעות מוהר"י סג"ל היה מורה היתר וכו' הרי דמוהר"י מולן פותב בשם מוהר"י סג"ל וש"מ דתרי הוו וכתב שהרב משאת בנימן בסי' ס"ב הבין שמוהר"י מולן לחוד ומוהרי"ל לחוד וכן הרב כנה"ג בסי' תרס"ט כתב וז"ל כתב בתשו' הנז' נשאל למוהרי"ל אם פהן או לוי יכול להיות חתן תורה והשיב וכו' והעיד מוהרי"ל שאביו מוהר"י מולן סג"ל היה

נוהג להיות חתן בראשית ע"כ וגם בדברי מוהרי"ל בריש הלכות תפלה דיוה"כ שהביא
הרב ושאלת יעב"ץ בתשו' סי' נ"א פותב וז"ל ופליאה נשגבה בעיני מוהר"י סג"ל מאחר
דכתיב ביום צותו וכו' עי"ש ובאמת הוא תימה על מרן חיד"א דכל רז לא אגיס ליה
ונעלם ממנו כל זה: ואם סותר מה שפיתוב בספר מוהרי"ל למה שפיתב בתשו' מוהרי"ל
התשובות הם עיקר כמו שפיתב מוהרי"ל עצמו בסי' ע"ו פן פתב הרב שבות יעקב ח"ג
א מ"ה ועיין מה שציננתי בסי' י"ד אות ז: יג) לחם משנה פתב הרב יד מלאכי בכללי
שאר מחברים אות מ"ז בשם הרב בני שמואל ששמע משם החכמים שהיה להם קבלה
שהרב לח"מ לא היה לו כתיבת מרן פסוף משנה בח"א ע"כ והמוכן לכאורה הוא שרוצה
לומר שלא ראה חבור הכ"מ ח"א ונה לא יתכן שהרי מזכירו בהלכות דעות פרק ה'
הלכה ט' וכמדומה לי שנמצא עוד כמה מקומות פו.

אבל האמת נראה דאין הפונה דלא ראה כלל חבור הכ"מ ח"א אלא ר"ל שלא היה
בתדירות בידו ואין לתמוה עליו אם אינו מזכירו ועיין למרן חיד"א בס' שם הגדולים
במערכת ספרים שפיתב דחבור הלחם משנה התחיל קודם שראה ואף קודם ששמע
מחבור הפסוף משנה ואין להשיגו אם לא ראה מה שפיתב מרן בכ"מ ועיין בהלכות עפ"ם
פרק רביעי דין ד' שפיתב הרב לחם משנה בדברי מרן בפסוף משנה ולא הזכיר אותו והוא
מטעם הנ"ל: ולפי האמור לא נפלאת היא השערת הרב מאמר מרדכי בסימן תרי"ב אות
ח' שפיתב הרב לחם משנה אינו מזכיר בספרו מהגהות הרמ"א לפי שלא נתפשטו
בימיו עי"ש ונהרי הכ"מ נדפס כמה שנים קודם הגהות הרמ"א ואם לא היה בידו ס' הכ"מ
כ"ש שלא היה לו ההגהות: יד) שפתי פהן חלק יו"ד עם ש"ף חלק ח"מ הי מנייהו קדים
(ונפ"מ אם סותר דידיה אדידיה) נראה דשנוי במחלוקת בין רבנו בתראי דהרב שבות
יעקב ח"א סי' קס"ד פשיטא ליה דש"ף יו"ד קדים וכן מתבאר מדברי הרב טל אורות
בתשו' דף י"ג ע"ג עי"ש אף מדברי הרב מים רבים בא"ח סי' ל' דף כ"ג ע"א (ד"ה והנה)
נראה בעליל דס"ל דש"ף ח"מ קדים עי"ש ולפי מ"ש מרן חיד"א בשם הגדולים (מערכת
ספרים באות ש"ן ש"ף) דהש"ף יו"ד הדפיסו בחייו בשנת בקד"ש ונש"ף ח"מ נדפס
אחר סילוקו ש"ן בשנת תכ"ג עי"ש נראה קצת דצדקו דברי הרבנים שבו"י וט"א הנ"ל
וכן מתבאר ממ"ש בש"ף ח"מ סי' כ"א סק"ג דמזכיר שם הנקה"כ שנגדפס אחר שנגדפס
הש"ף יו"ד.

ומפל מקום כל לגבי דידי אין הכרח בדבר שאפשר שהיה עוסק בשניהם כאחד אוהו
מזה וגם מזה כדרך כמה מחברים שיש להם חבורים שונים ועיין לקמובאות כ"ב
ומקדימת הדפוס אין ראיה פי אולי לא היה בידו להדפיס שניהם והקדים את החביב לו
לכן לענ"ד דבר זה הוא ספק שאין בידינו לבררו ולכן כתבתי בקונטרס אסיפת דינים
במערכת בכור בהמה סי' ג' אות א' סק"י דף קט"ז דממה שלא השיג הרב שפתי פהן
ביו"ד בנקודות הפסוף על הרב טורי ז"ה אין הכרח שפסוף כמותו שיש לומר שפסוף על
מה שכ' בחלק ח"מ עי"ש (בשדי חמד ח"א) ועיין בשפתי פהן ח"מ סי' ר"ח סוף סק"ב
שמזכיר מה שפסוף ביו"ד סי' ר"ל: וראיתי בספר שהש"ף פשמציין שו"ת מבי"ט ק"א
הוא בח"ב וכשמציין ח"ב הוא בח"א וכעת לא ידעתי מקומו שו"ר שהוא בחיים ושלו
ח"א דף ד' ע"ג: טו) בעל השלמה הוא רבינו משולם כמו שפיתב מרן חיד"א בשם
הגדולים (במערכת גדולים באות המ"ם) ומה שדקדק על דברי מרן הב"י א"ח סי' ק"ע

נראה דהוא ט"ס וצ"ל סי' קנ"ג ועי"ש להרב מאמר מרדכי אות י"ב ששהיר בזה וכתב דלא דק בזה מרן: טז) הר"מ מקוצי שמשפיר בספר מנחת יהודה לפום ריהטא הנה נראה שהוא בעל הסמ"ג אף ממה שפתיב בפירוש דברים שמשפיר הר"מ מקוצי והסמ"ג מוכח דאינו סמ"ג עי"ש פן כתב מרן חיד"א בשם הגדולים במערכת גדולים (באות רבינו משה מקוצי) וראיתי להרב חזקוני וחסדא נר"ו בח"ב דף מ' ע"ג שפתיב להכריח דהר"מ מקוצי שפתיבאים התוספות אינו הסמ"ג וגם הביא דברי שה"ג הנ"ל וסיים על דבריו ולפי מה שפתיבתי גם מדברי התוס' מוכח פן להדיא והו"ל להביאו ע"כ ולא הבנתי השגתו דהא מרן חיד"א לא עסיק אלא להכריח דרמ"מ שפתיב בספר מנחת יהודה אינו הסמ"ג ומה הוכח יוכיח לזה מדברי התוס': וכתב מרן חיד"א בקונטרס תורת השלמים סי' כ"א (שפספר עבודת הקודש דפוס ירושלים דף קכ"ה ע"ב) דהסמ"ג אינו מזכיר את מוהר"ם מרוטנבורג ואף דבקצור סמ"ג עשין מזכירו ונראה דהקצור חברו הרב עצמו מ"מ נראה דהגהת אחד חכם היא שפתיב מבחון והניחו בפנים עכ"ד ובהקדמה לקונטרס תיקון מצנה (על הספר קיצור סמ"ג) שחבר ידידי הרה"ג מוהר"ר צבי בליווס מונאךשא יצ"ו הביא מה שפתיב מרן חיד"א בשם הגדולים במערכת ספרים אות הקוף סי' פ"ה שהסמ"ג בעצמו עשה את הקיצור ושפתיב המביאו לבית הדפוס שנת תקכ"ב והוא יצ"ו פקפק בזה ממה שראינו בקיצור סמ"ג במצות עשה כ"א מזכיר גירוש פורטוגאל אשר הנה זמן מאוחר הרבה מזמן הסמ"ג וכתב דצריך לדחוק לדעתם שיש בו אינה הוספות מאיזה מעתיק וכו' עי"ש וכבר דבר בקדשו פן מרן חיד"א בתורת השלמים הנ"ל פאמור גם הרב אהל יעקב במערכת הפ"ף אות ד' (בד"ה וראיתי) מניחסו להסמ"ג: ודרה הסמ"ג לילה בעקבות הרמב"ם וברוב המקומות בספרו אינו אלא פמעתיק מלבד אינה מקומות אשר לו ימד ולו יספר שפתיב עליו פנודע פן כתב הרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם והראב"ד אות מ"ו בשם הרבנים מוהר"י הלוי פלל ו' סי' נ"ג דף קט"ו ע"א ורש"ל בתשובה סי' ל"ה ובאות מ"ח כתב בשם הרב דינא דחיי ח"א דף ע"ד ע"א ובח"ב דף ז' ד' שפתיב ספר הרמב"ם פותב הדין ההוא פכתבו וכלשונו בדרה סתם בלא הזכרת שמו וכשפתיב כתב הרמב"ם משמע דליה לא סבירא ליה ומזה פתיבתי אני הדל שפתיב שיש מבוכה בגירסא איה היא בלשון הרמב"ם וראינו שהסמ"ג כתב מפנרש הדין ההוא להיתר או לאיסור ולא הזכיר שהרמב"ם סובר בהיפך אות היא שפתיב היתה גירסתו בדברי הרמב"ם עיין בקונטרס אסיפת דינים בפתיחה למערכת בכור בהמה (בשדי חמד ח"א דף קי"א ע"א) ועתה ראיתי להרב צפיהת בדבש בסי' ה' (דף י"ג כד"ה והגם) שהביא מה שפתיב הרב יד מלאכי שהסמ"ג על הרוב נגרר אחר סברת הרמב"ם והוסיף שפתיב כ' הרב נזיר שמשון בשם הרב כנה"ג ועל פי פלל זה פתיב לפרש דברי הרמב"ם על פי מה שפתיב יוצא בדברי הסמ"ג והרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות מ"ח כתב בשמו בספר דינא דחיי דכשפתיב הדין שבהרמב"ם בסתם (בלא הזכרת שמו) פכתבו וכלשונו סובר פמותו וכשפתיב דינו בלשון פתיב הרמב"ם וכו' משמע דליה לא סבירא ליה: ואם ראה הסמ"ג את ספר המצות להרמב"ם פתיבתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חתן וכלה אות כ"ט (בד"ה דבריו ברור מללו): יז) הרשב"ץ פשפתיב דבריו מספר התשב"ץ לספר יבין שמועה דבריו שבס' יבי"ש הם עיקר פי הם אחרונים אור לי דף קמ"ז ע"ב בשם הג' הרד"ף בס' מזמור לנדוד רס"י ג"ן וכן פתיב בשמו מרן החבי"ף בספר פל החיים

הנד"מ דף ז"ך אות ל' וכשחולק הַרְשָׁבִי"ץ עם הַרְשָׁבִי"א ראוי לַפְסוֹק פְּהַרְשָׁבִי"ץ דְּבַתְרָא הוא כּוֹן פְּתַב בְּכָל הַחַיִּים דָּף ט"ז ע"ד אות ח' בְּשֵׁם הָרַב כְּנֵה"ג ח"מ סי' שפ"ו הגב"י אות ח"י ובכנה"ג ח"מ סי' כ"ו הגב"י אות ד' פְּתַב אֵין נִרְאָה בְּעֵינֵי לַפְסוֹק פְּהַרְיָבִי"ש בְּמָקוֹם שְׁהַרְשָׁבִי"ץ חוֹלֵק עָלָיו וְהַרְשָׁבִי"א ס"ל פְּנוּמִיָּה וְדַקְדָּק הָרַב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם נר"ו דָּף ק"ך אות ס"ו דָּאֵי לָאו דְקָאֵי הַרְשָׁבִי"א פְּנוּמִיָּה הִיָּה פּוֹסֵק פְּהַרְיָבִי"ש וְתַמָּה עַל זֶה דָּאֵם לְגַבֵּי הַרְשָׁבִי"א הִלְכָּה פְּהַרְשָׁבִי"ץ כ"ש לְגַבֵּי הַרְיָבִי"ש שְׁהִיּוּ סְמוּכִים זֶה לְזֶה דְמַלְתָּ אַחֲרָיו עי"ש וְאֶפְשָׁר לְדַחוּת דְקוּשְׁטָא דְמִילְתָּא קְאָמַר וְאֵין הָכִי נְמִי דָּאֵף אֵי לָא הִנֵּה קָאֵי הַרְשָׁבִי"א פְּהַרְשָׁבִי"ץ הִנֵּה פְּסִיק פְּהַרְשָׁבִי"ץ נִגְדַּה הַרְיָבִי"ש.

אֵי נְמִי אֶפְשָׁר דְּאֶדְרַבָּא הִיא הַנּוֹתְמָת פִּינּוֹן דְּהַרְיָבִי"ש וְהַרְשָׁבִי"ץ סְמוּכִים זֶה לְזֶה לָא שְׁיִינָּהּ כָּל פָּךְ לּוֹמַר הִלְכָּה כְּבַתְרָאֵי וְאֶהְכִּי אֵיֶצְטְרִיף טַעְמָא דְּהַרְשָׁבִי"א קָאֵי פְּנוּמִיָּה אֶלָּא דְזֶה לָא יִתְכּוֹן לְפִי מַה שְׁפְתַב בְּכַנְה"ג ח"מ סי' קע"ה אות רכ"ה דְמוֹר"ם הִנֵּה בְּתַרָּא לְגַבֵּי מְרוֹן עי"ש.

וּלְקַמְן בְּכָלְלִים בְּדַרְכֵי הַפּוֹסְקִים בְּסִי' ט"ז אות מ"ו: יח) הָרַב ט"ז פְּשַׁחֲוֹלֵק עִם הָרַב בֵּית חֲדָשׁ לְכָל הַפְּחוּת צְרִיף לְהַבִּיא דְּבָרָיו וְלַהּוֹכִיחַ בְּהִיפָּךְ פִּינּוֹן שְׁהִיָּה רַבּוֹ וְחַמִּיו וְכַשְׁפוּבַּר פְּמוֹתוֹ אֵינוֹ מִן הַצְּנוּרָף לְהַבִּיאוֹ בְּכָל מָקוֹם עַל דְּרָף שְׁכ' הָרַב סמ"ע לְגַבֵּי הַרְיָבִי"ה עִם הַרָא"ש כּוֹן פְּתַב הָרַב מוֹהַר"ג הוֹבָאוּ דְּבָרָיו בְּשַׁבוּת יַעֲקֹב בְּהַשְׁמָטוֹת לַח"א סי' י"ב:.

יט הָרַב מְגַן אַבְרָהָם פְּשַׁמְסָפִים לְדַבַּר שְׁמַבִּיא כּוֹתְבוֹ בְּסֵתָם וּמַצִּיִּין בְּחֻצָּאֵי לְבָנָה מְבָטֵן מִי יֶצְאוּ הַדְּבָרִים וְכַשְׁאֵינוֹ מְסָפִים בְּבִירוֹר כּוֹתֵב פְּתַב פְּלוּנֵי וְכו' כּוֹן פְּתַב הָרַב מוֹהַר"ש זְלַמֵּן בַּש"ע שְׁלוֹ' סִי' תרע"ב בְּקו"א אֵין אֵין וְסְמוּכִים דְּרַבְּנָן לְחִילּוּק זֶה הִלָּא תַרְאָה בְּדַבְרֵי מְרוֹן הַחֲבִי"ב בְּסִפְרָ כְּנֵה"ג אה"ע סי' מ"ב הַגַּהֲט"ו אֵין אֵין וְנ"ל וְאֵם הִיָּה אֹמֵר וְכַתֵּב רָא"ם וְכו' הִיָּה מָקוֹם לּוֹמַר דְּלִיָּה לָא ס"ל אֶבֶל מֵאַחַר שְׁהַבִּיא הַדְּבָרִים בְּסֵתָם וְכו' אַח"כ כּוֹן פְּתַב הַרָא"ם מוֹכַח שְׁדַעְתּוֹ כְּהַרָא"ם ע"כ וְהַבִּיא דְּבָרָיו מְרוֹן הַחֲבִי"ף בְּסִפְרָ חַיִּים וְשְׁלוּם דָּף מ"א ע"ג ועי"ש וְכִיּוֹצֵא לְזֶה פְּתַב הָרַב דִּינָא דְחַיִּי הַבִּיא דְּבָרָיו הָרַב יד מְלָאכֵי בְּכָלְלֵי הַרְמַב"ם וְהַרְאָבִי"ד אֵין מ"ח שְׁדַרְף הַסֵּמ"ג פְּשַׁמְסָפִים לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם כּוֹתֵב הַדִּין הַהוּא פְּכַתְבוֹ וְכַלְשׁוֹנוֹ בְּדַרְף סֵתָם בְּלֵא הַזְּכָרַת שְׁמוֹ וְכַשְׁכּוֹתֵב פְּתַב הַרְמַב"ם וְכו' מְשַׁמַּע דְּלִיָּה לָא סְבִירָא לִיָּה: כ) הָרַב מְגַן אַבְרָהָם לָא הִיָּה רֹאֵה דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים בְּמָקוֹמָם פִּי אֵם הִיָּה סוּמָף עַל דְּבָרֵי מְרוֹן הַחֲבִי"ב כְּנֵה"ג כּוֹן פְּתַב הַרְבֵּנִים יד מְלָאכֵי בְּכָלְלֵי שְׁאָר מְחַבְרִים אֵין ב"מ וּמְרוֹן חִיד"א בְּסִפְרָ מַחְזִיק בְּרָכָה א"ח סי' מ"ו אֵין אֵין ה' (ד"ה אֶמְנָם) בְּשֵׁם הָרַב יד אֶהָרֵן סִי' ל"ב וְהָרַב מְשַׁק בֵּיתִי בְּכָלְלֵי הַפּוֹסְקִים אֵין ב"ן לָא זָכַר אֵין דְּבַרְיָהֶם כֵּא הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ בְּחִיבּוֹר יו"ד אֵינוֹ מְזַכֵּיר פְּלָל אֵין סִפְרָ בֵּית הַלֵּל פִּי לָא רָאָה אֵין רַק אַח"כ וְהַשִּׁיג עָלָיו בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְקִבַּע מָקוֹם לְהַשְׁגוּתָיו עַל הָרַב ב"ה הִלָּא הֵם פְּתוּבִים בְּקוּנְטְרַס אַחֲרוֹן שְׁפַסְפְּרוּ כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרֹאֵה וְזֶה דְּבַר פְּשׁוּט מְאֹד וְלָא הִיָּה צְרִיף לְכוֹתְבוֹ לְוִילָא שְׁרִיאֵיתִי לְהָרַב אַחִי וְרָאֵשׁ דָּף כ"ח ע"א אֶדְעַל מַה שְׁפְתַב הַג' תב"ש בְּסִי' ב' ס"ק כ"ח דְּהַרְפ"ח הַשִּׁיג עַל הַרְב"ה פְּתַב דְּלֵא רָאָה בְּדַבְרֵי הַרְפ"ח רְמֵז מְזֵה עי"ש פְּנִירָאָה שְׁהַבִּין שְׁהוּא בְּגוּף הַס' וְלִכּוֹן לָא מְצָא פְּלוּם (וּבְקו"א שְׁם מְבַנְאָר כַּמ"ש הַתב"ש בְּשֵׁמוֹ עי"ש) וְשַׁגְגָּה הִיא בְּיָדוֹ בְּזֶה אַחֲרֵי הַמַּחִי"ר: וְסִפְרָ פְּנִסַּת הַגְּדוּלָּה יו"ד (עַל הַלְכוֹת תּוֹלְעִים) נְדַפְסַּת אַחַר פְּטִירַת הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ וְלָא רָאָה אֵין וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עָלָיו מְדַבְרֵי הָרַב כְּנֵה"ג כּוֹן

פֶּתַח מֶרֶן חֵידָ"א בְּמַחְזִיק בְּרָכָה יו"ד סִימָן פ"ד אוֹת ג' וּבְסֵפֶר יַד דָּוִד (לִיו"ד) בְּסִי פ"ד אוֹת כ' פְּתוּב בְּהֶגְהָה שְׁהָרַב שֵׁם חֲדָשׁ בַּח"ב דָּף ז' ע"ג פֶּתַח שְׁגָם הָרַב פְּרִי תִנְאָר לֹא רָאָה אֶת ס' כְּנֵה"ג חֶלֶק הַגָּ"ל וְכַתֵּב עַל דְּבָרָיו דְּלִיתָא שְׁהָרִי הָרַב פְּרִי תִנְאָר מְבִיא אֶת הַכְּנֵה"ג (פְּלוּמֵר בְּחֶלֶק הַגָּ"ל) פְּמָה פְּעָמִים: (כַּב) חַיִּים שְׂאֵל שׁו"ת לְמֶרֶן חֵידָ"א הַדְּבָר פְּשׁוּט מְאֹד שְׁחִבְרוּ אַחַר חִיבוּר בְּרַכ"י (וְנִפְקָא מִינָה הֵיכָא דְסִתְרָא דִּידְנֵיהּ אֲדִידְנֵיהּ) וְעַם שְׂאִין הַס' ח"שׁ מְצוּי אֲצִלִי מ"מ גַּתְבְּרָר לִי פֶן מְמָה שְׁבִסְפָר שְׁיִוְרֵי בְּרָכָה לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה מְבִיא וְקוּרָא מַה שְׁפָתַב בְּחַיִּים שְׂאֵל שְׁנוּשָׂא וְנוֹתֵן עַל מַה שְׁפָתַב בְּרַכ"י בְּשִׁבְלֵי דְבָר שְׁנוֹתְחֲדָשׁ עֵינִין בְּשְׁיִוְרֵי בְּרָכָה א"ח ס' ח' אוֹת א' וְסִי' קמ"ג וּבְמַחְזִיק בְּרָכָה ס' ר"ד מְעַתִּיק דְּבָרָיו שְׁבִשׁוּ"ת חַיִּים שְׂאֵל וְשִׁקִּיל וְטָרִי עַל דְּבָרָיו שְׁבִבְרַכִּי יוֹסֵף עִי"ש וְכֵן נִרְאָה קֶצֶת מְמָה שְׁפָתַב בְּמַחְב"ר ס' תט"ן אֶת ב' עִי"ש וּמְלַבֵּד זֶה אֶף אֲנִי אֲבִיא שְׁנֵי עֲדִים נְאֻמָּנִים מְעִידִים פֶּן וְהֵם מֶרֶן הַחֲבִי"ף בְּסֵפֶר חֲקַת הַחַיִּים הַנִּדְ"מ דָּף ס"ח ע"ב (ד"ה הִנֵּה) וְהַגָּאוֹן חֲק"ל בְּמ"ב ח"מ ס' ד' דָּף קע"ד ע"ד וְהֵבִיא דְבָרָיו שֵׁם שְׁפָתַבו לְעַנְיָן אִם קִבְּלוּ הוּרְאוֹת מֶרֶן בְּתוֹשׁוּבָה דְמֶרֶן חֵידָ"א מִיחֲלָפָא שְׁיִטְתֵּיהּ וּבְחַיִּים שְׂאֵל חֲזַר בּוּ מְמָה שְׁפָתַב בְּרַכ"י עֵינִין שֵׁם וְלֹא הִיָּה צִוְרָף לְהִטְרִיחַ הַקּוּלְמוֹס בְּזָה לֹולָא שְׂרָאִיתִי זֹוגָא דְרַבְּנָן מְרַבְּנֵי דוֹרְנוּ שְׁנַעְלָם מֵהֶם דְּבָר זֶה בְּסֵפֶר יְקֵהִיל שְׁלֵמָה בְּסִי' תְּקַנָּא פֶתַח בּוּזֵה"ל וְמַה גַּם שְׁהָרַב חַיִּים שְׂאֵל שְׁפָתַב לְאַסּוֹר אִיהוּ גּוּפִיָּה נְטָה דַעְתּוֹ בְּבְרַכִּי יוֹסֵף פְּדַעַת הַמַּתִּירִים ע"כ וְכָא רַעְהוּ בְּס' זְכָרְנוּ לְחַיִּים בַּח"ב בְּמַעְרַכַת בְּרַכּוֹת אוֹת ט"ז (אַחַר שְׁפָתַב דְּבָרֵי הָרַב יְקֵה"ש הַגָּ"ל) פֶּתַח שְׁבַגְלִיוֹן סֵפֶר יְקֵהִיל שְׁלֵמָה מְצָא פְתוּב וְז"ל דַע דְסֵפֶר בְּרַכ"י חֲבָרוּ קוֹדֵם חַיִּים שְׂאֵל ע"כ וְסִיִּים הוּא בְּזֵה הַלְשׁוֹן וְהִיא תְּפִיסָה עַל הָרַב הַמְּחַבֵּר אִם כְּנִים הַדְּבָרִים פְּדַבְּרֵי הַפְּתוּב ע"כ.

עֵינֵיהּ הַרוּאוֹת שְׁטַעוּ בְּדָבָר פְּשׁוּט מְאֹד אַחֲרֵי הַמַּחְזִי"ר. וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְהַפְּלִיא עֲלֵיהֶם שְׂלֵא רָאוּ שְׁהָרַב זְכוּר לְאַבְרָהָם בַּח"ג דָּף י"ב ע"ג צְדִיק עַת"ק מ"ש בְּשׁוּ"ת חַיִּים שְׂאֵל (בְּאוֹתוֹ עַנְיָן שְׁעוֹסְקִים הַרְבָּנִים הַגָּ"ל לְעַנְיָן שְׁהַחֲיִינוּ בִי"ז בְּתַמּוּז שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת) בְּסִי' כ"ד וְשֵׁם פֶּתַח מְפֹרָשׁ שְׁבִבְרַכִּי יוֹסֵף יֵשׁ טְעוֹת סוּפֵר וְצָרִיף לְהִיּוֹת וְדַעְתִּי הַקְּצָרָה פְּמוֹתוֹ וְרוּצָה לֹומר כְּהָרַב כְּנֵה"ג דְּאָסֵר ע"כ וְתוּ לֹא מִיֵּדִי: וְדַע דְמְמָה שְׁפָתַב בְּשׁוּ"ב יו"ד ס' ע"ט"ר נִרְאָה דִס' מַחְב"ר קָדִים לְשׁוּ"ת חַיִּים שְׂאֵל וְכֵן מְתַבָּאֵר מ"ש בַּח"שׁ ס' ע"ד אוֹת ג' וְהֵבִיא דְבָרָיו הָרַב קִנְיָן פִּירוֹת בְּמַעְרַכַת יוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹת מ"ה.

וְאוּלָם בְּמַחְב"ר א"ח ס' ר"ד וְסִי' תט"ן הַנִּזְ"ל מְבִיא מ"ש בְּשׁוּ"ת חַיִּים שְׂאֵל כִּיעִי"ש נִרְאָה שְׁהִיָּה עוֹסֵק בְּשִׁנְיָהֶם גַּם יַחַד עַל דְּרָף שְׁפָתַבו עַל מֶרֶן הַב"י בְּחִבּוּרָיו פִּידוּעַ: וְמִי בְּעַל הַהֶגְהוֹת שְׁבִסְפָר שְׁיִוְרֵי בְּרָכָה רְשָׁמְתִי לְקַמֵּן אוֹת מ"ה: כַּג) מְאָמֵר מְרַדְכִי עַל ש"ע א"ח הַדְּבָר פְּשׁוּט מְאֹד שְׁנַדְפֵס קוֹדֵם שְׁיַצָּא לְאוּר סֵפֶר מַחְזִיק בְּרָכָה וּבְמִקּוּמוֹת רַבִּים מְבִיא בְּמַחְזִיק בְּרָכָה אֶת דְּבָרֵי הָרַב מַאמ"ר בְּמָה שְׁהַשִּׁיג הָרַב מְאָמֵר מְרַדְכִי עַל מַה שְׁפָתַב בְּבְרַכִּי יוֹסֵף וּמְסַלֵּק הַשְּׁגוֹתָיו וּמְפַלְלֵם הוּא בְּסִי' ר"ד אוֹת ב' (וְכַמְדוּמָה לִי שְׁפִילְדוּתִי רָאִיתִי אוֹ שְׁמַעְתִּי שְׁהָרַב מַאמ"ר חֲבַר סֵפֶר אַחַד לִיִּשְׁב וְלִהְסִיר מְעַלְיוֹ אֶת תְּלוּנוֹת מֶרֶן חֵידָ"א בְּמַחְב"ר) וְלֹא הוּנְצָרְכְתִי לְקוֹתְבוּ אֶלָּא לְפִי שְׂרָאִיתִי לְהָרַב דְּבָרֵי מְנַחֵם נִר"ו בְּסִי' תט"ן הַגִּב"י אוֹת ג' שְׁפָתַב עַל דְּבָרֵי הַמַּאמ"ר שֵׁם דְּאֲשַׁתְּמִיט מְנִיָּה מ"ש בְּמַחְב"ר עִי"ש וְלֹא זֹה הַדְּרָף לְכַתּוּב אֲשַׁתְּמִיטִיָּה בְּכִיּוּצָא לְזָה וְהוּא פְּלֵא דְכָל יוֹמָא שְׁמַעְתְּתָּיָהוּ דְּמַחְב"ר

ומאמ"ר בפומיה כמעט בכל סימן וגם בסי' ד"ר אות ה' רמז למ"ש במחב"ר ע"ד המאמ"ר כיעי"ש.

ואת מאמר מרדכי הסת"ר עשה בסימן תט"ן הנ"ל ודע פי עד עתה לא היה בידי לברר הדבר מזמן הדפסת החבורים כי הגם שס' מאמ"ר נדפס בשנת תקמ"ד וס' מחב"ר (שבידי) נדפס בשאלוניקי בשנת בשע"ר הנה נודע שנדפס ראשונה (ספר מחב"ר) בליוורנו ואינו בידי לידע הפרט מפורש אמנם עתה נדפס ספר אוצר הספרים ומעיד שהמחזיק ברכה נדפס בליוורנו בשנת תקמ"ה אכן נודע הדבר שס' מאמ"ר נדפס תחלה וגם ראיתי שם שמביא ספר דברי מרדכי להרב מרדכי פרמי והוא ביאור על ספרו מאמר מרדכי וכותב שנדפס שנת תקמ"ז ואין ספק שזהו הספר שראיתי בגלדותי גם ראיתי בספר זכור לאברהם אלקלעי בחלק ג' במערכת אבלות באות התי"ו (תפלין) שהביא מה שכתב מרן חיד"א במחזיק ברכה א"ח סי' ל"ח על מה שהשיג הרב מאמר מרדכי על דבריו שברפי יוסף וכתב (בזכור לאברהם) שהרב מאמר מרדכי בספרו דברי מרדכי כתב ליישב מה שהשיג מרן חיד"א במחזיק ברכה על דבריו שבמאמר מרדכי: עתה השגתי ספר עבודת השם (לרב גדול משאלוניקי) וראיתי בחלק א"ח סוף סי' א' שמזכיר את ספר דברי מרדכי שחברו הרב מאמר מרדכי להציל עצמו ממה שהשיג עליו מרן חיד"א וכתב הרב עבודת השם שאף שמרן חיד"א ראה את ספר מאמר מרדכי ומשיב על דבריו בספרו מחזיק ברכה מ"מ לא בא לידו הספר בשלימות רק עליו עליו בצאתם מבית הדפוס היה רואה ונהיה כותב בספרו מחזיק ברכה מה שראה לו להשיב על דבריו לקיים מה שכתב בברפי יוסף ובמקומות שלא הזכיר דברי המאמר מרדכי לא לזכות ולא להיפך זהו טעמו שלא הגיעו לידו אותם הדפים אלו תנרף דב"ק וכתב שיש סימנים לזה להמתבונן בזמן הדפסת שני הספרים מחזיק ברכה ומאמר מרדכי: כד) ספר תניא נגדר אחר ספר שפולי הלקט ומסתמא לא פליג עליה מרן חיד"א בברפי יוסף א"ח סי' רס"ג אות ג' וכתב בברכ"י א"ח סי' צו"ר אות ה' דהרב אליהו זוטא כתב דס' תניא חברו רבינו יחיאל אחי הריב"ה וזה אינו כמו שהוכיח בס' קורא הדורות דף כ"א ע"ב ועיין בשם הגדולים במער' ספרים באות התי"ו (תניא) מה שכתב בזה על דברי הרבנים קורא הדורות ואלהיו זוטא הנ"ל: כה) בעל התרומות לא ראה להרא"ש שאפילו להרשב"א שקדם להרא"ש אינו מביא פן כתב הרב מנחת זכרון דף ט"ן אות ל"ד בשם הרב בית שלמה אה"ע סי' ב וכן כתב מרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' ק"ז הגב"י אות ה' ועיין להרב יד מלאכי בכללי שאר המחברים אות א' אבל מזכיר להרמב"ן כמו שכתב במנחת זכרון שם וכן כתב מרן החבי"ב בספר בעי חיי ח"מ ח"א דף ע"ט ע"א דתמיד מזכיר בספרו להרמב"ן וכן כתב מרן חיד"א בשם הגדולים במערכת גדולים בשם רבינו שמואל הספרדי דהיה תלמיד הרמב"ן ולא ראה מה שכתב מרן החבי"ב כנה"ג ח"מ סי' קי"א הגב"י אות י"א דאין הרמב"ן רבו ממש אלא שהיה מריץ לו ספקותיו פתלמיד לרב עי"ש ואף הרב מוהר"א ששון שהביא שם לא כתב אלא שהוא כמו רב שלו עיין להרב מקנה אברהם דף ס"א ע"א ואינו רחוק שביא סברת רבינו יונה שהיה גדול מהרמב"ן שהרי במקונות להרמב"ן סי' רפ"ד כתב הרמב"ן להרר"י איש אלהים קדוש ובכל התשובות פותב לו דרך פכוד ככותב למי שגדול ממנו והרר"י כתב להרמב"ן תבא ע"ב שאתה מרבה זרעו של עמלק פן כ' בבע"ח הנ"ל ולא הראה מקום לתוכחה זו היכא פתיבא ועיין

למֶרֶן הַבַּי יוֹ"ד סִי דק"ן בְּבִדְק הַבַּיִת וּמֶרֶן חֵיד"א בְּשֵׁם הַגְּדוּלִים בְּמַעֲרַכַת גְּדוּלִים
הָאֲרִיף לְבָאֵר אִם רַבִּינוּ יוֹנָה הוּא תַלְמִיד שֶׁל הֶרְמֵב"ן כַּמ"ש בַּס' יוֹחֲסִין אוֹ הִיָּה חֶבֶר לֹ
עִי"ש: כו) בְּעַל הַתְּרוּמוֹת יוֹתֵר נִכּוֹן לְסַמְּנָה עַל עֲדוּתוֹ (עַל רַבִּינוּ בְּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת
הַיְכִי סְבִירָא לִיה) מְעַל עֲדוּת בְּעַל הַגַּמ"י שְׁבַה"ת הִיָּה סְפָרְדִי וּבְקִי בְּמִלְי דְגָאוּנִים יוֹתֵר
מִבְּעַל הַהֲגָהוֹת.

הַן אֲמַת שְׁדַבְּרֵי הַהַגְמִי"י לְקוּחִים מְהַסְמִ"ג וְהִיָּה סְפָרְדִי כַּבַּה"ת מ"מ הֶרֶב בְּעַל הָעֵיטוֹר
כְּתַב פְּהָרַב הַתְּרוּמוֹת וַא"כ סְמִי חֵידָא מְקַמֵּי תַרְתִּי מְרוּהַחְבִּי"ב בְּסַפֵּר בְּעֵי חֲזִי חֵלֶק ח"מ
ח"א סִי נ"ו דָּף מ"ב ע"ג וְעִי"ש דָּף ב"ן ע"ב וְדָף ה"ן ע"ג: כז) רַבִּינוּ הָאִי גָאוֹן כְּשֹׁסוֹתֵר
דְּבָרָיו מְסַפֵּר הַמְקַח לְתַשׁוּבָה וְכֵן בְּחִיבּוֹר מְשַׁפְּטֵי הַשְּׁבוּעוֹת הֶרֶב מוּהַר"י אֲלֵיגְרִי הַבִּיא
דְּבָרָיו מְרוּן הַחְבִּי"ב בְּסַפֵּר בְּעֵי חֲזִי חֵלֶק ח"מ ח"א סִי ט"ן דָּף ב"ן ע"ג כְּתַב דְּהַתְּשׁוּ"ה
עֵינְקֵר שְׁהֵם אַחֲרוֹנוֹת וּבְתֵר אֲזַלְיִן וְהוּא כְּתַב עַל דְּבָרָיו דְּאִינוּ מְוַכְרַח שְׁיִהְיוּ כָּל
הַתְּשׁוּ"ה אַחֲרוֹנוֹת דִּישׁ מְהֵן שְׁהַשִּׁיב בְּבַחֲרוֹתוֹ וְכו' עִי"ש וּבְדָף נ"ו ע"א בְּהַגְהָה: כח) סְפָר
שְׁעָרֵי תַשׁוּבָה עַל הַש"ע א"ח הוּא מַהֲג' הַמְפֹרָסִם מוּהַר"ז מְרַגְלִיּוֹת בַּעֲהַמ"ח שׁו"ת
בֵּית אֲפָרִים עַל יו"ד וַאֲה"ע כֵּן פְּשׁוּט אֲצִלֵי וְכַמְדוּמָה לִי שְׁכֵן מִתְּפַרֵּר מְדַבְּרֵי שְׁבַסְפָּר יַד
אֲפָרִים בְּכַמָּה מְקוּמוֹת וְאִינִי זוֹכֵר כְּעַת וּבְשַׁעֲרֵי תַשׁוּ"ה סִי תַקַּנ"א אוֹת י"ב כְּתַב וְעֵינִן בְּיַד
אֲפָרִים שְׁכַתְּבַתִּי בְּשֵׁם הַא"ר בְּזָה וְשֵׁם בְּאוֹת ט"ז (ע"ד הַש"ע סְעִיף ד') כְּתַב וְע' בְּיַד
אֲפָרִים מ"ש בְּזָה עַל הַמַּג"א וְהַבְּאֲתִי שֵׁם דְּבָרֵי הֶרֶב וְכו' וּבְאוֹת כ"ח כְּתַב וְעֵינִן בְּסַפְרֵי
שׁו"ת בֵּית אֲפָרִים שְׁכַתְּבַתִּי רְאִיָּה זֹו וְכו' וּבְאוֹת ל"ג וְעֵינִן בְּיַד אֲפָרִים הַבְּאֲתִי מַהֲמ"א
וְכו' וּבְסִי תַקַּנ"ב אוֹת י"א וְעֵינִן בְּכ"ש הַבְּאֲתִי בְּיַד אֲפָרִים וְכו' וּבְסִי תַקַּפ"ב אוֹת ח'
וְעֵינִן מַה שְׁכַתְּבַתִּי בְּיַד אֲפָרִים סִי ק"א וְשֵׁם כְּתַבְתִּי וְכו' וּבְסִי תַנ"ה אוֹת ה' וּבְשׁו"ת בֵּית
אֲפָרִים כְּתַבְתִּי פִּירוּשׁ נִכּוֹן וְכו' וּבְרִישׁ סִי תַרְס"ה וְעֵינִן בְּסַפְרֵי שׁו"ת בֵּית אֲפָרִים
שְׁבִיִּאֲרֵתִי בְּאֲנֵרָה וְכו' וּבְסִי תַרְס"ט אוֹת ב' וְעֵינִן בְּשַׁעֲרֵי אֲפָרִים שְׁבִיִּאֲרֵתִי כָּל דִּינֵי קְרִיאַת
הַתּוֹרָה וּבְסִי תַרְב"ן אוֹת ב' וְעֵינִן בְּסַפְרֵי שׁו"ת בֵּית אֲפָרִים וְכו' וּבְסִי תַקַּפ"ה אוֹת ג'
וְעֵינִן בְּיַד אֲפָרִים שְׁכַתְּבַתִּי דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּזָה וְכו' וּבְסַפְרוֹ מְטָה אֲפָרִים בְּאֵלֶף לְמַטָּה בְּסִי
תַרְכ"ה סְעִיף ח"ן כְּתַב אֲגַב אוֹרְחָא וְכו' מַה שְׁכַתְּבַתִּי וְכו' וְהֵן הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּתַב בְּשַׁעֲרֵי
תַשׁוּבָה סִימֵן תַרְמ"ז וְסִי תַרְנ"ה עִי"ש: מְכַל הַמְקוּמוֹת הַנֶּז"ל מִתְּבָאֵר שֶׁס' שַׁעֲרֵי תַשׁוּבָה
חֶבְרוֹ הֶרֶב מוּהַר"ז הַנֶּז"ל וְלֹא הֵייתִי צָרִיף לְכַתְּבוֹ אֲלֵא לְפִי שְׁרִיאֲתִי בְּסַפֵּר מְגִינִי אֲרִץ
דְּפוּס זִיטְאֲמִיר שְׁיִיחְסוֹ הַמְדַפְּסִים ס' שַׁע"ת לְהַגָּאוֹן חֲזִיִּים מְרַדְּכִי מְדוּבְנָא וְהִיד אֲפָרִים
לְהַגָּאוֹן מוּהַר"ז מ' הַנֶּז"ל וּלְפִי הַנֶּרְאָה הוּא טְעוּת וּשְׁנִיָּהֶם נִתְּנוּ מְרוּעָה אַחַד אִיבְרָא
דְּחִזִּיתִּיהּ לְהַג' חַת"ס בַּא"ח סִי מ"א בְּתַשׁוּ"ה שְׁהַשִּׁיב לְהַגָּאוֹן מוּהַר"ז מ' הַנֶּז"ל כְּתַב וְנ"ל
שְׁמַצְאֲתִי בַש"ע דְּמַר אַחֲזִי הַגָּאוֹן נ"י בְּשַׁעֲרֵי תַשׁוּבָה סִי נ"ג וְכו' עִי"ש אֲבָל הַדְּבָר תַּמּוּה
בְּעֵינֵי אַחֲרֵי שְׁהִיד אֲפָרִים בְּרוּר שְׁהוּא מְהַגָּאוֹן מוּהַר"ז מ' וְכֵן יִיחְסוֹ אֲלִיו בַּחַת"ס א"ח
סִי ס"ב (בַּד"ה וְכֵן קֶשֶׁה) וּבַשַׁע"ת כּוֹתֵב עַל עֲצָמוֹ שְׁכַתְּבַתִּי בְּיַד אֲפָרִים הִרִי זֹו עֲדוּת
נְאֻמָּה כִּי מֵר גִּיהוּ הַמְחַבֵּר שַׁע"ת וְכֵן רְאִיתִי לְהַגָּאוֹן שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּתַנְיִינָא ח"ד סִי י"א
שְׁמִיחְסוֹ אֲלִיו (וְנ"ל כַּמ"ש בַּשַׁע"ת לְש"ב הַגָּאוֹן מוּהַר"ז בְּסִי תַמ"ח) וְכֵן מְצָאֲתִי
בְּחִידוּשִׁים וּבִקְאוּרִים שְׁחַבֵּר הַג' מוּהַר"ז מְרַגְלִיּוֹת לְהַלְכוֹת אוּגוֹן וְנִדְפְּסוּ בְּסוּף אֲשֶׁלִּי
רַבְרָבִי דְּפוּס לְעַמְבֶּעֶרְג שְׁכַתְּבַתִּי בְּבִקְאוּרִים אוֹת כ"ח וְנ"ל וְעֵינִן בְּחַבּוּרֵי שַׁעֲרֵי תַשׁוּבָה עַל
א"ח סִימֵן ע"א שְׁהַבְּאֲתִי זֶה מַצ"ץ בְּשֵׁם שׁו"ת דְּבַר מִשָּׁה שֵׁם נִדְפֵס דְּבַר מְצוּהָ וְהוּא ט"ס

עכ"ל (בפניאורים שם אות ב' פתב ועיין מ"ש בפערי תשובה וכו' תיבת מ"ש היא ר"ת מה שפתבתי) הרי שמעיד על עצמו שהוא חבורו ותמימה בעיני מאין נזדקר לפניהם לניחוסו למר אחיו: אחר זמן רב ראיתי שבהקדמת הגאון מוהרא"ז לשערי תשובה נזד אפרים פותב בפירושו שהפערי תשובה חפרו הגאון אחיו עי"ש ואנא עניא לא ידענא לכונן אימרא אמרוטיו הטורות דנראה מילי דמר סתראי נינהו שוב הראני חד צו"מ יצ"ו מ"ש בהקדמת ספר פתחי תשובה ליו"ד פי התחלת השע"ת הנה ע"י הגאון מוהר"ח והשלימו אחיו הגאון מוהר"ז עי"ש ולפי זה כל דברי חכמים קיימים ומיד שניהם נגזר ואין אתנו יודע אינה סימנים הם ממר ואינה ממר: (כט) קרוב הדבר שהרב הפרישה לא ראה את ספר בדיק הבית למרן הב"י ונסתלקה קושית הא"ר כ"כ מרן חיד"א במחבר"ר סי' ק"א ובשה"ג במערכת בדיק הבית שרמז שם כ' דקרוב הדבר שלא נתפשט בימיו אל שער מקומו והרב משק ביתי בכללי הפוסקים דף ח"י ע"ב פתב דנראה להדיא מהרב כנה"ג ח"מ סי' רל"ב הגב"י אות ח"י דלא ראה הסמ"ע את ס' בדה"ב וכו' בשה"ג שם דגם הרלח"מ לא ראהו עי"ש ולפי הנראה גם הרב ב"ח לא ראה ס' בדה"ב שהרי בס' תקפ"ח ס"ד כ' דמרן ב"י העתיק דברי הרא"ש וכו' וצריך להגיה וכו' עי"ש ועין רואה דשם בבדה"ב מרן ז"ל אף הוא ראה ותיקן הלשון עי"ש וקצ"ת על הרב קרבן נתנאל ע"ד הרא"ש הנ"ל שלא הזכיר את בדה"ב עי"ש.

אף בב"ח סי' תרפ"ח ס"ח ראיתי שהביא את בדה"ב וכן בח"מ סי' ז' ס"כ (ד"ה הב"י האריף) וממ"ש בפרישה ח"מ סוס"י קפ"ט מוכח דלא ראה את בדה"ב עי"ש: והרב מוהריק"ש לא ראה את ספר בדיק הבית פן כ' הרב מוהר"י ששון בתשובתו שבס' קרבן אשה דף כ"ה ע"ג והביא דבריו הרב המעלות לשלמה בדרף ט"ן ע"ב (בד"ה וראיתי) וכו' על דבריו דאגב ריהטיה לא זכר שר דספר הרב מלא על כל גדותיו וכל שעמא שמעתתי דמרן בבדיק הבית בפומיה והראה איזו מקומות בא"ח סי' קל"ה וסי' קמ"ד ועוד כמה מקומות: ואם ראה הרמ"א את ספר בדיק הבית וכן הרב מוהריט"ץ עיין כמה שרשמתי בס' י"ד אות ט': (ל) אמת ליעקב להג' מוהרי"א נוהג בספרו כמנהג מרן בש"ע ובהפלים שבידנו בפסק הש"ע פן הוא בספר אמת ליעקב (לענין סתם ואח"כ מחלוקת) פן כ' הרב בית מנוחה בדיני ומנהגי הוצאות ס"ת אות י"ז: וכן מרן חיד"א בספר לדוד אמת בדרף זו ילף כמו שכ' הרב ויקרא אברהם דף ג' ע"ב ד"ה ואיף: לא) ספר נחפה בכסף ח"ב לא נדפס בחיי תלמידו מרן חיד"א ועל פן אינו מן התמימה אם אינו מביאו באיזה דין כי אף דמסתמא ראה את ספרו עודנו בפתיבים מ"מ אפטר לא הנה עמו בתדירות ועיין אור לי בס' ע"ה אות ה' ותסר תלונת הרב יפה ללב נר"ו בדרף קס"ו ע"ד עי"ש והרב צפוחת בדבש סימן ט"ל (דרף צ"ו ד"ה גם) הקשה על דברי מרן חיד"א שבס' פסא רחמים שלא זכר שו"ת הנחב"כ ח"ב (שהביא שם בראש הסימן בד"ה וכו') עי"ש שפראה שמה שהוקשה לו הוא לפי שפבר הביא דברי רבו שבתשו' הנ"ל בספרו יוסף אומץ הא לאו הכי לא קשיא ליה מידי ועיין בברפי יוסף ומחזיק ברכה יו"ד סי' י"ג אות ד' בדין שחיטת פן פקועה אם לברף או לא ולא הזכיר דעת רבו בנחב"כ ח"ב דף כ' ע"ג וע"ד והיינו מטעם הנ"ל: וספר גט מקושר למר רבו הנ"ל ראהו בדפוס בסוף ימיו כמו שכ' בשו"ת ברכה לאה"ע בס' קכ"ט דף פ' ע"ב (אחר אות ו') שפכל מה שכ' במזפרת הגיטין נעתק מקונטרסו בהיותו בירושת"ו ובמצרים ושוב נדפס סג"מ ולא פנה לעיין בדבריו: וכן

ספר יד אהרן אה"ע ח"ב כ' שם שְׁנֹדָפְסוּ אַחַר שְׁפָתָב כָּל הַמְזַכְרֵת הַגִּיטִין וּפְנָאֵי לֹא הָיָה לוֹ לַעֲיִין מְחֻדָּשׁ בְּסִפְרִים שְׁנֹדָפְסוּ אַחֲרֵי כֵן וְדָבָר זֶה נֶעְלַם מִמֶּרֶן הַחֲבִי"ף בְּסִפְרֵי חַיִּים וְשְׁלוֹם ח"ב ס"א דָּף ק"ט ע"ג שְׁתַּמָּה עַל מַה שֶּׁכ' בְּחַיִּים שָׁאֵל ח"א ס"א ט"ל ס"א (וְהוּן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁהוּבְאוּ בְּשִׁיבְרֵי בְּרָכָה דָּף ר' סוּף ע"ב אוֹת א' שְׁגַם עֲלֵיהֶם סוּבָב מַה שֶּׁכ' שְׁלֹא הָיָה לוֹ פְּנָאֵי לַעֲיִין מְחֻדָּשׁ כִּיעִי"ש) שְׁנֹעֲלֵם מִמֶּנּוּ דְבָרֵי הָרַב יֵד אַהֲרֹן בַּח"ב וְכו' עִי"ש וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי דְמַר שְׁכָבֵר הַתְּנַצֵּל עַל זֶה בְּשִׁיבְרֵי הַנְּ"ל (סִפְרֵי חַיִּים שָׁאֵל אֵין מִצּוּי אֲצִלִּי) שו"ר בְּחַיִּים וְשְׁלוֹם הַנְּ"ל בְּסִי"ה דָּף קכ"ג ע"ג (בְּשֵׁם מִי וְרָא) וּמִתְבָּאָר שְׁגַם בְּסִי"ה חַיִּים שָׁאֵל כְּתוּב הַתְּנַצֵּלוֹת זֶה בְּסוֹס"י ל"ח וְהָיָה בְּהַעֲלֵם מִמֶּנּוּ לְשַׁעֲתוֹ כְּפִשְׁתָּב סִי"ה ס"א: וְכֵן סִפְרֵי זָרַע אֲמַת חֶלֶק ג' לֹא רָאָהוּ מֶרֶן חֵיד"א כֵּן פְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרַס פְּאֵת הַשְּׁדִי בְּחֶלֶק הַכְּלָלִים בְּמַעֲרַכַת הָאֵל"ף אוֹת י"ג (בַּד"ה וְהִנֵּה הַשְּׁגַת הָרַב הַגָּאוֹן הַשְּׁנִי) עִי"ש: וְאִם רָאָה מֶרֶן חֵיד"א אֵת הַסִּפְרֵי נוֹדַע בִּיהוּדָה מִהַדוּרָא תְּנִינָא פְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרַס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת חֶתָן וְכֻלָּה וְחוֹפָה אוֹת ה' (בַּד"ה עוֹד זֹאת אוֹדִיעַ) שְׁלֹא נִדְפַס בְּחַיִּין וְאוּלֵי רָאָה אוֹתוֹ עוֹדְנֵוּ בְּכַתוּבִים בְּאַקְרָאֵי עֵינֵן בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲרַכַת סִפְרִים אוֹת הַצְּדִי (צִיּוֹן לְנֶפֶשׁ חַיָּה) וְאֵין לְתַמּוּהָ עֲלֵיו אִם אֵינוֹ מְזַכְרֵוּ בְּאֵינָה דִּין וְדִלָּא כְּמִי שֶׁהַשִּׁיגוֹ בְּזֶה עִי"ש שְׁפָתָבְתִּי כֵּן מְסַבְּרָא פְּשׁוּטָה שׁוּב מְצַאֲתִי תַּנָּא דְּמִסִּינְעָן מֶר נִיהוּ מֶרֶן חֵיד"א בְּשִׁיבְרֵי בְּרָכָה סִי"ה תַּקְמ"ה שֶׁהִבִּיא מַה שֶׁהַקְּשָׁה הָרַב שְׁבִיתַת יוֹם טוֹב עַל הָרַב שְׁיִירֵי כְּנֹסַת הַגְּדוֹלָה שְׁלֹא נִסְתַּיַּיעַ מִתְּשׁוּבַת הַרְדֵּב"ז ח"ב וְכ' עַל זֶה וְזו"ל וְאֲנִי בְּעֵינֵי אוֹמֵר דְּנוֹדַע וְדָאֵי דְּשׁו"ת הַרְדֵּב"ז ח"ב שֶׁהָיוּ בְּיַד הָרַב כְּנֵה"ג הָיָה בְּסִדְרֵי אַחַר הֶגֶם דְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת שֶׁהִבִּיא הָרַב מִהַרְדֵּב"ז ח"ב נִמְצְאוֹת בְּתְּשׁוּבוֹת אֵלוּ שְׁנֹדָפְסוּ בְּעִיר וְוִינְצִינָא מ"מ זִימְנִין דְּלֹא מִשְׁפַּחַת אֵינָה תְּשׁוּ" שְׁצִינֵן הָרַב בַּח"ב שְׁלֹו בְּתוֹף תְּשׁוּ" אֵלוּ וּמְרַבִּית תְּשׁוּ" אֵלוּ אֲשֶׁר לֹא זָכְרָם הָרַב כְּנֵה"ג וְהַדְּבָר פְּשׁוּט דַּח"ב שֶׁל הַרְדֵּב"ז שֶׁהָיָה בְּיַד הָרַב כְּנֵה"ג בְּכַתִּיבַת יֵד הָיָה בְּסִדְרֵי אַחַר וְהִסְמִינִים שְׁרוּמֵז הָרַב כְּנֵה"ג בַּח"ב יִתְּנוּ עֲדֵיהֶם דְּאֵינָם פְּסִימֵי הַתְּשׁוּ" שְׁבִידִינוּ אֵיכּוּ הַשְּׁתָא מַה מְקוּם לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַב דְּאֵמַאי לֹא נִסְתַּיַּיעַ מִסִּפְרֵי שְׁלֹא רָאָהוּ וְנִדְפַס שְׁנִים רַבּוֹת אַחַר שְׁנֹפְטֵר הָרַב וּבְנוֹדָאֵי דָאֵין עַל שׁוּם רַב כִּי אִם מִסִּפְרֵי תוֹרָה שְׁנֹדָפְסוּ בְּזִמְנֵוּ וְהִתְּהַתָּה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ אֵלוּ דְּבָרֵי הַנְּעִימִים וְעִנְתָּהּ בּוֹ צְדָקָתוֹ וְסָרָה מֵעֲלֵיו תְּלוּנַת הַמְּשִׁיג אוֹתוֹ וְהָרַב יִשְׁרִי לֵב בְּדָף צ"ג ע"ד אוֹת ז הִבִּיא תְּנִירָף דְּבָרֵי שִׁיבְרֵי בְּרָכָה הַנְּ"ל וְצִינֵן לַעֲיִין בְּסִפְרוֹ נְדִיב לֵב ח"ב בְּחֶנֶק ח"מ דָּף ק"ב ע"ב וְהוּא שְׁשֵׁם הוּבָאָה תְּשׁוּבַת הָרַב מוהר"ר יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל וּבְתוֹף תְּשׁוּבָתוֹ הַקְּשָׁה עַל הָרַב גִּידוּלֵי תְּרוּמָה דְּאִישְׁתַּמִּיט מִיְּנִיָּה דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהִבִּיא הָרַב"א בְּשִׁיטָה מְקוֹבְצָת וְכו' וְהַתְּפִלָּא עֲלֵיו מַה עֲנָן שְׁמִיטָה לְגַבֵּי דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ בְּכַתוּבִים כִּי הַשִּׁיטָה מְקוֹבְצָת לֹא נִדְפְּסָה בְּיָמֵיו וְכו' אֵלוּ תְּנִירָף דַּב"ק וְהַצְּדָק אֲתוֹ: לֵב) חַיִּי אָדָם וְחַכְמַת אָדָם הֵם סִפְרִים נִכְבְּדִים וּמֵאֲשֶׁר נִתְּפַשְׁטוּ מְאֹד בְּקָרָב יִשְׂרָאֵל נִדְפְּסוּ וְחֻזְרוּ וְנִדְפְּסוּ כְּמָה וְכְמָה פְּעַמִּים אוֹת הִיא כִּי כְּנֹנַת הָרַב הַמְּחַבֵּר רְצוּיָה לְשִׁמִּים וְנִחַ לְבָרִיּוֹת וּפְעַם אַחַת הוֹרְתִי דִּין עַל פִּי מַה שֶּׁכ' בְּסִי"ה לְוְכְּשֶׁנוֹדַע לְאִישׁ פ' תַּמָּה עֲלֵי וְאֵמַר שְׁמִקְוֵבֵל שָׁאֵין פּוֹסְקִין דִּין מִמֶּנּוּ כִּי הַמְּחַבֵּר לֹא הָיָה רַב מְוָבְהָק כִּי רַק הָיָה אִישׁ סוֹחֵר וְלִמְדָן וְכו' וְאֲנִי אֲמַרְתִּי לוֹ אִם קִבְּלָה לֹא נִקְבַּל וְעֵינֵינוּ רוֹאוֹת כִּי יָדִיו רַב לוֹ וְרָשׁוּם בְּזַכְרוֹנֵי שְׁמִזְפִּירִים דְּבָרֵי גְדוֹלִים חֻקְרֵי לֵב הַבָּאִים אַחֲרֵיו לְכֵן רַחֵשׁ לְבִי לְרָשׁוּם פֶּה בַל"ן אֵת אֲשֶׁר יִזְדַּמֵּן לִי לְרֵאוֹת דְּבָרֵי רַבְנֵי הָאֲחֵרוֹנִים הַמְּזַכְרִים אוֹתוֹ לְבָרְכָה.

הָרַב פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה מְבִיא דְבָרָיו בְּמִקְוֹמוֹת רַבּוֹ מְסַפֵּר לְהִלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה וּבִשְׂאֵר סִפְרֵי קֹדֶשׁ מְפַלְפְּלִים בְּדַב"ק עֵינֵן שׁו"ת שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב מֵהַד"ק ח"א ס' ע"ט שֶׁהָרַב הַשׁוֹאֵל רָצָה לְדַחֹת רְאִיּוֹת הַבִּינַת אָדָם וְהַמְחַבֵּר כ' אֵלָיו שְׂרָאָיִת הַבִּנ"א נְכוֹנָה אִף חֶלֶק עָלָיו מִטַּעַם אַחֵר וְהִגִּיעוּ כְּפֹלֵל גַּם בְּסִי' רַכ"ב ע"ש וְשֵׁם בַּח"ב ס' פ"ב (אַחֵר שֶׁפָּתַח סִבְרָתוֹ בְּנִדְוָנוּ סִיִּים) וְכַעֲשֵׂן זֶה מְבוֹאֵר בְּחֵי אָדָם עַל יו"ד בְּבִינַת אָדָם שֶׁעַר או"ה אוֹת כ"ה וְכו' וּבְשׁו"ת תַּפְאָרֶת יוֹסֵף בַּח"ו י"ד ס' ח' בְּהִגָּהָה כְּלִיל תַּפְאָרֶת אוֹת א' וְז"ל וְרָאָה זֶה מְצֵאתִי שֶׁכָּבַר נִשְׂאֵל בְּס' ח"א ע"ש בְּבִינַת אָדָם וְכו' ע"כ וְהִג' מִיָּם חֵיִים רֶאֱפָפּוּרְט בַּח"ו י"ד ס' מ"ט כֹּל אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה הִיא לְפַלְפֵּל עַל דְּבָרֵי הָרַב בְּחֻמַּת אָדָם וְעַם שֶׁחֶלֶק עָלָיו וְכו' לְדַחֹת כֹּל רְאִיּוֹתָיו כֹּף הִיא דְרָפָה שֶׁל תּוֹרָה וְלֹא מִשׁוּם הַעֲדָר כְּבוֹד ח"ו.

גַּם הִג' חֲתָם סוֹפֵר ח"ו י"ד ס' ש"כ"ז מְזַפֵּיר סֵפֶר חֻמַּת אָדָם ע"ש וְהַרְבָּנִים תַּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל פִּיה"מ בְּקוֹנְטֵרַס כְּלִפְלֵת שְׁבַת בְּמִלְאָכָת הָאוּפָה אוֹת י"א וּפְתַח הַדְּבִיר ח"ג ס' ש"ח אוֹת ט' (ד"ה וְשׁו"ר) הִבִּיאוּ דְבָרָיו בְּדִין הֵהוּא (וְזִכְרוֹנֵי בְּבִירוֹר שֶׁפְּעָמִים רַבּוֹת מְבִיא דְבָרָיו בְּפְתַח הַדְּבִיר וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶם) וְגָדוֹל בְּדוֹרָנוּ הַגָּאוֹן נְצִי"ב מְלֵךְ זצ"ל בְּסִפְרוֹ הַנּוֹרָא הַעֲמֵק שֶׁאֵלֶּה שֶׁאֵלְמָא ג"ן ס"ד נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּדְבָרָיו ע"ש וְכֵן בְּשׁו"ת שׁו"מ מִהַדוּרָא ה' ס' ו' וְכֵן מְזַפֵּיר דְבָרָיו בְּשׁו"ת דְּבָרֵי נְחֻמָּה ס' ל"ה וּבְשׁו"ת צְמַח צְדָק הַחֲדָשׁ בַּח"א ח' ס' מ"ז וּבְשׁו"ת בֵּית שְׁלֹמֹה הַנִּדְמָא בַּח"א ח' ס' ט' וְס' ע"ט גַּם הָרַב דְּבָרֵי מְרָדְכִי (פְּרִידְבוּרֵג) ס' מ"א פְּלַפֵּל בְּדְבָרָיו שֶׁכְּוֹנְטֵרַס נִשְׁמַת אָדָם וְשׁוֹתֵר דְבָרָיו שֶׁבְּחֻמַּת אָדָם וְהָרַב שֶׁאֵילַת שְׁלוֹם בְּמִהַדוּרָא תַּנְיִינָא רִישׁ ס' ק"ז כּוֹתֵב וְכָבַר כ' בְּנִשְׁמַת אָדָם דְּצָרִיף בְּדִיקָה וְכו' וְהָרַב מוֹהֵר"י מְפֹאֲדוּא (בְּשׁו"ת מוֹהֵרִי"מ) בְּסִימָן כ"א מְפַלְפֵּל בְּדְבָרָיו ע"ש בַּד"ה וּמ"ש: וְאַחֲרֵי שֶׁרְאִיתִי שֶׁהִג' שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב בַּח"ב ס' י"ד דָּף י' ע"ב כ' שֶׁהַמְחַבֵּר חֵי אָדָם הִיָּה ת"ח גְּדוֹל וְצָדִיק ע"ש אֲמַרְתִּי פּוֹק חֲזִי גְבָרָא רַבָּה דְּמִסְהִיד עָלֶיהָ וְתִסְגִּי לָן סְהַדוּתָהּ וְאִין צָרִיף לְרִשׁוֹם עוֹד אֵיזָה מְחַבְרִים מְזַפֵּירִין אוֹתוֹ לְשַׁבַּח וְשׁוֹתִים בְּצִמָּא אֵת דְבָרָיו אִף שֶׁבְּאַמַּת רְאִיתִי בְּכַמָּה סִפְרִים מְרַבְּנֵי גְּאוּנֵי זְמַנֵּינוּ לְקוֹדְשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְץ וְאֲשֶׁר הֵם חֵיִים וְיִחְיוּ מְחַבְּבִים דְבָרָיו וְנוֹשֵׂאִים וְנוֹתֵנִים בָּהֶם לְבָנוֹת וְלִסְתוֹר פְּדִרְפָּה שֶׁל תּוֹרָה נְלֵאתִי לִישׂא אֵת שְׁמוֹתֵם עַל שְׁפָתַי כִּי בְּרַבִּים הָיוּ רַק זֹאת אֲגִיד כִּי יְדִידִי הַגֵּאבְד"ק בּוֹקְרֵעֶשֶׁט נ"י בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר מְאוּרֵי אוֹר שֶׁנִּדְפַס עִתָּה הִרְאָה לָנוּ לְדַעַת שֶׁלְמַד כֹּל סֵפֶר חֵי אָדָם וְהִגִּיעָה עָלָיו אוֹרוֹ (הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּאָה הַגְּהוֹת וּבִשְׁם הַגְּהוֹת הִרְאָה"ש יְכַנֵּס) וְקַבְּעוֹן בְּדַפּוּס בְּקוֹנְטֵרַס מִי בָּאֵר שֶׁבְּסוֹף סֵפֶר הַנֶּז"ל ע"ש בְּסִי' ס"ג: אִף גַּם זֹאת רְאִיתִי בְּסִפְרֵי חֲדָשׁ אֲצִלֵי דְרָכֵי חֵיִים לִידִידֵי הַרְה"ג מוֹהֵר"ר יוֹסֵף הַלּוֹי מו"ץ דַּק"ק טְשֶׁעְהָרִין יצ"ו שֶׁבְּהַתְנַצְלוֹתוֹ עַל אֲשֶׁר הִשְׁיֵג כְּפַעַם כְּפַעַם עַל דְּבָרֵי חֵיִים אָדָם כ' בְּדָף ז' ע"א קָרוֹב לְסוֹפוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן וְגַם לְפַעְמִים הַכְּרַעְתִּי בְּהִלְכָה שֶׁלֹּא כְּהַחֲזִי אָדָם וְהַרְחַבְתִּי הַבִּיאוֹר בְּצִדוֹ לְהַשִּׁיג עַל חֵיִים אָדָם וְנִשְׁמַת אָדָם וְעַם כִּי יְדַעְתִּי שֶׁפְּלוֹת עָרְכִי כִּי אֲנִי לְגַבֵּי חֵיִים אָדָם כְּנִנְס לְגַבֵּי עֵנֶק אִף מִחֻמַּת שֶׁהָרַב חֵיִים אָדָם הִיָּה גְּאוֹן גְּדוֹל וּבְרוּחַב בִּינְתוֹ דְבָרֵי הָאֲחֻרּוֹנִים לֹא הָיוּ חֲשׁוּבִים בְּעֵינָיו כֹּל כֹּף לְדַקְדָּק בָּהֶם כְּרָאוּי וְכו' כֵּן אֲנִי אוֹמֵר עַל חֵיִים אָדָם וּמִשׁוּם הֵכִי בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת נִטָּה מְדַבְּרֵי הַמְּגַן אֲבָרְהָם וּשְׂאֵר אֲחֻרּוֹנִים אֲכַל בַּעֲזַה"י הִרְאִיתִי לְדַעַת כִּי דְבָרֵי הַמְּגַן אֲבָרְהָם כְּנִיִּים וְאֵלֶּהִי אֲבָרְהָם בְּעֶזְרוֹ: לַג) רַש"ל בִּיש"ש אֲפָשֶׁר שֶׁלֹּא רָאָה אֵת סֵפֶר תּוֹרַת הַבֵּית לְהַרְשָׁב"א וְלֹא אֵת מְשֻׁמְרַת הַב"י כֵּן כ' מְרוֹן הַחֲבִי"ב בַּכְּנֵה"ג יו"ד ס' פ"ט הַגְּהֵט"ו אוֹת כ"ד (ד"ה וְדְבָרֵי) ע"ש ש"כ' כֵּן כְּמִסְתַּמֵּק

ואני עני מצאתי להרט"ז באו"ח סי' ק"ס סק"י שנהכרית מדברי רש"ל ביש"ש פ"ק פ"ל
הבשר שלא ראה את תה"ב ולא את משמרתו עי"ש: והנהגות שלו על ספר שערי דורא
(עטרת שלמה) ונקרא בפי הפוסקים או"ש (איסור ונהיגה שלו) חבר קודם הים של
שלמה ובתר הים של שלמה אזלינו פ"ן כ' הרב פרי מגדים בכללים שבהקדמתו ליו"ד
באות ט' וציין שפתי כהן סי' ז' אות צ"ז: לד) הרב מוהרי"ט לא ראה התוס' ישנים
למס' יומא פי נדפסו פשוטים שנה אחרי פטירתו (הינו קרוב לשנת ת"פ) פ"ן כ' מ"ן
חיד"א במחזיק ברכה א"ח סי' קנ"ח אות ד' וכן הרב מוהר"ח אלפאנדארי בהנהגותיו
לדרשות הרב מוהר"י קצבי ב"דף י"ג ע"ד כותב שראה בתוס' ישנים ליומא שנדפסו
מחדש עי"ש והוא היה בזמן הרב משנה למלך זמן רב אחר הרב מוהרי"ט: לה) ההנהגות
שעל ספרי הרמב"ם דפוס אמשטרדם ובדפוסים שאחרי כן לא נודע לי בבירור מי בעל
דברים ורשום בזכרונני שקבלתי או ראיתי בספר שהן מהרב בעל מרפכת המשנה אשכנזי
אבל זה נראה ברור שלא מיד מ"ן פ"ק משנה נגזרו שהרי בכמה מקומות משיג על מה
שכ' בכ"מ וכותב דברים בשם מוהרי"ק ומזכיר את ספר כ"מ פ"ן פתבתי אני ההדיוט
בקונטרס הפללים במערכת הפ"ם אות קכ"ב (בכלל דמשנת ראב"י קב ונקי עי"ש
בד"ה נחזור) וציין ג"כ בשדי חמד ח"א בחלק הפללים מער' האל"ף אות ע"ד ד"ה והנה:
לו) ספר החינוך הא מילתא הנה בידן בפשיטות פביעותא בכותחא דמחבר ס' החינוך מר
ניהו הרא"ה (רבינו אהרן הלוי) פאשר מילא את ידו הגאון יד מלאכי בכללי שאר
מחברים אות כ"ג בשם פמה רבנים שכתבו פ"ן עי"ש וכען חזינו דשדו בה נרגא מחכמי
דורנו יצ"ו והוא במאמר תעלומות עין אסר בכנה"ג החדש בחלק ד' שנדפס עתה בצד
135 פתב סופר אהד יצ"ו שראה שניחכמים נצים בזה בהצפירה מר אמר להחליט שאינו
להרא"ה ומר אמר פי אין להטיל שום ספק בהקבלה שפידינו שהוא להרא"ה ובעל
המאמר יצ"ו פתב שמצא ג' גאונים שמטילים ספק בדבר ורוצים לשלול ספר החינוך
מהרא"ה והם.

א) הג' חיים יונה תאומים בקונטרסו על שיקול הדעת דף ה' ע"ד בהנהגה. ב) הג' מעין
החכמה בסדר אחס בטע השני אות 35 דף קי"ז ע"ב.

ג) הרה"ג יוסף דמשק בקונטרס פתב יד דפוס ווארשא תרמ"ו אות פ"ט וגם בעל המאמר
יצ"ו כ' להכריח שאינו להרא"ה וצריך לעיין בדבר לעת הפנאי בל"נ וזאת לזכרון ומ"ן
חיד"א בשם הגדולים במערכת גדולים אות האלף (רבינו אהרן הלוי) פתב דמרגלא
בפום רבנו שהרא"ה חבר ספר החינוך ויש לפקפק קצת וכו' עוד זאת אדרש דאשכחן
פמה זימני דדעת הרא"ה נגד מה שכתוב בספר החינוך עכ"ל ונראה שאין פונתו לסתור
מה שמורגל בפי הרבנים רק כ' שיש לפקפק קצת וכו' וגם אני ההדיוט פתבתי בקונטרס
הפללים במערכת הבית אות ס"ו להעיד בסתירת הדברים מנדק הבית להרא"ה למה
שכתוב בספר החינוך ומ"מ אין זה מכריע לומר שאינו להרא"ה ושערי תשובה לא ינעלו
והלא לכמה רבנים ראשונים ואחרונים ראינו שלפעמים דבריהם סותרים בשני ספריהם
הברורים שהם המה המחברים ולפעמים אף בספר אהד ימצא דברים סותרים ולא מפני
זה נוכל להכחיש האמת ולומר דשני הדברים לא מרועה אהד הם ובקובץ אוצר הספרים
באות החי"ת (ספר החינוך) הביא בשם ספר שלשלת הקבלה ובשם בעל ש"י שכתבו
בזה עי"ש: ואם הרב החינוך ראה את ספר המצות להרמב"ם נסתפקתי בקונטרס אסיפת

דינים במערכת חתן וכלה אות כ"ט (בד"ה דבריו ברור מללו): לז) ספר צל"ח (ציון נפש חיה) להגאון בעל נודע ביהודה לא נתפשט כל כך בערי תוגרמה ויש רבנים שלא ראו אורו ולא ידעו מי הוא מחברו כמו שנראה מדברי הרב און אהרן בדר פ"ח (בגונטרס ארעא סמיכתא) שכ' וז"ל וילענו חמץ נוקשה משש שעות ולמעלה כ' הרב צל"ח והרב נודע ביהודה סי' כ"א דאין איסור רק מדרבנן ועיין להרב חקת הפסח בסי' תל"א מה שהשיב עליהם עכ"ל מתבאר שלא ידע ששניהם מרועה אחד ונראה שגם הס' נודע ביהודה מהדורא תניינא לא הנה שכיח גביה דמר שממנו היה נודע לו שהוא המחבר ספר הצל"ח כאשר במקומות רבו מספר מביא וקורא אשר השיגוהו רבני דורו באיזה מקומן של שבחים בספרו הצל"ח ונפקא מינה דאין להרהר על דברי רבנן קדישי שבמקומות הנ"ל מדברי הצל"ח והנודע ביהודה תניינא אם לא ראינו שהנזכרו בדבריהם: ואם מן חיד"א ראה את ספר הנודע ביהודה תניינא כתבתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חתן וכלה וחופה אות ה' (בד"ה עוד זאת אודיע): לח) מחנה אפרים הוא מגדולי חכמי הספרדים ואין לדחות דבריו בגילא דחיתא פן כ' הגאון מוהרש"ק בס' שיגרי טהרה בקונטרס תיקון עולם (על מה שחדש הרב מחנה אפרים בהלכות שלוחין דכפועל נכרי יש שליחות) עי"ש בדר ט' ע"א והלאה ומן חיד"א בשם הגדולים אות האל"ף כתב חקמתו ובקיאותו ניכרות מספרו הנורא מחנה אפרים ושמענו נפלאות מתורתו ובקיאותו וחסידותו עכ"ל במערכת גדולים ואלה הדברים אשר נדברו יראי ה' הובאו דב"ק בספר היקר אורי וישעי בסי' קכ"א תשובת הגאון מר זקנו של גאון המחבר יצ"ו להגאון מוהר"ר יוסף לאנדא ומה שכ' על מה שכתבתי שהביא דברי המחנה אפרים וכו' וכתבתי דאשפח זוטרתי שקיל פי דברי המחנה אפרים אינם נכונים וקרא ערער שקראתי להגאון הגדול בעל מחנה אפרים זוטרא חס ושלום לא כתבתי על המחנה אפרים מאומה ומי חרש לא שמע גדולת מחנה אפרים ועין אדם תשורהו מחבורו אשר בכתם אופיר לא יסולה אבל תירוצו לקושית הפגן אברהם כתבתי דזוטרי היא והרי אשפחן בגיטין דף כ"ט ע"ב דאמר מר בר רב אשי הא דאבא דקטנותא היא וחס ושלום לא פגע בכבוד אביו בזה עכ"ד צא ולמד כמה גדולים וספונים דברי מן המחנה אפרים בעיני הגאונים השואבים מעינות חקמתו מעיין גנים: לט) מאור עינים להרב עזריה מן האדומים במכתב לחזקיהו מהגאון הפופלא בעל ספר זכר יהוסף אבד"ק שאנויל יצ"ו בשנת התרנ"ב מביא וקורא בשם הספר הנ"ל ואמרתי אל לבי שספר מחזיק ברכה למן חיד"א אין מצוי בעקד ספרי הגאון הנ"ל יצ"ו לכן לא ראה מה שכתב שם בקונטרס אחרון בסי' ש"ז וז"ל מצאתי בגנזי רב גדול פתקא אחת שכתב הרב הגדול אלישע גאליקו גם אשר נלנה עמו הרב הגדול מוהר"ם אלשיך והעמקתיה אות באות וז"ל למאן לא תהיה האמת נעדרת אודיע נאמנה איך הובא לפני ספר שחיבר הר' עזריה מן האדומים הנקרא מאור עינים ובפתחי עמדותי מרעיד כי בלי ספק המקיימו עובר משום כל יראה ובל ימצא ובכן הובא לפני מופת הדור ונהדרו הרב הגדול מוהר"י קארו ואחר ימים שלח אחרי וצוה אותי לסדר פתב אחד אשר יחתום בו ותורף המכונן היה שהיה ראוי לשרוף ולהעביר באש את הספר הנז' בכל מקום ושתמה על הרבנים אשר במקומו איך הניחו להדפיסו ולא חשו לכבוד התורה ועקרין ובהיות פי אני החמצתי בדבר וביני וביני חלה הרב הגדול את חליו אשר בו נתבקש בישיבה של מעלה ולא יכול לחתום בידו הודעתי את

דְּבָרָיו בְּאֵמֶת וּבְכָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל מִחֲזִיקֵי הָאֵמֶת אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם נְאוּם הַצְּעִיר אֲלִישַׁע
גְּאֻלְיָקוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שְׁמַעְתִּי גַם אֲנִי מִפִּי מוֹרִינוּ הָרֶב (כֵּן מִזְפִּיר בַּתְּשׁוּבוֹת לְמָרְן
כִּידוּעַ) נְאוּם הַצְּעִיר מִנְּשֵׂה בַה"ר חַיִּים אֲלִישֵׁי זֶלֶה"ה עַכ"ל הַפֶּתְקָא שְׁבַמְחֻזִיק בְּרָכָה
הַנְּ"ל הָרִי עֲדוֹת נְאֻמָּה בְּשֵׁם מָרְן הוּא הַקְּדוּשׁ לְאַסּוֹר אִסּוֹר הַקְּרִיאָה בְּסֵפֶר הַנְּ"ל וְרַב
יוֹסֵף סִינֵי הַגָּאוֹן הַנְּ"ל יצ"ו לֹא סִיְיָמוּ קַמְיָה דְּבָרִים שְׁבַכְתָּב הַנְּ"ל: שׁוּב נְדַפֵּס סֵפֶר
הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה (בְּשֵׁנֶת תַּרְנ"ד) וְרֵאִיתִי בְּדֶף ע"ז אוֹת ב' כ' שֶׁהַמַּחְבֵּר סֵפֶר מְאוּר עֵינַיִם
הוּא הָרֶב עֲזַרְיָה מִן הָאֲדוּמִים הֵיךְ בְּזִמְן מָרְן וְשֶׁהַמַּסְתַּכֵּל בְּסֵפֶר הַנְּ"ל יִרְאֶה שֶׁהֵיךְ חָכֵם
גְּדוֹל בְּקִי בִש"ס וּבַפּוֹסְקִים הָרֵאשׁוֹנִים וּמְדַרְשֵׁי רו"ל שְׁנוּנִים עַל לְשׁוֹנוֹ וּבְקִי מְאוּד בְּסֵפֶרֵי
הַעַמִּים כְּמֵאן דְּמִנְחֵי בְּכִיסְתִּיָּה וּלְפִי שְׁבַכְמָה דְּבָרִים נְטָה מְדַבְּרֵי הַש"ס וְהִבִּיא רְאִיָּה
מִסֵּפֶרֵי הַעַמִּים לְסִתּוֹר דְּרִשׁוֹת חו"ל חֲלִילָה זֶה הִיא סִבָּה שְׁנִתְעוֹרַר מָרְן הַב"י לְהַסְפִּים
לְרַחֵק הַסֵּפֶר הַזֶּה מִכָּל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וּלְדוֹנּוּ בְּשִׁרְפָה כְּפִתּוּב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה בְּקוֹנְטְרַס
אֲחֵרוֹן ס' ש"ז שֶׁהַעֲתִיק תּוֹרֵף הַהִסְכָּמָה וְעַמֵּד הָרֶב הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה מִתְמַיָּה עַל כִּי רְאָה
שֶׁהָרֶב כְּנֵה"ג בְּחֻלְק א"ח בְּלִשׁוֹנוֹת הַש"ס בְּפָרֵק קָמָא דְּבִתְרָא וּבְחֻלְק יו"ד ס' רמ"ה
הַגְּהוֹת הַטּוֹר אוֹת ב' וּבְלִשׁוֹנוֹת הַרַמְב"ם הַלְכוֹת קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ פָּרֵק ה' וְעוֹד בְּכַמְּה
מְקוֹמוֹת מְזַכֵּיר וּמְצַיֵּן אֶת סֵפֶר מְאוּר עֵינַיִם הַנְּ"ל שְׁמֵזָה מוֹכַח בְּבִירוֹר שֶׁהָרֶב כְּנֵה"ג קָרָא
סֵפֶר מְאוּר עֵינַיִם מְרֵאשׁוֹ וְעַד סוֹפּוֹ וְלֹא זֶה מִחֻבּוֹ וְהַעֲלָה אוֹתוֹ עַל סֵפֶרוֹ וְאַף כִּי קָרוֹב
לְשִׁמוּעַ שְׁלֹא נוֹדַע לְהָרֶב מִהַסְכָּמַת מָרְן הַנְּ"ל בְּכָל זֹאת הַדְּבָר תְּמוּזָה אִיךְ לֹא הִרְגִישׁ בָּמָה
שָׂרְאוּ מָרְן וּשְׁנֵי הַרְבָּנִים הַנּו"ל וְהֵיךְ לוֹ לְרַחֲקוֹ מֵעַל פְּנֵי הַרְחָק כְּמַטְחֵי קִשֵׁת כְּאֲשֶׁר
תְּמָה מָרְן הַב"י עַל רַבְּנֵי דוֹרוֹ אִיךְ הִנְיַחוּ לְהַדְפִּיס הַסֵּפֶר וְלֹא חָשׂוּ לְכַבּוֹד הַתּוֹרָה וְכו':
וּבִיּוֹתֵר תְּמָה עַל מָרְן חִיד"א שֶׁבְּסֵפֶר כְּסָא רַחֲמִים אֲשֶׁר נְדַפֵּס שְׁנַיִם רַבּוֹת אַחַר שֶׁהַדְפִּיס
הַסֵּפֶר מִחֲזִיק בְּרָכָה (כִּי ס' מִחֲזִיק בְּרָכָה נְדַפֵּס בְּשֵׁנֶת תַּקמ"ה וְסֵפֶר כְּסָא רַחֲמִים נְדַפֵּס
בְּשֵׁנֶת תַּקס"ג עֵינַיִן בְּאוֹצָר הַסֵּפָרִים) בְּפִירוּשׁוֹ לְמַסְכַּת סוֹפְרִים פָּרֵק א' הַלְכָה ח' מִזְכִּירוֹ
שָׂרְאָה בְּאֶקְרָאֵי וְעֵרָאֵי אֶת הַסֵּפֶר הַנְּ"ל וּמִבִּיא מְמַנּוּ מַה שֶׁכ' בְּחֻלְק הַדְּרַת זְקֻנִים וּמַה שֶׁכ'
שָׂרְאָה בְּאֶקְרָאֵי וְעֵרָאֵי הוּא לְפִי שְׁסִפְרִים כְּאֵלֶּה מַעֲשִׂיּוֹת וְסִיפּוּרִים אֵין לְקַבּוּעַ בָּהֶם
הַלִּמּוּד אֲלֵא בְּדֶרֶךְ עֵרָאֵי עַכ"פ הַדְּבָר תְּמוּזָה אִיךְ לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל הַסְכָּמַת מָרְן הַב"י וְאִם
דְּבָרִים אֵלוֹ שֶׁבְּסֵפֶר כְּסָא רַחֲמִים נִכְתְּבוּ לְפָנֵי אֵיזָה שְׁנַיִם קוֹדֵם שָׂרְאָה הַסְכָּמַת מָרְן עַכ"פ
אַחַר שָׂרְאָה הַסְכָּמַת מָרְן לֹא הֵיךְ לוֹ לְהַנִּיחַ הַדְּבָרִים כְּתוּבִים בְּסֵפֶר וְעוֹד הִבִּיא שֶׁהַרְבָּנִים
לְקַט הַקַּמַח בְּחֻלְק יו"ד בְּהַלְכוֹת נִידוּי דָּף ק"ז ע"א וְהַצְמַח דּוֹד שֶׁהוּבָא בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים
ח"א מְעַרְכַת הַשִּׁי"ן אוֹת כ"ב (הוּא בְּמַעֲרַכַת גְּדוֹלִים נוֹמְעֵר 160 בְּשֵׁם הָרֶב שְׁמַעוֹן
אַשְׁכְּנַזִּי) וְהַרְד"ק בְּהַגְּהוֹתָיו לַש"ע א"ח הִבִּיא דְּבָרָיו בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה א"ח ס' ל"ו וּבְסֵפֶר
כֵּן יוֹחֵאֵי בְּקוֹנְטְרַס מְעַנּוֹת וּמְטַפְּחוֹת מַעֲנָה פ"ט וּבְסֵפֶר מְצַרֵף לְחֻכְמָה דָּף י"א וּבְסֵפֶר
לְחֵמֵי תוֹדָה ס' י"ט דָּף פ"ד ע"א וּבְסֵפֶר יָד נְאֻמָּן דָּף ד' ע"ב וְעוֹד בְּכַמְּה סֵפָרִים אַחֲרֵים
מְבִיאִים דְּבָרֵי סֵפֶר מְאוּר עֵינַיִם הַנְּ"ל וְהַדְּבָר תְּמוּזָה אִיךְ לֹא נִרְגָּשׁוּ כָּל הַרְבָּנִים הַנְּ"ל
מְאֻשֶׁר הִרְעִישׁוּ וְהִרְעִידוּ מָרְן הַבֵּית יוֹסֵף וּשְׁנֵי הַרְבָּנִים הַנְּ"ל עַל סֵפֶר הַנְּ"ל: לְכֵן כְּתַב
שְׁנֵרְאָה לוֹ שְׂאֵף שְׁקַצַת מִהַרְבָּנִים הַנְּ"ל אֲפָשֶׁר שָׂרְאוּ וַיִּדְעוּ מִהַסְכָּמָה הַנְּ"ל בְּכָל זֹאת לְמַדּוֹ
בְּסֵפֶר הַזֶּה מְפָנֵי שְׁסוֹבְרִים שְׁמַאֲחַר שְׁלֹא נִכְתְּבָה הַהִסְכָּמָה הַהוּא וְלֹא חָתַם עָלֶיהָ מָרְן רַק
שְׂאֵמֶר לְהָרֶב אֲלִישַׁע גְּאֻלְיָקוּ לְכַתְּבָה כְּדִי לְחַתֵּם עָלֶיהָ וְהוּא לֹא כְּתַבָּה עַד דְּנַח נִפְשִׁיָּה
דְּמָרְן וְלֹא יִצְאָה מִחֻשְׁבַת מָרְן מִן הַכַּח אֶל הַפּוֹעֵל אוֹת הִיא כִּי מֵאֵת ה' הֵיטָה זֹאת דְּלֹא

איסתייעא מילתא מן שמיא ולא בדרה מקרה נתרשל הרב מוהר"א גאליקו מלקינים מצות
מין חלילה בפרט בדבר פנה ומה גם שגם הוא עצמו עמד מרעיד בדבר על הספר הנזכר
וגם יפלא איה מין הקדוש אחר שצוה לכתוב ההספמה ההיא פאשר ראה שלא נכתבה
בזריות איה לא חזר לצוות ולגזור עליו לכתבה אם לא שמן השמים לא סייעו בזה
ונשפח הדבר וגם הרבנים הגדולים מוהר"א גאליקו ומוהר"ם אלשיך שאף בלתי הסכמת
מין כחם גדול לאסור הספר ההוא אחר שקמו זר נחשב בעיניהם ומדוע שתקו ולא עשו
הם הספמה על זה בכל תוקף ולצרף בהסכמתם גם ציווי מין מפל זה מוכח שלא סייעו
מן השמים בהספמה ההיא והרבנים הנז"ל קראו בספר הנז"ל בלתי שום חשש בדבר אלה
תורף הדברים אשר דבר הרב המעלות לשלמה שם: מ) רבינו מאיר המעילי הזכירו
הרדב"ז בתשובה דפוס ויניציא סי' קס"ח פן כ' מין חיד"א בשם הגדולים במערכת
גדולים גומר כ"ב ושם בגומר ע"ג כ' דבשיטה מקובצת מביא הרב המעילי וכו' עי"ש
ואני הדל ראיתי שמרן פסר משנה בהלכות נדרים פרק שביעי דין י"א מביא רבינו מאיר
בר' שמעון המעילי: מא) ארחות צדיקים הוא ספר מוסר מאד נעלה פולו אומר כבוד
קדוש וטהור מלא יראת ה' והישרת המדות וכתוב בשער הספר בשם ס' סדר הדורות
שזה הספר נקרא ספר המדות אשר מזכירו הרמב"ם בפרק ד' דאבות בשם ספר המדות
ושפפי הנשמע המחברו הוא רביה דרביה דהרמב"ם ואני הדל קריתי ושנתי בו איזה
פעמים מראשו לסופו בחברת תלמידי יחיו ללמוד וללמד מוסר ויראת ה' ובעינינו יפלא
על הפתוח בשער אחרי שראינו דרוך לימודינו בספר התורה הזה מזכיר את
הרמב"ם כמה פעמים וכן מובא שם בכמה מקומות דברי רבנים אחרים שבזמן הרמב"ם
ושאחר זמן הרמב"ם ולא עלה בדעתי לרשום תמיה זו בקונטרסי אף עתה יצא לאור
חלק שני מספר כנה"ג החדש וראיתי לאחד מהסופרים יצ"ו שם צד 108 בראש מאמר
אסיפת אמרים שהעיר בצדק בזה והראה המקומות שהוזכרו בספר הנז"ל הרמב"ם ועוד
כמה רבנים ועל הרמב"ם כותב זכרוננו לברכה שזה מורה שפשכתב המחבר את ספר
הקדוש הזה כבר משה עלה אל האלהים וכו' והתפלא על הגאון סדר הדורות בזה וכתב
שמה שהזכיר הרמב"ם ברביעי דאבות את ספר המדות אין פוננתו על הספר הזה והא
ראיה שהמאמר שהזכיר הרמב"ם בשמו לא נמצא בספר הזה עי"ש דברי הסופר הנז"ל
דברים צודקים: מב) תוספת ביפורים הוא קונטרס נחמד הנספח לסדר גיטין וחליצות
להגאון בעל פתחי תשובה וכתוב בתחלת הקונטרס שלא רצו להזכיר שם מחבר
הקונטרס הזה לפי שהוא קטן הפמות ומילי זוטרי ניהו נגד כבוד הרב המחברו שהוא
אחד מהמו"ץ דוילנא.

ושמעתי מפה איזה רבנים שנודע להם שמחבר הקונטרס הוא הגאון בצלאל הכהן
המחבר ספר ראשית ביפורים ועם פי מפי מגידי אמת שמעתי שמועה נאה זו לא העליתי
דבר זה על הספר עד אשר נתברר לי פן מדברי הרב בעצמו בספרו היקר ראשית
ביפורים שכ' בסי' ח' דף ע' ע"א וכבר רמזנו בכל המקומות בזה בקונטרס תוספת
ביפורים שיצא מאתי בדפוס בעז"ה הנספח לסדר גיטין להרה"ג בעל פתחי תשובה עכ"ל
והוא עד נאמן על עצמו: מג) פירוש רבינו אברהם אבן עזרא כ' בספר ביפורי העתים
משנת תק"ץ בקונטרס תולדות ר"ן עמוד ז"ך דפירוש ספר שמות אינו ממנו רק תלמידו
וכו' וכבר הוכיח בהקדמת אהל יוסף לספר שמות שפירוש ספר זה ותרי עשר נכתבו

מתלמידים עיי"ש בבקיפורי העתים ששהביא פמה ראיות לזה פן כ' בס' המעלות לשלמה
בראש הספר אות ג' והרב המחבר כ' שאין הדעת סובלת לומר שעשה פירוש לכל התורה
ודילג ספר שמות והראיות שהביא בבקיפורי העתים דחה אותן ואדרבא הביא ראיות שגם
פירוש ס' שמות הוא מרבינו אברהם פן עזרא בעצמו והאריה בזה עיי"ש: וכתב הרב
שדה יהושע בפירק קמא דחלה דף חק"ן סוף עמוד ד' דסוגיין דעלמא אזלא שרבינו
אברהם אבן עזרא שמזכירין התוספות מר ניהו המפרש על התורה ולכן צריך ליישב
דבריו ושללא כמו ששמע בקטנותו שהרבינו אב"ע שמזכירים התוס' אינו המפרש פן כ'
בספר פל החיים דף ט"ו ע"ב: מד) קנאת האמת.

הדברים אודות ספר זה נשמטו מהכת"י: מה) שיורי ברכה למרן חיד"א שנדפס
בשאלוניקי שנת לציון גואל ולשבי יש בו הגהות מרב אחד באיזהו מקומן ולא הנה
ידענא מאן הוא עתה ראיתי בספר המעלות לשלמה בדף צ"ה אות כ"ד שכ' הרב ששמע
מפי רבים שהרב המגיה הוא הרב רפאל קאלאמארו אשר אסף איש טהור דינים מפוזרים
שבספרי מרן חיד"א והגיה עליהם אורו וכן מצא בהשמטות ספר לב מבין דף רכ"ו ושכן
כתב מפוזר: מו) שימושי תהלים הנדפס בסוף ספרי תהלים חברו רבינו האי גאון פן
כתב הרב זרע ברוך בח"ג דף כ"ג ע"ד וכמו שכ' בשמו הרב המעלות לשלמה בדף צ"ז
אות ה"ן: מז) מים חיים ראפאפורט להגאון מוהרח"ך נמצא אצלי בשאלה ואני הדל
מביא דב"ק בכמה מקומות ובשדי חמד (ח"א) בחלק הפללים אות שע"ז הבאתי מה שכ'
הרב עמודי אש יצ"ו בשם ס' הנ"ל וכתבתי על דבריו כי אשר כתב בשמו בקשתיהו ולא
מצאתיהו כי לא ידעתי כי חיים שנים המה ספרי מים חיים ושם שניהם מוהרח"ך
ראפאפורט ומקורב נודע לי שהם שנים.

א) להג' מוהרח"ך ראפאפורט מלעמבערג. ב) להג' מוהרח"ך ראפאפורט מאוסטורא
נכדו של הראשון וזה השני הוא שישנו כעת אצלי והראשון לא ראיתי ולא שמעתי עד
אשר הודיעני רב גדול בדורנו יצ"ו כמו שכתבתי בקונטרס פאת השדי לחלק הפללים
במערכת האל"ף אות קכ"ו: מח) גידולי תרומה אין להקשות על הרב דאישתמיט ליה
מדברי הראשונים באשר הודיע בהקדמתו כי לא היה בידו ספרי הפוסקים ונ"ל בהקדמתו
הקורא המונקת אל יפהל אל פיו לבו אל ימהר להשיבני כי עשה יעשה לו כנפים לרוץ
אל מערכת ההתנצלות ויהיה לי לפה ולמליץ באשר ישם נגד עיניו כל המוצאות אותי
כאשר מראש בספר דברתי הן בהיותי אני לבדי בלי רב וחבר והן מחסרון הספרים
המונחים וכו' אם אולי בא בתוך דברי איזה ענין אפשר ימצא כתוב אשר הגיד אותו
מחבר זולתי ישיב אמריו לו כי קרה פן על כי בשעת כתיבה לא שלטה עיני בספר שהוא
וכו' אלו תנרף דב"ק ובראש דבריו כ' שחבר הספר שהוא בגמרא קמא ושבועות ונזיר
דוקא ואיזה מחברים אחרונים ולא העיקרים וכו' יעש"ב דבריו הקדושים הממשכים
לבו של אדם ולאיש אשר אלה לו מי יערב אל לבו לדבר על הרב כי קרא שמטה
בספרו הבהיר כי לא היה בבית מדרשו במכון שבתו בעיר פיסא אפילו תלמוד וכל שכן
ספרי הראשונים אלה דברי הרב נדיב לב בח"ב חלק ח"מ סי' ה"ן דף ק"ב ע"ב: מט)
ספר הקנה מי חברו הנה מרן חיד"א בספר שם הגדולים באות הקו"ף (קנה) כ' דלפי מה
שכתוב בהקדמה היה בזמן ארבעה אלפים שהוא בזמן תחלת האמוראים ומתפלא
שמזכיר שם אבני ורבא ושאר אמוראים שנראה שהמחבר היה אחר רבנן סבוראי וכו'

עי"ש וְהָרַב סֵדֶר הַדּוֹרוֹת בְּשֵׁמוֹת הַסְּפָרִים בָּאוֹת הַפּ"א (פְּלִיאָה) כ' סֵפֶר הַפְּלִיאָה הַקְּדוּשָׁה קִנְיָה אָבִיו שֶׁל ר' נְחוּנְיָא אֲדָרָא רְאִיתִי שֶׁמְבִיא אֶת אַמּוֹרָאִים כְּמוֹ אַבְיֵי וְרַבָּא וּבַעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת מִיִּיחָסוֹ לר' אַבְיִגְדוֹר קָרָא מִפְּרָאג סוּדוֹת נִפְלְאִים וּמַעֲשִׂים נוֹרָאִים בְּקַבְלָה פְּסֻדָּה פְּסוּקֵי פְּרִשְׁתַּת בְּרֵאשִׁית כ"י וּבָאוֹת הַקּוּ"ף (קִנְיָה) כ' סֵפֶר הַקִּנְיָה מִהַקְּדוּשָׁה קִנְיָה אָבִין גְּדוּד בְּנוֹ נְחוּם מִמְּשַׁפְּחַת ר' נְחוּנְיָא בֶן הַקִּנְיָה בֶן כ' בְּסֵפֶר זֶה וַיֵּשׁ מִיִּיחָסִים אוֹתוֹ לְאָבִי ר' נְחוּנְיָא סֵפֶר נִפְלָא עַל הַמַּצּוֹת וְעִמּוּק בְּקַבְלָה וּבוֹ מ"ט קִנְיָה כ"י וּבְפִלַח הַרְמוֹן שֶׁעַר ח' ספ"ג וּבְסֵפֶר קִנְיָה לְהַר' אַבְיִגְדוֹר וּבְמִכְתָּב יְדִידֵי הַרְה"ג יִשְׂרָאֵל אַבְרָהָם לְעִרְנָעֵר אַבְד"ק טַרְאֶסְפָּאֵל יצ"ו פֶּתַח לִי שְׁנֵרְאָה לֹו בְּדֶרֶךְ הַשְּׁעָרָה לְסִינַי דַּעַת הַסּוֹבְרִים שְׁאָבִיו שֶׁל ר' נְחוּנְיָא חֲבֵר סֵפֶר הַקִּנְיָה וְהוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הָרַב אֶהְלִי שֵׁם בְּשֵׁמוֹת אֲנָשִׁים בָּאוֹת הַקּוּ"ף ס"ק ב' שֶׁמְדַבְּרֵי הַטִּיב גִּטִּין מִשְׁמַע שְׁאָבִיו שֶׁל ר' נְחוּנְיָא הִיָּה שֵׁם הַעֲצָם שֶׁלֹו קִנְיָה וְתָמָּה דָּהָא עַל שֵׁם עֲצָם פְּרִטִי לֹא תְּבֵא הָא הִידְיעָה וְכִנְיָתוֹ דְּדוֹחֶק לֹוּמַר דְּלִשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְחוּד וְלָזֶה כ' הָרַב הַנֶּ"ל יצ"ו שְׁאֵם נֹאמַר שְׁאָבִיו שֶׁל ר' נְחוּנְיָא חֲבֵר סֵפֶר הַקִּנְיָה יֵשׁ לֹוּמַר שְׁנֵתְנוּ סִימָן מִפְּוֹרְסָם שֶׁר' נְחוּנְיָא זֶה הוּא בֶן הַמְּחַבֵּר סֵפֶר קִנְיָה אֲשֶׁר סִפְרוּ הִיָּה אִז מִפְּוֹרְסָם בְּזִמְנָם כְּמוֹבָא בְּסֵדֶר הַדּוֹרוֹת בְּסֵדֶר תְּנָאִים וְאַמּוֹרָאִים קְרוֹב לְסוּף אוֹת י' אֲשֶׁר קִנְיָה אָבִיו שֶׁל ר' נְחוּנְיָא כָּתַב סֵפֶר קַבְלָה שֶׁלֹו מִפִּי ר' יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישָׁע כִּהֵן גְּדוֹל וְעַל עֲצָם הַסֵּפֶר שֶׁפִּיר תְּבֵא ה"א הִידְיעָה רַק הַקְּדַמַּת הַסֵּפֶר הַמְּתַחַלֵּת אָמַר קִנְיָה בֶן גְּדוּד וְכו' כָּתְבוּ אֶחָד מִיּוֹצְאֵי חֲלָצִיו אָבֵל לֹא גוּף הַסֵּפֶר וְהִיא הַשְּׁעָרָה נְכוּנָה: ג) סֵפֶר עֲרָף לְחֵם לְהָרַב מוֹהֲרִיק"ש כְּשֶׁכּוֹתֵב דְּבַר בְּשֵׁם הָרַב בְּהַגְהוֹתִיו כִּינְיָתוֹ עַל מֶרֶן הַבַּיִת יוֹסֵף בְּסֵפֶר בְּדֶק הַבַּיִת בֶּן כ' הָרַב הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה בְּדָף ט"ן אוֹת כ"ו וְכו' שְׁעַם שְׁזָה פְּשׁוּט וּבְרוּר הַנּוֹצֵר לְכַתְבוֹ לְפִי שְׁרָאָה אֵיזָה רַבָּנִים שְׁהִי סְבוּרִים שְׁכִינְתוֹ עַל הַגְהוֹת הַרְמ"א וְהַקְשׁוּ עֲצָמָם לְהַבִּין דְּבָרֵי הָרַב וְלֹא יְכוּלוּ: לֹא נִטְפַל הָרַב מוֹהֲרִיק"ש בְּהַגְהוֹת הַרְמ"א אֲרָף אִם תֹּאמַר שְׁרָאָה הַגְהוֹתִיו וְזֶה לְשִׁתִּי סְבוּת א) שְׁעַד שְׁהַגִּיעוּ לִידוֹ הַגְהוֹתִיו כְּבָר הִיָּה מְסוּדָר וּמְתוּקָן סִפְרוּ וְלֹא אִיסְתַּיְיעָא לְחֻזֹר עַל לִימּוּדוֹ לְהוֹסִיף אוֹ לְגַרְנֵעַ מַה שְׁכָּבֵר כְּתוּב בְּהַגְהוֹת הַרְמ"א ב) לְפִי שְׁרוּב הַגְהוֹתִיו הֵן לְפִי מְנַהֵג הָאֲשֶׁכְּנִזִּים וְעַכ"פ בְּרוּר שֶׁלֹא נִטְפַל בְּהַגְהוֹת הַרְמ"א בֶּן כ' הָרַב הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה בְּדָף ט"ן אוֹת כ"ו וְהַעֲתִיק דְּבָרֵי מֶר נִכְדוּ בְּהַקְדַּמַּת ס' עֲרָף לְחֵם לְכֵן תִּמְצָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁכִינְיָה דַּעַתוֹ לְדַעַת הַרְמ"א בְּהַגְהוֹת מִפָּה וְכו': אִם כּוֹתֵב הָרַב מוֹהֲרִיק"ש אֵיזָה דִּין בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים אֵין הֶכְרַח שְׁיֵשׁ חוֹלְקִים אֱלָא מִפְּנֵי שְׁמַצָּא הַדִּין הַהוּא בְּפוֹסְקִים הַמְּפֹרְסָמִים בְּהַרְמַב"ם וְכִיּוֹצֵא שְׁדַרְכוּ בְּדָרָף מֶרֶן בֶּן כ' בְּנִשְׁמַת פֶּל ח' בְּהַשְׁמָטוֹת דָּף ק"ב ע"ב (ד"ה הַרִי) וְהָרַב הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה בְּדָף ס' אוֹת כ"ח הַעֲתִיק דְּבָרִים כְּכַתְבָן וַיֵּשׁ טְעוֹת הַנִּיכָר בְּמָה שְׁכָתוּב מִפְּנֵי שְׁמַצָּא הַדִּין הַהוּא וְכו' וְצָרִיף לְהִיֹּת מִפְּנֵי שֶׁלֹא מְצָא וְכו': אִם יִפְסֹק הָרַב מוֹהֲרִיק"ש דְּלֹא כְּהַרְמַב"ם יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עֲלָיו אִיף יִחְלֹק עֲלָיו בְּאַתְרֵיהּ דְּמֶר אֲרָץ מְצָרִים בֶּן כ' הָרַב דְּרָכֵי נֹעַם בְּחֻלְק ח"מ ס' ט"ו דָּף קצ"ה וְדָף קצ"ו וְהִבִּיא דְּבָרָיו הָרַב הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה בְּדָף ס' אוֹת כ"ט וְהַצָּרִיף יֵשׁוּב שְׁהָרִי הָרַב דְּרָכֵי נֹעַם עֲצָמוֹ בְּסִי' כ"ה דָּף רט"ז ע"ד כ' דְּמוֹהֲרִיק"ש פֶּסֶק הַיִּפְףָה הַרְמַב"ם וְהַדִּין עֲמוֹ וְגַם הָרַב גִּנְת וְרָדִים בֹּאָה"ע סִי' יו"ד פֶּלֶל ב' כ' שְׁמֶרֶן דְּחָה כְּמָה פֶּסְקִים שֶׁל הַרְמַב"ם וְכֵן מוֹהֲרִיק"ש דְּחָה כְּמָה פֶּסְקִים שֶׁל הַרְדְּב"ז וְתַרְנוּיָהּ מֵאֵרִי דְּאַתְרָא הוּוּ וְגַם הָרַב דְּרָכֵי נֹעַם עֲצָמוֹ בִּיּו"ד סִי' ז"ך כ' הַיִּפְףָה הַרְבָּנִים הַרְדְּב"ז וְמוֹהֲרִיק"ש וְאֵין אֲצִלֵי סֵפֶר דְּרָכֵי נֹעַם לְרֹאוֹת דְּב"ק דְּאוּלֵי כִינְיָתוֹ בְּסִי' ט"ו שְׁמִסְתַּמָּא לֹא

יחלוק על הרמב"ם בלתי שזינפיר סברתו אבל אם מזכיר סברתו וחולק עליו אין בזה שום פקפוק ונהי תלמיד חולק על סברת רבו וכן על סברת אביו כידוע ולכן אף דאתריה דרב הוא אם רואה שיש סתירות להכריע בהקפד יכול לגלות דעתו ובפרט אם הוא להקמיר: נא) ספר התרדים אינו מן התימה אם אינו מזכיר את ספר פאר הדור להרמב"ם כמו שפתי בסימן ה' אות כ"ד: נב) ספר הערוף יש בו מלות בלשון אשכנז ויש מי שחשב שהם דברי רבנו בעל הערוף ונשתמש בזה שבוש גדול כי באמת אינם אלא למשפיל אחד בזמננו משה לאנדא שמו שעשה פרצות הרבה בספר הערוף מחמת חסרון ידיעתו ואין מביאים ראיה ממנו: נג) אור זרוע חברו רבינו יצחק מויינא פן כ' מרן חיד"א בספר שם הגדולים במערכת גדולים באות היו"ד סעיף י"ט ובמערכת ספרים באות האל"ף סעיף כ"ב וכתב ידידי הגאון מליאדי יצ"ו בספר פנים ח"א דף י"ג ריש ע"ג שפן כ' בסדר הדורות במפתחות דף ז' ע"ב ובדף מ"ו ע"ג תחלת אלף הששי ובשמות הספרים אות א' וכן פתב בנודע ביהודה תניינא אבו העזר סי' קי"ד וסיים על זה ועיין היטב במרדכי פרק גיד הנשה סי' תר"ף ועיין בבית יוסף ביו"ד סי' ק"ה (בד"ה וכתב עוד בשם הר"י מויינא ואור זרוע) ולטעמייהו אזלי וכו' וצריף עיין עכ"ל משמעות לשונו הוא שפונתו להטיל איזה ספק אם המחבר אור זרוע הוא רבינו יצחק מויינא ובענייני לא ירדתי לסוף דעתו שהמעין במרדכי יראה שכתב בשם ר"י מויינא שסובר פדעת רש"י שבכל האיסורים אמרינו חתיכה נעשית נבלה שלא פדעת רבינו אפרים (דדוקא בבשר וחלב הוא דאמרינו הכי) וכתב שגם באור זרוע פסק הלכה למעשה פדעת רש"י וכןנתו שמלבד שאמר הר"י מויינא פן בתורה שבעל פה מציינו לו פן גם בתורה שבעל פה בס' אור זרוע ומרן הבית יוסף שם פתב שכתב עוד המרדכי בשם הר"י מויינא ואור זרוע וכו' וסיים ולטעמייהו אזלי דנקטי חתיכה נעשית נבלה בכל האיסורין אבל לפי מה שפתי בסי' צ"ב דרוב בעלי הוראה הספימו לסברת רבינו אפרים דדוקא בבשר וחלב וכו' עי"ש ופשוט שמה שכתב שהמרדכי פתב בשם ר"י מויינא ואור זרוע פונתו שכתב פן בשמו בעל פה ובכתב אמר עם הספר אור זרוע וכאילו פתב ובאור זרוע שהכונה שאמר פן בעל פה וגם פתב פן בספר אור זרוע פן נראה פשוט ואין להטיל ספק במאי דפשיטא לרבנו קדישי הנ"ל דספר אור זרוע מחברו מר ניהו רבינו יצחק מויינא: נד) חק יעקב לפעמים לא הנה מדקדק כל כך בדברי המגן אברהם להבין פונתו במה שמציין לעיין באיזה מקום ואם הנה מדקדק בזה לא הנה משיג עליו וכו' עיין בש"ע הגאון מוהרש"ז בהל' פסח סי' תמ"ב בקונטרס אחרון אות ה': נה) פרי תנאר (ספר יתר להרב הקדוש מוהר"ח בן עטר) אסר את ספרו לכל מי שאינו בקי בחזרי העיון וכו' ונהביאו לזה אשר ראה בספר אחד שנדפס בזמנו שהשיג על הר"ן והא גרמא ליה לפי שלא ירד לעומק פונת הר"ן וכו' וראיתי להעתיק להבות דב"ק לפי שספר התורה הזה אינו מצוי בידי כל אדם וצדקה תהנה לי ודבריו הם בסי' פ"ד ס"ק י"ג (בד"ה ונראה פי הר"ן) ונ"ל ומה מאד ילבש האדם בושח וכלימה על שתי חסרונות א) שלא ישיג הבין דברי רבותיו ב) ולא מיסתנייה דלא גמר עוד לו רבו יתירה לאפלוגי לדחויי דברי רבותיו אשר לא השיג הביןם ובאמת הציקתני רוח בטני איה פל הרוצה ליתול השם ליכנס לפנים ממחיצתו להשיגעל גדולי עולם אשר עדיין לא השיג הבין בדבריהם ויתגדר להקשות שפתיים יושק פי חכם גאון טהור נפש חז בדרא קדוש ה' יאמר לו אדונינו הרב הגהדר

בְּחֻמַּת הַתּוֹרָה הוּא יָדִיד ה' מוהר"ר יְאֻדָּה רֵאזֶאנְעס זל"ה אֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ כִּי חוֹשֵׁשׁ הָיָה לְהַדְפִּיס אֲמֵרוֹתָיו הַטְּהוּרוֹת לְבַל יַעֲמוֹד תִּי וַיִּטְעַה בְּהֵבִינוּ וַיַּחֲשׁוּב כְּמַשִּׁיג וְנִמְצָא כְּמַתְעַתֵּעַ ח"ו חֲרָדְתִּי עָלַי זֹאת וַחֲוִשְׁשֵׁנִי שְׂיָבֵא כָּל הַחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ כִּי אִישׁ מִשְׁפִּיל הוּא וְכִפִּי הָאֲמַת עֲדִינָן לֹא הִגִּיעַ לְדַעַת חֶלֶק מִמָּאָה לְהֵבִין אֲמָרֵי קְדוֹשׁ וַיִּתְגַּדֵּר לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרָיו וַיִּדְחָה בְּאֶפֶס יָדִיעָה וְאִין מְבַדִּיל בֵּין טוֹב לְרַע וְנִמְצָאוּ דְבָרֵי תוֹרָה בְּטָלִים עַל כֵּן צְוֹחִינָא דְכָל מִי שְׂאִינוּ בְּקִי בְּחֻדְרֵי הָעֵינִן הָעֵמוּק וְרַגִּיל בּוֹ בְּתַמִּידוֹת וּבִידִיעָה צוֹדְקָת וּבְכֹנְנָה שְׁלֵמָה לְשֵׁם שָׁמַיִם הַרְיֵנִי אוֹסֵר עָלָיו סִפְרֵי לְבַל יִלְמֹד בָּהֶם וְאִם יַעֲבוֹר עַקְצִינָא לִיהָ אֵלּוּ דְבָרָיו הַקְדוּשִׁים וְאִם הַדְּבָרִים כְּפֶשֶׁטָן אִין לִי וְלִדְכֹנּוֹתֵי לַעֲיִין בְּסִפְרוֹ הַקְדוּשׁ אֲרִיָּה שְׂאָג מִי לֹא יִירָא שְׁלֵא יִכְנֶה מִגְחָלֵי לְהַבּוֹת דְּבָרֵי קְדוּשׁ: בְּרַם זְכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ לְטוֹב מֵרַגְוֵי רַבָּה מֵרֵן מוהר"ד"ף בְּסִפְרוֹ הַנְּחָמָד מְזֻמּוֹר לְדוֹד הוּא אָמַר שְׂאִין הַדְּבָרִים כְּפֶשֶׁטָן וְדְבָרִים בְּגוֹ וְהוּא תְּמַכִּין דְּאוֹרֵי יִתָּא לְהַחֲזִיק בְּרַפִּי דְרַבְּנָן דְּשִׁלְהִי הִירָאִים וְחֲרָדִים וְהִיתָה הַרְשָׁת לְעֶסְנֹק אֲהַב בְּדְבָרֵי הָרַב אוֹר הַחַיִּים זצ"ל וְאֵלֶּה דְבָרֵי דוֹד שְׁבַס' מְזֻמּוֹר לְדוֹד בְּדָף ז"ן ע"א וְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי כָּל כִּי הָאִי רַתְחָא דְרַתְחָא הָרַב וְכִי זֹהִי קוֹשְׂיָא רֵאשׁוֹנָה שְׁהַקְשׁוּ כְּמָה מְהֻאֲחָרוֹנִים עַל שְׂיִטְתָּם שֶׁל רֵאשׁוֹנִים וְלֹא מִפְּנֵי זֶה נֹאמַר שְׁהֻאֲחָרוֹנִים עֲדִיפֵי מִנִּיְהוּ הָא לְמָה זֶה דוֹמָה לְנֶגֶס עַל גְּבִי עֶנְק וְאִטּוּ מִי שְׂרוּאָה לְכִי שְׁכָלוּ וְעֵינֵינוּ קוֹשְׂיָא עַל דְּבָרֵי אֲחִיד מִן הָרֵאשׁוֹנִים יַעֲלִים עֵינָיו כְּאִילוּ אִינוּ רוֹאֶה כְּדִי שְׁלֵא לְהַשִּׁיג עַל גְּדוּלֵי עוֹלָם וְתָהִי הָאֲמַת נַעֲדָרַת מִפְּנֵי הַכְּבוֹד חֲלִילָה דְרַחֲמָנָא אָמַר לֹא תִגְוֵרוּ מִפְּנֵי אִישׁ וּשְׁפָתַיִם יוֹשֵׁק פִּי חֶכֶם אֲמִיתִי גְדוֹל דַּעָה הָרַב הָעֵצוּם מוהר"ם לִוְנֶזְאֵנוּ עֵינָן בְּהַקְדָּמָתוֹ לְסִפְרֵי דְרַבִּי חַיִּים אֲשֶׁר בּוֹ הַשִּׁיג קוֹשְׁיוֹת כְּבִדּוֹת עַל הָרֵאשׁוֹנִים וְהַתְנַצֵּל שֶׁם בְּטוֹב טַעַם וּמִסִּיִּים בְּאוֹמְרוֹ גַּם הֵם לִי לִישׁוּעָה כִּי לֹא לְפָנֵיהֶם חֲנָף יָבֵא אִיבָרָא וְדֹאֵי דְצָרִיף לְהַתִּישֵׁב וְלַעֲיִין בְּכָל מֵאֲמָצִי כַח לִישֵׁב דְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ הָרֵאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הֵם לָנוּ לְעֵינֵים וּשְׁמַעְתָּתִיְהוּ בְּכֹפֶל פּוֹלִיָּה יוֹמָא בְּבִי מְדַרְשָׁא וְאֶפְיָלוּ כִּי לְפַעְמֵים יִרְאָה הַרוּאָה בְּדְבָרֵיהֶם חֲזוֹת קִשּׁוֹת לַעֲיִין מֵרַב בְּמִילֵי דְבְּרַנְפָּא דְאִיתִיהָ קָמֵן אֲתֵר הָעֵינִן הַדֵּק הֵיטֵב יִמְצָא טוֹב שְׁפִיר גִּזְרָתָם וּמִי יַחֲוֹשׁ חוּץ מִמִּנִּי לְדָבָר הַזֶּה כְּאֲשֶׁר יַעֲיֵד עָלַי סִפְרֵי עַל הַמְשָׁנָה שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד דְּטַרְחָנָא בִּיהָ טוֹבָא לִישֵׁב דְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ הָרֵאשׁוֹנִים מִהַשְׁגוֹת אֲשֶׁר דִּימָה לְהַשִּׁיג עָלֵיהֶם בְּעַל בֵּית דוֹד וְהָכִי יֵאָה לָן בְּרַם לֹא מִפְּנֵי זֶה נִתְּנָה רִשׁוּת לְעֵין לְהַתְעַלֵּם וְלַעֲנוֹת אֶת הַכְּתוּבִים וְהִיא הָעֵלְמָה כְּדִי לִישֵׁב מֵאִי דְלָאוּ בְּרַי שׁוֹבֵי דַעְתָּא מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל רֵאשׁוֹנִים דְּחֻתְמוּ שֶׁל הַקַּב"ה אֲמַת וְכְבוֹד שְׁמַיִם עֲדִיף זוֹ אִף זוֹ תְּמִיָּהָ לִי עַל הָרַב בְּמֵאִי דְגִזְרַת אֲנָמֵר לְאַסְרוֹ הַנְּאֻת סִפְרוֹ עַל מִי שְׂאִינוּ מְעוֹטֵר בְּהִנְהוּ מִיְלֵי דְתַלְמִינָן בְּמִזְלָא וְאִיבָרָא דְמִי שְׂאִינוּ לוֹמֵד לְשֵׁם שְׁמַיִם אֵלֹא לְקַנְטֵר וְכִינְצָא תְּבוּאָהוּ שׁוּאָה וְאִינוּ מִן הַמְנַיִן אֲכָל כָּל שְׁכּוֹנֵנְתוֹ לְשֵׁם שְׁמַיִם לְמָה יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינּוּ לְלַמֵּד דַּעַת לְמַתְהַלְכִים בְּתַמִּים וְאֲנִי עָנִי וְאֲבִיוֹן מוֹדָה אֲנִי בְּהוֹדָאָה גְּמוּרָה דְלֹא גְמִירְנָא שְׁפִיר צְוֹרְתָא דְשְׁמַעְתָּתָא רַק מְהַנְהָר הַזֶּה נְהַר כַּר"ת וְאֵע"ג דְקִים לִי בְּגוֹנֵי אִי שְׂאִינִי בְּקִי בְּחֻדְרֵי הָעֵינִן הָעוֹמֵק לֹא מְנַעַתִּי עֲצָמִי מִלְלַמֵּד בְּתוֹכּוֹ וּבְכָל מְקוֹם שְׁלֵא יִרְדְּתִי לְסוּף דַּעְתּוֹ הִיךְ כּוֹתֶבֶת לֹא לְדַחּוֹת וְלֹא לְהַתְגַּדֵּר חֲלִילָה לִי רַק לְבַקֵּשׁ הָאֲמַת דְּפִשְׁטָא לִי שְׂאִין דְבָרֵי הָרַב בְּזֶה כְּפֶשֶׁטָן וְדְבָרִים בְּגוֹ אִיכָּא וְאִדְעָתָא דְהָכִי לֹא קָאמַר מֵרַם כֵּן לֹא הָיָה הָרַב קוֹבְעוֹ בְּדָפוּס ע"כ דְבָרָיו הַנְּחָמָדִים וְכֵן רֵאִיתִי לְהָרַב מְסַגֵּרַת הַשְּׁלַחָן בִּי"ד סִימָן ב' דף ד' ע"ד כְּתַב עַל לִימוֹד בְּסִפְרֵי פְרִי תַנְאָר בְּלִשׁוֹן זֶה וְאֲנִכִּי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ אִף דְלֹא יִרְדְּתִי בְּחֻדְרֵי הָעֵינִן לְמַדְתִּי בְּסִפְרוֹ לְשֵׁם שְׁמַיִם דוֹקָא: סִימָן טז.

כָּלְלִים בְּדַרְכֵי הַפּוֹסְקִים וְאֶרְשׁוּם אוֹתָהּ פֶּה עַל סֵדֶר א"ב לְהַקְלֵל עַל הַקּוֹרָא. א) אֶפְשָׁר
מְצִינּוּ שְׁפָתָיו הַפּוֹס' (אִיזָה דְבָר) בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר וְהַבָּאִים אַחֲרָיו פָּתְבוּ שְׁפֵן דַּעְתּוֹ בְּוֹדָא
וּפְסָקוֹ הִלְכָה כֵּן וְרָאִיהּ לְזֵה שְׁהָרִי הָרָא"ש בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלַח ס' ח' גְּבִי מִימְרָא דר"ה אֲמַתְנִי'
דְּהִתְקִין ר"ג הִזְקֵן שְׁתָּהּא נּוֹדְרַת לִיתּוּמִים וְכו' פָּתַב וְאֶפְשָׁר אֶפְיָלוּ אִם יִבְטַל הַבְּעַל דַּעְתּוֹ
וְכו' וְהָרִיב"ה בְּקִיצוֹר וּפְסָקֵי הָרָא"ש וּבִטּוֹר אַה"ע סוּף ס' צ"ו פָּתְבוּ לְהִלְכָה וּדְכֹנּוּתָא
אִיפָא טוּבָא כ"כ הָרַב פּמ"א ח"א ס' ק"ו הִבִּיא דְבָרָיו הָרַב אֶהֱל יַעֲקֹב בְּמַעֲרַכַת הָאֲל"ף
אוֹת ח' וְכַתְּבַע עַל דְּבָרָיו דְּנִרְאָה דְמָרְן הַב"י לָא ס"ל הִכִּי שְׁהָרִי פָּתַב בַּח"מ בְּבִדְקַת הַבֵּית
ס' קצ"א וְקָרוּב הַדְּבָר לֹמַר שְׁמַפְנֵי הַחֻלְשׁוֹת שְׁרָאָה בְּרָאִיוּתִיו פָּתַב בְּדִרְךָ אֶפְשָׁר וְהִבִּיא
שְׁהָרַב דְּבַר מִשָּׁה בַּח"ב ס' ח"י דָּף כ"ד ע"ב כ' ע"ד הָרַב פּמ"א הַנְּ"ל וּלְפִי מַה שְׁרָאִינוּ
בְּסַפֵּר הָאֲחֻרוֹנִים נִרְאָה דְאִינוּ מְנֻסְכָּם דְּהָא קְחִינְנוּ דְכָל מְקוּם דְּפוֹסֵק אַחַד בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר
אַמְרָה לְמַלְתִּיהּ מִשְׁמַע דְּמִסְפָּקָא לִיהּ כַּמ"ש א"א בְּסַפֵּר פָּרַם שְׁלֵמָה ח"מ ס' ו' עכ"ל
וְלַעֲנַ"ד מַה שְׁיִיחַס לְמָרְן שְׁדַעְתּוֹ לֹמַר דְּכָל לִשׁוֹן אֶפְשָׁר שְׁבִדְבָרֵי הַפּוֹסְקִים אִינוּ אֵלָא
סְפָק אִינוּ מְבוֹרָר אֶצְלֵי שְׁאָם כֵּן הִיא דַּעְתַּת מָרְן קִשָּׁה הִיכִי סְתִימִים וְתַנִּי בַש"ע אַה"ע ס' ח'
צ"ו ס' ט' דָּאָם נִשְׁאֵת אִינוּ גּוֹבָה בְּנִדָּר מְפָנִי שְׁהַבְּעַל יָפַר הֵוָה לִיהּ לְמִימַר דָּאָם הַבְּעַל נּוֹתֵן
לָהּ רִשׁוֹת שְׁתִּידוֹר דְּמַהֲנֵי וְאִין לֹמַר דְּמִשׁוּם דְּמִשְׁמַע לִיהּ דְּהוּא סְפָק לְכֹן אֲזִלִּין לְחוּמְרָא
דְּלָא תַגְבָּה בְּנִדָּר בְּשׁוּם עֲגִין דָּא"כ הֵיזָה לוֹ לְדַחוּת רָאִיתָ הָרַב פּמ"א מְטַעַם זֶה כְּמוֹכֵן
וּבְאַמַּת דָּאִי נִימָא הִכִּי מְתִינִישׁב שְׁפִיר מֵאִי דַק"ל ע"ד מָרְן ב"י א"ח סוּף ס' תנ"ו (ד"ה
אִין מוֹדְדִין קַמַּח) דְּלָא סְמַךְ הָרִיב"ה עַמ"ש הָרָא"ש מִשׁוּם דְּלָא אָמַר כֵּן אֵלָא לְהַמְתִּירִין
נְעוּד כִּינּוּן דָּאָף לְדַעַת הַמְתִּירִים לָא אָמַר אֵלָא בְּדִרְךָ אֶפְשָׁר וְכו' עִי"ש דְּנִרְאָה דְּמִיחַס
לְהָרִיב"ה דְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר מִשְׁמַעוּתוֹ הוּא סְפָק וְהוּא הִיפָּךְ הִהִיא דַּאֲה"ע ס' צ"ו הַנְּ"ל
דְּהָרִיב"ה מְפָרַשׁ לִשׁוֹן הָרָא"ש דְּהוּא נִדָּאִי אָף לְהַנְּ"ל נִיחָא דְּבַהֲהִיא דְּגִיטִין נְמִי מִשׁוּם
סְפָק הוּא דְּפָסִיק כֵּן אֵלָא דְּאַפְתִּי קִשָּׁה דְּעִינְנוּ הִרְאוּת לְהָרִיב"ה בַּק"פ פ' אִין צְדִין בְּהִיא
דְּסִי תנ"ו דַּמ"ש הָרָא"ש לְהַקְלֵל לְדַעַת הַמְתִּירִין בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר פָּתְבוּ הָרִיב"ה שְׁם בַּק"פ
בְּסַתְּם דְּמַזְנָה מוֹכַח דְּהָרִיב"ה מְפָרַשׁ כְּפִנְתַּת דְּבָרֵי הָרָא"ש שְׁדַעְתּוֹ בְּאַמַּת כֵּן וְלֹא סְפָק וְזוֹחַק
לֹמַר דְּמִשׁוּם סְפָק אֲזִיל לְקוּלָא.

וְיִתְכֹן לֹמַר דַּמ"ש מָרְן הַב"י בְּסִי תנ"ו נְעוּד וְכו' טַעְמָא דְּנִפְשִׁיהּ הוּא פְּלוּמַר דְּמַעֲקָרָא
יְהִיב טַעְמָא לְדַעַת הָרִיב"ה בְּמֵאִי דְּלָא סְמַךְ אַמ"ש הָרָא"ש וְאֶפְשָׁר וְכו' וְהִדַּר קְאָמַר טַעְמָא
אַחֲרִינָא מְדַנְפְּשִׁיהּ מִשׁוּם דְּלָא אָמַרָה אֵלָא בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר וּמְדוּקְדָק לִשׁוֹן מָרְן דְּבִטְעַם הָא'
כ' לָא סְמַךְ רַבִּינוּ וְכו' וּבְטַעַם הַשְּׁנֵי פָּתַב אִין לְסַמּוּךְ וְכו' עִי"ש וְאָם כְּפִינִים אֲנַחְנוּ בְּזֵה הָרִי
א"כ מְכָאן מוֹדְעָא רַבָּה דְמָרְן ס"ל דְּלִשׁוֹן זֶה הוּא סְפָק וְהָא הֵוָה לִיהּ לְהָרַב אֶהֱל יַעֲקֹב
לְאַתּוּנֵי דְאִילוּ מַמ"ש בְּבַדָּה"ב ס' קצ"א הַנְּ"ל אִין כ"כ הִכְרַח הִיפָּךְ דַּעַת הָרַב פּמ"א
דְּוֹדָא גַּם הוּא מוֹדָה דְאִיפָא נְמִי לִשׁוֹן אֶפְשָׁר שְׁהוּא סְפָק כְּמִשְׁפֵּט הַלְּשׁוֹן (אִין ס' פּמ"א
מ"א אֵלָא שְׁכַנְ"ל מַמ"ש בַּאֲה"י בְּשִׁמוֹ מְצִינּוּ אֶפְשָׁר שְׁהוּא נִדָּאִי וְכו' וּדְכֹנּוּתָא אִיפָא טוּבָא
דְּמִשְׁמַע דְאִין כְּפִנְתּוֹ לְהַחֲלִיט כֵּן לְכָל מְקוּם) וְלְכֹן בְּהִיא דְּסִי קצ"א דְכִינּוּ דְרָאָה מָרְן
בְּחוּלְשַׁת רָאִיוֹת הַרְשָׁפ"א אָמַר מַר דְּמִשׁוּם הִכִּי נְקִיט לִשׁוֹן אֶפְשָׁר אֲבָל בְּכַגּוֹן הִהִיא דַּפ"ד
דְּגִיטִין דְאִין שׁוּם דְבָר הַמְנַגֵּד וּמִשְׁמַעוּת דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים ג"כ כֵּן הוּא עִינּוּ לְהַגָּאוֹן שְׁ"ף
יּו"ד ס' חכ"ר ס"ק ע"ו בְּהָא אָמְרִינּוּ דְּקוּשְׁטָא דְּמִילְתָא הִכִּי הוּא וְרָאִיתִי לְהַג' קַרְב"ן ע"ד
הָרָא"ש פ"ד דְּגִיטִין הַנְּ"ל שְׁכַתְּבַע דְּהָרָא"ש מְסַפָּקָא לִיהּ עִי"ש וַיֵּשׁ לְתַמְנוּהּ מֵאַחַר שְׁהַגָּאוֹן

ש"ף סי' חכ"ר וְהַזְכִּיר שֵׁם בַּקֶּרֶב"ן כְּבָר כ' דַּהֲרִיב"ה בְּפָסְקִים וּבִטּוֹר אַה"ע פָּסֵק פֶּן לֹא
הִיָּה לוֹ לֹמַר דְּהָרָא"ש מִסְפֵּק"ל אִם לֹא שְׁנֵאמַר דַּס"ל דְּמִשּׁוּם סָפֵק הוּא שְׁפָסֵק לְחַוְמָרָא
דְּאִם נִישְׂאָת לֹא תִּגְבֶּה וּכְמִש"ל (אֶלָּא דְלִשׁוֹן הַק"פ וְהַטּוֹר אֵין מוֹרִים כְּנֻנָּה זֹו כְּמוֹ שְׁיִרְאָה
הַרוֹאָה) וְהָרַב מֵאֲמַר מְרָדְכִי בְּסִי' ד' סִי"ג פְּתַב דַּמ"ש מְרֵן ב"י לְדַעַת הַרְשֵׁב"א דְלֹא פְּלוּג
כ"כ בְּדַרְךָ אֶפְשָׁר עִי"ש ש"מ דַּס"ל דְּדַעַת מְרֵן דְלִשׁוֹן סָפֵק הוּא (עֵינֵן אֹור לִי סִי' ס"א
ס"ה פ"ד) גַּם הָרַב כְּנֵה"ג אַה"ע סִי' ז' הַגְּב"י אֹות יו"ד ס"ל דַּמ"ש מְרֵן ב"י שֵׁם דְּעַד מְפִי
עַד נֶאֱמַן בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר הוּא מִשּׁוּם דְּמִסְפָּקָא לִיָּה וּכ"כ בְּשֵׁם הָרַב שֵׁט"ו עִטִּיאַשׁ וְעֵינֵן
בְּכֵנֵה"ג שֵׁם אֹות ז' וְלִמְרֵן חִיד"א בְּבִרְכ"י שֵׁם אֹות י"ב וְהָרַב הַחֲבִי"ף בְּסִפְרָא נִשְׁמַת כ"ח
ח"א דָּף א' ע"ג פְּתַב שְׁכָן דַּעַת מְרֵן בְּתִשׁוּ' הַיִּשְׁנוֹת דָּף א"ן ע"ד דְלִשׁוֹן אֶפְשָׁר מוֹרָה
דְּמִסְפָּקָא לִיָּה וּמְפָל זֶה י"ל עַל הַרְבָּנִים עָרוּף הַשְּׁלָחֵן סִי' קס"ז אֹות ו' וּפְתַח הַדְּבִיר שֵׁם
אֹות ז' שְׁפָתַב בְּשֵׁם מְרֵן כ"מ בַּפ"ד מֵהִלְכוֹת בְּרִכּוֹת ה"ו דְּאִם בְּיָרָף עַל הַפֶּת בַּפּה"א יֵצֵא
וְעֵין רוֹאָה דְמְרֵן כ"כ בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר עִי"ש וַא"כ לְפִי שֵׁיטַת מְרֵן (דְלִשׁוֹן סָפֵק הוּא זֶה)
מִסְפֵּק"ל דִּין זֶה וְאִיף כְּתָבוּ בְּשֵׁמוֹ דְיֵצֵא וִי"ל דְהִיכָא דְמוּכַח שְׁאֵנִי וּמִמ"ש גְּבִי בְיָרָף
בַּפּה"ע וְאֶפְשָׁר דְאֶפִּילוּ בְיָרָף בּוֹרָא פּה"ע יֵצֵא מִשְׁמַע קֶצֶת דְלִגְבִי בְיָרָף בּוֹרָא פּה"א
פְּשִׁיטָא לִיָּה דְיֵצֵא וּמִסְתַּפֵּק לֹמַר דְאֶפִּילוּ בְּבוֹרָא פּה"ע י"ל דְיֵצֵא כֹן נִרְאָה לִישְׁבֵּי לְדַעַתָּם
בְּדוּחַק פִּי הִיכִי דְלֹא נִימָא דְנִנְעֵלָם מְעֵינִי קַדְשֵׁם דַּעַת מְרֵן בְּמִשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן אֶפְשָׁר: וְהִיָּה
נִרְאָה לְכַאוּרָה דְהַרְמ"א ס"ל דְלִשׁוֹן אֶפְשָׁר הוּא וְדַאי דְהָא חֲזִינֵן בַּאֲה"ע סִי' דַּק"ן ס"ג
שְׁפָסֵק תִּשׁוּ' הַרְשֵׁב"א שְׁפָתַבָּהּ בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר עִי"ש וְהָרַב פ"ת שֵׁם סַק"ח פְּתַב בְּשֵׁם הָרַב
גְּבוּרַת אַנְשִׁים שְׁדַחָה פָּסֵק הַרְמ"א וְאֶחָד מִן הַטְּעָמִים הוּא מִשּׁוּם דְהַרְשֵׁב"א לֹא כ"כ רַק
בְּדַרְךָ אֶפְשָׁר עִי"ש וּמִשְׁמַע דְלַהֲרַמ"א עַכ"ל דְלִשׁוֹן וְדַאי הוּא וְלֹא סָפֵק אָף לַעֲנֹד"ן דְאֵין
מִזֶּה הֶכְרַח פְּלֵל דְהִנֵּה הַרְשֵׁב"א פְּתַב שְׁנֵי טְעָמִים הֵא' בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר וּבְטַעַם הַשְּׁנִי לֹא פְּתַב
לִשׁוֹן אֶפְשָׁר אֶלָּא בְּלִשׁוֹן פְּשוּט דְחִשׁוּב כְּמִוֹדָר מִתְשַׁמֵּשׁ עִי"ש וַא"כ נוֹכַח לֹמַר דְמָה
שְׁעַסַּק הַרְמ"א כְּנוֹתִיָּה הוּא מִטַּעַם הַשְּׁנִי אֶבֶל בְּעֵלְמָא מוֹדָה דְהוּא סָפֵק וְעֵינֵן לְהַרְמ"א
בַּא"ח סִי' רַכ"א ס"ב וִי"א דְהַשּׁוּמַע שְׁיִרְדוּ גְּשָׁמִים מְבָרָף הַטּוֹב וְהַמְטִיב וְהוּא מִתְשׁוּ'
הַרְשֵׁב"א שְׁפָתַב בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר עִי"ש וּבְרַבְנֵי הָאֲחֵרוֹנִים וְדוּק.

וּמְרֵן הַחֲבִי"ף בְּנַכ"ח הַנְּ"ל וּבְסִמִּיכָה לְחִיִּים דָּף מ"ג וּמ"ז ע"א וְרַאָה חִיִּים פ' נַח דָּף ח'
ע"ג שְׁקו"ט בְּעֵנֵן זֶה אִי הֵנִי סָפֵק אֹו וְדַאי וְכַתְּבַב בְּשֵׁם הַרְבָּנִים מְרֵן הַחֲבִי"ב וְחַק"ל דַּס"ל
שְׁהוּא סָפֵק וְגַם הוּא פְּתַב שְׁכָן דַּעַת רֹוב רַבְנֵי הָאֲחֵרוֹנִים עִי"ש וּמְדַבְּרֵי מְרֵן ב"י אַה"ע
סִי' קכ"ט ד"ה כ' א"א הָרָא"ש וְכו' נִרְאָה שְׁמִבִּין דַּמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר לֹאוּ
דַּמְסַפֵּק"ל וְעֵינֵן שׁוֹ"ת ר"ע אִיגָר סִי' קט"ז אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת דָּף קצ"ג ע"ג וּמְדַבְּרֵי הָרַב
פְּתַח הַדְּבִיר בַּח"ג דָּף צד"ק ע"ד נִרְאָה דְנִקְיֵט בְּפִשְׁטוֹת דְאֵינֹו לִשׁוֹן סָפֵק אֶלָּא דְרָף עֲנֻנָּה
הוּא לְכַתּוּב כֹּן עִי"ש שְׁלֹא זָכַר דְאֵין פְּשוּט לֹמַר כֹּן וְעֵינֵן בְּמָה שְׁפָתַבְתִּי בְּשִׁדִּי חֲמַד ח"א
בְּחַלְקֵי הַפְּלָלִים מְעַרְכַת הַדְּל"ת אֹות ח' וּבְמָה שְׁצִינֵן בְּזֶה בְּסִפְרָא פֶל הַחִיִּים בְּדָף ט"ו ע"ג
וּמִנְחַת זָכוֹן בַּמ"ע קי"ל אֹות מ"ו וְרַבִּינוּ הַמְשַׁל"מ בְּפָרְק ח' מֵהִלְכוֹת מְלָנָה דִּין י"ב ד"ה
כ' וְכו' מְפָרֵשׁ מ"ש מְרֵן כ"מ בַּפ"א מֵהִלְכוֹת ת"ת וְאֶפְשָׁר וְכו' דְאֵינֹו סָפֵק וְהַרְבָּנִים בְּרַכ"י
סִי' רַמ"ה וְשֵׁם יוֹסֵף שֵׁם הַל' ז' בְּשֵׁם הָרַב מְרַכְּבַת הַמְּשַׁנָּה אֶלְפָּאֲנִדְאָרִי מִשְׁמַע לְהוּ מְמָה
שְׁפָתַב מְרֵן בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר דְּמִסְפָּקָא לִיָּה וְלִכֹּן הִמָּה רָאוּ כֹן תְּמָהוּ כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרוֹאָה
בַּדְב"ק.

והרב אהל יעקב במערכת הפ"ף אות כ"ו בדרך ס"ח ע"א מבין מדברי מרן כ"מ בהלכות ת"ת הג"ל דמשום דמספקא ליה פתב בלשון אפשר עי"ש ונאזיל לשיטתיה שפממערכת האל"ף הג"ל ועיין בס' ימי שלמה הנד"מ להרב מוהרש"ק נר"ו בהלכות ת"ת שם ולהרב שמון המור דף מ"ה ע"ב הביא דבריו הרב יד דוד (ליו"ד) בסי' פ"ז אות י"ט ונלע"ד דכיון שנמצא בדברי הרא"ש שכותב לשון אפשר ויש מפרשים דפשיטא ליה הכי א"כ פשכותב הרא"ש דבר אחד בשתי מקומות ובמקום אחד פתב הדין בלשון אפשר ובמקום אחר לא פתב לשון אפשר כ"ע מודו דאמרינו דלשון אפשר אינו לשון ספק ונגיד עליו רעו ילמד סתום מן המפורש ובזה יש ליישב הערת מרן חיד"א בפשיורי ברכה יו"ד סי' קט"ז אות ג' עי"ש ועיין בש"ע א"ח סי' ר"ב סעיף י' והרא"ש פתב ואפשר שאם נכנס טעם הפרי וכו' והרבנים ט"ז בסק"ט ומאמר מרדכי ונהר שלום בדין ההוא נשאו ונתנו ליישב מה שהטור פתב דין זה בדרך ברור ואילו הרא"ש לא פתבו אלא בלשון אפשר מוכח דנקטי דלשון זה אינו אלא ספק גם הרב בית יהודה בחאה"ע סי' ח"י פתב דאע"ג דהרב תה"ד בסי' רט"ז פתב (לענין נושא מעונכת חברו) דאפשר לא מפליגינן בין שוגג למזיד כיון דבדרך אפשר אמרה ולא ברירא ליה לא שבקינן ודאי דהא"ז מקמי ספקו דתה"ד גם הרב נ"ב במ"ק אה"ע סי' ס' (בד"ה והנה) שקו"ט במ"ש הר"ן ופסקו הרמ"א בסס"י מ"ז בשם הרא"ה ונהלא באמת הרא"ה לא פתבו אלא בלשון אפשר וכ' אולי הר"ן פקי בדברי הרא"ה וכו' עי"ש דמוכח דס"ל דכל לשון אפשר שבדברי הפוסקים אינו אלא ספק וכן נראה קצת דעת הרב אהל יצחק בשו"ת אה"ע סי' ז' הבאתיו בשדי חמד ח"א בחלק אסיפת דינים במערכת אישות סי' ב' אות ה' דף ז"ן ע"א: אמנם מדברי הרב מג"א בסוף סי' תנ"א בס"ק נ"א נראה דמשמע ליה דמ"ש מרן בבדק הבית בלשון אפשר לאו משום דמספקא ליה ועיין במה שכתבתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חמץ סי' ז' אות ו' וכתב הרב שער אשר בחאה"ע סימן ג' (בד"ה וזה דבר השמיטה) בשם הרב מוהרש"ש ח"א סי' ס"ה דהרב מוהריב"ל ברוב פסקיו פותב כמסתפק והוא מרוב הענוה ומיסתייעא מלתייה דרב כמ"א הנז"ל בראש האות וכבר רשמתי עוד איזה מחברים דמשמע להו הכי: ב) משמע פשכותבים הפוסקים בלשון משמע כננתם לומר שכן נראה מפשט הלשון אבל אין הדבר מוכרח דיש לפרש בענין אחר כן פתב הרב יד מלאכי בכללי שאר פוסקים אות כ"ו וציין בזה ספרים רבים ואין מצויים אצלי לראות ד"ק ולפי כלל הג"ל נראה דלא יתכן לכתוב כן על דבר שמפורש להדיא ואני עני מצאתי להג' תו"ט בספר מעדני יו"ט ריש פרק קמא דמס' ברכות שכתב על הרא"ש דדרפו בכמה דוכתי לכתוב משמע או מוכח אף בדבר שמפורש להדיא עי"ש וכן פתב בפרק ג' ופרק ז' דברכות שרמז שם ונלע"ד דאף לכלל הרבנים הג"ל אם כותב הפוסק בלשון משמע להדיא.

או מוכח להדיא כננתו לומר שהוא מוכרח כן לפי דעתו (כן נראה לי בלי ראות ספרי דבי רב די רשים זה הי"מ גדול הג"ל זולת שו"ת הרב מוהריט"ץ סי' קל"ה דף קי"א ע"ג ושם מייירי על דברי מרן הב"י ח"מ סי' קע"ו סכ"ו דכתב ומשמע לחוד) והרב מוהר"ן י' יעיש הובא דבריו בספר בן אברהם בתשו' א"ח סי' ו' דף ט"ו ע"א (ד"ה ועוד) דקדק על דברי הרא"ש בפרק ג' דפסחים סי' י"ג שכתב אלא מוכח בהדיא דמ"פ עם מים מחמצין שלא היה לו לומר בלשון מוכח אלא הרי להדיא כיון שהדבר מפורש עי"ש

ולא זכר שר עדות נאמנה הרב מי"ט הנ"ל דכן דרף הרא"ש לכתוב משמע או מוכח בדבר שהוא מפורש וכ"ש במאי דעסיק מר שכתב הרא"ש מוכח להדיא והגאון רש"ל בים של שלמה פרק בתרא דב"ק סי' כ"ט על מה שכתב הרא"ש שם סי' ט"ז משמע דהלקה פרבנו פתב דחזר הרא"ש ממה שכתב בפרק מרובה וכו' עי"ש והשיג עליו מרן החבי"ף בשו"ת נשמת פל חי סי' ל"ח דף ע"ג ע"א בכת גדול ובנד חזקה בזה"ל גם מה שהכריע ממ"ש הרא"ש וכו' משם ראיה להיפך דהרא"ש לא פתב פי אם משמע משום דלקושטא אינו פן (והזכיר שו"ת הרבנים מוהריט"ן הנ"ל ומוהריק"ו ולא זכר דברי הרב י"מ הנ"ל) ולולא נעלם ממנו דברי הג' מי"ט בדרף הרא"ש לא היה מגיע לפרק השג יד פמובן: ג) יש ליזהר משמעות לשון זה דאינו לעיפובא ואינו פוסל בדיעבד עיין לרבני האחרונים על דברי מרן בש"ע א"ח סי' ל"ב סכ"ח ועיין להג' גט מקושף בסג"ר אות זק"ן הביא דבריו הרב פ"ת אה"ע סי' קכ"ד אות י"ח ומיהו זימנין דכותבים פן הפוסקים אף בדבר הפוסל בדיעבד עיין להרב מאמר מרדכי בסי' ל"ב הנ"ל שכתב בשם הרב ל"ח דמרן פוסל בדיעבד וכן פתב הרב א"ר שם הביא דבריו הרב בית מנוחה בדיני פיסול נגיעת אות באות עי"ש באות י"ג ובספר בני בנימן בסוף חז"מ אחר מפתחות הס' נעתקו שם פרפראות לרבנו קשישאי ובאות י"ג פתוב בזה"ל זה הפלל כל מקום שכתב מרן בש"ע יש ליזהר היינו דוקא לכתחלה ובדיעבד פשר עיין סי' תנ"ב ופר"ח שם ובסי' ל"ב ס"ק כ"ח ע"כ ולפי הרשום נראה דאין למדין מן הפללות: ד) יש ליזהר מצינו שכותבים הפוסקים פן וכוונתם דמן הדין אסור עיין מכתב לחזקיהו על דברי התוס' במס' שבת דף קכ"ג ע"ב שכתבו ויש ליזהר וכו' ואילו הרא"ש והריב"ה ומרן בש"ע סי' ש"ח פתבו בלשון אסור עי"ש ובזה אפטר ליישב מאי דהווי בה רבנו קדישי על דברי רבנו הטור בדין שותפות עמהעכומ"ז דבא"ח סי' קנ"ו פתב יש ליזהר וכו' ואילו בח"מ סימן קפ"ב פתב אסור להשתתף וכו' עיין להרב מטה שמעון הביא דבריו מר בריה הרב דברי מנחם נר"ו בסי' קנ"ו אות ב' ועיין באות שאח"ז ועיין טור א"ח סוס"י ג' ויזהר לבל יאחז באמה וכו' הרי דבאסור חמור ועון פלילי נקט לשון ויזהר ואין לומר דזהירות קאי לגבי נשוי שהוא ממדת חסידות כמו שכתב מרן בב"י דא"כ הוה ליה למימר יזהר וכו' אף בנשוי ולא נאף ותו דהריב"ה גופיה באה"ע סי' כ"ג פתב ובטור א"ח פתבתי דגם נשוי אסור ש"מ דיזהר דקאמר היינו אסור: ולפי זה יש ליישב מה שהקשה מרן חיד"א במחזיק ברכה סימן תר"ל דלשון ההגהה שכתב צריף ליזהר אינו מכונן דמשמע דלאו מדינא הוא אלא זהירות בעלמא ולפי גוסחתו אסור הוא וכו' עי"ש ולהנ"ל ניחא פיון דאשכחן לשון זהירות אף בדבר שאסור מן הדין וכ"ש בלשון צריף ליזהר דמשמעו עיפובא טפי מיש ליזהר וק"ל ועיין באות שאחר זו.

שוב ראיתי להרב פר"ח באה"ע סי' קכ"א ס"ד (ד"ה פתב הרב בב"י) דלשון צריף ליזהר משמע עיפובא עי"ש מדעת מרן הבית יוסף דצריף ליזהר הוא פטוב ליזהר: ה) יש ליזהר פשכותבים הפוסקים פן מוכח דמצד הדין יש ליזהר ולא משום חסידות בעלמא מדלא פתבו טוב ליזהר פן פתב הרב בית השואבה בדיני דברים הפוסלים בד' מינים אות י' לחלוק על הט"ז סי' תרס"ד סק"ו עי"ש.

וכיוצא לזה פתב הרב מוהר"ש זלמן בש"ע ש"ל סימן רמ"ו בקונטרס אחרון אות ג' גבי יש להחמיר דעל הרוב משמעות הלשון הוא שהוא חייב גמור להחמיר אלא שנמצא גם

פן לשון זה בדבר שהפונה לומר טוב לחוש עי"ש ובמה שכתבתי בקונטרס הפללים מערכת החי"ת אות ל"ו (בד"ה ולא תעזוב): ו) טוב לעשות כף וכף פשכותבים הפוסקים אינה דין בלשון זה כ' בשו"ת אור לי דף צ"א ע"ב דמשמעות הלשון דאינו מעכב אלא לכתחלה הוא עי"ש ועיין לרבני האחרונים על דברי מרן ש"ע א"ח סי' ל"ג ס"ד טוב שישחירם וכו' שהבינו פן מדברי מרן דאינו אלא לכתחלה ושהרמ"א שפוסל בדיעבד בא לחלק עי"ש ועיין למרן החבי"ף בספר פל החיים הנד"מ דף י"ט ע"ב בשם מרן הב"י אה"ע סי' קל"א דטוב ליזהר לכתחלה משמע ועכ"פ משמע מלשון זה דמן הדין הוא לעשות פן ולא מדת חסידות בעלמא ועיין להרמ"א בד"מ א"ח סי' ל"ג ונ"ל דטוב להחמיר ובהגהה שם ס"א פתב ונ"ל דיש להחמיר עי"ש וכבר כתבתי באות ה' דעל הרוב משמעות לשון זה (יש להחמיר) הוא מן הדין.

אף עיין להרב מג"א סי' ש"ב ס"ק כ"א ועי"ש להרב פתח הדביר אות ח' ומרן חיד"א פתב בספר ברפי יוסף סי' תקפ"ו אות ו' דלשון טוב להחמיר משמע דאינו חומרא מן הדין והרב אמרות טהורות דף קצ"ג ע"א פתב בשם הרב גט פשוט דמשמעות הלשון הוא דהוא רק עצה טובה אבל אין צריך אפילו לכתחלה ונחלק עליו וכתב שהוא מן הדין לכתחלה ועיין להרב פתחי תשובה באה"ע בסדר הגט ס"ק ח"י דטוב שכתב מרן לכתחלה בעלמא הוא ולא לעכב וכן בבבאורו בסדר הגט דמוהר"ם אות ו'.

ועיין מה שכתבתי באסיפת דינים מערכת טרפיות אות א' (ד"ה אמור מעתה) (ונדפס בשדי חמד ח"א בקונטרס דברי חכמים סי' כ"ו). ובס' ברפת המים בבאור לסה"ג ממוהר"ם אות ה' ובית עובד בדיני פרשת התמיד אות ב' ולמרן הב"י סי' תמ"ה (ד"ה ומ"ש לכף טוב) ועיין במה שכתבתי בקונטרס הפללים במערכת החי"ת אות ל"ו בד"ה שוב ראיתי: ז) ליפא קפידא פשכותבים הפוסקים פן משמעותו הוא דאף לכתחלה שפיר דמי פן פתב מרן הב"י באה"ע סימן כ"ה גבי אותיות מוקפות גויל ויש פוסקים דמשמע להו דונקא דיעבד ותמה עליהם עי"ש ונראה דכן הוא ג"כ בלשון אין חשש עיין במה שכתבתי בשדי חמד ח"א בחלק אסיפת דינים במערכת גט סי' י"ז אות ח' (ד"ה במספר) והרב מוהריק"ש בתשו' סי' ד' אחר שהביא מה שכתב הרב מוהריב"ל דאם פתב פטורין ביו"ד אחת אין לחוש סיים ונ"ל הנך רואה דלאו בדיעבד הוא דמכשר אלא פתב אין לחוש עכ"ל מבואר דמשמע ליה דאין לחוש רוצה לומר אפילו לכתחלה.

שוב ראיתי דמדברי הרב לחם רב שהביא הרב רוב דגן דף ה"ן ע"ד נראה דלא ברירא ליה בלשון זה דהוא לכתחלה שהרי צדד לומר דלא אמר מוהריב"ל אלא אם הפעל בארץ מרחקים (דאז חשיב בדיעבד) ודחה זה מסוף דברי מוהריב"ל עי"ש: ולשון לית לן בה האמור בש"ס ופוסקים בענייני שבת משמע דמותר לכתחלה מדלא אמרו פטור שהוא לשון מקביל לחייב חטאת פן פתב הרב פתח הדביר בח"ג סי' ש"א אות ב' ובשאר עניינים יתכן לפרש לשון לית לן בה על דיעבד פן פ"י בבבאורי הגר"א לפירוש סדר חליצה על תמיהת מרן שם בסעיף ס"ו על הסמ"ק שנראה שפוסק דלא כרבא דאמר אסוקי מלתא לית לן בה: ח) לכאורה אף שכתב ולכאורה וכו' קושטא דמילתא הכי הוי וכו' ואל תתמה דמצינו דוגמתו בתוס' ברכות דף מ"א ד"ה ויין דאף שכתבו פן קאי הכי במסקנא פן כ' הרב יד מלאכי במערכת המ"ם אות תכ"ג (לדעת הרא"ש) וציין למה שכ'

הוא עצמו בכללי הפוסקים אות קס"ו ולפי הנראה פונתו למה שכתב בכללי התוס' אות י"ג במה שכתב על דברי הרב גו"ר בזה.

ונראה דלא הנה צריף הרב ללמוד פלל זה מדברי התוס' על הרא"ש כי אני עני מצאתי להרא"ש עצמו שמשמש בלשון זה במידי דקאי הכי לקושטא כמו שמתבאר לעין פל חוזה בדברי הרא"ש ובקיצור פסקי בפ"ב דפסחים סי' ט' ובפרק ראווה ב"ד סי' א' וסי' ג' ובפ"א דסופה סי' ד' עי"ש ועיין הרא"ש בחולין פ"ז סי' י"ז ועיין למרו הב"י בא"ח סי' צ"ז (ד"ה ומ"ש רבינו) מה שכתב בשם הרב מוהר"י אבוה"ב דנראה שהבין דמה שכתבו בתר"י בלשון לכאורה וכו' (גבי ריקה באמצע תפלתו דיש חילוק בין צד גמין לשמאל) קאי הכי במסקנא עי"ש הנה רואה שפן דרו הקדמונים להשתמש בלשון לכאורה אף דהאמת פן הוא ובכד מלאכי במערכת האלה אות י"ג כתב שדברי התוס' שבת דף ל' ע"א (טעות סופר הוא וצריף להיות דף נ' ע"א) בד"ה אלא אי אתמר מגומגמים במה שכתבו דלכאורה משמע דלרבא גופיה הנה מקשי וכו' דמאי לכאורה דקאמרי הרי מפורש פן בש"ס איתביה ההוא מרבנן לרבא וכתב דאפשר לא היו גורסים תיבת לרבא אלא איתביה ולשון זה תכן לפרשו דאותיב על מימרת רבא בפני בני השיבה לכן כתבו בלשון לכאורה וזה דחוק במשמעות הלשון דנדאי מדלא אמרינן מתיב ההוא מרבנן אלא איתביה מוכח נדאי דלרבא הוא דאותיב אבל לפי פלל האמור אין דבריהם מגומגמים דאף דקושטא הכי נקטי לה בלשון לכאורה וכן כתב ידידי הרה"ג בס' לב שומע יצ"ו במערכת הלמ"ד אות ט' וסיים די"ל ודוק ואני הדל כעת לא ידעתי מה שיש לחלק ולתישב דברי הרב יד מלאכי: ומפל מקום נראה נדאי דמשמעות הלשון על הרוב הוא דלא קאי הכי במסקנא לפי מה שפירש רבנו הערוף ערוף פאור שפי' כשאתה פותח בה קודם שתעיין בה תעלה על דעתך וכו' עי"ש ורש"י הובאו דבריו באס"ז למס' פתובות סוף פ' נערה פירש לכאורה כמו לכעורה רוצה לומר לאדם פעור שאינו מעיין כמו שכתב בשמו מרן חיד"א ביעיר און מערכת הלמ"ד אות ו' עי"ש גם הרב בית חדש ח"מ סי' רצ"א כתב דמה שכתבו התוס' בלשון לכאורה וכו' משמע דאין פן האמת וכו' עי"ש ולכן דקדק הרב יד מלאכי בכללי תוס' הנ"ל לכתוב מצינו לכאורה דקאי הכי ועיין להרבנים סמיכה לחיים דף מ"ב ע"ב ישרי לב דף קי"ב אות מ"ב ובדברי רש"י פתובות דף ד"ן ע"א לב חיים ח"ב קמ"ב ע"ב יפה ללב סי' קט"ן אות ו' ועיין בטור א"ח סי' תמ"ז קרוב לסופו וכתב עוד הר"י וכו' ועיין בדברי הרשב"א שהביא מרן הב"י באה"ע סי' י"ז (תוף ד"ה ומ"ש אבל נתגרשה) ואעפ"י שהיתה פקחת ונשתתקה לכאורה לא גרעה מאלם מעיקרו וכו' ובב"י שם סימק"א (בד"ה ודוקא) כתב בשם הרשב"א דאפשר דפקח ונשתתק עדיף מאלם מעיקרו עי"ש וא"כ בהכרח דמה שכ' בס' צ"ז לכאורה וכו' לאו דוקא וק"ל ועיין בספר בית מאיר לא"ח רס"י קס"ח שהוקשה לו לשון המג"א שם סק"א לכאורה משמע וכו' וז"ל ההוא לכאורה א"י מה הוא ועיין מגן אברהם סי' תק"ז סק"א שכתב בלשון לכאורה אף שנראה שפן הוא דעתו באמת וכן הבין בדעתו הרב בית שמואל אחרון בחיו"ד סי' ו' כיעי"ש ועיין במה שכתבתי בקונטרס הפללים במערכת הנ"י אות כ"ט בד"ה ואם לוי נגדפס בשדי חמד ח"א בספר דברי חכמים סי' ד': ט) ועוד כתבו התוס' פתובות דף פ"ה ד"ה ועוד וכו' דהנה תרי טעמי אין מועילים זה בלא זה ומוהרי"ק הביא היפך מזה ממ"ש שם דף י"ג גבי ההוא ארוס וארוסתו וכן נראה

מדבריו דכי אמרינו ועוד רוצה לומר אפילו ליתא לטעמא קמא ומוהרימ"ט יו"ד סי' ב"ן הביא מקומות הדין והדין ניש ללמוד מזה לאי נמי או ועוד שפוטבים התוס' והפוסקים הראשונים אלה תנרף דברי הרב קהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות רי"ט ע"ש בגוף דברי קדשו וס' רבינו מוהרי"ק אמצ"א לראות דב"ק שגראה דחדוש הוא שחידשה תורה דיליה להביא מההיא דארוס וארוסתו וכו' ועין רוצה דרבותינו התוס' באותו פרק הפותב הג"ל פבר הוקשה להם מההיא דארוס ותירצו כיעי"ש גם מה שפכת בשם הרב מוהרימ"ט דהאריף להביא מקומות הדין והדין הנה שם לא הביא פי אם ההיא דארוס וארוסתו וסמיה עלה והוקשה לו מדברי התוס' הג"ל וכתב שבמקום אחר פכת טוב טעם לדבריהם ע"ש ומה שפכת ניש ללמוד מזה וכו' דגראה דמר ניהו מחדש בטובו דבר זה עיניו בגוף דברי הרב מוהרימ"ט וק"ל והנה מדברי הרב מוהרימ"ט הג"ל מתבאר שדעתו לומר בכיוצא לזה דכל טעם בפני עצמו מהני.

אף הרב חכם צבי בסי' ע"ג (ד"ה ואף) עושה עיקר מה שכתבו התוס' בדרף פ"ה דשני הטעמים זה בלא זה לא מהני ע"ש, והרב פרי חדש הביא דבריו מרן חיד"א ביעיר און מערכת הנא"ו אות י"א כ' שזו דעת מוהר"ם שהביא הרא"ש במועד קטן פ"ג סי' ק"ו ע"ש וצ"ל לפי"ז דהרא"ש שם שחולק על מוהר"ם סובר דכל טעם בפני עצמו מהני וכן מבואר בדברי הרא"ש שם וכן נראה ממה שכתב בפ"ק דכתובות בההיא דארוס וארוסתו פמו שפכת הרב אהל יעקב במערכת הנא"ו אות ג' ואף דבפרק הפותב פכת שם בדברי התוס' דזה בלא זה לא מהני כיעי"ש צ"ל דדוקא התם הוא שפכת פון וכבר פכת הרב מוהרימ"ט דבמקום אחר ישנו בנותן טעם לשבח בזה וכתב עוד ביעיר און שם דהרב"א בכלליו פכת בשם רמב"ן דרוב ועוד האמורים בש"ס הם פההיא דפרק הפותב ועיין ביעיר און מערכת ה' אות מ"ו (ד"ה והיה) מה שפכת על הר"פ שהביא שם והרב אהל יעקב שם פכת בשם הרבנים ב"ד וד"מ דסברי בכל פי האי גוונא דכל אחד מהטעמים מהני וכן נראה דנקטי הרבנים אבני שוהם דף ד' ע"ג ופחת הדביר ח"ב דף ק"ל סוף ע"א ובקונטרס הפללים מערכת הפ"ם אות מ"ו נמשכתי אחר סברא זו כיעי"ש ועתה ראיתי שאינו פשוט לומר פון ועיין במה שפכתתי לעיל אות א' וק"ל והרב מנחת זכרון בשניירי מנחה מער' הקו"ף אות ט"ל פכת בשם מרן החבי"ב בשו"ת ח"מ ח"ב סימן כ"ד דאם כותב הפוסק שנים ושלשה טעמים בדין אחד אין לסמוך על טעם אחד לבדו דשמה לא פכת אלא לסניף בעלמא ע"כ וכן פכת הרב אהל יצחק בח"מ סוס"י ס"א ובא"ח סימן י"ד ובשו"ת יד יוסף סי' קי"ג (ד"ה ואולם) וס' שו"ת כנה"ג ח"מ ח"ב הג"ל אין מצוי אצלי לראות ד"ק פי לכאורה הוא היפך מאי דנקטי רבנו בתראי הג"ל ועיין במנחת זכרון מערכת הקו"ף אות מ"ז ולהרב המגיה בספר משק ביתי במערכת הטי"ת דף ז' ע"ב וזכרנו לחיים ח"ב במערכת פוסקים אות א' ועיין בשו"ת די השיב יו"ד סי' י"ג (סוד"ה אשר) מה שהבין בדברי הרשב"א שהביא שם ועיין בדברי הרשב"א שהביא מרן הב"י ביו"ד סוס"י ע"ו יראה לי וכו' דדם שבשלו אינו ד"ת ועוד דאינו אלא ס' וכו' ע"ש ובנדאי אין פונתו דאף אי נימא דהוא מדאורייתא מותר מפני שהוא ספק דהא ספיקא דאורייתא לחומרא אלא ודאי דקשור עם מה שפכת בתחלה דדם שבשלו דרבנן פון נראה לפום ריהטא ועיין בשמים ראש סימן קע"ז בכסא דהרסנא: וכתב הרב מקנה אברהם במהדורא בתרא במערכת הפ"ה אות חש"ן שפכת הרב צמח דוד ס"ב בליקוטין

דף כ"א ע"א בשם הריטב"א בחדושי' ליומא דף כ"ג דהיכא דפריה בש"ס תדא ועוד
קושיא בתרייתא עיקר ואני ההדיוט פתבתי בקונטרס הפללים מערכת הפ"ה אות יו"ד
(ענין לקמן אות ח"י) שפן מוכחא סוגיית הש"ס בפסחים דף ע"ז סוף ע"ב ודף ע"ח ריש
ע"א: י) נעשה פי קשיא בדברי הפוסקים דיוקא אדיוקא אמרינו נעשה דיוקא דרישא
פסיפא עצמה כדאמרינו בש"ס פן פתבו הרבנים יד מלאכי אות פח"ת בשם מרן החבי"ב
בכנה"ג ח"מ סי' מ"א הגהט"ו אות ט"ו וחשק שלמה בכלליו אות ב"ן בשם הרבנים
מוהריב"ל וסם חיי וקרב מקנה אברהם במ"ב אות שי"ז כתב פן בשם פמה מרבנו בתראי
עי"ש (אלא דמאי דמני בהדיהו להרב לחם משנה בסוף פרק ב' מהלכות שבת נראה
דאינו ענין למאי דעסיק מר דהרב לח"מ לא אמר דאמרינו נעשה בלשונות הפוסקים
אלא פתב דהרמב"ם הוציא דין עפ"י נעשה בבבביתא שהובא בש"ס ומי לא ידע בכל
אלה דאמרי' במתני' ובבביתא נעשה גם מ"ש בשם הרב שם יוסף דף ב"ד ע"ד אינו ענין
לו מטעם זה כמו שיראה הרואה) אף אני אביא שפן דעת הרבנים מרן חיד"א בבבביתא
יוסף ח"מ סי' ל"ד אות י"ד (ד"ה ועתה) וירך אברהם ח"א דף כ"ד ע"ג ונרע יצחק פ"רשת
בראשית דף ד' ע"ב ותהלה לך דף ח"ב דף יו"ד ע"א ופתח הדביר ח"ב דף כ"ח ע"ג חזנא
וחסדא נר"ו דף ה' ע"ב (גרשם ו' בטעות) ודף ח"י ע"ב סמיקה לחיים דף פ"ז ע"א וקרב
מוהר"י עייאש בספר מטה יהודה סי' רע"ו סק"ח כל כף פשוט בענינו שפאמר כלל זה
בפוסקים עד שפתב שפכונה מכוננת סדר מרן בשלחן ערוך שם דינו באופן שתהיה
מוכנת דעתו בדין ההוא מחמת הכלל שבידנו דנעשה דיוקא דרישא פסיפא עי"ש דב"ק
ובפתח הדביר חלק ג' גם פן תופס השטיה דאמרינו נעשה גם בפוסקים עי"ש בס' רמ"ד
אות ו' דף ז' ע"ב ובס' שכ"ו אות י' (ד"ה שם בהגהה) דף רמ"ג ע"ד: ולפי כלל זה יש
ליישב קושיות ה"ה.

מוהר"י קצבי בתשו' סימן ה' ד"ה אמנם על הריב"ה יו"ד סי' ש"ה דממה שכ' בתחלה
דהמפלת שפיר מרנן פוטר את הבא אחריו משמע הא מלא בשור ואינו מרנן אינו
פוטר ואילו פסיפא תני המפלת שפיר מלא מים או דם אינו פוטר וכו' משמע הא מלא
בשור פוטר והצ"ע לדעת הרב מוהריק"ו דפשיטא ליה בדעת הריב"ה דמפלת מלא בשור
אינו פוטר עי"ש ולפי כלל הנ"ל ניחא דאמרינו נעשה דיוקא דרישא פסיפא עצמה וק"ל:
והנה אמת דהגם דהרב מקנה אברהם מני בהדי הסוברים שגם בפוסקים אמרינו נעשה
את הרדב"ז בשניות בלשונות הרמב"ם סי' קי"ד הנה מרן החבי"ף בסמיקה לחיים הנ"ל
כתב בשמו שם דלומר נעשה בפוסקים דחוק קצת מ"מ להניחו חלק ובצ"ע אינו כדאי
וכן כתב הרב פתח הדביר בח"ג הנד"מ סי' רמ"ד דף ז' ע"ב בשם חקקי לב ח"מ דף ל"א
ע"ד ונ"ל והגם שפתבתי בסמיקה לחיים בשם הרדב"ז דנעשה בפוס' הוא דוחק מכל
מקום מוכרחים אנו לתרץ פן כדי ליישב דברי הטור ע"כ והכי נמי בההיא דיו"ד הנ"ל
ליישב דברי הטור לדעת הג' מוהריק"ו שפיר אפשר לתרוצי עפ"י כלל הנ"ל (והגם
דבדברי הטור עצמו לא קשיא ליה להרב מוהר"י קצבי הנ"ל משום דאשפח פתרי
דבפולוגמא לא מייירי כיעי"ש אפשר לומר דלרבינו מוהריק"ו דחיקא ליה האי שפנוייא
טפי דסוף סוף הנה לו להביא הדין שפובר שאין דרוך הפוסקים לשפיר מיד): ואולם לפי
הנראה אין זה כלל החלטי לכל מקום שהרי בדברי הרמב"ם בפרק א' מהלכות תלמוד
תורה הלכה ג' וחיוב לשפיר מלמד לבנו ואינו חייב ללמד פן חבירו בחנם יש לדקדק בו

דייקא אדיוקא לענגן בן בנו דמרישא משמע דדוקא בנו בשכר הא בן בנו אינו אלא בחנם ואילו בסיפא משמע דוקא בן חברו בחנם הא בן בנו בשכר ואי נימא נעשה צריף לומר דבן בנו הרי הוא אבן חברו ואינו חייב בשכר ועין רואה דהרבנים מבי"ט בקרית ספר ובתשו' ח"א סי' קס"ה ומוהר"י ב"ר רב ופרישה, יו"ד סי' רמ"ה ובלבוש שם ס"ד ולחם משנה בהלכות ת"ת הנ"ל נקטי בפשיטות דחייב לשפור מלמד לכן בנו כמו שכתב בשם הרב אהל יעקב במערכת הפ"ף אות נ"ו דף ס"ו ע"א וע"ב והגם דמרו כ"מ שם פתב זה בלשון אפטר עיין להרב משנה למלך בפ"ה מהלכות מלנה הי"ב (ד"ה פתב) דהבין מדברי מרו דחייב ללמדו בשכר (ועיין לעיל אות א' בלשון אפטר שכותבים הפוסקים) אלמא מוכח דלא ניחא לרבנן קדישי הנ"ל לפרש לשון הרמב"ם בדרף נעשה ועיין להרבנים ברכ"י ושם יוסף שרשמי באות א' הנ"ל.

ושו"ת הרדב"ז שצ"יין הרב אה"י שם שכתב בח"ב בלשונות הרמב"ם סי' קי"ד דאין חייב להשפיר מלמד לכן בנו אין מצוי אצלי לראות טעמו ונימוקו ויתכן משום דמפרש דברי הרמב"ם בנעשה ותצא דינא דלכן בנו אינו חייב בשכר: ונלע"ד ליישב לדעת רבנן קדישי הנ"ל דהגם דבעלמא הפשוט הוא לומר נעשה מרישא לסיפא מ"מ פיון דנמצא ג"כ נעשה דיוקא דסיפא פרישא עצמה וכמו שכתבתי בקונטרס הפללים במערכת הנז"ל אות ג' עי"ש ובמאי דקמן מוכח מהש"ס דחייבא דללמד לכן בנו הוא בשכר וכמו שכתבו הרב לחם משנה ודעמיה לכן ניחא להו לפרש בן בדברי הרמב"ם דדיוקא דסיפא היא פרישא עצמה וחייב ללמדו בשכר ועוד פתבתי שם דהיא דאי נימא במשנה נעשה יוצא הדין היפך מה שאמרו בפרייתא לא אמרינן נעשה עי"ש וק"ל: ועוד י"ל דאולי משמע להו דבמה שכתב הרמב"ם פרישא דחייב א וכו' לבנו נכלל גם בן בנו לפי מה שהקדים דבני בנים הרי הם פבנים ולפי שהיה סלקא דעתין שגם בן חברו יתנה הדין בן פיון דגם תלמיד נקרא בן אהכי הנצרך להוציא מן הפלל בן חברו אבל בן בנו לא אימעיט הרי הוא בכלל בנו דתני פרישא פיון דלא מעטיה בהדייא פנ"ל ליישב בדוחק: ממוצא דבר אתה תשמע דמה שכתב הרב מקנה אברהם באות ס"ה בקרא דוהודעתם לבניי ולב"ב דאיצטריף לכתוב ב"ב אע"ג דב"ב הרי הם פבנים כדי לחלק בין בשכר לבחנם עי"ש לפי האמור נפל ברברבי ולדעת כל הרבנים הנז"ל אין בזה שום חילוק בין בנו לכן בנו והנה אמת דנראה דמקסמיה ואזיל בסברת הרדב"ז סי' קי"ד הנז"ל שצ"יין שם ולא ראה דכל הרבנים הנז"ל סברי בהיפך אלא דבכל זאת פיון דמרו כסף משנה דמר קעסיק ביה פתב דאפטר דגם לב"ב בשכר אף אי נימא דמשמע ליה דהוא ספק לא היה לו להחליט בהיפך ואולי סובר דמרו כ"מ מספקא ליה ונקטינן בכל פי האי גוונא פהרדב"ז דפשיטא ליה עיין לקמן אות י"ט: ויותר נכון לומר דהרב פתב שם דאיצטריף קרא דלב"ב לקדימה או לחלק בין בשכר לבחנם עי"ש וכונתו לכל מר פדאית ליה דלמ"ד דב"ב בשכר איצטריף לקדימה ולמ"ד בחנם איצטריף להא נמי וק"ל ועיין למרו החבי"ף בספר כל החיים הנד"מ בדרף יו"ד ע"ד אות ח' ובדרף כ"ד ע"ג מה שצ"יין בכללין ספרי דבי רב דלא שכיחי גבאי: ועתה נדפס מחדש ס' ימי שלמה על הרמב"ם להרב כמוהר"ש קמחי נר"ו ועי"ש בהלכות ת"ת מאי דשקלו וטרו בענגן זה הוא וידיין הרב המגיה נר"ו ע"ד הרב מקנ"א הנ"ל ולענ"ד אין לתמונה עליו אלא דהיה לו להזכיר סברת

הרלח"מ ודעמיה דגם לב"ב חייב בשכר ולא לכתוב כמילתא פסיקתא די"ל בזה בין בנו לב"ב ותו ל"מ.

ושם הביא ידי"ן רב המגיה נר"ו דהרב מעשה רוקם בחי' לקדושין הוכיח מסוף דברי הרמב"ם דחייב ללמד את בן בנו בשכר מדכתב דאינו חייב ללמד בן חברו בשכר ואי בן בנו אינו חייב בשכר לישמעעון רבותא בן בנו והוא נר"ו פתב לדחות דאי הנה נקט בסיפא בן בנו הנה אמין דדוקא בב"ב הוא דבחנם מיהא חייב אבל בן חברו אפילו בחנם אינו חייב וכו' אלו תוד"ק ולפום ריהטא לדידי חזי לי במחילת כתי"ר דהא לאו שינויא דלא הנה שום ס"ד לומר בן דעדיין לחלוותית הדיו קנימת שפתב הרמב"ם בדין ב' ולא בנו וכן בנו בלבד וכו' אלא אפילו בן חברו עי"ש: ובעיקר פללין עיין להגאון ז' מלאכי במערכת האל"ף אות מ"א שגראה לכאורה שסובר דבדברי הפוסקים היכא דאיכא למידק דיוקא אדיוקא לא אמרינו נעשה דיוקא דרישא פסיפא והוא ששם (בד"ה אי נמי) פתב דגם בדברי אמורא אמרינו תנא ושייר היכא דשייר תרתי וכתב על זה ונ"ל ואל תשיבני ממה שכ' הרדב"ז סי' רפ"ה דלא אמרינו תנא ושייר אלא במשנה וברייתא אבל פוסק לא משייר מידי ומדלא הזכיר אלא משנה וברייתא משמע דאמורא הוא כפוסק דליתא דאדרבה דוק מסיפא מדלא סיים אבל האמורא והפוסק לא משיירו מידי משמע דאמורא הוא כמשנה וברייתא ולפי האמת בן הוא שהרי אין פונת הרדב"ז אלא לאפוקי הפוסק דביה מיירי וכו' ע"כ לענינו ואי הנה סבר דאמרינו נעשה בדברי הפוסקים הרי אם בן דיוקא דרישא הויא פסיפא ואמורא הוא כפוסק שהרי גם בדאיפא לשון אבל שייך לומר נעשה כמו שגראה מסקנת הרב עצמו במערכת הנו"ן אות תפ"ח אלא משמע דלא ניקח ליה למימר הכי בלשונות הפוסקים אמנם אפשר לומר על פי מה שהביא שם באות תצ"א בשם הרב קול הרמ"ז דאע"ג דהמורגל הוא דאמרינו נעשה דיוקא דרישא פסיפא מ"מ איכא נמי דוקתא דאמרינו נעשה דיוקא דסיפא פרישא עי"ש וכתב עליו הגמ"ס שמימיו מן המקדש וכו' ולכן פיון דדברי הרדב"ז מוכיחים דרק לאפוקי פוסק הוא דאיתא לא דייקין רישא פסיפא אלא דיוקא דסיפא הויא פרישא וכבר פתב שם באות תפ"ח שהרב פנסת הגדולה פירש דברי הריב"ה בנעשה אף שהסיפא כתובה בלשון אבל עי"ש:

ולפי מה שהעיד הרב ז' מלאכי דהרב כנה"ג פירש דברי הטור בנעשה (ביד מלאכי פתב בן בשם כנה"ג ח"מ סימן מ"ח הגהט"ו אות ו' ועיינתי שם ולא מצאתי ולא אדע אינה ט"ס יש) יש לתמוה על מה שראיתי להרב בחלק ח"מ סי' קמ"א הגהות ב"י אות ג' שהקשה בדברי תשובת הרשב"א דיוקא אדיוקא ורצה לפרש פונתו ולא הונח לו לפי שכתב שכן דעת העיטור ואם כפי פירושו לא תהיה דעת הרב העיטור כדעתו והוצרך לידחק בכונת דברי הרשב"א כיעי"ש ומה פל התרדה והלא נוכל לפרש דברי הרשב"א בנעשה דיוקא דרישא פסיפא ויהיו דבריו כסברת הרב העיטור כאשר יראה הרואה בגוף דב"ק והרב רב דגן בנימוקיו ליו"ד סי' עש"ה (בדין אחד מהאבלים שלא היה במקום המת ובא אחר כך אם מונה עמהם) דף קע"ה ע"א הקשה בדברי הרא"ש דיוקא אדיוקא ולא אסיק אדעתיה לפרש דבריו בנעשה דיוקא דרישא פסיפא משמע שסובר שאין לפרש דברי הפוסקים בדרך זו אמנם הרב באר המים בסי' נ"א הביא דברי הרב השואל דמפרש דברי רבינו ברוחם בדרך נעשה ולפי זה יש להקמיר בנדונו והרב המחבר לא

פקפק עליו בזה רק שכתב טעם להתיר בענין השאלה עי"ש מוכח קצת דגם הרב המחבר מסכים לדברי השואל לפרש דברי הר"י בדרך נעשה כמו שהביא בשאלה שפן כתב הרב חיד"א בברכ"י ח"מ הנ"ל ומקרוב השגתי ס' יהודה יעלה (לרב גדול משאלוניקי) וראיתי בחלק א"ח סי' ל"א (בד"ה אלא דאיפא) שנשתמש בכלל זה בפוסקים והרב המגיה יצ"ו אחר שכתב שהרב פתח הדביר בח"ג סובר דאמרינו נעשה בפוסקים וצ"י דבריו שפסי רמ"ד וסי' שכ"ו הנ"ל בראש אות זו פתב שפן כתב בספר טהרת המים מערכת הפ"ה ס"ק רפ"ה ולא נשמע בינינו ספר זה: יא) אסור אי משמעות לשון זה הוא דוקא לאסור לכתחלה ראיתי לרבנו קדישי גבוכים בארש וארשום פה אשר ראו עיני בענין זה בס"ד הגה הרב ש"ף יו"ד סי' ס"ט סק"מ פירש מה שכתב הרמ"א אסור דרוצה לומר לכתחלה ומרן החבי"ב בכנה"ג) שם הגב"י אות י"ש פתב על דבריו דאינו נכון ופירש דברי הרמ"א דאסור בדיעבד עי"ש והנה משמע לי דס"ל דזה כלל גדול שכל מקום שנאמר לשון אסור הוא אפילו בדיעבד והרב יד מלאכי בכללי שאר פוסקים אות ו' כתב וז"ל ועיין ט"ז יו"ד סי' קל"ב סק"ז דאסור משמע אפילו בדיעבד וכ"כ הרדב"ז וכו' והגמ"ר דגיטין דף תרי"ז א' וקנסת הגדולה יו"ד סי' צ"ה הגהט"ו אות ט' עכ"ל נראה דמבין בדעת הכנה"ג דהוא כלל מקום וכדמשמע מדברי הרט"ז ומה שכלל את ההגהות מרדכי דגיטין בכלל הסוברים דאסור משמע בדיעבד הנה הרב הראה מקום לפי הדפוס שבידו (בדף תרי"ז) ואי אפשר לכוון הדפים בדפוסים שבידינו ולפי הנראה פונתו למה שכ' בהגהות מרדכי שם באות תס"ג דמה שאמרו אין קורין בס"ת שחסר ריעה הוא מפני פבוד הצבור והיכא דלא אפשר מוטב שיחזק פבוד הצבור פדי לקיים תקנת הקריאה וסיים על זה וז"ל ועוד תדע גבי חסר ריעה אחת קאמר אין קורין ולא אמר אסור לקרות כדאמר גבי ספרא דאגדתא אסור למיקרי בצבורא דלא ניתן לכתב אלא ודאי אין קורין היכא דאפשר והיכא דלא אפשר שרי עכ"ל ולי הדל יש לפקפק דאין מזה הכרח שסובר דאסור משמע אפילו בדיעבד דלא מיירי בהכי כלל ועם שיש לומר שפונתו שפיון ששעת הדחק בדיעבד דמי וכתב בהגמ"ר דהיכא דאמר לשון אסור אפילו דלא אפשר א"כ מוכח דאסור הוא אפילו בדיעבד מ"מ אין נראה לענ"ד שלזה פיון הרב שאם פן הנה לו לפרש.

ונכון בעיני לומר דציון דברי ההגמ"ר הללו פתב הרב בראש האות ו' שכתב יש חילוק בין אמרם אין עושין פה וכה לאסור לעשות פה וכה דאין עושין משמע דוקא היכא דאפשר ואסור הוא בכל גוונא הרב זקן אהרן וכו' שם הנה פתוב ציון דברי ההגמ"ר הנ"ל ונעמק בטעות דברים אלו חוץ למקומן וכן מה שסיים הרב יד מלאכי וז"ל ונלע"ד ראיה דאמרינו בערכין כ"ט ב' אינו גואל לא קתני אלא אינו מותר לגאול אלמא קסבר איסורא גמי איפא עכ"ל דברים אלו גם פן שייכים למה שכתב בראש האות לחלק בין אמרם אין עושין דלא משמע מהאי לישנא איסורא פולי האי ואהכי שרי היכא דלא אפשר ולזה מביא ראיה דאין במשמעות לשון אין עושין פה וכה שיש איסור כדאמרינו אינו גואל לא קתני וכו' דאי אדסליק מניה (דאסור הוא אפילו בדיעבד) איני מבין בענייניו איזו הוכחה מזה: נחזור לדאמאן עלה דמדברי הרב כנה"ג בס"ט הנ"ל הנה נראה לי שסובר שכל מקום שנאמר לשון אסור הוא אפילו בדיעבד וכמו שהבין הרב יד מלאכי מדבריו שפסימן צ"ה אמנם עיינתי בכנה"ג סי' צ"ה וראיתי שכתב דלפעמים יתפרש

לשון אסור על לכתחלה עי"ש אלקמא לאו פללא הוא והרב יד מלאכי הנה לו לכתוב פן בשמו שעל הרוב הוא דקאמר.

וגם מדברי התוס' במס' ע"ז דף ס"ב בד"ה ותנו מתבאר לענ"ד דסברי דלשון אסור שייך בדבר שאסור לכתחלה ומשמע קצת מדבריהם דעל הרוב הוא פן שעל מה ששינו השוכר את הפועל לעשות עמו בגין נסד שכתרו אסור ופריה בש"ס מדתנו מוכרן וקדש בדמיהן מקודשת וכתבו התוס' תימה מאי פריה התם היינו דייעבד ומתני' לכתחלה איירי יש לומר דאסור דמתני' משמע ליה אפילו דייעבד עכ"ל וכוונתם דמשמע ליה לש"ס דשכר דיי"ן דומיא דיי"ן הוא דאסור אם נתנו לאחרים עיין בדברי התוס' בחולין דף ד' ד"ה מותר מיד מתבאר דדוקא בהאי אסור משמע לן שהוא אף דייעבד אבל בעלמא לשון אסור הוא לכתחלה (שפן כתבו בקונשייתם ומתני' לכתחלה איירי ולא כתבו ודילמא מתניתין לכתחלה קאמר) ועל כל פנים מוכת מדבריהם דאיפא הכי והכי וראיתי לרבין חסידא בס' קהלת יעקב בתוספת דרבנן אות י"ב שכ' וז"ל כתבו התוספות בע"ז דף ס"ב ד"ה ותנו וכו' כל היכא ששונה אסור לאו דוקא לכתחלה אלא אפילו דייעבד משמע עכ"ל ובמחכתה"ר דבריו תמוהים ואדרבה מדברי התוס' מוכח בהיפך כמו שכתבתי וראיתי שגם במענה לשון ח"ב אות מ"ח פתב בשם הרמ"ז שכתבו התוס' בע"ז דף ס"ב דלשון אסור לאו דוקא לכתחלה אלא אפי' דייעבד משמע עכ"ל ויתכן לפרש שפונתו דאיפא גמי דתני אסור והוא אפילו דייעבד אף בדבריו שבתוספת דרבנן הנ"ל (כל היכא וכו') קשה לפרש פונה זו כמוכח: ואנכי הוואה דמדברי מרן בב"י בח"מ סי' ז' (גבי אוהב ושונא דיינים) נראה שסובר דמשמעות לשון אסור הוא דוקא לכתחלה שהרי הכריח שם שהרמב"ם סובר שדיניהם דין מדכתב אסור ולא פתב שאין דיניהם דין ועל פי דקדוק זה המציא מחלוקת בין הרמב"ם והטור עי"ש ואם הנה סובר דיש אסור שפירושו דייעבד וכ"ש אם סובר דעל הרוב הוא דייעבד לא הנה ליה למישוי פלוגתא בין הרמב"ם והריב"ה והרב כנה"ג שם בהגהות ב"י אות ט"ז פתב שהרב מוהר"א ששון פתב על דברי מרן הב"י והא ליתא שהרי בפ"ג מהלכות עדות פתב הרמב"ם דפסולים דייעבד וכו' עי"ש ומשמע דאי לאו דאשפח גלוי מלתא מדברי הרמב"ם בהלכות עדות הנה מורה למרן דמשמעות לשון אסור הוא לכתחלה ועיין בענין זה להרב מוהריט"ץ בס"י רח"ל וזה מכונן למה שנהרא מדברי התוס' הנז"ל דלשון אסור על הרוב משמעותו לכתחלה ואין חילוק בזה בין לשון משנה (דמירו התוס') לדברי הפוסקים (דמייגרי מרן הב"י) וכן מוכח מדברי הרב יד מלאכי הנ"ל שאין לחלק מדפריה ותני דברי הרב כנה"ג דמייגרי בלשונות הפוסקים בהדי הרב ט"ז דקאי אלישנא דמתניתין כמו שנהרא הוואה והרב אהל יעקב במערכת האל"ף אות ל"ד פתב וז"ל אסור הוא אפילו דייעבד כדמוכחי כווליהו מתני' דמס' ע"ז עיין עליהם והתוס' בריש ביצה צדדו לומר דאסור משמע דאין לו תקנה לעולם וכ"כ בפשיטות הרב ט"ז בס"י קל"ב סק"ז דאסור הוא אפילו דייעבד עכ"ל ויש לתמוה עליו איך נעלם ממנו דברי מרן הב"י הנז"ל דמוכח שסובר בהיפך ומה שהעיד שפן מוכיחות כל המשניות דמס' ע"ז נעלם מעיני הרב דברי התוס' בע"ז דף ס"ב וחולין דף ד' הנז"ל דמתבאר שדוקא באותה משנה משמע להש"ס על צד ההכרח דאסור הוא אפילו דייעבד אבל בעלמא יתכן לפרש דרק לכתחלה הוא וגם חידוש הוא וקצת תימה שבכל מקום מביא וקורא דברי הרב יד מלאכי ואילו בענין נהלא זכר הרב דברי

זה הי"ם גדול שהבאתי למעלה: איברא דמדבריי מרן הב"י הנז"ל אין להקשות על הרב אהל יעקב דאולי יאמר הרב דיש לחלק בזה בין לשון אסור שבדברי הש"ס ללשון אסור בדברי הפוסקים ומר הוא דאמר אלמשנא דמתני' ומרן הב"י מיירי על דברי הרמב"ם דהפוסקים שדרכם לפרש אין להבין ממה שכותבים אסור שרצונם לומר שאסור אפילו בדיעבד ובזה אפשר להביא שלישי ישוב למה שקשוו דברי מרן אהדדי דהנה הרמב"ם בהלכות ביכורים פ"ב דין ד' פסק פטר חמור אסור בהנאה ואם מכרו קודם פדיון דמיו אסורין ומרן כ"מ הראה מקום פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון ונהלכה כר"י דאמר פטר חמור אסור ואמרין בש"ס דבין בהנאה גופו בין בהנאת דמיו פליגי עיי"ש מוכח דמשמע ליה דאסור דתני ר"י וכן מ"ש בש"ס דהנאת דמיו אסור היינו אפילו בדיעבד ומרן מוהריט"א בס' גט מקושך (הנספח לס' נאות יעקב) ב"דף ל"א ע"א כתב על דבריו ונ"ל ודבריו נפלאו ממנו שהרי בגמ' לא אמרו אלא דלר"י הנאת דמיו אסור והכונה דאסור להביא עצמו להנאת דמיו והיינו למכרו כדי ליהנות בדמיו וכו' וכו' אבל אם עבר ומכרו אין שום גילוי בגמ' שדמיו אסורים וצ"ע עכ"ל ולקושיא זו יש לומר דמרן כ"מ קאי בשיטת הרבנים הנז"ל דאסור משמע אפילו בדיעבד וא"כ מאי דתני ר' יהודה פטר חמור אסור היינו בדיעבד ומאי דאמרין בגמרא דפליגי גם בהנאת דמיו היינו לאסור אפילו בדיעבד (ותימה על מרן מוהריט"א דנקיט בפשיטות דלשון אסור הכונה דאסור לכתחלה ולא זכר שר דברי מר אביו בקהלת יעקב הנז"ל דמביא בשם התוס' דאסור משמע בדיעבד ועם שאין דבריו מוכרחים אחר המחזיר ויכמו שפכתתי על כל פנים הנה לו להביא דב"ק ולהעיר ולהאיר עליהם) אפס פי עז שהרי דעת מרן בב"י ח"מ הנז"ל דאסור משמע לכתחלה ואם כן הני מיילי דמר סתראי ניהו: אמנם לפי מה שפכתתי דאפשר לחלק בין לשון אסור שבש"ס ללשון אסור שבדברי הפוסקים ניקח כמובן ומצאתי לזוגא דרבנן בס' פרי העץ דשקלו וטרו בדברי מרן מוהריט"א הללו והוא שהרב מוהר"א קריספין הובא דבריו שם ב"דף קי"א ע"ג הקשה על מרן מוהריט"א במה שתמה על מרן כ"מ ששעלם ממנו דברי התוס' בע"ז דף ס"ב והביא דבריהם הרב אביו במענה לשון הנז"ל דלשון אסור הוא אפילו בדיעבד וצדקו בזה דברי מרן כ"מ וכתב שגם הרב יצחק רבנו בפ"ב מהלכות ביכורים תמה עלמרן מוהריט"א דהיכן מצא דוגמתו שלשון איסור שייך לומר לכתחלה ושאשתמיט מניה דברי התוס' דע"ז הנז"ל מדלא הקשה עליו מדבריהם ויפה השיב על זה הרב המחבר ב"דף קי"ב דאדרבא מדברי התוס' מוכח דדוקא בהיה מתני' הוא דמשמע דאסור אף בדיעבד מטעם שכתב הרא"ש בקידושין דף ג"ו דדומיין דין נוסף דאסור לאחרים (ולא ראה דברי התוס' דחולין דף ד' ד"ה מותר הנז"ל) והביא דברי רש"י במתני' דבבא מציעא דף ס"ה ע"ב הבא מעות וטול את שלך אסור שכתב אסור לעשות כן דמשמע דהיינו לכתחלה וכיון שיש מקומות בש"ס אסור ומפרשים הראשונים דהוא ממדת חסידות כ"ש שנוכל לפרש דאסור היינו לכתחלה ע"כ תוד"ק.

ומפולם נעלמו דברי מרן הב"י שהבאתי למעלה דפשוט לשונו מורה דמשמעות לשון אסור הוא לכתחלה בין במשנה וגמרא ובין בדברי הפוסקים אלא שצריכים אנחנו לדחוק ולחלק כנז"ל כדי ליישב דב"ק: שוב ראיתי להרב גבעות עולם סי' י"ג שכתב בכונת מרן הב"י ח"מ הנז"ל דלשון פסול משמע הכי והכי ומדלא כ' הרמב"ם לשון פסול אלא

אסור משמע למרן שהוא דוקא לכתחלה עיי"ש ולפי דבריו יש לומר דדוקא היכא דהנהו שייך למימר לשון פסול וכותב הפוסק אסור הוא דאמרינן דהוא לכתחלה אבל בדבר דלא שייך לומר לשון פסול אין לנו הכרח דלשון אסור הוא לכתחלה ואפשר דהוא דייעבד כמו שהוא על הרוב לשון זה לדעת מרן החבי"ב בכנה"ג יו"ד הנ"ל ועיין להרב פרי חדש יו"ד סי' ח"ק סק"ב דמשמע ליה דלשון אסור האמור בש"ס (ירושלמי) הוא אפי' בדיעבד והשגתי עתה ספר יקר און אהרן וראיתי שם באות מ"ט שלא ראה כל מה שנבוכו רבנו קדישי בענין זה פי אם מ"ש התוס' בע"ז דף ס"ב דמשמעו אסור הוא לכתחלה וזמנין מתפרש דאפי' בדיעבד וכתב שמדבריהם בחולין דף ד' ע"ב ד"ה מותר אין נראה כן ולא גילה לנו היכי משמע ליה מדבריהם שם שלא פמה שפתבו בע"ז ודבריהם נראים שפה אחת ודברים אחרים: וממה שכתב הרב פרי חדש ביו"ד סי' צ"ו סק"ד דלשון מותר בכל מקום הוא לכתחלה הנה נראה לומר דלשון אסור הוא לכתחלה פי היכי דלשון מותר הוא לכתחלה אלא שאין זה פדאי לומר היפך מה שמפירש בדבריו שפ"ס ח"ק שלשון אסור הוא אף בדיעבד והר"ן בהלכות בפרק קמא דחולין בסוגיא שפ"ד ח' ע"א פ"ב (בד"ה גרסינן תו בגמרא) וז"ל ודאמרינן אסור לחתונה ביה בשור מתקן הוא הוא הדין דאפילו חתונה ביה אסור וכו' אלא משום דאמרינן ברישא מותר לישחוט דעדיפא ליה לאשמועינן פחא דהיתרא בלכתחלה נקיט סיפא נמי לישנא דלכתחלה עכ"ל הנה מפירש יוצא מדב"ק דבעלמא (פשאין הכרח בדבר) לשון אסור הוא לכתחלה ועתה נראה לי לכופם ריהטא שיש לדחות דשמא דוקא פשלשון אסור קאי על הפעולה (אסור לחתונה וכינצא) הוא דמשמעו אסור לכתחלה אבל בלשון אסור הנצטר על הנפעל משמעו הוא אף דייעבד ולפי הנראה הוא חילוק נכון וצריך להתיישב בכל מה שרשמתי למעלה לראות היעמדו דברי ואין הפנאי פעת: יב) אסור אם יתכן לפרש דהוא ממדת חסידות בעלמא ולא מדינא עיין למרן חיד"א בספר יעיר און אות ק"ג על דברי התוס' תענית י"א שכתבו דמה שאמרו שם דאסור לשמש בשנת רעבון הוא משום חסידות שהביא שהרבנים צדה לדרך ואליאו רבה לא הונח להם לפרש מאמר הגמרא אסור שהוא חסידות ונדחקו בדברי התוס' ומני"ר פ"ב דנעלם מהם דברי הר"ן סוף פ"ק דע"ו ורב הנמק"י בפרק ארבע מיתות (גבי אסור לעשות שותפות עם העכומ"ז) שכתבו שהוא ממדת חסידות והביא גם דברי הריטב"א בפרק א' דמגילה בשם רבו דעבוד פרישה דוכתי טובא בש"ס פי האי גוונא עיי"ש.

ורמזו הרב מקנה אברהם במהדורא ב' דף כ' ע"ג (ד"ה ולענין) והרב פרי העץ דף קי"ב ע"ג ועיין בכורות דף ב' ע"ב בתוס' ד"ה שמא וכו' שציין הרב קהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות נ"א (אחר שהביא דברי הר"ן דסופ"ק דע"ז הנ"ל) ואין משם הכרח דאפשר דר"ת מפרש דהיא דתיתי לי וכו' חולק אדשמואל דאמר אסור ואין פונתו לפרש דמה שאמר אסור הוא מדת חסידות.

ועיין בברכי יוסף א"ח סי' ב' אות ב' דשקיל וטרי בלשון תיתי לי האמור בש"ס דהוא מדת חסידות ושפ"ן פ"ב הר"ן בסוף פרק קמא דע"ז והרב הנמק"י סופ"ר ד' מיתות ושוב פ"ב וגדולה מזו ראיתי להרב א"ר שכתב דמלשון אסור אין ראיה וכו' דהא גבי נשוי פירש מרן הב"י דהוא מדת חסידות וכן פתבו התוס' תענית י"א עיי"ש שעמד בסתירת דברי הא"ר ואני הדל לא זכיתי להבין מאי גדולה מזו דקאמר ומייתי דברי הא"ר פיהודה

ועוד לקרא דהלא הָר"ן וְרַב הַנִּמְק"י שְׁצִינן מִתְחַלָּה תְּרַוּוּיָהוּ רַבְּנָן קַדִּישֵׁי אֵינְהוּ דְאָמור דְּמָה שְׁאָמְרוּ בְּש"ס אָסור לַעֲשׂוֹת וְשׁוֹתָפוֹת עִם עֲכוּמ"ז הוּא מִדַּת חֲסִידוֹת וְדוֹחֵק לֹמֵר דְּמָה שְׁפָתַב גְּדוּלָּה מִזּוּ הֵינְנוּ בְּמֵאֵי דְחִדִּית לָן הָרַב א"ר בְּשֵׁם מָרְן הַב"י דְּאַף בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים יִתְּכֵן לְפָרֵשׁ שְׁפוֹתָבִים אָסור וְהוּא מִמִּדַּת חֲסִידוֹת: וְאַנִּי הִקְדִּיֹּט מְצֵאֵתִי לְרַבֵּינוּ הַגְּדוֹל הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּמִפְרֵשׁ לְשׁוֹן אָסור דְּאָמַר רַב בְּבָבָא מְצִיעָא ק"ז ע"א וּבְרִישׁ בָּבָא בְּתָרָא אָסור לַעֲמֹד בְּשִׁדָּה חֲבָרוּ בְּשַׁעָה שְׁעוּמָדַת בְּקִמּוּתִיהָ דְּהוּא מְשׁוּם חֲסִידוֹת עֵינָן לְהָרַב הַמַּגִּיד בְּפָרְק ג' מֵהַלְכוֹת שְׁכָנִים דִּין ט"ז וְלְהָרַב מְגִדֵּל עִז שָׁם שְׁהִבִּיא מַה שְׁהִשִּׁיב לְחֻכְמֵי לִוְנִיל וְהִיא ל"ו נְדָפְסָה בְּס' פָּאָר הַדּוֹר ס' מ' וְגַם הָרַמְבַּ"ם גּוֹפִיָה זִימְנִין פּוֹתֵב לְשׁוֹן אָסור וְר"ל מִדַּת חֲסִידוֹת עֵינָן לְהָרַב הַדְרִישָׁה בַּח"מ ס' ז' אֹת י"א וּבְפָרִישָׁה שָׁם.

וְגַם בְּדַבְרֵי מָרְן בְּש"ע מְצִינוּ דְּאָמַר רַב אָסור וְר"ל מְצִיד חוּמְרָא בְּעֶלְמָא וְלֹא מִן הַדִּין עֵינָן לְמָרְן חִיד"א בְּבֵרַכ"י א"ח סִימָן שֵׁט"ז אֹת ה' וְכִינְצָא לְזָה עֵינָן לְהָרַב שְׁלַחֵן גְּבוּהָ רַס"י תְּעַ"א בְּמִחְוֹדָשׁ א' דַּמ"ש מָרְן אָסור לֹא דְוִקָא אֶלְא עֲצָה טוֹבָה עִי"ש (אִיבְרָא דְדַבְרֵי הָרַב שַׁל"ג לְקוּע"ד קָשִׁים כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הָרוּאָה וְאִכְמַל"ב): וְלִפִּי כָּל הָרִשׁוּם מְבֹאָר נִגְלָה דְּמָה שְׁכ' הָרַב פִּתַּח הַדְּבִיר בַּח"ב דָּף ח"ק ע"א לְדַחֹת דְּבָרֵי הָרַב מְשַׁחָא דְּרַבּוּתָא עַפ"י מֵאֵי דְּמִשְׁמַע לִיהָ דְּמָה שְׁפָתַב מָרְן בְּס' רַל"א אָסור לִישׁוֹן בִּיּוֹם מְדִינָא קְאָמַר וְלֹא מְשׁוּם חֲסִידוֹת עִי"ש וְכ"כ בְּאוֹר לִי ס' ע"ח וְלִפִּי הָאָמור אֵינּוּ מְוַכְרַח פִּינּוֹן דְּמְצִינוּ גַם בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים הָרַמְבַּ"ם וְהַרִיב"ה וּמָרְן ש"ע דְּמִשְׁתַּמְּשִׁים בְּלִשׁוֹן אָסור בְּדַבְרֵי שְׁאֵינּוּ מִן הַדִּין כְּמוֹ שְׁכ' מָרְן הַב"י א"ח ס' ג' עַל הַרִיב"ה וְכֵן כְּתִב בְּתִשׁוּ' אֲבָקַת רוּכַל ס' ח' דָּף ג' סוּף ע"ד וְהִבִּיא דְּבָרָיו מָרְן חִיד"א בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה יו"ד ס' קי"ג אֹת ה' וְמָה שְׁכ' הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ט מֵהַלְכוֹת מְלֻנָּה דִּין ז' וְאַדָּם גְּדוֹל חֲשׁוּב אָסור וְכו'.

אֲפֻשֶׁר דְּאָסור לֹא דְוִקָא אֶלְא מִדַּת חֲסִידוֹת עִי"ש (עֵינָן לְעִיל אֹת א') הָרִי דְלֹא נִפְלֵאת הִיא וְלֹא רַחֲוִקָה לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים. וּמִזָּה יֵשׁ לְדַקְדָּק קֶצֶת עַל מָרְן הַב"י א"ח ס' תַּמ"ז (סוּד"ה וּמ"ש רַבֵּינוּ בְּשֵׁם הָעֵיטוֹר) וְז"ל אֶלְא שְׁמַתוּף לְשׁוֹן רַבֵּינוּ שְׁפָתַב סְתָם אָסור לְאַכְוֹל וְכו' מְשַׁמַּע דְּמְדִינָא אָסר לְהוּ הָרַא"ש ע"כ וְלִפִּי הָאָמור יִתְּכֵן לֹמֵר דְּאָסור לֹא מְדִינָא הוּא אֶלְא מְשׁוּם חוּמְרָא וְכַדְדִּיק שְׁפִיר מָרְן ז"ל בְּדַבְרֵי הָרַא"ש.

וְאֵי לֹא דְּמִסְתְּפִינָא לֹמֵר מְדַעְתִּי כָּלֵל זָה גַם בְּדַבְרֵי רַבְּנָן בְּתָרָא דְּבַתְרָא אַחַר הַש"ע הָנּוּה אֲמִינָא דְּמָה שְׁכ' הָרַב אֲרַחֲוֹת צְדִיקִים הִבִּיא דְּבָרָיו הָרַב יָפָה לְלֵב בְּס' ג' אֹת כ"ב דְּכְשִׁיפְנֵס אֶל בֵּית הַכֶּסֶף יִתְּרָה בְּצָרְכֵי הוֹצָאוֹת בֵּיתוֹ וּבְשִׁבְתָּ דְּאָסור לְהִתְרָה גַם בְּזָה כַּמ"ש בְּסֵה"ח יִתְּרָה בְּבִנְיָנִים וְכו' עִי"ש אָסור מִמַּד"ח הוּא דְּקָאָמַר וְסוּפּוֹ מוֹכִיחַ שְׁרַמְז לַמ"ש בְּסִפְרֵי הַחֲסִידִים וּמְתִישְׁבַת תְּמִיחַת הָרַב יפ"ל נר"ו מְדַקִּי"ל דְּהִתְרָהוּר מְוַתַּר וּבְסֵה"ק הוּא מִדַּת חֲסִידוֹת וְאִיף כְּתִב דְּאָסור וְכו' עִי"ש אֶלְא דְלֹא רְאִיתִי מִי שְׁפָתַב כֵּן ע"ד הָאֲתְרוּנִים וּמ"מ אֵינּוּ רַחֲוִק כָּל כָּף בְּפִרְט דְּבָרָיו מְוַפְחִים קֶצֶת כְּנ"ל וְעֵינָן לְהָרַב חֲיֵי אָדָם כָּלֵל ה' אֹת י"א בְּנִשְׁמַת אָדָם אֹת י"א שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם סְמ"ג עֲשִׂין כ"ז שְׁפָתַב אָסור לְאַכְוֹל עַד שְׁיִתֵּן לְבַהֲמָתוֹ וּבְעֲשִׂין פ"ז מְשַׁמַּע דְּאֵינּוּ אֶלְא מִדַּת חֲסִידוֹת וְכֵן בְּפִתַּח הַדְּבִיר ח"ג ס' ער"א אֹת ז' וּבְהַשְׁמָטוֹת דָּף ש"י ע"ג כְּתִב דְּהַסְמ"ג ס"ל כְּהַרְמְב"ם דְּאֵינּוּ אֶלְא מִדַּת חֲסִידוֹת וְעֵינָן לִידִידֵי הַגָּאוֹן מוהר"א נר"ו בְּסִפְרֵי עֲמוּדֵי אֵשׁ הַנֶּד"מ בְּדָף ז' ע"ב שְׁהִבִּיא קֶצֶת מְדוּכָתִי הַנְּ"ל וְכְתִב וּגְדוּלָּה מִזּוּ רְאִיתִי דְּדַעַת הַמַּגִּינֵי שְׁלֵמָה בְּפִסְחִים דָּף ב'

ד"ה אור דאפילו על מנהג שיניף לומר לשון איסור וכ"כ מוהרש"א פסחים דף נ"ה ע"א בשם התוס' ונ"ל שכ"ד תוס' מגילה כ"ב שאין דלא תקשי קושית הפר"ח סי' תי"ז סק"א והפר"ח רמז לזה בתי' הב' ע"כ ועיין בשדי חמד ח"א בחלק הפללים מערכת האל"ף אות שפ"ב מה שפכתתי בזה: יג) אין עושין פה וכה פשכות הפוסק בלשון אין לעשות דבר פלוני ולא פתב אסור לעשות דבר פלוני משמע דאינו אסור בדיעבד פן כ' מרן החבי"ב בכנה"ג יו"ד סי' צ"ה הגהט"ו אות ט' וגדולה מזאת כ' הרב תפארת אדם בזכרונותיו מערכת השי"ן אות ב' בשם הרב אהל יעקב ששפורט דנהוג הוא בדברי הפוסקים לכתוב בלשון שלילה אין עושין אלא פה וכה אף על דבר שהוא למצנה או למנהג טוב עי"ש דף קפ"ב ע"ג ומה שציין לעיין בדברי הרא"ש פ"ב דפסחים הוא בסי' ל"א שפכת דלרש"י בדיעבד מותר עי"ש.

וספר יד אהרן שציין אין מצוי אצלי לראות דב"ק ויש להבין דמרן חיד"א בייעיר און במערכת הלמ"ד אות כ"ג כ' דמוכח מש"ס זבחים דף ז"ן דלא שיניף למיתני לשון שלילה אלא בדבר של תורה דדייקינו מדתנו הפסח אינו נאכל אלא עד חצות דראב"ע היא דהוי דאורייתא עי"ש.

וא"כ איך נאמר דעל דבר שהוא למצנה או מנהג טוב בעלמא רגילים הפוסקים לכתוב בלשון שלילה ולחלק בזה בין לשון הש"ס לדברי הפוסקים אין נכון בעיני ומה גם דמדברי הרב תפ"א נראה דגם בלשון הש"ס הוא פן והרב המגיד בפרק א' מהלכות מגילה הלכה ז' כ' דמדלא אמר אין קורין אלא בעשרה משמע דלאו לעפובא ומדבריו קשה על הרבנים אה"י ותפ"א הנ"ל שהרי נראה דאי הנה תני הכי הוי עפובא ולא למצנה ושמא ר"ל דאי הנה תני אלא ביו"ד הנה באפשרות לפרש דהוא עפובא ולא שהוא מוכרח ומ"מ מדברי ה"ה שמעינו דכל שהוא לעפובא אף שהוא מילתא דרבנן שיניף לומר אלא היפך ממאי דכ"ל לן מרן חיד"א ודוחק לומר דמגילה דדברי קבלה היא חשיב כדאורייתא לענין זה והרב יד מלאכי באות מ"א הביא דברי ה"ה הנ"ל דיש לחלק בין היכא דאיכא לשון אלא וכו' ומפלל המקומות שציין בענין זה נראה דמתברר דגם בעניינים דרבנן שיניף לומר בלשון זה בדבר שהוא לעכב ובסוף דבריו הביא ש"ס דזבחים הנ"ל להוכיח דמשום דהוא לעפובא תני בלשון אלא ועיין למרן חיד"א בייעיר און מערכת האל"ף אות ל"ח וק"ל ועיין אהל יעקב להרב מוהר"י מנשה במערי' הלמ"ד אות ז וקצת תימה דכל יומא שמעתתה' דמרן חיד"א בס' יעיר און בפומי' בס' הלז ובזה לא זכר שר את יוסף במ"ש במערכת האל"ף ומערכת הלמ"ד כיעי"ש.

וראיתי להרב נחמד למראה בח"ב דף ל"ח ע"א שפכת דצידה היא מדאורייתא לרש"י ודעמיה ואהכי תני לשון שלילה אין צדים דגים וכו' וכמ"ש היע"א הנ"ל ולא הבנתי מה הלשון אומרת לשון שלילה בהיא דאין צדיו דלפי הנראה לא הוי לשון שלילה אלא פי שהיא דמיירי מרן חיד"א בייעיר און דקתנו בלשון אלא עד חצות דאילו הנה תני הפסח אינו נאכל אחר חצות הנה מצינו שפיר למימר דאינו אלא מדרבנן פדתנו בדוכתי טובא באיסוריו דרבנן בלשון זה ומדתני בלשון אין אלא עד חצות הוא דמשמע דלא הוי מדרבנן: והנה מדקדוק לשון הרב כנה"ג הנז"ל בראש האות משמע דדוקא בלשון הפוסק הוא דדייקינו מדלא אמר אסור משמע דמותר בדיעבד אבל בלשון משנה וברייתא

ואמוראים בש"ס אף אם לא אמרו אסור יש במשמע אף דייעבד הכל לפי הענין ובשו"ת אורי וישעי סי' מ"ט כ' בשם הרב השואל דמדאמר רב הונא בשבת דף כ"א בלשון אין מדליקין בשבת אין מדליקין בתנופה משמע לכתחלה דוקא ובדיעבד מותר והקשה מדאמר רבא כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והשיבו דזה אינו דיוק מלשון אין מדליקין ובכל מקום שתמצא לשון כזה כגון אין אדם משים עצמו רשע אין ב"ד יכול לבטל וכו' אין אדם מקנה וכו' אין עד נעשה דין וכיוצא מי תימא דמשמע לכתחלה דוקא ולא דייעבד דבר זה לא ניתן ליאמר כלל ומדאמרו אין מבטלין אסור לכתחלה לומר דבדיעבד מותר מוכח דבמקום שלא נאמר הלשון לכתחלה ודאי מעכב אף בדיעבד וגם בכאן לא מהני אף בדיעבד רק באין לו שמן אחר דמודה ר"ה דמדליקין אף לכתחלה עכ"ל משמעות לשונו הוא שאומר דרף כלל שכל מקום שנאמר איזה דבר בלשון אין הוא לעכב ואם לקו נתפונן במחילת כה"ר אין דבריו נראים לי הדל דלפי המשוער בדעתי הקצרה יש ויש במקומות הרבה בש"ס לשון זה על דבר שאינו אסור אלא לכתחלה ואין לתת כלל החלטי כזה והכל לפי הענין: יד) מותר זימנין דנקטי הפוסקים לשון מותר אף בדבר שאינו מותר לגמרי אלא ר"ל דמותר מאיסור דאיירו בה אף דאסור מצד אחר כן כ' הרב מקנה אברהם במהדורא ב' אות פ"ר (ד"ה פתב) על פי מה שכתב הרב קהלת יעקב שפן הוא דרף הש"ס ומדבריו למד גם להפוסקים כיעי"ש וכמו זר הנה נחשב בעיני לומר כן על הפוסקים שיקבעו דין האסור מאיזה צד שיהיה בלשון מותר בלתי שיבארו דבריהם דמותר מצד זה ואסור מצד אחר עד שמצאתי למרן חיד"א במחזיק ברכה יו"ד סי' פ"ז אות ח' שהביא מה שכ' בברכ"י אה"ע ריש סי' ט' דגם למני"ר הנה קשיא ליה למימר בדברי הפוסקים הכי ושוב כ' להוכיח מדברי הרשב"א דגם בדברי הפוסקים אפשר לומר כן עיש"ב ועיין בפיעיר און במערכת המ"ם אות י"ז ועיין ביו"ד סי' ס"ד ס"א ושל שאר מינים מותר ופירש הרב ש"ך שרוצה לומר דשל חיות ובהמות טמאות אין בהם איסור חלב עי"ש אלמא דאע"ג דאסור מיהא משום טמאה קאמר מותר על היתר החלב.

ועתה נדפס ספר כפי אהרן וראיתי להרב נר"ו בחיו"ד סי' ג' שהביא מה שכ' בברכי יוסף אה"ע ובמחזיק ברכה הנ"ל והביא עוד שכ"כ הרב המגיה בס' חמרא וחיי דף מ"ח ע"א דמ"ש בש"ע יוד סי' קפ"א ס"ז מותר וכו' הוא משום פאות הזקן אבל עובר על הפתוב לא ילבש גבר וכו' והרב נר"ו שקיל וטרי בדבריהם דרבנן קדישי ומסקנתו היא דהעיקר כמו שכ' בברכ"י אה"ע הנ"ל עיש"ב ועיין בשו"ת ברכה יו"ד סימן ר"מ אות ח' (ד"ה אלא) שפירש מה שכתב בספר החסידים מותר דלאו לגמרי מותר אלא על דרף בחזר הרע במיעוטו והרב פר"ח באה"ע רס"י קכ"ד פתב דמה שכתבו הרמב"ם והטור דכותבין הגט על איסורי הנאה דמשמע דלכתחלה נמי מותר משום לתא דגיטא קאתו ולא משום לתא דאיסור הנאה שדין זה אין שם מקומו והוכיח כן מלשון המשנה דקתני פותבין אע"ג שבהכרח לומר דאיכא איסורא וכו' עי"ש ועיין במה שכתבתי בשדי חמד ח"א בחלק הפללים במערכת הבי"ת אות כ"ה וכיוצא לזה עיין לרבינו מוהרימ"ט בח"א סי' פ"ב (בד"ה ומעתה) וז"ל והרמב"ם בפירוש שלישי פתב באו ואמרו לה מת בעליך ואח"כ מת בנה ונשאת ואח"כ נודע שחילוף היו הדברים תצא הנולד פשר ע"כ ולא פתב הנולד פשר אלא לאפוקי דלא הוי הנולד ממזר אבל פגום מיהא הוי תדע וכו' עכ"ל: והנה

בְּעֵינֵינוּ כָּלֵל זֶה כְּתוּב בְּקוֹנְטְרָסֵי בִשְׁדֵי חֶמֶד חֶלֶק הַכְּלָלִים בְּמַעְרַכַת הַמַּ"ם אוֹת ח' וְעַתָּה מִפְּנֵי סִבָּה רֵאִיתִי לִיתֵן לְהַעֲתִיקוֹ פֶּה וְזֶהוּ מִן־מִן דְּלֹא לְגַמְרֵי אֶלָּא מְאִסּוֹר דְּאִיִּירֵי בְּיָה כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הָרֵאשׁוֹנִים בְּסוּגְיָא דְרִישׁ פְּרָק קַמָּא דְשַׁבַּת דָּף ג' ע"א בְּבֵא דְרִישׁא פְּטוֹר וּמִן־מִן מִצַּד אִסּוֹר שַׁבַּת אַע"ג שְׁאִסּוֹר מִשׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לַת"מ ע"ש.

גַּם מִן־מִן מוֹהֲרֵי דְבֵית ב' חֶדֶר י"ג כְּתוּב דְּתַנִּי תַנָּא מִן־מִן מְאִסּוֹר דְּעָסִיק בְּיָה אָף דְּאִיכָּא אִסּוֹרָא רַא אַחֲרֵינָא וְהִבִּיא רֵאִיָּה מִדְּבַרֵי הָרֵאשׁוֹנִים הַנֵּ"ל וְכֵן כְּתוּב הֶרֶב פְּרִי חֶדֶשׁ בֵּאֵה"ע ר"ס"י כ"ד דַּאֲע"ג דְּהֶרֶמְב"ם וְהַטּוֹר פָּתְבוּ עַל הַפֶּל פּוֹתְבִין וְאָפְנִי עַל אִסּוֹרֵי הַנָּאָה לֹא לְמִמְרָא דְּמִן־מִן לְכַתְּחֵלָה לְכַתְּוֹב עַל אִסּוֹרֵי הַנָּאָה אֶלָּא כְּלוּמַר דְּמִשׁוּם לְתַא דְּגִטָּא לִית לֵן בַּהּ וְלֹא מִיִּירוֹ מִדִּין אִסּוֹר הַנָּאָה שְׂדִין זֶה אִין כָּאֵן מְקוּמוֹ וְכו' ע"ש.

וְהֶרֶב קַהֲלַת יַעֲקֹב בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים אוֹת שְׁכ"ט הִבִּיא רֵאִיָּה מִחֻלְיִן דָּף צ"ה ע"א דְּאָמַר רַב דְּמֵאֵי דְּתַנּוּ נִמְצָא בְּגִבּוּלִין אֲבָרִים נְבִילוֹת חֲתִיכוֹת מִן־מִן מְאִסּוֹרֵי הַיְיָנוּ מִן־מִן מְאִסּוֹרֵי מִדִּין נְבִילָה כְּלוּמַר שְׂאִין מִטְּמֵאִין כְּנִבְלָה אֶבֶל אִסּוֹרוֹת בְּאֶכִּילָה ע"ש וְהִיָּה לוֹ לְבָאָר דְּלִפִּי מַה שֶׁפָּתְבֵי הֶרֶב תוֹי"ט פ"ז דְּשְׁקָלִים מ"ג (ד"ה חֲתִיכוֹת) דְּרַב חוּמְרָא בְּעֵלְמָא קָאָמַר וְלֹא מִדִּין הַמְּשַׁנָּה וְכו' אִין מִשְׁם רֵאִיָּה דְּהָא לְקוֹשְׁטָא מִתְּנִי דְּקַתְּנֵי מִן־מִן מְאִסּוֹרֵי הַיְיָנוּ אֶלָּא דְּהֶרֶב ח"ץ ס' א' כְּתוּב דְּאִי אֶפְשֵׁר לֹאָמַר כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הֶרֶב תוֹי"ט וְגַם הוּא מְפָרֵשׁ צְרוּחֵיהֶן מִן־מִן מְאִסּוֹרֵי דְּתַנּוּ בְּמִתְּנִי הַיְיָנוּ דְּמִן־מִן מְאִסּוֹרֵי מִדִּין עֶרְוָה אָף שְׁאִסּוֹרוֹת מִדִּין קְטִלְגִית ע"ש וּמַעֲיִן דְּוָגְמָא מְצִינוּ שְׁפִירְשׁוּ הָרֵאשׁוֹנִים מַה שְׁאָמְרוּ בְּש"ס אִי בְּעֵי לֹא אֶכִּיל הַיְיָנוּ מִשׁוּם סוּכָּה אֶבֶל מִשׁוּם יו"ט חֲזִיב לְאֶכֹּל עֵינֵן תוֹס' בְּבִרְכוֹת דָּף מ"ט ע"ב וְהָרֵא"ש שְׁם וְהִבִּיא דְּבַרֵיהֶם מִן־מִן בְּב"י ס' תרל"ט וְלַעֲיִל בְּמַעְרַכַת הַפ"ף אוֹת מ"ז כְּתוּבֵי פִינְצָא לְזֶה ע"ש וּבְקַהֲלַת יַעֲקֹב שְׁם צֵינֵן לְעֵינֵן בְּס' שְׁל"ה דָּף שצ"ו ע"ב (וַיֵּשׁ דְּפּוֹס שְׁדָּבְרִים אֵלּוּ הֵם בְּדָף ש"י"ט ע"ג וּבְדְפּוֹס לְבוּב הוּא בְּדָף ר"ח ע"ב כֵּן רֵאִיתִי עַתָּה בְּסִפְרֵי אֲזַן אֶהְרֵן בְּמַעְרַכַת הַמַּ"ם אוֹת ל"א וּמַה שְׁצִינֵן שְׁם לְעֵינֵן בְּאִנְהֵל יַעֲקֹב דָּף ס"ח אוֹת ח' הָרוּאָה יִרְאָה שְׂאִינוּ עֵנֵן לְזֶה) וְנִמְצָא בְּיַדֵי ח"ב מְסַפֵּר שְׁל"ה (הַגַּם שְׂאוּל הוּא בְּיַדֵי) מְדְפּוֹס חֲדָשׁ מִשְׁנַת תְּרַכ"ג וְאִין הַדְּפִים מְכּוּנָנִים לְדְפּוֹס הָרֵאשׁוֹן וּמְצָאֵתִי בְּחֶלֶק תוֹרָה שְׁבַע"פ בְּכֻלְיִ רַבִּי בְּדָף ו' ע"ג (בד"ה מְצִינוּ בְּיַשׁ מְקוּמוֹת) שֶׁהִבִּיא כָּלֵל זֶה דְּזִמְנִין תַּנִּי תַנָּא מִן־מִן מְאִסּוֹרֵי הַיְיָנוּ לְגַמְרֵי אֶלָּא אִסּוֹר מִצַּד אַחַר בְּפ"ב דְּבִכּוּרוֹת (לִפִּי הַנִּרְאָה טְעוֹת הַדְּפּוֹס הוּא וְצ"ל בְּפ"ב דְּבִכּוּרִים ע"ש בְּמ"ז) דֵּם שְׂרַץ אִין חֲזִיבִין עֲלֵיו ר"ל מִשׁוּם דֵּם אֶבֶל חֲזִיבִין עֲלֵיו מִשׁוּם שְׂרַץ דְּדָמוֹ כְּבִשְׂרוֹ וּבְפ"ק דְּחֻלְיִן דָּף י"ח ע"א הַשּׁוֹחֵט בְּמַגֵּל קְצִיר וְכו' וְכ"ה מְכַשִּׁירִין וְאֶמְרִינֵן בְּגִמְרָא דְּלֹאֲכִילָה אִסּוֹר וְשָׁם דָּף צ"ה הַנּוֹז"ל וְעוֹד הִבִּיא מ"ש בַּע"ז בְּפָרָק ר' יִשְׁמַעְאֵל ר"י כֵּן בְּתִירָה וְר"י כֵּן בְּבֵא מִתִּירִין מִפְּנֵי ב' דְּבָרִים וּפִירְשׁוּ רַש"י וְהַר"ן דְּמִתִּירִין בְּהַנָּאָה וְאִסּוֹרִין בְּשִׁתְּיָה וּמִזֶּה עֲמַד מִתְּמִיָּה עַל מַה שֶׁפִּלְפְּלוּ הָרֵאשׁוֹנִים הַתּוֹס' וְהַר"ן וְהָרֵא"ש בְּרִישׁ שַׁבַּת בְּהִיא דְּכָבָא דְּרִישׁא פְּטוֹר וּמִן־מִן דְּהֵאִיכָּא מִשׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תַתֵּן מְכַשְׁוֹל וְלָמָּה לֹא פָּתְבוּ בְּפִשְׁטוֹת כַּמ"ש הָרֵא"ש אַח"כ דְּלֹא מִיִּירֵי אֶלָּא לְעֵנֵן אִסּוֹר שַׁבַּת מֵאַחַר דְּאוֹרְחֵיהּ דְּתַנָּא בְּהִי כִּי בְּכַמָּה מְקוּמוֹת אַתּוּד"ק וְהַמְעַיִן בְּדְבַרֵי הָרֵא"ש וְהַר"ן יִרְאָה שֶׁבְּמַחֲזִילַת כְּבוֹד קְדוּשָׁתוֹ תְּמִיָּהוּ לֹא שְׂיִיכָא עֲלֵיהֶוּ כָּלֵל כִּי הָרֵא"ש אַחַר שֶׁהַעֲתִיק כָּל דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּזֶה סִיָּים וְאָמַר וְכָל זֶה הַדְּקָדוּק אִינוּ נִרְאָה לִי דְּלַעוֹלָם בְּיִשְׂרָאֵל מִיִּירֵי וְאַע"ג דְּאִיכָּא מִשׁוּם לַפ"ע לֹא מִיִּירֵי אֶלָּא בְּאִסּוֹרָא דְּשַׁבַּת וְכו' מְבֹאָר שֶׁכְּפִנְתּוֹ לִיִּישׁב בְּפִשְׁטוֹת בְּדָרְךָ שֶׁפָּחַר הֶרֶב שְׁל"ה וְהַר"ן אָף הוּא הִיָּה מִתְּפִינֵן לְזֶה שְׂאִחַר שֶׁהַעֲתִיק כָּל מ"ש הַתּוֹס' סִיָּים כָּל זֶה

פלפלו התוס' וכתבתיו להתלמד בו מיהו עיקר קושניא ליתא וכו' דפטור ומותר מצד איסור שבת קאמרינו וכו' ע"ש מבואר שפונתו ליישב פן בפשיטות ולא נצטרף לכל מה שפלפלו התוס' ותמיהתו אינה אלא על התוס' ובשסי"ן ש'לנו פתוב עה"ג בשם תו"י שתירצו פן וקרוב לשמוע שנשמט זה מתכשיטין שבפנים שבתחלה פלפלו פדי להתלמד משום יגדיל תורה ושוב כתבו אי נמי משום איסור שבת קאמרינו וכו' דאין לומר שדעת התוס' דאין לנו לפרש פן מסבא דנפשיין פי לא אתמר הכי בהדיא בש"ס דהרי אשפחן לרבנותינו התוס' במס' פסחים דף כ"ט ד"ה בדין דניחא להו בהכי ע"ש שכתבו וש'מא י"ל אבל אפה נהנה משל גבוה שלא יהא איסור חמץ אבל איסור הקדש יש ועם שלא כתבו פן בפשיטות גמור מ"מ גם בהדיא דשבת יתכן להם לתרץ בדרך זה וב'לשון הזה ולא להשמיט ישוב זה לגמרי פאילו לא היה ובשבועות דף כ"ב ד"ה אהיתרא פתבו דמ"ש רב אשי פי קא מישתבע אהיתרא קא מישתבע אתי אף לר' יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה ודקארי ליה היתרא פלומר ליהנות שלא פדרך הנאות דמותר מן התורה ש'מעינו מינה דיתכן לפרש לשון זה שלא פמש'עותו דמותר לגמרי וא"כ הוא סעד לקליון.

וקצת יש להוכיח דאף בדברי האמוראים יתכן לפרש פן והוא מדאמר ר' ינאי בנדרים דף ז"ן ע"ב בצל של תרומה שנטעו ורבו גדוליו על העיקר מותר וכתב הר"ן פלומר דלא הוי תרומה וכו' ומיהו טבל הוי ודקאמרינו מותר לומר דפקע שם תרומה מיניה ומותר באכילת עראי ע"ש וי"ל וק"ל ומרן חיד"א בספר ברכ"י אה"ע רס"י ט' לא נחה דעתו כמ"ש הרב ח"ץ דמותרות מצד ערוה ואסורות מדין קטלגית מפני שפלשון הזה כתבו הפוסקים והם היו צריכים לפרש ע"ש ובמה שכתבתי אני ההדיוט בקונטרס פללי הפוסקים סי' ט"ז אות י"ד על דברי הפוסקים הא מהא בלישנא דגמרא אף הוא מודה דיתכן לפרש פן ואפה תחזה למני"ר גופיה בספר מחזיק ברכה ביו"ד סי' פ"ז אות ח' (בד"ה ומפאן קצת) שהשיב עמ"ש הרב בכור שור דף ק"ב ע"ג בענין הדג שפינקס מרינוס דהיל"ל חוץ מדג פ' שאסור משום סם המות דאין זו קושניא דזמנין דתני תנא מותר ואיירי מאותו איסור דקאי ביה אף דאסור מצד אחר ע"ש ולאו דוקא בלשון התנא במשנה או ברייתא הוא דס"ל פן אלא גם בדברי אמורא ס"ל דיתכן לפרש דבריו בענין זה כמ"ש בספרו יעיר און במערכה זו אות י"ז דאף למאי דאסיק אדעתיה דלא יתכן לומר פן בדברי הפוסקים מפל מקום בדברי התנא או האמורא ניחא ליה לפרש פן כיעי"ש וחי'דוש הוא שלא הנכיר שם דברי הר"ן בריש מס' שבת ודברי הרבנים של"ה וקהלת יעקב הנז"ל נמצינו למדין שפלל זה בלשון הש"ס שריר וקנים ורמזתיו לעיל בשדי חמד ח"א בחלק הפללים במערכת האל"ף אות ט"ו (בד"ה הן אמת) ע"ש: עתה השגתי ספר יקר ברית יעקב להגאון ברוך מרדכי ליבשיץ וראיתי בחלק אה"ע"ז סי' ג' דף ד' ע"ג (בד"ה ואפשר) שהביא מה שכתב הרב מוהרד"ך דצרותיהן מותרות היינו משום ערוה אבל אסור משום קטלגית פדכתבו התוס' והרא"ש בהדיא דפטור ומותר דבפרק קמא שבת דף ג' וכתב דאין מזה ראיה דהא לא תני בפירוש דבעל הבית פטור ומותר רק הש"ס מפרש דהני מה דבעל הבית פטור ומותר משום איסור שבת לא קחשיב אבל למיתני סתמא לישנא דהיתירא היכי דאפתי איפא איסורא מצד אחר אינו מדרך התנא למיתני פן ומש"כ ראיה דמצינו דתני היתרא משום איסור אהד דאפתי איפא

אִסוּרָא מְשוּם דְּבַר אַחַר מְהֵא דְנִגְדָה דָּף מ"ג תִּינוּק בְּן יוֹם אֶחָד וְכוּ' פּוֹטֵר מִן הַיָּבוּם וּמֵאֲכִיל בְּתְרוּמָה אֶף עַל גַּב דְּאִמּוֹ טְמֵאָה לִיְדָה וְאִסוּרָה בְּתְרוּמָה וְאֶפְּלוּ הֵכִי קִתְּנֵי מֵאֲכִיל בְּתְרוּמָה דְּהִיָּנוּ דְּמֵאֲכִילָה מְשוּם אִסוּר זָרָה וְאֶפְתֵּי אֵיפָא אִסוּרָא מְשוּם טְוּמָאָה עכ"ד אִינֵי רוּאָה רְאִיָּה מְזָה חֲדָא דִּישׁ לֹמַר דְּאֶתְיָא מִתְּנִיתִין כְּרַבְּנִין דְּר' שְׁמַעוֹן דִּיוֹצֵא דִּלְפָנֵי אִינוּ מְטַמָּא בְּלִיָּדָה וּמִיָּרֵי כִּי הָאֵי גִוּוּנָא וְעוֹד דְּהֵתֵם לָא תְּנִי אוּכְלֵת בְּתְרוּמָה דְּהִנֵּי לִישְׁנָא דְּהִתִּירָא דְּאִמּוֹ אוּכְלֵת בְּתְרוּמָה אֲלָא תְּנִי מֵאֲכִיל בְּתְרוּמָה קֵאֵי אֶתִינוּק דְּהִתִּינוּק מֵאֲכִיל אֶת אִמּוֹ מְצִדּוֹ אֲבָל הִיא אִסוּרָה מְשוּם טְוּמָאָה וְעוֹד יֵשׁ לֹמַר הָא דְּתְנִי מֵאֲכִיל בְּתְרוּמָה דִּיכּוּלָּה לִיְהִנּוּת וְלִיתֵן לְבִהְמָתָה וְאִם אֲכִלָּה אִינָה מְשַׁלְמַת הַחֹמֶשׁ דְּלָא הִנֵּי כְּזָרָה אֲבָל הִיכִי דְּתְנִי לִישְׁנָא דְּהִתִּירָא מְשַׁמַּע דְּלִגְמָרֵי מְוֹתֵר וְלָא הִנֵּי שׁוּם אִסוּר גַּם מְצִד אַחַר עוֹד יֵשׁ לֹמַר דְּיִלְדָה בְּקוֹנְשֵׁי בֵּימֵי זִיבָה דְּרַחֲמָנָא טַהֲרִיָּה דְּמָה מִחֲמַת עֲצָמוֹ וְלֹא מִחֲמַת וְלָד כְּדֵאִתָּא בְּנִגְדָה דָּף ל"ו עכ"ל הִנֵּה רוּאָה שְׁדַעְתּוֹ נוֹטָה דֵּאִין דְּרָף הַתְּנָא לְמִתְּנִי מְוֹתֵר בְּדָבָר שְׁעכ"פ יֵשׁ אִסוּר בְּדָבָר אֶף שְׁהוּא מְצִד אַחַר (שְׁאִין נִרְאָה שְׁפָנוּנְתּוֹ רַק לְדַחּוֹת הַרְאִיּוֹת אֲבָל מוֹדָה בְּעֵיקָר הַכֹּלֵל) וְלֹא אוּכַל פְּעַת לְחַזֵּר עַל לִימוּדֵי הַנָּ"ל וְלַפּוּם רִיחֵטָא נִרְאָה דְּמִשְׁאָר הַמְקוּמוֹת הַרְשׁוּמִים לְמַעַלָּה מְוֹכַרְח כֹּלֵל זֶה וְצָרִיף לְהַתִּישֵׁב בְּדָבָר וְאִנֵּי אִמְרַתִּי בְּחֻפְזִי: וּמְצִינוּ לְשׁוֹן זֶה בְּש"ס שְׁרוּצָה לֹמַר פְּטוּר כְּמוֹ שְׁרַשְׁמַתִּי בְּקוּוּטְרַס הַכֹּלֵלִים בְּמַעְרַכַת הַמ"ם אוֹת ק"ג אֲבָל בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים לֹא רְאִיתִי מִי שְׁיַפְרֵשׁ לְשׁוֹן מְוֹתֵר שְׁרוּצָה לֹמַר פְּטוּר: עוֹד מְצִינוּ לְשׁוֹן מְוֹתֵר שְׁרוּצָה לֹמַר צָרִיף וְסִיב לְעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַהוּא כְּמוֹ שְׁהוּכִיחַ רַבִּין חֲסִידָא בְּקַהֲלַת יַעֲקֹב בְּקוּוּטְרַס מַעֲנָה לְשׁוֹן ח"ב ס'י' שְׁכ"ח מְדַאֲמְרִינוּ בְּפִרְקַ קַמָּא דְּסוּטָה דָּף ח' דְּמֵאֵי דְּתַנּוּ וְכֹל הַנְּשִׁים מְוֹתֵרוֹת לְרֵאוּתָהּ פִּירוּשׁוֹ חֲזִיבוֹת: וְלִשׁוֹן מְוֹתֵר אִם יִתְּכֵן לְפָרֵשׁ דֵּאִינוּ אֲלָא בְּדִיעֵבַד יֵשׁ מְבוּכָה בְּזָה בֵּין בְּלִשׁוֹן מְוֹתֵר שְׁבַש"ס וּבֵין בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים וְעַל שְׁנֵיהֶם אֲרַשׁוּם בְּזָה בְּס"ד א) בְּלִשׁוֹנוֹת הַש"ס כְּתִב הֶרֶב אֵהֵל יַעֲקֹב בְּדָף ס"ט אוֹת ח' וְנ"ל לְשׁוֹן מְוֹתֵר שְׁיָיָף לֹמַר אֶף דְּלָא שְׁרִי אֲלָא דִיעֵבַד כְּדַכְתַּב הֶרֶב פְּרִי חֲדָשׁ בִּי"ד ס'י' ח"ק ס'ק"ב וְרֵאִיָּה מְדַקְּיָמָא לֵן נוֹתֵן טַעַם לְפָגַם מְוֹתֵר וְכֵן זֶה וְזֶה גוֹרֵם וְהִיָּנוּ דְּוִקָא בְּדִיעֵבַד וּמִיָּהוּ סֵתֵם מְוֹתֵר הָאִמּוֹר בְּכֹל מְקוּם הוּא לְכַתְּחִלָּה כְּדַכְתַּב הֶרֶא"ש בְּפִרְקַ קַמָּא דְּחֻוּלִין סוֹף ס'י' ד' וְכֵן כְּתִב בְּפְרִי חֲדָשׁ יו"ד סִימָן צ"ו ס'ק"ד עכ"ל וּלְפִי שְׁהֶרֶב קוּצָר בְּכּוּוּנּוֹת דְּבָרֵי הֶרֶב פְּרִי חֲדָשׁ אַבָּא אַחוּרֵי אֵרִי לְבָאָר בְּס"ד: וְהִנֵּה דְּבָרֵי הֶרֶב פְּרִי חֲדָשׁ שְׁבַס'י' ח"ק הֵם בְּמֵאֵי דְּאִמְרִינוּ בִּירוּשְׁלַמִּי דְּתְרוּמוֹת דְּלַצְלוֹת שְׁנֵי שְׁפוּדִין אֶחָד שֶׁל שְׁחוּטָה וְאֶחָד שֶׁל נְבִלָה בְּתַנּוּר אֶחָד רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב אִסוּר שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם לׁוֹי מְוֹתֵר כְּתִב דְּלוֹי דְּאִמַר מְוֹתֵר כְּלוּמַר בְּדִיעֵבַד וְלֵאפּוֹקִי מְרַב דְּאִסַר אֶפְּלוּ בְּדִיעֵבַד שְׁיָיָף שְׁפִיר לִישְׁנָא דְּמְוֹתֵר אֶף דְּלָא שְׁרִי אֲלָא בְּדִיעֵבַד וְכ' כֵּן לִישְׁבַּב דַּעַת הַפּוֹסְקִים כְּלוֹי וְכַתְּבוּ דְּלַכְתְּחִלָּה אִסוּר וְעוֹד כְּתִב דְּטַעַמָּם מְשׁוּם דְּבַש"ס דִּילֵן מְשַׁמַּע דְּוִקָא בְּדִיעֵבַד הוּא דְּשְׁרִי לׁוֹי עִי"ש וּמִתְּבָאָר דַּעַד כָּאֵן לֹא נִיחָא לִיָּה לְפָרֵשׁ דְּלִשׁוֹן מְוֹתֵר אִינוּ אֲלָא דִיעֵבַד אֲלָא הִיכָא דְּאִיכָא לְמִתְּלֵי דְּאִמַר הָאֵי לִישְׁנָא בְּאִיָּדֵי כִּי הָא דְּאִיָּדֵי דְּאִמַר רַב אִסוּר דְּהוּא אֶף דִיעֵבַד אִמַר אִיָּהוּ מְוֹתֵר וְהִיָּנוּ בְּדִיעֵבַד אֲבָל אִם לֹא הִיּוּ דְּבָרֵי הָאוּמַר אִסוּר וְרַק לׁוֹי אִמַר מוֹתֵר מְשַׁמַּע דְּלָא הִנֵּה נִיחָא לִיָּה לְפָרֵשׁ דְּמְוֹתֵר הוּא בְּדִיעֵבַד (דְּלָא כְּדִמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הֶרֶב אֵהֵל יַעֲקֹב) וְאֶף בְּדֵאִיכָא לְמִימַר אִיָּדֵי וְכוּ' נִרְאָה דְּלָא נִתְקַרְרָה דַּעַתּוֹ בִּישׁוּבוֹ הַרְאִישׁוֹן מְשׁוּם דְּלָא בְּרִירָא לִיָּה לְמִימַר הֵכִי וְאֵהֵכִי מְשַׁנֵּי שְׁנֵי אִיָּדֵי אַחְרֵינָא וְגַם מְהַרְאִיּוֹת שְׁהִבִּיא הֶרֶב אֵהֵל יַעֲקֹב מְנוֹתֵן טַעַם לְפָגַם וּמְזָה וְזֶה גוֹרֵם אִין לָנוּ לְהַתְּלַמֵּד אֲלָא הִיכִי דְּאִיכָא

למימר דאָמר הָכִי בְּאַיִדֵי דְהָא בְּתַרְנוּיָהּוּ אִיכָא פְּלוּגָתָא וְאַיִדֵי דְאָמַר חַד גּוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם אָסוּר וְכֹן בְּזָה וְזָה גּוֹרֵם קְאָמַר אִידֶּךָ מְוֹתֵר אַף דְּאִינוּ אֱלָא בְּדִיעְבַּד: וְדַבְרֵי הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ שְׁבַסִּי צ"ו סק"ד הֵם עַל מַה שְּׁפָתַב מְרַן דְּצַנּוֹן שְׁחַתְכוּ בְּסַפִּין שֶׁל בֶּשֶׂר בְּן יוֹמוֹ אָסוּר לְאַנְכְלוֹ בְּחֻלְבַּ עַד שְׁיִטְעַמְנוּ וְלֹא יִהְיֶה בּוֹ טַעַם בֶּשֶׂר שְׂאֵז מְוֹתֵר בְּהַדְחָה עַל זֶה הִבִּיא מַה שְּׁפָתַב הָרַב שְׁפָתֵי פִהֵן דְּלַכְתַּחְלָה אָסוּר לְאַנְכְלוֹ בְּכוּתַח עַל יְדֵי טְעִימָה אֱלָא דָאֵם בִּישְׁלוֹ בְּחֻלְבַּ בְּדִיעְבַּד מְוֹתֵר וְכוּ' וְכַתֵּב עַל דְּבָרָיו וְאִין זֶה נִכּוֹן דְּהָא לִישְׁנָא דְגַמְרָא הָוִי הָכִי צַנּוֹן שְׁחַתְכוּ בְּסַפִּין מְוֹתֵר לְאַנְכְלוֹ בְּכוּתַח וְלִישְׁנָא דְמְוֹתֵר בְּכָל מְקוֹם הָוִי לַכְתַּחְלָה וְלַכְאוּרָה קִשְׁיָה דְאִידֶּךָ דְחָה בְּזָה דְבָרֵי הָרַב שְׁפָתֵי פִהֵן הָרִי לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּחֻלְיִין דְּף קו"א ע"ב הוּא יְתִיב רַב פִּהֵנָא וְכוּ' וְקְאָמַר קַעְרָה שְׁמַלַח בְּהַ בֶּשֶׂר אָסוּר לְאַכּוֹל בְּהַ רוּחַח וְצַנּוֹן שְׁחַתְכוּ בְּסַפִּין מְוֹתֵר לְאַנְכְלוֹ בְּכוּתַח וְאִי הָכִי מֵאִי תִיּוּבְתִיָּהּ עַל הָרַב שְׁפָתֵי פִהֵן דְּלְשׁוֹן מְוֹתֵר הוּא לַכְתַּחְלָה הָא מְצִינּוּ לְמִימַר דְּאַיִדֵי דְאָמַר קַעְרָה שְׁמַלַח בְּהַ בֶּשֶׂר אָסוּר וְכוּ' קְאָמַר נְמִי בְּסִיּוּם מִלְתִּיהָ בְּצַנּוֹן מְוֹתֵר וְכוּ' וְאֵם בְּהֵיא דְסִי' ח"ק נִיחָא לֵן לְמִימַר דְּאַיִדֵי דְאָמַר רַב אָסוּר אָמַר לִוִי מְוֹתֵר כָּל שְׁפֵן בְּהָא דְהָאוּמַר אָסוּר אִיהוּ גּוּפִיָּה מַר הוּא דְאָמַר בְּסִיּוּם מְלַתִּיהָ דְמְוֹתֵר דְנֻדְאִי לֹא דְחִיקָא לֵן לְמִימַר דְאָמַר מְוֹתֵר בְּאַיִדֵי וּמְזָה נִרְאָה לְהַכְרִיחַ שְׂאִין דַּעַת הָרַב מְסַכְמַת לְתִירוּצוֹ הִרְאִישׁוֹן שְׁבַסִּי ח"ק אֱלָא אַף בְּכִי הָאִי גּוֹנוּנָא סוּבַר הָרַב דְּלֹא יִתְכּוֹן לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן מְוֹתֵר אֲדִיעְבַּד אֱלָא דְבִאָמַת לֹא יִתְכּוֹן לֹמַר כֵּן שְׁהָרִי רְאִיוֹת הָרַב אֲהֵל יַעֲקֹב מְנוּתֵן טַעַם לְפָגֵם וְזָה גּוֹרֵם מְכַרִּיחוֹת לֹמַר שַׁעֲכ"פ שְׁיִידֶּךָ לְשׁוֹן מְוֹתֵר בְּאַיִדֵי וְתִיּוּמָה שְׁהָרַב אֲהֵל יַעֲקֹב מְבִיא וְקוּרָא דְבָרֵי הָרַב בְּשְׁתֵּי הַמְּקוּמוֹת וְלֹא יַעִיר שְׁדַבְרֵיו סוּתְרִים אֵלוֹ אֵת אֵלוֹ: וְנִרְאָה לִישְׁבַּב דְּבָרֵי הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ דְּהָא דְאַמְרִינּוּ דְאַיִדֵי דְאָמַר חַד אָסוּר אָמַר אִידֶּךָ מְוֹתֵר אַף דְּאִינוּ אֱלָא בְּדִיעְבַּד (וְכָל שְׁפֵן הִיכָא דְמֵאֵן דְאָמַר אָסוּר אִיהוּ גּוּפִיָּה הוּא דְאָמַר אֲמִידֵי אַחְרִינָא מְוֹתֵר) הָנִי מִלִּי הִיכָא דְמְצִינּוּ לְפָרוּשֵׁי דְמַלְתֵּי אָסוּר הִינּוּ אֲפִילוֹ בְּדִיעְבַּד אֲבָל בְּהֵיא דְקַעְרָה שְׁמַלַח בְּהַ בֶּשֶׂר דְאָמַר אָסוּר לְאַכּוֹל בְּהַ וְכוּ' דְהָאִי אָסוּר לֹא מִישְׁתַּמַּע אֱלָא דְאָסוּר לַכְתַּחְלָה לְאַכּוֹל בְּהַ רוּחַח וְאִי אֲכַל אֲכַל וְלֹא שְׁיִידֶּךָ לְמִימַר דְאָסוּר אֲפִילוֹ בְּדִיעְבַּד אֵם כֵּן הָוִי כְּאִילוֹ לֹא אָמַר אֱלָא הַדִּין דְּצַנּוֹן שְׁחַתְכוּ בְּסַפִּין מְוֹתֵר לְאַנְכְלוֹ בְּכוּתַח וְלִכֵּן הָוִי מְשַׁמְעוּתוֹ לַכְתַּחְלָה נְמִי וְגַם הָרַב אֲהֵל יַעֲקֹב יֵשׁ לֹמַר שְׁהִבִּין כֵּן בְּכוּתַח וּמַה שְּׁפָתַב דְסַתֵּם מְוֹתֵר הָאֵמֹר בְּכָל מְקוֹם הוּא לַכְתַּחְלָה כְּפוּנְתוֹ הִיא בְּהִיכָא דְלֹא שְׁיִידֶּךָ לְמִימַר דְאָמַר מְוֹתֵר בְּאַיִדֵי דְהִרְאִיָּה דְמִיִּתִּי מְהִרָא"ש בְּפָרְק קַמָּא דְחֻלְיִין בְּהָכִי אִיִּרִי וְהוּא דְהִרָא"ש מִיִּתִּי הָא דְאַמְרִינּוּ בְּסוּפָה דְּף מ"ב קֶטֶן הַיּוֹדַע לְשַׁחוּט מְוֹתֵר לְאַכּוֹל מְשַׁחִיטְתוֹ וְכַתֵּב עֲלָה וּלְשׁוֹן מְוֹתֵר אַף לַכְתַּחְלָה מְשַׁמַּע וְהֵתֵם לִיכָא לְמִימַר אִיִּדֵי דְהָא לֹא תִנִּי בְּהַ מִיִּדֵי דְאִיסוּרָא אֱלָא חִילִי מִלִּי קַתְנִי לַעֲנֵן חִינּוּף קֶטֶן הַיּוֹדַע וְכוּ' קֶטֶן הַיּוֹדַע וְכוּ' וְאַהֲכִי מְשַׁמַּע וְדָאִי לִישְׁנָא דְמְוֹתֵר אַף לַכְתַּחְלָה וְגַם הֵיא דְרַב פְּרִי חֲדָשׁ בְּסִי' צ"ו מְשַׁמַּע לִיָּה לְרַב אֲהֵל יַעֲקֹב דְּלֹא שְׁיִידֶּךָ בְּהַ לְמִימַר אִיִּדֵי כְּדָאֲמָרְן וְאַהֲכִי מִיִּתִּי שְׁכַדְבְּרֵי הִרָא"ש כְּתַב הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ בְּסִי' צ"ו וְעָלוּ בְּזָה גַם דְּבָרֵי הָרַב אֲהֵל יַעֲקֹב כְּהוֹנֵן: אַף בְּזֹאת יֵשׁ לְהַעִיר עֲלֵיו דְּכוּלֵי יוֹמָא שְׁמַעְתִּיהָ דְרַב יוֹסֵף סִינִי מְרַן חִיד"א בְּסַפְרוֹ יַעִיר אֲזַן בְּכּוּמִיָּה כְּפִדּוּעַ לְרַגִּיל בְּסַפְרוֹ וּבְעַנְיָן זֶה לֹא זָכַר שׁוֹר אֵת יוֹסֵף צְדִיקָא שְׁרָאִיִּתּוֹ מְדַבְּרֵי הִרָא"ש בְּפָרְק קַמָּא דְחֻלְיִין קָדִים וְזָכִי בְּהַ בְּמַעְרַכַת הַמ"ם סוּף אוֹת ט"ז וְהוּא דְמִיִּתִּי מֵאִי דְכַתֵּב הָרַב כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה בְּפָלְלִים נְפָרְדִים אוֹת י"ב כִּי גָמַר חֲסִיד מְדַבְּרֵי רַש"י בְּפָרְק קַמָּא דְכְּתוּבוֹת דְּף ג' ע"ב דְּלְשׁוֹן מְוֹתֵר מְשַׁמַּע דְּנֻקָא בְּדִיעְבַּד וְאַחַר שְׁפָתַב דְּאִין שׁוּם מְשַׁמְעוֹת

לזה מדברי רש"י שם ס"ג וְהָרָא"ש וְהָר"ן ריש מסכת חולין פתבו דמותר לכתחלה משמע עכ"ל הרי שפבר הביא מדברי הרא"ש וגם הוסיף שפן פתב גם הר"ן והיה העלמה מעיני גאון יעקב: גם הרב שלחן גבוה בקונטרס פללי הפוסקים (שפחלק א"ח קונדס הלכות פסח) באות ס"ב הביא דברי הרא"ש וְהָר"ן שפוכרים דלשון מותר הוא אף לכתחלה ונ"ל לשון מותר פתב הרב כנה"ג באות י"ב דלרש"י בפ"ק דכתובות גבי ההיא דאמרינו ותו התם נהגו קא מותר הוי דוקא בדיעבד ולהתוס' שם אפילו לכתחלה וכן הר"ן וְהָרָא"ש בריש חולין גבי קטן היודע לשחוט מותר לאכול משחיטתו פתבו ונ"ל אף לכתחלה דמותר לכתחלה משמע וְהָר"ן ג בעצמו הביא דבריהם בחלק יו"ד בסי' א' בהגהת ב"י סוף אות ע"ד וכאן אישתימיט מיניה מדלא ציין גם את אלו עכ"ל וספר כנה"ג להלכות שחיטה אין מצוי אצלי לעיין בדב"ק פי מסגנון לשון הרב שלחן גבוה משמע שגם הר"ן בפירק קמא דחולין פתב אהיה דקטן היודע לשחוט וכו' דמותר הוא לכתחלה ועיינתי שם בקשתי והו' לא מצאתיהו כי אם בסוף פרק לולב הגזול ראיתי שפתב ונ"ל (בד"ה יודע לשחוט) לאמן את ידיו לשחיטה מותר לאכול משחיטתו וכו' ואם תאמר אי הכי למה לי יודע לשחוט דהא תנו בריש חולין וכולן ששחטו ובאחרים רואין אותם שחיטתם פשרה יש לומר דהתם דיעבד אבל לכתחלה לא פדאמרינו התם בגמרא אבל קא פנין שיודע לאמן את ידיו לשחוט אפי' לכתחלה עכ"ל ואין מזה הכרח שפוכר דכל לשון מותר הוא לכתחלה פי רק בזה מר הוא דאמר על צד ההכרח דמאי דאמרינו מותר לאכול משחיטתו רוצה לומר לכתחלה וכן ראיתי להרב מעדני יום טוב על דברי הרא"ש דפרק קמא דחולין ה"ל שכתב ונ"ל (על מה שכתב הרא"ש וילשון מותר משמע אף לכתחלה) תמיהני דהא לא קתני אלא מותר לאכול משחיטתו א"כ אדרבה איפא למשמע דדוקא דיעבד ששחט מותר לאכול משחיטתו ולא דמי לדמניא בגמרא סוף דף ג' שחיטת פותי מותרת דפירש רש"י מותרת לכתחלה וגם מהר"ן מוכח בהדיא דליפא למיזק מגופיה דברייתא דאדרב הונא דאמר בגדול עומד על גביו פתב ואם תאמר אי הכי למה לי יודע לשחוט דהא תנו ריש חולין וכולן ששחטו ובאחרים רואים אותם שחיטתו פשרה ויש לומר דהתם דיעבד אבל לכתחלה לא פדאמרינו עלה התם בגמרא זאת אומרת אין מוסרין להם חולין לכתחלה אבל קא פנין שיודע לאמן את ידיו מותר לשחוט אפילו לכתחלה ע"כ הרי מוכח דמסברא הוא דמתרץ הכי אבל לא דמוכח פו בהדיא מהברייתא גופה עכ"ד הרב מעדני יום טוב ועם שלא ציין איה מקום פבוד דברי הר"ן מטבע הלשון מורה שלא פתב דברים אלו בפירק קמא דחולין כמו שפן האמה שדבריו הם בסוף פרק לולב הגזול עכ"ל למדנו מדבריו שאין הכרח מגוף דברי הר"ן שפוכר שפול לשון מותר לכתחלה הוא (כמו שמתבאר מדברי הרא"ש ה"ל) פדכיל לן בשמיה הרב שלחן גבוה ואם דברי הרב כנה"ג שבהלכות שחיטה ה"ל הם המדברים על דברי הר"ן הללו הדברים תמוהים לדעתי הקצרה וכבר הבאתי תנא דמסייען מר ניהו הרב מעדני יום טוב ונעלמו דב"ק מעיני הרבנים ה"ל: וכי תימא הא גופא קשיא תיקשי לן על דברי מרן חיד"א בייעיר און ה"ל שפרי גם הוא פלל את הר"ן בהדי הרא"ש ועל שניהם הוא אומר שפוכרים דמותר לכתחלה משמע אמינא לה אפא הא ודאי לאו תיובתא היא לפי שמרן חיד"א סתם וכתב שהרא"ש וְהָר"ן פתבו בריש חולין דמותר הוא לכתחלה ולא גילה לנו איה מקום דברי קדשם ואומר אני שאין פונתו לומר דשניהם אמרו בדבר אחד (בקטן

היודע לשחוט) אלא הרא"ש מייירי בדין קטן היודע לשחוט והר"ן מייירי בדין אחרונה והוא במאי דאמרין שם בדרף ח' ע"א גבי ספין של עכומ"ז שפונרש יוצא בדברי הר"ן דמשמעות לשון מותר הוא לכתחלה וז"ל הר"ן (בד"ה גרסינו תו בגמרא) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב ספין של עכומ"ז מותר לשחוט בזה וכו' ואסור לחתוך בה בשור דמתקן הוא וכו' ומקשו הקא היכי אמרינן מותר לשחוט בה דמקלקל הוא והא אמרינן בפסח שני בסוף פירק אלו דברים דף ע"ג דחשיב שוחט מתקן להוציא מידי אבר מן החי והקא חשבינן ליה מקלקל יש לומר לא דמי דלשבת במלאכת מחשבת תלי וכו' אבל בעכומ"ז בהנאה תלי וכו' ודאמרין אסור לחתוך בה בשור מתקן הוא הוא הדין דאפי' חתך בה אסור דהא מתהני מעכומ"ז אלא משום דאמרין ברישא מותר לשחוט דעדיפא ליה לאשמועינן פתח דהיתירא בלכתחלה נקט סיפא נמי לישנא דלכתחלה עכ"ל הרי שכתב מפונרש דלשון מותר הוא לכתחלה וכדעת הרא"ש ואם פן יש לומר שעל דברי הר"ן הלו היתה פונת הרב ביציר און אבל הרב שלחן גבוה מראה מקום לדברי הרא"ש והר"ן שפתבו פן גבי קטן היודע לשחוט וכו' והא נדאי קשה שאין מדברי הר"ן בדין ההוא החרם לזה פאמור: והנה במה שכתב הרב כנה"ג בפללים אות י"ב דלרש"י בפירק קמא דכתובות דף ג' לשון מותר הוא דוקא בדיעבד פבר פתבתי למעלה (בד"ה אף בזאת) שהרן חיד"א השיב על דבריו שאין שום משמעות מדברי רש"י וגם הבאתי דברי הרב מעדני יום טוב שמבין מדברי רש"י בחולין דף ג' גבי שחיטת פותי מותרת דלשון מותר הוא לכתחלה (עיין לעיל בד"ה גם הרב) ונראה לי הדל דאין לנו החרם בדעת רש"י שסובר שמשמעות אחד יש בלשון מותר שיהיה בכל מקום משמעותו לכתחלה או שיהיה משמעותו בכל מקום דיעבד אלא משמע הכי ומשמע הכי ויתפרש בכל מקום לפי הענין שהרי בההיא דחולין דף ג' שהביא הרב מעדני יום טוב מפרש דמותרת לכתחלה ואילו בקדושין דף ל"ח ע"ב בד"ה ובלבד שלא יראנו פתב וקא דתניא לעיל ובסוריא מותר בגלקט פבר אבל לכתחלה אינו אומר לו רד ולקוט עכ"ל הרי דמיחלפא שיטתיה לפי מה שהבין בדעתו הרב מעדני יום טוב מדבריו שפחולין דף ג' הנה"ל והרב משק ביתי בסי' פר"ח ציין לעיין בספר שרשי הים ח"א שהשיב על דברי כנה"ג וסיים ועיין לרש"י עצמו בחולין דף ג' סוף ע"ב שפירש דמותר לכתחלה וי"ל עכ"ל הנה במה שהביא מדברי רש"י פיונה דעתו דלעת מרן המעדני יום טוב ומה שרמז שיש לדחות לא ידעתי במה לדחות אם לא שפונתו למה שפתבתי אני הדל: וראיתי להרב מקנה אברהם במהדורא בתרא סי' ר"פ שהביא מה שכתב הרב כנה"ג בשם רש"י דכתובות דמותר הוא בדיעבד דוקא ותמה עליו שאין שום החרם מדברי רש"י וכו' ושוב מצא שפן תמה עליו מרן חיד"א בספרו שער יוסף בהשמטות הספר וכו' ושוב תמה עליהם למה לא הוכיחו שדעת רש"י היא דמותר בכל מקום הוא דיעבד ממה שכתב רש"י בקדושין דף ל"ח ע"ב הנה"ל והביא שפן פתב מרן הב"י ביו"ד סי' רצ"ד (בד"ה ועדיין יש לדקדק) דרש"י סובר דבסוריא מותר דתני בבבביתא הוא דוקא בדיעבד ושהרמב"ם לא נראה לו כפי' רש"י משום דמותר סתמא לגמרי משמע דאי כפי' רש"י לא הנה שתיק התנא מלמיתני בהדיא הרי דלרש"י אינו אלא דיעבד ומזה הנה להם להביא אלו תורף דב"ק ולי הדל נראה שאין מזה החרם בדעת רש"י שיהיה פן פירושו בכל מקום פמו שפתבתי וכל השקלא וטריא בזה היא אם יש החרם לומר דרש"י סובר בדרף פלל שמשמעות לשון מותר אינו

אֵלָא דִּיעֵבֵד וּלְזָה אֵין לְנוּ הֶכְרַח מִמָּה שְׁנִמְצָא לְרִשׁ"י בְּאִיזָה מְקוֹמָן שְׁמִפְרִישׁ מוֹתֵר שְׁהוּא דִּיעֵבֵד דְּשִׁפִּיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּדוֹקָא בְּהוּא עֲנִינָא מִשְׁמַע לִיה הֵכִי אֲבָל מוֹדָה דִּיתְכֹן לְפָרִישׁ בְּעֵלְמָא לְשׁוֹן מוֹתֵר אֶלְכַתְּחִלָּה: וְהָרַב דְּבָרֵי מְנַחֵם בְּסִי' תַּקִּפ"ו אוֹת ה' פָּתַב בְּשֵׁם הָרַב עוֹשֶׂה שְׁלוֹם דְּהוּא מִשְׁמַע לִיה דְּלְשׁוֹן מוֹתֵר הוּא לְכַתְּחִלָּה וְשׁוּב מְצָא לְרִשׁ"י בְּתַעֲנִית דָּף ג' ע"ב דְּלְשׁוֹן מוֹתֵר הוּא בְּדִיעֵבֵד וּבְזָה נִתְיָיֵשׁב לוֹ מָה שְׁהִקְשָׁה עִי"ש וְאֵין ס' עוֹשֶׂה שְׁלוֹם מְצוּי אֲצִלֵי לְרֵאוֹת אִיזָה ט"ס יֵשׁ בְּזָה פִי הַמְעַיִין בְּרִשׁ"י שֵׁם יֵשׁר יִחְזָה שְׁאֵין רְמִז מְזָה שֵׁם וְקָרוּב לְשִׁמוֹעַ שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת רִשׁ"י בְּכַתְּבוֹת דָּף ג' ע"ב אֵלָא שְׁאֵם פֶּן תִּימָה בְּעֵינֵי שְׁלָא רָאָה דְּבָרֵי הַתּוֹס' שֵׁם וּמָה שְׁפָתַב הָרַב כְּנָה"ג דְּדָבָר זָה שְׁנוּי בְּמַחְלֻקָתָא וּמָה שְׁהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי מָרְן חֵיד"א בְּיַעֲרֵר אֲזַן וּבְהַשְׁמָטוֹת שְׁבִסְפָרוּ שְׁעַר יוֹסֵף כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ בְּשִׁמוֹ הַרְבָּנִים מְקַנָּה אֲבָרְהֵם הַנ"ל וְיַד מְלֶאכִי בְּכִלְלֵי שְׁאָר פּוֹסְקִים אוֹת ז' וְהָרַב דְּבָרֵי מְנַחֵם צִיָּין לְעֵינֵין בְּשִׁלְחֹן גְּבוּהָ בְּפִלְלִים אוֹת ס"ב הַנּוֹז"ל וּלְפִי הַנִּרְאָה גַם מְעֵינֵי דְמַר נְעֵלְמוּ דְּבָרֵי הַרְבָּנִים יַד מְלֶאכִי וְיַעֲרֵר אֲזַן הַנּוֹז"ל: וְכֵן יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הָרַב הַמַּגִּיב לְסַפֵּר טַל אוֹרוֹת בְּבִיאוֹר עַל הַמְרַדְכֵי בְּמִלְאֲכַת מְעַבֵּד בְּדָף ס"ו ע"ב שְׁתוֹפֵס דְּלְשׁוֹן מוֹתֵר הוּא דִּיעֵבֵד וְהוּא שְׁהָרַב הַמְחַבֵּר הַקְּשָׁה שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת רַבִּינוּ יְרוּחֵם אֶהְדְּדֵי שְׁבַה לְכוֹת שְׁבַת נְתִיב י"ב חֶלֶק ח' פָּתַב מוֹתֵר לְמִלּוֹחַ בְּשִׁר בְּשַׁבַּת פִּי' דוֹקָא פְּשָׁרֵי לְאֲוֹכְלוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם פְּגוֹן מְבוֹשְׁלַת אוֹ אִם רוֹצֶה לְאֶחְלָה כָּף וְאֵילוּ בְּהִלְכוֹת מְלִיחָה נְתִיב ט"ו פָּתַב דְּלִרְבִּין בְּשִׁר חֵי מוֹתֵר בְּאֶכִּילָה אִפִּי' בּוּ בִיּוֹם אִפִּי' אֵין יְכוּלִים לְמִלְחָה וְלֹא חֵיִישִׁינּוּ לְדַם הָאֲבָרִים שְׁלָא פִירִישׁ וְזָה כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש שְׁאָסוּר לְמִלּוֹחַ בְּשַׁבַּת וּלְזָה תִּירָץ הָרַב הַמַּגִּיב דְּלְפִי מָה שְׁפָתַב הָרַב כְּנָה"ג בְּכִלְלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת י"ב דְּלְשׁוֹן מוֹתֵר הוּא בְּדִיעֵבֵד יְפָה פָּתַב רַבִּינוּ יְרוּחֵם דְּמוֹתֵר לְמִלּוֹחַ בְּשִׁר בְּשַׁבַּת דְּהֵינּוּ בְּדִיעֵבֵד אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אֲסוּר לְמִלּוֹחַ אֵלוּ תוֹרָף דְּב"ק וּמְלַבֵּד שְׁקִשָׁה עָלָיו שְׁדַבְרֵי הָרַב כְּנָה"ג הֵם עַל לְשׁוֹן מוֹתֵר הָאֲמוּר בְּש"ס וְאֵין מְזָה הֶכְרַח לְפָרִישׁ פֶּן בְּלְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים וְאִף אִם נֹאמֵר דְּגַם בְּלְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים יִתְכֹן לְפָרִישׁ פֶּן מ"מ מְטַבַּע לְשׁוֹן רַבִּינוּ יְרוּחֵם מוֹתֵר לְמִלּוֹחַ בְּשִׁר בְּשַׁבַּת מוֹדָה דְּלְכַתְּחִלָּה קְאָמֵר דְּמוֹתֵר וְעוֹד קִשָּׁה דְּלְפִי מָה שְׁהִבִּיאוּ הַרְבָּנִים הַנּוֹז"ל בְּשֵׁם הָרַב כְּנָה"ג מְתַבָּאָר שְׁלָא פָּתַב פֶּן אֵלָא לְדַעַת רִשׁ"י אֲבָל הַתּוֹס' אֵין סוֹבְרִים פֶּן אֵלָא לְשׁוֹן מוֹתֵר לְכַתְּחִלָּה וְאִיף תּוֹפֵס בְּפִשִׁיטוֹת כְּשִׁיטַת רִשׁ"י וּמָה גַם לְמָה שְׁכַתְּבוּ הַרְבָּנִים הַנּוֹז"ל דְּאֵין הֶכְרַח מִדְּבָרֵי רִשׁ"י דְּכַתְּבוֹת וְהִבִּיאוּ דְּהָר"ן וְהָרֵא"ש סוֹבְרִים דְּלְשׁוֹן מוֹתֵר הוּא לְכַתְּחִלָּה וְכֵן נִמְצָא גַם בְּדַבְרֵי רִשׁ"י עֲצָמוּ שְׁמִפְרִישׁ מוֹתֵר דְּרוֹצֶה לוֹמֵר לְכַתְּחִלָּה כְּנַז"ל (וְעֵינֵין עוֹד לְקַמֵּן בְּד"ה גַם הָרֵא"ש) וְאִם פֶּן וְדֹאֵי שְׁרַחוּק לְפָרִישׁ לְשׁוֹן מוֹתֵר שְׁבַרְבִּינוּ יְרוּחֵם שְׁהוּא בְּדִיעֵבֵד וְדַבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיב תַּמּוּהֵים לְדַעַתִּי הַקְּצָרָה: וּבְעַיָּקָר פְּלִינֵי מְצָאֵתִי אֲנִי הַדָּל שְׁנַחֲלִקוּ בְּזָה הָרֵאשׁוּנִים אִם לְשׁוֹן מוֹתֵר הוּא לְכַתְּחִלָּה אוֹ שְׁפִירוּשׁוּ הוּא בְּדִיעֵבֵד וְהוּא דְּבַבְרָכוֹת דָּף כ"ג ע"א תַּנְיָא הֵיזָה צָרִיף לְנִקְבִיו אֵל יִתְפַּלֵּל וְאִם הַתְּפִלָּל תְּפִלְתּוֹ תוֹעֵבָה וְאָמֵר עֲלָה רַב זְבִיד לֹא שְׁנוּ אֵלָא שְׁלָא יְכוּל לְעַמּוֹד עַל עֲצָמוּ אֲבָל יְכוּל לְעַמּוֹד עַל עֲצָמוּ מוֹתֵר וְכַתְּבֵי רַבִּינוּ יוֹנָה שְׁכֹן גִּירְסַת הָרֵי"ף וְאֵינוּ נְכוּן דְּוֹדֵאֵי אִף שְׁיְכוּל לְעַמּוֹד עַל עֲצָמוּ פִּינּוּן שְׁנַצְרָף לְנִקְבִיו אֵינוּ מוֹתֵר לְכַתְּחִלָּה כְּדָאמֵר בְּסוּמוֹף בְּאִינְדָּף בְּרִיִּיתָא הַנְּצָרָף לְנִקְבִיו לֹא יִתְפַּלֵּל וּמִשְׁמַע אִף שְׁיְכוּל לְעַמּוֹד עַל עֲצָמוּ וְלָכֵן נְכוּן גִּירְסַת סְפָרִים הַמְדוּנִיקִים אֲבָל יְכוּל לְעַמּוֹד עַל עֲצָמוּ אִם הַתְּפִלָּל תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה עַכ"ל הֵנָּה מְתַבָּאָר יְפָה שְׁסוּבֵר שְׁלְשׁוֹן מוֹתֵר לֹא יִתְכֹן לְפָרִישׁוֹ לְעַיִן דִּיעֵבֵד שְׁאֵם פֶּן מָה כָּל הַתְּרַדָּה עַל גִּירְסַת הָרֵי"ף הֵיזָה יְכוּל לְפָרִישׁ שְׁגַם לְגִירְסַת הָרֵי"ף

כּן הוּא פּירוּשׁ דְּבַרֵי רַב זַבִּיד אֲבָל יְכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ וְהַתְּפַלֵּל תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה (וּכְמוֹ שֶׁבִּאֲמַת כּן מְפָרֵשׁ הַרְשָׁב"א כְּדִלְקַמֶּן) אֲלָא וְדַאי מִשְׁמַע לִיהַ דְּלִשׁוֹן מְוֹתֵר מִשְׁמַעוֹתוֹ הוּא דְּלַכְתַּחְלָה מְוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל כְּשִׁיכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ וְלַכּוֹן כְּתַב דְּאִינוּ נְכוּן וְכוּ': גַּם הָרַא"שׁ שֵׁם בְּסִי" כ"ד הִבִּיא גִירְסַת הָרִי"ף (אִם יְכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ מְוֹתֵר) וְכַתֵּב זֶה הִיא גִירְסַת רַב אֶלְפֵס וְלִי נִרְאָה אִף שִׁיכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ פִּינּוֹ שֶׁצָּרִיף לְנִקְבִיו אִינוּ מְוֹתֵר לְכַתַּחְלָה כְּדָאֲמַר בְּבִרְיָתָא בְּסִמּוּף הִזְה צָרִיף לְנִקְבִיו אֵל יִתְפַּלֵּל וּבְרוּב סְפָרִים גִּרְסִינוּ אֲבָל אִם יְכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה עכ"ל וְדַקְדַּק לְכַתְּוֵב וְלִי נִרְאָה וְכוּ' שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ שֶׁבִּא לְחַלּוֹק וְלֹא כְּתַב וְנִרְאָה לִי כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאָה כְּמִפְרֵשׁ כְּנֻת דְּבַרֵי הָרִי"ף שְׂאִין הָאֲמַת כּוֹן דְּנֻדַּאי לְפִי גִירְסַת הָרִי"ף מְוֹתֵר מִשְׁמַעוֹתוֹ הוּא לְכַתַּחְלָה וְכַדְכְּתַב אִיהוּ גּוּפִיָּה בְּפָרְק קַמָּא דְּחֻלְיִין סִי"ד הַנְּ"ל (בְּד"ה וְנִרְאָה לִינִישׁב) וְלַכּוֹן כְּתַב וְלִי נִרְאָה וְכוּ' פְּלוּמַר דְּלֵהֲרִי"ף מְוֹתֵר לְכַתַּחְלָה וְאִיהוּ לֹא סְבִירָא לִיהַ הִכִּי אֲלָא לְכַתַּחְלָה אֲסוּר הָא מִיָּהָא שֶׁמְעִינּוּ מִיָּנָה דְּהָרַא"שׁ סוּבֵר דְּלִשׁוֹן מְוֹתֵר הוּא לְכַתַּחְלָה וְרַשִׁי"שׁ שֵׁם בְּד"ה וְעַד כְּמָה כְּתַב וְעַד כְּמָה יְכוּל לְהַעֲמִיד עֲצָמוֹ מְנַקְבִיו שֶׁיִּהְיֶה מְוֹתֵר לְהַתְּחִיל בְּתְּפִלָּה וְכַתֵּב הָרַב שְׂדֵה יִצְחָק שֶׁמְתוּף לִשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע שְׂגוּרִס כְּגִירְסַת הָרִי"ף אֲבָל יְכוּל לַעֲמֹד עֲצָמוֹ מְוֹתֵר וְהַצְדֵּק אֲתוּ שְׂכַן הוּא מִשְׁמַעוֹת דְּבַרֵי רַשִׁי"שׁ וְכֵן כְּתַב הַגָּאוֹן צ"ח שֵׁם שְׂדֵעַת רַשִׁי"שׁ דְּמְוֹתֵר לְכַתַּחְלָה כְּשִׁיכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּגִירְסַתוֹ בְּש"ס הִיא מְוֹתֵר דְּמִשְׁמַעוֹתוֹ לְכַתַּחְלָה נְמִי וְכַדְבְּרִיהֶם כְּתַב מֶרֶן הַבֵּית חֲדָשׁ בֵּא"ח סִי"ב צ"ב דְּמוֹכַח מְדַבְּרֵי רַשִׁי"שׁ שְׂגוּרִס מְוֹתֵר וּמְפָרֵשׁ דְּלַכְתַּחְלָה יְכוּל לְהַתְּפַלֵּל וּמִינִישׁב מַה שֶׁהִקְשׁוּ מְבַרְיָתָא דְּבְסִמּוּף דִּישׁ חִילּוֹק בֵּין אִם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה לְכַשִׁישׁ עוֹד שֶׁהוּא לְהַתְּפַלֵּל עִי"שׁ וְכֵן כְּתַב הָרַב נֶהַר שְׁלוֹם וּמִינִישׁב קוֹשְׂיָא הַנְּ"ל בְּעֵנִין אַחַר לְפִי שֶׁלֹּא רָאָה דְּבַרֵי הָרַב בֵּית חֲדָשׁ וְכֵן הָרַב יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב עִי"שׁ וּבִשְׂאָר מְפָרֵשִׁים וּלְפִי דְרַכְּנֵנוּ לְמַדְּנֵנוּ שְׂמוּדָה רַשִׁי"שׁ שֶׁיִּישׁ מְקוֹמוֹת בְּש"ס שֶׁלִּשׁוֹן מְוֹתֵר פִּירוּשׁוֹ לְכַתַּחְלָה דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָרַב כְּנֵה"ג בְּכִלְלִים אוֹת י"ב וְנִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו אִיזְהַרְבָּנִים לוֹמַר שְׂדֵעַת רַשִׁי"שׁ הִיא שְׂכַל מְקוֹם שֶׁאֲמָרוּ בְּש"ס מְוֹתֵר אִינוּ אֲלָא דִיעֵבַד דְּהָא קָמֵן מִתְבָּאֵר מְדַבְּרֵי רַשִׁי"שׁ הִלְלוּ דְּמִפְרֵשׁ לִשׁוֹן מְוֹתֵר לְכַתַּחְלָה נְמִי וְעִינִין שֵׁם בְּצ"ח מַה שֶׁצָּדַד בְּדַבְּרֵי רַשִׁי"שׁ וְעַל כָּל פָּנִים בְּדַבְּרֵי הָרַא"שׁ וְרַבִּינוּ יוֹנָה בְּדִין זֶה מְפָרֵשׁ דְּלִשׁוֹן מְוֹתֵר הוּא לְכַתַּחְלָה וְגִירְסַת בְּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת הִיא כְּגִירְסַת הַסְּפָרִים מְדוּנִיקִים שֶׁכְּתַב רַבִּינוּ יוֹנָה אֲבָל אִם יְכוּל לַעֲמֹד עַל עֲצָמוֹ תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה וְהִבִּיא הָרַב שׁוֹנָה הַלְכוֹת בְּדָף י"ד שִׁטַּת הָרִי"ף דְּמְוֹתֵר לְכַתַּחְלָה וְכַתֵּב שְׂכַן דְּעַת רַשִׁי"שׁ וְשְׂגוּרִס בְּש"ס אִם יְכוּל לַעֲמֹד מְוֹתֵר שְׂאִם הִזְה גּוּרִס אֲבָל אִם יְכוּל לַעֲמֹד תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה לֹא הִזְה מְפָרֵשׁ בְּדַרְב זַבִּיד דְּמְוֹתֵר לְכַתַּחְלָה: אֲמַנְם דְּעַת הַרְשָׁב"א אִינָה כּוֹן אֲלָא אִף דְּגָרִיס בְּש"ס כְּגִירְסַתְנוּ אִם יְכוּל לַעֲמֹד מְוֹתֵר מְפָרֵשׁ שֶׁהַכּוֹנָה הִיא לוֹמַר שְׂאִם הַתְּפַלֵּל תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה כְּמוֹ שֶׁכְּתַב בְּשִׁמּוֹ מֶרֶן הַבֵּית יוֹסֵף בֵּא"ח רִישׁ סִי"ב צ"ב וְדַבְּרֵיו הֵם בְּתוֹשׁבָה בֵּח"א סִי"א קל"א וּמִתְבָּאֵר דְּלִדְעַתּוֹ יִתְכּוֹן לְפָרֵשׁ לִשׁוֹן מְוֹתֵר דְּאִינוּ אֲלָא בְּדִיעֵבַד וְכַדְאִשְׁפַּחֵן נְמִי בְּדִינָא דְּנוֹתָן טַעַם לְפָגַם וּבְדִין זֶה וְזֶה גּוּרִם דָּאִף דְּאֲמוּר רַבְּנֵן לִשׁוֹן מְוֹתֵר אִינוּ אֲלָא דִיעֵבַד וְכַדְכְּתַב הָרַב אֶהֱל יַעֲקֹב הַנּוֹ"ל בְּרֵאשׁ אוֹת זֶה וּבְכָל זֹאת אִין לְנוּ לְלַמּוֹד מְדַבְּרֵיו דְּלִשׁוֹן מְוֹתֵר הוּא רַק בְּדִיעֵבַד אֲלָא בְּכַגּוֹן דָּא דְּמַצִּינּוּ לְמִימַר דְּאִיִּדִי דְּבִאִינוּ יְכוּל לַעֲמֹד תְּנִי לִישְׁנָא דְּדִיעֵבַד דְּתְּפִלְתּוֹ תוֹעֵבָה אֲמַר בְּדִיכוּל לַעֲמֹד מְוֹתֵר אֲבָל כְּשֶׁאִין מְקוֹם לוֹמַר כּוֹן יִתְכּוֹן שְׂמוּדָה שֶׁמִּשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן מְוֹתֵר הוּא לְכַתַּחְלָה: וּלְפִי מַה שֶׁכְּתַבְתִּי לְמַעְלָה (בְּד"ה וְהִנֵּה דְּבַרֵי הָרַב פָּרִי) דְּמֵאִי דְּמִשְׁמַע לִיהַ

להרב פרי חדש דלשון מותר הוא דייעבד היינו דוקא היכא דאיכא דאיכא למימר דשנו חכמים בלשון מותר באידי דאמרו אמדי אחרניא אסור דמשמעותו הוא דייעבד נראה דלפי זה אין לנו הכרח שהרמב"ם סובר שלשון מותר האמור בש"ס בכל מקום הוא בדייעבד דוקא כדמשמע ליה להרב מעשה אברהם בחלק יו"ד סי' ט"ו והוא ששם הביא מה שכתב הרמב"ם בהל' שחיטה פ"ק י"ד דין י"ג מותר לכסות בעפר עיר הנדחת ופירש דבריו הרב לחם משנה דעפר עיר הנדחת היינו עפר קרקעה דלא נאסר משום שגאמר תקפון ושרפת מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה יצא זה שמחוסר קביצה קביצה שריפה ותמה עליו הרב בעי חיי בחלק יו"ד סי' כ"ח מי דחקו לפרש פן דזו סברת זעירי אבל רבא מוקי לה באפר אפרה ממש משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ומריהטא דסוגיא מוכח דנקטינו פרבא וכן פסק רבינו ירוחם וכו' ואי מדקאמר הרמב"ם מותר לכסות בעפר עיר הנדחת ולא אמר באפר עיר הנדחת משמע ליה דהיינו עפר ממש הנה בזה יתנישבו דברי הרב לחם משנה אבל יקשה לנו על הרמב"ם עצמו למה לא כתב היתר באפר עצמו וכרבא שסובר פן אלא ודאי שאין מזה הכרח לפי שדרך הרמב"ם לתפוס לשון הגמרא ומה שגפרש בלשון הגמרא נפרש בדבריו ויש לדחות דבגמרא נקט מכסין בעפר אבל הרמב"ם אם מפרש אפרה ממש פרבא הוה ליה לפרש וכו' אלו דברי הרב כנה"ג בבעי חיי הג"ל: ומר בריה דרב לחם משנה (הרב מוהר"ם די בוטון הובאו דבריו במעשה אברהם שם דף ס"א ע"ג ד"ה עו"ר להרב) ביאר טעמו של מר אביו שהוצרך לפרש דהרמב"ם פונתו היא על עפר קרקעה משום שסובר בעלמא בדין מצות לאו ליהנות ניתנו דאינו מותר אלא בדייעבד אבל לכתחלה אסור כדמוכח מדברי הרמב"ם בראשון מהלכות שופר שכתב בשופר של עולה ושלמים לא יתקע ואם תקע יצא הרי דלכתחלה לא שרינו מטעמא דלאו ליהנות ניתנו ואם פן הוא הדין באפר שריפת עיר הנדחת דשרי משום מצות לאו ליהנות ניתנו לא שרי אלא בדייעבד אבל לשון הרמב"ם הוא מותר לכסות וכו' דהיינו לכתחלה ולכן הוכרח לפרש דכונתו בעפר קרקעה וכתב על זה הרב מעשה אברהם שדבר זה אם לשון מותר הוא לכתחלה או אינו אלא דייעבד שנוי במחלוקת רש"י ותוספות בריש פתובות שהביא בכללי הכנה"ג אות י"ב והרמב"ם קאי בשייטת רש"י דלשון מותר אינו אלא דייעבד כדמוכח ממה שכתב בשביעי מהלכות עכומ"ז דין י"ט ספין של עכומ"ז ששחט בה הרי זה מותר מפני שמקלקל ומקור דין זה הוא מדאמר רב נחמן בפרק קמא דחולין דף ח' ספין של עכומ"ז מותר לשחוט בו מקלקל הוא וכתב מרן כ"מ דאף דרב נחמן נקט לשון מותר דמשמע לכתחלה מפרש רבינו שמואל לאו לכתחלה אלא דייעבד ואסור לחתוך בה בשך ואם חתך אסור בהנאה הרי שהרמב"ם מפרש לשון מותר שהוא דוקא דייעבד שלא כדברי הרב מוהר"ם די בוטון שכתב לדעת הרמב"ם דלשון מותר לכתחלה הוא: וכן תמה על הרב שרשי הגים שהקשה על הרמב"ם מאי שנא דבשופר של עולה כתב דאינו מותר לתקוע בו לכתחלה מטעם מצות לאו ליהנות נתנו אלא שאם תקע יצא ואילו במודר הנאה משופר כתב דמותר לתקוע בו ומה נפשך אי סבירא ליה דטעמא דלאו ליהנות ניתנו מהני להתיר לכתחלה בשל עולה נמי לישתרי ואי לא מהני אלא לדייעבד במודד נמי לא לישתרי לכתחלה וניחא ליה (להרב שרשי הגים) דהרמב"ם דייק לישנא דרבא דבשופר של עולה קאמר יצא דמשמע דייעבד דוקא ובמודר הנאה קאמר מותר לתקוע בו דמשמע לכתחלה לכן הוצרך

לחלק ביניהם דעולה שאני דאסורה אכולי עלמא וכו' ותמה עליו איך פתב בפשיטות
בדעת הרמב"ם דמותר לכתחלה הוא וקלא מדברי הרמב"ם בהלכות עכומ"ז הנ"ל
מתבאר שסובר דלשון מותר הוא דוקא בדיעבד וכדכתב מרן כ"מ הנ"ל רואה שמחליט
בדעת הרמב"ם דקאי בשיטת רש"י דכל לשון מותר אינו אלא בדיעבד ועל פי הנחה זו
תמה על הרבנים מוהר"ם די בוטון ושרשי הים הנ"ל וכל חילקה הוא מדברי הרמב"ם
שבהל' עכומ"ז: אמנם בהורמנותיה דמר לדידי חזי לי דאין שום הכרח לזה מדברי
הרמב"ם הנ"ל דיש לומר דדוקא בההיא דספין של עכומ"ז דמצינו לפרושי דאידי דאמר
אסור לחתוך בה בפשר דהיינו דאסור אף דיעבד נקט לשון מותר בלשחוט בה אף דלא
שרי אלא דיעבד אבל בעלמא לשון מותר לחודיה משמעותו הוא אף לכתחלה ומה שכתב
מרן כ"מ דמפרש רבינו דמותר הוא דיעבד אין כוונתו לומר שפן מפרש בכל מקום אלא
דוקא מותר האמור בדין זה הוא שפפרשו בדיעבד משום דאיכא סיומא דאסור לחתוך
בה בפשר היינו שאם חתף אסור בדיעבד אבל בעלמא יתכן לפרש דמותר הוא לכתחלה
וההיא דהלכות שופר דמייירי בה הרב שרשי הים שפיר קאמר דלכתחלה הוא דמלבד
שפן הוא משמעות לשון מותר אף גם מדאמר גבי שופר של עולה דלכתחלה לא יתקע
ואילו במנדר הנאה אמר מותר לתקוע בו מוכח ודאי דלכתחלה קאמר ולכל הדברות
חידוש הוא בעיני שלא הזכיר הרב מעשה אברהם מדברי כל הרבנים שהבאתי למעלה
המדברים בענין זה ולא ניחא להו במאי דכתב הרב כנה"ג לדעת רש"י דלשון מותר אינו
אלא דיעבד וכו': ומצאתי שהרב שונה הלכות בח"ב דף מ' ע"ב הביא מה שכתב מרן
כ"מ בהלכות עכומ"ז הנ"ל שהרמב"ם מפרש דברי ר' נחמן דמותר הוא רק בדיעבד
ותמה על זה דאיך יתכן לומר שהרמב"ם חולק על כל הפוסקים שסוברים דמותר
לכתחלה משמע ועוד דכאשר ירדוף הקורא בדברי הרמב"ם יראה בכמה מקומות שסובר
דלשון מותר שבהש"ס הוא לכתחלה וכתב בשם הרב דמשק אליעזר דף כ"ג בטעם
הרמב"ם שפני שאמר רבא פעמים שהשוחט אסור דמשמע דיעבד (דאי סבירא ליה
לכתחלה נמי הכי הוה ליה למימר פעמים שאסור לשחוט) פסק פמשמעות דברי רבא
ותמה עליו מה יושיענו זה שדברי רבא מורים דיעבד למה שפסק הרמב"ם בדברי רב
נחמן ממש ודדיקי לכתחלה והוא נקט בדיעבד אלו דברי הרב שונה הלכות ואין אצלי
ספר דמשק אליעזר אבל לפי מה שכתב בשמו לא ידעתי מאי קשיא ליה דלפי הנראה
שפיר קאמר וכוונתו דכיון שדברי רבא מורים אדיעבד בהכרח לומר דקים ליה לרבא
דמאי דאמר רב נחמן מותר אינו אלא דיעבד ופסק פן והרב שונה הלכות פתב ליישב
דאף דבעלמא לשון מותר שבש"ס הוא לכתחלה מ"מ היכא דמוכחא הסוגיא דהוא דיעבד
שאני בההיא דאמרינו כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מתלת דפטור ומותר והכי
נמי לשון מותר איכא דוכתי דהוא דיעבד דוקא והכא נמי מדקניהיב רב נחמןטעמא משום
דמקלקל הוא ואם פן גמרינו משבת דכל המקלקליו פטורים והיינו פטור אבל אסור והכא
נמי איכא איסורא וא"כ מותר דאמר רב נחמן היינו דיעבד דמטעמא דניהיב למילתיה
שמעינו הכי אלו תורף דב"ק: עיניך הרואות דהרבה פתחים ליישב דברי הרמב"ם
שבהלכות עכומ"ז הנ"ל שלא להכריח מדבריו שסובר שבכל מקום האמור בש"ס לשון
מותר אינו אלא דיעבד פדמשמע ליה להרב מעשה אברהם והרב שונה הלכות מעיד
בגדלו שמתבאר מדברי הרמב"ם בכמה מקומות שסובר שלשון מותר שבש"ס הוא אף

לכתחלה וכל זה נעלם מהרב מעשה אברהם והוא חידוש לפי דרכו זריו ונזפר חופש כל
חדרי כל רז לא אנגיס ליה: ב] ולשון מותר בדברי הפוסקים אם יתכן לפרש דהוא בדיעבד
הנה הרב אגורה באהלה בדרך ל' מר קעסיק להוכיח מדברי הפוסקים גבי חמש סלעים
של פדיון הבן דלכתחלה אסור ליתן לכהן במתנה על מנת להחזיר אלא שאם נתן ע"מ
להחזיר בדיעבד בנו פדוי ותמה מזה על מה שפתי הרשב"א בסי' קצ"ח סי' תשנ"ח
מותר להתנות עמו ולומר הילך חמשה סלעים בפדיון בני על מנת שתחזירם לי דמשמע
דמותר לכתחלה לעשות פן היפך המתבאר מדברי הפוסקים וכתב דצריך לומר דלאו
דוקא אלא רוצה לומר דבנו פדוי לאפוקי ממה שכתב אחר כך באומר ואתה תחזירם לי
דאין בנו פדוי וכו' וסיים שהוא דוחק עי"ש ונראה שאף שדעת הרשב"א היא שיתכן
לפרש לשון מותר שאינו אלא בדיעבד כמו שפתי למעלה (בד"ה אמנם דעת
הרשב"א) מפל מקום בלשון הפוסקים שדרכם לפרש הוא דוחק לומר שישתמשו בלשון
המורה לכתחלה בדין שאינו אלא בדיעבד וזה שלא בדברי הרב המגיה לספר טל אורות
שהבאתי למעלה (בד"ה פן יש לתמוה) דמשמע ליה שפן דרך הפוסקים לכתוב מותר
בדבר שאינו מותר אלא בדיעבד: טו) פטור פשכותבים הפוסקים לשון זה אם הוא פטור
אבל אסור או פטור ומותר עיין להרב יד מלאכי בסוף סי' תקכ"ו שהביא מחלוקת בזה
(בדברי הרמב"ם) והרב דרכי שלום דף קכ"ח ע"א כתב שהרב קהלת יעקב דף קל"ד
כתב בשם הרב מגלת אסתר דשכתב הרמב"ם פטור רוצה לומר לגמרי ולא פטור אבל
אסור ובה פירש מה שכתב הרמב"ם בפירק כ"ו מהלכות סנהדרין דמקלל את המת פטור
הוא דמותר דלא כהרב בגדי פהונה עי"ש שלא זכר שאינו פשוט לומר פן ומה שכתב
בשם הרב קהלת יעקב חפשי בתוספת דרבנן ובמענה לשון במערכת הפ"ה ואצא
לחפשי חנם בקשתי והוא מציאתיהו ולא מציאתיהו (ספר קהלת יעקב שבידי הוא דפוס אשכנז ואי
אפשר לכונן הדפים עם של דפוס ישן) ועיין בדברי הרמב"ם בפירק י"ב מהלכות ע"ז
הי"א כתב ולא רשם פטור וכתב שם הרב מוהר"ן טרייטש בקובץ על יד בשם הרב
משנת חכמים דפטור ומותר הוא וחלק עליו והרב פחד יצחק במערכת הפ"ה האריך בזה
ונראה שסובר דעל הרוב מסתמא אית לן למימר דפטור האמור בלשון הפוסקים הוא
פטור אבל אסור אף אי לא גימא הכי בש"ס משום דדרך הפוסקים לפרש זולת בקצת
דוכתי היכא דמוכח מתוך הענין עי"ש באורף בדרך י"ז והלאה בדפוס חדש ובמה שכתב
הרמב"ם בפירק י"ד מהלכות מאכלות אסורות דהאוכל אונקל שהסריח וכו' פטור הבינו
מדבריו הרבנים מנחת פהן ופרי חדש ריש סי' ק"ג דפטור ואסור (אלא שחלקו בצד
האיסור) ועי"ש להרב פרי תואר וספרי דבי רב די רשים הרב יד דוד שם בענין הנ"ל
לא שכיחי גבאי אולי מדבריהם יתברר לדעתו עלה לך נא ראה: טז) תנא ושייר לא
אמרינו בדברי הפוסקים פן כתב הרב מקנה אברהם תוך אות תנ"ד במהדורא ב' דף צ"ד
ע"ג בשם הרדב"ז ח"א סי' פר"ה וכן כתב בשמו הרב יד מלאכי בכללי האל"ף אות מ"א
וכן כתב הרב פתח הדביר ח"ג דף קל"ז ע"ד בשם רדב"ז ח"ב סי' עז"ר ובשם מרן
החבי"ב בכנה"ג ושיירי כנה"ג עי"ש: יז) אין בקד פלום אי משמעותו דשרי לכתחלה
עיין מה שרשמי בשדי חמד ח"א בחלק הכללים מערכת האל"ף אות קכ"ו.

ועיין עוד במה שפתי בדיעבד הני"ו אות כ"ו ס"ק ל"א על מה שכתב רש"י בפירשת
דברים (א' ט') על פסוק לא אוכל לבדי שאת אתכם: יח) פסול אי משמעותו הוא לכתחלה

או אף בדיעבד פתוב אצלי בקונטרס הפללים מערכת הפ"ה ועתה מפני סבה ראיתי להעתיקו פה.

ונהו פסול לשון זה אי משמעותו לכתחלה או אפילו דיעבד הנה מרן הב"י בח"מ סי' ז' (גבי דיין אוהב ושונא) דקדק מדכתב הרמב"ם אסור לדיין וכו' ולא פתב בלשון פסול דדוקא לכתחלה הוא דאינו יכול לדון ואם דן דינו דין והרבנים מוהר"א ששון ומורש"ך השיגוהו שלא ראה דברי הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות עדות האוהב והשונא פשר לעדות אעפ"י שפסול לדון עיין להרב כנה"ג בהגב"י אות ו'.

גם הרב מוהריט"ץ בסי' רל"ז שנסא ונתן בדברי מרן הב"י הללו תמה עליו בסוף הסימן על מה שחלק את השוין (שכתב שהרמב"ם חולק על מה שכתב הטור בדין אוהב ושונא שאם דנו אין דיניהם דין והרמב"ם שלא פתב לשון פסול סובר שבדיעבד דיניהם דין) ששאלם ממנו דברי הרמב"ם בסוף פרק ט"ז מהלכות עדות כל הפשר לדון פשר להעיד ויש שפשר להעיד ואינו פשר לדון האוהב והשונא וכו' ולשון אינו פשר פירושו שהוא פסול הרי שדעת הרמב"ם באוהב ושונא דפסול ע"ש.

(ולי הדל אין במשמעות אינו פשר הכרח שרוצה לומר פסול דשפיר נוכל לפרש דאינו פשר לכתחלה קאמר אלא שהרב הכריח פן מדכיל הרמב"ם אוהב ושונא בהדי גר ומשחרר ע"ש ולא הנה צריך לכל זה אם הנה רואה דברי הרמב"ם בסוף פרק י"ג מהלכות עדות שכתב מפירש דאוהב ושונא פסולים לדיינות וע"ש בסימן רל"ח בתשובת הרב מוהר"ם גאליקו בזה ודאמתאן עלה) מוכח שגם הם מודים לדברי מרן דלשון פסול הוא אפילו דיעבד ותמיהני שלא זכרו שרים דברי הרשב"א בח"ב סי' ס"ד והביא דבריו הרב קהלת יעקב במענה לשון בח"ב סי' אמ"ת עלה דאמרינו בפרק ב' דזבחים מה ליושב שכן פסול לעדות ויש מן הראשונים שסוברים דאף בדיעבד אין עדותן עדות דלשון פסול אף בדיעבד משמע והרמב"ן חולק ובדיעבד עדותן עדות ודאמרינו בזבחים פסול סתם לכתחלה קאמר עכ"ל והרב הביא עוד שכתב המרדכי בפרק לולב הגזול גבי נקטם ראש ההדס פסול לכתחלה קאמר ע"ש הרי דפלוגתא דקמאי היא אם משמעות פסול הוא לכתחלה או אף בדיעבד ואיך פשיטא להו לרבנן קדישי הנז"ל דלשון פסול הוא אפילו בדיעבד ולומר דדוקא בלשון הש"ס הוא דפליגי אבל בדברי הפוסקים כ"ע מודו דמשמעותו אפילו בדיעבד הא ודאי דחזק גדול דמנא לן לחלק פן ומסתמא גם בדברי הפוסקים יתפרש הלשון כמו בדברי הש"ס ויש להרגיש על הרב קהלת יעקב שהביא מתשובת הרשב"א הנ"ל ולא זכר מדברי התוס' בזבחים דף ט"ז ע"א ד"ה מה ליושב שכתבו צריך ליזהר שלא לדון עפ"י עדות דמיןושב ושמא דיעבד אין לחוש דאמרינו בירושלמי וכו' ע"ש ולפי דרכנו למדנו שגם התוס' לא ברירא להו דלשון פסול הוא דיעבד היכף הרבנים הנ"ל והיותר תימה שמרן הב"י עצמו בח"מ סי' י"ז הביא מחלוקת זו בעדות דמיןושב ומתבאר מדבריו דהרשב"א והרא"ש והר"ן והמרדכי סוברים דבדיעבד עדותן עדות ושלזה הסכימו גדולי הגאונים וכתב שכן נראה מדברי הרמב"ם וגם פתב שכן פתב הרשב"א בתשובה ונראים הדברים שהיא התשובה שהביא הרב קהלת יעקב (שו"ת הרשב"א ח"ב אין מצוי אצלי) וכן פסקו הריב"ה ומרן ע"ש וצריך לומר דהרבנים הנ"ל סברי מרבן דלשון פסול ודאי משמעותו מסתמא אפי'

דיעבד וְהִיא דְעֵדוּת מִיּוֹשֵׁב לֹא הִתְקַרְחִית שֶׁהִתְקַרְחִית הָרֵאשׁוֹנִים מִדַּת"ח מְעִיד מִיּוֹשֵׁב וְכו' וְכו' הֵינּוּ מְפָרְשִׁים דְּפָסוּל אִפִּי בְּדִיעֵבֵד וְהִיא דְּמוּכָח שְׂאֵנִי אֲבָל בְּעֵלְמָא וְדָאִי סָתָם פָּסוּל הוּא אֲפִילוּ דִיעֵבֵד וְכִמּוֹ שְׂפָתַי הִרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת בְּרִישׁ פֶּרֶק ח' מִהַלְכוֹת לִיּוֹלָב וְכו"מ שְׂאֵמְרוּ פָּסוּל אִפִּי דִיעֵבֵד עַכ"ל וְלֹאבְכ"מ מִמֶּשׁ קָאָמַר שְׂלֵא רְאִינוּ שְׂפּוֹבֵר הִרְאָב"ד בְּהִיא דְעֵדוּת דְּמִיּוֹשֵׁב דְּפָסוּל אִף בְּדִיעֵבֵד וּמִסְתַּמָּא דַּעְתּוֹ פְּדַעַת גְּדוּלֵי הַגְּאוּנִים וְכִמּוֹ שְׂנֵרְאָה מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם דְּבִיעֵבֵד פֶּשֶׁר וְאִין לְמַדִּין מִן הַפְּלִלוֹת אֲלֵא פּוֹנְתוּ שְׂבַכ"מ מִסְתַּמָּא פָּסוּל הוּא דִיעֵבֵד זֹלַת פֶּשֶׁישׁ לְנוּ הוֹכְחָה שְׂפֶשֶׁר בְּדִיעֵבֵד.

וְנִרְאָה שְׂלִזָה נִתְפַּנּוֹן הֶרֶב אֵהֵל יַעֲקֹב בְּמַעֲרָכָה זֹו אוֹת דְּשְׂפָתַי דְּפָסוּל מִשְׁמַע אִף בְּדִיעֵבֵד וְהִבִּיא מַה שְׂפָתַי הִתְקַרְחִית בְּרִישׁ לִיּוֹלָב הַגְּזוּל בְּשֵׁם הָרֵא"ם דְּפָסוּל הוּא לְכַתְּחֵלָה וְשְׂמֵרָן הַב"י בְּסִי' תְּרַמ"ה פְּתַב עַל דְּבָרָיו שְׂלֵא יַדַּע מִי הִתְקַרְחִית לְפָרֵשׁ כֵּן וְשְׂמֵדְבָרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא מִשְׁמַע כְּדָבָרָיו וְשֶׁהֶרֶב ט"ז בְּסִק"ז פְּתַב לִיּוֹשֵׁב סְבַרְתָּ הָרֵא"ם וְכו"מ סָתָם פָּסוּל בְּעֵלְמָא הוּא אִפִּי דִיעֵבֵד וְכו"מ שֶׁהִרְאָב"ד רִישׁ פ"ח דְּסוֹפָה וְכו"כ בַּט"ז סִי' ל"ב ס"ק כ"ב וְכו' וְאַחַר כָּל אֵלֶּה הַדְּבָרִים סִיִּים וְאָמַר וְכו' פְּתַב הָרֵא"ש וְהָר"ן בְּרִישׁ פֶּרֶק שְׂבוּעַת הָעֵדוּת בְּדִין עֵדוּת שְׂצָרִיף מְעַנְמָד דְּסָתָם פָּסוּל הוּי אִפִּי דִיעֵבֵד עַכ"ל וְכַאֲמַת גְּבִי עֵדוּת מְעַנְמָד דַּעַת הָרֵא"ש וְהָר"ן דְּכָשֶׁר בְּדִיעֵבֵד כְּמוֹ שְׂפָתַי בְּשֵׁם מְרָן הַב"י וְכַמְבֹּאֵר בְּדַבְּרֵיהֶם אֲלֵא שְׂפּוֹנְתָה הֶרֶב לֹמַר דְּלֹא מַה שֶׁהִתְקַרְחִית דְּעֵדוּת מִיּוֹשֵׁב כְּשֶׁרָה בְּדִיעֵבֵד הֵינּוּ מְפָרְשִׁים מ"ש בְּש"ס מַה לִּיּוֹשֵׁב שְׂפָסוּל לְעֵדוּת שְׂרוּצָה לֹמַר דְּאִף בְּדִיעֵבֵד פָּסוּל: וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב חֲשֵׁק שְׂלֵמָה בְּסִי' ז' הַגַּב"י אוֹת ט' שֶׁהִבִּיא מַה שֶׁהִקְשָׁה הֶרֶב מוֹהֲרֵיט"ץ עַל מְרָן הַב"י שְׂדָבָרָיו סוֹתְרִים תוֹף כְּדִי דְּבוּר שְׂבַתְּחֵלָה פְּתַב לְדַעַת הֶרְמֵב"ם דְּכִי פְּסָלִי רַבֵּנּוּ וְכו' אֲלֵא בְּכָל גְּוֹנָא מִיּוֹשֵׁב וְכו' וּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן זֶה הוּא דְּפָסוּל בְּדִיעֵבֵד וְשׁוֹב פְּתַב שְׂנֵרְאָה לוֹ מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם דְּרַק לְכַתְּחֵלָה הוּא וְכו' וְצִיִּין לְזֶה (בְּחֲשֵׁק שְׂלֵמָה) לְמַה שְׂפָתַי בְּסִיִּים י"ז הַגַּב"י אוֹת ד' דְּמַר קַעְסִיק בְּדַבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים בְּהִיא דְּעֵדוּת מִיּוֹשֵׁב שְׂפָתַי דְּמַה שְׂאֵמְרוּ בְּגִמְרָא שְׂיּוֹשֵׁב פָּסוּל הוּא רַק לְכַתְּחֵלָה וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַמְּרָדְכִי דְּאֲשַׁכְּחֵן דְּתַנִּי פָּסוּל וּבְדִיעֵבֵד כְּשֶׁר וְשְׂמֵרָן הַב"י בַּא"ח סִי' תְּרַמ"ה הִבִּיא דְּבָרֵי הַמְּרָדְכִי הִלְלוּ וְסִיִּים וְז"ל וְלִפִּי זֶה לֹא קִשְׂיָא מִיָּדִי קוֹשְׂתֵי מוֹהֲרֵיט"ץ עַל רַבֵּינוּ הַב"י בְּסִי' ז' מִמ"ש דְּכִי פְּסָלִי לִמ"ש דְּדוֹקָא לְכַתְּחֵלָה עַכ"ל וְנִאֲנִי בְּעַר וְלֹא אֲדַע אִיף נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ בְּזֶה אַחֲרֵי שֶׁהֶרֶב מוֹהֲרֵיט"ץ הִעֲתִיק כָּל דְּבָרֵי מְרָן הַב"י שְׂאֵחַר שְׂפָתַי שֶׁנ"ל מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם דְּאִינוּ אֲלֵא לְכַתְּחֵלָה סִיִּים וְז"ל וְלִישְׁנָא דְּלֵא לִידוֹן אִינִישׁ הָכִי דִּיִּיק מְדָלָא קָאָמַר פָּסִיל אִינִישׁ לְמִידוֹן וְכו' עַכ"ל הָרֵי מְרָן וְז"ל גִּילְהָ דַּעְתּוֹ דְּמִשְׁמַעוֹת פָּסוּל הוּא בְּדִיעֵבֵד (וְכִמּוֹ שְׂבַאָמַת גַּם בַּא"ח סִי' תְּרַמ"ה פְּתַב עַל הָרֵא"ם וְלֹא יַדַּעַתִּי מִי הִבִּיאוּ לְפָרֵשׁ כֵּן וְכו') וְאֵהָא הוּא דְּסָמִיף הֶרֶב מוֹהֲרֵיט"ץ לְהַקְשׁוֹת דִּידִיָּה אֲדִידִיָּה וְמַה יּוֹשִׁיעֵנּוּ מַה שְׂפָתַי הַפּוֹסְקִים דִּיִּתְכֵן דְּלִשׁוֹן פָּסוּל הוּא לְכַתְּחֵלָה לְמַה שֶׁהֶרֶב מְקַשֵּׁי עַל מְרָן עַל פִּי מְדוּתֵיו דְּלִשׁוֹן פָּסוּל מוֹרָה דְּאִף בְּדִיעֵבֵד פָּסוּל אֲלֵא דְּבַהֲרָמְנוּתִיהָ דְּרַב מוֹהֲרֵיט"ץ נִרְאָה לִי דְּמַה שְׂפָתַי מְרָן דְּכִי פְּסָלִי רַבֵּנּוּ וְכו' לִישְׁנָא בְּעֵלְמָא הוּא וְכַנְּתוּ דְּכִי אֲסָרִי רַבֵּנּוּ וְעִיִּין בְּמַה שֶׁהִשִּׁיב הֶרֶב מוֹהֲרֵיט"ץ גְּאֲלִיקוּ שֵׁם בְּסִי' רל"ח וּבְמַה שֶׁהִקְשָׁה הֶרֶב מוֹהֲרֵיט"ץ עַל מְרָן הַב"י עַל פִּי מַה שֶׁהִתְקַרְחִית דְּרָרְשָׁה דְּשִׁנֵּי ת"ח שְׂשׁוֹנָאִים זֶה אֵת זֶה לֹא יִשְׁבוּ בְּדִין כְּאֶחָד מְדַכְּתִיב לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רַעְתּוֹ דְּרָרְשָׁה גְּמוּרָה מְדַאוּרֵיָּתָא הִיא עִיִּין לְהֶרֶב הַדְּרִישָׁה בְּסִי' ז' אוֹת י"א שְׂכָל כְּפֹה פְּשׁוּט

בְּעֵינָיו דְּדַרְשָׁה זֹו אֵינָה אֶלָּא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא עַד שְׁמִינָה הֶכְרִיחַ שְׁגַם מֵאֵי דְדַרְשִׁינָּן מֵהֵאֵי קָרָא לְאוּהֵב וְשׁוּנָא אֵינּוּ אֶלָּא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא עִי"ש.

וּבְסִי' ט' אוֹת ד' פֶּתַח דְּאֵיפָא פֶּמָה עוּבְדֵי בִּש"ס (גְּבִי דִּינִין) דְּאָמּוּר רַבָּנָן פְּסִילָנָא לָהּ לְדִינָא וְאֵינָם אֶלָּא מִמַּדַּת חֲסִידוּת וְלִכְּוֹן לֹא פֶּתַח הֶרְמֵב"ם בְּלִשׁוֹן פְּסוּל אֶלָּא בְּלִשׁוֹן אָסוּר עִי"ש: וְהִנֵּה הֶרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב אַחַר שְׁהִבִּיא שְׁהַמְרָדְכִי בְּרִישׁ לּוּלָב הַגְּזוּל פֶּתַח דְּפְסוּל הוּא לְכַתְחֻלָּה סִינִים וְצ"ע דְּבַפְרָק פִּיצַד צוּלִין דָּף ע"ז סוּף ע"ב קְאָמַר הַש"ס חֲדָא דְּפְסוּלָה דִּיעֵבַד מִשְׁמַע עכ"ל וְרֵאִיתִי לְהַעֲתִיק לִשׁוֹן הֶרַב הַמְרָדְכִי וְזֵהוּ נִקְטָם רֵאשׁוּ פְּסוּל רֵא"ם אָמַר דְּלַכְתְּחֻלָּה קְאָמַר דִּיחֲזוֹר אַחַר אַחַר וְאֵי לִיפָא אַחַר יְבָרַךְ עֲלֵיו וְאַשְׁפַּחֲוֹן דְּקַתְנֵי פְּסוּל בְּמָקוֹם דְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר פְּדֹאֲמֵרִינָּן בְּמִנְחוֹת וּבְכִיצַד צוּלִין נְטֵמָאוּ אוּ נְאָבְדוּ אוּ נְשַׁרְפוּ פְּמַדַּת ר' אֱלִיעֶזֶר פְּסוּלָה (נִרְאֶה שְׁיֵישׁ חֲסָרוֹן בְּדַפּוּס וְכַצ"ל כְּמַדַּת ר' אֱלִיעֶזֶר פֶּשֶׁרָה וְכַמַּדַּת ר' יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה) וּמוֹקְמִינָּן לָהּ הֵתָם דְּבִיעֵבַד פֶּשֶׁרָה עכ"ל.

וְאַחַר שְׁהַעֲתִיקֵי לִשׁוֹן הַמְרָדְכִי נִקַּל לְהַבִּין שְׁבַמְחִילַת פְּבוּד קַדוּשַׁת רַבִּין חֲסִידָא דְּבָרִיו תְּמוּהִים דְּמִמָּקוֹם שְׁבָא לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי הֶרַב הַמְרָדְכִי הָרִי מִשָּׁם הוּא עֲצָמוּ מְבִיא רֵאָה לְדַבְרֵיו וְהֵדִין עֲמוּ וְכּוֹנְתוּ דְּבִש"ס בְּעֵי לְאוֹקוּמֵי מִתְנִיתִין דְּחַמְשָׁה דְּבָרִים בָּאִין בְּטוּמְאָה כַּר' יְהוֹשֻׁעַ (דְּלֹא אָמַר ר"י נְטֵמָאוּ וְכו') פְּסוּלָה אֶלָּא לְכַתְחֻלָּה וּמִתְנֵי' בְּדִיעֵבַד) וּפְרָכִינָּן חֲדָא דְּפְסוּלָה דְּאָמַר ר"י דִּיעֵבַד מִשְׁמַע וְעוּד חַמְשָׁה דְּבָרִים בָּאִין לְכַתְחֻלָּה מִשְׁמַע (פִּירֵש"י וְעוּד אֵי נְמִי מִשְׁמַע פְּסוּלָה לְהַקְטִיר קוּמְצָא לְכַתְחֻלָּה מִתְנֵי' בָּאִין לְכַתְחֻלָּה קַתְנֵי) וּמִשְׁנִינָּן אֶלָּא לֹא קִשְׂיָא פֶּאֵן בִּיחִיד פֶּאֵן בְּצִיבּוּר (פִּירֵש"י בִּיחִיד לְכַתְחֻלָּה פְּסוּלָה וְאִם זָרַק הַנְרָצָה וּמִתְנֵי' בְּצִבּוּר בָּאִין לְכַתְחֻלָּה דְּטוּמְאָת צִבּוּר הִיא בְּהִיתָר) הַנֶּה רֹאָה דְּאַף דְּכַתְחֻלָּה הִנֵּה קִשְׂיָא לִיהּ לְהַש"ס לְפָרֵשׁ דְּפְסוּלָה הִינֵּנוּ לְכַתְחֻלָּה בְּמַסְקָנָא מוֹקִינָּם לָהּ הֵכִי וְצָרִיף לֹמַר דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי לֹיֵלֵא הַקְּוִשְׂיָא דְּמִתְנִיתִין בָּאִין לְכַתְחֻלָּה קַתְנֵי לֹא הִנֵּה דְּחֵי שִׁינּוּיָא דְּשִׁנִּינָּן הָא לְכַתְחֻלָּה הָא דִּיעֵבַד מִשׁוּם שְׁאִינּוּ רַחוּק פֶּל פֶּךָ לְפָרֵשׁ דְּפְסוּלָה לְהַקְטִיר וְעִיָּקֵר הַקְּוִשְׂיָא הִיא מְדַקְתְּנֵי מִתְנִיתִין בָּאִין דְּמִשְׁמַע לְכַתְחֻלָּה וְזֵהוּ שְׁהִבִּיא הֵרֵא"ם רֵאָה לְדַבְרֵיו שַׁעכ"פ אֵינּוּ רַחוּק לְפָרֵשׁ פְּסוּל לְכַתְחֻלָּה וְגַבִּי נִקְטָם רֵאשׁוּ מִשְׁמַע לִיהּ (מֵאִיזָה הֶכְרַח שְׁהִיָּה לוֹ) דְּאֵינּוּ פְּסוּל אֶלָּא לְכַתְחֻלָּה וְהוֹקְשָׁה לוֹ דְּמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן הוּא דְּפְסוּל אִף בְּדִיעֵבַד וְאֵהָא קְאָמַר דְּאַשְׁפַּחֲוֹן דְּקַתְנֵי פְּסוּל בְּמָקוֹם שְׁפֶשֶׁר בְּדִיעֵבַד וְאִם כֵּן לֹא נִפְלֵאת לְפָרֵשׁ גַּם פְּסוּל דְּהֵכָא שְׁהוּא לְכַתְחֻלָּה אֲבָל בְּעֵלְמָא בְּמָקוֹם שְׁאִין לְנוּ הֶכְרַח לְזֵה מְסַתְמָא לִשׁוֹן פְּסוּל הוּא דִּיעֵבַד וְרֵאִיתִי לְהֶרַב מְקַנָּה אֲבָרְהָם בְּמַהֲדוּרָא בְּתָרָא אוֹת חֲש"ן שְׁהִבִּיא קוּשִׁית הֶרַב קוֹהֶלֶת יַעֲקֹב מְסוּגֵיָא דְּפְסָחִים הַנְּ"ל וְכַתְּבֵי לִיִּישׁב עִפ"י מֵה שְׁפַתְבִּי הֵרִיטְבָ"א בְּיוֹמָא דָּף כ"ג הִבִּיא דְּבָרֵיו הֶרַב צָמַח דוּד ס"ב דָּף כ"א בְּלִיקוּטִין דְּהִיכָא דְּפָרִיף בִּש"ס חֲדָא וְעוּד קוּשְׂיָא בְּתָרִיתָא הִיא עִיָּקֵר וְהֵכָא נְמִי קוּשְׂיָא בְּתָרִיתָא וְעוּד חַמְשָׁה דְּבָרִים בָּאִין לְכַתְחֻלָּה הִיא עִיָּקֵר וְאֵנִי הִקְדִּיט לֹא יַדְעָתִי מִדְּבָרֵי הֵרִיטְבָ"א וּבְכָל זֹאת פְּתַבְתִּי כֵּן דְּסוּגֵינָּן מוֹכְחָא הֵכִי פְּדַכְתִּיבָנָא וּלְפִי הַנְרָאָה לֹא עֵינִין הֶרַב בְּגוּף דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי שְׁאִם כֵּן הִיָּה מִתְמִיָּה עַל הֶרַב קוֹהֶלֶת יַעֲקֹב כְּמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי וְצ"ע: וְאַחֲרֵי שְׁהֶרַב הַמְרָדְכִי מַר הוּא דְּאָמַר הֵכִי מִשְׁמִיָּה דְּהֵרֵא"ם אֲמַרְתִּי אֲצֵא לְחַפְשֵׁי בְּדַבְרֵי קְדָשׁוּ בִּס' הֵרֵאִים וּמְצֵאתִי שְׁדַבְרֵיו הֵם בְּעַמּוּד הַזְּמַנִּים ס' קכ"ד וְשָׁם פְּתוּב בְּתִיקוֹן (לֹא פְּתוּב בְּמְרָדְכִי כְּמַדַּת ר' אֱלִיעֶזֶר פְּסוּלָה אֶלָּא כְּמוֹ שְׁהוּא הֵאָמַת כְּמַדַּת ר"א פֶּשֶׁרָה וְכַמַּדַּת ר' יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה) וְסִיּוּם לִשְׁוֹנוֹ הַטְּהוֹר הוּא כֵּן וּמוֹקְמִינָּן לָהּ הֵתָם בְּפְסָחִים לְכַתְחֻלָּה וְדִיעֵבַד פֶּשֶׁרָה וְלֹא יִטְעָה הַמְעֵינָּן לְשָׁם כִּי רֵאָה

גְּמוּרָה גְּדוּלָה הִיא עַכ"ד (וְהִבִּיא דְבָרָיו בְּקִיצוֹר מֶרֶן חֵיד"א בַּס' יַעִיר אֲזַן בְּמַעְרָכָה זֹו אוֹת ט') נִרְאֶה שְׁפִנְתּוֹ דְּאוּלֵי יִטְעָה הַמְעִיֵּן לֹוֹמֵר דְּאֶדְרַבָּא מְסֻנְגִּיָּא זֹו מוֹכַח בְּהִיפּוּף דְּהָא אֲמַרִּינּוּן חֲדָא דְּפִסּוּלָה דִּיעֵבַד מִשְׁמַע הָרִי דְּמִשְׁמַעוֹת פִּסּוּלָה הוּא אֲפִילוּ דִּיעֵבַד וְאֵהֲכִי קְאָמֵר דְּבִאָמַת רְאִיָּה גְּדוּלָה הִיא שְׁהָרִי בְּאָמַת לְפִי הַמְסַקְנָא דְּמִשְׁנֵי פֶּאן בִּיחִיד פֶּאן בְּצַבּוֹר מוֹקְמִינּוּן לָהּ כַּר"י וְלֹא אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ דְּפִסּוּלָה אֵלָא לְכַתְּחִלָּה וּבִיחִיד וּמִתְנִי' דְּחַמְשָׁה בְּאִין וְכו' בְּצַבּוֹר מִתְנִיָּא וְנִמְצָא דְּאִיפָּא פִּסּוּלָה שְׁרוּצָה לֹוֹמֵר לְכַתְּחִלָּה וְהִכִּי נָמִי בְּמָה שְׁשִׁנִּינוּ נִקְטָם רֵאשׁוּ פִּסּוּל נֹוּכַל לְפָרֵשׁ דְּפִסּוּל רַק לְכַתְּחִלָּה פֶּן נִרְאִית פִּנְתּוֹ וְאִם הֶרְבְּנִים הִנּוּ"ל הִיוּ רוֹאִים דַּב"ק לֹא הָיָה לָהֶם לְהַקְשׁוֹת וּלְתַרְץ בְּזָה רַק לְבָאֵר דְּבָרֵי קִדְשׁוֹ הַנְּחַמְדִּים מְזַהֵב וּמְפִזֵּ וְהָרַב אֵהֵל יַעֲקֹב שֶׁם פֶּתַח דְּבָרָיו יֵאִיר וְהִכִּי אָמַר רַב פִּסּוּל בְּפָרֵק פִּיצַד צוּלִין דָּף ע"ז ע"ב אֲמַרִּינּוּן דְּפִסּוּלָה דִּיעֵבַד מִשְׁמַע עִי"ש וְהַמְרָדְכִי בְּרִישׁ פָּרֵק לוּלֵב הַגְּזוּל פֶּתַח בְּשֵׁם רֵא"ם דְּאֲשַׁפְּחוּן דְּתַנִּי פִּסּוּל בְּמַקּוֹם דְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר עַכ"ל קִיָּצֵר וְלֹא בִּיָּאֵר דְּעֵתוֹ אִם פִּנְתּוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל הֵרֵא"ם מְסֻנְגִּיָּא שְׁהִבִּיא שְׁאֲמָרוּ מְפֹרָשׁ דְּפִסּוּלָה דִּיעֵבַד מִשְׁמַע וְגַם הוּא לְפִי הַנְּרְאָה לֹא רְאָה בְּגוּף דְּבָרֵי הֵרֵא"ם וּדְבָרָיו בְּרוּרִים וּנְכוּנִים כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי בַּס"ד: גַּם מְעִינֵי מְאוּר עֵינֵינוּ הָרַב יֵד מְלֶאכִי נְעֻלְמוֹ דְּבָרֵי הֵרֵא"ם הַנְּ"ל שְׁפַתְבְּתִי בְּכֻלֵּי שְׁאָר פּוֹסְקִים אוֹת ה' דְּמִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵי הָרַב כְּנֵה"ג בַּח"מ ס' ז' הַגְּהוֹת הַטּוֹר אוֹת ד' שִׁישׁ חִילּוּק בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים בֵּין אֲמָרָם פִּסּוּל לְאֲמָרָם אִינוּ רְאוּי דְּפִסּוּל הוּא אֲפִילוּ בְּדִיעֵבַד וְאִינוּ רְאוּי פִּירוּשׁוֹ הוּא לְכַתְּחִלָּה וְשֶׁפֶן פֶּתַח הָרַב מוֹהֲרִיק"ש בְּתִשׁוּ' ס' כ"ו וְשִׁגְם הֵרֵא"ש בְּפָרֵק לוּלֵב הַגְּזוּל ס' י"ד פֶּתַח בְּשֵׁם הֵרֵאָב"ד (בְּדִין יִבְשׁ) דְּכָל מְקוֹם שְׁאֲמָרוּ פִּסּוּל דְּמִשְׁמַע אִפִּי' בְּדִיעֵבַד אִפִּי' בְּשַׁעַת הַדְּחַק פִּסּוּל וְשֶׁפֶן פֶּתַח הָרַב ט"ז בַּח"מ ס' ל"ב ס"ק כ"ב וְאַחַר כָּל זֶה סֵיִים וְאָמַר רַב וַיֵּשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה מִהַש"ס דְּפָרֵק פִּיצַד צוּלִין דָּף ע"ז ע"ב חֲדָא דְּפִסּוּלָה דִּיעֵבַד מִשְׁמַע עַכ"ל וְאַחֲרֵי הַמְּחִילָּה רַבָּה דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּאֶדְרַבָּא מְסֻנְגִּיָּא זֹו מִתְבָּאֵר דְּאִינוּן פֶּלֶל הַחֲלִטִי שְׁהָרִי בְּמַסְקָנָא מוֹקְמִינּוּן לָהּ כַּר"י וְשִׁלָּא אָמַר ר"י דְּפִסּוּלָה אֵלָא לְכַתְּחִלָּה וְכִמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הֵרֵא"ם כְּנֹז"ל וְהָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בַּח"ג דָּף ע"ג ע"ב פֶּתַח דְּפִשְׁט מִשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן פִּסּוּל הוּא אִפִּי' דִּיעֵבַד עִי"ש וְזֶה אָמַת וְנִכּוֹן שֶׁפֶן מִשְׁמַעוֹת הַלִּשׁוֹן מְסַתְּמָא אֲבָל וְדֹאֵי יֵשׁ גַּם כֵּן שְׁפִירוּשׁוֹ לְכַתְּחִלָּה וּמֵאִי דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי אִיזָה רַבְּנִים דְּנִקְטִי הִכִּי בְּכָל דְּוֹכְתִי לַעֲנ"ד צ"ע מְסֻנְגִּיָּא הַנְּ"ל וּמִדְּבָרֵי הֵרִיטְב"א שְׁהִבִּיא הָרַב קֶרְבֵּן נִתְנָאֵל בְּפָרֵק קַמָּא דְּסוּפָה עַל דְּבָרֵי הֵרֵא"ש בַּס' כ"ח מִתְבָּאֵר שְׁפוּבֵר שְׁפִסּוּלָה בְּכָל מְקוֹם הוּא דִּיעֵבַד שְׁפַתְבְּתִי הִכִּי סַפְכָּה בְּנִסְרִים ר' מְאִיר אוֹסֵר דְּלְכְאוּרָה מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן זֶה דְּאִינוּן אוֹסֵר אֵלָא לְכַתְּחִלָּה אֲבָל אִי אֲפֶשֶׁר לֹוֹמֵר כֵּן דְּהָא קְתַנִּי בְּבִרְיָתָא ר"מ פּוֹסֵל וְתַנִּי נָמִי סַפְכָּה בְּנִסְרִים וְכו' פִּסּוּלָה עַכ"ל וְכִינּוּן דְּמִשְׁמַעוֹת אוֹסֵר הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה אִם הָיָה סוּבֵר דְּבִלְשׁוֹן פִּסּוּל יִתְכֵּן לְפָרֵשׁ שְׁהוּא רַק לְכַתְּחִלָּה הָיָה לוֹ לְהַשׁוֹת מִתְנִי' וּבִרְיָתָא וְתַרְנוּיָהוּ אֵלְכַתְּחִלָּה אֵלָא מוֹכַח דְּסוּבֵר דְּאִין בְּמִשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן פִּסּוּל אֵלָא דִּיעֵבַד: הַמּוֹרֵם מְכָל הָאֵמּוֹר לְמַעְלָה דְּבַמִּשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן פִּסּוּל אִם הוּא לְכַתְּחִלָּה אוֹ דִּיעֵבַד בְּמַחְלֻקָתָהּ הוּא שְׁנוּי וְדַעַת הַסּוּבְרִים דְּמַסְתְּמָא מִשְׁמַעוֹתוֹ דִּיעֵבַד אֵלָא דְּגַם בְּלְכַתְּחִלָּה יִתְכֵּן לִשׁוֹן זֶה נִרְאִית עֵינְקֵר אַחֲרֵי שֶׁפֶן מִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵי הַש"ס שְׁהִבִּיא הֵרֵא"ם וְעַל דְּבָרֵי מֶרֶן הַב"י בַּח"מ ס' ז' (גְּבִי דִּינֵן אוֹהֵב וְשׁוֹנֵא) הַנְּ"ל מְצֵאתִי לְהָרַב גְּבַעוֹת עוֹלָם בַּס' י"ג שְׁהָאֲרִיף בְּמָה שְׁתַּפְּסוּ עַל מֶרֶן הֶרְבְּנִים מוֹהֲרֵא שְׁשׁוֹן וּמוֹהֲרֵש"ךְ שְׁנַעְעֵלֵם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַרְמְב"ם שְׁפַתְבְּתִי בְּהֵם לִשׁוֹן פִּסּוּל כְּנֹז"ל וְתַמָּה עֲלֵיהֶם דְּלִפִּי מַה שְׁמַבְינִים בְּדַעַת מֶרֶן שְׁפוּבֵר שְׁלִשׁוֹן פִּסּוּל

מורה דפסול אף בדיעבד הנה להם להקשות על מרן מגיה וביה דבסי' ז' פתב דין זה בלשון אסור וכו' דמשמע דוקא לכתחלה ואילו בסי' ל"ג פתב פל הפסולים לדין פסולים להעיד חוץ מאוהב ושונא שפשרים להעיד אעפ"י שפסולים לדין והוא כלשון הרמב"ם ומדנקט שפסולים לדין משמע בדיעבד נמי פסולים וגם תמה דלא יתכן לומר שכל פסול הוא דיעבד שהרי בפרק שני דיני גזירות הביאו כמה מעשיות דשמואל ודמר עוקבא וכינצא דליפא בהו איסורא לקצת מהפוסקים אלא מדת חסידות ואפ"ה אמרו פסילנא לה לדינא וא"כ כ"ש ששייך לומר פסול בדבר שיש בו איסור אף אם אינו אלא לכתחלה לכן פתב שפונת מרן היא דאי הנה נקיט הרמב"ם דוקא לשון פסול הנה מצינא לפרש דכוננתו דפסול אף בדיעבד וכדעת רבינו הטור אף שאין הכרח גמור לפי שלשון זה משמע הכי (דאינו אלא לכתחלה) ומשמע הכי (דפסול בדיעבד) אבל מדנקט לשון אסור שאין במשמעו אלא לכתחלה בהכרח לומר דגם מה שכתב במקום אחר לשון פסול כוננתו שאינו אלא לכתחלה ומתיישב בזה השגתם וגם קושיתו אלו תנרף דב"ק (מה שפתבתי אינו לשון הרב ממש רק פתבתי פן לפי מה שהבנתי בכוננתו עיין בדב"ק) וזה מסכים למה שפתבתי דמשמעות הלשון הוא דפסול בדיעבד ומ"מ יתכן על פי איזה הכרח לפרשו לכתחלה ולא אכחד שדבריו דחוקים לקוצר דעתי דאם נזכר מרן בו בפרק שהרמב"ם פתב במקום אחר לשון פסול בדין זה וכיון שמשמעות פסול הוא לפעמים גם לדיעבד יותר הנה נכון לפנוי שלא להמציא מחלוקת בין הטור והרמב"ם ולומר דמה שפתב הרמב"ם אסור כוננתו שגם בדיעבד אין דינו דין דוגמא לדבר מה שפתב הריטב"א הנ"ל (בד"ה גם) דאף דלשון ר' מאיר אסור הוא לכתחלה מ"מ משום דתני בבבביתא פסולה (שלדעתו נראה שלשון פסול הוא דוקא על דיעבד) הוצרך לפרש דאסור דאמר ר"מ הוא אף בדיעבד והכי נמי כדי שלא לחדש מחלוקת בין הפוסקים לא הנה רחוק לפרש דמה שפתב הרמב"ם אסור כוננתו שגם בדיעבד אין דינו דין ועיין לקמן בד"ה ובענייני ובענייני גט נמצא גם כן לשון פסול דהוי לכתחלה כמו שכ' הרב מקנה אברהם במהדורא בתרא אות חש"ן בשם הרשב"א בחידושו לגיטין דף ג' ע"ב דפסול הוי לכתחלה דפעמים קרי פסול כל שאינו יכול לגרש לכתחלה ושהביא ראיות וסמוכות וציין לעיין בדברי התוס' שם בד"ה דתנו (דמשמע דסברי דהוא דיעבד) עי"ש והרב שער אשר בשו"ת אה"ע סי' מ"א דף ח"ק ע"ג הביא מחלוקת הרבנים מוהרש"ך דמפרש פסול לכתחלה ומוהרי"ט חלק עליו דלשון פסול משמע דיעבד וכתב על זה ועיין להרשב"א בחידושו פ"ק דגיטין שבה מפורש בדבריו פדברי מוהרש"ך שכתב דפעמים קרי פסול כל שאינו יכול לגרש לכתחלה כדמשמע בפרק המגרש גבי ג' גיטין פסולים והא איפא גט ישן וכו' אלמא פל שלא יכול לגרש בו לכתחלה קרי גט פסול עכ"ל ולא ראו הרבנים דברי הרב פרי חדש באה"ע ז' סי' ק"ך סעיף י"ז (בד"ה איברא) שדחה הוכחת הרשב"א עי"ש ובשדי חמד ח"א בחלק אסיפת דינים במערכת גט סי' א' אות א' (בד"ה וראיתי) הבאתי תנרף דברי תשובת רב אהרן מדיין שהביא מכמה דינים בענייני גיטין שנאמר בהם לשון פסול והוא לכתחלה וכתב פן גם בשם תשו' הרב בית חדש ח"א סי' צ"ב דנמצא גם בתלמוד לשון פסול אלקתחלה (אין שו"ת הנ"ל מצוי אצלי) עי"ש בשדי חמד שבהיזה דברים מכוננים דבריו למה שפתבתי אנכי ההדיוט בזה גם מצאתי לידידי הגאון עמודי אש יצ"ו בסי' ב' אות ו' שהביא דברי הרא"ם בספר היראים הנ"ל ופירש דבריו

כמו שפתי בנתי ובהשמות הספר תמה על הרב קהלת יעקב שמקשה על הרא"ם ממקום שהוא עצמו הביא משם ראיה לדבריו ע"ש גם השגתי עתה ס' און אהרן לרבין חסידא בע"ס פפי אהרן וראיתי שם בדר"ס"ג אות ה' שהביא דברי הרב קהלת יעקב וכתב שהתוס' והרא"ש ריש פרק שני דחולין בד"ה השוחט כתבו דמ"ש בתוספתא דר"י פוסל בעוף עד שישיחוט הנרידיו היינו לכתחלה ותמה על מה שהקשה מסוגיניא דפרק פיצד צולין וכתב שגם הרבנים אהל ישירים ובס' נוי העמודים החדש (אין מצויים אצלי) המה ראו פן תמהו על הרב קהלת יעקב בזה: יט) היכא דחזינו דלמר מיבעיא ליה מילתא ולמר פשיטא ליה עבדינו כמאן דפשיטא ליה פן כתב הרב חשק שלמה בכלליו אות ל"א בשם הרמב"ן ועיין מה שפתי במ"ד בשד"י חמד ח"א בחלק אסיפת דינים מערכת גט סי' מ"ג אות ו' והלאה אם נאמר כלל זה בפוסקים וע"ע לדוד אמת סימן ט"ו אות כ"א הובא בבית מנוחה בדיני בדיקה על ידי תינוק אות י"ב ונ"ל תפסתי סברת הרב תרומת הדשן פי מוהר"י מיניץ בלשון שמה אמרה ע"כ והוא לקולא ע"ש.

ומצאתי להג' חקרי לב בזכרונותיו שפספסו ישרי לב במערכת הלמ"ד אות ל"ו שפתי כלל זה בשם מרן פספסו משנה בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ז"ך ולי ההדיוט במחכתה"ר אינו מוכרח שהרי כתב דלא שבקינן פשיטותיה דרב פדא ועבד עובדא מפני ספקו של ר"י וא"כ אפשר שפונתו היא רק בצרוף מאי דעבד עובדא ומעשה רב אבל לא בעלמא ומה שפתי עוד בשם מוהריק"ו להלכות שגגות בכ"י דאם המסנפק הוא אחרון ליתיה להאי כללא נעלם מהם שפן פתי הרמב"ן לדעת הרי"ף וכן הריטב"א ונמק"י ושה"ג שהבאתי במערכת גירושין הנ"ל ועיין במה שרשמתי בשד"י חמד ח"א בחלק הפללים במערכת ה"ה אות קי"ג ומה שהקשה על הפלל ממאי דפסקו הפוסקים בקידושין ט"ן ע"ב פרב דהוא ספק אי תנאה הוי אי חזרה ולא כשמואל דפשיטא ליה דתנאה הוי י"ל דלא נאמר כלליו אלא במידי דלית לן הכרע מפלגא אחרניא מה שאין פן בהאי דכללא דהלכה פרב באיסורי קאי אאיסדו.

והמעין שם בדברי הראשונים יראה שפתי טעמוה ועוד סוגין בעלמא הכי דספק הוא אי תנאה הוי או חזרה וכו' ע"ש ומה שתירץ הרב דהיכא דפליגי בפירוש מילתיה דתנא ליתיה להאי כללא נראה שרוצה לומר דהיכא דפליגי בפלוגתא דתנאי פי התם דרב פרבנו ושמואל פרבי ליתיה להאי כללא (דהא התם לא נחלקו בפירוש מילתיה דתנא כיע"ש) ואין בזה טעם ומעין כלליו עיין להרב לחם משנה סוף פרק ג' מהלכות עבודת יוה"כ דכי פליגי הש"ס והירושלמי בסברת ר' יוחנן לא שבקינן מאי דאמר ר' אלעזר בבירור משום מאי דמספקא לן בסברת ר"י ע"כ והביא דבריו הרב יז מלאכי סוף אות תקע"א.

ועיין בשו"ת בית יהודה אה"ע סי' ח"י לא שבקינן ונדאו של הא"ז מפני ספקו של התה"ד. ועיין בב"י יו"ד סי' שצ"ט (סוד"ה פתי בה"ג הלכה למעשה) ואעפ"י שפתי הנמק"י שהמפרשים נסתפקו וכו' לא שבקינן פשיטותא דהרמב"ם והרמב"ן משום ספק דידהו.

ובראש משביר ח"ב סי' ס"ט דף צ"ב ע"ג לא שבקינן פשיטות הרשב"א משום ספק של הר"ן ובדברי מנחם סי' תס"ח אות ב' בשם הרב ב"ד סי' תצ"ז דף קל"א לא שבקינן מאי דסברי התוס' בהחלט מפני מה שפתי הר"ן בדרה אפשר.

ובנוֹדַע ביהודה מהדורא קמא יו"ד סי' ל' לא שְׁבָקִינוּ מאי דְפָשִׁיטָא להמג"א בְּשָׁבִיל סְפָקוּ
שֶׁל הַשָּׁ"ךְ וְצָרִיךְ לַעֲיִן בְּגוֹף הַתְּשׁוּ' שְׁרַשְׁמְתֵי בְּשָׁדֵי חֶמֶד ח"א בְּחֻלְק אֲסִיפַת דִּינִים
מְעַרְכַת גַּט סי' ל"ה אוֹת ל"ד וְעֵינָן שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"א סי' קס"ז הוֹבָא בַּפ"ת ח"מ סוּס"י
רס"ב אֵין סְפָקוּ שֶׁל הַסַּמ"ע מוֹצִיא מִיַּד וְדָאוּ שֶׁל הַרְמ"א.

וּבְהַשְׁמָטוֹת שְׁבַסְפָּר יָפָה עֲנָף בְּדָף צ"ה ע"ד (בְּאוֹת סָפָק) כְּתַב אֵין סְפָק שֶׁל פּוֹסֵק אֶחָד
מוֹצִיא מִיַּד וְדָאוּ שֶׁל פּוֹסֵק אַחֵר וְהִיכָא דְרָאָה אַחֲרוֹן דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹן וְנִסְתַּפֵּק אִם מוֹצִיא
ע"ל בַּהֲל' קו"ל וּבְדָף ח"מ סי' ט"ז לֵב מְבִין דָּף רי"ב ע"ד ע"כ ועי"ש בְּגוֹף הַסְפָּר דָּף
ס"א אוֹת ט"ו שְׁאַחֵר שֶׁהֵבִיא מ"ש בְּחֻשְׁק שְׁלֵמָה דָּאָם פּוֹסֵק אֶחָד מִסְפָּק"ל וְכו' אֵין סְפָק
מוֹצִיא מִיַּד וְדָאוּ כְּתַב וְהָרַב חס"ל ח"ב סי' ל"ה כְּתַב דֵּהתו"ח סי' קל"ז חוֹלֵק עַכ"ל וְאֵין
מְצוּי אֶצְלֵי לְרֵאוֹת דב"ק דָּאוּ יַחְלֹק בְּכָלֵל זֶה דְלִפִּי מַה שְׁרַשְׁמְתֵי נִרְאָה דְכָלֵל זֶה שְׁרִיר
וְקִים וְכֵן מְצִאתִי לְהַגָּאוֹן מִןפְּלֵא בְּדוֹרוֹת שְׁלֵפְנִינוּ בְּסִפְרוֹ (שְׁנַדְפֵס בְּזַמְנָנוּ) תְּשׁוּבַת שְׁמוּאֵל
בְּסִי' ח' דָּף ל"ג ע"ג בְּסוֹפּוֹ שְׁכַתֵּב דְּכָלֵלָא הוּא בְּש"ס וּפּוֹסְקִים גְּבִי פְּלוּגְתָא כָּל הִיכָא
דְּלֵאֶחָד פְּשִׁיטָא לִיהַ לְהַקֵּל וּלְאַחַד מְסַפְקָא לִיהַ דִּין הוּא לְהוֹרוֹת כְּמָאן דְּפְשִׁיטָא לִיהַ לְהַקֵּל
עַכ"ל וּמִיָּרֵי בְּדִין אֶחָד שְׁלֵהַרְמָב"ם מְסַפְקָא לִיהַ וּלְהַרְשֵׁב"א פְּשִׁיטָא לִיהַ לְקוֹלָא עי"ש
וְכֵן כְּתַבְתִּי אֲנִי הַדָּל בְּקוֹנְטְרַס הַפְּלָלִים בְּמַעַרְכַת הַפ"ךְ אוֹת ק' (בד"ה וְהִנֵּה לְשׁוֹן
הִירוּשָׁלַיִם) בְּפְלוּגְתָא דְּבִירוּשָׁלַיִם עי"ש: כ) וְנִרְאָה לִי כְּשֶׁפּוֹסֵק אֶחָד מְבִיא דְּבָרֵי פּוֹסֵק
אֶחָד וְאוֹמֵר אַחֵר כִּף אֵיזָה דְּבָר בְּלְשׁוֹן זֶה אֵינּוּ חוֹלֵק עָלָיו אֶלָּא מְפָרֵשׁ דְּבָרָיו אַבְּל כְּשֶׁאוֹמֵר
וְלִי נִרְאָה הוּא לְחֻלְק עָלָיו כֵּן כְּתַב הָרַב מְנַחֵם זְכוּרֹן נר"ו דָּף צ"ה אוֹת ל"ז בְּשֵׁם הַרְבַּנְיִם
שְׁ"ךְ ח"מ סי' מ"ב סק"ד וְתְשׁוּ' כְּנֵה"ג סי' קצ"ב וּמִשְׁמַע שְׁכֵן דָּרָךְ כָּל הַפּוֹסְקִים זֹאת
הֵיטָה לִי לְדַקְדָּק בְּדְבָרֵי מֶרֶן הַחֲב"ב בְּשָׁדֵי חֶמֶד ח"א בְּחֻלְק הַפְּלָלִים מְעַרְכַת הָאֵל"ךְ אוֹת
צ"ה עי"ש.

אִךְ מִדְּבָרֵי הַגָּאוֹן יָד מְלֵאכֵי בְּכָלֵי הַרִיב"ה אוֹת י"ג נִרְאָה שְׁכָלֵל זֶה נֶאֱמַר עַל הַרִיב"ה
וְאֶפְשָׁר שְׁשָׁאָר פּוֹסְקִים אֵין מְדַקְדָּקִים בְּזֶה. וְהִנֵּה הַשָּׁ"ךְ הַנָּ"ל עַל דְּבָרֵי הַרִיב"ה מִיָּרֵי
אִךְ שׁו"ת כְּנֵה"ג הַנָּ"ל וּמְכַתֵּב מְאַלְיָהוּ שְׁצֵינָן בִּיד מְלֵאכֵי אֵין מְצוּיִים אֶצְלֵי לְרֵאוֹת בְּמֵאֵי
קְמִירוֹ שׁוֹב אַחַז"ר רְאִיתִי בְּס' בֵּית אֶהֱרֹן לְהָרַב מֵהַר"א קְרִיסְפִין בִּי"ד דָּף מ"ז ע"ב
דְּנִרְאָה קֶצֶת דָּגָם בְּתְשׁוּ' כְּנֵה"ג הַנָּ"ל בְּדְבָרֵי הַרִיב"ה הוּא דְקֶאֱמַר הַאי פְּלָלָא וְעוֹד כְּתַב
שָׁם לְהַכְרִיחַ דְּלֵא נֶאֱמַר פְּלָל זֶה בְּדְבָרֵי רַבֵּי הָאֲחֲרוֹנִים (מֵר קַעְסִיק בְּדְבָרֵי הָרַב פְּרִי
חֻדָּשׁ וּמִשְׁמַע דְּכָלֵל זֶה לֹא לְבַד עַל הַרִיב"ה הוּא) וְא"כ אִף אֵי נִימָא דְכָלֵל זֶה נֶאֱמַר גַּם
בְּדְבָרֵי שְׁאָר פּוֹסְקִים מְתִינִישׁב מַה שְׁדַקְדָּקְתִּי בְּמַעַרְכַת הָאֵל"ךְ הַנָּ"ל וְק"ל וְעֵינָן בְּכְנֵה"ג
יו"ד סי' קכ"ג הַגְּב"י אוֹת ס"ז שְׁנִרְאָה בְּעֵלִיל שְׁחוֹלֵק עַל דְּבָרֵי מֶרֶן הַב"י וְכְתַב בְּלְשׁוֹן
וְנִרְאָה לִי וְלֹא כְּתַב וְלִי נִרְאָה: כא) וְכְתַב פְּלוּנֵי מִשְׁמַע דָּאוּ חוֹלֵק עַל סְבָרָא קְמָא וּפְלוּנֵי
כְּתַב מִשְׁמַע שְׁחוֹלֵק כֵּן כְּתַב מֶרֶן הַחֲב"ב הֵבִיאוּ דְּבָרָיו הַרְבַּנְיִם יָד מְלֵאכֵי בְּכָלֵי שְׁאָר
פּוֹסְקִים אוֹת כ"ה וּמִשְׁק בֵּיתִי בְּכָלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹת ד"ן וְהָאֵרִיךְ בְּזֶה בְּסִתִּירַת דְּבָרֵי מֶרֶן
עי"ש וְלֹא רְאִיתִי שְׁהַזְפִּיר דְּבָרֵי מֶרֶן הַב"י ח"מ סי' קע"ו סכ"ו דְּמַמָּה שְׁכַתֵּב הַרִיב"ה
וְא"א הָרֵא"ש כְּתַב בְּתְשׁוּ' וְכו' דְּחוֹלֵק עַל הַרְמָב"ם וְלִפִּי מַה שְׁכַתֵּב בְּבִדְק הַבֵּית שָׁם אֵינּוּ
חוֹלֵק וְעֵינָן לְהָרַב מוֹהֲרִיט"ץ סי' קל"ה דָּף קי"ב ע"א (ד"ה וּמַעֲתָה) וְעֵינָן עוֹד לְמֶרֶן הַב"י
יו"ד סי' ט"ל קְרוֹב לְסוֹפּוֹ (ד"ה וְלְשׁוֹן רַבֵּינוּ אֵינּוּ מְכַוֵּן) וְכָף הִנֵּה לִיהַ לְמִימַר כְּתַב א"א
הָרֵא"ש וְכו' וְעֵי"ש לְהָרַב יָד דָּוִד אוֹת ל"ו וְעֵינָן לְהָרַב מְגוֹן גְּבוּרִים סי' ג' דָּף פ"ד ע"א

הביא דבריו הרב מנחת זכרון דף ט"ן אות כ"ה ולקרב נהר שלום סי' ת"ן אות ג' ולקרב הפרישה בח"מ סי' ל"ה אות ט': (כב) לכולי עלמא או לדברי הפל פשפוטב אינה פוסק פונתו שאין בו מחלוקת פלל אע"ג דבלישנא דש"ס דאמר דכ"ע אמרינן דלאו דוקא מ"מ לא נכון לומר פן על רבנו בתראי וכל שפן על הרב מוהריב"ל והוא אחרון ובתרא טובא פן פתב מרן חיד"א ביעיר און מערכת הפ"ף אות ב' ועיין למרן החבי"ף בסמיכה לחיים דף ע"ט ע"ג שפירש דברי מרן הב"י שפתב לשון זה (לכולי עלמא) דלאו למימרא דליפא מאן דפליג בהא אלא משום דשלישת הרועים שפיתו נשען עליהם סברי הכי הוי לדידיה שפיר כ"ע והני מילי דמר מרן חיד"א מילי דסברא נינהו ואם פן מוכח דלילא זה פשפוטב מרן הב"י לשון זה משמעוהו שאין שום חולק בזה והרב מקנה אברהם במהדורא ב' אות דק ל בשם הרב משנה למלך בפירק ב' מהלכות קרבן פסח דין י"ג כ' דמה שפתב רש"י כ"ע מודו לאו דוקא ואין מזה ראיה לרבנו בתראי פמרן ומוהריב"ל שוב עינתי בדברי המשל"מ הג"ל וראיתי שמה שפתב דלשון כ"ע קאי על שתי הפתות אינו על דברי רש"י אלא על דברי הש"ס גיטין מ"א ע"ב והקשה לו בפירש"י שם דהיכי קאמר דכ"ע ומתרץ דאינו אלא לשתי הפתות עי"ש ודברי הרב מקנה אברהם אחרי המחילה רבים אינם מדוקדקים (ובקונטרס הפללים מערכת הפ"ף אות ח"י פתבתי בכלל זה בס"ד עי"ש): (ג) נכון לעשות פשפוטב פוסקים לשון זה הנה משמע לי דהוא מצד חומרא ולא מדינא ולעפובא אף ראיתי להרב שלחן גבוה בכלליו אות ג"ן שפתב אין לדקדק מלשון נכון שפוטב פוסקים דדוקא לכתחלה ולא דיעבד מוהר"י קולון שרש ט"ל כנה"ג אות פ"ג ע"כ וספרים הללו אין מצויים אצלי לראות דברי קדשם: (כד) הנה אומר פשפוטב פוסקים סברת אינה פוסק בלשון הנה אומר ר' פלוני או הנה אוסר הנה מתיר וכינצא הנה בשדי חמד ח"א במערכת ה"ה אות ח"ק הבאתי דברי רבני האחרונים דתפסו לכלל מוחלט דמשמעוהו לשון זה הוא דלכתחלה הנה סובר אותו פוסק פן אכל לא עמד בסברתו ונזר בו ואם פן אם אמרו על פוסק פלוני שהנה אומר שדבר פלוני מותר גבין שדעתו דאסור וכן בהיפך ואני ההדיוט תמהתי עליהם והבאתי מקומות רבים שמתבאר מהם שאף בדברים שדעתם פן באמת מביאים הפוסקים סברותיהם בלשון הנה אומר וכינצא עי"ש באורף ועתה מצאתי בזכרונותי מימי חרפי שצינתי בזה הלשון הנה אומר אם משמעוהו לשון זה הוא שלא עמד הפוסק בסברתו עיין תוס' בחולין דף קי"ב ד"ה ונדגים (והר"י מאורלינאס הנה אומר) ובדברי הר"ן שם (בד"ה והרב ר"י הנה אומר) ובכתובות דף ס"ט ד"ה ואישתיק (מפאן הנה רגיל ר"ת ובדברי הרב חשק שלמה בס"י י"ז הגב"י אות יו"ד) ובמסכת ביצה דף י"א ד"ה מערים (הר" שמואל הנה אומר) ובסנהדרין ריש דף פ' (תוף ד"ה בשור).

ומטעם זה הנה אומר ר"ת) ובקרא"ש פ"ק דפסחים סי'ד' ובסי' יו"ד ובפ"ק דחולין סוס"י י"ט ובפירק פל הבשור סימן ל"ד (והרש"ל ביש"ש שם סי' ע' הבין מדברי הר"א ש דפוסק פריב"א) ובטור א"ח ססי' י"א (וא"א לא הנה מדקדק) ובסוס"י ל"ד וסי' רט"ז ובסוס"י רל"ב וסי' תרע"א והרמ"א הנה מדקדק להניחה למעלה מג"ט) ובסי' תרע"ג (והרמ"מ לא הנה מדליק) ולמרן הב"י א"ח סי' רל"ב (ד"ה והרי"ף) ובריש סי' תרע"ג (שמוהר"ם הנה רגיל) וביו"ד סי' פ"א (ד"ה טרפה) ובסי' קכ"ג (ד"ה והתמד) ובסי' ש"ה (ד"ה מ"ש ור"י הנה מסתפק) ובש"ע סי' ת"ס ס"ב (קרא"ש הנה משתדל) ובנהגות מרדכי בגיטין

אות תס"ז ולה"מ בהלכות מלוה פ"ט הלכה ז: כה) אין להפוסקים לפרש טעמא דקרא מלבם ולהוציא דין מכח אותו טעם שהוא דלא כמסקנא דגמרא פן פתב הרב תוי"ט בריש ס' פלפלא חריפתא הביא דבריו הרב יד מלאכי בכללי הרי"ף אות ז וכיוצא לזה עיין בתוס' יו"ט בפרק ד' דמס' שביעית משנה ד' ד"ה (אין קוצרין) שפכת על דברי הרמב"ם ותמיהני למה הפנים עצמו לפרש טעם אחר ממ"ש בגמרא וכו' דבפסקי דינים אין לנו אלא מה שאמרו חכמי הגמרא פי בלי ספק שעל פי הטעם ישפנה הדין ע"כ ועיין להרב הפרד"ס בס' אות היא לעולם ח"ב דף ק"ו ע"ג ומעין זה תמה בחידושי הגרשונני ליו"ד סי' ש"ה על דברי הרב הלבוש בסי' שכ"א ס"ו ויגעתי ולא מצאתי דרוש זה ואין לבדות מלבנו דרושים פאלו ולעקור הפלל דשלוחו של אדם פמותו עכ"ל: כו) אין לפסוק דין אלא בראיות ברורות מלונבות ומחונרות ומתוך פשטי הסוגיא וריקטא דשמעתא ולא מתוך הדקדוק מוהר"י וניל סי' קס"ד הביא דבריו הכנה"ג פן פתב הרב שלחן גבוה בכלליו אות מ והרב באר מים חיים בחאה"ע דף ל"ז ע"ג הביא דברי מוהר"י הג"ל והביא גם דברי הרא"ם בח"א סי' מ"ז מי היא שיכניס ראשו להתיר איסור באלה החילוקים שמשלק מדעתו אם לא בראיה ברורה הלא המתיר אינו יכול להתיר אלא בראיה ברורה ע"כ וכן פתב בשמם הרב אהל יעקב במערכת האל"ף אות י"ג ועיין להרב פתח הדביר בח"ג דף צ"ז ע"ב ולמרון החבי"ף בספר חקקי לב דף ד"ן ע"ג: כז) אין הפוסקים יכולים לחלק חילוקים מדעתם בלתי סוף וראיה ובאיזה ענין אפשר לחלק עיין להרב יד מלאכי בכללי שאר פוסקים אות א' ולמרון החבי"ף בספר נשמת כל חי ח"ב דף ג' ע"ב ודף מ"ט ע"ב ובספר חיים ושלום סוס"י מ' ועיין להרבנים באר מים חיים דף ל"ז ע"ג תפארת אדם בשו"ת א"ח סי' ט' והובאו דבריו בספר פתח הדביר ח"ג דף צ"ה ע"ד: כח) כשמשיטים הפוסקים איזה בעיא במידי דרבנן דלא איפשיטא או דאיפא פלוגתא בש"ס ולא איפסק הלכה אם דעתם להקל או להחמיר ראיתי למרון הב"י דמחלפת שיטתו בזה עיין בא"ח סי' י"ב (סוף ד"ה ומ"ש רבינו גפי) שפכת דהרי"ף והרמב"ם נקטי לקולא מדהשמיטהו עי"ש גם בסי' י"ש (ד"ה אין מוקצה לחצי שבת) פתב בשם הרא"ש דמסתברא דנקטינן לקולא בשל סופרים ולכך לא הביאה הרי"ף ואילו בסי' תקט"ז פתב בשם הר"ן גפי בעיא דשלישה מינים בתלתא גברי דלא איפשיטא ובה"ג פסקה לחומרא וכן נראה דעת הרי"ף שהשמיטה וצ"ע למה ע"כ הרי דמדהשמיטה משמע ליה דדעתו למיזל לחומרא גם בסי' תקל"א (סוף ד"ה אין מגלחין) גפי בעיא דאמן שאבדה לו אבדה בערב הרגל דלא איפשיטא פתב בניי פיון דלא איפשיטא אזלינן לחומרא וכן נראה שהוא דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם שהשמיטה וכו' ויש לתמוה וכו' למה לא פסקיה לקולא ע"כ וצ"ע פעת (כמדתה לי שעמדתי בזה במקום אחר): כט) אם איתא להאי חידושא לא הוה שתקי קמאי מינה אמרינן עיין פרח משה אהרן ח"ב סי' ח"י דף מ' ע"ב פן פתב הרב חשק שלמה בכלליו אות ע"ח ספר התורה הגה אין מצוי אצלי אף הפלל הגה ראיתי פי אשרוהו וקיימוהו הרבנים הגדולים הרא"ם ומוהראנ"ח ומוהרשד"ם ודכונטיהו וגם כל רבני אחרונים הבאים אחריהם סברי וקבילו הדין פללא וארשום פה אשר ראיתי מדברים בזה עיין להרבנים שלחן גבוה בכלליו אות מ"ה ונו"ן יד מלאכי בכללי שאר הפוסקים אות א' וכ"ט אהל יצחק בשו"ת א"ח סי' א' אהל יעקב במערכת האל"ף אות י"ד באר מים חיים בשו"ת אה"ע דף ל"ז ע"ג צפיתת בדבש דף

קמ"ו ע"א וקס"ח ע"ג פתח הדביר ח"א דף קס"ו ע"ג מ'גן גבורים דף כ"ח ע"ד מ'רן החבי"ב בשו"ת בעי חיי ח"מ ח"א סי' ס"ו ומ'רן החבי"ב בספ'ריו במקומות רבים הזכיר כ'לל זה עי'ן ב'נשמת כל חי ח"ב דף נ"ו ע"א ומ"ט ע"א וב' ע"ד וב'חקקי לב ח"א דף ל"ח ע"ד ודף קי"א ע"ג וחי'ים ושלום דף צ"ג ע"ג ולב חיים ח"ב סי' פ"ח (ד"ה וזה ראי'תי) ולפי שלכאורה כ'לל זה הוא קצת תמוה דאם כן לא ש'ב'קת חיי ל'כל פוסק ש'י'חדש אי'נה חידוש שלא ה'נזכר בגמ'רא או בפוסקים שקדמוהו דמי ש'ירצה להכחיש החידוש ההוא בלתי טעם וראי'ה יאמר אם איתא לחילוק זה לא הוא שתיק תלמודא מי'ניה ודבר זה יש'תקע ולא יאמר ש'הרי לא בא בתלמוד א'חד מני א'לף ממה ש'חידשו הפוסקים והפל מ'קנבל א'צלנו כ'מו ש'אמרם משה רבינו ע"ה מפי הגבורה וכ'מו ש'כתב מ'רן החבי"ב ב'בעי חיי ש'ם ל'כן א'עתיק בס"ד אי'נה חילוקים ש'ראיתי ד'רף לימודי בדברי הפוסקים ב'זה (ו'דע דממה ש'כתב בס' חקקי לב דף ל"ח וחי'ים ושלום ה'נ"ל נראה ש'הבין ב'דעת מ'רן החבי"ב כ'בע"ח ה'נ"ל ש'חולק על גוף כ'לל זה וא'תרי המח"ר נראה דאינו כן א'לא ש'הוא מ'חלק דלא נ'אמר כ'לל זה כ'כל מקום כ'מו ש'אכתוב באות ש'אחר זה בס"ד ומה ש'צי'ן למה שכ' ב'נשמת כל חי ח"ב ה'נה ב'דף מ"ט ע"ב מ'בואר נגלה דאינו כ'לל זה מ'נספ'ם וכן ב'לב חיים ה'נ"ל ויש לי פ'קפוקים בדב"ק ול'א מ'צי'נא לאיש'תעו'ני מ'ידי פי ה'נהו ספ'רי ד'בי רב די ר'שים ה'תם לא ש'כיחי ג'באי ל'מיהב ע'ל'יהו ד'עמאי ל'מסבר מ'לתי'הו ד'רב'נן קדישי ב'זה) ועי'ן עוד כ'לל זה פתח הדביר ח"ג דף ש"ד ע"ב כ'ל חיים ה'נד"מ דף ט"ו ע"ג ל) לא א'מרי'נו אם איתא לה'א לא ה'ו ש'תקי וכו' א'לא ב'דומה למה ש'אמרה ה'רי"ף (מארי'ה דהאי כ'ללא) ב'פרק האשה ש'הלה ב'עלה ל'מדינת ה'ים על ד'ברי רב יהודאי ג'און ב'שומרת י'בם ש'נשאת ב'לא ח'ליצה ד'אם ה'יו לה ב'נים שלא ת'צא ד'הדבר ז'ר מ'חמת הסברא ומה ג'ם דאיכ'א ר'ב'נו'תא א'תרי'ני ש'כתבו ה'יפ'ף ד'בריו ועוד ד'מצי'נו ב'ירו'שלמי ה'יפ'ף ד'בריו ואי ש"ס דילן ה'נה סבר דלא כ'הירו'שלמי לא ה'נה ש'תיק מ'לא ש'מועי'נו חידוש ג'דול כ'זה וא'ר הרב מוהריב"ל ש'נש'תמש כ'לל זה הוא ב'כגון זה כ'ן כתב מ'רן החבי"ב בשו"ת בעי חיי ח"מ ח"א סי' ס"ו ו'הרב ג'ט פ'שוט ב'קונטרס הפ'ללים סי' ד' כתב ע'דיפ'א מי'נה ד'אפילו ב'דבר ש'יש ל'גמ'ם על אותו חילוק מ'מש'מעו'ת הגמ'רא או הפוסקים או מסברא א'מרי'נו ד'מסתמ'א פ'ליגי ע'ליה (א'לא ד'כיון ד'לא ח'לקו ע'ליו ב'הד'יא חיי'שי'נו להחמיר ב'איסור א'שת איש) א'בל אם הוא ח'לוק נ'כון ו'טעמ'א ד'מסתבר ואי'ן לו ס'תירה מד'ברי הגמ'רא והפוסקים א'פילו מ'דיוק א'מרי'נו ד'מסתמ'א כ"ע מ'ודו ל'יה ע"כ ו'הרב מוהר"ש פ'רימו כתב ד'בדין הי'נצ'א מ'היק'ש או מסברא לא א'מרי'נו אם איתא וכו' עי'ן כ'לל זה לה'רב'נים א'הל י'עקב ב'מע'רכת ה'א'ל"ף אות י"ד צ'פ'יחת ב'דב'ש דף קס"ח ע"ג נ'שמת כל חי ח"ב דף מ"ט חקקי לב דף ל"ח ע"ד חיים ושלום דף צ"ג לב חיים ח"ב סי' פ"ח ח'שק ש'למה כ'לל'יו אות ס"ז י'ד מ'לאכי כ'ללי ש'אר הפוסקים אות ב': לא) לא א'מרי'נו אם איתא לה'אי לא ה'ו ש'תקי מי'נה א'לא אם בא להוציא דין ה'פ'ף ג'זרת ה'דין ה'אמור בגמ'רא וח'ילק אי'נה חילוק א'בל מי ש'מפ'רש ד'לאו ד'וקא ק'אמר א'לא כ'לל אין זה ש'תיקה ד'סמכו על ה'מבינים וכו' כ'ן כתב ה'רב פמ"א ח"א סי' ד' דף ח' ע"ב ה'ביאו ד'בריו ה'רב'נים א'הל י'צחק בשו"ת א"ח סי' א' וא'הל י'עקב ב'מע'רכת ה'א'ל"ף אות י"ד וצ'פ'יחת ב'דב'ש דף קס"ח ע"ג ופתח הדביר ח"א דף קס"ו ע"ב וב'ח"ג דף ש"ד ע"ב לב) לא א'מרי'נו אם איתא לא ה'ו ש'תקי א'לא ב'דבר ש'מצי'ו ו'נהו ו'רגיל א'מנ'ם ב'דבר ש'חידשו הא'חרונים והמציאו המציאה מ'חודש'ת ליתא לה'ר

פְּלֵא וְעַל פִּיּוּצָא לְזֵה אָמְרוּ רַאויָה הֵימָה פְּרִישַׁת נְחִלוֹת וְכוּ' פֶּן פְּתַב הָרַב גִּנַּת וְרָדִים אַה"ע פְּלֵא א' סִי פ"ג עֵינִן לְהַרְבָּנִים יָד מְלֹאכֵי בְּכָלְלִי שְׁאָר הַפּוֹסְקִים אוֹת כ"ט נִשְׁמַת פֶּל חֵי ח"ב דָּף כ"ו (ד"ה גַּם) חֻקְקֵי לֵב ח"א דָּף קי"א ע"ג צְפִיחַת בְּדָבָשׁ דָּף קמ"ו ע"א פְּתַח הַדְּבִיר ח"א דָּף קס"ו ע"ד: לֵג) לֹא אָמְרִינָן אִם אֵיתָא וְכוּ' פְּשְׁתָּא אִמְרַן וּמְחַדָּשׁ הַדִּין הַהוּא הוּא פּוֹסֵק מְפֻנְרָסָם פֶּן פְּתַב מְרָן הַחֲבִי"ב בַּכְּנֵה"ג ח"מ סִי פו"ר אוֹת ה' הִבִּיא דְבָרֵי מְרָן הַחֲבִי"ף בְּנִשְׁמַת פֶּל חֵי ח"ב דָּף מ"ט ע"ב (וְשֵׁם ע"ג פְּתַב דְּהָרַב פ"מ פְּתַב פֶּן עַל הָרַמְבַּ"ן דָּאָם אֵיתָא וְכוּ' וּמָה שְׁפָתַב הָרַב יָד מְלֹאכֵי בְּכָלְלִי שְׁאָר פּוֹסְקִים אוֹת א' בְּשֵׁם שׁו"ת פ"מ הִיא תְּשׁוּבַת הַכְּנֵה"ג) וְדָף פ"ד ע"ד וְעֵינִן פְּתַח הַדְּבִיר ח"ג דָּף ש"ד ע"ד: לֵד) פּוֹסֵק שְׁפוֹתֵר דְבָרֵי מְמָקוֹם לְמָקוֹם עֵינִן לְהָרַב זָכַר דְּבָר בְּדָף ע"ו אוֹת כ"ג בְּשֵׁם מְרָן הַחֲבִי"ף בַּס' סְמִיכָה לְחַיִּים וְנִשְׁמַת פֶּל חֵי וְחֻקְקֵי לֵב דְּלֹא עֲבָדִינָן עֵינֵקֵר לֹא זֶה וְלֹא אוֹתוֹ לֹא לְהַקְלֵל וְלֹא לְהַחְמִיר וְגַם בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אֵין לְעֲשׂוֹת עֵינֵקֵר פְּאַחַד מֵהֶם עי"ש.

וְעֵינִן עוֹד בְּסִפְרֵי חַיִּים וְשְׁלוֹם סִי כ"ב דָּף מ"ה ע"א וְהָרַב יִשְׁמַח לֵב נר"ו בְּחֻלְקָא ח"מ דָּף י"ט ע"ב פְּתַב דְּהַגַּם שְׁבַסְפֵּר סְמִיכָה לְחַיִּים וְנִשְׁמַת פֶּל חֵי פְּשִׁיטָא לִיהָ דָּאֵין לְצַרְף סְבָרְתוֹ וְתַמָּה עַל הַגָּאוֹן חֻקְרֵי לֵב שְׁפוֹבֵר דִּיכּוֹל לֹמֵר קי"ל גַּם בְּכִי הָאֵי גִּוּוֹנָא מְצִיָּאָה מְצָא חַיִּים נר"ו דְּמְרָן הַחֲבִי"ף עֲצָמוֹ בְּתְּשׁוּבָה כִּי בָּאָה בַּס' מִים קְדוּשִׁים דָּף ב"ן ע"א פְּתַב דְּמְצָא מְסִייעִים לְסְבָרְתָא הַג' חק"ל וְהֵם הַרְבָּנִים לֵב שְׁמַח וּבְעֵי חַיִּי וְצֵינִן שְׁמ' ס' אֲנֵרַח מְשֻׁפֵּט וְשִׁפְתָא הֵיָם וְאֵין גַּם אַחַד מְצוּי אֲצִלֵי לְרֵאוֹת דַּב"ק.

וְעֵינִן לְהָרַב בִּישְׁרֵי לֵב בְּחֻלְקָא ח"מ מְעַרְכַת הַקּו"ף אוֹת כ"ד בְּשֵׁם הָרַב רַב בְּרַכּוֹת וּמָה שְׁפָתַב עַל דְבָרֵי הָרַב הַמְּגִיָּה נר"ו שְׁמ' וּלְפִי הָאֵמֹר לֹא נִפְלְאָתָא הִיא לְצַרְף סְבָרְתָא הַגָּאוֹן מַס' הַמְּלֵךְ וְעַל פֶּל פְּנִים מָה שְׁפָתַב הָרַב הַמְּגִיָּה דְאֵילוֹ הֵיָה רוֹאָה מָה שְׁפָתַבו הַפּוֹסְקִים דְּפוֹסֵק שְׁפוֹתֵר דְבָרֵי לֹא יִצְטָרֵף סְבָרְתוֹ לֹא הֵיָה פּוֹתַב פֶּן עי"ש אֵינוֹ פְּשוּט לֹמֵר פֶּן וְעַתָּה נִדְפַס סִפְרָא פֶּל הַחַיִּים לְמְרָן הַחֲבִי"ף וְעֵינִן בְּדָף כ"ה אוֹת ג' וְשֵׁם אוֹת י"ב נִרְאָה הַסְּפָמַת דְּעַתוֹ שְׁלֹא לְצַרְף עי"ש.

וְהַרְה"ג הַחֲרִיף יצ"ו בַּס' שְׁעָרֵי רַחֲמִים בְּחֻלְקָא אַה"ע"ז סִי יו"ד דָּף י"ט ע"ג (בַּד"ה בְּאֲנֹפֶן) נִקְיֵט בְּפְּשִׁיטוֹת דְּפוֹסֵק דְּסִתְרֵי דְבָרֵי אֵין לְהִבִּיא רַאָיָה מְדְבָרֵי פְּדַכְתַּב הָרַב מְשֻׁפֵּט צְדָק ח"א סִי א' וְצֵינִן אֲנֵרַח מְשֻׁפֵּט בְּכָלְלִי הַקִּים לִי אוֹת ל"ו וְשֵׁם בְּחֻלְקָא יו"ד סִי א' (דָּף ג' ע"ב בַּד"ה וְהַגַּם) נִרְאָה דְּלֹא בְּרִירָא לִיהָ הָאֵי פְּלֵאָא שְׁשֵׁם פְּתַב בְּגִדּוֹנוֹ וְאֵין זֶה בְּכָלְלִי מָה שְׁפָתַבו הַפּוֹסְקִים שְׁפוֹסֵק שְׁפוֹתֵר דְבָרֵי אֵין לֹמֵר קִים לִי וְעוֹד דְּגַם בְּזֵה עֵינִן לְהָרַב חֻקְרֵי לֵב בַּח"מ סִי ל"ח שְׁפָתַב דְּמְצִי הַמְּוֹחֲזָק לֹמֵר קִים לִי וְצֵינִן אֲנֵרַח מְשֻׁפֵּט לַמ"ב דָּף ל"ט וְשֵׁם בְּחֻלְקָא ח"מ סִי כ"ה דְּבָרָא גַּם פֶּן בְּכָלְלִי זֶה וְכַתַּב (בַּד"ה וּמְעַתָּה) דְּפוֹסֵק שְׁפוֹתֵר דְבָרֵי עוֹשִׂים עֵינֵקֵר פְּסָבְרָא שְׁהִיא דְּעַת רַוְבַּ הַפּוֹסְקִים פְּדַכְתַּב מְרָן הַחֲבִי"ף בְּחֻקְקֵי לֵב ח"ב דָּף קס"ט וְכוּ': לָה) זִימְנִין פּוֹתְבִים הַפּוֹסְקִים לְמֵאֵי דְקִי"ל כְּףָּ וְכָףּ וְאֵין פְּנִנְתָּם לֹמֵר דְּהִכִּי הַלְכְתָּא אֲלֵא פְּלוֹמֵר לְמֵאֵן דַּס"ל הִכִּי הַג' שְׁ"ף ח"מ סִי ט"ל סק"ב (ד"ה וְדַעַת) וְכֵן פְּתַב מְרָן הַב"י ח"מ סִי ע"ב ס"ד (ד"ה מ"מ נְמַצִּינוֹ לְמִדִּין) וְהַעֲתִיק דְבָרֵי הָרַב הַדְּרִישָׁה: לוֹ) אֵין דָּרָף הַפּוֹסְקִים לְהִבִּיא סִייעַתָּא וְרַאָיָה לְאֵיזָה מֵאֵן דְּאָמַר עַל פִּי סְבָרְתוֹ וְשִׁיטַת עֲצָמוֹ אוֹר לִי דָּף קי"ב ע"ג וְעִי"ש בְּהַשְׁמָטוֹת לְדָף הַנְּ"ל וְעֵינִן בִּירוּשְׁלַמִי פְּרָק ג' דַּמ"ק הַלְכָּה ה' אָמַר ר' חֲגִי דִי הֵנָּה שְׁמַעְתָּא פֶּן וְשְׁמַעְתָּא פֶּן וּבְפִירוּשׁ הָרַב פְּנִי מְשָׁה וְעֵינִן פְּלֵפְלָא

חריפתא על דברי הרא"ש פֶּרֶק ו' דמס' שבועות סי' ו' אות כ"א: לז) אין שום פוסק יכול לדהות שום ברייתא שהובא בש"ס בשתיקה מפני מאי דקשיא ליה דאם פן קרא למאי אתא וכינצא דאינהו הוו ידעי ואין פח בשום פוסק לדהות דברי תנאים ואמוראים בסברא בעלמא אור לי דף קי"ג אות יו"ד: לח) פוסק שפותר מילתא בטעמא ומסיים ואומר וכל שפן בזה וכו' משמעות הלשון הוא דאף בלא הכ"ש דעתו פן מהטעם שפותר בתחלה וכינצא לזה כשמיסיים ואומר ובפרט וכו' או ומה גם וכו' משמע פן עיין אור לי סימן ס"ב דף נו"ן ע"א והנה לעיל אות ט' הבאתי מערכה מול מערכה בלשון ועוד שפותרים הפוסקים אם דעתם לסמוך על כל אחד מהטעמים או דוקא על שניהם עי"ש ולפום ריהטא נראה דכמתלוקת בזו פה מתלוקת בזו זולת היכא דמוכח מדברי הפוסק דסומך ראשו ורובו על הטעם שפותר בתחלה עיין לעיל אות י"ט ומרן הב"י בביב"ד פ"ד פ"א קכ"ד פ"ב וילענין הלכה פיון דהרי"ף והרא"ש סוכרים דמגע דרגל אוסר בהנאה הכי נקיטינו וכ"ש שגם הרמב"ם אפשר שפותר פן ע"כ והדבר פשוט דאף אם הרמב"ם לא יספור פן סוכר מרן דהלכה פהרי"ף והרא"ש לפי מה שהקדים לפסוק פתרי מגו תלתא ועיין למרן החבי"ף בספר חיים ושלום ח"ב סי' ל"ח שפותר על דברי הרב מו"מ סי' קי"ח דמדכתב וכ"ש בעגון נראה שמתיר אפילו שלא במקום עיגון ועיין במה שפותרתי בשדי חמד ח"א בחלק אסיפת דינים במערכת גט סי' ו' אות י"ד וסי' י"ז אות ח' (ד"ה במספר) ובמערכת חתן וכלה אות י"ב ובספר בית שלמה א"ח סי' ד' פ"ב פ"ב דמ"ש בשו"ת נודע ביהודה מ"ת א"ח סי' י"ז.

ובפרט ששרטו בדפנות תפלות ובקשות וכו' מוכח דגם בלא זה נמי הדין פן ולא פ"ב פן אלא לרונחא דמילתא: לט) מן התורה זימנין קרו הפוסקים לפסולי דרבנן מן התורה עיין למרן הב"י אה"ע ריש סי' קכ"ב והרב יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות י"ט פ"ב בשם הריב"ש דמצינו להרמב"ם שמה שהוא תקנת חכמים קורהו תורה (אלא שפותר שהרב בספר אליהו רבא וזוטא הנשיבו תשובה נצחת עי"ש): מ) יש אומרים זימנין פותרים הפוסקים פן בדבר שלא נאמר פן בשום פוסק רק למאי דסליק אדעתין הנה יוצא הדין פן עיין למרן ב"י א"ח סי' ער"א (ד"ה ויש אומרים) ועיין מעין זה בב"י א"ח סי' תס"ב סוף ד"ה מי פירות: מא) נראין דברי פלוני כשפותרים הפוסקים אם פונתם לומר שפן הלכה או שהם מסופקים ולא ברירא להו מדלא פתבו והלכה כפלוני עיין לה"ה פ"ח הדביר בח"ג סימן ש"ב אות ה' דף קע"ג ע"ב שפותר בשם הרב תוספת שבת דמדלא פ"ב מרן והלכה כדבריו אלא ונראין דבריו משמע ליה דלא ברירא ליה ההלכה עי"ש והרב המהר"ך בזה ומסיק דאין לדמות לשון הפוסקים ללשון הש"ס וגם בלשון הש"ס וכו' והביא שהרב תו"ש תבריה לגזיזה שם באותו סימן ס"ט (ומ"ש בדף קע"ה ע"ב בשם הרב מוהרמ"פ נר"ו במח"כ אינו מחנור כמו שיראה הרו"ה) עי"ש ד"ק באורו ונראה דיש סייעתא לזה מדברי הרב הלבוש בא"ח סי' י"א סעיף יו"ד שמרן ז"ל פ"ב י"א וי"א וכו' ונראין דבריו והרב הלבוש פ"ב והכי הלכתא במקום מ"ש מרן ונראין דבריו.

גם המעיין בדברי מרן הב"י שם סי' י"א בדין הנ"ל ישפוט בצדק שדעת מרן לפסוק הלכה פן וכמו שפותר הגאון מוהרי"א שפן ראוי לעשות ושפן הוא סברתבעל העיטור

ושפן פתב הרר"י ושפן נראה מדברי הרב הנמק"י וגם בדרך הפית פתב מחלוקת בשם
ס' העתים ושפנים דכן הוא המנהג ע"ש.

גם הרב משרת משה בפרק ו' מהל' ברכות הלכה י"ג הביא דבריו הרב יפה ללב נר"ו
בסי' קט"ו אות ו' שהקשה על מה שפתב מרן שם סי"ב דיש פוסלים ויש מכשירים
ונראין דבריהם דלפי הפלל די"א וי"א הלכה כוי"א אמאי הוצרך מרן לסיים בנראין
דבריהם והצ"ע ע"ש מוכח שסובר דמה שפתב מרן ונראין דבריהם הוא פאילו פתב
נהלכה פדבריהם פמבואר ונראה לענ"ד שגם דעת הרב יד מלאכי בכללי הש"ע אות י"ג
היא פן שהרי שם עמד בכלל די"א וי"א והביא מחלוקת הפוסקים והקשה לו דאם
אימא דהלכה כוי"א אמאי הוצרך בש"ע אה"ע סי' ס"ב סעיף י"ב לכתוב אחר הוי"א
ולזה הדעת נוטה ע"ש ונראה ברור דלשון ולזה הדעת נוטה לא עדיף מלשון ונראין
דבריו וכינון דמשמע ליה דלשון הדעת נוטה הוא כמו שפוסק הלכה והקשה לו מזה על
הפלל שמעינו דגם לשון ונראין דבריו הוא כמו פסק הלכה ממש.

גם מדברי הרב הלבוש בא"ח סי' שכ"ח סי"ז מוכח פן שהרי במקום מה שפתב מרן
ודברי סברא שלישית נראין פתב הוא ז"ל וסברא זו עיקר (והיינו שפן הבין בדעת מרן
כמו שהבין הרב"ח ע"ש להרב ט"ז סקי"ב ומג"א ס"ק י"ד) וגם מדברי הרב מגן אברהם
שם נראה שסובר מרן לדינא פסברא השלישית ע"ש.

ולפי דרכנו למדנו דלשון ונראין דבריו עם לשון ולזה הדעת נוטה שוים שהרי הרב
הלבוש בסי' שכ"ח ה"ל ובאה"ע סי' ס"ב ה"ל בשניהם פתב וכן עיקר ע"ש וק"ל:
מב) אין להוציא דין מפח קושיות פי הוא בגין בלי יסוד ואם יש תירוץ נתרועע היסוד
ונפל הבגין פן פתב הרב יד מלאכי בכללי שאר פוסקים אות ל"ב בשם הרא"ש פרק
ואלו מגלחין והביא דבריו מרן הב"י א"ח סי' תקמ"ח ודברי הרא"ש הללו שויתי עזר
למה שכתב הג' רש"ל ב"ם של שלמה פרק כל הבשר סי' ע' דטעמיה דהרא"ש (שם סי'
ל"ד) שהביא סברת הריב"א בסוף ולא סמך על מה שכתבו התוס' בשם ר"ת הוא משום
שאין לבנות יסוד על קושיות ולתרוץ ולבנות ממנה היתר חידוש וכו' וגם איכא לתרוצי
איכא וכו' ע"ש ואתי שפיר דאזיל הרא"ש לשיטתיה ה"ל ובכלל זה אמה תחזו בספר
יאודה יעלה (לרב גדול משאלוניקי) בחלק יו"ד סי' ו' דף מ"ב (מד"ה ומ"מ והלאה)
שהאריך קצת בזה: מג) וא"ו במקום או וכן וא"ו במקום ש"ן עיין להרב יד מלאכי
בכללי שאר פוסקים אות ל"א שרשם פמה מקומות שמצינו בדברי הריב"ה ומרן בש"ע
שמשתמשים בנא"ו במקום או כמו שנמצא פן בש"ס ע"ש ונראה לפי זה דלא נפלא
היא לומר פן שמשתמשים בנא"ו במקום ש"ן או בהיפך פדרך שמצינו בש"ס כמו שפתב
הרב קהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות ר"ח.

והרב מראה הגדול דף כ' סוף ע"ד הביא עוד מה שאמרו במנחות דף ג"ן ע"א ותכף
לסמיכה שהיטה שרוצה לומר שתכף וכו' אלא דלפי הטעם שפתב הרב שם בשם הרב
של"ה הק' (בחלק תושבע"פ בכללי רבי בד"ה מצינו) דתחלה היו ת"ר סדרים ורבי
קצרים ושם היה נשנה בש"ן דקאי על ענין שלפניו וכשקצרים לא זזה ממקומה ע"ש
נראה דאין שייך לומר פן בלשון הפוסקים וכמו שכתבתי במכתב לחזקיהו דף פ' ע"א.

אכן פָּכַר בָּא חָכָם יִדְיָן רַא"ג הָרַב הַמְּגִיָּה בִּס' יָמֵי שְׁלֹמֹה הַנִּדְמָה וְהַשִּׁיב פְּהֶלְכָה דְּהָא הָרְאָיָה שְׁהִבִּיא בְּקֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּשֵׁם הַרְמִ"ז הִיא מִמֶּה שְׁאַמְרוּ בְּגִמְרָא וְלֹא שְׁיָיָה טַעַם הַשְּׁל"ה וְעוֹד שְׁפָתַב בְּשֵׁם הַג' מוֹהֲרִימ"ט לְפָרֵשׁ כֵּן גַּם בְּלִשׁוֹן הַשְּׁטָרוֹת וּבְהִכְרַח לֹדְמֵר דְּלֹא שְׁמִיעָא לִיה טַעְמִיָּה דְּהָרַב שְׁל"ה אֶלָּא סוֹבֵר דְּהֵנִי אוֹתִיּוֹת מִתְחַלְפוֹת וּבָאוֹת זֹו תְּמוּרַת זֹו וְלָכֵן שְׁפִיר קְדַמְיָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מָרְן בִּש"ע דְּנִקְיָט נָא"ו בְּמָקוֹם שִׁי"ן עִי"ש.

וְעוֹד יֵשׁ לְהִכְרִיחַ כְּדָבָרֵי יִדְיָן הַנְּ"ל נַר"ו שְׁהָרִי גַם בְּכַתוּב מְצִינוּ נָא"ו בְּמָקוֹם שִׁי"ן וְלֹא יֵשִׁיב אֶת הָעַם מְצַרְיָמָה וְלֹא יִרְבֶּה לֹו נְשִׁים וְלֹא יִסוּר וְכו' עִי"ש בִּס' מְרָאָה הַגְּדוֹל וְכִיּוֹן דְּנִמְצָא כֵּן גַּם בְּמָקוֹמוֹת שְׁאִין שְׁיָיָה טַעַם הָרַב שְׁל"ה צְרִיָּה לֹדְמֵר הַטַּעַם מִשׁוּם דְּאוֹתִיּוֹת מִתְחַלְפוֹת: וּבִמְהַ שְׁצִיָּין הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב שֶׁם דְּמְצִינוּ נָא"ו בְּמָקוֹם שִׁי"ן בְּעֻבְדָּה זָרָה דָּף ג"ן וְדָבָרֵי חֲבָרֵי וְכו' וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא שְׁדָבָרֵי חֲבָרֵי וְכֵן בְּהִיפָּדָה בְּרִישׁ בִּיצָה שְׁאַפְּר פִּירָה וְאַפְּר פִּירָה אַתָּה תִּתְּנָה תִּתְּנָה תִּתְּנָה דְּמִסִּיעַ לִיה מַר נִיהוּ הָרַב תּוֹסַפֶּת יו"ט בְּרִישׁ פָּרֵשׁ רְבִיעִי דְּנִדְהָ (בִּד"ה וְהוֹ) דְּנָא"ו דֹּהֵן בְּמָקוֹם שִׁי"ן פְּאִילוֹ תְּנִי שְׁהוֹן וְהַזְכִּיר הִיא דְּשְׁאַפְּר פִּירָה וְעִיָּין בְּמָקוֹמוֹת שְׁצִיָּין שֶׁם: וּמַה שְׁהִבִּיא הָרַב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב שֶׁם דְּמְצִינוּ שִׁי"ן בְּמָקוֹם נָא"ו הִיא דְּתַנּוּן בְּרִישׁ בִּיצָה שְׁאַפְּר פִּירָה מוֹכֵן הוּא וּמְפָרֵשׁ בִּש"ס וְאַפְּר פִּירָה מוֹכֵן הִנֵּה לְפִי מַה שְׁפָתַב הָרַב תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁם שְׁהַפְּנִיָּה דְּבָהָא נְמִי מוֹדוּ שְׁאַפְּר פִּירָה מוֹכֵן הוּא וְכַתֵּב שְׁנִרְאָה לֹו שְׁזוֹ הִיא כְּנֻת הַש"ס דְּהֵנִי פְּאִילוֹ תְּנִי וּמוֹדִים שְׁאֵם שְׁחַט וְכו' וּמוֹדִים שְׁאַפְּר פִּירָה וְכו' אֲזַדָּא לָהּ רְאָיָה זֹו כְּמוֹכֵן אֶלָּא דְּמִלְכַד שְׁאִינוּ מוֹכֵן וּמֵאִי וּמוֹדִים גְּבִי אֶפְר פִּירָה דְּלֹא אֲיִירוּ בִּיה וְעוֹד זְכוּרֵי שְׁרֵאִיתִי שְׁהַשִּׁיגוּ עָלָיו מְדָבָרֵי הַרְמַב"ם בְּפִיָּה"מ וְנ"ל אִינוּ רוֹצֶה בְּזֶה שְׁהֵם מוֹדִים שְׁאַפְּר פִּירָה מוֹכֵן הוּא כִּי לֹא הִנֵּה בִּינֵיהֶם מִשְׁאָ וּמִתָּן עַל הָאֶפְר וְכו' עִי"ש וַא"כ דְּבָרֵי הַש"ס הֵן כְּפִשְׁטָן דְּתַנִּי שִׁי"ן בְּמָקוֹם נָא"ו: עַתָּה הַשְּׁגִתִּי סִפְרָ חֲדָשׁ שְׁאַרִית יוֹסֵף לְהַרְה"ג ר' יוֹסֵף פִּיאֲנִטְנִיָּקִי ז"ל מְלֵאמְזָא וְרֵאִיתִי חִזְדוּשִׁיו לְבִיצָה דָּף ח' ע"א שְׁפָתַב בְּשֵׁם חִזְדוּשִׁי הַגָּב"א שְׁפִירֵשׁ דְּתַלְמוּדָא לֹא אֶתִי לְשִׁבּוּשִׁי אוֹ לְמִימֵר דְּאוֹת שִׁין מְשֻׁמֶשֶׁת בְּמָקוֹם אוֹת נִי"ו אֶלָּא לְפָרוּשִׁי דְּהֵאִי תִּיבַת שְׁאַפְּר (פִּירָה) קָאִי עַל תִּיבַת וּמוֹדִים כְּלוֹמֵר שְׁמוֹדִים נְמִי שְׁאַפְּר פִּירָה מוֹכֵן הוּא וְסִיִּים הָרַב הַמְּחַבֵּר נִרְאָה דְּלִטְעֻמִּיָּה אֲזִיל בְּהָא דְּמַסְכַּת פְּרָה פָּרַק חֲמִישִׁי מְשֻׁנָּה ו' דְּאִיתָא הַתָּם שְׁאִין מְצִילִין מִיַּד כְּלֵי חַרְס וְכַתֵּב הַגְּאוֹן אִין מְצִילִין גְּרִסִּין וְהִיָּינוּ דְּכָל חִילִיָּיהוּ דְּהַרְמַב"ם וְרַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן וְרַבֵּינוּ עוֹבְדָיָה שְׁפִירֵשׁוּ דְּהֵאִי שְׁאִין מְצִילִין הוּא כְּמוֹ נָאִין מְצִילִין הוּא לְפִי שְׁמִצִּינוּ דְּגֻגְמָתוּ שְׁאַפְּר פִּירָה שְׁפִירוּשׁוּ וְאַפְּר פִּירָה אֶבֶל הַגָּב"א סוֹבֵר דְּמַעוֹלָם לֹא הִתְחַלִּיף הַתִּנָּא אוֹת נִי"ו בְּשִׁי"ן וְכֵן נְמִי הִגִּיָּה בְּמַסְכַּת יְדִים פָּרַק רֵאשׁוֹן מְשֻׁנָּה ב' עכ"ד רָאָה זֶה חֲדָשׁ אֲשֶׁר לֹא שְׁיַעֲרוּ כֵּן כָּל הַרְבָּנִים שְׁהִבְאִתִּי אֲנִי הַדֵּל וְאַפְרִיּוֹן נְמִטִי לְהַרְה"ג דְּדָלִי לֹן מְרַגְנִיתָא הֵנִי מְיָלִי דְּתַנָּא דְּבִי אֵלִיָּהוּ זֹלָה"ה וְצָר לִי שְׁאִין אֶצְלִי סִפְרָ חִזְדוּשִׁי הַגָּב"א לְעִיָּין בְּדָב"ק אִם הַזְכִּיר דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁוֹ לְמַסְכַּת בִּיצָה הַנְּ"ל: מַד) פּוֹסֵק שְׁמִבִּיא תְּשׁוּבַת אִיזָה רַב בְּסַפְרוֹ אִין לְהִכְרִיחַ שְׁכֵן דַּעַת הַמְּחַבֵּר מְדַקְבָּעָה בְּסַפְרוֹ כְּמוֹ שְׁפָתַב מָרְן הַחֲבִי"ב בְּכַנְה"ג ח"מ ס' קצ"א הַגֵּהט"ו אוֹת ט' כֵּן פָּתַב הָרַב הַחֲבִי"ף בְּסַפְרָ נְשֻׁמַּת כָּל חִי ח"ב דָּף ס"ב ע"ג וְעִיָּין עוֹד בְּסַפְרָ כָּל הַחֲמִיִים דָּף כ"ו ע"א אוֹת כ' וְס' כַּנְה"ג הַנְּ"ל וְכֵן שׁו"ת הַרְשֵׁב"א חֲלָק ה' שְׁצִיָּין בְּכָל הַחֲמִיִים הַנְּ"ל אִינוּ בְּיָדֵי וְעַל פִּי כָּלֵל זֶה מְתִינִישׁב אֶצְלִי מַה שְׁרֵאִיתִי לְהָרַב חוּט הַשְּׁנִי דְּבָסִי ח"י דָּף ט"ז ע"א פָּתַב דְּנִקְיָטָן דְּכַשְׁהֲרָא"ש סוֹתֵר דְּבָרֵי מְפָסְקִים לְתִשׁוּבָה הַפְּסָקִים עִיקָר וְאִילוֹ בִּסִי צ"ו הֵן לֹו הוּבָא שֶׁם תְּשׁוּבַת הָרַב מוֹהֲר"ר נְפִתְלִי

פ"ץ שפכתב דאין לנו לתפוס פי האי פלגא ונהרב המחבר לא השיב על דבריו פלום עי"ש בדרך צ"ז ע"ב.

אך להג"ל ניקח ונענין במה שפכתבתי לעיל בסי' י"א אות י"א וזה לשון מרן חיד"א במחזיק ברכה סי' תב"ל אות ג' אף דהרשב"א בסי' ח"י העתיק שו"ת מוהרי"ף פתב הרר"י בנו דשמע מפי מר אביו הרשב"א דלא נציית להני פללי ומכאן תשובה על המקשים אהרשב"א אהדדי דלא קשיא מידי דאיהו לא סבירא ליה פההיא דסי' ח"י עי"ש ומה שפכתבתי בשדי חמד ח"א בחלק אסיפת דינים במערכת ברכות סי' א' אות ט"ז דף ג' ע"ב (בד"ה וכתב) שראיתי בפסחים שתשובת הרשב"א שבח"א סי' ח"י אינה להרשב"א עיין מה שפכתבתי בקונטרס פאת השדי במערכת ברכות אות ג': מה) אין הלכה פתלמיד במקום הרב אמרינו בפוסקים פן נראה מתשו' הרב מוהרשד"ם אה"ע סי' ס' וסי' קי"א הביא דבריו הרב מקנה אברהם דף ס' ע"ג שפכתב דכיון דמוהר"ם הוא רבו של הרא"ש אין הלכה פתלמיד במקום הרב ואין שו"ת הג"ל מצוי אצלי דאפשר לא מיירי אלא בסברת מוהר"ם שלא הזכיר הר"א ש דאיכא למימר אולי אי הנה חזי סברת רביה הנה הדר ביה וקצת נראה שצ"ל פן מדחזינא למרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' קי"א הגב"י אות י"א דנקיט בפשיטות דהלכה כבתראי אמרינו בפוסקים אף בתלמיד במקום הרב עי"ש ולא העלה על שפתיו סברת הרב מוהרשד"ם הג"ל ואי נימא כנז"ל ניקח וצ"ל ג"כ דמ"ש דמוהר"ם רבו וכו' קושטא דמילתא קאמר דהא בכי האי גוונא אף אם לא היה רבו ממש נקטינו כדברי הראשונים כמו שפכתב מרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' ה"ן הגב"י אות ח' דכשהאחרונים לא ראו דברי הראשונים לא אמרינו הלכה כבתראי עי"ש ולהרמ"א בח"מ סי' כ"ה סעיף ב' שוב ראיתי למרן החבי"ף בספר סמיכה לחיים דף צ"ג ע"א שפכתב בשם שו"ת הרמ"א סי' כ"ה דהלכה כבתראי אמרינו בפוסקים אף בתלמיד במקום הרב וצ"ע שכנה"ג יו"ד סי' רמ"ב הגב"י אות ט"ז וכתב שיש חולקים וקרא ערער על מה שפכתב ז"א דהלכה כהרא"ש נגד רי"ו משום דאין הלכה פתלמיד במקום הרב דלא היה לו לכתוב פן בפשיטות פיון שיש חולקים עי"ש ואין שכנה"ג מצוי אצלי לראות דברי קדשו ונענין בספר פל החיים דף ט"ז ע"ד אות ז וכיון שישנוי במחלוקת יתכן שדעת הרב מוהרשד"ם פמאן דסבר דאמרינו פן בפוסקים בין אם ראה דברי רבו בין אם לא ראה שוב השגתי שו"ת הרב מוהרשד"ם ובסי' ס' לא ראיתי שדבר מזה אך בסי' קי"א פתוב כמו שפכתב בשמו הרב מקנה אברהם ומר קעסיק ופסיק ותני כדברי מוהר"ם שיהביא המרדכי (דש"יכי לנדונו) ואמר וז"ל ואעפ"י שדברים אלו של מוהר"ם נראין חולקין לתשו' הרא"ש הג"ל פיון שמוהר"ם היה רבו של הרא"ש היינו יכולים לומר דמוהר"ם נקטינו דאין הלכה פתלמיד במקום הרב כ"ש בהצטרף הטעמים שפכתבו עכ"ל בסוף הסימן עי"ש מתבאר דמייירי בתשובת מוהר"ם שלא הזכיר הר"א ש כמו שצדדתי למעלה: מו) הלכה כבתראי אמרינו בפוסקים והיינו דוקא כשראו האחרונים דברי הראשונים כמו שפכתב מרן החבי"ב בכנה"ג סי' ה"ן הגב"י אות ח' וכן פתב הרב חתם סופר בחלק יו"ד סי' רל"ג (בד"ה בהא) דהלכה כהר"ן שראה דברי הרמב"ן ונענין למרן החבי"ף בספר פל המיים דף ט"ז ע"ד אות ז ולפי הנראה פן דעת הרב בית דוד יו"ד סי' קל"ג שיהביא מרן חיד"א בספר שם הגדולים במערכת גדולים בשם מוהרי"ש איסרלאן עי"ש שנראה שפונתו לומר דאף דמוהר"א"י בתרא פיון שלא הזכיר דברי

הַרְשָׁבִיץ נִקְטִינֵנוּ כְּהַרְשָׁבִיץ וְמָה שֶׁהִשִּׁיב עָלָיו דְּמוּהָרָא"י וְהַרְשָׁבִיץ הָיוּ בְּזִמְנָן אֶחָד אֶלָּא דְּמוּהָרָא"י חַי שְׁנַיִם מוּעָטוֹת אַחַר הַרְשָׁבִיץ (מִשְׁנֵת ר"ג עַד רִי"ד) וְכֻנְּתוּ לֹמַר דְּכִינֹן דְּהָיוּ בְּזִמְנָן אֶחָד לֹא אֶמְרִינוּ הִלְכָה כְּבִתְרָאֵי וְעֵינֵינוּ בְּכָל הַחַיִּים דְּרַף ז"ךְ אוֹת ב' אֶמְנָם דַּעַת הֶרֶב כְּנֵה"ג אֵינָהּ פֶּן שֶׁהָרִי כָּתַב בְּחֻלְקָא ח"מ ס' קע"ה אוֹת רכ"ה דְּמוּר"ם.

כְּנָגַד מְרֹן בְּתָרָא הוּא אַף דְּאִין בִּינִיָּהֶם אֶלָּא חֲמֵשׁ שְׁנַיִם שְׁחֵי הֶרֶמ"א אַחַר מְרֹן וְעֵינֵינוּ מֵה שֶׁפִּקְפֵּק בְּזֵה הֶרֶב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם נֶר"ו דְּרַף ק"ךְ אוֹת צ"א הָא מִיָּהָא לְדַבְּרֵי הֶרֶב כְּנֵה"ג צ"ל שְׁסוּבְרָ דְּהֶרֶמ"א נַח נִפְשִׁיָּה שְׁנַת ש"מ וּמְרֹן בְּשַׁל"ה כְּמוֹ שֶׁפִּתְבַּשְׁמֵי וְקַחְשִׁיב לִיָּה בְּתָרָא וְכֵן כָּתַב הֶרֶב מִסְגֵּרַת הַשְּׁלַחֲוֹן סִימָן שֶׁצ"א דְּרַף קצ"ז ע"ג עַל הַרְפָּנִים בְּרַפִּי יוֹסֵף וְנֹרַע אֶמֶת דְּמַר (בֶּרַכ"י) נִתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה בְּשַׁנַּת תַּקס"ו וַיִּמַר (זר"א) מְנוּחַתוֹ כְּבוֹד בְּשַׁנַּת תַּקע"א: וְנוֹדַע שֶׁהַרְשָׁבִיץ וְהָרָא"ש הָיוּ בְּזִמְנָן אֶחָד אֶלָּא דְּמַר קַשִׁישָׁא וַיִּמַר יְנוּקָא וְכָתַב הַרְדָּב"ז בְּחֻלְקָא ד' ס' אֶלְפָּי שֶׁס"ט (בְּדַפּוּס וּוְאַרְשָׁא תֶרַמ"ב) וְז"ל וְאִם הַרְשָׁבִיץ הָיָה רוֹאֵה טַעְמוֹ שֶׁל הָרָא"ש וְדוּחָהּ אוֹתוֹ אִזְ הָיָה מְקוּם לְסַמְנוּךְ עָלָיו אֶבֶל פִּינֹן דְּלֹא שְׁמִיעַ לִיָּה תְלִינֹן דְּאִי הָיָה שְׁמִיעַ לִיָּה דְּלֹמָא הָיָה מְקַבֵּל וְהָדַר בִּיָּה וְדַכּוּנְתָא אֶמְרִינוּ בְּעֻלְמָא כָּל פְּלוּגְתָא דְּאִיכָּא בֵּין קַמְאֵי לְבִתְרָאֵי אִי בְּתָרָאֵי חֲזוּ מְלַמְיָהוּ דְּקַמְאֵי וְטַעְמִיָּהוּ וְדַחְוָהּ קַמְאֵי לֹן הִלְכְתָּא כְּבִתְרָאֵי וְאִי לֹא חֲזוּ טַעְמִיָּהוּ הִלְכְתָּא כְּקַמְאֵי דְּאִי חֲזוּ בְּתָרָאֵי טַעְמִיָּהוּ הָיוּ מוֹדוֹ לְהוּ וְכָלֵל זֶה קְבֵלָה בְּיַדְנוּ עכ"ל: וְאִי אֶמְרִינוּ הִלְכָה כְּבִתְרָאֵי נִגְדַּד הַגְּאוּנִים עֵינֵינוּ כְּנֹסֶת הַגְּדוּלָּה אַה"ע ס' י"ג הַגְּהֵט"ו אוֹת ז' וְכָל הַחַיִּים דְּרַף ט"ז ע"ד אוֹת ח' וְלְהֶרֶב ר"מ אֶלְשֶׁקֶר ס' ד"ן: וּבְעֵיקָר פְּלִלִין רְאִיתִי בְּסַפֵּר יְהוּדָה יַעֲלֶה (לְרַב גְּדוּל מִשְׁאַלּוּנִיקֵי) בְּחֻלְקָא יו"ד ס' י"א שֶׁחִידָשׁ לְחֻלְקָא בְּזֵה דְּלֹא נֶאֱמַר כָּלֵל זֶה דְּהִיכִי דְּפִלִּיגִי קַמְאֵי וּבְתָרָאֵי וְלֹא זָכְרוּ הָאֶחְרוּנִים דְּבָרֵי הָרָאשׁוּנִים דְּנִקְטִינֵנוּ כְּהָרָאשׁוּנִים אֶלָּא בְּדִין שֶׁהִמְצִיאוּ הָאֶחְרוּנִים מִדַּעְתָּם עַל פִּי רְאִיוֹתֵיהֶם וְלֹא רָאוּ סְבַרַת הָרָאשׁוּנִים הַמְּנַגְּדַת לְדַעְתָּם בְּזֵה הוּא דְּתַפְסִינֵנוּ כְּהָרָאשׁוּנִים וְאֶמְרִינוּ דָּאִם הָיוּ הָאֶחְרוּנִים רוֹאִים דְּבָרֵי הָרָאשׁוּנִים לֹא הָיוּ סוּמְכִים עַל הָרְאִיוֹת שֶׁהִבִּיאוּ וְהָיוּ מְבַטְלִים דַּעְתָּם וְכְמוֹ שֶׁכֵּן מְפֹרָשׁ בְּתוֹשִׁבַת הֶרֶב מוּהָרָא"ם אֶלְשִׁי"ךְ ס' ט"ל שֶׁהִבִּיא הֶרֶב שְׁפִתֵי כְּהֵן בַּח"מ ס' כ"ה ס"ק א"ךְ אֶבֶל כְּשֶׁהִאֲחֲרוֹן מְבִיא אֵיזָה דִּין בְּשֵׁם הָרָאשׁוּנִים אַף שֶׁלֹּא רָאָה שְׁיֵשׁ סְבָרָא מִן הָרָאשׁוּנִים הַמְּנַגְּדַת לְזֵה מְפָל מְקוּם לֹא מִפְּנֵי זֶה נֶאֱמַר דְּהִלְכָה כְּדַבְּרֵי אוֹתוֹ הַפּוֹסֵק מֵאַחַר שֶׁהַפּוֹסֵק הִאֲחֲרוֹן לֹא רָאָה דְּבָרֵיו פִּינֹן דִּישׁ לוֹ עַל מַה לְסַמְנוּךְ בְּרַבְּנֵן קַמְאֵי וַיֵּשׁ לָנוּ לֹמַר לֹאִידָךְ גִּיסָא דְּאִילוּ הָיָה רוֹאֵהוּ הָיָה מְבִיאוּ וְסוּתֵר אֶת דְּבָרֵיו אוּ מְקַנִּים אֶת שְׁנֵיָהֶם שִׁיָּהֵי לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בְּעוֹלָם וּבְכֵן בְּמֵאֵי דְּקָמֹן דְּהַרְדָּב"ז כָּתַב בְּס' ר"ה וְכֵן כָּתְבוּ הַגְּאוּנִים הָרָאשׁוּנִים וְהִאֲחֲרוּנִים מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם לֹמַר דְּקַמְאֵי לֹן כְּהָרָא"ש נִגְדַּד הָרָאשׁוּנִים שֶׁהִבִּיא הַרְדָּב"ז וְיָמָה גַּם דְּהַרְדָּב"ז הוּא בְּתָרָא וְקַמְאֵי לֹן הִלְכָה כְּבִתְרָאֵי וְאִיכָּא לְמִימַר דְּאִילוּ הָיָה רוֹאֵה הַרְדָּב"ז דְּבָרֵי הָרָא"ש הָיָה מְבִיאוֹן וְכוּרְכֹן בְּבַת אַחַת עִם דְּבָרֵי הַגְּאוּנִים אוּ הָיָה דוּחָהּ אוֹתָם מְהִלְכָה וְכו' אֵלּוּ תְנַרְף דַּב"ק לְהִשִּׁיב עַל דְּבָרֵי הֶרֶב פְּרַח מִטָּה אֶהְרֹן ח"ב סִימָן כ"ג: מַז) אִם יִסְפִּים עִמִּי רַב פ' כְּשִׁכּוֹתַב הַפּוֹסֵק אֵיזָה דִּין וּמְטִיל תְּנַאי זֶה דָּאִם יִסְפִּים וְכו' נֶרְאָה מִדְּבָרֵי הֶרֶב שֶׁלְחֹן גְּבוּהָ בְּשׁו"ת אֶהֱל יוֹסֵף יו"ד סִימָן ל"ח דָּאִם הֶרֶב הֵהוּא לֹא הִסְפִּים עִמּוֹ הָרִי א"כ נִתְבַּטְּלָה דַּעַת אוֹתוֹ הַפּוֹסֵק וְהֶרֶב אֶהֱל יִצְחָק בַּח"ו"ד ס' ט"ז דְּרַף כ"א ע"ג חוּלְקָא בְּזֵה וְסוּבְרָ דְּמָה שֶׁכָּתַב הַפּוֹסֵק כֵּן הִיא דַּעְתוֹ אֶלָּא שֶׁכָּתַב כֵּן דְּרַף עֲנִוָה עִ"ש גַּם מְרֹן הַחֲבִי"ף בְּסַפֵּר חֻקֵּי לַב ח"א ס' ז"ן דְּרַף קי"ג ע"א כָּתַב שֶׁכֵּן הוּא דְּרַף

הפוסקים לכתוב דרך ענוה עי"ש ורמזו בספר כל החיים דף כ"ה ע"ד אות יו"ד וס' חק"ל שציין שם אין מצוי אצלי האמנם מדברי הרב דבר משה בח"ג סי' ו' דף ה"ן ע"ג נראה דכל שהרב ההוא לא הסכים עמו לא חשיב סברת אותו הפוסק כלל שכתב דאין להביא ראיה מדברי הרב מוהרש"ך משלשה טעמים והשלישי הוא שהוא לא סמך על דבריו אלא אם יספיקו עמו בעלי הוראה כמו שכתב במסקנת דבריו והא קמן דהרב המחבר לא הסכים לדבריו ע"כ.

וכן נראה דעת הרב פנסת יחזקאל סי' ע' הביא דבריו הרב פתחי תשובה באה"ע סימן קכ"ט ס"ק כ"א שכתב דאין לסמוך על העבודת הגרשוני סימן ה"ן ואף הוא לא כתב להתיר פי אם לצדד וסיים שלא יועיל עד שייספים הרב צ"ץ והרי בצ"ץ סי' פ"ג כתב לשונו הגט ע"כ וקצת תימה על הרב אהל יצחק דבח"מ סוס"י ס"א הביא דברי הרב דבר משה הג"ל וכתב שפן כתב הרב מנחת שמואל ע"ש ולפי הנראה הוא היפה ממה שכתב בעצמו בחיו"ד הג"ל דאינו אלא דרך ענוה ועיין להרב ישרי לב דף ע"ד אות מ"ג ומה שכתב הרב המגיה נר"ו באות כ"ד ומשמע ודאי דכ"ע מדו דכשלא מצינו לאותו הרב שחלק על הפוסק עבדינו פסברת הפוסק ואין שום מגרעת מפני מה שכתב אם יספיק וכו' דכן אנוח לצדיק משום ענוה ולפי זה י"ל על מה שכתב מרן החבי"ף בספר חיים ביד סי' ט"ץ דף קי"ד ד"ה ואל וכו' עי"ש.

ובסדרי טהרה סי' ק"ץ ס"ק ב"ן (ד"ה ועוד ראיה) כתב ואף שסיים שם (בשו"ת מעיל צדקה) הנני כותב דברי להלכה ולא למעשה עד שייספיקו עמי מבעלי הוראה המפורסמים מ"מ דבריו נכונים מילתא בטעמא ואין פאן מקום להחמיר וכו' עי"ש משמע דבכה"ג הדבר תלוי בשקיול דעתנו והרב נחפה בכסף ח"ב חיו"ד סי' ח' (אחרשהעלה לאסור בנדונו) סיים כ"ז פתתי להלכה ולא למעשה עד אשר יספיקו אתי רבנים מובהקים וכו' וחזינא לתלמידים דרב מר ניהו מרן חיד"א בברכי יוסף יו"ד סי' שס"ד שהביא תשו' רבו הג"ל (שהיתה בכ"י כי הח"ב לא נדפס בימיו) והשמיט מ"ש בסיום תשו' הג"ל וכשהביא סברת הרב קרית מלך רב בנדון ההוא כתב שצדד להתיר להלכה ולא למעשה כיעי"ש נראה קצת דעתו לחלק בין חומרא לקולא.

ובהוראת הגאון נודע ביהודה ח"א א"ח סי' י"ד סיים כ"ז נראה להלכה ולא למעשה עד אתינישב בדבר ומתבאר מ"ש בס' תשובה מאהבה שהביא בפ"ת יו"ד סי' ש"ץ סק"ג דהיו מורים כמותו נראה דסברי אותם המורים דאע"ג דלא החליט הדין ההוא עד שיתנישב מ"מ דעתו פן הוא ורק דרך ענוה כתב פן: וכן בהוראת הרב באר המים סי' כ"א שהביא הרב עיקרי הד"ט חא"ח סי' כ"ו אות ה' מבואר בגוף תשובתו שלא החליט הדבר עד שייספיקו עמו בעלי הוראה כמ"ש בשמו הרב קנין פירות במערכת חוה"מ אות ז ובכל זאת הרב עיקרי הד"ט סמך בכל פחו עליו ועשה כהוראתו עי"ש ומרן חיד"א בספר שיורי ברכה יו"ד סי' קכ"ג אות ח' כתב על הרבנים שכותב יעקב ח"א סי' ס"ב ואורח מישור דאע"ג דמר מסיים וצ"ע לדינא ומר מסיים דאין דעתו מכרעת בלי הסכמת בעלי הוראה מ"מ דעתם דשרי עי"ש: מח) פוסק שפותר בלשון רבים כתב מרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' קי"א הגב"י דמדכתב הר"ב התרומות ולא הסכים עמנו הרמב"ן רלה הרב מוהרא"ש לזקוק מזה שרבים עומדים בסברת בעל התרומות וליתא שפן דרך

הפוסקים לדבר בלשון רבים דרף עננה וזוהי דרף הרי"ף ובעל התרומות במקומות רבים ומעין זה פתב מרן החבי"ף בספר פל החיים הנד"מ בדרף כ"ו ע"ד אות ד בשם הרב כנה"ג ח"מ סי' ר"ה הגב"י אות ב"ן וסי' רמ"ו הגב"י אות כ"ה דפוסק שפותר יש מרבתי או יש מרבתינו אין משמע מזה שהם רבים ומיעוט רבים שנים שפן דרף הפוסקים לכתוב על יחיד בלשון רבים וס' כנה"ג ח"מ ח"ב אין מצוי אצלי לראות דב"ק פי לדעתי העניה אין במשמעות לשון יש מרבתינו לשון רבים שנוכל לפרש שאחד מהם אמר אותה הסברא אלא אם כן פשפותר הפוסק יש מרבתינו שאמרו וכו' ובגון זה אנו צריכים לכלל זה וק"ל ובכל החיים הג"ל דף ט"ז ע"ד פתב ונ"ל פוסק שפותר וזו הלכה העלינו יורה הלשון דכן הספיקו רבני אותה העיר חקמי לב ח"ב נ"ד ע"ד ואין מצוי אצלי לראות ד"ק פי לכאורה נראה היפה מדברי כנה"ג סי' קי"א הג"ל ובכנה"ג יו"ד סי' קי"ג הגב"י אות פ' פתב דאף שהר"ן בתשו' סס"י ה' פתב קצת מהגדולים דמשמע שהם רבים לימא דדרף הפוסקים לומר על יחיד קצת מהגדולים עכ"ל לפום ריהטא נראה שפותרו בזה על דרף שפתב בכנה"ג ח"מ הנז"ל ולדידי לא היה צריך לזה אלא אם היה פותר הר"ן קצת גדולים אבל עכשיו שפתב קצת מהגדולים אין במשמעות לשון קצת לשון רבים ויותר היה נכון לענ"ד שינדקדק במ"ש הר"ן חלקו על הר"א"ה ומשמע פי ברבים היו החולקים ויסתור זה בטעם שפן דרף הפוסקים: מט) פוסק שפותר ולזה הספיק רב פלוני ולא פתב וכו' פתב פלוני הוא משום שלא פתב כן בפירוש אלא שמתוך דבריו יוצא שמספיק כן פתב מרן החבי"ף בספר פל החיים דף ט"ז אות ט"ז בשם הרב גידולי תרומה שער מ"ו ח"ד סי' ז"ן ואמצי"א לראות ד"ק ולפי הנראה פותרו לומר דבלשון וכו' פתב פ' אין לפרש אלא שפתב כן בפירוש אבל בלשון הספיק פ' יש במשמע הכי והכי ואין פותרו לומר דלשון זה לא יתכן על דבר שפותר בפירוש דלפי המשוער בדעתי יש ויש בדברי הפוסקים לשון הספיק על דבר שפתוב בפירוש: נ) דרשות מדעתנו אין לנו לעשות ואף שנמצא דרשה זו לענין אחד בש"ס אין לדרוש מדעתנו גם לענין אחר עיין במה שהאריך הרב יד מלאכי בסי' קמ"ז ועיין דגול מרובה בסימן תרנ"א על דברי הרב מטה משה שבמג"א סק"ח.

ובמחה"ש ושיורי ברכה ויש לתמוה על המטה משה דמשוי אהדדי ארבע מינים לתפילין דכי היכי דדרשינו בתפילין כל זמן שבין עיניה יהיו שמים הכי נמי בארבע מינים והרבנים הג"ל לא העירו על דבריו דאין לנו לדרוש כן מדעתנו וכן יש לתמוה על מה שפתב רבין חסידא בספר כפי אהרן בח' אה"ע סי' כ"ה (ד"ה ואם מעט) דאין נכון להחמיר להצריך נט"י להחולצת אחר שתחלוץ קודם קריאת הפסוקים (כמו שפסק בשו"ת לב חיים ח"ב סימן ק"ו) דדרשינו וחסלצה נעלו וירקה וכו' שאין מחוסר אלא וכו' יצאה זו שמחוסר חליצה רקיקה ונטילה וכו' כדדרשינו גבי גט וכתב ונתן וכו' עי"ש.

וכבר ראיתי שהושג על זה מרב אחד נר"ו הובאו דבריו בספר רוח חיים ח"ב עי"ש בדרף קס"ב ע"ד (סיום הדברים הם שם ע"א עי"ש) ודבריו נכונים ועיין במה שרשמתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת חליצה סי' ב' אות ז ובשו"ת שם אריה אה"ע סי' ה' (ד"ה אמנם ראיתי) פתב בשם שושנת העמקים לדרוש וכתב ונתן מי שאינו מחוסר וכו' יצא מי שמחוסר פתיבה רפואה ונתינה וכתב על דבריו דאין לדרוש כן מדעתנו וכו' והבאתי תורף דבריו (בשדי חמד ח"א) בחלק אסיפת דינים מערכת אישות סי' ב' אות

ח' (ד"ה וּבְסִי') וְגַם בְּמַעֲרַכַת בְּכוֹר בְּהֵמָה סִי' ג' אוֹת יו"ד הַבְּאֲתִי שְׁבַחֲדוֹשֵׁי הַגִּרְשֹׁנִי יו"ד סִימָן ש"ה תְּמָה עַל הָרַב הַלְבוּשׁ בְּסִי' שֶׁכ"א דְּרָרַשׁ מִדְּעַתּוֹ בְּבִנְיָה תַפְדָּה וְלֹא מִשְׁלֵל אַחֲרִים עֵתָה הַשְּׁגָתִי סֶפֶר שׁוֹשְׁנֵת הַעֲמֻקִּים וְרֵאִיתִי בְּכָלֵל כ"ג (ד"ה וְרֵאִיתִי לַהֲפִנִי) שֶׁהֵבִיא מֵהַ שְׁפָתַי הַפְּנִי מִשׁוּם וְכָתַב וְנָתַן וּבִד"ה וְרֵאִיתִי בְּשׁוֹ"ת בֵּית אַבְרָהָם וְכו' כְּתַב שֶׁהֵג' מוֹהֲרָח"כ רֵאֲפֹרֶט בְּתִשׁוֹ' שֶׁבִס' בֵּית אַבְרָהָם כְּתַב שְׁמָה שְׁפָתַי הָרַב פְּנִי הַטַּעַם דְּכֹתִיב וְנָתַן אִין מִמֶּשׁ בְּדִבְרִים אֵלּוּ שְׁנָתַן טַעַם מִסְבָּרָא דְנִכְפְּשִׁיָּה פִּיּוּשֵׁב וְדוֹרַשׁ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁלֹא נִמְצָא דְבָר זֶה בְּשׁוּם פּוֹסֵק רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן עַכ"ל וְעֵינֵינוּ בְּשׁוֹ"ת שֶׁם אֲרִיָּה בְּתִשׁוֹ' הַנּוֹסְפוֹת שְׁבַסוֹף ח"א סִי' י"ד הַבְּאֲתִי דְבָרֵינוּ בְּחֻלְק אֲסִיפַת דִּינִים מַעֲרַכַת גֵּט סִי' ל"ז אוֹת יו"ד (ד"ה וּבְשׁוֹ"ת) וּק"ל.

וּמִדְּבָרֵי רֵאָב"ן שֶׁהֵבִיא הָרַב ב"ח בִּיּו"ד סִי' קכ"א סק"ט הִנֵּה נִרְאָה דְחוּלֵק בְּעֵינָר פְּלֵל זֶה שְׁהָרִי כְּתַב דְּמָה שְׁנֵהֲגוּ עֵתָה לְהַשְׁפִּיר בֵּית דִּירָה לַעֲכוּמ"ז הוּא מִשׁוּם דְּלֹא אָמְרָה תוֹרָה לֹא תֵבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתָה אֲלֵא בֵּית הַמִּיּוֹחֶדֶת לְיִשְׂרָאֵל לֹא כֵן עֵתָה שְׁנוֹתָנִים מִס לְמִלְךָ וְכו' לֹא חָשִׁיב בֵּיתָה הַמִּיּוֹחֶדֶת עִי"ש אָמְנָם רֵאִיתִי לְהָרַב צְפִיחַת בְּדָבָשׁ בְּדָף קל"ה ע"ד בְּשֵׁם הָרַב חֲק"ל ח"ב חִיּו"ד סִי' י"ז דָּף ל"ב ע"ג שְׁצַדָּד לְהַתִּיר רַבִּית בְּשׁוֹתְפוֹת עֲכוּמ"ז דְּדָרְשִׁינוּ בְּסֶפֶר הַמִּיּוֹחֶד לָהּ וְנִרְגַּשׁ מֵהָא דְלֹא דָרְשִׁינוּ דְרֵשׁוֹת מִדְּעַתְנוּ וְכָתַב דְּאִין זֶה כְּשָׂאָר דְרֵשׁוֹת דְּהָכָא מִשְׁמַעוֹת מִכַּח יְתוּר הוּא וְגַם בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם יֵשׁ לְהִבִּין כֵּן וְכָתַב דְּכִמוּ כֵן י"ל לְהֵיבֵא דְרֵאָב"ן עִי"ש.

וְעֵינֵינוּ בְּשׁוֹ"ת כְּתַב סוֹפֵר סִי' קי"ב הַבְּאֲתִי בְּאַסִּיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת יוה"כ סִי' ג' אוֹת ג'. וְהָרַב עֲדוֹת בִּיעֲקֹב (הֵבִיא דְבָרֵי הָרַב דְּבָרֵי אָמֵת בְּקוֹנְטְרַס ו' בִּד"ה וְרֵאִיתִי בְּמוֹהֲרָח"ש) כְּתַב שְׁגַט שְׁנִקְרַע לְשֵׁנֵי קַרְעִים וְחִזַּר וְדָבְקוֹן פְּסוּל דְּכִי הִיכִי דְּדָרְשִׁינוּ וְכָתַב וְנָתַן מִי שְׁאִינוּ מְחֻסָּר אֲלֵא כְּתִיבָה וְנִתְיָנָה יָצָא מִי שְׁמֻחֻסָּר קְצִיצָה הִכִי נָמִי דְרֵשִׁינוּ יָצָא זֶה שְׁמֻחֻסָּר דִּיבּוּק וּמִתוֹךְ מֵה שֶׁהִשְׁיֵג עָלָיו הָרַב דִּב"א לְמַדְנּוּ דֵּיִשׁ סַעַד גְּדוּל לְעֵינָר פְּלֵלִין שְׁפָתַי עַל דְּבָרֵינוּ דְנִעְלָם מִמֶּנּוּ דְּבַתּוֹסְפֵתָא ר"פ שְׁנֵי דְגִיטִין שְׁנֵינוּ רִשְׁב"א מְדַבֵּק אֶת הַקַּרְעִים וְנוֹתְנוּ לָהּ וְהַתּוֹסְפוֹת בְּסוּטָה דָּף ח"י כְּתַבּוּ דָּאֵם כְּתַבּוּ עַל שְׁנֵי דַפִּין חֲתוּכִים וְתַפְרֵ אַח"כ וְנָתְנוּ לָהּ אִינוּ גֵּט דְּסֶפֶר אֶחָד אָמַר רַחֲמָנָא וְלָמָּה לֹא כְּתַבּוּ הַטַּעַם שְׁמֻחֻסָּר תְּפִירָה וְכו' עִי"ש הִנֵּה רֵאָה דָּאָף דְּלִכְאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה דְשִׁפִּיר קָאָמַר הָרַב עֲדוֹת בִּיעֲקֹב לְמַדְרַשׁ פֶּל שְׁאִינוּ מְחֻסָּר וְכו' וְכִדְאֲשִׁכְחוּ דְּדָרְשׁוּ בְּש"ס הָאִי דְרֵשָׁה גּוֹפָה נִמְצָא סְתִירָה לְדְבָרֵינוּ דֵּיִשׁ לְחֻלְק בְּמֻחְסָר לְתִלְוֵשׁ כְּמוֹ שְׁפָתַי שֶׁם הַרְדָּב"ז וְכוּן בְּכָל פִּיּוּצָא בְּזָה אָף דְּהָאָדָם יִרְאָה לְעֵינֵים דֵּיִשׁ לְדַמּוֹת מְיֻלְתָּא וְדְרֵשָׁה לְדְרֵשָׁה אִין לְדָרוּשׁ כֵּן מִדְּעַתְנוּ: וְהָרַב עֲבֹדַת הַגִּרְשֹׁנִי בְּסוֹף סִי' ב' אַחַר שֶׁהִמְצִיא בְּנִדּוּנוּ דְאִיכָא שְׁלִשָׁה כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד וְקִי"ל דְּאִפִּי לְמֵאֹדָאֵמֵר שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד מְלַמְּדִים שְׁלִשָׁה כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אִין מְלַמְּדִים כְּתַב אֲבָל מְקוֹם לֹא מְלֹאֲנִי לְבִי לְסִמּוּךְ עַל זֶה מֵאַחַר שְׁאִין דְּבָר זֶה מְפֹרָשׁ בְּש"ס הֵגַם שְׁבַעֲל צִינָה לְדָרְךָ כְּתַב פִּיּוּצָא בְּזָה בְּפִרְשַׁת בָּא בְּעַגְנֵן מֵה שְׁחוּלֵק עַל הָרִיב"ש בְּמָה שְׁפָתַי שְׁאִין פּוֹדִין אֶת הַבְּכוֹר עַל יְדֵי שְׁלִיחַ עַכ"ל הָרִי דָּאָף דְּמָדָה זֶה יָפָה נְדָרְשַׁת בְּכָל הַתְּלֻמוֹד מְקַל מְקוֹם לֹא מְלֹאֲו לְבוּ לְסִמּוּךְ עַל זֶה מֵאַחַר שְׁלֹא בָּא מְפֹרָשׁ בְּש"ס שְׁאֲמָרוּ כֵּן בְּנִדּוּן זֶה וְכוּן מִתְבָּאָר מִדְּבָרֵי הַרְדָּב"ז בְּחֻלְק ה' בְּלִשׁוֹנוֹת הַרְמַב"ם סִי' פ"ו (בְּדָפוּס וּוְאַרְשָׁא תַרמ"ב הִיא סִי' אֶלְף תט"ו) דְּדוֹקָא כְּשֶׁהִדִּין מְפֹרָשׁ בְּש"ס יְכוּלִים לְדָרוּשׁ וְלוֹמַר דְּעַל פִּי דְרֵשָׁה זֶה הוֹצִיאָו רז"ל דִּין זֶה אֲבָל אִם אִין הִדִּין מְפֹרָשׁ אִין בְּכַחְנוּ

לדרוש מדעתנו אחר שהראה מקום לדברי הרמב"ם מהש"ס סיגים ואני אומר דרמוז בקרא וכו' לא שאני סומך לדרוש קראי מדעתי אלא אגמרא אני סומך ואפשר דרמוז בקרא עכ"ל ונהרי הוא פמבואר: ובעיקר פלגין ראיתי עתה לרבני גאוני דורנו יצ"ו שדברו בו ואשא את שמותם על שפתי עיניו בספר פלילת המנורה ריש מערכת הדלת ובספר אמרי הצבי למסכת בבא קמא בח"ב על דברי הש"ס שפדף פ"ב ע"א (גבי תקנת עזרא שיהיו אוכלים שום וכו') בסי' קס"א סוף אות א' דף צ"ז ע"ב ומה שהוקשה לו על דברי הרא"ש בפסקיו שם (בסי' י"ט) שיהיו אוכלים שום וכו' דזמן עונה היא בשבת שצאמר ושמרו בני ישראל את השבת ראשי תיבות ביאה דהיכי נקיט הרא"ש דרשה זו שלא הונכרה בש"ס כלל ובנד מלאכי האריה דאין לעשות דרשות מדעתנו וחידידו הוא שלא הביא דברי הרא"ש אלו יתכן לפרש על פי מה שפתיבתי לקמן בסמוך דכל שהדין מפניו בש"ס יש פח ביד הפוסקים להסמיכו ולרמוז על פי איזו דרשה ולכן מצד זה אין לתמוה על הרא"ש ומה שיש לתמוה הוא דכיון דבש"ס דרשינו לה מקרא דאשר פריו יתן בעתו מה לו לרבינו לתפוס דרשה אחרת והוא מה שהקשה הרב פלפלא חריפתא ולכן לא היה להרב יד מלאכי להעיר על דברי הרא"ש מפח הפלל פמוכן ועי"ש באמרי הצבי מה שפתיבתי ליישב תמיהות הפלפלא חריפתא על דברי הרא"ש בזה: ובספר עבודת השם (לרב גדול משאולוניקי) בחלק אה"ע"ז סימן ג' בדר מ"ו ע"א פתיב גם כן דאין לנו לדרוש מדעתנו שום דרשה אם אין לה רמז בש"ס וכדכתבו הפוסקים והמפרשים אשר קבץ הגאון יד מלאכי בסי' קמ"ד ועל פי זה תמה על רבינו החינוך בפרשת פי תצא סי' תקע"ה במצוה דלא יבא פצוע דכא וכו' שפתיב שנוהג איסור זה בזכרים דמשמע דבנבקות אינו נוהג אף אם נכרתו מהאשה אברי ההולדה בינים מותרת לבא בקהל והוקשה לו דמנא ליה דיש לחלק בדין זה בין זכר לנקבה ועלה בדעתו ליישב דלפי מה שפתיב הרב החינוך בראשית דבריו דמשרשי מצוה זו הוא פדי להרחיק האדם לבלי הפסד פלי הוצע פידוע במלכים שמסרסין את הזכרים למנותן שומרים לנשים ויש מן הפחותים שרוצים בזה פדי לזכות את שלחן המלך ולהרויח ממון וכו' ולפי טעם זה דן הרב החינוך דגבי נשים דלא שייכי בהאי טעמא דלא איצטרקא להו להפסיד פלי ההולדה פדי לשבת בשער המלך ואדרבא כשנשים יולדות ראויות יותר לבית המלך להניק בניהם ובני השפחות וכו' אם כן פיון דלא שייכי בהו האי טעמא לימנהו באזהרה זו אלא דלא הונח לו משום דאפתי קשה דמנא ליה לדרוש לעצמו טעמא דקרא ולהוציא דין מחדש ובפרט להקל באיסור תורה ואנו אין לנו לדרוש מדעתנו וכו' כמ"ש ביד מלאכי וכו' ובפרק המקבל בפלוגתא דר' יהודה ור' שמעון אי דרשינו טעמא דקרא אלו תורף דב"ק (בד"ה נאחזה אנכי) ובמחילת פבוד תורתו הרמה עם שהאמת הוא דאין לנו לדרוש דרשות מדעתנו כמו שהביא בשם הרב יד מלאכי מפל מקום במה שעוסק הרב אינו שייך כלל זה ואם הרב החינוך היה פותב דנשים לימנהו בלאו זה והיה מסמיכו על איזה פתוב או דרש היה שייך להקשות עליו דאין פח בידי הפוסקים לדרוש מדעתם ולהוציא דינים שלא נאמרו בש"ס אכל פיון שהרב החינוך לא פתיב שום דרוש על זה רק שאנו מפרשים בדעתו שהוציא הדין מפח הטעם מה שיש להקשות עליו הוא דזו מחלוקת אי דרשינו טעמא דקרא וכמו שצינו הרב בסוף דבריו סוגיא דפרק המקבל ולזה צריך להתיישב במה שרשמתי בקונטרס הפללים במערכת הטי"ת אות ט"ו אם הלכה

כמאן דְּדַרְיֵשׁ טַעְמָא דְקָרָא או לא וּלְהַמְעִיֵּן בְּמִקּוֹר הַדִּינִים בְּזֶה אוֹלֵי תַתְּבַרֵּר לוֹ אִיךְ דַּעַת
הֶרֶב הַחִינּוּף בְּזֶה אֲבָל אֵין זֶה עֲנָן לְדַרְשׁוֹת מְדַעְתָּנוּ וְהַמְבָאָר לְהַמְכִילְתָּא (הֶרָא"ה נוֹיִס
נ"י) בְּפִרְשֵׁת יִתְרוֹ פִּרְשָׁה א' הַעִיר עַל רַבִּינוּ הַטּוֹר בִּי"ד סוֹף ס' ר"מ שְׁדַרְשׁ מְדַעְתּוֹ
חַיִּיב כְּבוֹד חֲתָן לְחַמְיו מְדַכְתִּיב אֲבִי רָאָה גַם רָאָה וְלֹא הִבִּיא מִהַמְכִילְתָּא עִי"ש וְיִפְהֵ הֵיִתָּה
הַעֲרָתוֹ אִם הֵיָה כְּדַבְּרֵי אִךְ אַתָּה תַחֲנוּה מַה שֶׁהִבִּאתִי בְּקוֹנְטָרַס הַפְּלָלִים בְּמַעֲרַכַת הַפְּ"ף
אוֹת ק"ך כִּי מִמְּנוּ נִעְלַם יִלְקוּט שְׁמוּאֵל שְׁדַרְשׁוּ פְּדַכְתְּב רַבִּינוּ הַטּוֹר: נֹא) וְכֵן כְּשֶׁנֶּאֱמַר
אֵינָה דִין וְאוֹמַר אַחֲרָיו וְכֵן וְכו' בְּלִשׁוֹן מְשֻׁנָּה הוּא בְּדַרְךְ לֹא זֶה אִךְ זֶה זֶה וְאֵי אֲמַרִּינָן כֵּן
בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים רְשָׁמְתִי בְּקוֹנְטָרַס הַפְּלָלִים מַעֲרַכַת הַנּוֹא"ו אוֹת כ"ג וְעִי"ש אִם הַדְּבַר
שְׁנֶאֱמַר בּוֹ וְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה שְׁוֵה לְהַדְּבַר הַקּוֹדֵם לְגַמְרֵי אוֹ בְּמָה שֶׁשְׁוֵה בְּצַד מַה סְגִי: וְכֵן
בֵּין נִקְטִי הַפּוֹסְקִים בְּדַרְךְ לֹא זֶה אִךְ זֶה עֵינָן בְּמָה שֶׁרְשָׁמְתִי בְּסִימָן י"ג אוֹת ז' וְכִשׁוֹ"ת חֲתָם
סוֹפֵר א"ח ס' ס"ב ד"ה וְעִינֵנִתִּי: נֹב) דַּרְךְ הַפּוֹסְקִים לְפָרֵשׁ הַסְּבָרוֹת שְׁנֶאֱמָרוּ בְּעֵינָן הַהוּא
בְּאִנּוֹן שְׁלֵא תִהְיֶינָה הַסְּבָרוֹת רְחוּקוֹת מְאֹד כִּי כָּל מֵאֵי דְאֶפְשָׁר לְקַרְבַּת הַסְּבָרוֹת וְלוֹמַר לֹא
נִחְלָקוּ אֶלָּא בְּהֵאִי גִּוּוֹנָא אֲבָל בְּהֵאִי גִּוּוֹנָא כ"ע מוֹדוֹ הֵכִי עֲדִיף וְעֵינָן ש"ף ח"מ ס' כ"ה
ס"ק י"ד אוֹת י"ד וְלִמְרָן הַב"י בִּי"ד ס' צד"ק ד"ה וּמֵאֲמַתִּי וְעֵינָן בְּמָה שֶׁרְשָׁמְתִי
בְּקוֹנְטָרַס הַפְּלָלִים מַעֲרַכַת הַפ"ם אוֹת ט"ז בְּמַחְלֻקַת תַּנָּאִים וְאִמּוֹרָאִים וְלִהֲרַב מוֹהַרד"ך
בֵּית ט' חֲדָר ז' וּבְמָה שֶׁצִּיֵּין הֶרֶב יֵד מְלֶאכִי בַח"ב בְּכֻלְלֵי שְׁנֵי הַתְּלַמוּדִים ס' י"ד שֶׁרְשָׁמְתִי
בְּמַעֲרַכַת הַפ"ם שֵׁם וּבְסִפֵּר אֶלְף הַמְּגִן הַחֲדָשׁ לִידִידֵי הַגֵּאבֵּד"ק דּוּבְרוּוֹנָא יצ"ו בְּסִי' ג' דָּף
ט"ו (ד"ה אוֹלָם): נֹג) פּוֹסֵק שְׁלֵא נִמְצָא סִיּוּם תְּשׁוּבָתוֹ אֵין לְלַמּוֹד מִמְּנוּ דְאִימּוֹר הֲדָר בְּיָה
כִּי כֵן דַּרְךְ הַפּוֹסְקִים תַּחֲלָה מְרֵאִים פְּנִים לְסִבָּא אַחַת וּבְסוֹף הַפְּסָק חוֹזְרִים בָּהֶם וְכֵן כְּתַב
הֶרֶב דְּבַר מְשֻׁה ח"ג דָּף ס"ח סוֹף ע"ב כֵּן כְּתַב הֶרֶב כְּפִי אַהֲרֹן דָּף פ"ג ע"ד (ד"ה כְּתַבו
עוֹד) וּמִיָּלִי דְסִבָּא נִיגְהוּ: נֹד) פּוֹסֵק שֶׁהִבִּיא בְּדִין הַהוּא שְׁתֵּי סְבָרוֹת חֲלוּקוֹת וְאַח"כּ סִיּוּם
וּפְלוּגִי לֹא כְּתַב כֵּן אִם כְּנֻנְתּוֹ לּוֹמַר שְׁלֵא כ' כְּסִבָּא שְׁנֵי אֶלָּא סוּבֵר כְּסִבָּא הֶרֶאשׁוּנָה
אוֹ ר"ל שְׁגַם כְּסִבָּא רֵאשׁוּנָה לֹא ס"ל שְׁאִם כֵּן הֵיָה לוֹ לְכַתּוּב וּפ' כְּתַב כְּסִבָּא הֶרֶאשׁוּנָה
עֵינָן בְּמָה שֶׁרְשָׁמְתִי לְעֵיל ס' י"ב אוֹת א' (בְּכֻלְלֵי הַרִיב"ה): וְאִם כּוֹתֵב סְבָרַת אֵינָה פּוֹסֵק
בְּלִשׁוֹן וְכֵן דַּעַת פְּלוּגִי אִם כְּנֻנְתּוֹ לּוֹמַר שֶׁכֵּן מְשַׁמַּע מְכַלְלוֹת דְּבָרָיו וְלֹא שְׁכַתְּב כֵּן בְּפִירוּשׁ
מְדָלָא כְּתַב וְכֵן כְּתַב פְּלוּגִי רְשָׁמְתִי בְּסִי' י"ב אוֹת ב': וְאִם כְּשֶׁמְבִיא סְבָרַת הַחֻלְקַת כְּתַבָּה
בְּלִשׁוֹן אֲבָל פְּלוּגִי כְּתַב וְכו' אִם מוֹכַח מְזֵה שֶׁכֵּן הִיא דַּעַתוֹ רְשָׁמְתִי שֵׁם אוֹת ה' וּמַה
שְׁכַתְּבִתִּי שֵׁם שְׁמַדְבְּרֵי הֶרֶב יֵד יָמִין מִתְּבָאָר שֶׁכֵּן דַּרְךְ כָּל הַפּוֹסְקִים לְכַתּוּב אֲבָל בְּסִבָּא
שֶׁהִיא עֵיקָר כֵּן מִתְּבָאָר גַּם מִדְּבָרֵי הֶרֶב יֵד מְלֶאכִי שֶׁרְשָׁמְתִי שֵׁם וְהֶרֶב פְּרִי מְגִדִים בְּכֻלְלִים
שְׁבָסוֹף פְּתִיחָה הַפּוֹלְלַת בְּאוֹת כ"א כְּתַב כָּלֵל זֶה בְּפִרְטוֹת עַל דְּבָרֵי מְרָן וְהֶרָמ"א ז"ל
כְּשֶׁכּוֹתֵב הַמְּחַבֵּר אוֹ הֶרֶב י"א וִי"א וְכו' אֲמָנָם כְּשֶׁפּוֹתֵב לְהֶרָא"ש כָּף אֲבָל לְהֶרָשֵׁב"א וְכו'
וְכַדּוּמָה מְדַכְתֵּב אֲבָל וְהִבִּיא סְבָרַת הֶרָשֵׁב"א בְּאַחֲרוּנָה כְּהֶרָשֵׁב"א עֵיקָר כֵּן לְמַדְתִּי מִנ"ץ
א"ח ס' ע"ט ס"ב וְכֵן הוּא בְּטוֹר וְיִפְהֵ הוּא עַכ"ל וְלִפִּי הַנֶּרְאָה לֹא הֵיָה בְּיָדוֹ פְּלָלִי הַכְּנֵה"ג
שְׁצִיֵּין בְּיָד מְלֶאכִי שְׁכַתְּב כֵּן בְּשֵׁם הַרְדֵּב"ז וּבְרַפְת אֲבָרְהֵם וּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי דַתְרַנִּיָּהוּ
בְּעֵינָן שְׁמַבִּיאִים הַסְּבָרָא בְּאַחֲרוּנָה וְגַם בְּלִשׁוֹן אֲבָל וְעֵינָן שֵׁם בְּיָד מְלֶאכִי בְּזֶה: עַתָּה רֵאִיתִי
בְּסִפֵּר חֲדָשׁ מְשַׁמְרַת שְׁלוֹם לְרַב גְּדוֹל בְּדוֹרְנוּ יצ"ו (הוּא חֲבוּר נַחְמֵד עַל הַפְּרִי מְגִדִים חֲלָק
י"ד) בְּהַקְדַּמַת הַסִּפֵּר שֶׁהִבִּיא בְּתַחֲלַת הַהַקְדָּמָה (וּמְצִיֵּין עָלָיו כָּלֵל ב') דְּבָרֵי הַפְּרִי מְגִדִים
הַנְּ"ל וְכַתֵּב עַל זֶה וְאֲנִי מְצִאתִי כֵּן בְּכֻלְלֵי הַכְּנֵה"ג בְּשֵׁם בְּרַפְת אֲבָרְהֵם וְרַדְב"ז וְכו' עִי"ש

וגם הרב הג"ל יצ"ו לא היה אז בידו ספר יד מלאכי ולכן לא ראה שפבר קדם ונזכה
 במציאה זו הרב יד מלאכי וכתב עוד במשפחת שלום שם ונ"ל ועי"ש באות י"ד ואות
 כ"ט אם פתב שם החולק ונהרמב"ם פתב אי הוי כמו אבל או לא ועיין במשפחות סי'
 רי"א סק"א במונסגר וסוף סי' של"ד ס"ק כ"א ובאשל אברהם סי' קע"ח ס"ק י"ב ומפאן
 מוכח וכו': ואם מביא איזה סברא בלשון יש אומרים אם היא הוכחה פי ברבים היו
 הסוברים פן וכן בהיפך אם פותב בלשון יש מי שפתב יש מי שאומר וכינצא אי מוכחא
 מילתא דסברא יחידאה היא והוא באחד ממש רשמתי בסי' י"ג אות ח"י ואות כ"א וכ"ב:
 (נה) פוסק שכותב בשם איזה רב שסובר פך נכף ונאנחנו רואים לאותו רב בספרו שפתב
 בהיפך אין לחשוב אותה סברא לענין קי"ל וכן פהאי גוונא לענין איסור והיתר אין
 קובעין הלכה פאותה סברא וכו' חיים ביד סי' ק"ך ועיין במה שפתבתי בשדי חמד ח"א
 בחלק אסיפת דינים מערכת אבלות אות ד"ן: נו) אם איזה רב מביא בשם איזה גדול איזו
 סברא וכותב על דבריו ולדעתי דבר גדול הנביא דבר אם פננתו להודות ולהסכים
 לסברתו או שפננתו שדעתו נוטה בהיפך אלא דגברא רבה אמרה עיין במה שפתבתי
 בשדי חמד ח"א בחלק אסיפת דינים במערכת אישות סי' א' אות ט"ז (בד"ה נמצא): נו)
 איש פשכותבים הפוסקים על איזה דין לשון זה פננתם למעט אשה פי היכי דמעטטין
 אשה מאיש דקרא פן פתב הרב משנת אברהם בסי' א' (שער הפתיכה) סק"א בטעם
 הרמב"ם בדין פתיבת ס"ת ששינה ממה שאמרו בש"ס מצוה על כל אדם וכו' וכתב מצות
 עשה על כל איש ואיש משום דבמלת אדם נכללת על הרוב גם האשה והוא סובר דנשים
 פטורות מפתיבת ס"ת לכן פתב איש אתו"ד ועם פי אינו נח בעיני להחליט פן בלשון
 הפוסקים אף פי לא מצאתי פעת סתירה לזה וזאת לזכרון: נח) דרף האחרונים להביא
 מהרמב"ם או מטור וש"ע והוא תלמוד ערוף שמשם מקור דבריהם ואין מזכירין הש"ס
 כלל פן פתב מרן חיד"א ביעיר אנו במערכת הבי"ת אות ט"ז ובקונטרס הפללים במערכת
 הפ"ף אות מ"ג פתבתי דאישתמיט האי פללא מהרב אנו אהרן עי"ש.

וכן השיב הרב יד דוד ליו"ד סי' צ"ט הגב"י אות מ"ת על מה שהקשה הרב מוהר"ם
 אלגבא על מה שפתב הרב כנה"ג בפללים גפרדים אות ל"ו בשם מוהר"י מינץ דלא
 אמרינו כל דתקונו רבנו פעין דאורייתא תקונו בחששא בעלמא בגזרה דרבנו דלמה הוצרך
 להביא ממוהרי"מ הרי תלמוד ערוף הוא בגיטין דף ס"ה דלק"מ דמוהרי"מ גופיה מההיא
 דגיטין מייתי עי"ש ונהרב ב"ח ביו"ד סי' רנ"א ס"ה הוקשה לו על מה שפתב הריב"ה
 פתב הרמב"ם היו לפנינו ענינים הרבה וכו' דמשנה היא בסוף הוריות וניחא ליה משום
 דאיכא מילי דלא נשנו במתני' פגון ישראל לחלל וכו' עי"ש ולא ידעתי אף נחה דעתו
 בזה דסוף סוף פינו דהני מילי לא הוסיף משה מדעתו והם שנויים בתוספתא כמ"ש בב"ח
 (אלא שבתוספתא שלפנינו ליתנהו להני מילי וכבר העיר על דבריו מרן מוהרד"ף בחסדי
 דוד בפרק שני דהוריות בפסקא המתחלת משום וכו' בדרף ק"ו ע"א ועיין יפה ללב ח"ג
 דף ע"ד) א"כ אפתי תקשי למה ליה לאתויי מהרמב"ם ולא מהתוס' דמה לי משנה ומה
 לי תוספתא ומרן הב"י שם הראה מקום שדברי הרמב"ם הם משנה שלמה ולא קשיתנה
 מידי משום שפן דרף הפוסקים ונהרב ב"ח נראה שסובר דכיון ששנוי במשנה היה לו
 להביא מהמשנה שהיא מפוסקת ושגורה בפי כל אלא דמשום הנהו מילי דלא נשנו

במשנה אלא בתוספתא והיה מקום לומר דמדלא אמרו הכי בש"ס דילן לא סמכינו
אתוספתא אהכי מייתי מהרמב"ם.

ועיין לעיל בסי' י"ד אות יו"ד וכתב מרן חיד"א בייעיר און שם בקונטרס קילורית לעיל
דף ח' ע"ג דאף דהאחרונים זימנין דמייתו הש"ס ולא הפוסקים הא וקא איתנהו דזימנין
מייתו הש"ס דמייתי הפוסק וזימנין מייתו הפוסק דמייתו הש"ס ושני הדרכים טובים
ואין להקשות לא על זה ולא על זה והרב בעל ספר משק ביתי בהשקטות ספר פרי העץ
(הנספח לספר תורת נזיר) בדף קל"א (השני) ע"ב וע"ג הביא פלל זה ויישב בזה קושיות
כמה מחברים אשר היו תמהים על כמה רבנים שכתבו איזה דין או פלל בשם רש"י
הרמב"ם וכיוצא והוא תלמיד ערוף ע"ש ובס' משק ביתי בכללי הפוסקים שפסוק ספרו
בדף כ"ב סוף ע"א ובספר כנה"ג הקדש פתב אחד מן הסופרים יצ"ו בצד צ"א אות ד'
דרשי' ורבו לא היה לפנייהם בתדירות הש"ס וירושלמי מדמצינו שבשפת דף צ"ג א' בד"ה
שפן משא בני קהת כתבו בשם רב האי שפונרש בירושלמי וכו' ועינינו הרואות הדברים
האלו בירושלמי במקומו ולא הוצרכו להביא בשם רב האי ע"ש ולפום פללין נראה
דאין כ"כ הברח מזה משום דכף היא דרפה של תורה כמו שהריב"ה פותב בשם הרמב"ם
דבר שהוא מפונרש בש"ס כן יכתוב רש"י בשם מי שקדם ואמר דבר זה עפ"י הש"ס
ושאר דברי רז"ל אף שגם הוא ראה וידע את דברי רז"ל בגופן שלהן ועיין לעיל בסי'
ח' אות יו"ד מה שכתבתי על דברי הספר הנ"ל יצ"ו (ועיין בקונטרס שדי חמד בחלק
הפללים במערכת החי"ת אות פ"ט שכתבתי לחלק בעיקר פללין בין דינים לכללים)
והרב יד מלאכי בכללי הדינים במער' האל"ף אות קכ"א פתב ונ"ל אחזוקי אינשי בגנבי
לא מחזקינן כן הוא בשבועות דף מ"ו ע"ב ובחנם טרח הכנה"ג בכללים נפרדים סי' י"ט
לכתוב כן משמיה דמרדכי דתלמוד ערוף הוא עכ"ל והנה הרב כנה"ג פתב כן בשם
המרדכי בפרק הכותב ואני הדל חפשי שם ולא מצאתי דב"ק פי אולי גם המרדכי כ'
משמא דגמרא ותסר תלונת הרב יד מלאכי מעליו לפום פללין והרב מטה אהרן במערכת
הגימ"ל בדף ס"ד ע"ג תמה על מה שכתב הרב כנה"ג בח"מ סי' שפ"ו אות צ"ה בשם
הרב המאירי בדין בגרמא בנזיקין דפטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים דלמה לו להביא
זה בשם הרב המאירי והלא תלמוד ערוף בריש פרק הכונס וכו' ע"ש ונראה דשפיר קא
קשיא ליה דכל פי האי דאתמרו בש"ס שם כמה מקלי דפטור בדיני אדם וחיוב בדיני
שמים וכולהו הנהו מקלי נפקו להלכה בדברי הראשונים ובטור וש"ע כל דבר במקומו
נדאי שאינו בכלל מה שהסביר מרן חיד"א שפן דרף האחרונים וכו': וזימנין מייתו
הפוסקים איזה דין בשם אחר מהפוסקים אף שהוא ש"ס ערוף מפני שאר הפוסקים
השמיטהו עיין לעיל בסי' י"ב אות ט'.

נט) דרף הקדמונים לכתוב דבר בשם המדרש ולא נמצא אותו דבר במדרש שלפנינו אין
לנו צורך לומר שהיה המדרש הזה בינדם ונאבד מאתנו אלא יוכל להיות שפונתם על
הפסיקתא דרב פהנא וכיוצא שדרף הקדמונים לקרוא לכל אגדות חז"ל בשם מדרש כן
פתב רב מןפלא בדורנו הפהן הגדול יצ"ו במאמר יאיר נתיב על העולם דבר שבס' כנה"ג
החדש בחלק ד' צד 105 אות ג' והוכיח כן מפמה מקומות ושכ"כ רבינו יוסף טו"ע בסדר
תנאים ואמוראים על התוספתא ותורת פהנים מכילתא וספרי ששם מדרש ונקראים
בלשון התלמוד ברייתא ושמן חיד"א בספר שם הגדולים במערכת ספרים אות מ' חשב

שם מְדַרְשׁ אֶת פְּסִיקְתָא רַבְתִּי מְכִילְתָא סְפָרָא סְפָרֵי תַנָּא דְבֵי אֲלִיָּהוּ פְּרָקֵי ר"א אוֹתִיּוֹת דר"ע עי"ש: וְלַפְעָמִים כּוֹתְבִים הַמְּדַרְשִׁים דְּבַר בְּשֵׁם הַגְּמָרָא וְכַנְּתָם עַל גְּמַרְתַּי הִירוּשְׁלָמִי שְׁגַם הַש"ס יְרוּשְׁלָמִי נִקְרָא גְמָרָא פֶּן מִתְבָּאָר מְדַבְרֵי הָרַב שִׁירֵי קָרְפֶּן בִּירוּשְׁלָמִי פְּרָק קָמָא דִּיבְמוֹתֶהָלְכָה ה' (בד"ה הָכָא פֶּרֶת) שְׁהֵבִיא מַה שְׁתַּמָּה בְּהַגְהוֹת אֶלְפָסִי בְּשֵׁם מוֹהֲרֵנ"שׁ עַל הָרַב הַנִּמְק"י שְׁכַתְבֵּי אֲמָרִינוּ בַּגְּמָרָא מְפָדֵי הָכָא פֶּרֶת וְהָכָא פֶּרֶת דְּחַפְשׁ בַּגְּמָרָא וְלֹא מְצָא וְכו' שְׁנַעְלָם מְמַנּוּ שְׁהוּא לְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי וְאִם פֶּן פְּנֹת הָרַב הַנִּמְק"י שְׁכַתְבֵּי אֲמָרִינוּ בַּגְּמָרָא עַל גְּמַרְתַּי הִירוּשְׁלָמִי וְכֵן כְּתִב יְדִידֵי הַגְּאוֹן מוֹהֲרֵש"ל מוֹוִילְנָא יצ"ו בְּהַגְהוֹתָיו עַל הַש"ס בְּרִישׁ יוֹמָא עַל מַה שְׁכַתְבֵּי רַש"י דְּבַפ"ב דְּהוֹרִיּוֹת יְלִיף דְּכָל עֲבוּדוֹת יוֹם הַפִּיפּוּרִים אֵינּוּ אֵלֹא בְּכַהֵן גְּדוֹל וְהַתְעוֹרְרוּ הָרַב שִׁיחַ יִצְחָק שֵׁם וְשָׂאָר הַמְּדַרְשִׁים שְׁלֹא נִמְצְא בַּש"ס שֵׁם יִלְפוּתָא זֶה וְכַתְבֵּי עַל זֶה שְׁיִלְפוּתָא הֵיכִי נִמְצְאָת בִּירוּשְׁלָמִי דְּהוֹרִיּוֹת עי"ש: וְכַתְבֵּי עוֹד בְּמֵאָמֵר יְאִיר נְתִיב הַנְּ"ל (בְּרֵאשׁ אוֹת זֶה) שְׁהַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה וּבְמוֹרָה וּרְבִינוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק קָמָא דְּבַרְכוֹת וְהַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת דָּף ע"א ע"ב מְבִיאִים אֵיזָה דְּבַר בְּשֵׁם מְדַרְשׁ רַבָּה וְנִמְצְא הַדְּבַר הַהוּא בַּש"ס מְפוֹרָשׁ וְכַתְבֵּי דְטַעַם הַדְּבַר הוּא שְׁהַקְדָּמוֹנִים אֲחִזּוּ בְּזֶה דְרָף בְּעֲלֵי הַתְּלֻמוֹד לְהֵבִיא מְמָקוֹם הַיּוֹתֵר מְוָקְדָם כְּמוֹ שְׁכַתְבּוֹ הַתּוֹסְפוֹת בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁאֵינּוּ רוֹצֵה לְפָשׁוּט מְדַבְרֵי הָאֲמוֹרָאִים אֵלֹא מְמַשְׁנָה אוֹ מְבַרְיָתָא פֶּן דְּרַכּוּ הַקְדָּמוֹנִים בְּעַנְיַיְנֵי אַגְדָּה שְׁפָלוּם דְּבַרֵּי קַבְלָה לְהֵבִיא מִן הַמְּדַרְשׁוֹת אִף מַה שְׁנִצְאָר בַּגְּמָרָא לְפִי שְׁדַבְרֵי הַמְּדַרְשִׁים קוֹדְמִים לְהַתְּלֻמוֹד וְכו' עי"ש וְהַתּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים דָּף קי"ז ע"א ד"ה שְׁעוֹמְדִים כְּתִבוּ בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ קמ"ז מְזֻמְרֵי תְּהֵלִים הֵם כְּנֻגַד שְׁנוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ וְדַבְרִים אֵלּוּ יִשְׁנֵם בִּירוּשְׁלָמִי פְּרָק כָּל כְּתִבֵי הַלְכָה א' קְרוֹב לְסוּפָה וְהַרְז"ה בְּבַעַל הַמְּאוֹר בְּרִישׁ תַּעֲנִית וּבְמְדַרְשׁ אַגְדָּה מְצֵאֵתִי לְפִי שְׁאֵין דַּעְתָּה מְתִישְׁבֵּת אֵלֹא בְּתַפְלַת מוֹסָף הַדָּא הוּא דְכְּתִיב וְשִׁמְעָה ה' צְדָק וְכו' וְהֵן הֵן הַדְּבָרִים שְׁבִירוּשְׁלָמִי פְּרָק בְּתַרְא דְרֵאשׁ הַשְּׁנָה הַלְכָה ח': ס) לֹא זֶה אִף זֶה אֵין שְׁיִיף לֹמַר בְּפוֹסְקִים מוֹהֲרֵיב"ל ח"א פְּלָל י"א ס"ט וַיֵּשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם הוּא הַדִּין זֶה וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה כְּנֻסָת הַגְּדוּלָה בְּכַלְלֵי הַפוֹסְקִים אוֹת פ"ח וְאֵין אֹמֵר דָּאף בְּפוֹסְקִים אֲמָרִינוּ זֶה וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּי בְּחִיבּוּרֵי לִיו"ד ס' ב' ס"ק י"ג וּבְס' כ"ח ס"ק ה' וּבְס' ג"ל ס"ק ג' בְּתִירוּץ שְׁנֵי וְעֵינֵן מַה שְׁכַתְבֵּי בְּהַלְכוֹת נְדָה ס' קצ"ט ס"ק י"ד אֵלֶּה דְּבַרֵּי הָרַב שְׁלַחַן גְּבוּהַ בְּפִלְלִים שְׁבֵרֵאשׁ הַלְכוֹת פְּסַח אוֹת ז"ן וְאֵין מְצוּי אֲצֵלֵי ס' שְׁלַחַן גְּבוּהַ חֲלָק יו"ד וּבְעַנְיּוֹתֵי אֵינִי מְבִין סְפָקוֹ טְהוֹר שֶׁל הָרַב כְּנַה"ג וְכָל שְׁפָן שְׁאֵינִי מְבִין מַה שְׁנִרְאָה מְדַבְרֵי הָרַב שְׁלַחַן גְּבוּהַ הַנְּ"ל שְׁמוּדָה לְדַבְרֵי הָרַב מוֹהֲרֵיב"ל דְּלֹא זֶה אִף זֶה אֵין שְׁיִיף לֹמַר בְּפוֹסְקִים וְרַק בְּזוֹ וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה שְׁנִסְתַּפֵּק הָרַב כְּנֻסָת הַגְּדוּלָה בְּזֶה שְׁחוּלְק וְסוּבֵר דְּאֲמָרִינוּ גַּם בְּפוֹסְקִים וְלִי קִשָּׁה דִּידוּעַ דְּרַגִּילוֹת הַתְּנָאִים הִיא וְזוֹ הִיא דְרָף יִשְׁרָה לְשְׁנוֹת בְּדַרְף לֹא זֶה אִף זֶה אֲבָל לֹמַר שְׁשׁוּנָה הַתְּנָא בְּדַרְף זֶה וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה הוּא דְּנִסְתַּק וְאִם פֶּן אִם בְּדַרְף לֹא זֶה אִף זֶה שְׁכֵן הַרְגִילוֹת בְּדַבְרֵי הַתְּנָאִים אֲנּוּ אוֹמְרִים שְׁלֹא יִתְכַן פֶּן בְּפוֹסְקִים הַדְּבָרִים קַל וְחוֹמֵר שְׁלֹא יִנְחַח לָנוּ לֹמַר בְּפוֹסְקִים שְׁאֲמָרוּ דְּבַר בְּדַרְף זֶה וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה אֲשֶׁר גַּם בְּדַבְרֵי הַתְּנָאִים הִיא דְרָף רַחוּקָה וְדַחוּקָה וְסוּבֵר הֵיטֵתִי לֹמַר שְׁפִנְנַת הָרַב שְׁלַחַן גְּבוּהַ הִיא לְחֻלּוֹק גַּם עַל מַה שְׁכַתְבֵּי הָרַב מוֹהֲרֵיב"ל וְמַה שְׁכַתְבֵּי וְאֵין אֹמֵר דָּאף בְּפוֹסְקִים אֲמָרִינוּ זֶה וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה אֵינּוּ מְדוּקְדָק וְהוּא פְּאִילוֹ כְּתִב וְאֵין אֹמֵר אִף זֶה וְאֵין צְרִיף לֹמַר זֶה אֲמָרִינוּ בְּפוֹסְקִים וְכְּלּוֹמַר לֹא מְבַעֲרָא לֹא זֶה אִף זֶה שְׁהִיא דְרָף הַתְּנָאִים דְּפִשְׁטָא

דאָמרינן הָכִי גַם בַּפּוֹסְקִים אֵלֶּא אֵף זֶה וְאִין צָרִיךְ לֹמַר זֶה וְשָׂאִינוּ רְגִילוֹת בְּדַבְרֵי הַתְּנָאִים
אָמְרִינן בַּפּוֹסְקִים אֵלֶּא שְׂרָאִיתִי לְהֵרֵב עֲצָמוֹ בְּהַלְכוֹת פֶּסַח סִי תל"א סק"ו (בסוף ד"ה
ונ"ל דמִדְכָּתֵב) וְשִׁכְתָּב וְנ"ל וְלִיפָּא לְמִימַר דְּדַעְתּוֹ לֹמַר לֹא זֶה אֵף זֶה דְּבַפּוֹסְקִים לֹא אָמְרִינן
כֵּן כְּמוֹ שְׂפַתְבַּתִּי בְּכָלֵל זֶה עכ"ל הָרִי דְּבִלֵּא זֶה אֵף זֶה מוֹדָה דְּלֹא אָמְרִינן בַּפּוֹסְקִים וְרַק בְּזוֹ
וְאִין צָרִיךְ לֹמַר זֶה סוֹבֵר דְּאָמְרִינן גַּם בַּפּוֹסְקִים וּמְלִשׁוֹן זֶה (דְּאָמְרִינן גַּם בַּפּוֹסְקִים)
מִשְׁמַע דְּבַתְּנָאִים פְּשִׁיטָא דְּאָמְרִינן זֶה וְאִין צָרִיךְ לֹמַר זֶה וְחִידוֹשׁ הָרֵב שְׁגַם בַּפּוֹסְקִים הוּא
כֵּן וְלִי הַקְּדוּשָׁה אִין הַדְּבָר כֵּן דְּאִין מִשְׁתַּמְּשִׁים הַתְּנָאִים בְּלִשׁוֹן זֶה וְאִין צָרִיךְ לֹמַר זֶה וְכָל
שְׂפָן שְׂדַחְוִק לֹמַר כֵּן בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים וְרַק אִם הַדְּבָר הַהוּא נֶאֱמַר בְּש"ס בְּדַרְךָ זֶה וְאִין
צָרִיךְ לֹמַר זֶה לְפִי שְׁלֵגְבִי בְּעַל הַמִּימָרָא הוּא בְּדַרְךָ לֹא זֶה אֵף זֶה אֵף שְׁלֵגְבִי דִּינָן הוּא
בְּדַרְךָ זֶה וְאִין צָרִיךְ לֹמַר זֶה נִקְטִי לִיהַּ הַפּוֹסְקִים כְּדַרְךָ שְׁנֶאֱמַר בְּש"ס כְּמוֹ שְׂפַתְבַּתִּי הָרֵב
מִטָּה יְהוּדָה בְּרִישׁ סִי תמ"ז וְהַבְּאִתִּי דְּבָרִיו לְעֵיל בְּסִי י"ג אֹת ז (בד"ה וְכָתֵב) עי"ש:
וְהָרֵב נְחָמֵד לְמַרְאָה בח"ב דָּף רכ"ח ע"א (בד"ה אָמְנָם) כְּתֵב שְׁהָרֵב שְׁלַחַן גְּבוּהָ בִּיז"ד
סִי שס"ג אֹת ב' פִּירֵשׁ דְּבָרֵי מֶרְן בְּש"ע שְׁם (אִין מְפָנִים אֶת הַמַּת וְהַעֲצָמוֹת) בְּדַרְךָ לֹא
זֶה אֵף זֶה וְתַמָּה עֲלִיו דְּבַהֲלָכוֹת פֶּסַח סִי תל"א הַנְּ"ל כְּתֵב דְּאִין לֹמַר לֹא זֶה אֵף זֶה בַּפּוֹסְקִים
וְכָתֵב לְחַלֵּק דְּכִשְׁהֵדִין הַהוּא נֶאֱמַר בְּש"ס בְּדַרְךָ לֹא זֶה אֵף זֶה אֲזִי גַם הַפּוֹסְקִים שְׂאִין דְּרַכְּמָם
לְכַתּוּב בְּדַרְךָ לֹא זֶה אֵף זֶה מְכַל מְקוּם בְּכִי הָאִי גְּוֹנָא תּוֹפְסִים לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: סא) אִם
תִּמְצָא לֹמַר לְדַעַת הַסּוֹבְרִים בְּאִם תִּמְצָא לֹמַר שְׂבִש"ס הוּא פְּשִׁיטוּתָא אִם גַּם בְּלִשׁוֹנוֹת
הַפּוֹסְקִים הוּא כֵּן רְשַׁמְתִּי לְעֵיל בְּסִי א' אֹת ט': סב) אִינוּ כָּשֶׁר מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן זֶה הוּא
כְּאֵילוֹ כְּתֵב שְׁהוּא פְּסוּל כֵּן כְּתֵב הָרֵב מוֹהֲרִיט"ץ בְּסִי רל"ז עַל לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פְּרַק ט"ז
מִהַלְכוֹת עֲדוּת עַל אוֹהֵב וְשׁוֹנָא שְׂכָשֶׁר לְהַעֲדִיד וְאִינוּ כָּשֶׁר לְדוֹן וְתַמָּה עַל מֶרְן הַבֵּית יוֹסֵף
שְׂפַתְבַּתִּי שְׁהַרְמַב"ם לֹא כְּתֵב בְּזֶה לְשׁוֹן פְּסוּל עי"ש: סג) עכ"ל (עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ) כְּשִׁפּוֹתֵבִים
הַפּוֹסְקִים אִיזָה דְּבָר בְּשֵׁם אִיזָה סֶפֶר וּמְסִיִּימִים בְּלִשׁוֹן זֶה (עכ"ל) יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁהַפּוֹנָה הוּא
תּוֹכֵן דְּבָרֵי הַסֶּפֶר וְלֹא שְׁהוּא לְשׁוֹן הַסֶּפֶר מִשְׁכַּח כֵּן כְּתוּב בְּקוֹנְטְרִיִסִי בְּשֵׁם סֶפֶר מִשְׁפֵּט
צָדֵק עַל תְּהִלִּים שְׂפַתְבַּתִּי כֵּן בְּהַקְדָּמָתוֹ בְּדָף ג' ע"א בְּשֵׁם הַרְמ"א בְּדַרְכֵי מִשְׁהָ וְעַתָּה אִין
בְּיַדִּי הַסֶּפֶר הַנְּ"ל וּבְהַקְדָּמָה לְסִידוֹר תִּיקוֹן שְׁבַת לְהַגְּאוֹן מִשְׁהָ מְזַאֲלִשִׁין בְּדָף ג' ע"א
(בד"ה גַּם הַצְּגִיתִי) כְּתֵב בְּדַבְרֵים הַנְּ"ל וְנ"ל בְּאִיזָהוּ מְקוּמָן הַעֲתִיקָתִי עֲנִין בְּקִצַּת תּוֹס'
בְּיָאוֹר וְאֵפ"כ שְׂיִיךְ לְסִיִּים עכ"ל עַל דָּרְךָ שְׂאֵמַר רַבִּינוּ הַרְמ"א בְּדַרְכֵי מִשְׁהָ לְפַעְמִים
הַנְּחַתִּי הַפְּרָטִים וְכַתְּבַתִּי רַק הַפְּלָלִים מְכַל מְקוּם כְּתֵבִיתִי עַל הַמְּאָמַר הַהוּא עכ"ל כִּי מֵלֵת
לְשׁוֹן נֶאֱמַר עַל נ' חֲלָקִים נֶאֱמַר עַל אֲבָר הַנִּקְרָא לְשׁוֹן וְהוּא יְדוּעַ וְנֶאֱמַר עַל עֲנִין הַשְּׁמוּעָה
כַּמ"ש אֵל עַם אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ וּמִשְׁמַעוֹתוֹ גַּם כֵּן עַל כְּוֹנֵת הַמְּדַבֵּר (הוּא תּוֹכֵן
הַעֲנִין) וְהִינּוּ כִּי הַלְּשׁוֹן הוּא קוּלְמוֹס הַלֵּב וּמוֹצֵיא לְחוּץ כָּל רַעֲיוֹנוֹ וְלִכֵּן כְּתֵבִיתִי עכ"ל
ע"כ דְּבָרִיו: סד) אִין לְמַדִּין מִן הַפְּלָלוֹת אִי אָמְרִינן בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים הִנֵּה הַרְבֵּנִים קוֹהֵלֵת
יַעֲקֹב בְּמַעֲנָה לְשׁוֹן ח"ב אֹת ק"א וּמְקַנָּה אֲבָרָהֶם בְּמַהֲדוּרָא בְּתַרָּא אֹת ו' דָּף ד' ע"ד (ד"ה
אִין) כְּתֵבוּ בְּסַתְּם בְּשֵׁם הַרְבֵּנִים שְׂאֵרִית יוֹסֵף וּמוֹהַר"י קוּלוֹן שְׁלֵא נֶאֱמַר כָּלֵל זֶה בְּדַבְרֵי
הָאֲמוּרָאִים שְׂדַרְכְּמָם לְפָרֵשׁ עי"ש וְלְפִי זֶה כָּל שְׂפָן שְׁלֵא יִתְכֵן לֹמַר כֵּן בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים
אָמְנָם הָרֵב יֵד מְלֶאכִי בְּאוֹת כ"ג הַבֵּיא בְּזֶה מְחַלְקֵת דְּהַרְשֵׁב"א וּמוֹהַר"י קוּלוֹן סוֹבְרִים
דְּלֹא נֶאֱמַר בְּאֲמוּרָאִים וְהָרִיטְב"א וְנִמְוִקֵי יוֹסֵף סוֹבְרִים דְּנֶאֱמַר אֵף בְּאֲמוּרָאִים וְגַם כְּתֵב
דְּשִׁיטַת הַרְשֵׁב"א מְוַחֲלַפֵּת וְאִיפָּא דְּוַכְתָּא דְּסוֹבֵר דְּבְּאֲמוּרָאִים נְמִי אִיִּתְמַר הָאִי כָּלֵלֵא

וּלְסַבְרָתָם יֵשׁ מְקוֹם לְהַסְתַּפֵּק קִצַּת בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים אִי אֲמַרְיִנּוּ הֵכִי וּמִסְתַּבְּרָא דְכּוֹלֵי
עֲלָמָא מוּדוּ בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים דְּלִיתָהּ לְהֵאִי כְּלָלָא וְעֵיקְרָהּ דְּהֵאִי כְּלָלָא לֹא אֲתַמַּר אֲלָא
מִדּוּחַק כְּדִכְתְּבוּ רַבּוּנָאֲתָא וְהָבוּ דְלֹא לְהוֹסִיף עָלֶיהָ וְדוּקָא בְּלִישְׁנָא דְתַנְיָא בְּמַתְנִיתִין
וּבְרִייתָא אוּ אַף בְּאֲמֹרָאֵי (לְדִסְבְּרֵי הֵכִי) וְלֹא בְּפּוֹסְקִים וְכֵן כְּתַבְתִּי מִסְבְּרָא בְּקוֹנְטְרַס
הַפְּלִלִים בְּמַעְרַכַת הַפ"ף אוֹת קוּף (בד"ה וְעוֹד קִשָּׁה) וְלֹא אֶסְתַּיַּע מִקְלָתָא לְעֵינֵי בְּסַפְרֵי
בְּעֲלֵי הַפְּלִלִים בְּזָה וְזֹאת לְזַכְרוֹן: סה) דְּקִדּוּק הַלְשׁוֹן אִם צְרִיכִים הַפּוֹסְקִים לְדַקְדָּק
בְּלִשׁוֹנָם בְּנוֹכַח וּבְנִסְתֵּר וְכִיּוֹצֵא הֵנָּה הַרְש"ל בְּתִשְׁבּוּתוֹ שְׁבַת־שׁוּבוֹתֵהֶרַמ"א ס' ו' (בד"ה
תְּחִילַת קְרוֹב לְסוּפּוֹ) הִתְרַעַם עַל הֶרַמ"א שֶׁהִזְהִה לוֹ לְעֵינֵי בְּדַקְדּוּק הַלְשׁוֹן וְכַתֵּב לוֹ שְׁדַבְּרִי
כְּחוּמָה פְּרוּצָה לְרוֹב בְּנוֹכַח וְנִסְתֵּר וְזָכַר וְנִקְבָּה וְיַחֲדִיד וְרַבִּים שְׁכַתֵּב מַה שְׁבַקְשׁוּנֵי אֲדוּנֵי
הוּא שְׁנֵי הַפְּכִים כְּאֶחָד יַחֲדִיד וְרַבִּים גַּם כְּתַב הֵייתִי יוֹכֵל לְתַרְץ וְהוּא מְדַבֵּר בְּעֵדוֹ וְזוּלְתוֹ
כְּאֶחָד וּבְתִשְׁבּוּת הַקְּדָמוֹנִיּוֹת כְּתַבּוּ כְּשֶׁתִּסְתַּפֵּק בְּשֵׁם מִן הַשְּׂמוֹת אֵיךְ לְכַתּוֹב בְּגִט מְלֵא אוּ
חֶסֶר אוּ בְּסוּפּוֹ אֲלֶף אוּ הָא תּוֹכֵל (לְסַמּוֹף) עַל הַפְּתִיבִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַחֲכָמִים אַף
בְּאַגְרַת שְׁלוֹמִים וּמוֹקְמִינֵן אַחְזַקְתִּיָּהּ וְשֶׁדַקְדּוּקוֹ אַחֵר הָאֲמַת וְעוֹד פִּקְפַק עָלָיו שְׁכַת ב
מִשְׁוֹלָם בְּנָא"ו וְהוּא חֶסֶר בְּתוֹרָה וּרְאִיָּה מְמַגִּילָה דָּף כ"ג ע"א לְמָה נִקְרָא מִשְׁלֵם לְפִי
שְׁשֵׁלָם בְּמַעֲשָׂיו וְכו': וְהֶרַמ"א בְּסִ' ז' הַשִּׁיב עַל זֶה (בד"ה וְמָה שְׁכַתֵּב) אֵינְנִי מַכַּת
הַמְדַבְּרִים בְּעֲלֵי הַלְשׁוֹן כִּי כְּבִד פֶּה וְלִשׁוֹן אֲנִכִי וְאֵנִי נִזְהָר בְּעֵינֵי הַמְכּוֹנֵן וְלֹא בְּמַלּוֹת
(שְׂאִינוֹ מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד לְעֵינֵי דִינָא) וּמוֹדָה אֲנִי דְשׁוֹתָא דְמַר לֹא יִדְעָנָא אַף אוֹמֵר שְׁזָהוּ
דְּקִדּוּק עֲנִיּוֹת וְשָׂרִי לִי מְרִי כִי יְדוּעַ שְׁפָזָה יְקָרָה לְכָל גְּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר מְחַשְׁבָתוֹ
מְשׁוֹטְטָת בְּאִיזָה עֵינֵן שֶׁיִּפְּוֹל טְעוֹת בְּדַבְּרֵי כָּל שְׁכֵן שְׁלֵא יוֹכֵל לִיזְהָר בְּחֶסְרוֹת וִיתְרוֹת כִּי
אֵין זֶה סֵפֶר תּוֹרָה לִיפְסֵל בְּזָה וְאֵף כִּי לְפַעֲמִים דְּבַרְתִּי בְּדַרְךָ נִכַח וְנִסְתֵּר בְּכּוֹנְנָה עֲשִׂיתִי
זֹאת כִּי נִמְצָא בְּמַטְבֵּעַ הַבְּרִכּוֹת וּבְמִקְרָאוֹת וְהוּא דְרָךְ כְּבוֹד בְּנִגְלָה וּבְנִסְתֵּר וּמ"מ אֵינִי
מְתַפָּאֵר בְּמָה שְׂאִין בִּי כִי מִימֵי לֹא לְמַדְתִּי חֲכָמַת הַדְּקִדּוּק אַף בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים הַמְבּוֹנָאֲרִים
לֹא נִפְל טְעוֹת מְחַמַת מִיַּעוֹט יְדִיעַתִּי רַק מְחַמַת הַנְּחוּץ וַיֵּשׁ דְּבָרִים שְׁפִיזְנִתִי בְּהֵן לְכוֹתְכֵן
מְלֵא כְּמַלַת אֲדוּנֵי לְהַבְּדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ וְכֵן כָּל כְּיוֹצֵא בְּזָה וְרָאָה מַה שְׁכַתֵּב בְּעַל
הַעֲקֵדָה עַל הַרְלֵב"ג שְׁטַעַה לְהַבִּיא מְקַרָא מְפָרְשָׁה שְׂאִינוֹ שֵׁם וְכָל זֶה גֵרַם לוֹ הַנְּחוּץ כָּל
שְׁכֵן שְׁפָזָה יְקַרְנֵי גַם כֵּן בְּעֵבּוֹר הַנְּחוּץ וּמַהִירוֹת הַעֵינֵן כִּי אֵין לִי סוּפֵר מַהִיר לְהַעֲתִיק
לְשׁוֹנִי וְגַם כְּבִד עָלֵי הַמְשָׂא לְהַעֲתִיקוֹ שְׁנִית רַק מַה שְׁעוֹלָה בְּלִבִּי אֲנִי כּוֹתֵב בְּקוֹלְמוֹסִי וְלֹא
כֵן אֲנִכִי עִם מַעֲלָתוֹ כִּי בְּכָל בֵּיתוֹ דְּמַר אֲנִי נֶאֱמַן רוּחַ מְכֹסָה דְּבַר כִּי כְּשֶׁמְצָאֲתִי בְּדַעַתִּי
שְׂגָגָה בְּדַבְּרֵי מַר תְּלִיתִי הַשְּׂגָגָה בְּמַעֲתִיק לְשׁוֹנוֹ וְדַנְתִּי מַר לְכַף זְכוּת וּבְאַמַת שְׁהִיא חֲכָמָה
עֲמוּקָה לִיתָן לְהַעֲתִיק וְלֹא יִדְעַתִּי עַד כֹּה (וְאֵף עֲכָשְׁיוֹ טְעָה הַסּוּפֵר בְּכַמָּה דְּבָרִים בְּחֲכָמַת
הַדְּקִדּוּק שְׁמַתְפָּאֵר בְּהַ מַר וְכו') וּבְאַמַת כִּי לוֹלֵא רְאִיתִי דְּקִדּוּקֵי דְּמַר לֹא הִרְגַּשְׁתִּי בְּזָה כִּי
הַנְּחוּץ גּוֹרֵם כָּל זֶה רַק כְּתַבְתִּי לְפִי שְׂרִאִיתִי שְׁמַעֲלָתוֹ תּוֹפֵס עָלֵי בְּדַבְּרִים שְׂאִין בְּהֵם
תְּפִיסָה שְׁכַתֵּב עָלֵי שְׁכַתְבִּי הֵייתִי יוֹכֵל לְתַרְץ שְׁזָה טְעוֹת יְרָאָה מַעֲלָתוֹ מַה שְׁנֶאֱמַר אֲנִכִי
הוֹלֵךְ אֲשֶׁר אֲתָה עוֹשָׂה לְעַם אֲתָה תּוֹמִיף גּוֹרְלִי הַנְּנִי יוֹסִיף לְהַפְּלִיא וְכָל אֵלוֹ דְּבָרִים
מְבּוֹנָאֲרִים יְפָה בְּסֵפֶר לְשׁוֹן לִימוּדִים אֵלוֹ דְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים וְהַמְבִּיאֵו לְבֵית הַדְּפּוּס הַשִּׁיג
בְּזָה שֶׁהַרְש"ל תְּפַס אוֹתוֹ בְּמָה שְׁכַתֵּב הֵייתִי יוֹכֵל תַּחַת הֵייתִי יְכוֹל וְאֵין הַנְּדוֹן דּוּמָה לְרָאִיָּה
שְׁהִבִיא: כְּיוֹצֵא לְזָה אֲתָה תְּחַזֵּה דְּבָרֵי הַנְּשָׂר הַגְּדוֹל הֶרַמְב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָה בְּשִׁשִּׁי
דְּגִיטִין אַמְתַּנִּיתִין (דָּף ס"ו ע"ב) אֲפִילוֹ אֲמַר לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל שְׁפִירוּשְׁלִים תְּנוּ גִט לְאֲשִׁתִּי

ללמדו ויכתבו ויתנו וז"ל אינו מן הנמנע שבית דין הגדול לא יהיו בקיאים בכתיבה לפי שהתנאי בבית דין שיהיו חכמים לא שיהיו סופרים עכ"ל הט"הור והרשב"ץ בח"א סי' ל"ג הביא דבריו הרב ישרי לב ב"דף צ"ג ע"ד אות ח' פתב אין שום פגם להחכם אם אינו יודע דקדוק לשון והמלות וכמו שנמצא פמה שגגות לפי הדקדוק בפיוטי ר' אלעזר הקלירי שהיה מגדולי החכמים וכן הלל היה אומר מלא אין מים שאובים בא"ל פלשון רבם שמעיה ואבטליון עכ"ל: סו) לא ימנע אדם עצמו מלכתוב בספר שקול דעתו אם יש לו להשיב על דברי הפוסק אפילו על גדול האחרונים וכ"ש אם בא לתרץ דברי הראשונים פי לא נצטוונו בשום מקום לחלוק (מלחלוק) עליהם פי אם להעמיד דבר על בוריו וסגיב להגיד דעתו ובלבד שיכונן לבו לשמים פן פתב הגאון חקרי לב ב"ד ח"ג סי' פ"ב דף ע"ב עמוד ג' הביא דבריו הרב המגיה לספר ישרי לב יצ"ו ב"דף צ"ד אות ב' וכתב שפיוצא לזה פתב הרשב"ץ בח"ב סי' י"ט דף ו' ע"א אל יקשה בעיניך היותי חולק על הרב (הריב"ש) ותחשבני יוצא משיטת המוסר בהיותי משיב את הארי אחר מותו שאין לדין אלא מה שעיניו רואות ואין לנו להיות נושאים פנים לתורה ובמלתא דתלי בסברא ותגלה לאחרונים דברים לא שיערום הראשונים עכ"ל ונראה לי הדל לצרף לזה מה שהשיב הרדב"ז בחדשות סי' תצ"ה (על מה שנשאל אם רשאי התלמיד לחלוק על רבו כשיש לו ראיות ברורות) אמת פי הראשונים חולקים שהרי רבינו הקדוש חולק על אביו ועל רבו בכמה מקומות וכן באמוראים רבא היה חולק על רבה בר נחמני ובפוסקים הרשב"א על הרמב"ן והרא"ש על הרמ"ה (מוהר"ם) וכן בכל דור ודור ויכול לחלוק עליו בראיות דרף משא ומתן אבל לא יקבע עצמו לדרוש ברבים או לקבוע ישיבה וכו' עי"ש: ואלה דברי דוד מרן מוהרד"ף בשו"ת מקתם לדוד חלק יו"ד סי' נ"א דף לק"ט ע"ג (המצויין בישרי לב) ואתה המעיין לשם שמים צריך אתה להודות ולא לסמוך על מה נפא בדרף אגב לפום ריהטא בשילגי פרקיה דרב מוהר"א יצחקי בלי שום טעם והגם שהרב הג"ל גדול כבודו כמנפלא שבסנהדרין מכל מקום הוא בחסדו ימחול על כבודו וכבוד שמים עדיף ואין נושאים פנים בתורה ומנשבעים מהר סיני להודות על האמת ולקבל האמת ממי שאמרו למגדול ועד קטן אלו תנרף דב"ק (בקצת שינוי לשון) עי"ש וציין בישרי לב שם לעיין בספר חיים שאל ח"ב דף מ"ט ע"ד מוסר השכל ליתנה בזה לדבר בדרף כבוד ולא בדרף זלזול וחסרון כבוד וכן ציין לעיין בספר נדיב לב ח"א סי' קי"ט בהשמטות אשר דבר בקדשו (הרב המספר ספר ישרי לב) בתוכחות על עון המדברים גבוהה גבוהה ולימד דעת ודרף תבונות אשר יעשה אנתם האדם וחי בהם: סז) לא מפני שתמה הפוסק על דברי הרב שהביא נאמר שחולק עליו כמו שכתב הרב מוהר"י פ"ץ מקראקא בסי' ג' וסי' י"ט שלפעמים נמצא בפוסקים שמתמיה בדבר אבל אינו חולק וכדמצינו בהיה דאמר אדמון וכי בשביל שאני זכר הפסדתי וכתבו הפוסקים דאדמון אינו חולק רק מתמיה בדבר וכן פתב הרב בית חדש ב"ד סוף סי' ח"י דאף שהרא"ש תמה על הרי"ף אינו חולק עליו וכדכתב הרב נחלת שבועה בסי' כ"א וכן נראה מדברי הרב בית חדש בא"ח ריש סי' זק"ן וכן פתב הרמ"ע בסי' ק"ו וכן פתב הרב זרע אברהם בח"א סימן י"ט דשפוטב פוסק (על דברי הפוסק שהביא) ואיני יודע למה פתב פן אינו מוכרח שחולק עליו פן פתב מרן החבי"ף בספר חקוה חיים ב"דף ס"ז (בד"ה ומה שהביא):